

تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

بیروباوہری بہتہنہا خوا پەرستی

رونکردنہودی دژدکانی یا لہ پایہکہم کہرودہکانی لہ ہاوبہشی پەیدا کردنی گہوردہ و بچوک و پەك خستن و داہینان و تازہگہری و گہنی شتی تر ...

مصالح بن شوران بن عبداللہ الشوران



منتدى اقراء الثقافة

www.ahlal-iqra.com

بۆدابهزاندنی چۆرهها کتیب: سهردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پدای دانلود کتایهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.iqra.ahlamontada.com



www.iqra.ahlamontada.com

للکتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

۲۶۲

ف ۳۳۲

الفوزان، صالح بن فوزان بن عبدالله

بيرو باوه‌ري تهنئا خوا په‌رستی. شيخ صالح بن فوزان بن عبدالله الفوزان،
وه‌رگيراني احمد ميرزا پورسته‌مي ژيرو، سليمان، چاپخانه‌ي سيقا، ۱۴۳۰-۲۰۰۹.
ل. ۲۶۱

۱- ناييني نيسلام - بيرو باوه‌ر ۲- نيسلام - تهنئا خوا په‌رستی ۱- ناويشان
ب- زنجيره ج - وه‌رگير.

به پيني ياساي چاپمه‌ني ژماره (۱۰) ي سالي ۱۹۹۳ ژماره‌ي سپارده‌ي سالي ۲۰۱۰
له به‌ريو به‌رايه‌تي گشتي کتبخانه گشتيه‌کان ژماره‌ي (۱۲۸۹) ي سالي (۲۰۱۰) ي پي دراوه.

ناوي کتیب: بيرو باوه‌ري تهنئا خوا په‌رستی.
ناوي نوسه‌ر: صالح فوزان بن عبدالله الفوزان.
ناوي وه‌رگير: نه‌حمه‌د ميرزا پورسته‌مي ژيرو.
بابه‌ت: بيرو باوه‌ري نيسلامی.
ناوي چاپ: چاپخانه‌ي سيقا.
سالي چاپ: ۲۰۱۰.
شوینتي چاپ: سليمانی.
تیراژ: ۱۰۰۰ دانه.

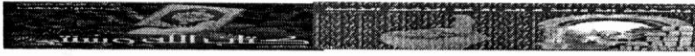
ژماره‌ي پولين له‌سيستمی ديوي ده‌بي دا: ۲۶۲ / ف ۳۳۲.

پیشہ کی

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على نبيه الصادق الأمين، نبينا محمد وعلى آله وصحبه
أجمعين... وبعد:

نہم کتیبہ کہ بریتہ لہ زانستی تہنھا خوا پرستی، تابوم کرابیت تیابدا چاوه دیری
کورتی و سادہ و سانایی دہر برینہ کانیم کردوہ، سودم لہ زوریک کتیبہ ژیدہ رو
سہرچاوه کانی پیشہ واو ناودارہ بہ پڑزہ کان وەر گرتوہ بہ تاییہ تی کتیبہ کانی شیخی
نیسلام ابن تیمیہ، وکتیبہ کانی ناوداروبلیمہت ابن القیم، وہ کتیبہ کانی شیخی نیسلام محمد
کورپی عبدالوہاب و شاگردہ کانی (قوتاییہ کانی) لہ پیشہ وایانی نہم بانگہ وازہ پیروزہ ی
نیسلامہ، نہوہی کہ گومانی تیدا نیہ نہوہیہ کہ زانستی بیروباوہری نیسلامی زانستیکی
بنہرہ تیہ کہ پیویستہ گرنگی تہ واوی پی بدریت لہ روی فیئر بونی و گوتنہ وہی واتہ فیئر
کردنی موسلمانان و ہر وہا کار کردن پی ی و پرنگ دانہ وہی لہ ژانی پوزانہ دا، بو
نہوہی خوی گورہ کردوہ ہاشہ کانمان لی و ہر بگریت و سودیشی ہہ بیت بو خہ لکی،
بہ تاییہ تیش نیمہ کہ لہ پوزگارنکی وا داین کہ پریہ تی لہ تہ وژمہ لادہرہ کان و تہ وژمی
نیلحادی، و تہ وژمی سو فیگہ ریٹی و رہ بہ ناییہ تی (الرمبسة)، و تہ وژمی گورپہ رستی و بت
پرستی پوجہ ل، و تہ وژمی داہیتان و تازہ گہری و داتاشینی پیچہ وانہ و دژی ریگہ ی
ہیدایہ ت و رینومایی پیغہ مہر اہ تی، ہر ہہ مویان تہ وژمانیکی مہ ترسیدارو تیک دہرن
نہ گہر بابای موسلمان چہ کدار نہ بیت بہ چہ کی بیروباوہری راستہ قینہ ی پال پشت
بہ قورٹان و سوننہ ت کہ پیشینہ ی پیواو چاکی نہم ٹومہ تہ لہ سہری بون، کہ شایہ نی
نہوہیہ ہہ مو نہو تہ وژمہ گومراو سہر لیشیواوانہ رابمالیت بہرہ و زبلدانی میژو. نہمہ وا
دہ خوازی و دہ بی گرنگی تہ واو بدریت بہ فیئر بون و فیئر کردن و پہر وہر دہ کردنی پو لہ ی
موسلمانان لہ سہر بیروباوہری راستہ قینہ ی نیسلام لہ سہرچاوه پہ سہن و بنہرہ تہ کانی
نہم نایینی نیسلامہ.

وصلی اللہ وسلم علی نبینا محمد وآلہ وصحبہ.



دهرگای یه که م

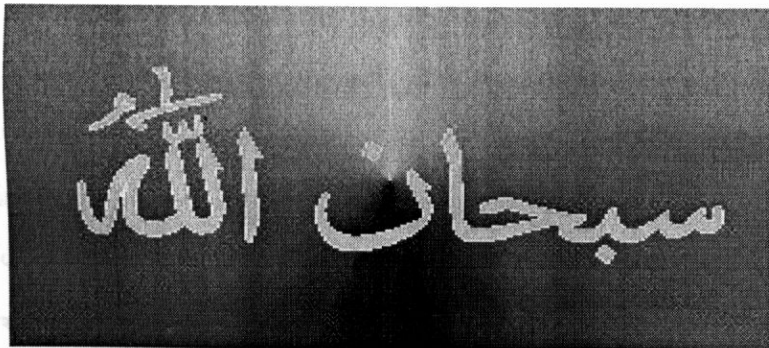
دهروازهی لیځولینه وده و توپزینه وده له بیرو باوهری ئیسلامی

که له م به شانہی خواره وه پیک هاتوه:

* به شی یه که م: واتای بیرو باوهری پونکردنہ وهی گرنگی و بایه خیه که ی، به وهی که بریتیه له بنچینه و بنه مایه که ته لاروکوشکی ئایینی ئیسلامی له سهر داده مه زریټ.

* لقی دوه م: ژیده رو سه رچاوه کانی بیرو باوهری راسته قینه، بهرنامه و مهنه جی پیشینه ی پیاوچاکان که له سهری پویشتون .

* لقی سی یه م: لادان له بیرو باوهری ریگاکانی خو پاریزی لی ی.



به شى يه كه م

واتای بیرو باومرو پونکردنه وهی گرنگی و بایه خه که ی، به وهی که بریتیه له بنچینه و
بنه مایه که ته لاروکوشکی نایینی نیسلا می له سر داده مزیت.

* بیرو باومر له زماندا: له گری بهستی یه وه وهرگیراوه، که بریتیه له بهستنه وهی شتی که
به شتی که تره وه، نه وام گریدا، دل و ویژدانی خوم پیوه گریدا وه.
وه بیرو باوه پ: نه وه یه که مروف بنه مای نایینی خوی له سر داده مزیت، ده لنین فلان
که س بیرو باوه پیکی پته و پاک و بیگره دی هیه، واته له دودلی و گومان به دوره و
پاریزراوه. وه بیرو باوه پ کارو کرده وهی دل، که بریتیه له پروا بونی دل به شتی که و به راست
زانین و پشت راستانندن و پی قایل بون و په سندن کردنی.

* وه بیرو باوه پ له شهرعدا: بریتیه له پروا بون به خوی گوره و به فریشته کان و
به کتیه کان و به نیردراو و پیغه مبه ران و به پژوی دواپی و پروا بون به قزاو قه در خیر و
شهری، که نه مانه پی یان ده گوتریت: پایه کانی نیمان.

شهریعت

شهریعت ده کریت به دو به شه وه: بیرو باوه پره کان و کارو کرده وه کان:

بیرو باوه پره کان: نه وه یه که په یوه سست نیه به چۆنیه تی کار کرده وه وه کو پروا بون
به په روه ردگاریتی خوی گوره و واجب بونی به ندایه تی کردن بۆ خوی گوره، و پروا بون
به باقی پایه کانی باوه پ (الایمان) که پی ی ده گوتریت: بنه په تی یابنه ما.

وه کرده وه کان: بریتیه له وهی که په یوه سته به چۆنیه تی کار کردن یائیش پی کردن و
نه نجامدان وه ک نوپژو و پژوو گشت حوکمه کرده که کانی تر، که پی یان ده گوتریت: لقی (فرعیه)
چونکه له سر نه و راستی و ناراستیه یادروستی و نادرستی و خرابیه داده مزیت (۱).

دهی بیرو باوه پری راسته قینه بنچینه و بنه مایه که که بناغهی نایینی له سر داده مزیت و
پیوه ری که کرده وه کانی پی ده پیورین و راست ده کرینه وه، هه روه کو خوی گوره
ده فهرموی: ﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾ (۲).

(۱) شرح العقيدة السفارينية (۴/۱).

(۲) سورة الكهف: (۱۱۰).

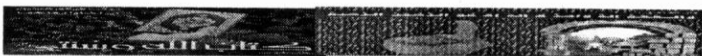
هروهها دهفهرموی: ﴿وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكَتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ (۲). هروهها دهفهرموی: ﴿فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾ (۴).

ئهم نایه ته گهله پیروزانه و اتاکانیان واده گه یه نن که کرده وه کانی مروؤ وه رناگیرین و قبول نین تا کو نیاز پاکی ته و اوو ئیخلاسیه تی ته و او نه بیئت و خالی بیئت له پیس و پوخلیه کانی هاویه شو هاو له دانان، هروهها گرنگی و بایه خ پیدانی پیغه مبه ران - صلوات و سهلامی خویان له سهر بیئت - له پیشه نگی کاره کانیاندا بو پاک کردنه وه و چاک کردن و هینانه وه سهر سکه ی بیروباوهر بو، به لئی یه که مین شتیک که داوایان له گه له کانیان ده کرد به تهنها خوا پرستی و به ندایه تی کردن تهنها بو خوی پرورده رانگار

ب - واته: ههر که سیک خوازیری گه یشتنه به خوی پرورده رانگی خوی باکرده وه ی چاک بکات و هاویه شو هاو له بو خوی گه پوره دانه نیئت و به ندایه تی بو غهیری خوا نه کات. وه رگیزی.
(۱) أ — سورة الزمر: (۶۵)

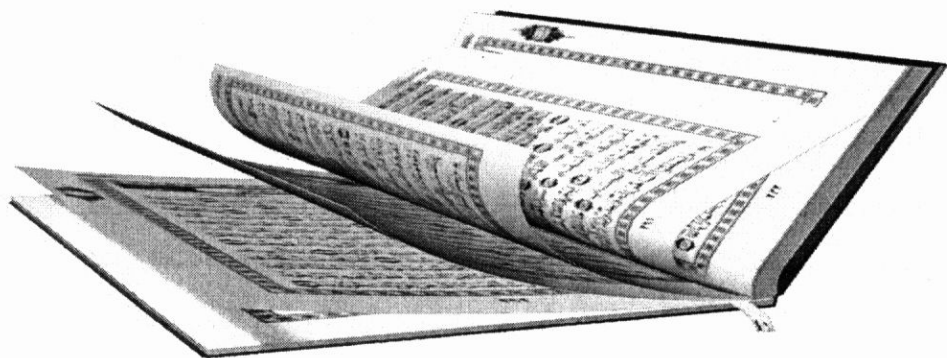
ب - واته: ئهی محمد ﷺ به دلنیه وه سروسلمان یق توو بو پیغه مبه رانی پیش تو کردوه و پیمان گوتون که نه گهر هاو له بو خوا دابنن همو کرده وه باشه کانتان رهش ده بنه وه وه له ده وهرن و له کوتایی دا له زیانمندان ده ژمیردین. وه رگیزی.
(۲) أ — سورة الزمر: (۲-۳).

ب - واته: پ به دل خوا بهرسته و نیاز پاکی و ئیخلاسیه تی بو خوا هه بیئت، بهرستن ته نیا شایسته ی خوی گوره یه و هیچ که سو و هیچ شتیک تر نیه که به هق بهرستریت و شایسته ی ئه و بهرسته بیئت ته نیا زاتی خوی پرورده رانگار نه بیئت و دین ههر هی خوییه و بهس، به لئی بهرستنی پاک و بیگه رده و دور له پیس و پوخلی هاو له و هاویه شو تهنها هی خوی گوره یه و بهس، هیچ که سو و هیچ شتیک بیجگه له خوی گوره به دؤست و پشتیوانی خوتان مه زانن، بیگومان خوی گوره ئه مانه له پوژی دوابی دا که حیوازی هه بوه له نیتوانیاندا دادگایی ده کات که جوئی له خوی گوره که سو و شتی تریان بهرستوه، ئه وانه ده لئین ئیمه ته نیا بو ئه وه مان بهرستون که له خوامان نزیک بکه نه وه و واسیته بن بۆمان له لای خوی گوره، به لئی ئه وانه دادگایی ده کورین له سهر ئه و بیرو بو چونه ی که جیا بون تایدا، چاکیش بزنان که خوی گوره هیدایه ت و یارمه تی ئه و که سانه نادات که بیرو باوهری بوچه ل و هه له یان گرتوه و ههر سورن له سهر هه له کانی خویان و پیگه ی سه رلینیشواوی و گومراییان گرتوه و لای لانا دن، ناخر ئه وانه خویان به ویستی خویان ئه و پیگه چه وته یان گرتوه. ده بی سزای خوشیان بچیئن. وه رگیزی، به سود وه رگرتن له تهفسیری گوله شه ن ب ۱۲۰۱.



بو، دور که و تنه وه و واز هینان و کشانه وه له به ندایه تی کردن و په رستشی که سو و شتیکی تر جوئی له خوای گوره . هه روه کو خوای گوره ده فهرمویت: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ سورة النحل: (۳۶). به لئی، هه مو پیغه مبه ریک گفتارو یه که مین داوایه که له گه له کانیاں ده کرد ئه م ده سته واژه ی: ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ سورة الأعراف: (۵۹ — ۶۵، ۷۳، ۸۵). واته: ته نیا خوای گوره په رستن و هیچ خویه کی ترتان نیه بیجگه له خوای گوره که به هق بیه رستریت. ئه وه بو نوح و هود و صالح و شعیب و باقی پیغه مبه رانی تره مان داوایان له گه له کانی خوایان ده کرد.

پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله دواى ئه وه ی په یامی پیغه مبه رایه تی بو هاته خوار سیژده سالی په به ق له مه که مایه وه ته نیا خه لکی بو ته نها خوا په رستی بانگ ده کرد و سه رقالی پاک کردنه وه و چاک کردن و راست کردنه وه ی بیروباوه ری ئیسلامی و به ته نها خوا په رستی بوه ، چونکه ئه مه تاکه پیوه رو تاکه بنه مایه که که ته لارو بینای ئایینی له سه ر داده مه زریت. بانگه شه کاران و چاکخوازان له هه مو کات و زه مینه یه کدا شوین پی ی پیغه مبه ران و نیردراوانیاں گرتو ته بهر، سه رها له بانگه وازی کردن و داوا کردنیاں له خه لکی بو ته نها خوا په رستی ده ستیان پی کرده، خه ریکی راست کردنه وه و چاک کردنی بیروباوه ر بون، ئه مجار دواى ئه مه پویان کردو ته کارو باره کانی تری ئایین و راست کردنه وه یان.



به‌شعی دوهم

ژیدمرو سه‌رچاوه‌کانی بیروباوه‌ری راسته‌قینه، به‌رنامه‌و منه‌جی پیشینه‌ی پیاوچاکان
که‌له‌سه‌ری رۆیشتون.

بیروباوه‌ری نیسلامی برینراوه‌ته‌وه (توقیفیه)، ناچه‌سپیت مه‌گر به‌به‌لگه‌و سه‌لماندن
بیته‌و له‌لایه‌ن شه‌رعزان یا شه‌رع دانه‌روه بیته، جیگای کۆشش‌وه‌ول و پراو بۆچونی تیدا
نابیته‌وه. هه‌روه‌ها سه‌رچاوه‌و ژیده‌ره‌کانی ته‌نیا له‌قورئان و سوننه‌تدا کورت هه‌لاتون
واته تاکه سه‌رچاوه‌ی پاک و بیگه‌رو زولالی بیروباوه‌ری راسته‌قینه‌ی نیسلام ته‌نیا
قورئان و سوننه‌ته، چونکه که‌س له‌خوای گه‌وره‌ شاره‌زا تر و زانا تر نیه به‌زاتی خو‌ی و
چیش پیویسته بۆخو‌ی، وه‌که‌سیش به‌قه‌د خوا نازانیت که‌زاتی ئه‌و چه‌نده پاک و بیگه‌رده
و دوره له‌هه‌مو خه‌وشیک، هه‌روه‌ها که‌سیش له‌خوا شاره‌زا تر و زانا تر به‌پیغه‌مبه‌ری خوا
ﷺ، هه‌ر بۆیه‌شه که منه‌ج و به‌رنامه‌ی پیشینه‌ی پیاوچاک (السلف الصالح) و ئه‌وانه‌شی
که‌شوین که‌وته‌ی ئه‌وان هه‌تا دنیا دنیا‌یه تاکه سه‌رچاوه‌ی بیروباوه‌ره‌که‌یان ته‌نیا
قورئان و سوننه‌ته‌و به‌س.

هه‌رچی قورئان و سوننه‌ت هیناویه‌تی و رای ده‌گه‌یه‌نیت ده‌ریاره‌ی مافه‌کانی خوای
به‌رزو بێ هاوتا بره‌ویان پێ‌ی هیناوه‌و وه‌ریان گرتوه‌و وه‌ری ده‌گرن و کاریان پێ‌ کردوه،
وه‌ئه‌وه‌شی که‌له‌کتیبه‌که‌ی خوا واته له‌قورئان و له‌سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی دانه‌بیته‌و
له‌لارا هینرا بیته‌ فیری یان داوه‌و وه‌لایان ناوه‌و نه‌بره‌ویان پێ‌ی هه‌بوه‌و نه‌کاریشیان پێ‌
کردوه، له‌به‌ر ئه‌مه‌ش بوه هه‌یج جیاوازی و جیاپایه‌که‌ له‌نینوانیاندا پوی نه‌داوه له‌بواری
بیروباوه‌ر (العقیده) دا، به‌لکو بیروباوه‌ریان یه‌که‌ بوه، و یه‌که‌ ریزو یه‌که‌ کۆمه‌ل بون، چونکه
خوای گه‌وره ده‌سته‌به‌رو گرینتی داوه به‌ئو که‌سانه‌ی که‌ده‌ست گرتون به‌قورئان و
به‌سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ که‌له‌سه‌ر یه‌که‌ وشه (الکلمة) کۆیان بکاته‌وه، وه‌له‌سه‌ر
بیروباوه‌ریکی راسته‌قینه‌و یه‌که‌ به‌رنامه‌و یه‌که‌ منه‌ج یه‌کیان پێ‌ بگریته‌و پێ‌ دامه‌زراوه
کۆیان بکاته‌وه. ئه‌وه‌ته خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا
﴿سورة آل عمران: (۱۰۳). هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمویت: ﴿فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ

فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿١٠﴾. هر له بهر نه مه شه ناو نراون دهسته يا گروپی پزگار بو له ناگری دوزخ (الفرقة الناجية). چونکه پیغمبر ﷺ له و کاتهی که ه والی پهرته وازه بونی نوممه ته که ی بؤ حه فتا و سی دهسته و و گروپ به موسلمانان راگه یاند شایه دی پزگار بونی نه و گروپه ی دا، و فرموی: هر هه مویان ده چنه ناو ناگری دوزخ ته نیا دهسته یه کیان نه بیت. وه کاتیک پرساری نه وه ی لی کرا که نه و دهسته یه کیان؟ فرموی: {هي من كان على مثل ما أنا عليه اليوم وأصحابي} (١٠).

راستیه تی نه م فرموده ی پیغمبر ﷺ هاته دی کاتی هندی له خه لکی بیرو باوه ره که یان له سر بنچینه و بنه مای غیری قورئان و سوننه ت دامه زراند، له سر بنه مای زانستی که لام (علم الکلام) و بنچینه ی لوجیکی و ژیری که (المنطق) که له فه یله سوفه یونانیه کانه وه به میرات بویان ماوه ته وه و له فه لسه ی یونانی و ناموسلمانان یان وه رگرتوه و راگو یزتوه، نه وه بو به هوی نه م پی خزین و هه لخلیسکانه لادان و پهرته وازه یی و جیا جیایی و پشت له یه کتری کردن سه ری هه ل داو بیرو باوه ره که یان پهرته وازه ی تی ده که وت و نه نجام جیاوازی که وت و شه و گفتاریانه وه، کومه لی موسلمانان جیاپا و پهرته وازه بون، نه نجام درزو که له بهر که وت ناو ته لارو بینایی کومه لگی نیسلامیه وه هر وه کو نیستا به چاوی سه ری خومان ده بیبینین.

(١) — سورة طه: (١٢٣).

ب. واته: نه گه ر هتدایه ت و پنگه ی راستی منتان بؤ هات، به دلنیا ییه وه نه وه ی شوین نه و پینوما ییه ی من بکه ویت و ده ست به نایینی منه وه بگریت هه رگیزا و هه رگیز پنگه ی راستی لی گوم ناییت و سه ری لی ناشیویت و گومرا ناییت. وه رگیز؛

(١) — رواه الإمام أحمد.

ب. واته: نه وه ی له سه ر نه و پنگه و به رنامه یه بروات که نیستا من و هاره له کانم له سه ری ده پین. وه رگیز.

به‌شې سې يه‌م

لادان له‌بېروباوه‌پرو پښگانې خو پاريزې لې ي.

لادان و خلیسکان له‌بېروباوه‌پری راستقینه‌ی نیسلام تیدا چون و ون بونه، چونکه بېروباوه‌پری راستقینه پالنه‌رو فاکتوریکې به‌هیزه بۆ کار کردنی به‌سود(العامل النافع)، تاکی کۆمه‌ل به‌بئې بېروباوه‌پری راستقینه و دروست نیچیریکه بۆ نه‌ندیشه‌و بیروخه‌یاله پرو پوچه‌کان و دودلی و پاراو ناآرامی یه‌کان که‌له‌وانه‌یه سات به‌سات له‌سهر دل و دهر و ون می‌شکی دا که‌له‌که بېن و بېنه په‌رده‌یه‌کی ره‌ش و بۆگه‌ن به‌سهر چاوی داو سو‌مای چاوه‌کانی دابپوشن و پښگای پو‌شن و ژیانې به‌خته‌وه‌ری و سهر‌فرازیان پی نه‌بیتیت ، مه‌تاکو به‌جوړیکې وا ته‌لاره‌کانی ژیانې نه‌وه‌نده لې ته‌سک ده‌بېنه‌وه(کورد گوته‌نی کونه مشکی لې ده‌بېنه قه‌یسهری - وه‌رگپړ -) به‌دوا دهرویه‌که دا ده‌گه‌ریت له‌که‌له و ژیانه ئالوزو ته‌نگه‌به‌ری و ناخوشه پزگاری بېیت جانگه‌ر به‌خو کوشتنیش بېت، هه‌روه‌کو نیستا له‌ژیانې زوړیک له‌تاک تا‌که‌کانی کۆمه‌لگه‌دا ده‌یان بېنین که‌پښگای سهر‌فرازی و به‌خته‌وه‌ری بېروباوه‌پری راستقینه‌ی نیسلامیان گوم کرده‌و له‌زه‌لکاوی بی باوه‌پری و گومپایی دا ده‌ژین. نه‌و کۆمه‌لگه‌یه‌ی که‌بېروباوه‌پری راستقینه‌ی نیسلامی له‌ده‌ست داوه ژیانیکې ئاژه‌ل ئاسا ده‌ژیه‌ن و کۆمه‌لگه‌یه‌کی ئاژه‌لین و هه‌مو بڼه‌ماو کۆلکه‌و پاگره‌کانی ژیانې سهر‌فرازی و به‌خته‌وه‌ریان گوم کرده‌و، هه‌ر چه‌نده زوړینه پاگرو بڼه‌ماکانی ژیانې ماددیشیان له‌ده‌ست دابیت که‌زوړ وایه به‌ره و هه‌لوه‌شانه‌وه و له‌به‌ریه‌که چون و داروخانیان ده‌بات، هه‌روه‌کو به‌چاوی خو‌مان نه‌م راستیان له‌کۆمه‌لگه‌ کافرو بېباوه‌پره‌کاندا ده‌بېنین، بۆ؟ چونکه نه‌و بڼه‌ماو کۆلگه‌ ما‌دیانه هه‌میشه پتویستیان به‌ئا‌راسته کردن و ده‌ستگیرویی و پتو‌مایې هه‌یه بۆ سود وه‌رگرتن له‌و سودو که‌لکو تاییه‌تمه‌ندیانه، دیاره گومانی تیدا نه‌یه که‌هیچ ئا‌راسته‌کارو پتو‌ماییه‌کی تر‌نیه نه‌م تاییه‌تمه‌ندیه بېتیته دی جگه له‌بېروباوه‌پری راستقینه‌ی نیسلام، هه‌روه‌کو خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا﴾ (٧). وه‌ه‌روه‌ما

دہ فرمویت: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ مِنَّا فَضْلًا يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَالنَّارَ لَهُ الْخَدِيدُ ﴿۱۰﴾ أَنْ
اعْمَلْ سَابِغَاتٍ وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿۱۱﴾ وَكَسَلِيمَانَ الرِّيحِ
عُدُوها شَهْرًا وَرَوَّاحَهَا شَهْرًا وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ وَمِنَ الْجِنِّ مَن يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَن
يَزِغْ مِنْهُم عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿۱۲﴾ يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِبٍ وَمَتَائِلٍ وَحِفَانٍ
كَالْحَوَابِ وَقُدُورٍ رَأْسِيَاتٍ اعْمَلُوا آلَ دَاوُودَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّاكِرِينَ ﴿۱۳﴾﴾ (۱)

دہی ہیژی بیروباوہر پیویستہ لہ ہیژی مادی جیا نہ کریتہ وہ، نہ گہر بیٹ و لیک جیا
بہنہ وہ و بہرہ و بیروباوہری پوچہ ل لادبات، نہوا بہ بی نیمان و بیروباوہر ہیژی مادی
دہ بیٹہ ہوکارو فاکتہ ریگی تیک دہرو ہرہس ہیٹہرو سہرہ نگوم و سہرہ لیژ ہونہ وہ،

ب۔ واتہ: نہی نیژدراوان و پیغہ مہرانی خوا بخون و بخونہ وہ لہ شتہ حہ لال و پاکہ کان و کردہ وہ و کاری چاک
بکہن و لہ خوا بہ ولوہ ہیچ کہس و ہیچ شتیکی تر مہ پرستہ و بہ ندایہ تیان بق مہ کن۔ وہرگی پی۔
(۱) — سورة سبأ (۱۰ — ۱۳) .

ب۔ واتہ: نیغہ بہ خشش و نازو نیعمہ تی خومان بہ داود بہ خشی بو، وہ فرمانمان بہ چیاکان و بالندہ و دارو
بہردہ کان دا بو کہ کاتی ویردہ کانی (مزامیر) دہ خوینیٹہ وہ لہ گہ لی دا بلینہ وہ، چاکہ لہ گہ لیاندا دہ گوتہ وہ
تابلویہ کی خوش دروست دہ بو۔ چونکہ داود دہنگو سہ دایہ کی خوشی مہ بو۔ مہرہا ٹاسنمان بق نہرم
کردبو ہی نہ وہی گہرمی بکات۔ نہ مہش یہ کیگہ لہ و موعجزانہ ی کہ خوا بہ داودی بہ خشی بو، فرمانمان بہ داود
کرد کہ لہ ٹاسن زری فروان و دریز دروست بکات، بہ ریگ و پیکی نالغہ کانی بگہ ہیٹہ یہ کہ و لہ یہ کتریان گیر
بکات، بہ شیوہ یہ کہ لہ کاتی جہنگدا بتوانریٹ خوی ہی بیاریزریٹ مہرہا رمیش نہ چیت بہ نتیوان نالغہ کانی دا۔
مہرہا ہی ی دہ فرموی: خوت و نوانہ شی وان لہ گہ لی دا کہ کردہ وہی چاک بکہن، بیگومان من ناگادارو
بینام بہ و کردہ وانہ ی کہ نہ انجامیان دہ دہن، نیغہ بامان رام کرد بو بق سلیمان تابہ پی ی فرمانہ کانی نہ و بیروا
بہ پیوہ کارہ کانی بق راپہ ہیٹہ، بہ شیوہ یہ کہ ماوہی پویشتنی مانگیگ ریگا لہ دانہ پوژیکدا ہیٹ، مہرہا
لہ و سہریشوہ ماوہی گہرانہ وہی بہ دانہ پوژیکتی تر ہیٹ۔ مہرہا کانگای مسمان بق دہرختہ و یومان
نہرم کرد، مہ ندیک جنوکہ شمان خستہ زیز دہستہ لات و فرمانیوہ بہ مؤلہ تی خوی گہرہ فرمانہ کانی جی
بکہن و مہرچی بیوہیٹ بوی دروست بکہن۔ جائہ گہر مہر کامیک لہ و جنوکانہ لہ فرمانی نیغہ ی لادایہ نہوا سزای
ناگری نوزہ خی توندو تیژمان ہی دہ چہ شتن۔ نہ و جنوکانہ کوشک و تہ لارو بہ یکہرو مزگوت و شوینی
خواہ پرستی و تہشت و سینی گہرہ گہرہ وہ کہ حوزو مہنجہ لی گہرہ ی وایان بق سلیمان دروست دہ کرد۔
نہ وندہ گہرہ ہون لہ جیگہ خویان نہ دہ جولینران۔ نیجہ خوی گہرہ دہ فرموی: نہی ثالی داود
سوپاسگوزاری نازو نیغہ مات و بہ خششہ کانی خوی گہرہ بکہن مہر چہ ندہ کہ میگ نہ ہیٹ لہ بہ ندہ کان
سوپاسگوزاری خوا ناین و شوکرانہ بیژر نین۔ تہ فسیری گولشہن ب ۱۱۱۴-۱۱۱۵۔ وہرگی پی۔

هروه کو نه مړو له ولاتو د هوله ته کافر هکاندا که هیزى ماددى زوریان له بهر دس دایه ده بیینین، به لام له بیروباوه پرى راسته قینه بى به شو مال ویرانن.

وه لادان له بیروباوه پرى راسته قینه کومه لیک هؤکارو فاکتورى هه ن

پيويسته بیان ناسین، گرنکه کانیا ن:

(۱) نه شاره زایی و تینه گه یشتن له بیروباوه پرى راسته قینه: به هوی پشت هه ل کردن له فیر بون و فیر کردنی بیروباوه پرى، یا خود که مته رخه می و گوئى نه دان و گرنکی نه دان به بیروباوه پرى نیسلامی هه تا وای لی دیت به ره یه ک په یدا ده بیئت بیروباوه پرى نیسلامی هه ن نانسیت و نازانی چیشه !! چاک و خراپی لی تیکه ل ده بیئت نازانی کامه پیچه وانه و دزه کانی بیروباوه پرى نیسلامین، و هه ق به ناهه ق ده زانیئت و ناهه قیش به هه ق، هروه کو عمری کو پرى خه تتاب ﷺ گوتویه تی: (پایه کانی نیسلام یا گری یه کانی نیسلام گری له دواى گری ده بنه وه هه تا کو که سانیک یا به ره یه ک له نیسلامدا په یدا ده بن نازانن نه فامی هه ر چیشه).

(۲) دهمارگری و پابه ند بون بهو بیروباوه پرى ریچکانه ی که باوک و باپیران له سه ری بون: ده ست گرتن بهو بیروباوه پرى هه ر چه نده پوچه ل و به تالیش بیئت، پشت کردن له دژو پیچه وانه کانی نه و دهمارگریه هه ر چه نده راست و هه قیش بیئت. هروه کو خواى گه و ره ده هه رموی: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْلَٰئِكَ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ﴾ (۱).

(۳) لاسایى کردنه وه ی کو پیرانه: به شوین که وتنی قسه و قسه لؤکی خه لکی له بواری بیروباوه پرى بى نه وه ی به لگه و نیشانه ی راستی و دروستی بپرسن یا بزنانن، و بى

(۱) — سورة البقرة: (۱۷۰).

ب - واته: شوین که وته کانی شه یان له جوله که و گاورو دیا نه کان و موسلمان ه شله ژاوو بپوا شلوقه کان نه گه ر پى یان بگوترايه شوین بهرنامه و یاسای خوا بکون، ده یان گوت: نه خیر نیمه ته نیا شوین باوک و باپیرانی خومان ده که وینو له سه ر نه و بهرنامه یه ده پوین که نه وان له سه ری بون، ده ی باشه مه گه ر باوک و باپیرانیان که سانیکى گومروا سه ر لیشتیواو نه بون، هیچ عه قل و ژیره کیان نه بوو عه قلیان بهر یگه و بهرنامه ی خوا نه ده شکاو عه قل کول بون. وه رگتې به سود وه رگرتن له ته فسیری گولشه ن ب ال ۶۷.

ئەوھى بزائن تاكوى راستە و چەندە ھەلەھە، ھەرۆھكو لە واقعەتە دەستە و گروپە پێچەوانەكانى قورئان و سوننەت دا دەبیبینن لەجەھەمەیەكان و موعتەزىلەكان، ئەشعەرەيەكان و صۆفەيەكان، و غەیری ئەوانیش پویاندان كە لاسایى پێشەوا گومراكانى پێش خۆیان دەكردهو، تا گومراو سەرلێشێواو بون و لەپێگەى راستى بیروباوەرى راستەقینەى ئیسلام لایان دا پى یان ھەلخلیسكا.

(٤) زێدە رەوى لەئاستى خۆشەويستانى خواو پیاو چاگاندا (الأولياء والصالحين): لەپلە و پایەى خۆیانیان تى پەرانندن، بەجۆرێكى وا بیروباوەریان وابو كە ئەوانە جۆرە كارو كردهو ەيەك دەكەن كە لەخوا بەولاو لەتوانای هیچ كەسێكى تر دا نەبوە و نیه، لەسود پى گەیانندن و لادانى زیان و بەلاو موسیبەتەكان وەكردنیان بەواسیته لەنێوان خۆی گەورە و لەنێوان خەلك و دروستكارو ەكانى خوا بۆ جى بەجى كردنى پێداوایستى كانیان و وەلام دانەوھى دوعا كانیان، تاكارە كە بەو ەگەشتو ە بەندایەتە كردن بۆیان جگە لەخۆی گەورە (واتە بەندایەتە كردن بۆ غەیری خوا چ بۆ بت و سەنەمەكان و چ بۆ ئەستێرە و ەسارەكان و كەس و بەرنامە و مالى دنیا و گۆر پەرستان و بیرو پیاو چاك و مەزارەكان و... تەد. وەرگێر.)، وەخۆ نزیك كردنەو ە لى یان بەھۆى قوریانى كردن و سەرپرین لەسەر گۆر و مەزارەكانیان و نەز كردن بۆیان، ەرو ە دوعا و پاپانەو ە لى یان و ەانا بۆ بردن و داواى مەدەد كردن لى یان، ەرو ەكو ئەمە لەگەلى نوح دا پوی دا بەرامبەر بەپیاو چاگانیان كاتى گوتویانە: ﴿وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا﴾ (١). ەرو ە لەپۆزگارى ئەمڕۆشماندا لەزۆرێك لەولاتاندا لەلایەن گۆر پەرستانەو ە ئەم بیروباوەرە ەلە و چەوتە باو ە و پوی داو ە.

(١) — سورة نوح: (٢٣)

ب - واتە: گەورە و سەركردهكانى گەلى نوح بۆ رێگا كرتن لەبەرو ەینانى خەلكى جۆرە پلان و فرۆغیلتى زۆر گەورەیان دروست كردو بەشۆین كەوتوانى خۆیانیان دەگوت: نەكەن ەرگیز دەست لەخوكانى خۆتان ەل بگرن واتە. لەبت پەرستى و نەكەن واز لەو ەدو سواع و یەغوپ و یەعوق و نەسر بھێنن. كە ئەمانە كاتى خۆى لەناو گەلى نوح دا پیاو چاك بون. وەرگێر. بەسود وەرگرتن لەتەفسیری گولشەن ب ١٣٨١٠٣.

(۵) بی ناگایی و ورد نه بونه وه و پشت هه لکردن له به لگه و نیشانه کانی خوی گه وره له م بونه و مرو له م گه ردونه پان و پوره دا: پشت کردن و ورد نه بونه وه و تیرا نه مان له به لگه و نیشانه کانی خوی گه وره له بونه وهر (الکون) و نایه ته قورئانیه کان و رو کردن و شانازی کردن به ده سته و ته شارستانه ماددیه کان، به جوریک و گومان ده کن که نه م جوره کارانه به ته نیا له توانای مرو فدایه. بویه مرو فیان به گه وره داناه و داده نین، وه نه م نازو نیعمه ت و ده سته و تانه ده خنه پال هه و لو تی کوشان و زیره کی و داهینانی مرو ف. نه که له به خشش و نیعمه ته کانی خوی گه وره. هه ره کو قارون له روی موسادا دهی گوت: ﴿ قَالَ إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي ﴾ سورة القصص: (۷۸). هه ره کو مرو ف ده لی: ﴿ هَذَا لِي ﴾ فصلت: ۵۰. واته: نه م م به نازایه تی و زیره کی و بلیمه تی خوم پیدا کرده. هه ره ها: ﴿ إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ ﴾ سورة الزمر: (۴۹). بی نه وهی بیر بکه نه وه و پروانه گه وره یی و ده سله تی له بن نه هاتوی نه و که سهی که نه و هه مو بونه وهر و گیان له به رانه ی هیئاونه ته دی و نه و هه مو جیاکاری و تاییه تمه ندی و ده سته و ت و نازو نیعمه ت و به هره یه ی پی به خشبون و مرو فی هیئاونه ته دی و نه و هه مو هیزو ده سله ت و توانایه ی پیداوه بؤ هیئانه دی نه و هه مو تاییه تمه ندی و جیاکاریانه و سودیان لی وه ریگریت: ﴿ وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴾ (۱۱). هه ره ها ده فه رموی: ﴿ أَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ ﴾ (۱۲). هه ره ها ده فه رموی: ﴿ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ

(۱) ا — سورة الصافات: (۹۶).

ب. واته: نیبیراهیم به گه له که ی گوت: نه مانه چین نیئوه ده بیان په رستن؟ ناخر خوی گه وره نیئوه شو نه وانه شی دروست کردون که نیئوه ده بیان په رستن. واته نیئوه و نه و شتانه شی دروست کرده که نیئوه بتیان لی داده تاشنو ده بیان په رستن. وه ریگریز له ته فسیری گوله شه ن.

(۱۲) ا — سورة الأعراف: (۱۸۵).

ب. واته: نایا نه وان واته بیباوه پان ته ماشای مولکی ناسمانه کان و زهوی و هه مو نه و شتانه ی که تیا یان دایه ناکن که چوون و به ج شیئوه یه که دروستی کردون و هیئاونه بون، چوون و به ریگه و پیکی و نزامیک دروستی کردون تاهیزو تواناو ده سله لاتی خویان بؤ دهر بکه ویت و بزانون و هوشیان بیته وه به ر که خوی گه وره تاکو

وَالْأَرْضِ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْيَوْمَ وَاللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُمْ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبِينَ وَسَخَّرَ لَكُمْ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾ وَأَنَا كُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

تهنایه و هیچ هاو بهش و هاو لهی نین، هر وه ما بزائن که کاتی مردنیان نریک بوه ته وه . نایا نه وانه جگه له قورناتان و سوننه تی پیغه مبر به ج شتیکی تر بپوا ده که ن؟ وه رگیپی . تهفسیری گولشه ن ب ا .
(۱۲) ا — سورة ابراهیم: (۳۲ — ۳۴)

ب - واته: هر خوی تاكو و تهنهایه که ناسمانه کانی دروست کردون به وه مو خورو مانگو پوزو گه له نه سستی ره ی و ا تیایدان پاراندونی وه و هر یه که له بارو مه و دای خویاندا بی زیادو که م تا پوزی قیامت ده خولینه وه هر وه ما زهوی به وه مو دهشت و دهر و چیاو چول و دهریا و پویارو نه وه مو شتانه ی تیایدان دروست کردون ، هر وه ما له و زهویه په قه ندها به هوی بارانه و گزو گیا و جزه ها میوه هات و به ربومی دروست کردوه و کردونی به پیزق و پوزی بق خوتانان و بق مپو مالآت و لساته کانتان . هر وه ما سروشتی ناوی دهریا و پویاره کانی و ا کردوه که کشتی و به له مکان له سر پشتی خزی هل بگریت و نقومی ژیر ناو نه بن و بق ئیوهی مرؤفی پام کردوه که له ژیانی پوزانه تاندا به کاری بهینن . نه و جار ناوی پویارو کانی او وه مو ناوه کانی ژیر زهوی و ا دروست کردون که بق خوار دنه وهی مرؤف و گیانداره کان بتوانن بیخونه وه و به کاری بهینن . هر نه و خوی به خورو مانگی به جزریک دروست کردون که به دوی یه ک دادین و هل بین و ناوا بین، بی نه وهی بق چرکه ساتیکیش دوا بکون و یاله مه و دای خویان لادهن، هتا پوزی قیامت له سر نه و خولگه و له کاته ی که بویان دیاریکراوه لاناده ن و پاش و پیش ناکن و له کاتی خویدا نه نجامی دده ن . به هله اتان و ناوا بونی خور شه و پوز دروست ده بیت . بق دیاری کردنی کاته کانی ئیش و کار تیادا کردنی مرؤف بق به ده ست هینانی پزق و پوزی و کاتی شه و بق ئیسراحت و تیادا حسانه وهی مرؤفه کان . خونه گره به درژیایی سال هر پوز بیت یا هر شه و بوا به ژیانی مرؤف نه ده چوه سر و مرؤف په کی ده که وت . هر چی داواتان کردوه و دلتان ده یخواری خوی گوره پی داون، دهی نه گره بتانه وی نازو نیعمه ت و به خششه کانی خوا بژمیرن نه وه نده زدن ناتوانن، چونکه به خششه کانی خوی گوره بق ئیوه نه وه نده زدن هر گیز او هر گیز نایه نه ژماردن، هر له جهسته و له شی خوتان بنژین هر نه ندامیک له و لاشه ی خوتان بیگرن به خشش و نازو نیعمه تیکه که خوی گوره پی ی به خششون . بابچوک ترین نه ندامیک تان نه بیت ژیان تان ده که ویته هر اسان و بیزار ده بن و نازار ده خون . جا نای به راستی ناده میزاد سته مکارو سپله یه به رامبر به وه مو نازو نیعمه ت و به خششانه ی خوی گوره و که هر گیز بیر له و نازو به خششه زوره ناکنه وه که خوی گوره پی ی داون و هر گیز او هر گیز ته نیا به زمانیش جاری له جاران سوپاس و شوکرانه بژیاری خوا

(٦) نه بونی ناراسته و ناموژگاری بک و راسته قینهی نیسلامی له زوربک له ماله کاند؛ وای لی هاتوه زوریه ی مال و خانه واده ی موسلمانان له ناموژگاری موسلمانانه و ناراسته کردنی بروداران ه بئ به شن و یان زور کزو لواز ه یان هه ر نیه و خزیوه و پوه و ته و ژمی دژ به نیسلام سه ره نگوم بون و تروسکایی بروا ده گمه نه تیایاندا، نه وه ته پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رمویه تی: {کل مولود یولد علی الفطرة فابواه یهودانه أو ی نصرانه أو مجسانه} (١). گومانی تیدا نیه که باوک و دایک پوئیککی گرنگیان هه یه له پهره و ده کردن و راست کردنه وه و ناست و پیره و و بیرو باوه پری و چاکی و خراپی و گوش کردنی منداله کانیا ن بیرو باوه پری باوک و دایکه کان چون بیت و پو له کوئ بیت نه و ا بیرو باوه پری پوی منداله کانیشیا ن هه روا ده بیت مه گه ر به ده گمه ن خوی گه و ره هیدایه تی مندال و وه چه کانیا ن بدات و بیان هینیتته سه ر پیگه ی راستی خوی، نه و ان خراپ بن منداله کانیش خراپ و نه و ان چاک بن منداله کانیش چاک ده بن و له سه ر پیچکه ی باوک و دایکیان ده پون.

(٧) په رده پو ش کردن و کپ کردنه وه ی هو کاره کانی په رومرده و فیئر کردن و راگه یندنه کان: له زوریه ی زوری جیهانی نیسلامی دا هو کاره کانی په رومرده و فیئر کردن و راگه یاندنه کان کپ کراونه وه و پوپو ش کراون و له نه نجامدانی گرنگی و نه رکه کانی سه رشانی خو یان لادران و فریو دراون و چاوبه سه ته کی یان لی کراوه و به رچا و لیل و لیخ کراون، و مه نه ج و به رنامه ی په رومرده و فیئر کردن به زوری وایه که گرنگی یه کی نه و تو به په رومرده کردن و فیئر کردنی ئایین نادریت و پشت گوئ خراون، یان لای لی هه ر ناکه نه وه و به ته وای فیئدراوه و وه لا نراوه، و هو کاره کانی راگه یاندنی بینین و بیستن و خو یندنه وه به زوری بونه ته ئامرازو ئامیتریککی تیک ده رو

ناکەن. واده زانن هه ر له خو وه یان به هیزی شان و شه و که تی خو یان نه و هه مو نازو نیعمه ته هاتونه ته دی. !!! وه رگیز. به سود وه رگرتن له ته فسیری گولشه ن ب ٢٦٤١-٦٤٢.

(١) أ - أخرجه الشيخان.

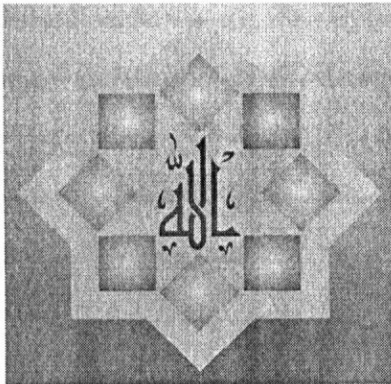
ب - واته: هه ر که سیک هه ر مندالیک که له دایک ده بیت له سه ر ئایینی فیتره تی نیسلام له دایک ده بیت، نوایی باوک و دایکی له ئایینه ی وه رده گتین و ده یکه ن به جوله که یان گاوری یا به ناگر په رست. وه رگیز.

داپوخىنەرو لادەرو وپرانكەرى تەلارى ئىسلام، يان بايەخ و گرنكى دەدەن بەشتاننىكى ماددى و رابواردن و خشكوزەرانى دىيائى ھەل فرىوئىنەر، ھەرگىزاو ھەرگىز گرنكى و بايەخ نادەن بەو لايەن و ھۆكارانەى كەئاكارو ئەخلاقەكان راست دەكاتەو ھە دادەمە زىيىت، و دەبىتە ھۆى چاندن و گەشە پى كرىنى بىروباو ھەرى راستەقىنەى ئىسلام، بەرگىرى و مل ملانى لەگەل تەوژمە لادەرو بۆگەنەكەكان دەكات، بۇ ئەو ھەى بەرەيەكى بىروا فرچۆك و بى ھىزو لاوازو گۆشەگىرو خەرىك بو تەنيا بەنەفسى خۆى و گىزو سەر سىرو بى ئاگا و بى دەسەلات لەبەر دەم ھىزو سوپاكانى بىباو ھەپان و لەپوى مولحىدەكان و كلك و وابەستە و بەكرىگىرو دوپوھەكانىان و بەرەيەكى فەشەلۆك و بى بەرگىرى و ھەرگىز بىر لەسەر بەرز كرىنەو ھە بەرگىرى لەخۆ كرىن نەكەنەو ھە.

رېگاكانى خۇ پارىزى لەم لادان و داخزىنە لەم چەندا خالانەى خوارەو ھەدا كۆدەبنەو ھە:

(۱) گەرانەو ھە بۇ كىتەبەكەى خواى گەورە واتە بۇ قورئانى پىرۆز: باشترىن و يەكساتە ترىن چارەسەرىك بۇ راست كرىنەو ھە و پزگار بون لەم تەنگزەيە گەرانەو ھەى بۇ قورئانى پىرۆز بۇ سوننەتى پىغەمبەرى خوارەو ﷺ بۇ بەدھىتەنەو ھە دامەزاندنەو ھەى بىروباو ھەرى راستەقىنەى ئىسلام، چونكە كۆتائى ئەم ئوممەتە چاك نايىتەو ھە بەو بىروباو ھە نەبىت كەسەرەتائى ئەم ئوممەتەى پى چاك بو ھەروھەكو چۆن پىشىنەى پىاو چاكان بىروباو ھەكەى خۆيان لى ھەل دەھىتەنچا و لەسەريان دامەزاند بو، كۆتائى ئەم ئوممەتە ھەر بەو بىروباو ھە چاك دەبىتەو ھە كەسەرەتاكەى پى چاك ببو، لەگەل شارەزا بون و ئاگابى و ناسىنى بنچىنە و بنەماى بىروباو ھەرى دەستە و گروپە لادەرو گومپا و سەرلەشئىواو ھەكان، ھەروھە ناسىن و ئاگادار بون لەگومانەكانىان بۇ بەرپەرچ دانەو ھە و ئاگادارى دان و ھۆشيار كرىنەو ھەى موسلمانان لى يان، چونكە ھەر كەسەك شەپو خرابە نەزانىت و نەناسىت ناتوانىت يانازانىت كەخۆى لى پىارىزىت و بەئاگا بىت لى و دور نىيە كەتئى بى كەوتە. ((ھەروھەكو دەلئىن: (الأشياء تعرف بأضدادها) واتە شتەكان بەدژەكانىان دەناسرىنەو ھە، بۇيە ئىمەى

- موسلماننىش پېۋىستە ھەمۇ دژو پېچەوانەكانى بىروباوەرەكەمان بناسىن و ئاگايمان لى يان ھەبىت، بۇ ئەوھى خۇيان لى بپاريزىن و ھۇشيارى بدەين بەموسلمانان - وەرگىپ -).
- (۲) گرنگى دان و بايەخ دان بەخوئىندن و لىكۆلئىنەو ھەبىروباوەرپى راستەقىنە - بىروباوەرپى پېشىنەى پياو چاك - لەقۇناغە جۆربەجۆرەكانى خوئىندن، بەشە وانەى تەواويان بۇ دابنرېت لەمەنھەجى خوئىندن و بايەخ و گرنگى تەواويان لەسەير كردن و بەوردى پياچونەوھى تاقى كردنەوھەكان لەكاتى تاقى كردنەوھى ماددەى ئايىندا.
- (۳) پېۋىستە برپار لەسەر خوئىندى كىتېبەكانى پېشىنەى سافو پاك بدىرېت، خۇدور بگرن لەخوئىندى كىتېب و سەرچاوہكانى دەستە و گروپە لادەرو گومپراكانى وەك سۇفېگەرېتى، تازەگەرو داھىنەرەكان(الصوفية والمبتدعة)، جەھمى و موعتزىلەكان، ئەشعەرەيەكان و ماتورىدەيەكان، و جگە لەوانىش تەنيا بۇ ئەوھە نەبى بيان ناسن و ئاگايمان ھەبىت لەسەريان بەلكو بۇ بەرپەرچ دانەوھەيان لەو پوچەلى و باتلىيەى كەتئى يان دا ھەيە و بۇ ئاگايمى و ھۇشيارى دانى موسلمانان بۇ دور كەوتنەوھە خۇ پاريزى لى يان .
- (۴) بانگەوازى كردنى چاكخوازان و بانگەوازكاران بۇ نوئى كردنەوھى بىروباوەرپى پېشىنە بۇ خەلكى: پېۋىستە موسلمانان بەگشتى و بانگەوازكاران و چاكخوازان(دعاء المصلحين) بەكارى بانگەوازى و بانگ كردنى خەلكى ھەل بستن بۇ سەر لەنوى نۆژەن كردنەوھى بىروباوەرپى پېشىنەى پياو چاك بۇ خەلكى، سەرلىشىواوى و لادانى گومپرايمى سەر لىشىواوان و گومپراو لەدىن لادەران و ھەلا بنىن و بن برو رېشە كىشىان بكن.



دەرگای دوهم

پونکردنه وهی واتای تهنھا خوا پرستی و جوړه کانی

تهنھا خوا پرستی (التوحيد): بریتیه له به تاک دانانی خوای گه وړه له دروست کردن و به دیهیتان و هه لسوراندنی کارو باری گه ردون (بونه وهر - التسدبر الکوئی)، هه وړه ها ئیخلاسیهت و نیاز پاکی بؤ خوای گه وړه له به ندایه تی کردن و پرستشی دا، واز هیټان له هه مو به ندایه تی کردن و پرستشیهک بؤ غه یری خوای گه وړه، ددان نان و سه لماندنی هه مو ناوه جوان و سیفاته پیروژه کان بؤ خوای گه وړه، پاک پاگرتنی خوای گه وړه و دور گرتنی له هه مو عه یب و خه وش و ناته واویهک. به م پیټناسه یه ی که له سه ره وه کردمان هه رسی جوړه کانی به تهنھا خوا پرستی ده گرتیه وه، که به م شیوه یه ی خواره وهن:

۱. به تهنھا خوا پرستی په وړه ردگاریتتی

به تهنھا خوا پرستی په وړه ردگاریتتی له م چند لقانه ی خواره وه پیک دیت:

* لقی یه که م: پون کردنه وهی واتای تهنھا خوا پرستی په وړه ردگاریتتی، فیرهت و ددان پیدئا هیټانی هاوبه ش په یدا که ران به په وړه ردگاریتتی خوا.

* لقی دوهم: پونکردنه وهی چه مکی وشه یازار او هی په وړه ردگار له قورئان و له سوننه تدا، و بیرو بؤ چون و تیټامانی نوممه ته گومرو سه ر لیشیواوه کان له بابته تی په وړه ردگاریتتی دا ، وه به رپه رچ دانه وه یان.

* لقی سی یه م: پونکردنه وهی ملکه چی بونه وهر و پیشه وایه تی و گوټرپایه لی کردن بؤ خوای په وړه ردگار.

* لقی چواره م: پونکردنه وهی مه نه ج و به رنامه ی قورئان له چه سپاندن و سه لماندنی تاک و ته نایی خوای گه وړه له به دیهیتان و دروست کردن و به دیهیتان و بزق و بزقی دان و جگه له وانه ش.

* لقی پیټنجه م: پونکردنه وهی په یوه ست بونی به تهنھا خوا پرستی په وړه ردگاریتتی به تهنھا خوا پرستی خوا یه تی (توحيد الألوهية).



بہشتی یہ کہم

پون کردنہوی واتای تهنھا خوا پرستی پھروہردگاریتی، فیترتہ و ددان پیندا ہینانی ہاوبہش پھیدا کہران بہ پھروہردگاریتی خوا.

تهنھا خوا پرستی: بہ واتا گشتی یہ کہی بریتہ لہ پروا بون بہ تہنہایی خوی گہورہ لہ پھروہردگاریتی دا، و نیاز پاکی و نیخلاسیہت بؤ خوی گہورہ لہ بہ ندایہتی بؤ کردن و پرستشی دا، ہر وہا چہ سپاندن و سہ لماندن ناوہ جوان و سیفہتہ بہ رزہکان بؤ خوی گہورہ. ثمہش سی جؤرن کہ بریتین لہ مانہی خوارہ وہ:

تهنھا خوا پرستی پھروہردگاریتی، تهنھا خوا پرستی خویہتی، تهنھا خوا پرستی لہ ناوو سیفاتہکان. ہر یہ کئی لہم جؤرانہ چہ مک و واتای خویان ہہیہ کہ پیویستہ پون بکرتنہ وہ و بنا سرین و لآ یان حالی بیت، بؤ دست نیشان کردن و سنور دانانی جیاوازی و جیاکاریہکانی ٹو جؤرہ تهنھا خوا پرستیانہ:

۱. بہ تهنھا خوا پرستی پھروہردگاریتی:

بریتہ لہ بہ تاک دانانی خوی گہورہ لہ کارو فرمان و کاریگہریہکانی دا، بہ وہی پروا و ابیت کہ خوی گہورہ بہ تاکی تہنی و تہنیا خوی دروستکہرو بہ دیہتہری ہمو دروستکاروہکان یا ہمو بونہورہ: ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ سورة الزمر: (۶۲). ٹو خویہ پؤزی دہری ہمو گیان لہ بہرو میٹش و مہگہزو ٹادہ میزادہکانہ: ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا﴾ (۱۰).

ٹو خوی تاک و تہنیاہ خاوهنی ہمو خاوهنداریکہ، وپاشای پاشایانہ، خاوهنی ہمو شتیکہ لہ و بونہورہ دا، بہ پؤہ بہرو ہہ لسور پتہری کاروباری ہمو جیہان و جیہانیاہ، ہر ٹوہ دادہ نیت و دادہ مہ زینیت و لادہ دات واتہ ہر ٹوہ خوکم و مولک و سامان و دہ سہ لات دہ دات بہ ٹادہ میزادہکان و ہر ٹوہیش لہ کاریان لادہ دات و سہرو سامان و مال

(۱۰) ۱ - سورة ہود: ۶.

ب - واتہ: ہرچی گیان لہ بہ رتک و ہرچی شتیکی پی بنیت بہ سہر ٹم زہویہ دا پزق و پؤزی لہ سہر خوی گہورہیہ. و ہرگتہ.

لهئادهمیزادهکان دهستیښته وه، بهرز دهکاته وه و نزمو سهر شوږر دهکاتو بلنډ نه وی دهکاتو نه ویان بلنډ دهکات، تواناو به دهسه لاته به سهر همو شتیځداو شه وو پوژ به دوا یه ک دا دینیت، شه و به دوا ی پوژدا دینیت و پوژ به دوا ی شه ودا، ده مرینتی و ده ژیه نیت، زیندو له مردو دهر دینتی و مردوش له زیندو: ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَرْعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعْزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦﴾ تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٦﴾.

(١٦) — سورة آل عمران (٢٦ — ٢٧).

ب . واته: ئه ی محمد ﷺ به بیباوه پان و هاوه ل دانه ران و مولحیدو خوا نه ناسان بلئ تهنیا خوا خاوه نی همو خاوه ندرانیکه وو هه ر ئه و خاوه نی دهسه لاتی راسته قینه یه و هه ر که سیکی ئاره زو لئ بیت دهسه لاتو مولک سامانی پی ده به خشیت به پی ی ئه و یاساو ریساو سیستمه ی که خوت بژت داناون و داته زرانده، هه ر که سیکی شهزت لئ بیت ئه و مولک و سامان و دارایی و دهسه لاتو سه ریځایه تی و به برسیه تیه ی لئ دهستیښته وه، بالا دهستان ژیر دهسته دهکیت و ژیر دهستان بالا دهست دهکیت، هه ر که سیکت ویست زه بون و ژیر دهسته ی دهکیت و ههروه ا به پنجه وانه وش، ده ی خواجه گیان همو خیرو به ره که ت و چاکه یه که هیه هموی جله وه که ی له دهستی تودایه، و تز به سهر همو شتیځدا بالا دهست و زالی و دهسه لاتی تز سه روی همو دهسه لاتو هیزو توانایه که . خواجه گیان هه ر توی شه و به دوا ی پوژدا دینیت و شه و به دوا ی پوژدا دینیت به پی ی ئه و سیستم و یاسایه ی که بژت داناوه، هه ر توی له هاویندا پوژ دریز دهکیت و به شیک له شه و دهخپته سه ر پوژ ئاوا دریز ده بیت، ههروه ا له پاییزو زستاندا به شیک له پوژ دهخپته وه سه ر شه وو به م پی یه شه و دریز دهکیت، خواجه گیان هه ر توی زیندو له مردو دهر ده دینیت و مردوش له زیندو دینیته دهر . ههروه که ده بین زه ی له بهر بی ئاری وش هه ل ده که ریټ و هه رچی سه وزه گیاو دارو درهخت و کشتو کال هیه وشک ده بن و دهرمن، وه نه که ر باران باری و زه ی ئاو درایه وه زهویه که هه ل دهزه پیټ و زیندو ده بیټه وه و هه رچی سه وزه و گژو گیاو دارو درهخته کان هه ن زیندو ده بنه وه و سه ر له نوټ ده پوټنه وه ... تد. به لئ همو تووټیک چ هی ئاده میزاد بیټ و چ هی هه ر گیانله بهرو گژو گیاو میوه هاتیک بیټ هه مویان بنه ماو بناغه ی ژیانکی تایه تی خویه تی و جیاوازه له وی تر له بهر ئه وه ئه و جوره ژیانانه به جوریټ له مردن داده نریټ. له کژتایی ئایه ته که دا دهفه رمویت: خودایه ! ئه وه ی تز به ویټ پزق و پوزی و خیرو به ره که تی خوتی پی ده به خشیت و به بیټ حساب و بیټ ژماره به پی ی ئه و مه به ست و حیکمه ته ی که بق خوت بژت دیاری کردون. وه رگټیر. به سود وه رگرتن له ته فسیری گولشه ن بال ١٢٦.

بنيگومان و زور به دلنیايي هه خواي گوره به هيچ شيوه يه ك پازي نيه كه هاويه شو يارمه تيدرو شهريكي بؤ دانبين له خاوه ندراريتي و مولك و دهسه لاتي دا، هه روه كو خواي گوره قه دهغه ي كرده كه له دروست كردن و به دهيتان و پوزيداندا هاويه شو ياريدده روي بؤ دابنريت، هه روه كو دهغه رمويت: ﴿ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ ﴾ سورة الملك: (۲۱). (واته: نه وه كئ يه كه پزق و پوزيتان ده دات، نه گره نه و پوزيه تان ئي بگريته وه و نه تان داتئ كئ ده توانيت جگه له خواي گوره پوزيتان بدات. وه رگيږي). هه روه ها خواي گوره تاك و ته نيايي خوي له په روه ردگاريتي دا به سه ر هه مو دروست كراوه كاني خوي دا پاگه ياندوه و به هيچ شيوه يه ك قبولي نيه كه هيچ كه سو و هيچ شتيكي تري له گه ل دا بگريته هاويه شو و هاوكار، نه مه ته دهغه رمويت: ﴿ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ سورة الفاتحة: (۲). هه روه ها دهغه رمويت: ﴿ إِنْ رَبُّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَيْثُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴾ (۱۸).

(۱۷) أ — سورة لقمان: (۱).

ب - واته: نه وه ي دهيينن له م گره دون و له م بونه و ردا هه موي دروست كراوه به دهيتاني خواي گوره ن، ده ي نيوه ش نيشانمان بدن كه نه وانئ نيوه جگه له خواي گوره ده يان په رستن چيان دروست كرده و چ ده سه لاتيكيان هه يه، ناخر نه وانئش و نيوه ش هه موتان خواي گوره دروستي كردون و هه موتان محتاجي ده ستئ نه و خوايه بالا ده ست و كار به جي يه ن. وه رگيږي.

(۱۸) أ — سورة الأعراف: (۵۴).

ب - واته: خواي په روه ردگارئ نيوه نه و خوايه يه كه هه مو ئاسمانه كان و هه مو نه و گره دونه و زه وي له شه ش پوزدا دروست كرده و له نه بونه وه هيتاونه بون، دوايش له سه ر ته ختي پاشايه تي مولكي خوي كه هه مو بونه و ره سه ر كه و شو ده ستئ به سه ردا گرت، نه م جبهانه شي وا دروست كرده كه خيراو په په له شه و به سه ر پوزدا ديتيت و پوزيش له شه و دهرده كاتوه ، هه روه ها خورو مانگو نه ستيره و كه شكه شانه ئاسمانيه كان كه به ملياره ها ده بن و ناژميږدين، دروست كردون و هر هه موشي يان له ژيزر ده سه لات و فرماني خواي گوره دان و بؤ چركه ساتيكيش له ژيزر فرماني خوا دهرناچن و هر يه كه يان خولگه و (ملار) ي خوي بؤ داناون و بي پاش و پيش كردن به و په رشي پيك و پيكي دا ده خولتته وه تا پوزي قيامت و به مو ئي لانا دهن. وه رگيږي. به سه ر وه رگرتن له ته فسيري ناويراول ۲۸۵، ۲۸۶.

خوای گه‌وره هم‌مو دروست‌کراوه‌کانی خوئی وا دروست‌کردون که‌هر له‌زگماکی خوینانه‌وه ددان به‌تاک و ته‌نیایی خوای گه‌وره‌دا بنین له‌په‌روه‌ردگاریتی دا، هه‌روه‌کو خوئی د‌فه‌رمویت: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿۱۹﴾ وَنَسِيقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿۲۰﴾ قُلْ مَنْ يَدِينَهُ مَلَائِكَةٌ كُلُّ شَيْءٍ وَهُوَ يُحْيِيهِ وَلَا يُحَارُّ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۲۱﴾ وَنَسِيقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿۲۲﴾﴾.

ئ‌ه‌م به‌ته‌ن‌ها خوا په‌رستی ی‌ه‌ی په‌روه‌ردگاریتی‌ه‌ه‌یچ ده‌سته‌و ه‌یچ گروپیک له‌ئ‌اده‌میزاده‌کان دژی نه‌وه‌ستاون، به‌لکو دل‌ه‌کان هه‌ر له‌فیت‌ره‌ت و زگماکی خوینانه‌وه ددانیان ب‌ه‌م جۆره ته‌ن‌ها خوا په‌رستی‌ه‌دا ه‌ینا‌وه‌و پ‌ن‌چه‌وانه‌ی نه‌وه‌ستاونه‌وه، ئ‌ه‌و خوایه له‌وه گه‌وره ترو پی‌رۆز تره که له‌فیت‌ره‌ت‌دا ددان به‌غه‌یری ئ‌ه‌و دا بنییت له‌ناو شته بوه‌کان‌دا (الموجودات)، هه‌روه‌کو هم‌مو پ‌یغه‌مبه‌رو ن‌یردراوه‌کانی خوا ئ‌ه‌م پ‌استیه‌یان گوتوه‌و دا‌وایان کردوه هه‌روه‌کو خوای گه‌وره له‌وانه‌وه بۆمان ده‌گ‌یریته‌وه‌وده‌فه‌رموی: ﴿قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِئَ اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴿۲۰﴾﴾.

(۱۹) — سورة المؤمنون: (۸۶ — ۸۹)

ب - واته: پ‌ئ‌ی یان ب‌ئ‌ی: ک‌ئ‌ی په‌روه‌ردگاری ح‌ه‌وت ئ‌اسمانه‌کانه به‌و هم‌مو گه‌له ئ‌ه‌ستیره‌و خۆر مانگ‌و که‌شکه‌شانه‌کانه‌وه و ک‌ئ‌ی په‌روه‌ردگاری عه‌رشی زۆرگه‌وره‌ی خوایه، ب‌یگومان له‌وه‌لام‌دا ده‌ل‌ئ‌ین ئ‌ه‌وانه هه‌مویان ه‌ی خوای گه‌وره‌ن و هه‌ر ئ‌ه‌و په‌روه‌ردگاریانه، ده‌ی تۆش ئ‌ه‌ی پ‌یغه‌مبه‌ر ﷺ پ‌ئ‌ی یان ب‌ئ‌ی ده‌ی که‌وا ده‌زانن بۆچی هۆش به‌کار ناه‌ئ‌ینن و خۆتان له‌وه‌مو بیروبا‌وه‌په‌ پ‌ه‌چ‌ه‌ل و سه‌رل‌ئ‌یش‌ی‌وا‌وی و گوم‌راییه ناه‌ئ‌ینن و له‌توره‌یی و غه‌زه‌یی خوای گه‌وره خۆتان ناپ‌اریژن. ئ‌ه‌و جار پ‌ئ‌ی یان ب‌ئ‌ی: خاوه‌نداریتی و مولک‌ایه‌تی هه‌مو شتیکی ئ‌ه‌م بونه‌وه‌ره له‌ده‌ستی ک‌ئ‌ی دایه؟ و ک‌ئ‌ی کاروباری ئ‌ه‌م بونه‌وه‌ره هه‌ل ده‌سپ‌رن‌ئ‌یت و به‌پ‌رۆه‌ی ده‌بات؟ هه‌ر ئ‌ه‌وه که‌په‌نای بۆ ده‌ب‌ریت و په‌نا ده‌ره‌و ه‌یچ که‌سیشی له‌ده‌ست ده‌رن‌اچ‌ئ‌یت و که‌سیش ناتوان‌ئ‌یت که‌سیکی تر له‌به‌ر ده‌ستی خوا پ‌زگار بکات و په‌نای بدات، ده‌ی وه‌لام‌م بده‌ن‌وه ئ‌ه‌گه‌ر چ ده‌زانن و ه‌یچ ت‌یده‌گه‌ن! ب‌یگومان له‌وه‌لام‌دا ده‌ل‌ئ‌ین ئ‌ه‌مانه هه‌مو‌ی به‌ده‌ستی خ‌وان و ه‌ی ئ‌ه‌ون و هه‌ر ئ‌ه‌و کاروباره‌کانی بونه‌وه‌ره هه‌ل ده‌سپ‌رن‌ئ‌یت، جاتۆش پ‌ئ‌ی یان ب‌ئ‌ی: ده‌ی که‌وا ده‌زانن بۆچی وا جادوتان ئ‌ی ده‌کر‌ئ‌یت و ئ‌اوا سه‌رتان ئ‌ی ده‌شو‌ئ‌یت و گوم‌را ده‌بن و پ‌و ده‌که‌نه بت په‌رستی و واز له‌په‌رستی خوای په‌روه‌ردگارتان ده‌ه‌ئ‌ینن و واز به‌م جۆره‌و واز هه‌ل ده‌خه‌له‌ت‌ئ‌ین. له‌ته‌فسیری گول‌شه‌ن ب‌۸۷۸-۸۷۹. وه‌رگ‌ئ‌ی.

(۲۰) — سورة إبراهيم: (۱۰).

به ناویانگ ترین و ناسراو ترین که سیك که به ناشکرا نه فامیه تی و گومرایی و سه ر لیشیواوی خوی راگه یاند له ئینکار کردن و ددان نه نان به خوی پروره دگارو په تی کرده وه فرعون بو، که چی له ناخی خوی داو له ژیره وه له بونی خوا دلنیا بو ههروه ک کاتی موسا پی ی گوت: ﴿قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَا مَا أَنْزَلَ هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بِصَآئِرٍ﴾ (۲۱). ههروه ها له و که سانه شی که نه مرقؤ زور بی شه رمانه و به ناشکرا ئینکاری بونی خوی پروره دگار ده که نی کومؤنیسته کان و مارکسیه کان و ماده ده پرسته کانن، نه مانه له پوی خؤ به زل زانی و خؤ به ده رختنه وه ددان به بونی خوی که ورده دا ناهینن، ده نا گومانی تیدا نیه که ده بی له ناخی خویانداو له ناو دلدا ده بی ددان به بونی خوی که پوره دگترو به دیهیننری خویاندا بهینن، چونکه ده بی بروایان به وه هه بیته که هه مو شتیکی بو یا به دیهاتو ده بی به دیهیننریکی هه بیته، وه هر دروستکراویک ده بی دروستکریکی هه بیته، هه مو شوینن واریک ده بی خاوه نی نه و شوینن واره ی هه بیته یان ده بی هه مو کارتیکراویک کاریگه ریکی یا کارتیکه ریکی هه بیته و یان هه مو شوینن پی یه ک خاوه نی نه و پی یه یان پی یه ک هه بیته که نه م شوینن پی یه ی به چی هیشته وه. نه وه ت خوی گه وره ده فه رکویته: ﴿أَمْ خَلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ﴾ (۲۲) ﴿أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ (۲۳).

ب - واته: پیغه مبه رو نیردراوه کانیا ن به گه له کانیا ن ده گوت: ئایا ئیوه هیچ گومانیکتان هه به له وه ی که ته نیا خوی پروره دگار هه مو ناسمانه کان و زهوی به هه مو نه و شتانه شی که وان تیا یاندا له نه بونه وه و هیناونه بون و دروستی کردون؟ وه رگپتی.

(۲۱) أ — سورة الإسراء: (۱۰۲).

ب - واته: موسا به فرعون پی یه گوت: تو چاک ده زانیته که نه م تو موعییزانه که سی تر نه یباردونه خوار جگه له خوی گه وره پروره دگاری هه مو ناسمانه کان و نه م زهوی به کیته که نیته له سه ری ده ژیهین، وه به وه هه مو شته سه یرو سه ر سوپهینه رانه ی که تیا یان، که نه مانه هه مو یان به لگن له سه ر تا کو ته نیایی و بی سنوری ده سه لاتی خوی گه وره. وه رگپتی. له ته فسیری گولشه ن ب ۲ل ۷۳۱.

(۲۲) أ — سورة الطور: (۳۵ — ۳۶).

ب - واته: ئایا نه و بیباوه پو خوا نه ناس و بیباوه پو ملهورانه له خۆوه هاتونه دنیاوه و دروست بون یان خۆیان خۆیان دروست کرده؟ دیاره گومانی تیدا نیه که هیچ شتی که له خۆوه نایه ته دی و دروست نابیت و هه مو شتی که دروستکرو به دیهیننریکی هه به، ههروه ها هرگیز نه به وه شتی که خۆی خۆی دروست بکات، چونکه نه گه ر شتی که بونی نه بیته چۆن ده توانیته خۆی دروست بکات. که واته بیرو بۆچونی نه و خوا نه ناسانه پوچه له

له م جیانه هموی رابمینه و سهیر بکه به همو به شه کانیه و سه روی و خواروی، ده بیان
 بینی که همویان به زمانی حال و به پوالت و به ناوه روکیانه وه شاهیدن له سر بونی
 دروستکه رو به دیهینه رو خاوه نی خوین. دهی نکولی کردن له بونی دروستکه ری خوئی و
 ددان نه نان به به دیهینه ره عه قلو له فیره تدا، وه ک نکولی کردن و ددان نه نانه به زانست و
 پله و پایه ی زانست، هیچ جیاوازیه ک نیه له نیوانیاندا^{۲۳}. شه وهی له ریزگاری شه مپودا
 کژمونیست و مارکسیسته کان لاف و گه زاف و فرو فیشالی پیوه لا ده دهن و خوئی پیوه هل
 ده کیشن له نکولی کردن و له نینکار کردنی بونی خوی پوره ردار، شتی ک نیه ته نیا له خو به زل
 زانی و که لله ره قی و خو ه لکیشان نه بیت، ه روه ها بؤ دست به سر دا گرتنی و داپوشینی
 به رویومی ژیری و بیرو چونی راسته قینه و دروستی، جاهر که سیک شه مه بیرو چونی بیت
 شه عه قلو ژیری خوئی له دست داوه و بانگ شهی خه لکی ده کات بؤ گالته جاری و بیرو چونی کی
 سوکه له و پیوچ و بی ناوه روک و دور دور له راستی. ه روه کو شاعر ده لی:

کیف يعصي الإله ويحجد الجاحد
 وفي كل شيء له آية تدل على أنه واحد

که ده لئن همو شتی ک له خو وه و له سروشتدا هاتوته شه جیهانه. وه بی یان بلئی: آیا شه وان ناسمانه کان و زهویان
 دروست کردوه؟ خو شه گهر لی یان بپرست: ناسمانه کان و زهوی و بونه ور به گشتی کی دروستی کردون؟
 بیگومانه ده لئن: خوا دروستی کردون، به لام شه وانه باوه پ له دلایاندا به ته وای له دلایاندا نه چه سپاوه، شه گهر
 چه سپاوه و توژی هوش و گوشیان هه بایه بتیان نه په رست و رویان له خوی گوره وهر نه ده گتیرا و بیرو باوه پی
 شه و بوچال و بی بنه ماو نازانستیانه و ناژیرانه یان نه ده گرت به رو شه و مولحید و بی باوه نه ده بون به رامبر
 به خوی گوره و به رژی دواپی به زیندو بونه وه و لیپچانه وهی رژی دواپی. وه رگتیر. ته فسیری گولشه ن
 ب۱۲۸۲.

(^{۲۳}) چونکه زاستی راست و دروست ددان به بونی خوی گوره دروستکه رو به دیهینه ری بونه وهدا ده نیت و
 ده یسه لمینتیت.

به شسی دوه

رونکردنه وی چه مکی وشه و زاروهی په رومردگار له قورئان و له سوننه تدا، و بیرو بوچون و
تیرامانی نوممه ته کانی گومراو سهر لیشیاو له بابه تی په رومردگاریتی، و بهرپه رچ
دانه وهیان.

۱. چه مکی زاروهی په رومردگار له قورئان و له سوننه تدا:

په روهردگار له بینه په تدا: چا وکی (رَبَّ یُرْبُ) وه به واتای له باریکه وه بؤ باریکی تر
گه شهی کردو پیگه یشته بؤ حله تی ته واو بون. ده گوتری: (رَبِّهِ وَرَبَّاهُ وَرَبِّهِ) دهی وشه ی
(رَب) چا وگیکی خوازواه بؤ بکر (الفاعل) وه به په های ناگوتریت (الرَّبُّ) ته نیا بؤ خوی
بالا ده ست و کاریه چی نه بیته، که ته نیا شیواوی نه وه و به س. هروه کو له فرمایشته ی
خوی گه وره دا دهرده که ویت: ﴿رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ الفاتحة: ۲. (واته: په روهردگاری جیهانیان.
وه رگی). ﴿قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ﴾ سورة الشعراء: (۲۶). (واته: خوی گه وره
په روهردگاری نیوه و په روهردگاری باوک و باپیرانی نیوه شه ز وه رگی).

نه م وشه یه بؤ غیری خوی گه وره به په های به کار ناهینریت مه گهر بخریته سهر
ناویکی تر به شیوه یه کی سنوردار، هروه کو ده گوتریت (رب الدار - خاوه نی خانوه که)،
رب الفرس - خاوه نی نه سپه که) هروه ها فرمایشته ی خوی گه وره که دهریاره ی یوسف -
علیه السلام بؤ مان ده گپریته وه و ده فرموی: ﴿اذْکُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَانْسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِکْرَ رَبِّهِ﴾
(۲۴). هروه ها ده فرموی: ﴿قَالَ ارْجِعْ اِلَى رَبِّكَ﴾ (۲۵). هروه ها ده فرمویت: ﴿اَمَّا اَحَدُكُمَا

(۲۴) أ - سورة يوسف: (۴۲).

ب - واته: لای گه وره که ی خوت که مه به سستی گه وره ی میسر ه باسم بکو به سهرماتی منی بؤ بگی په وه،
به لام شه پتان بیری برده وه که باسی بکات لای گه وره ی میسر بؤ یه یوسف ماوه یه کی ژور له به ندیخانه دا مایه وه.
وه رگی.

(۲۵) أ - سورة يوسف: (۵۰).

ب - واته: بکه پتوه لای گه وره که ت و پی ی بلی و لای ی برسه دهریاره ی نه و نافرته تانه ی که ده ست خویان
به چه قو همو شق شق کرد. وه رگی.

فَيْسُقِي رَبَّهُ حَمْرًا ﴿٢٦﴾. هـروه‌ها پیغه مبه‌ر ﷺ ده‌رباره‌ی وشتره وَنْ بوه‌که
 فرمویه‌تی: {حتی یجدها رها} (٢٧).

له‌م‌وه بۆمان پون ده‌بیته‌وه که‌وشه‌ی په‌روه‌ردگار به‌په‌هایی بۆ خ‌وای گه‌وره به‌کار
 ده‌هینریت به‌مه‌عریفه بیت یان به‌خستنه سهر (مضافاً)، که‌ده‌گوت‌ریت: (الرب - په‌روه‌ردگار)
 یان (رب العالمین - په‌روه‌ردگاری جیهانیان) یان (رب الناس - په‌روه‌ردگاری خه‌لکی).
 به‌لام بۆ غه‌یری خوا به‌په‌هایی و یه‌کسر وشه‌ی په‌روه‌ردگار به‌رکار ناهینریت (٢٨). مه‌گر
 به‌خستنه سهر (مضاف) بیت. وه‌ك (رب الدار - خاوه‌نی خانوه‌که) وه‌ (رب المنزل - خاوه‌نی
 ماله‌که) وه‌ (رب الإبل - خاوه‌نی وشتره‌که).

وه‌واتای (رب العالمین - په‌روه‌ردگاری جیهانیان) واته: دروست‌که‌رو به‌دیهینه‌رو خاوه‌نی

جیهانیان، چاک‌کار و چاک‌سازو په‌روه‌ردیاریان به‌نازو نیعه‌مت و به‌خششه‌کانی خوی
 به‌ناردنی نیردراو او پیغه مبه‌رانی، ناردنه خواره‌وه‌ی کتیبه‌کانی، وه‌له‌کرده‌وه خرابه‌کانیان
 ده‌بوریت واته لا یان خۆش ده‌بیت. ناودارو بلیمه‌ت ابن الفیم - رحمه الله - گوتویه‌تی: ((
 له‌داخوازه‌کانی په‌روه‌ردگاریتی فرمان‌کرنه به‌سهر به‌نده‌کانی و قه‌ده‌غه لی‌کردنیانه (أمر
 العباد ونهیهم)، هـروه‌ها پاداشت دانه‌وه‌ی چاکه‌کارانه به‌چاکه سزادایانه له‌سهر کاری
 خرابه واته پاداشت دانه‌وه‌ی چاکه‌کاران و سزا دانی خرابه‌کاران)) (٢٩). ئانه‌مه‌یه واتی
 راسته‌قینه‌ی په‌روه‌ردگاریتی.

(٢٦) أ - سورة يوسف: (٤١).

ب - واته: له‌لیکدانه‌وه‌ی خه‌ونه‌که‌ی هـردو هاوړیکانی یوسف له‌ناو به‌ندیخانه‌دا به‌یه‌کتیکانی گوت:
 یه‌کتیکتان مه‌ی دروست ده‌کات بۆ گه‌وره و سه‌رکرده‌که‌ی خوی و ده‌یداتئ. نه‌ی گوت: فلان که‌س تو نازاد
 ده‌بیت و نه‌و کاره ده‌گریته دست. فلانیشتان نازادا نابو له‌سیداره ده‌ریت بۆ نه‌وه‌ی هـردو لایان خو به‌و
 که‌سه بزانون و سیداره‌که بۆ خوی دانه‌نیت. وه‌رگتې.
 (٢٧) متفق علیه.

ب - واته: مه‌تاکو خاوه‌نه‌که‌ی دیدوژیته‌وه. وه‌رگتې.

(٢٨) له‌زمانی کوردی خۆماندا زاراوه‌ی په‌روه‌ردگار ته‌نیا بۆ خ‌وای گه‌وره به‌کار ده‌هینریت به‌لام له‌برامبر (رب
 الفرس - خاوه‌نی په‌سپه‌که به‌کار ده‌هینریت. وه‌رگتې.

(٢٩) سه‌یری (٨/١) بکه له (مدارج السالکین)

۲. چه‌مکی وشه‌ی په‌روه‌ردگار له‌بیرو بو‌چونه‌کانی که‌له گومړاو سه‌ر لی‌شیوه‌کاندا:

خوای گه‌وره هه‌مو بونه‌وه‌رو دروست‌کراوه‌کانی خو‌ی به‌فیتره‌ت له‌سه‌ر به‌ته‌نئا خوا په‌رستی دروست کردن و به‌دیه‌نئون، هه‌روه‌ها له‌سه‌ر ناسینی په‌روه‌ردگاری به‌دیه‌نهری پاک و بی‌گه‌رد دروست کردن، هه‌روه‌کو خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ﴾ (۳۰). هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمویت: ﴿وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا﴾ (۳۱).

ده‌ی ددان نان و بریار دان له‌سه‌ر بونی په‌روه‌ردگاریتی خوای تا‌کو ته‌نیا (الله) گیان و پو‌کردنه‌وه‌و به‌روه‌و خوا چون کاریکی فیتری و سروشتی خوابیه، به‌لان هاو‌به‌ش په‌یدا کردن تازه‌یه و پوداویکی له‌نکاو‌کت و پړه‌و په‌یدا بو‌ه و سه‌ری هه‌لداوه، نه‌وه‌ته پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمویه‌تی: { کل مولود یولد علی الفطرة ن فابواه یهودانه أو ینصرانه أو یمجسانه } (۳۲).
ته‌گه‌ر لی بگه‌رپن به‌نده بو‌ خو‌ی به‌نازادی له‌سه‌ر فیتره‌تی خوابی خو‌ی بپروات نه‌وا

(۲) أ — سورة الروم: (۳۰).

ب - واته: روی خو‌ت ریک بکه له‌گه‌ل نه‌م نایینی نی‌سلامه به‌ته‌نئا پو‌ له‌م نایینی نی‌سلامه بکه، نه‌و نایینه پاکه نایینی فیتره‌تی خوای گه‌وره که‌ه‌مو خه‌لکی له‌سه‌ر نه‌م نایینه هه‌ر له‌زگما‌که‌وه به‌دیه‌نئون و نه‌و نایینه له‌دل نا چه‌سپاندون، نایینی راست و په‌سه‌ند کراو و فیتره‌ت هه‌ر نه‌م نایینی نی‌سلامه‌یه و هېچ گوران‌کاریه‌ک نیه له‌دروست کردن ویاسا پی‌ژی خوادا واته خوای گه‌وره هه‌ر شتیکی دروست کردو بریاری له‌سه‌ر داو و چه‌سپاندی ئیدی گزوانی به‌سه‌ردا نایه، چونکه هه‌ر شتیکی، هه‌ر به‌رنامه و هه‌ر نایینی که‌خوای گه‌وره دای بری‌ژیت پړاو پر ته‌واوه و هېچ نا‌ته‌واویکی تی‌دا نیه که‌ته‌نیا بو‌ کومه‌له که‌ستیک یان ته‌نیا بو‌ سه‌سه‌رده‌میک بی‌ت و به‌س نه‌خپ‌ر به‌لکو بو‌ هه‌مو نا‌ده‌میزاده‌کان و هه‌تا دنیا‌ش ده‌بریتنه‌وه له‌گه‌لی دا دیتنه‌وه . وه‌ک به‌رنامه و یاسا‌کانی ده‌ستی مرؤف کورت پړو که‌م مه‌ودا بی‌ت بو‌ چه‌ند که‌س و گرو‌ییک بی‌ت بو‌ کاتیکی که‌م بی‌ت و چه‌ند سالیکی به‌سه‌ردا چو ئیکسپا‌یه ده‌بی‌ت و مؤدیلی به‌سه‌ر بچیت. وه‌رگپ.

(۳) أ — سورة الأعراف: (۱۷۲).

ب - واته: خوای گه‌وره هه‌ر له‌فیتره‌ته‌وه که‌نا‌ده‌میزادی دروست کردوه بپروای له‌دل‌دا چه‌سپاندوه و جی‌گی‌ری کردوه، بو‌یه هه‌ر به‌و فیتره‌ته پش‌تاو پش‌ت نه‌و په‌یمان‌ه‌ی له‌نه‌وه‌کانی نا‌ده‌م وه‌رگرتوه که‌بپروای پښ بینن و هه‌ر خو‌شیانی له‌سه‌ر خو‌یان کردو‌ته شایید. نه‌وه‌ته که‌له‌مرؤف ده‌پرسیت: نه‌ی نا‌ده‌میزاده‌کان نایا من خوای په‌روه‌ردگاری ئی‌وه نه‌بوم؟ له‌وه‌لامدا ده‌لین: به‌لی نه‌ی خوای په‌روه‌ردگار تو په‌روه‌ردگاری ئی‌مه‌یت و ئی‌مه‌خو‌مان شایه‌دین له‌سه‌ر نه‌مه‌و شاییدی ده‌ده‌ین. وه‌رگپ.

(۳) رواه الشيخان.

بهڪسر رو دهڪاته بهتهنھا خوا پهرستی و تهنھا خوا بهپهروهردارو بهخوای خوئی
 دهزانیئت و دواو شوینی بانگه وازی نیردراوان و پیغهمبه رانی خوا دهکه ویت و گوئی پایهئی
 خواو پیغهمبه رانی خوا دهکات، شوین نهو بهرنامه دهکه ویت که پیغهمبه ران له خوای
 گه وروه هیناویانه و کتیبه کانی پی هاتونه خوارو همو بهلگه و نیشانه که ونیه کان واته
 بونه وهریه کان نامازهی پی دهکنو دهیسه لمینن. بهلام بهداخوه پهروه ردهی سهقه ت و
 لادهرو گومپاو ژینگه ی مولحیدو له دین دور و سهر لیشتیواو پیرهوی زارپوله چاو گه شه
 پاکه کان دهگورن و بهره و خراپه و بی پروایی وهریان دهچهرخینن و گومپایان دهکن. جا باوک و
 دایکان چون بن منداله کانیش نهو پیرهوه دهگرن، چونکه منداله کان لاسایی باوک و دایکان
 دهکه نهوه و شوین پی ی نهوان همل دهگرته وه له سهر لیشتیواوی گومپایی و لادان له نایین.

خوای گه وره له فهرموده یه کی قودسی دا ده فهرمویت: ﴿خلقت عبادي حنفاء، فاجتاهم
 الشیاطین﴾ (۳۳). واته: شهیتانه کان بهره و بت پهرستی وهریان دهگورن و دهستیان پی
 له بهرنامه و نایینی خوا لاده دن، نهو بت و نهو که سو نهو شتانه دهکن به پهروه ردگاری
 خوایان جگه له خوای گه وره دهیان پهرستن، نهوا دهکه ونه ناو گومپایی و سه لیشتیواوی و
 ون بون، په رته وازه یی و جیاری و دو بهرکی و چند بهرکی، هر یه که پهروه ردگارک
 بو خوئی دهگرته بهروده یه پهرستی جیا له پهروه ردگاری نهوی تریان، چونکه نه گهر
 پشتی یان له پهروه ردگاری راسته قینه ی خوایان کرد، دوچاری نهوه ده بن که چه ندان
 پهروه ردگاری پوچهل و بی ناوه روک بو خوایان بگرن، ههروه کو خوای گه وره
 ده فهرمویت: ﴿فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعَدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ﴾ (۳۴). ده بی نهوه ش بزانیان
 که گومپایی و سه لیشتیواوی سنوری نیه و کو تایی بو نیه. توشی هر که سیک ده بی ت که له

(۳۳) أ - رواه أحمد.

ب - واته: من بهنده کانی خوم له سهر نایینی پاک و فیتره ت دروست کردون و به فیتره ت موسلمان و بپرو دارن
 بهلام دواوی شه یاتینیه کان له ریگه ی راست و نایینی پاک فیتره ت لایان دهن و گومپایان دهکن. وهرگپ.

(۳۴) أ - سورة یونس: (۳۲).

ب - واته: دهی نهوه ی که نهو همو شتانه ی دروست کردون ته نیا نهو پهروه ردگاری تاک و ته نیاو
 راسته قینه ی نیوه یه و هه ر نهو پهرستن، دهی که واته بیر بکه نهوه له دواوی هه ق و پاستی چی هیه له گومپایی
 به لاره، له دواوی سه لیشتیواوی و گومپایی له هه ق به ولاره چیتر هیه. وهرگپ.

په‌روه‌ردگاری راسته‌قینه لای دا، خوی بالا ده‌ست و کار به‌جی ده‌فه‌رمویت: ﴿يَا صَاحِبِي
السَّحْنِ أَرَبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمَّيْتُمُوهَا
أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ السَّبِيلُ
الْقِيمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٥﴾.

هاوبه‌ش دانان له‌په‌روه‌ردگار له‌په‌روه‌ردگاریتی به‌نیعتباری چه‌سپاندنی دو به‌دیهینه‌ری
هاو وینه و چون یه‌ک له‌سیفات و له‌کرداره‌کانی دا قه‌ده‌غه و له‌دینی چوادا نه‌ویستراوه،
به‌لکو هه‌ندی له‌هاوبه‌ش په‌یداکاران بۆ شه‌وه چون که په‌رستراوه‌کانیان هه‌ندی هه‌لس و
که‌وت و هه‌قی ته‌سه‌رپویان له‌م بونه‌وه‌ره‌دا هه‌یه، شه‌یتان به‌که‌یفی خوی یاری پی
کردون و یاریان پی ده‌کات له‌به‌ندایه‌تی کردن و په‌رستشیا‌ندا بۆ شه‌وه په‌رستراوه
ناه‌قانه‌یان، هه‌ر که‌سه و هه‌ر گه‌له و هه‌ر قومه به‌پی‌ی عه‌قل و پله‌ی تیگه‌یشتنیانه‌وه
له‌ثانی خوا یاریان پی ده‌کات و جله‌ویان ده‌کیشیت، شه‌وه‌ته ده‌سته‌یه‌کیان بانگ ده‌کات
بۆ په‌رستنی مردوه‌کانیان له‌پوی به‌گه‌وره زانین و به‌په‌رئوز دانانیان، شه‌وانه‌ی که‌وینه‌وه
په‌یکه‌ری بتیان له‌سه‌ر وینه‌ی شه‌وه و پیاو چاکه مردوانه‌یان کیشا یادایان تاشی، وه‌کو گه‌لی
نوح، وه‌ده‌سته‌یه‌کی تریان بتیان له‌سه‌ر وینه‌ی شه‌سته‌یره‌کان داتاشی و ده‌یان په‌رست
به‌بیانوی شه‌وه‌ی که‌ده‌لین شه‌وانه کاریگه‌ریان به‌سه‌ر جیهانه‌وه هه‌یه، چه‌ندان ته‌لارو
خانویان بۆ دروست کرده‌وه خزمه‌تکارو مجیوریان داناه.

(٣٥) أ — سورة يوسف (٣٩ — ٤٠).

ب - واته: شه‌وه دو‌ه‌اره‌له‌که‌ی زیندانییم پیم بلین: توخوا چه‌ند په‌روه‌ردگاریک واته شه‌وه همو خویانه‌ی که‌نیوه
له‌بته‌کانتان ده‌یان په‌رستن که‌هیچ هیزو ده‌سه‌لات و توانایه‌کیان نیه و هچیان له‌ده‌ست نایه، باشتر و راست تره
یان په‌روه‌ردگاریکی تا‌کو ته‌نیاو خاوه‌ن ده‌سه‌لات و توانادار به‌سه‌ر همو بونه‌وه‌ره‌کاندا، ده‌ی پیم بلین:
کامیان راست تره شایسته ترن که‌په‌رستریت؟ شه‌وانه‌ی که‌نیوه ده‌یان په‌رستن په‌روه‌ردگاری راسته‌قینه نین و
خوا نین به‌لکو چه‌ند ناویکن خوتان داتان هیناون و ناوتان بۆ داتاشیون و له‌باوک و باپه‌رافتانه‌وه ناوتان لیناون،
له‌کاتیکدا په‌رستنی شه‌وان هچ به‌لگه‌به‌ک و هچ ده‌سه‌لاتیک و هچ ریگه‌به‌کی پی نه‌دراوه که‌بیان په‌رستن، به‌لکو
په‌رستنی خوی په‌روه‌ردگار به‌تا‌کو به‌ته‌نهایی ریگه‌ی راسته‌قینه‌ی خوییه. وه‌رگنیر. به‌سود وه‌ر گرتن
له‌ته‌فسیری گوله‌شه‌ن ب. ٢.

وه له بهندايه تي كړدنيان بؤ نه و نه ستيره و كه شكه شانانه دا جياوازن، هه نديكيان پوژ
 په رستن، هه نديكيان مانگ په رستن، هه نديكيشيان هه يه گه له نه ستيره كان و هه ساره كاني
 تر ده په رستن، هه تاكو په يكه ر گه ليكيان بؤ دروست و داتاشيون، بؤ هر نه ستيره و
 هه ساره يه ك په يكه ري تايه تيان بؤ داتاشيوه، وه ده سته يه كي تريان هه ن ناگر ده په رستن
 كه ناگر په رسته كانن (المخوس)، وه هه شيانه مانگا (چيل) ده په رستيت هه روه كو له هيندستان
 ده بينين، وه هه شيانه فريشته ده په رستيت، هه يانه دره خت و دارو به رده كان ده په رستنن
 هه شيانه گور و مه زاره كان ده په رستيت، هه مو نه مانه به هو ي نه وه يه كه نه وانه وا بير
 ده كه نه وه كه نه و شتانه شتيك له تايه تمه ندي و جياكار يه كاني په روه رديگاري تيان تي دايه
 بؤ يه وا ده يان په رستن.

هه يانه ده لئن نه و بقانه وينا ي شت و كار ه په نه انيه كان ده كه ن، ابن القيم گوتويه تي:
 (داناني بت له سه ره تاو له بنه پره تا له سه ر شيوه ي په رستراويكي ناديارو په نه ان دانراوه،
 دوايي بتيان له سه ر شيوه و له سه ر وينه و ده سته ي نه و دروست كرده يان داتاشيوه، بؤ
 نه وه ي جيه ر بيت له جيه گه ي نه و كه سه ي له جيه گه يدا دانراوه و وينا ي نه و ده كات، له جيه گه ي
 نه و دا به كار ه كاني نه و هه ل ده ستيت، ده ي شتيكي ناشكراو زانراوه نه وه ي ناقل وچير
 بيت هه رگيز داريك، ته خته يه ك يابه رديك به ده ستي خو ي داناتشيت، دوايش بيرو بؤ چوني
 وا بيت كه نه و داتاشراوه خوا و په رستراوي خو ي بيت و بيه رستيت...) ته واو (٣٦).

هه روه كو گور په رستاني كو ن و نو يش ده لئن و پرو پاگه نده ي نه وه ده كه ن وا بير
 ده كه نه وه كه نه و مردوانه تكايان بؤ له لاي خوا ده كه ن، وده بنه هو كارو واسيته له نيوان
 نه وان و خوا ي گه و ره دا له جي به جي كړدني پيداويسته كانيان و هيتانه دي مه به سته كانيان

و ده لاین: ﴿ مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى ﴾ (۳۷). هه روه ها: ﴿ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ ﴾ (۳۸).

هه روه كو هه ندى له اوبه ش په يداكارانى عه رب و گا وره كان و ايان بير ده كرده وه كه په رستراوه كانيان كورې خون، اوبه ش په يداكارانى عه رب فريشته يان ده په رست به بيانوى نه وهى كه نه و فريشتانه كچانى خون، و فله و گا وره كان عيسايان - عليه السلام - ده په رست و به نديا ه تيان بؤ ده كرد گوايه نه و كورې خوايه .

۳- بهر په رچ داننه وهى نه و بير بؤ چونه پوچهل و باتلانه:

خوای گه وره بهر په رچى هه مو نه وه بيرو بؤ چونه پوچهل و باتلانه ي داوه ته وه به م شتو ه ي خواره وه:

أ- بهر په رچى بت په رسته كانى به م شتو ه يه داوه ته وه و ده فه رمويت: ﴿ أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ﴾ وَمِنَ الثَّالِثَةِ الْأُخْرَى ﴿ سورة السجدة: (۱۹ - ۲۰). و اتاى نايه ته كه هه روه كو القرطبي گوتويه تى: نايه نه م خوايانه تان بينيون! يايا سود يا قازانچ ده گه يه نن بؤ مرو فله كان تاشايه نى نه وه بن بكرينه اوبه ش و هاوشانى خوای په روه ردگار؟ وه نايه نه وانه توانيان هه تاكو بهر گرى له خو شيان بكن كاتى كه پينغه مبر ﷺ و هاوه له كانى ﷺ تيكيان شكاندن و پوخانديانن، نه وه ته خوای گه وره و بهر زو به توانا ده فه رموي: ﴿ وَأَسْأَلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ ﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿ قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَنْظِلُ لَهَا عَافِيْنَ ﴾ قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ ﴿ أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ ﴾ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿ (۳۹).

(۳۷) أ - سورة الزمر: (۳).

ب - واته: نيمه تهنيا بؤيه نه وانه ده په رستين تاكو له خوامان نزيك بكاته وه و ببنه واسيته له نيتون نينه و له نيتوان خوادا. وهر گتير.

(۳۸) أ - سورة يونس: (۱۸).

ب - واته: بيباوه يو اوبه ش په يداكارانى هه ككه و هه مو نه وانه شى كه له سهر بيرو باوه پى نه وانه ده يو هه تا دنيا دنيايه جگه له خوای گه وره شتاتيك ده په رستن كه نه ده توانن سو ديان پى بگه يه نن و نه زيان ده لاین: نه وانه تكا كارن بؤ نيمه له لای خوا. وهر گتير.

(۳۹) أ - سورة الشعراء (۶۹ - ۷۴).

له پاستی دا نه وان نکۆلی یان له وه نه ده کردو لاریان لی نیه که شه و شتانه ی که ده یان پرستن و هاواریان ده که نه و داوایان لی ده که نه و دوعا و هاوارو داوای شه وان نابییستن و نه سو دیان پی ده که یه نه و نه زیانیش، به لکو پرستنی شه و شتانه لاسایی کردنه وه ی باوک و باپیرانی خۆیانه و لاسایی کردنه وه یه و هیچی تر نا، دیاره شتیکی ناشکرایه که لاسایی کردنه وه و چا و لیکردن به به لکو و بپو بیانو (حجة) پوچه له وه و نه رانگیریت و کاریشی پی ناکریت.

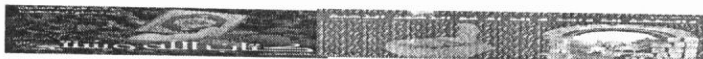
ب - وه خوای گه و ره به ره رچی پرستنی شه ستیره و هسه ره کان و مانگو و پۆژ به م فرموده یه وه لام ده داته وه و ده فه رمویت: ﴿وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ﴾ سورة الأعراف: (٥٤). (واته: پۆژو مانگو شه ستیره کان هه مویان له ژیر دهستی خوادان و به فرمانی خوا هه مویان پام بون و هه تا پۆژی قیامت فرمانه کانی خوا جی به جی ده که نه و هه ره یه که یان له خولگه ی خۆیان ده خولینه وه و به مو لانه دن. وه رگپ). هه روه ها به فه رمایشی خوای گه و ره: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ (١٠).

ج - وه به ره رچی فریشته پرست و مه سیح - علیه السلام - پرست به بیانوی شه وه ی که کورپی خوی به م فرموده ی خوای به رزو بی هاوتا ده داته وه و ده فه رمویت: ﴿مَا آتَاكَ

ب - واته: شه ی پیغه مبه ر ﷺ به سه ره مانی نیراهیم له که ل باوکی و که له بیباوه ره که ی بۆ بیباوه پان و خوانه ناسان بگپزه وه، کاتی به باوکی و به که له که ی خۆی گوت: شه و نه ئیوه چی ده پرستن؟! دیاره که شه و ده یزانی چی ده پرستن به لام بۆ سه رنج پاکیشانی شه وان شه و پرسپاره ی لی کردن بۆ شه وه ی پی یان بلن شه وه ی که ئیوه ده یان پرستن پوچه ل و راست نب، شه وانیش له وه لامدا گوتیان: ئیغه به ته کانمان ده پرستین و به رده و امیش ده یان پرستین و ده ستیان لی هه ل ناگرین، نیراهیم پی ی گوتن: ئایا شه وانه گوی یان لیتان ده بیته کاتی بانگیان بکه نه و هاواریان بکه نه و داوایان لی بکه نه و وه لامتان ده ده نه وه؟! یان ئایا هه یج سو دتان پی ده که یه نه و هه یج زیانیکتان لی ده دن یا لیتان لاده دن و ده تان پارین؟ که له که ی له وه لامدا گوتیان: ئیغه له سه ر عادات و په وشتی باوک و باپیرانمان ده پۆین، ده یان پرستین، چونکه ئیغه باوک و باپیرانی خۆمان ده دیت شه بتانه یان ده پرستن، به لی بۆ یه ئیغه شه چا و له وان ده که ین و وه کو شه وان ده یان پرستین. وه رگپ. له ته فسیری گولشه ن ب ٩٤٦ ل ١٢.

(١٠) - سورة فصلت: (٣٧).

ب - واته: وه به لگه و نیشانه کانی بون و ده سه لاتی له بن نه هاوی خوای گه و ره شه و پۆژو (اللیل والنهار) و خۆر (الشمس) و مانگ، ده ی کرپوش نه بۆ خۆرو نه بۆ مانگ مه بن و شه وانه مه پرستن و به ندایه تیان بۆ مه که ن، به لکو ته نیا خوا به پرستن و به ندایه تی و کرپوش به ته نیا بۆ خوای په روه رگار بیه ن، شه و خوی به ی که ئیوه شه و شه و پرستراوانه شه ی دروست کردن که ئیوه جگه له خوا ده یان پرستن. وه رگپ.



اللَّهُ مِنْ وَكَلٍ ﴿٤١﴾ سورة المؤمنون: (٩١). واته: خواى گوره هه رگيز مندال و وه چه ي بؤ خوى دانه ناوه ئه وه بوختانيكى گوره يه كه ئه و بيباوه پانه به رامبه ر به خواى په روه ردگارى ده كه ن. وه رگيز. هه روه ها به فه رمايشتى خواى گوره: ﴿أَنْتَى يَكُونُ لَهُ وَكَلٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةً﴾ (٤١). هه روه ها ده فه رموى: ﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾ ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ سورة الإخلاص: (٣ - ٤). واته: له كه س نه بوه و كه سيشى لى نايبت، وه له شيوه و وينه ي كه س دا نيه و كه سيشى له وينه و له شيوه ي ئه ودا نيه. وه رگيز.



(٤١) أ - الأنعام: ١٠١.

ب - واته: ئه و خوايه ي ئه و هه مو ئاسمان و زهوى و بونه و هره ي به گشتى به جوانترين شيوه به ديه ي ناون، ئه دى چؤن ده بيت و ده گونجيت كه خوا مندالى بيت له كاتيكدا هاوسه رى نيه. وه رگيز.

به‌شسی سئ یه‌م

بونه‌وه‌رو فیه‌رتسه‌که‌ی و ملکه‌چ و گوپزایه‌ئی بو‌خوای په‌وره‌دگار

ئه‌م بونه‌وه‌ره به‌گشتی به‌ناسمانه‌کانی و زه‌ویه‌که‌ی و گه‌ردونه‌که‌ی و نه‌ستیره‌و هه‌ساره‌کانی، به‌گیاندارو گیان له‌به‌ران و دارو دره‌خت و به‌شارو گوندو گل و قورو خاکه‌که‌ی و به‌وشکانی و به‌ده‌ریاو و ده‌ریالوش و ئاوه‌کانیه‌وه، به‌فریشته و به‌جنۆکه و به‌مروّفه‌کانیه‌وه، هه‌ر هه‌مویان ملکه‌چن بو‌خوای گه‌وره، گوپزایه‌ئن بو‌فرمانی که‌ونی خوای گه‌وره، هه‌روه‌کو خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا﴾^(۸۲)، هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمویت: ﴿بَلْ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانُونَ﴾^(۸۳)، هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمویت: ﴿وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ﴾^(۸۴)، وه‌هه‌روه‌ها: ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالْدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ﴾^(۸۵).

(۸۲) — سورة آل عمران: (۸۳).

ب - واته: هه‌رچی له‌ناسمانه‌کان و زه‌وی دا هه‌ن خۆیان داوه‌ته ده‌ست خوای گه‌وره و ته‌سلیمی خوا بون چ به‌خۆشی بیته‌و چ به‌ناخۆشی. وه‌رگێتی.
(۸۳) سورة البقرة: (۱۱۶).

ب - واته: به‌لکو هه‌رچی له‌ناسمانه‌کان و زه‌وی دا هه‌ن هه‌ر هه‌مویان هی خوان ملکه‌چ و ژێر ده‌ستی خوای گه‌وره‌و له‌ژێر فرمانی ئه‌ودان و هه‌میشه له‌به‌ندایه‌تی و په‌رستشی خوادان. وه‌رگێتی.
(۸۴) — سورة النحل: (۴۹).

ب - هه‌رچی له‌ناسمانه‌کا و زه‌وی دا هه‌ن له‌گیان له‌به‌ران و مروّفه‌کان و فریشته‌کان... ته‌د. موئکی خوان و به‌ندایه‌تی و په‌رستشی خوا ده‌که‌ن و کپنوش بو‌خوا ده‌به‌ن و هه‌رکیز لالوتی ناکه‌ن و یاخی نابن و خۆیان به‌گه‌وره نازان. وه‌رگێتی.
(۸۵) — سورة الحج: (۱۸).

ب - واته: نابینی هه‌رچی له‌تاو ناسمانه‌کان و زه‌وی دا هه‌یه له‌گه‌ل پۆزو مانگو نه‌ستیره‌کان و چیاوچۆل و شاخه‌کان و گیان له‌به‌ره‌کان و هه‌ندیکیش له‌ئاده‌میزاده‌کان کپنوش بو‌خوای په‌روه‌ردگار ده‌به‌ن و به‌ته‌نها خوا ده‌په‌رستن، زۆریک له‌ئاده‌میزاده‌کان سزای خویان بو‌بپاوه‌ته‌وه و بپاوه‌پ بون. وه‌رگێتی. به‌سود وه‌رگرتن له‌ته‌فسیری گولشه‌ن له‌ج ۱/۴۱-۸.

هروه ها ده فهرمویت: ﴿وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُم بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ﴾ (٤٦).

همو هم بونه وهرانه و همو جیهانیان، دواى خوا ده که ونو ملکه چى هیزو ده سه لاتی خوان، به گویره ی ویست و ناره زوی خوا ده پوښ به پړوه و گوپړایه لى فرمانه کانی خوان، هیچ کامیکیان سه ریچی ناکه نو لى ی یاخی نابن، هر یه که و به گویره ی نه و یاساو سیستمی که خوا بوى داناون کارو نه رکه کانی سر شانی خوځیان راده په پښنو ملکه چانه جى به جى ی ده که ن، وده رنه نجامه کان به سیستمی زور وردکاریه وه ده دهنه ده ست هر همویان به دیه پنه رو دروستکری خوځیان به پاک و بیگردد راده گرن له همو ناته و اووی و په که که وتنو و خه وشیک (العیب)، خواى به رزو بى هاوتاو به تهنى دور ده گرن هه روه که ده فهرمویت: ﴿تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (٤٧).

ده ی هم همو دروستکراوانه قسه که رو قسه نه که ریان (صامتها وناطقها)، زیندوه کانیان و مردوه کانیان، هر همویان گوپړایه لى خوان و ملکه چن بوى فرمانه که ونیه کانی نه و خوايه، هر همویان به زمانى حال و به زمانى گوتار (لسان المقال) خواى گه وره ی خوځیان پاک و بیگردد راده گرن و به دورى ده زانن له همو ناته و اووی و خه وشیک. مرقى ژیر هر چه نده له و دروستکراوانه ی خوا ورد بېته وه و تپرا بمینتیت ده زانیت و بوى دهرده که ویت که نه وانه همویان به هق دروستکراون و بوى هق دروستکراون، وه هر

(٤٦) أ — سورة الرعد: (١٥).

ب - واته: هر چى له ناو ناسمانه کان و زهوى دا همن به خوځیان و به سپېره کانیان وه به یانیان و ئیواران پى یان خوځ بېت یان نا، واته بیانه ویت و یان نه یانه ویت کرنوش بوى خواى په وره دگار ده بن و ملکه چن بوى ده په رستن و به ندایه تی بوى ده که ن. وهر گپړ. له ته فسیرى گوشه ن ب ٦١٩.

(٤٧) أ — سورة الإسراء: (٤٤).

ب - واته: حوت ناسمانه کان و زهوى و هر چى تیا یان دایه له فریشته و له جنکه و ناده میزادو دارو درخت و گشت دروستکراوه کانی تر ناوی خوا به به رزو بى عیب و پاک و بیگردد ده مینو به رزی راده گرن، وه هیچ شتیک نیه له م که رېونده که ناوی خوا به رز پانه گړیت و یادی خوا نه کاتو دان نه نیت به تاك و ته نیایى خواى گه وره و به ندایه تی و په رستنى بوى نه که ن، به لام ئیوه نه ی به نده کانی من گوپتان له و ته سبحاتانه نیه و لى ی تن ناگن. وهر گپړ. هه مان ته فسیرى پابردو ب ٧١٢.

هه مویان ملکه چو گوئی رایه لنو هیج دربرینیک و هیج سه ریچییه کیان بۆ نیه له پوی هه لسورپینه رو به ریوه به ره که ی خویان که خوی پهره ردگار، هه هه مویان هه ره له فیتره تی خویانه وه ددان به دروستکه رو به دپهیتنری خوی گه وره دا داده نین و نکۆلی لی ناکن. شیخی ئیسلام ابن تیمیه - رحمه الله - گوئی هه تی: (ئه وانه ملکه چی خوان و خویان به ته وای داوه ته دهست خوی گه وره، خوا پهرستن، به به رده وای خوا ده پهرستن ناچارو ملکه چن بۆ خوی گه وره، له چهند پوهیه که وه:

۱ - هه میشه ده زانن که پئویستیان به خوی وه موحتاجن بۆ نیعمت و به خششه کانی خوا.

۲ - ملکه چ بون و خۆدانه دهست خوا له هه مو قه زاو قه دهر و ئیراده و ویست و ده سه لات هه کانی خوی گه وره.

۳ - پارانه وه و دوعا و داوا کردن ته نیا له خوی گه وره له کاتی ناخۆشی و لیقه و مان و تنگ و چه له مه کان و له کاتی پئویستی داو له هه مو کاته کانا.

بابای بروادار به ویست و ئاره زوی خۆی ملکه چه بۆ فرمانه کانی خوی پهره ردگار، هه روه ها بۆ نه و قه زاو قه دهری که به سه رت دینن له ته نگزه وو به لاو ناخۆشیه کان. به لکو بروادار نه وه ی که فرمانی پئی کراوه له کاتی توش بون به و به لاو موسیبه ت و تاقی کردنه وانه ئارام گرتن و خۆپاگریه تاخوی گه وره دهرت لی بکاته وه و پاداشتت بداته وه به ویست و خویشتی خۆی، به خویشتی خۆی خۆی داوه ته دهست خوا و موسلمانه، به ویست و خویشتی خۆی ملکه چه بۆ خوی پهره ردگاری^(۴۸).. به لام کافر ملکه چه بۆ فرمانی پهره ردگاری که ونی، وه کرنوش بردنی بۆ بونه وه ره کانه که مه به ست پئی ی ملکه چه، وه کرنوش بردنی هه ر شتیک به پئی ی خۆیه تی، کرنوشیک که له گه ل بونیه تی خۆی دا بگونجیت و ملکه چی بیت بۆ پهره ردگار که ی، وه ته سبیح کردنی هه مو شتیک به گویره ی خۆیه تی و نه مه راستیه که و خوازو نیه).

هه روه ها شیخی ئیسلام ابن تیمیه - رحمه الله - دهریاره ی فه رموده ی خوی گه وره: ﴿ أَفَعَبَّرَ دِينَ اللَّهِ يَعْجُونَ وَ لَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴾ سورة

(۴۸) مجموع الفتاوى: (۴۵/۱).

آل عمران: (۸۳). گوتویه تی: (خوای پاک و بیگه رد باسی ئیسلامیه ت و موسلمانیتتی بونه و هره کان کردوه بیانوهی یان نه یانه وی،) (واته به خووشی بیت یا به ترشی بیت، کورد گوتیه تی - وه رگیږ -)، چونکه دروستکاروه کان و به دیهینراوه کان هر هه مویان به ندایه تی خوا ده کن به به ندایه تی کردنیکی ته وای، چاچ ددانی پیدا بنیت، یا خود نا، هه مو قه رزداری خوای گه وره و خوای گه وره چاره سازو پښخه ری ژیانیا نه و به پښوه به رو هه لسورپینه ری کارو باره کانی ژیانیا نه له دنیا و له قیامت، دهی هه مو بونه و هره کان خوایان داوه ته دست خوای گه وره و له ژیر فرمانی نه ودان بیانوهی یان نه یانه وی، هیه کامیک و هیه که سیک له بونه و هره کان بوی نیه له ویست و خواست و قه زاو قه ده ره کانی ده ربجیت، وه هیه هیزو ده سلا ت و گورانکاریه ک له ده سستی ئیمه دا نیه و ته نیا له ده ست و هیزو ده سلا تی خوا دایه و ته نیا به ده ست نه وه، نه و خوی به پروه ردگاری هه مو جیهانیا نه و خاوه ن و پادشایانه، به که یفی خوئی هه لس و که وتیان له گه ل دا ده کات و کارو باریان هه ل ده سورپینیت، هر نه و خوی به دیهینره و دروستکری هه مو یانه، داهینره و شیوه دانره و دروستکریانه، وه هه مو شتیگ جگه له خوای گه وره خاوه نی پروه ردگارن و دروستکارون، له نه بونه وه هیتراونه بون (مفطور) و هه ژاری ده سستی نه ون به ناچاری خوا په رستن واته بیه ویت و نیه ویت خوا په رسته و ده بی به ندایه تی بو خوای پروه ردگار بکات، نه و خوی به پاک و بیگه رده تاکه زال بوو به تواناو ده سلا تداره و دروستکری به دیهینره و نیگار کیش و شیوه دانهری هه مو شتیگه له م بونه و هره دا) (۱۹).

به شسی چوارهم

رونکردنه وهی مهنه جی قورئان له سه لماندنی بونی به دیهینه ری تاکو ته نیا

مه نه جی قورئان له سه لماندنی بونی به دیهینه ری تاکو ته نیا، بریتیه له و پښه و پینازهی که له گه ل فیتره تی راسته قینه و دروستو، عه قله پاک و ساغه کاندایه پروات، شه ویش به بهر پاکردن و هینانه وهی به لگه سه لمینه ره راست و دروسته کان، که عه قله دروسته کان پی ی پازین و قه ناعه تیان پی ی هیه، وژو نه یاره کان پی ی دینه سه ر دینی خواو موسلمان ده بنو یه کسه ر خو ده دهنه ده ست، که له م چند خالانه دا ریز به ندیان ده که یین:

۱- شتیکی به لگه نه ویستو ناشکرایه که هه مو روداویک دروستکه رو هوکاری خو ی هیه: ئەم کیشە یە هەر لە فیتره تدا زه روره تیکی ناشکراو پونه، هه تاکو بو مندلا نیش، نه گه ر مندالیک یه کیک شه قازله یه کی لی بدات و ناگای له خو نه بییت و نه زانییت کی شه قازله یه لی داو شه که سه نه بی نییت له کاتی لیدانه که دا، یه کسه ر هاوار ده کات و ده لی: شه وه کی بو لی ی دام؟ نه گه ر له وه لامدا پی ی بلین: که س لی ی نه دای، بپوا ده کات؟ نه خیر شه قلی قبولی ناکات و پی ی ده لیت: شتی و نابیت، ناخر من که سیک لی ی دام، چون که س لی ی نه دام. به لام نه گه ر پی ی بلین: فلان که س لی ی دای، ده گریاو ژیر نابیت شه وه و تالی ی ده دانه وه و توله ی خو ی ده کاته وه، بویه خوی گوره ده فهرمویت: ﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ﴾ سورة الطور: (۳۵).

ئا شه شیه دابه شیه ته نگ پی هه لچینه، خوی گوره به شیه وهی پرسیری نینکاری هیناویه تی و باسی ده کات، بو رونکردنه وهی زه روره تی شه پيشه کیه پون و ناشکرایانه، که ناگری په رده پوش بکرین، ده فهرموی: ﴿خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ﴾ واته: هه ر له خو وه دروست بون و هیچ دروستکه رو به دیهینه ریکیان نیه، یا خود خو یان خو یان دروست کردوه، دیاره بنگومانه که به هه ر دو باره که یاندا پوچه ل و بی و اتا و باتلن، خوی گوره له م نایه ته دا بوی پون کردونه وه و بو دیاری کردن که نه خیر دروستکه ریکیان هیه که دروستی کردن که خوی گوره و پاک و بنگه رده و جگه له وه هیچ دروستکه رو به دیهینه ریکی تر نین. خوی به رزو بی هاوتا

ده فەرموئى: ﴿ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ﴾ (١٠٠). وه: ﴿ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ ﴾ سورة الأحقاف: (٤).

واته: نيشانم بدهن ئه وانەى ئىيوه داوايان ئى دهكەن و دەيان په رستن و به نديا تيان بۆ دهكەن له م زهويه دا چيان دروست كرده و چيان له دەست ديت. ﴿ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴾ (١٠١). ههروهه ده فەرموئى: ﴿ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ ﴾ (١٠٢). ههروهه ده فەرموئى: ﴿ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴾ (١٠٣). ههروهه ده فەرموئى: ﴿ أَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴾ (١٠٤).

(١٠٠) — سورة لقمان: (١١).

ب - ئه مه ئه وه واته ئه و بونه و هه وه وه شى كه تيا ديايه دروستكراوى خوا، دهى ئىيوش نيشانم بدهن كامه يه دروستكراوه كانى ئه وان ئه وانەى كه جگه له خوا دهيان په رستن و هاوايان دهكەن. وه رگيژ.

(١٠١) — سورة الرعد: (١٦).

ب - واته: ئايا ئه و بت و ئه و شتانهى كه ئه و بيا و هه وانه كرده يان به شه ريك و هاو به شى خوا هيج شتيكيان وهكو دروستكراوه كانى خوا دروست كرده هه تاكو ئى يان تىكه ل بيت و نه زانن كامه دروستكراوه كانى ئه وانە و كامه ش هى خوا، دياره نه خير، دهى توش ئه ي محمد ﷺ ئى يان بلى ته نيا خواى گه و ره و په و ره دگار دروستكرو به ديه يتنه رى هه مو شتيكه و جيهان له ژي رفرمان و ده سه لاسى بى نه ندازه ي ئه و دابه. وه رگيژ. ته فسيري گولشه ن ب ٦٢٠.

(١٠٢) — سورة الحج: (٧٣).

ب - واته: ئه وانەى كه دهيان په رستن و داواى به ديه يتانهى سوود و هاوانج و لادانى زيان و ناخوشى و به لا و موسي به ته كاتان يان ئى دهكەن جانه وانە بت بن يان هه رشتيكي تر بيت له دروستكراوه كانى خوا و مالى دنيا بيت و كه س و به رنامه دهست كرده كان بيت ، سايه بكن و بزانه ئه وانە نه گه ره هه مو يان له م جيهانه دا كو ببه وه وه به ك بگرن و بچه پال به كترى ناتوان ته نانه ت ميشيكيش دروست بكن و ده سه لاتيان نيه هه تاكو نه گه ر بيت و ميشيكي به سه ر ئه و بت و شتانهى كه داوايان ئى دهكەن و دهيان په رستن بنه شيته وه له و بۆن و به رامانهى كه به سه ر به كاتان ده كرد بخوات و ئى ي بستينيت ده سه لاسى يان نيه ته نيا له خو شيان ده ريكه ن و ئى ي بستيننه وه، خواى گه و ره ده فەرموئى هه ريك يان بى ده سه لاتن و بى هينن چ ميشه كه شو چ ئه وانە شى كه دهيان په رستن و داوا و هاوايان دهكەن. ته فسيري گولشه ن ب ٨٥٨. وه رگيژ.

(١٠٣) — سورة النحل: (٢٠).

ب - واته: ئه وانەى ئىيوه دهيان په رستن و داوايان ئى دهكەن و هاوايان دهكەن و سوئيد يان پى ده خو ن و داواى مه ده ديان ئى دهكەن ناتوان هيج شتيك دروست بكن ته نانه ت ناتوان ميششوله يكيش دروست بكن و هيج شتيكتان بۆ به ديه يتن و چيان له دەست نايه، به لكو ئه وان خو يان دروستكراوى ده ستى خواى گه و ره ن و خواى تاكو ته نيا به ديه يتان و ن مو حجاجى ده ستى خواى گه و ره ن. وه رگيژ.

(١٠٤) — سورة النحل: (١٧).

له گەل ئو ھەمو سنور بەزاندنە یەك لەدوای یەكەنە دا كەس نالی و پڕوپاگەندە ی ئەرە ناكەن كە ئەوانە دەتوانن شتیك دروست بكەن و نالین ئەوانە بەدیهینەرن - وە ئەتەجا داوایەکی پوتە - سەرباری سەلماندنێ ئەمەش، ئیدی لەمەوہ بۆمان دەردەكەوێت كە خوای پاك و بیگەرد خۆی تەنیاو بەتەنێ دروستكەرو بەدیهینەرەو هیچ ھاوبەشەر ھاوہەڵبێکی نیو تاكو تەنیاہ.

٢- پێك و پێکی كارو باری ھەمو جیھان و ئەحكامەكانی: بەھیزترین بەلگەو نیشانە یەكە لەسەر ئەوہی كە ھەلسورپینەرەو بەرپۆہ بەرەكە ی خوایەکی تاكو تەنیا، پەرورەدگارێکی تاكو تەنیاو بەتەنێ یەو هیچ ھاوبەشو هیچ ھاوتاو ھاوہەلی نیو و هیچ پكابەرەو دژێکی نیو. ئەو تە خوای گەرە: ﴿ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ ﴾ (٥٥).

دە ی خوای ھەق گومانی تیدا نیو دەبێ دروستكەرو بەدیهینەرێکی كاراو چالاک بێت، جائەگەر خوای پاك و بیگەرد خوایەکی تری لەگەل دا بێت، و لەمۆلك و دەسەلات بەھێزەر

ب - واتە: چۆن ئەوہی كە دروستكەرو بەدیهینەرە لەنەبونەوہ دەھیننیتتە بون لەگەل ئو كەسو لەگەل ئو ھەمو كە ناتوانیت دەسەلاتی دروست كردنی هیچ شتیکی نیو لەناسانترین و سادەو سانان ترین شتەكانی سەر پوی زەوی بەھەم بونەوەرەدا دروست بكات و بھینیتتە دی دە ی كەواتە تاكە ی ھۆش نامپیننەوہ بەر خۆتان و تۆزێ ناساقل نابن و تۆزێك بپرانكەنەوہ لەبری ئەوہی ئو پەرورەدگاری بەدیهینەری خۆتان كە خوای تاكو تەنیاو خواوہنی ھیزو دەسەلاتی بێ سنورە ناپەرستو كەسێکی بی ھیزی و ھەكو خۆت یائەو شتە بێ گیانانە دەپەرستن كە بەدەستی خۆتان دایان دەتاشن و داوایش دە ی پەرستو ھاواریان دەكەن خۆ داوایان لێ دەكەن و تەوافی مەزارو مەرەقە دەكانیان دەكەن. وەرگێژ. (٥٥) أ - سورة المؤمنون: (٩١).

ب - واتە: خوای گەرە ھێج مندالی نین و پڕیاری بونی مال و مندالی بۆخۆی نەداوہ، وھیج خوای تری لەگەل دا نیو تاكو تەنیاہ وھیج ھاوہەل و ھاوبەشی نین، ئەگەر خوایەکی لەگەل دا بواہە ئوہ ھەر خوایەك لەوانە دەستی بەسەر دروست كراوہكانی خۆی دادەگرتو لەگەل یەكتری دا دەكەوتنە پكا بەرێ كردن و مل ملانی كردن لەگەل یەكتری داو بەگژ یەكتری دا دەچون و شەپو ھەرا لەنیوانیاندا پوی دەداو ئو كات بەرپۆہ بردن و ھەلسورپاندنی كارو باری ئەم بونەوەرە تێك دەچون چونكە ھەر كامێکیان دەیانەویست و بویست و ئارەزوی خۆی ئەم بونەوەرە ھەل بسورپینن. ھەرەكو دەببینین ھەر لەناو خۆمانداو لەولاتی خۆماندا نو تاقم و دو گروپ و دوسەركردەو دو حیزب بەیەكەوہ ئیدارە ناكەن و لەسەر دەسەلات و تەماحی دنیا لییان دەبیتتە ھەراو چەندان كەسی دەست و پتوہندو لایەنگرەكانیان لەنیواندا بێ تاوان خۆینیان دەپژیت. بەم شێوہیە ھەلسورپاندنی كارو باری ئو و لاتە تێك دەچیت و بەرەلایی و ئاژاوە دەكەوتنەرە. وەك كورد گزەتەنی حاشا لەپوی خوای پەرورەدگارو پاك و بیگەرد: (سەری دو بەرانان لەمەنجەلێك دا ناكویتت). تەفسیری گولشەن ب ٢٧٩-٨٨٠. وەرگێژ.

بکات و ھاوبه شی بیټ - حاشا خوا له وه بهرز تر و پاک و بیگردد تره له وهی که ده دیده نه پال - نه گهر نه و ھاوبه شه دروستکراو و کارو چالاکی هه بیټ، دهی له و کاته دا پازی نابیت شه ریکایه تی خواهیه کی تر بکات، به لکو به وهش ناوه ستیت نه گهر بوی بکریټ و دهسه لاتی هه بیټ به سهر شه ریکه کهی خوی دا زال بیټ شوړشی به سهر دا ده کات و له ناوی ده بات و دهسه لاته کهی نه ویش ده هیټیټه ژیر دهسه لات و خواهیه تی خوی و دهیه ویت ته نیا بو خوی خواهیه تی بکات، له مه دا بیگومان بن که نه و کاره ده کات، به لام نه گهر نه یټوانی نه م کاره بکات، نه و داوای جیا بونه وه ده کات و مولک و دهسه لاتی خوی جیا ده کات وه و به ته نیا حوکمی خوی ده کات له سهر مولک و دروستکراو ه کانی خوی دا، به مه لیک جیا بونه وه دیته کایه وه. هه روه کو نه م راستیه به چاوی سهری خومان له دنیا دا ده بینین که پاشاو سهر کرده و دهسه لاتاره کانی دنیا له سهر دهسه لات و مولکی دنیا دا له نټوان خویاندا نه جامی ده ده ن و لی یان ده بیټه هه راو کوشت و کوشتار، هه ندیک به سهر هه ندیکیاندا زال ده بن و نه وانی دی ده شکینیت و دهسه لاتی لی ده ستینیت یان نه گهر دهسه لاتی یه کترین نه بو نه و مولک و دهسه لاته کان له نټوان خویان دابهش ده کهن (نیمه نه و راستیه مان له ولاتی خوماندا و له سهر ده می خوماندا دیت و نیستاش هه ر به رده و امه - وه رگیټر -). دهی نه و کاته گومانی تیدا نیه که ده بیټ یه کیک له م سټی کاره یا هه لټار دنه بگریټه بهر:

ا- ده بیټ یه کیکیان شوړش به سهر نه وی تر دا بکات و هه رچی مولک و دهسه لات هه یه له وی تری دابرنیت و بیخاته ژیر دهستی خوی.

ب - یان ده بیټ له یه کتری جیا ببه وه و مولک و دهسه لاتی خویان لیک جیا بکه نه وه و هه کس به جیا حوکمی خویان له سنوری دهسه لاتی خویاندا بکه ن، نه و کاته لیک جیا بونه وه و دو له ت بون پو ده دات.

ج - یاخود ده بیټ هه ردوکیان له ژیر حوکم و دهسه لاتی یه کیکیاندا بن له ژیر مولک و حوکمی یه ک پاشادا بن نه و پاشایه به که یفی خوی و چوڼ بهر ژه وه ند بیټ به ویستی خوی نه و حوکمه هه ل بسورینیت نه و کاته نه وانی تر هه مویان ده بنه به نده و نه و ده بیټه خوی راسته قینه و هه قیان بیټ و په روه ردگاریان ده بیټ.

ئەمەش واقعئىكى راستەقىنەيە و گومانى تئىدا نىە، بۆيە لەم جىهان و بونە وەرەدا ھىچ دابەش بون و لەت بون و ھىچ بەك كەوتن و شىواندان و خراپىەك روى نەداو، كە ئەمەش ئەو دەگەيە نىت كە ھەلسوپننە رو بەرپۆە بەرى ئەو بونە وەرە ئەو جىھانە تەنيا يەك تاكە كەسە و يەك خواي پەرورەدگارە، كە ھىچ پكابەرى و بەرامبەرى نىن، ھەر وەھا خاوەنە كەى تەنيا يەكە كەسە و ھىچ شەرىك و بەشدارى نىن.

ملكەچ بونى دروستكراو و بەدبەھىنراو ەكان لەرا پەراندنى كارو فرمانەكانيان، ھەستان بەتايىبە تەندى و جياكارىەكانى خۇيان

لەم بونە وەرەدا ھىچ دروستكراوئىك نىە كە ياخى بىيەت و لاملى بكات لە ئەنجامدانى ئەو ئەركەى كە لە پىناوى دا دروست كراو و خراەتە سەر شانى ، ھەر ئەم مەبەستەش بو كە موسا - عليه السلام - بە بەلگەى دەبەھىنەيە وە كاتى كە فرەعونى پرسىارى لى كرد: ﴿ قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمْ يَا مُوسَى ﴾ (٦٠). واتە: فرەعون گوتى: خواي پەرورەدگارى ئىو كى يە ئى موسى؟ وەرگىر. موساش وەلامئىكى تەواو و شىفاهىنەرى دايە وە و فرموى: ﴿ قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ حَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى ﴾ (٥٧). واتە: پەرورەدگارمان ئەو كەسە يە كە ھەمو دروستكراو ەكانى دروست كردون، و ھەر كامئىكان بە جوانترىن شىو ە دروستى كردون كە لايەق و گونجاو بىت لە گەل دەرون و جەستەى خۆى، جەستە گەورە و بچوك و مام ناو ەندى و بە ھەمو سىفەتەكانى ەو، ئەمجار ئەو خوايە گەورە يە ھەر دروستكراوئىكى پىنومايى كردو ە بۆ ئەو مەبەستەى كە لە پىناوى دا دروستى كردو ە، و ئەم پىنومايەش پىنومايى نىشانە و جىما (الدلالة) و ئىلھام بۆ كردنە كە ئەمەش پىنومايى تەواو ە لە ھەمو دروستكراو ەكاندا دەبىنرئىت، لە گشت دروستكراوئىكدا دەبىنرئىت كە ھەمىشە ھەول دەدات

(٦٠) أ — سورة طه: (٤٩).

(٥٧) أ — سورة طه: (٥٠).

ب - خواي پەرورەدگارى ئىمە ئەو كەسە يە كە ھەمو شتىكى بە جوانترىن شىو ە دروست كردو ە و ئەوجار پىنومايى كردون و بەرنامەرو دەستور كە تەلۆكى ژيانى بۆ ناردون و بۆ داپشتون و شەرىعەتى خۆى بۆ ناردونە خوار بۆ ئەو ەى حوكم بەو ياسا و پىساو دەستورە بكن و نىز دراوان و پىتغە مەرانى خۆى ھەر لە خۆياندا واتە لە گۆمى ئادەمىزاد بۆ ناردون بۆ ئەو ەى پىنومايان بكات بۆ پىگەى ئەو شەرىعەت و دەستور ياسايەى كە ئەو خواي پەرورەدگارە بۆ ناردون، بۆ پون كردنەو ەى ئەو شەرىعەت و دەستور ياسايە خوايە. وەرگىر.

بهره و نه و مه به سته بپروت که له پیتاوی دا دروستکرون وسودی تیدایه بویان، ههروهه و هلانانی نه و شتانهی که زیانی تیدا بیت بویان، هه تاکو ده بیینی خوی گه وره ههستی داوه به و گیانداره نازه له کانیش، که بهره نه نجامدانی نه و کارانه بپروت که سودی تیدایه بۆ خۆی و بۆ بهره وامی ژبانی، ههروهه لادان و دور خستنه وهی نه و شتانهی که زیانی تیدایه بۆ خویان و ژبانیان و بهره نه نجامدانی نه و کاره ده بپروت له پیتا و مانه وهی ژبانی دا، نه مهش فه رمایشتی خوی گه وره یه که ده فه رموی: ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ﴾^(٥٨)، (واته: نه و خویای که هه مو شتیکی به جوانترین شیوه دروست کردوه هه ر که سو هه رشته به و شیوهی که لایق و گونجاوه له گه ل خۆی دا. وه رگپێ).

دهی نه و که سهی که هه مو دروستکراوه کانی دروست کردون، وه به چاکترین شیوهش دروستی کردون - که ههچ عه قلیک په ی به و شیوه چاکی و جوانیه نابات و ههچ پێشنیاریک له سه روی نه م شیوه جوانیهی خوادا نیه - واته ههچ عه قلیک ناگاته نه و شیوه جوانیهی که خوی گه وره دروستکراوه کانی خۆی پێ دروست کردون. نه و جار پینومایشتی کردون بۆ پویشتن بهره و به رژه و نده کانی خۆی، نه وه یه به راستی په روه ردگاری راسته قینه، دهی ئینکار کردن و پهرت کردنه وهی بونی نه و په روه ردگاره ئینکاری کردنه له بونی گه وره ترین شتیکی که بیگومان بونی هه یه که خوی په روه ردگاره، نه م کاره به راستی خۆ به زل زانی و درۆ کردنی به ناشکرایه. خوی گه وره هه مو شتیکی دروست کردوه و له م دنیا یه دا پتویستیان به و خوی هه یه و محتاجی دهستی نه و خوی په روه ردگاره، نه و جار پینومایشتی کردون و نه و پێگه یه ی بۆ پون کردونه وه که له ژبانیا ندا سودی لی وهرده گرن. دیاره گومانی تیدا نیه هه مو توخمیک و هه مو پۆلیک شیوه و وینه یه ک که لایه ق و گونجاوه به خۆی پیداوه. ههروهه هه ر نیرو می یه ک شیوه و شکلی گونجاوی په گه زی خۆی پیداون، له هاوسه رگیری تهی و جوت بون و ئولفهت و ئالوده بون و خۆش ویستنی یه کتری و کۆمه لایه تی و به یه که وه ژبان و تیکه لای بون و به زه یی هاتنه وه به یه کتری و به یه که وه گونجان، جوی له مهش هه مو ئه ندامیک له نه ندامه کانی له شی نه و دروستکراوه به و

(٥٨) — سورة السجدة: (٧).

شيئو يه‌ی پنداوه که گونجاوه له گه‌ل جه‌سته و ده‌رونی خۆی دا و لایه‌قه به‌و دروستکراوه که له‌ژیانی دا سوودی لی وهرده‌گرن، ئەم به‌لگه‌وو سه‌لماندنانه چەند به‌لگه‌یه‌کی یه‌کلا که ره‌وه‌ن که به‌پرستی خوای گه‌وره په‌روه‌ردگاری هه‌مو شتی‌که، و هه‌ر ئەو موسته‌هه‌ق و شایه‌نی په‌رستن و به‌ندایه‌تی بۆ کردنه و هه‌چ شت و هه‌چ که‌س و هه‌چ به‌رنامه‌یه‌کی تری له‌گه‌ل دا بپه‌رستریت و به‌ندایه‌تی بۆ بکریت...

تدل علی أنه الواحد^(٩)

وفي كل شيء له آية

ئەوه‌ی گومانی تیدا نیه ئەوه‌یه که مه‌به‌ست له‌سه‌لماندنی په‌روه‌ردگاریتی - خوای پاک و بێگه‌رد - بۆ دروستکراوه‌کانی و تا‌کو ته‌نیا‌یه‌تی خوای گه‌وره له‌و په‌روه‌ردگاریه‌تیه‌دا: بریتیه له‌ زینومایی و پئی به‌دی و به‌لگه‌ هه‌نانه‌وه به‌وه‌ی که پێویسته به‌ندایه‌تی و په‌رستشی بۆ خوای په‌روه‌ردگار بکریت به‌تا‌کو ته‌نیا و هاوه‌ل و هاریکاری بۆ دانه‌نریت، که ئەمه‌یه به‌ته‌نیا خواپه‌رستی خوا‌یه‌تی، ئەگه‌ر مرقۆف ددانی نا به‌ته‌نیا خوا په‌رستی په‌روه‌ردگاریتی و ددانی نه‌نا به‌ته‌نیا خوا په‌رستی خوا‌یه‌تی یا خود به‌شيئو‌یه‌کی پراستی به‌و خوا په‌رستی یه‌ه‌ل نه‌ستا، ئەوه‌ ئەو که‌سه نه‌موسلمانه و نه‌ته‌نیا خوا په‌رست (موحد)، به‌لکو کافرێکی بێ باوه‌رو دین داپۆشه‌ره (جاحد)، ئەمه‌ که خوای گه‌وره وستی له‌سه‌ر بی‌ت و فرسه‌تمان بدات له‌به‌شی داها‌تودا باسی لێوه ده‌که‌ین.

(٩) واته: ئەو خوای په‌روه‌ردگاره له‌هه‌مو شتی‌کی ئەم بونه‌وه‌ره‌دا به‌لگه‌ و نیشانه‌ی خۆی هه‌یه ده‌یسه‌لمی‌تی‌ت که په‌روه‌ردگاریتی تا‌کو ته‌نیا‌یه‌تی هه‌چ هاوه‌ش و هاوه‌لی نین. وه‌رگه‌ێ.

به‌شی پینجه‌م

په‌یوه‌ست بونی به‌ته‌نھا خوا پەرستی په‌روه‌ر دگاریتی به‌به‌ته‌نھا خوا پەرستی خواجه‌تی په‌وه واتای نه‌مه‌ش نه‌وه‌یه که‌هر که‌سیک ددان بنیّت به‌ته‌نھا پەرستی په‌روه‌ر دگاریتی خوی گوره، ددان به‌وه‌دا ده‌نیّت که‌هیچ دروست‌کهر هیچ پوزی ده‌رو هیچ هه‌لسورینه‌رو به‌پیره‌به‌ریک نین بۆ نه‌م بونه‌وه‌ره جگه له‌خوای گه‌وره - عز وجل - نه‌و کاته پیویسته له‌سهری که‌ددان به‌وه‌شدا بنیّت که‌که‌س موسته‌هق شایه‌نی هه‌مو به‌ندایه‌تیه‌کان نیه به‌هه‌مو جوړه‌کانیه‌وه ته‌نیا خوی پاک و بیگه‌رد نه‌بیّت، ئانه‌مه‌یه به‌ته‌نھا خوا پەرستی خواجه‌تی، ده‌ی که‌واته خواجه‌تی خوی له‌خوی دا واتا به‌ندایه‌تی بۆ کردن، خوا به‌واتا په‌رسترا، بۆیه داوا ناکریت ته‌نیا له‌خوا نه‌بیّت، په‌ناو هانا نابردریت ته‌نیا بۆ خوا نه‌بیّت، پشت به‌که‌سی تر نابردریت جگه له‌خوا، وه‌قوربانی سه‌رپرین و نه‌زره‌کان ناکرین ته‌نھا بۆ خوی تا‌کو ته‌نیا نه‌بیّت، وه‌هه‌مو جوړه‌کانی به‌ندایه‌تیه‌ک ناکریت ته‌نیا بۆ زاتی (الله) نه‌بیّت، ده‌ی که‌واته به‌ته‌نھا خوا پەرستی په‌روه‌ر دگاریتی به‌لگه و نیشانه‌یه له‌سهر په‌یوه‌ست بون و واجب بونی به‌ته‌نھا خوا پەرستی خواجه‌تی، هه‌ر بۆیه‌ش خوی گه‌وره ناپه‌زایی خوی ده‌رده‌پریت و سه‌رکۆنه‌ی نه‌وانه ده‌کات که‌ددان به‌په‌روه‌ر دگاریتی خوا بریویان پی هه‌یه و به‌لام بریویان به‌خواجه‌تی خوا نیه و ددانی پیدا ناهیتن، هه‌روه‌کو له‌م فه‌رمایه‌شته‌ی دا ده‌فه‌رموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أُندَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾.

(٢١) أ — سورة البقرة (٢١ — ٢٢).

ب - واته: نه‌ی خه‌لکینه ته‌نیا په‌روه‌ر دگاری خۆتان به‌رستن و به‌ندایه‌تی بۆ بکه‌ن که‌نیوه‌شو و نه‌وانه‌شی له‌پیش نیوه‌دا پۆیشتون و نه‌ماون دروست کردن بۆ نه‌وه‌ی خۆتان له‌خوای په‌روه‌ر دگارتان بیاریژن، نه‌و خواجه‌ی که‌زه‌وی بۆ پاخستن و له‌سهری ده‌زیه‌ن و دینه‌ن و ده‌چن، هه‌روه‌ها ئاسمانی کربوه به‌تلا‌رو سه‌قف و بارانتان له‌و ئاسمانه‌وه بۆ ده‌بارین و سه‌رچاوه‌ی ئاوتان بۆ فه‌راهه‌م دینیت و به‌و ئاوه له‌به‌ره‌م و به‌ریومه‌کان پوزیشان بۆ مسۆگه‌ر ده‌کات بۆ خۆتان و بۆ مه‌پو مال‌و و ئاساته‌کانتان ده‌ی نیوه‌ش ته‌نھا خوا به‌رستن و هاوه‌ل و هاوه‌شو و هاوشیوه‌و وینه‌ی بۆ دامه‌نین له‌کانتیکدا نیوه‌ ده‌زانن و ناگادارن به‌و پاستیه‌ حاشا هه‌ل نه‌گه‌ره. وه‌رگێڕ.

خوا‌ی پ‌ه‌ر‌ه‌ر‌د‌گ‌ار ف‌ه‌ر‌م‌ان‌ی ب‌ه‌ن‌اد‌ه‌م‌یز‌اد‌ه‌ک‌ان ک‌رد ک‌ه ب‌ه‌ت‌ه‌ن‌ها خوا پ‌ه‌ر‌س‌ت‌ی خوا‌ی‌ه‌ت‌ی ب‌ک‌ن، ک‌ه ب‌ر‌ی‌ت‌ی‌ه ل‌ه ب‌ه‌ن‌د‌ای‌ه‌ت‌ی ک‌ردن ب‌و خوا‌ی گ‌ه‌و‌ر‌ه ب‌ه‌ت‌ه‌ن‌یا، و‌ه س‌ه‌ر‌ک‌و‌ن‌ه‌ی ک‌ردن ل‌ه س‌ت‌ر ت‌ه‌و‌ه‌ی ک‌ه ت‌ه‌ن‌یا خوا پ‌ه‌ر‌س‌ت‌ی پ‌ه‌ر‌ه‌ر‌د‌گ‌ار‌ی‌ت‌ی ت‌ه‌ن‌ج‌ام د‌ه‌د‌ه‌ن، ت‌ه‌و خوا‌ی‌ه‌ی خ‌ه‌ل‌ک‌ان‌ی س‌ه‌ر‌ه‌ت‌ا‌و ک‌و‌ت‌ای د‌ر‌وس‌ت ک‌رد‌ن، و‌ه ن‌اس‌م‌ان‌ و‌ز‌ه‌و‌ی و ت‌ه‌و ش‌ت‌ان‌ه‌ش‌ی ک‌ه ت‌ی‌ا‌ی‌ان‌د‌ان د‌ر‌وس‌ت ک‌رد‌و‌ه، و‌ه ب‌ای پ‌ام ه‌ی‌ن‌ا‌و‌ه ب‌و ن‌اد‌ه‌م‌یز‌اد‌و ب‌ار‌ان د‌ه‌ب‌ار‌ی‌ن‌ی‌ت، و‌پ‌و‌ه ک‌ه ک‌ان ب‌ه‌ و‌ن‌ا‌و‌ه د‌ه‌پ‌و‌ی‌ن‌ی‌ت‌ و ج‌و‌ر‌ه‌ها ب‌ه‌ر‌وب‌وم‌ی‌ان ل‌ی ب‌ه‌ر‌ه‌م د‌ی‌ن‌ی‌ت ک‌ه پ‌و‌زی ی‌ه ب‌و ب‌ه‌ن‌د‌ه‌ک‌ان‌ی، د‌ه‌ی ک‌ه‌وا‌ت‌ه ت‌ه‌و‌ه پ‌اس‌ت ن‌ی‌ه و‌ش‌ای‌ه‌ن‌ی ت‌ه‌و‌ه ن‌ی‌ه ک‌ه خوا‌ی‌ه گ‌ه‌و‌ر‌ه ب‌ک‌ر‌ی‌ت‌ه ه‌ا‌و‌ه‌ل‌ و‌ه‌ا‌و‌ب‌ه‌ش‌ی غ‌ه‌ی‌ری خ‌و‌ی‌ و‌ات‌ا ه‌ا‌و‌ه‌ل‌ و‌ه‌ا‌و‌ و‌ی‌ت‌ه‌ی ل‌ه گ‌ه‌ل‌ د‌ا ب‌ر‌ی‌ار ب‌د‌ه‌ن، ل‌ه‌وان‌ه‌ی ک‌ه ن‌ات‌وان‌ن ه‌ی‌چ ش‌ت‌ی‌ک ل‌ه‌و‌ش‌ت‌ان‌ه‌ی ک‌ه ل‌ه‌س‌ه‌ر‌ه‌ و‌ ن‌ام‌ا‌ژ‌ه‌م‌ان پ‌ی‌ ک‌رد‌ن و‌ غ‌ه‌ی‌ری ت‌ه‌وان‌ه‌ش د‌ر‌وس‌ت ب‌ک‌ن و‌ ب‌ه‌ی‌ن‌ن‌ه د‌ی. د‌ه‌ی ک‌ه‌وا‌ت‌ه پ‌ی‌گ‌ه‌ی ف‌ی‌ت‌ری ب‌و س‌ه‌ل‌م‌ان‌د‌نی ت‌ه‌ن‌ها خوا پ‌ه‌ر‌س‌ت‌ی ب‌ی‌ت‌ی‌ه ل‌ه: پ‌ی‌ب‌ه‌د‌ی ک‌رد‌ن و‌ پ‌ی‌ن‌وم‌ای‌ی و‌ ب‌ه‌ل‌گ‌ه ه‌ی‌ن‌ان‌ه‌و‌ه‌ی ب‌ه‌ت‌ه‌ن‌ها خوا پ‌ه‌ر‌س‌ت‌ی پ‌ه‌ر‌ه‌ر‌د‌گ‌ار‌ی‌ت‌ی، و‌ات‌ا ت‌ه‌ن‌ها خوا پ‌ه‌ر‌س‌ت‌ی پ‌ه‌ر‌ه‌ر‌د‌گ‌ار‌ی‌ت‌ی خ‌و‌ی ل‌ه‌خ‌و‌ی‌ د‌ا ب‌ه‌ل‌گ‌ه‌ی‌ه ب‌و و‌اج‌ب ب‌ون‌ی ت‌ه‌ن‌ها خوا پ‌ه‌ر‌س‌ت‌ی خوا‌ی‌ه‌ت‌ی و‌پ‌ه‌ی‌و‌ه‌ن‌دی ت‌ون‌د‌و ت‌و‌ل‌ی‌ان ب‌ه‌ی‌ه‌ک‌ه‌و‌ه ه‌ه‌ی‌ه‌ و‌ت‌ه‌وا‌و‌ک‌ه‌ری ی‌ه‌ک‌ت‌ر‌ی‌ن و‌ ل‌ه‌ی‌ه‌ک‌ت‌ری د‌ان‌اب‌ر‌ی‌ن، چ‌ون‌ک‌ه م‌ر‌و‌ف‌ ی‌ه‌ک‌ه‌م‌ج‌ار ب‌ه‌د‌و‌ای س‌ه‌ر‌چ‌ا‌و‌ه و‌ چ‌ا‌و‌گی د‌ر‌وس‌ت‌ک‌رد‌ن‌ه‌ک‌ه‌ی، ب‌ن‌چ‌ی‌ن‌ه‌ و‌ ب‌ن‌ه‌ر‌ه‌ت‌ی س‌ود‌و ز‌ی‌ان‌ه‌ک‌ان‌ی د‌ا د‌ه‌گ‌ه‌ر‌ی‌ت، ت‌ه‌م‌ج‌ار د‌ه‌گ‌وا‌ز‌ی‌ت‌ه‌و‌ه ب‌و ز‌ان‌ی‌نی ه‌و‌ک‌ار‌ه‌ک‌ان‌ی ل‌ی ن‌ز‌ی‌ک ب‌ون‌ه‌و‌ه‌ی، پ‌ی‌ پ‌ازی ب‌ون‌ی، و‌گ‌ر‌ی‌ د‌ان‌ و‌ ت‌ون‌د‌و ت‌و‌ل‌ ک‌رد‌نی پ‌ه‌ی‌و‌ه‌ن‌دی ل‌ه‌ن‌ی‌وان‌ی خ‌و‌ی‌ و‌ ت‌ه‌و س‌ه‌ر‌چ‌ا‌و‌ه ب‌ن‌ه‌ر‌ه‌ت‌ان‌ه، ل‌ه‌ب‌ه‌ر ت‌ه‌م‌ه ب‌و خوا‌ی گ‌ه‌و‌ر‌ه ل‌ه‌ه‌ا‌و‌ب‌ه‌ش پ‌ه‌ی‌د‌ا‌ک‌ار‌ان ن‌ا‌پ‌ه‌ز‌ا ب‌و‌و س‌ه‌ر‌ک‌و‌ن‌ه‌ی ک‌رد‌ن و‌ ت‌ه‌وا ب‌ه‌م پ‌ی‌گ‌ه‌ی‌ه ب‌ه‌ل‌گ‌ه‌ی‌ه ب‌و ه‌ی‌ن‌ان‌ه‌و‌ه، ف‌ر‌م‌ان‌ی ب‌ه‌پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌ر‌ه‌ک‌ه‌ی ک‌رد ک‌ه س‌ه‌ر ک‌و‌ن‌ه‌ی‌ان ب‌ک‌ات‌ و‌ ب‌ه‌ل‌گ‌ه‌ی‌ان ب‌و پ‌ی‌ ب‌ه‌ی‌ن‌ی‌ت‌ه‌و‌ه ه‌ه‌ر‌ه‌ک‌و د‌ه‌ف‌ه‌ر‌م‌و‌ی‌ت: ﴿قُلْ لِّمَنْ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿^١﴾. (وات‌ه: ت‌ه‌ی م‌ح‌م‌د ﷺ ب‌ه‌ و‌ ب‌ی‌ا‌و‌ه‌پ‌و‌ خوا ن‌ه‌ن‌اس‌ان‌ه ب‌لی: ز‌ه‌و‌ی و‌ ت‌ه‌و‌ه‌ش‌ی و‌ا ت‌ی‌ ی‌ د‌ای‌ه ه‌ی ک‌ی‌ن‌ و‌ م‌ول‌کی

کین نه گهر ده زاننو و توژی هۆشتان ههیه؟ بیگومان له وه لامدا ده لئین ته نیا هی خوی پروره دگار، دهی توش پی یان بلی: نه دی بۆ بیر ناکه نه وه و یادی ئه و خویه ناکه ن که خاوه ننانه و بۆ هاوبه شی بۆ پهیدا ده که ن شتیکی تری له گه ل دا ده پرستن! . وه پی یان بلی: کی پروره دگاری هه ر ههوت ناسمانه کان و پروره دگاری عه رشی زۆر که وره یه، بیگومان له وه لامدا ده لئین: ته نیا هی خویه و هه ر ئه و پروره دگاریانه ، دهی پی یان بلی: نه دی بۆچی هۆشتان نیه و خۆتان له و خوی پروره دگار ناپارێزن و هاوه ل و شه ریکی بۆ داده نین! ، پی یان بلی: نه وه کی یه مه له کوت و جله وی خاوه نداریتی هه مو شتیکی به ده سته و په نای هه مو شتیکی ده دات و پتویستی به په نادانی که س نیه و پتویستی به هاریکاری که س نیه نه گه ر عه قلتان هه یه و هۆشتان به به ره وه یه و چ ده زانن؟ ده لئین ته نیا به ده ست خویه، دهی پی یان بلی که وا ده زانن بۆچی وا جادوتان لی کراوه و به رچاوتان لی ل کراوه و خۆل کراوه ته چاوه کانتانه وه و له پێگه ی راست لاتان داوه و بۆ به ته نیا خوی پروره دگارو به دیه پنه ری راسته قینه ی خۆتان ناپه رستن و به ندایه تی بۆ ناکه ن؟! . وه رگێپر. هه روه ها ده فه رمویت: ﴿ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾ سورة الأنعام: (۱۰۲).

خوی گه وره به لگه ی به تا کو ته نیایی خۆی له پروره دگاریتی دا هیناوه ته وه که موسته هه ق و شایه نی به ندایه تی بۆ کردنه، و ته نها خوا پرستی خویه تیش نه وه یه که دروست کراوه کانی له پیتاودا دروست کردون،، خوی گه وره ده فه رمویت: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ سورة الذاریات: (۵۶).

واتای (بعبدون): خوی گه وره ده فه رموئی تا به ته نیا به ندایه تی بۆ من بکه ن و وبه س، به نده به ته نها خوا پرست نابیت (موحداً) به وه ی به ته نیا بپروای به ته نها خوا پرستی پروره دگاریتی هه بیت، (واته ته نیا بپروای ته واوی به پروره دگاریتی خوا هه بیت به لام له پرستن و به ندایه تی کردنی بۆ خوی گه وره که سان و شتی ترو به رنامه ی ده ستردی تری له گه ل دا بپه رستی و جگه له خوا هاوار بکاته که سی ترو شتی ترو و په نا بۆ پیرو مه زارو پیاو چاکان و پێغه مبه ران به ریت ئه و کات به ته نها خوا پرست نیه و هاوبه ش پهیدا که ره و خوا په رسته که ی تیکه ل کرد به پرستنی که سان و شتگه لیکی ترو وه رگێپر.)

به تهنھا خوا پرست نیه هه تاكو به ته واوی ددان نه نیت به تهنھا خوا پرستی خواجه تی و به ندایه تی و پرستش جگه له خوی گوره بۆ هیچ شت و هیچ كه سیکی تر نه كات، و به ته واوی پی ی هه ل بستیت، دهی خۆ هاوبهش په یدا كه رانیش بپوای ته واویان به په روه ردگاریتی خوا هه بو، كه چی نه مه نه یخستنه ناو بازنه ی نیسلامه وه و موسلمان نه بون، و پیغه مه به ر^ﷺ كوشتارو جهنگی له گه ل دا كردن. به لئێ نه وان بپوایان هه بو به وهی كه خوی گوره به تهنیا دروستكه رو به دیهینه رو پۆزی دهره، ده مرینئ و ده ژیه نی، هه روه كو خوی ده فه رموی: ﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَلَّىٰ يُؤْفَكُونَ﴾ (٦٢). هه روه ها: ﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ﴾ سورة الزخرف: (٩). هه روه ها ده فه رمویت: ﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَأَنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ (٦٣).

به لگه و نایه ت له م بواره دا له قورئاندا گه لئێ زۆرن، هه ر كه سئێك بلی به تهنھا خوا پرستی نه وه یه كه بپوات به بونی خوا (الله) هه بیئت، یان نه وه یه كه بپوات هه بیئت كه خوی گوره خۆی دروستكه رو به دیهینه ره و هه لئێ سو كه وت له بونه وه ردا ده كات و خۆی هه لئێ سو پئنه رو به رپوه به ریه تی، و ته نیا له م جۆره خوا پرستیه دا كورت هه لئیت، نه وه نه و كه سه له واتای راسته قینه ی نه و به تهنھا خوا پرستی یه نه گه یشتوه كه هه مو پیغه مبه ران بانگه شه یان بۆ كردوه، چونكه نه و كه سه له ناست ناچاریه كه دا (الملزوم) وه ستاوه و وازی

(٦٢) — سورة الزخرف: (٨٧).

ب - واته: نه گه ر ئێ یان بپرسیت كئێ ئیوه ی دروست كردوه؟ ده لئێن: خوا ئیهمی دروست كردوه! وه رگێت.

(٦٣) — سورة یونس: (٣١).

ب - واته: نه و هاوبهش په یدا كارو مولحیدو خوا نه ناسانه نه گه ر ئێ یان بپرسیت كئێ له ناسمان و له زهوی دا پۆزیتان بۆ فه راهم دئینت و كئێ خاوه نی بیستن و بیننه و كئێ گوێجكه و چاوی پئێ به خشیون، نه و گوێجكه یه ی كه لئێ ی ورد بیته وه چ ده رزگایه ی ئالۆزو سه خته مه گه ر هه ر خوا بۆ خۆی بزانیته چنده ئالۆزه! نه دی نه وه كئێ یه زیندو له مردو دئینته ده رو مردوش له زیندو دئینته ده ر، و كئێ كاروباری بونه وه ر به و هه مو شتانه و نه و هه مو گیان له به رو زیندو وه رانه ی كه وان تیایدا هه ل ده سوپئینت و به رپوه به ریه تی؟ له وه لامدا ده لئێن: خوا، ده ی كه واته بۆ هه زشتان نیه و خۆ له خوی په روه ردگاری خۆتان ناچارین و هاوبهشی بۆ په یدا ده كهن؟! وه رگێت.

له‌پيويسته‌که (اللازم) هيناه، ياخود له‌ناست به‌لگه‌دا يارپيهردا ده‌وستن و وازی له‌مه‌به‌ست و ناوهرؤک (المدلول) هيناه.

وه‌له‌تاييه‌تمه‌ندی و جياکه‌ره‌وه‌کاني خوايه‌تی: ته‌واويه‌تی په‌ها (الکمال المطلق) له‌مه‌م و پويه‌که‌وه که هيچ ناته‌واوی نيه به‌هيچ پويه‌ک له‌پروه‌کان، بويه به‌ندايه‌تی کردن و په‌رستشی هموی به‌ته‌نها بؤ خواي په‌روه‌ردگار و به‌س، هه‌روه‌ها پيژو شکزي ته‌واوو به‌گه‌وره دانانی خواي گه‌وره، لي ترسان و دوعاو پارانه‌وه و داوا کردن و تکاو گه‌پارانه‌وه و پشت پي به‌ستن و هانا بؤ بردن و نه‌وپه‌پي سه‌رشؤر کردن و نه‌وپه‌پي خوشه‌ويستی، نه‌مانه هه‌ر همويان به‌عه‌قل و به‌شعر و به‌فيتره‌تیش ده‌بي به‌ته‌نيا بؤ خواي گه‌وره بن، وه‌عه‌قل و شعر و فيتره‌تیش قبولی نيه و قه‌ده‌غهي ده‌کات که بؤ غه‌يري خوا نه‌نجام بدرين و جگه له‌خواي گه‌وره بؤ شت گه‌ليک و که‌سانیکی تر بن.

۲. به‌ته‌نئا خوا په‌رستی خواجه‌تی

نهم بابه‌ته نهم لقانهای خواره‌وه له‌خو ده‌گریټ:

لقی یه‌که‌م: واتای به‌ته‌نئا خوا په‌رستی خواجه‌تی که بابه‌تی بانگه‌شهی پیغه‌مبه‌ران بوه.

لقی دوهم: ه‌ردو شایه‌تنامه‌کان. واتا‌کانیان - پایه‌کانیان - مهرجه‌کانیان - داخو‌زیه‌کانیان

- مه‌لوه‌شینه‌ره‌وه‌کانیان .

لقی سی‌یه‌م: یاسادانان (التشريع) حه‌لال کردن (التحليل) - حه‌رام کردن (التحريم) - مافی خوا.

لقی چواره‌م: له‌به‌ندایه‌تی کردندا - واتا‌که‌ی - جوړه‌کانی - گشتگیری و کوپایی (شمولها).

لقی پینجه‌م: پونکردنه‌وه‌ی چه‌مکه هه‌له‌کان له‌ده‌ست نیشان کردن و سنوردار کردنی

به‌ندایه‌تی (وه‌ک کورت بپی) (التقصير) له‌ناوه‌رؤک و مه‌به‌سته‌کانی به‌ندایه‌تی دا

یاخود زیده‌ ره‌وی (الغلو) کردن تیایدا.

لقی شه‌شهم: پونکردنه‌وه‌ی پالپشت و پایه‌کانی به‌ندایه‌تی راسته‌قینه: خو‌شه‌ویستی -

ترس - ملکه‌چی - تکا (الرجاء).

لقی حه‌وته‌م: پونکردنه‌وه‌ی مهرجه‌کانی قبول بون و وه‌رگرتنی به‌ندایه‌تی و کار کردن:

که بریتیه له‌نیاز پاکي و ئیخالاسیه‌ت و شوین که‌وتنی شه‌ریعه‌تی خوا.

لقی هه‌شته‌م: پونکردنه‌وه‌ی پله‌و پایه‌کانی ناین که بریتیه له: ئیسلام - بپوا بون (الإيمان)

- چاکه کردن . پیناسه‌که‌ی و نه‌وه‌ی ده‌که‌ویته‌ نیوانیان‌وه له‌گشتی و له‌تاییه‌تی (عموم

و‌خ‌ص‌ر‌ص).

به‌شې په‌که‌م:

واتای به‌ته‌نها خوا په‌رستی خواجه‌تی که‌بابه‌تی سه‌ره‌کی بانگه‌شهی پیغه‌مبه‌ران بوه.

به‌ته‌نها خوا په‌رستی خواجه‌تی: ته‌نها خوا په‌رستی بریتیه له‌به‌ندایه‌تی کردن بؤ خوی گه‌وره

به‌ته‌نها خوا په‌رستی خواجه‌تی: بریتیه له‌به‌تاک دانانی خوی گه‌وره له‌کارو کرده‌وه‌کانی به‌نده‌کانی دا که‌له‌پوی نزیک بونه‌وه‌ی شه‌رعیا نه بؤ لای خوا شه‌نجامی ده‌ده‌ن، وه‌ک دوعا کردن و نزاو له‌به‌ر پارانه‌وه و نه‌رزو قوربانی کردن، داواو تکا کردن (الرجاء) و ترس، پشت پی به‌ستن و (التوکل) خواست (الرغبة) و ترس (الرهبة) و گه‌رانه‌وه (الإتابة) بؤ لای خوا، شه‌م جوړه له‌به‌ته‌نها خوا په‌رستی بایه‌ت و ناوه‌روکی بانگه‌شهی پیغه‌مبه‌ران بوه له‌یه‌که‌میان‌وه تا کزتایان، خوی به‌رزو بی‌هاوتا ده‌فه‌رمویت: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ سورة النحل: (۳۶). هه‌روه‌ها: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ (۶۴).

هه‌مو نیردراو پیغه‌مبه‌ریکی خوا سه‌ره‌تا فرمانی به‌ته‌نها خوا په‌رستیان به‌گه‌له‌که‌یان راگه‌یاندوه و بانگی به‌ته‌نها خوا په‌رستیان لی‌کردون، هه‌روه‌کو نوح و هود و صالح و شعیب به‌گه‌له‌کانیان ده‌گوت که‌خوی گه‌وره له‌سه‌ر زمانی شه‌وان بؤمان ده‌گنیرتیه‌وه و ده‌فه‌رمویت: ﴿يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ سورة الأعراف: (۶۵، ۷۳، ۸۵). واته: شه‌ی گه‌لی خویم ته‌نیا خوا به‌رستن، چونکه هېچ خواجه‌کی تر نین جگه‌له خوی په‌روه‌ردگار - وه‌رگنیر -. هه‌روه‌ها ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ﴾ (۶۵). هه‌روه‌ها نایه‌تی بؤ محمد ﷺ دابه‌زاندو پی‌ی فه‌رمو: ﴿قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾ (۶۶).

(۶۴) أ - سورة الأنبياء: (۲۵).

ب - واته: هېچ پیغه‌مبه‌ریکمان له‌پیش تودا نه‌ناردوه که‌سروش (وحی) مان بؤ نارد بن و پیمان راگه‌یاند بن که‌هېچ خواجه‌ک جگه‌له‌من نین که‌شایه‌نی په‌رستن بن به‌هق ده‌ی که‌واته من به‌رستن و ته‌نیا به‌ندایه‌تی ته‌واو بؤ من بکه‌ن و هاو له‌و شه‌ریک بؤ دانه‌نین. وه‌رگنیر.

(۶۵) أ - سورة العنكبوت: (۱۶).

ہر وہا پیغمبر ﷺ کہ فرمویہ تی: {أَمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ، حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ} (۶۷).

وہیہ کہ میں شتیک کہ لہ سہر مروفی بالغ و موکہ للہ ف واجب کراوہ: شایہ تمنانی (أن لا إله إلا الله) و ئو جار کار کردنہ بہ و چہ مکہ و بہ جئ ہینانی ہم مو داخواریہ کانی. ئوہ تہ خوای گورہ دہ فرمویت: ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ﴾ سورة حمد: (۱۹). (واتہ: چاک بزانیہ کہ ہیچ خوابیک نین کہ بہ ہق بیہ رستریت و بہ ندایہ تی بؤ بکریت جگہ لہ خوای پرورہ ردگاری جیہانیان، دہی داوای لی خوؤش بونی گوناح و تاوانہ کانتی لی بکہ تا گوناحہ کانت ببوریت و لیث خوؤش بیثت۔ وەرگیز۔)

وہیہ کہ میں شتیک کہ داوا لہ ہر کہ سیک دہ کریت کہ دہیہ ویثت موسلمان بیثت و بیثت ناو بازنیہ ئیسلاموہ گوئنو گوکردنی ئہم دو شایہ تمنانیہ، دہی لہ موہ بؤمان پون دہ بیثتوہ: کہ بہ تہنھا خوا پرستی خوابہ تی مہ بہ ست و ئاوات و ناوہ روکی بانگہ شہی نیر دراوان و پیغمبرانی خوا بوہ، ہر بؤیش و ناو نراوہ، چونکہ خوابہ تی و ہسفی خوای گورہیہ کہ ناوی بہ رزی (اللہ) دہ گہیہ نیثت، دہی (اللہ) گیان خواوہنی خوابہ تیہ، و اتا پرستراوی ہم مو جیہانیانہ.

وہیہ دہ گوتریت: یہ کبونی بہ ندایہ تی (توحید العبادۃ)، بہ ئیعتباری ئوہی کہ بہ ندایہ تی کردن و ہسفی بہ ندہیہ، کہ پیویستہ لہ سہری کہ بہ ہم مو دل و بہ نیاز پاکیہ وہ لہو بہ ندایہ تی کردنہ دا بہ ندایہ تی بؤ خوا بکات و بیہ رستریت، لہ بہر پیویستی بؤ پرورہ ردگاری و ہزاری بہ ندہ

ب۔ واتہ: کاتی ئیبراہیم بہ گہ لگی گوت: تہنیا خوای پرورہ ردگار بیہ رستن و بہ ندایہ تی تہنیا بؤ ئو بکن و خوٹانی لی بیاریزنو گوئی راپاہی تہنیا ئو بکن و داوا و انا و پشت بہ ہیچ شتیک و بہ ہیچ کہ کسی تر مہ بستن و مہ کن. وەرگیز. (۶۷) — سورة الزمر: (۱۱).

ب۔ واتہ: ئہی محمد ﷺ و بیباوہ و ہاوہش بہ اداکارو خوا نہ ناسانہ بئی من فرمانم پی کراوہ کہ تہنیا خوا بیہ رستم و بہ ندایہ تی ہر بؤ ئو بکم بہ نیاز بہ ہم مو دل و پاکی و ئیخلاسیہ تہوہ و ہاوہ لی بؤ دانہ نیثم، چونکہ ئابین تہنیا ئابینی ئوہو ہیچ ئابین و پیازیکی تر راست نین و پوچہ لن جگہ لہ بہر نامہ و شہریعہ تی خوای گورہ. وەرگیز. (۶۷) — الحدیث رواہ البخاری و مسلم.

ب۔ واتہ: فرمانم پیکراوہ کہ کوشتارو جہنگ لہ گہ ل خہ لکی دا بکم، ہتا ئو کاتہی کہ شایہ تمنان دیننو دہ لئین: شایہ تی دہ دم کہ لہ خوای پرورہ ردگار بہ ولوہ ہیچ خوابہ کی تر نین کہ بہ ہق بیہ رستریت و ہ محمدیش ﷺ نیر دراوہ پیغمبرانی خوایہ. وەرگیز.

بۆ پەروەردگاری و ھەمیشە موحتاجیەتی، شیخی ئیسلام ابن تیمیە - رحمہ اللہ - گوتویەتی: (بزاتە کەھەژاری و پێویستی بەندە بەخوا ئەوہیە: کەبێپەرستیت و ھیچ ھاوبەش و شەریکی بۆ دانەنیت، ھیچ ھاو ویتەئە نێە تابەروردی بکات و پێی بیویت (یفاس بە)، بەلام وێدەچن لەھەندئ پەوہ پێویستیەتی جەستە بۆ خواردن و خواردنەوہ، وەلەنیوانیاندا جیاوازیەکی زۆر ھەیە، راستیەتی و ناوہرۆکی بەندە دل و گیانەکەیتە (قلبە و روحە)، ئەو دل و گیانەئە بەندە بەھیچ شتێک چاک و پاست نابیت و ئارام و ئوقرە ماگریت تەنیا بەویردو یادی خوای پەورەدگار نەبیت کەھیچ خوایەکی تر نین جگە لەو، لەدنیا بەھیچ شتێک ئارام و داناسەکنئ تەنیا بەزیکرۆ یادە ئەو خوای گەورە نەبیت، ئەگەر تۆزئ خووشی و گوشادی و شادی و ئارامیەکی کەمیش دەست بەندە بکەویت لەغەیری خوا ئەو بۆ کاتێکی زۆر کورتە و بەردەوام نابیت و زو لەکیس دەچیت و بەھەوادا دەپوات، بەئکو ھەمیشە لەجۆرێکەوہ دەگوازیتەوہ بۆ جۆرێکی تر و لەکەسیکەوہ بۆ کەسیکی تر و دلئ ئارام و ناداسەکنئ، وەلئ خوا گیانەکەئ بێگومانە کەلەھەمو کات و لەھەمو حالئیکدا و لەھەر شوئینیک بیت لەگەلئ دایە و لەپشتیەتی) (٦٨).

ئەم جۆرە لەبەتەنھا خوا پرستی یە بابەت و ناوہرۆکی بانگەوازی پەوانە کران و پیغەمبەرائی خوا بوہ، چونکە بناغە و بنەمایە کەھەمو کار و کردەوہکانی لەسەر دادەمەزرین یادادە پێژرین، وەبەبئ بەدیبەئانی گشت کارەکان ھیچیان دروست نین و وەرنانگێرین، دەئ ئەگەر ئەو ئەرکانە نەھینرینتە دی ئەو دژو پێچەوانەکەئ سەر ھەل دەدات و دیتە مەیدان، کەبریتیە لەھاوبەش پەیدا کردن (الشرك) خوای گەورە دەفەرمویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ﴾ سورة النساء: (٤٨ - ١١٦). (واتە: خوای گەورە لەو کەسە خووش نابیت کەھاوبەشی بۆ بریار بدات. وەرگێر -) ھەر وہا دەفەرمویت: ﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ سورة الأنعام: (٨٨). (واتە: ئەگەر ھاوبەش بۆ خوا بریار بدات ئەو کردەوہ چاکانەئ کە کردونی ھەمویان پەش دەبنەوہ و مایە پوچ دەردەچیت. ھەر وہا دەفەرمویت: ﴿لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ سورة الزمر: (٦٥). (واتە: ئەگەر ھاوبەش بۆ خوای گەورە دابنیت، ھەمو کردەوہ چاکەکانت ھەل دەوہشینتەوہ و پەش دەبنەوہ و لەکوژتاییدا مایە پوچ دەردەچیت و لەزیانتمەندان دەژمێردریت. وەرگێر -).

چونکه ئه‌م جوړه له‌به‌ته‌ن‌ها خوا په‌رستی، به‌که‌مین واجبی‌که له‌سه‌ر به‌نده ه‌روه‌کو خ‌وای
 گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾ سورة النساء: (۳۶).
 ه‌روه‌ها ده‌فه‌رمویت: ﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ﴾ سورة الإسراء: (۲۳).
 ه‌روه‌ها خ‌وای گه‌وره ب‌ی‌هاوتا ده‌فه‌رمویت: ﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ
 شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾ (۶۹). (واته: ئه‌ی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ به‌و بی‌باوه‌پو خوا نه‌ناس و له‌خوا یا‌خی
 یوانه که‌به‌که‌یفی خ‌ویان شت حه‌لال و حه‌رام ده‌که‌ن ب‌لی: ورن با‌پی‌تان ب‌لیم و ئه‌و شتانه‌ی
 که‌خ‌وای گه‌وره ئ‌ی حه‌رام ک‌رون بو‌تان بخ‌وینمه‌وه که‌بریتین له: ه‌هرگیز هیچ شت و هیچ
 که‌سبک به‌وینه و هاوبه‌شو و هاوول ب‌و خوا مه‌زاتن و شه‌ریکی ب‌و په‌یدا مه‌که‌ن، ه‌روه‌ها له‌گه‌ل
 دایک و باوک‌تاندا باش بن و قه‌دریان بگرن چونکه ئه‌وان ئی‌توه‌یان له‌مندالی‌ه‌وه و ه‌ر له‌وکاته‌ی
 خوا له‌سکی دایک‌تاندا دروستی ک‌رن پی‌تانه‌وه ماندو بون و ساردی و گه‌رمی زوریان چه‌شتوه و
 په‌روه‌ده‌یان ک‌رون و ئه‌وان سه‌ره‌رشتیار تانن پ‌زیزان بگرن و ه‌هرگیز له‌به‌ریان ته‌نیا ئوفیک‌ش
 مه‌که‌ن چاکه‌یان له‌گه‌ل دا بکه‌ن و خ‌زمه‌ت‌یان بکه‌ن و دل‌یان عاجز مه‌که‌ن، چونکه ئه‌وان زور
 به‌ئی‌توه‌وه ماندو بون تائی‌توه‌یان گه‌یاندو‌ته ئه‌و ق‌وناغه‌ی ژیان‌تان و بون به‌و مرؤ‌فه‌ جوان و ری‌کو
 پی‌که به‌تایبه‌تی دایک‌تان زور به‌ئی‌توه‌وه هیلاک و ماندو و شه‌که‌ت بوه ئه‌گه‌ر شه‌وو پ‌وژ له‌ک‌ولی
 بکه‌ن و ه‌هرگیز دای نه‌نن به‌تاکه ژانیک ناییت که‌به‌ئی‌توه‌وه‌ی چه‌شتوه، ئه‌وه سه‌ریاری ئه‌و
 ه‌مو شه‌و نخونی و خ‌ه‌و له‌خ‌و حه‌رام ک‌رن و پی‌سای‌ی شوشتنه‌وه و ساردی و گه‌رمی چی‌شتن
 به‌ئی‌توه‌وه له‌پی‌تاو پی‌گه‌یاندنی ئی‌توه، ده‌ی ئی‌توه‌ش له‌کاتی پ‌یری و به‌سال‌دا چون‌یان چاکه‌یان
 بده‌نه‌وه و به‌خ‌ویان بکه‌ن و له‌پ‌یناو منال و خ‌یزانه‌کانتان فری‌یان مه‌ده‌نه لاک‌ولان و سه‌ر
 شه‌قامه‌کان و، له‌برسان و له‌سه‌رمان ره‌ق ه‌ل‌ین و گیان له‌ده‌ست بده‌ن، ه‌روه‌کو زوری‌کمان
 به‌چاوی خ‌زمان له‌سه‌ر شه‌قام و لاک‌ولان و به‌رده‌رگاگان دیتن. یان فریان داونه ده‌شت و چ‌وله‌کان
 له‌به‌ر سه‌رماو سو‌له‌ی زستان و قرچه‌ی گه‌رمای هاوین، خ‌وشتان له‌باوه‌شی خانمه‌کانتاندا و
 له‌به‌ر سو‌به‌ی گه‌رمی زستان و سپ‌ل‌تی هاوین ده‌خه‌وه‌ن. وه‌رگیز).

بهششی دوهم

ههر دو شایه تمانه کان. واتا کانیان - پایه کانیان - مهرجه کانیان - داخوآزیه کانیان -
هه لوه شینه ره وه کانیان.

یه کهم: واتای ههر دو شه هاده کان:

واتای شه هاده ی (لا إله إلا الله) بریتیه له بپروا بونو بریار دانو ددان پیدانان به وهی که
به ندایه تی کردنو بهرستنی به هق جگه له (الله) گیان به ولاره بؤ هیچ شتو بؤ هیچ
که سیکی تردروست نیو به تاك و تهنیا شایه نی خوای گه وره یه. نه که هر نه منده به لکو
پتویسته له سهری که پایه ند بیت پیته وه و کاری پی بکاتو له کرده وه کانی دا پرنگ
بداته وه (فلا إله) واته هیچ خوای تر نین نه فی و رت کردنه وهی نه وه یه که هیچ شتو
بونو وه ریکی تر له هر پله و پایه و له هر حاله ت و له هر باریک دا بیت جگه له (الله) شایه نی
به ندایه تی بؤ کردنو بهرستن نیه (إلا الله) واته جگه له خوا سه لماندن شایه نیه تی و
موسته هقیه تی خواجه به تاك و تهنیا له به ندایه تی بؤ کردندا، واتای گشتی نه و زاراره یه
نه وه یه که هیچ بهرستراویکی تر نین به هق بهرستریت جگه له خوای گه وره .
وه خه بهری (لا) پتویسته به هق (حق) دابنریت واته ته قدیر بگریت، وه ناگری ته قدیر بگریت
به بونو ههست پتکراوه کان (موجود)، چونکه نه مه پیچه وانهی واقیع و راستیه،
بهرستراوه کان جگه له خوای گه وره گه لیک زدن، پایه ند بون به وهی واتا بیروباوه پرت
وابی که به ندایه تی کردنی نه و شتانه به ندایه تی کردنه بؤ خوا، دیاره گومانی تیدا نیه
که نه م بؤچونه پوچال ترین بؤچون و پوچال ترین بیروباوه ریکه که ده گبریتته بهر، نه مه
رپیازو بیروباوه ری نه هلی یه کبونی بونه یا هه بونه (وحدة الوجود) نه وانه ش بیباوه پرتین
خه لکن سهر پوی نه م زهویه. نه م زاراره و نه م وشه یه به چه ندان لیکدانه وهی هه له لیک
دراوه ته وه که له م چه ند خالانه ی خواره وه دا کورتیان هه ل دینین:

(أ) واتای نه وه یه که: هیچ بهرستراویک نیه جگه له (الله). نه مه ش لیکدانه وه یه کی
هه له یه، چونکه نه مه نه وه ده گه یه نی که هه مو بهرستراویک به هق و به ناهاق، راست و
ناپاست (الله) یه، که توژیک پیشتر پونمان کرده وه.

(ب) كه واتاي: (لا خالق إلا الله) واته هيچ دروستكارتيك نيه جگه له (الله). ئه مه به شيكه له واتاي ئه م وشه و زاراوويه، به لام له پاستي دا مه به ست ئه وه نيه، چونكه ئه مه له تهنئا خوا پرستي په روه ردگاري به ولاره هيچي تر ناسه لمينت به واتايه كي تر تهنئا تهنئا خوا پرستي په روه ردگاري تي خوا ده سه لمينيّت و به س، دياره ئه مه ش به س نيه و ئه مه تهنئا په رستي هاويه ش په يداكارانه (توحيد المشركين).

(ج) كه واتاي: (لا حاكمية إلا الله) واته هوكمدار نيه جگه له (الله)، ئه مه ش ديسانه وه به شيكه له واتاكي و مه به ستی سهره كي نيه له م زاراوويه و واتاي پر به پري خوئی نيه، چونكه ئه گه ر به تهنئا به حاكم دابنريّت و داوا له غه يري خوا بكریّت و هه نديّ له به نديايه تيه كان بؤ خوا بكریّت ئه و كات كه سه تهنئا خوا پرست نيه (لم يكن موحداً)، هه مو ئه م ليكدانه وانه پوچه لّان يان ناتا واون، بؤيه ناگاداري مان له و باره يه وه دا چونكه له هه نديّ له و كتيبانه ي كه بلاو بونه وه و له به ر ده ستدان هه ن.

وله ليكدانه وه ي پاست و دروست بؤ ئه م زاراوويه لاي پيشينه كان و تويزه روه كاندا هه يه: كه ده لّين (لامعبود بحق إلا الله) واته هيچ په رستراويك نين كه شايه ني پرستن بن به هق جگه له خواي په روه دگار. هه روه كو له رابردودا پونمان كرده وه.

۲- واتاي شايه تمانی (أن عمداً رسول الله) بريتيه له وه ي كه به ونی و به ناشكرا بپروات هه بيت كه محمد بنده ي خوايه و په وانه كراوي خوايه بؤ خه لكي سه ر پوي زه وي به گشتي، ئه و جار هه ر ئه مه نده نا به لكو پئويسته كاريشي پئ بكه يت و له كرده وه كانتدا په نگ بداته وه و گشت داخوازي و داوا كاريه كاني ئه و چه مكه به ينيته دي له گوئ رايه لي كردن بؤ فرمانه كاني و پشت پاست كرده وه و بپروا بون به و به رنامه و شه ريعه ته ي كه لاي خوا هيناويه تي، هه روه ها دور كه و تنه وه و كشانه وه له هه مو ئه و شتانه ي كه قه ده غه ي كردون و ياساغي كردون. خوا پرستي و به نديايه تي بؤ خوا نه كات تهنئا به پئ ي ئه و شه ريعه ته نه بي كه پيغه مبه رويته هيناويه تي.

دوهم: پايه كاني هه ر دو شه هاده ته كه:

۱- لا إله إلا الله: دو پايه ي هه يه، كه بريين له: نه ري يادان پيدا نه هينان وسه لماتدن (النفي والإثبات).

پایه‌ی یه‌که‌م: نه‌رئ یادان پید‌ا نه‌هینان: لا إله: واته هیچ په‌رستراوی به‌ه‌ق نیه، هاوبه‌شی په‌یدا کردن به‌همو جوړه‌کانیه‌وه پوچ‌ل ده‌کاته‌وه، ه‌روه‌ها سپینه‌وه و ب‌روا نه‌بون به‌همو به‌ندایه‌تیه‌ک و په‌رستشیه‌ک که ب‌و غه‌یری خوا ده‌کریت.

پایه‌ی دوهم: سه‌لماندن: إلاً الله: واته جگه له‌خوا، نه‌وه ده‌سه‌لمینئ که به‌ندایه‌تی کردن و په‌رستشی به‌ه‌ق شایه‌نو و موسته‌ه‌قی هیچ که سو هیچ شتیکی تر نیه جگه له‌خوای په‌روه‌دگار وه پیویسته کاریشی پئ ب‌کریت و به‌کرده‌وه به‌سه‌لمینریت، واتای نه‌م دو پایه له‌زوریک له‌ثایه‌ته‌کانی قورنانی پی‌وژدا هاتوه وه‌ک فه‌رمایشتی خوا: ﴿فَمَنْ يَكْفُرُ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنُ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ﴾ (٧٠).

که‌ده‌فه‌رموئ: (فمن ی‌کفر بالطاغوت) نه‌وه واتای پایه‌ی یه‌که‌مه (لا إله) وه‌فه‌رموده‌ی (ویؤمن بالله) نه‌وه واتای پایه‌ی دوهمه (إلاً الله) .

ه‌روه‌ها فه‌رموده‌ی خوای گ‌وره ده‌ریاره‌ی نبیره‌ایم - علیه‌السلام - که‌ده‌فه‌رموئ: ﴿إِنِّي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٧١﴾ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي﴾ (٧١)، که‌ده‌فه‌رموئ: (إني براء) نه‌وه واتای نه‌رئ ییه له‌پایه‌ی یه‌که‌مدا، وه‌فه‌رموده‌ی: ﴿إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي﴾ نه‌وه واتای سه‌لماندنه واته ددان پید‌ا هینان و نه‌رییبه له‌پایه‌ی دوهمدا.

پایه‌کانی شه‌اده‌ی (أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولَ اللَّهِ): دو پایه‌ی ه‌ن که بریتین له: (عبده ورسوله) واته به‌نده‌ی خوایه و په‌وانه‌کراویشیه‌تی، که‌ه‌ردوکیان که‌م په‌وی و زیده په‌وی له‌مافی پیغه‌مبه‌رداؤنځ په‌ت ده‌که‌نه‌وه و ددانی پید‌ا ناهینیت واته نه‌فی ده‌کات، چونکه نه‌و به‌نده‌و په‌وانه‌کراوی خوای گ‌وره‌یه، که‌ته‌واو ترین دروستکراوه‌کانی خوایه له‌و دوسیفه پی‌وژانه‌دا، وه‌واتای به‌نده (العبد) لی‌رده‌دا: واتای به‌نده‌یه‌کی خواپه‌رسته، واته: محمد ﷺ مروفقیکي دروست

(٧٠) أ — سورة البقرة: (٢٥٦).

ب - واته: ه‌ر که‌سینک ب‌روای نه‌بیئت به‌تاغوت و ب‌روای ه‌بیئت به‌خوای گ‌وره به‌پاستی نه‌و که‌سه ده‌ستی گ‌رتوه به‌په‌ت و به‌ده‌ستگ‌ری توندی خواوه‌و گ‌ر ده‌ستی لی‌ به‌ر نه‌دات ده‌یگه‌یه‌نیته شوینی مه‌به‌ست. تاغوت په‌رستن و به‌ندایه‌تی کردن و گ‌و پایه‌لی کردنه ب‌و ه‌ر شتی‌ک به‌غه‌یری خوا. وه‌رگ‌یر.

(٧١) أ — سورة الزخرف (٢٦ — ٢٧).

ب - واته: کاتئ نبیره‌ایم ب‌وی پون ب‌ووه که‌گه‌له‌که‌ی له‌پښگه‌ی پاست لایان داوه پئ ی‌گوتن: من بئ به‌ری و نه‌ستو پاکم له‌وانه‌ی که‌نیوه ده‌یان په‌رستن، ته‌نیا نه‌و که‌سه نه‌بیئت که‌منی له‌نه‌بونوه هیناوه‌ته بون و پښنوماپشم ده‌کات ب‌و پښگه‌ی پاست و خوا په‌رستی. وه‌رگ‌یر.

کراوه له و شته‌ی که مروقی لی دروست کراوه، نه‌وی به‌سه‌ر مروقه‌کاندا دیت به‌سه‌ر نه‌ویشدا دیت، هه‌روه‌کو خوی گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ سورة الکهف: (۱۱۰).
 (واته: نه‌ی محمد ﷺ به‌و بیباوه‌رو هاویه‌ش په‌یدا که‌رانه بلای: منیش وه‌کو نه‌وی مروقی‌کم و هیچ له‌نه‌وی پتر نه‌ی ته‌نیا نه‌وه نه‌ییت که‌من پیغه‌مبه‌ری خوام و سروش (وحی) م لای خواوه بۆ دیت. وه‌رگیز.) به‌ دلنیا بی‌وه پیغه‌مبه‌ری ﷺ وه‌فادار بو به‌رامبه‌ر به‌خوا له‌به‌ندایه‌تی بۆ کردن و په‌رستنی دا. خوی گه‌وره‌ش به‌مه مه‌دحی پیغه‌مبه‌ری ﷺ کرده، خوی گه‌وره ده‌فه‌رموی: ﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾ (۷۲). یان ده‌فه‌رموی: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيَّ عَبْدِي الْكِتَابَ﴾ سورة الکهف: (۱). هه‌روه‌ها ده‌فه‌رموی: ﴿سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ سورة الإسراء: (۱)

وه‌واتای (الرسول) واته په‌وانه کراو: نوینه‌رو نیرده‌یه بۆلای هه‌مو خه‌ک بۆ بانگ کردنی مه‌ردوم بۆلای خوا به‌موژده‌ده‌رو به‌ترسینه‌ر (بشیراً و نذیراً).

وه‌به‌شایه‌دی دانی به‌م دو سیفته‌ته: په‌ت کردنه‌وه‌ی زیده په‌وی و کورت په‌ویه له‌مافی نه‌و پیغه‌مبه‌ره ﷺ، زۆریک له‌وانه‌ی که‌لافی نه‌وه لی دده‌دن که‌له‌نوممه‌ته‌که‌ی نه‌ون و زیده په‌ویه‌کی زۆریان کرده له‌مافه‌کانی داو، تی ی دا پۆچون، هه‌تا‌کو نه‌و پاده‌یه‌ی که‌ بۆ پله‌ی به‌ندایه‌تی بۆ کردن جگه له‌خوی گه‌وره به‌رزیان کردۆته‌وه، جگه له‌خوا هانایان بۆ بردوه، هه‌روه‌ها داوای شتیکیان لی کرده‌و لی ی ده‌کن که‌له‌توانای نه‌و دا نیه جگه له‌خوی گه‌وره، له‌هینانه‌ی دی پیداو یستی‌ه‌کانیان و پژار کردن و له‌سه‌ر لابرندی ناخۆشی و ماته‌مینیه‌کانیان. وه‌هه‌ندیکی تریان په‌یامه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ریان په‌ت کردۆته‌وه یسا په‌رده‌پۆشیان کرده‌وله‌شوین که‌وتن و دوا که‌وتنی دا پۆچون و زیده په‌ویان کرده‌و پشتیان به‌ستوه‌به‌بیر و بۆچون و گوته‌ دژو پیچه‌وانه‌کانی نه‌وپه‌یامه‌ی که‌ هیناویه‌تی، له‌ لیکنده‌وه‌ی هه‌وال و حوکه‌کانی دا سته‌م و زیده په‌ویان کرده‌.

(۷۲) أ — سورة الزمر: (۳۶)

ب - واته: کافرو بیباوه‌ره‌کان به‌پیغه‌مبه‌ریان ده‌گوت: نه‌گه‌ر تو هیچکه‌ ناوی خواکانی نیمه‌ که‌مه‌به‌ستیان به‌نه‌کان بو، نه‌وا نیمه‌ش پترت نازار ده‌ده‌ین. بۆیه خوی گه‌وره پتر ی فه‌رمو مه‌ترسه نه‌وانه هیچیان له‌ده‌ست نایه‌ و پوچه‌لن نه‌دی تو خوات به‌س نیه یا خوا به‌س نیه که‌به‌نده‌که‌ی خۆی بیاریزیت له‌هه‌مو شتیکی. وه‌رگیز. به‌سود وه‌رگرتن له‌ته‌فسیری گولشه‌ن ب ۲ل ۱۲۱۱.

سئ يه م: مهرجه گانی ههردو شهاده ته کان:

ل مهرجه گانی: لا إله إلا الله:

گومانی تیدا نیه ده بی چه مکی (لا إله إلا الله) حهوت مهرجی ههین، شهوهی که شه م چه مکه ده لی شه گه ره حهوت مهرجه کان تیکدا کۆ نه کاته وه و نه یان هینیتته دی شهوه هیچ سو دیک له گوتنی شه م چه مکه نابینیت، وا له خواره وه به ویستی خوی گه وره هه ره حهوت مهرجه گانی شه م چه مکه ریز به ند ده که یین:

یه که م: زانست دژو سپره وهی نه زانی و نه فامی (العلم المنافی للجهل).

دوهم: دلنیایی دژو دو دلئی و پارایی و گومان (اليقين المنافی للشك).

سئ يه م: وه رگرتن و بپوا کردن دژو وه لا نان و نه ویستن یابپوا نه کردن (القبول المنافی للرد).

چواره م: په یوه ند بون دژو وازهینان (الإتیاد المنافی للترك).

پینجه م: نیاز پاکئی و دلسوژی دژو هاوبهش په یدا کردن (الإخلاص المنافی للشرك).

شه شه م: راستگوئی دژو درۆ (الصدق المنافی للكذب).

حهوته م: خو شه ویستی نه ری ی دژه که ی که بریتیه له پرق لی بونه وه و دل په شی و دل

په قی و کینه .. تد (الحبة المنافية لظدها وهو البغضاء).

نیستاش واله خواره وه به ویستی خوا به درئی هه ره حهوت مهرجه کان شی ده که یینه وه:

مهرجی یه که م: زانست (العلم):

واته زانست به و واتایه ی که مه به سته له وهی که نه ری ی (النفسي) شه و چه مکه یه و له وهش

که شه و چه مکه ده یسه لمینیت، به وهی که دژو نه زانی و نه فامی بیت. خوی به رزو بی هاوتا

ده فه رمویت: ﴿إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ سورة الزحرف: (۸۶). واته: شایه دی

داوه به وهی که هیچ خویه کی تر نین به هه ق بپه رستریت جگه له (الله) (وهم يعلمون) واته

دلیان ناگای له وه هه یه که زمانی گو تویه تی و شایه دی بو داوه و شهوهی به زمان ده یلین

واتا که ی ده زانن و ناگایان لی یه تی، واته ده بی به دل و به زمان بریاری له سه ره ده دات و

ناگای لی بیت و واتا که ی بزانتیت، ده ی شه وانیه که به زمان (لا إله إلا الله) ده لین و واتا که ی

نازانن و نازانن باسی چیش ده کات، بیگومان شه وه هیچ سو دیکئی نیه و تو زقالتیک که لکی لی

وهرناگرن، چونکه دلی له سر دانامه زری و نازانی چ دهگه یه نیت. به لکو ته نیا وشه کان به زمان گۆده کات و بهس.

مهرجی دوهم: دلتیایی یادل دامه زراوی (الیقین): واته ئه وهی که نه م چه مکه ده لیت دلی دامه زراو بیت و دلتیا بیت له وهی که نه و چه مکه ده یگه یه نیت و، چ ده به خشیت دلتیا بیت و به ته وای بپوای پی هه بیت و گومانی له دل دا نه بیت، خو نه گهر دو دلی و گومانی له دل دابیت له وهی که نه م چه مکه ده یبه خشیت ئه و هیهچ سودو قازانجیکی پی ناگه یه نیت و باوهری ته و اوو دامه زراو نیه، ئه وه ته خوی گه و ره ده فه رمویت: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ لَمْ يَرْتَابُوا﴾ (۷۳).

خو نه گهر به گومان بیت ئه وه دو پوه (منافقا)، پیغه مبه رسول الله ﷺ فه رمویه تی: {من لقيت وراء هذا الحائط يشهد أن لا إله إلا الله مستيقناً قلبه فبشره بالجنة} (۷۴). به لام ئه وهی به دلی نه بوو یه قین له دلی دا نه بوو گومانی هه بو ئه وه شایه نی چونه به ههشت نیه.

مهرجی سی یه م: وهرگرتن واته قبول کردن:

واته وهرگرتنی ئه و دینه که یه کیکه له داخوازیه کانی شایه تمان هینان و به ندایه تی کردن به تاک و ته نیا بو خوی گه و ره، واز هینان له هه مو جوړه به ندایه تیه ک بو غه یری خوا، واته له خوا به ولوه به ندایه تی و پرستش بو هیهچ کهس و هیهچ شتیکی تر نه که یت، هه ر که سیک نه م چه مکه ی گوت و که چی قبولی نه بو به ته وای و هری بگریت و پابه ند نه بو پی یه وه، ئه وه له و که سانه یه که خوی گه و ره له باره یانه وه ده فه رمویت: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارِكُوا آلِهَتَنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ ﴿۷۵﴾.

(۷۳) — سورة الحجرات: (۱۵).

ب - واته: بپواداران ئه واتن که بپوایان هه به به خواو به پوهانه کراوی خواو هیهچ گومان و دلیه کیان له دل دا نیه و بپوای ته واریان هه یه. وهرگرتن.

(۷۴) — الحديث في الصحيح.

ب - واته: ئه گهر له دوی دیواره وه به که سیک که پشتیت شایه تمانی هینان و گوتی: (لا إله إلا الله) به هه مو دلیه وه و گومانی له دل دا نیه و به راستی بو ئه وه مزگینی به ههشتی پی بدن، وهرگرتن.

(۷۵) — سورة الصافات (۳۵ - ۳۷).

مهرجی جوارهم: شوین که وتنو خو دانه دهست (الإنقياد المنافي للترك):

مل نان و شوین که وتنی بۆ ئه و شته ی که نه م چه مکه دهیگه ینیت و ده یخواریت، خوی گه و ره و به رز ده فه مویت: ﴿وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى﴾ (٧٦). وه (العروة الوثقى): واته په ت و ده سنگیری توندی خوا که بریتیه له چه مکی (لا إله إلا الله)، واته روی خوی داوه ته دهست خوی گه و ره، و ملی ناوه و شوینی که وتوه و نیاز پاکی و نیخلاسیه تیشی بۆ ئه و چه مکه هه یه.

مهرجی پینجه م: نیاز پاکی للشرك (الإخلاص).

واته نه م وشه یه بلیت و له قولایی دلیشه وه بروی ته وای پی هه بیت، به لام نه گه ر به زمان بیلیت و له دلوه بروی پی نه بیت و له گه روی ناوا نه بوبیت و دلی ناگای لی نه بیت، نه وه نه م که سه دوروه و دروزه، خوی به رزو بی و اتا ده فه رموی: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ﴾ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ هه تا کو فه رمایشی خوا: وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿٧٧﴾.

ب - واته: نه و بت په رست و بیواوه پانه که پی بیان بگو ترایه جگه له خوی گه و ره هچ خوابه کی تر نین به مقی په رستریت نه و له خویان بابی ده بون و حیده ت ده ی گرتن و توپه ده بون و ده یان گوت: نایا چۆن نئمه خواکانی خۆمان واز لی بینین بۆ قسه ی کابرایه کی شیت و تیک چو یا ده یان گوت بۆ که سیک جادو لیکراو. وه رگیز. (٧٦) — سورة لقمان: (٢٢).

ب - واته: هه ر که سیک روی خوی بداته دهست خوی گه و ره و چا که کار بیت نه وه. نه و که سه به پاستی دهستی گرتوه به په ت و ده سنگیری توند و پته وی خوی گه و ره و هچ غه می نه بیت و ده گات به شوینی مه بهستی خوی نه گه ر دهست له و په ته واته به رنامه ی خوا به نه دات. وه رگیز. (٧٧) — البقرة: ٨ — ٩.

ب - واته: زۆرێک له خه لکی هه ن به زمان ده لئین بروامان به خوا و به پۆزی دواپی هه یه، به لام درۆ ده که ن و له دلایندا برویان نه، نه وانه به خه یالی پوچه لی خویان فیلا له خوا و له و که سانه ده که ن که برویان هتیاوه و موسلمانن، به لام نه وانه خه یالیان خاوه و فیلیان پی له خوا نا کریت، به لکو فیلا له خویان ده که ن و له ناو دلایندا نه خۆشی هه یه واته دلی بیان نه خۆشه که بریتیه له نه خۆشی دو پویی و خوی گه و ره نه و نه خۆشیه ی له دلدا پتر کردوه، نه وانه سزایه کی به سفت و سوئی و سه ر شوپرو رپسویان بۆ هه یه له پۆزی قیامه تدا له سه ر نه و درۆیه ی که ده ی کن. وه رگیز.

مەرجى شەشەم: پەسەندى و دىسۆزى پىچەوانەى درؤ(الصدق المنافى للكذب).
 ئەمەش برىتتە لە پارزىن كردن واتە پالائوتنى كرده وەكان لەهەمو پىس و پۆخلىكەى
 ھاوبەشى پەيدا كردن(الشرك)، بەوھى كەھەر كاتىك ئەم چەمكە دەلئىت مەبەستى
 تەماحى مالى دنيا و دەست كەوتنى شتىك يان خۇپارىزى نەبىت و مەبەستى
 رويامايى(رياء) و ناويانگو شوھرەت نەبىت، ھەر وەكو فەرمودەى راست و لەفەرمودە
 عتبان دا ھا تۆھ كەفەرمويەتى: { فَإِنَّ اللَّهَ حَرَمٌ عَلَى النَّارِ مِنَ فَال: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، يَتَغَيُّ بِذَلِكَ
 وَجْهَ اللَّهِ } (٧٨)

مەرجى ھوتەم: خۆشەويستى بۆ ئەو وشەيە يابۆنەم زاراوھى(المحبة لضدها وهو البغضاء).
 خۆشەويستى بۆ ئەم وشە و بۆ ئەو مەبەستەش ھەبىت كە ئەم وشەيە دەيگەيە نىت،
 وەبۆ ئەوانەشى كە بە داخوازىە كانى ئەم وشەيە يانەم چەمكەيە ھەل دەستن واتە برودارن
 - ھەر وەكو خۆى گەورە دەفەرمويت: ﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ
 كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا ﴾ (٧٩).

خەلكى خوا پەرست و ئەھلى(لا إله إلا الله) خويان خۆش دەوئ بە خۆشەويستىەى
 كاكە و پوخت و نياز پاكى و بى فېو فيل، بەلام بېباو ەپان و ئەھلى ھاوبەش پەيداكاران
 (أهل الشرك) خواشيان خۆش دەوئ و كەسو شتى تریشيان لەگەل خوادا خۆش دەوئ،
 ديارە ئەمەش گومانى تىدا نە كە درؤ پىچەوانەى چەمكى(لا إله إلا الله) يە .

(٧٨) أ - الحديث أخرجه الشيخان.

ب - واتە: خۆى گەورە ئاگرى دۆزەخى لەسەر ئەو كەسە حەرام كرده كە بلى: (لا إله إلا الله) و مەبەستى تەنيا خوا
 بىت و بە نياز پاكى وە بۆ خۆى گەورە بىت و ھىچ مەبەستىكى تى دنيايى نەبىت. وەرگىز.

(٧٩) أ - سورة البقرة: (١٦٥).

ب - واتە: ھەندئ لە خەلكى جگە لە خوا چەند ھاو وىنە و ھاو ەليان بۆ خوا پەيدا كرده و خۆشيان دەون و گوى پايەليان
 دەكەن و بەقەد خۆى گەورەيان خۆش دەون، وىنەى ئەوانە لە پۆزگارى ئەمپۆشماندا گەلئەك زۆن و مەختە بلىم زۆرىنەى
 خەلكن، يان ھەر بېرەيان بەخو نە يان لەگەل خوادا بېرەيان بەچەند شتىكى تر ھەيە يان ھەندئ شتىان گرتۆتە بەرو
 لەخويان خۆشتر دەون و گوى پايەلى خوا ناكەن بەلام بەتەواوى گوى پايەلى ئەو شتەنە دەكەن جائەوانە سەر كرده و
 دەسەلاتداران بن يان زانايان و... تە. لە پىتتا و مالى دنيا و ژيانى كەم و كورت و كۆتا ھاوتى دنيادا ، بەلام بېرەيان
 راستەقىنە خۆى پەروەردگارى خۆيان زۆ بەگەرمى و گوپى خۆش دەوئ و تەنيا گوى پايەلى پەروەردگاريان دەكەن و
 گوى بەھىچ كەسو ھىچ شتىكى تر نادەن. وەرگىز.

ب - مەجھەگانی شایه تمانی (أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولَ اللَّهِ) ش بریتین له مانه ی خواره وه :

۱- بپوا بون به په یامه که ی، بپوا بون له ناخی دلّه وه به م چه مکی شایه تمانه .

۲- گو کردنی ئەم چه مکه و به ئاشکرا به زمان ددانی پیندا بنریت .

۳- شوین کەوتنی، به وه ی له کرده وه کاندرا پهنگ بداته وه و کار کردن به وه ه قه ی که هیناویه تی، و وازهینسان و دور که وتنه وه له و ناهه ق و کارو به ندایه تیه پوچه لانه ی که قه ده غه ی کردون .

۴- بپوا بون به وه و له و له خه به ره په نهانی و کاره غه بیبانه ی که هه وائی پینداوین له پابردوو له داهاتودا .

۵- خوۆشه ویستیه کی زۆرت بۆی هه بیئت و له خوۆت و له سه رو مال

و که س و کارو منداله کانت و له باوک و له هه مو خه لکیت پتر خوۆش بویت .

۶- بیئش خستنی پیغه مبه روﷺ و سه رخستنی قسه و فه رموده ی ئەو ﷺ به سه ر قسه ی هه مو که سیك و کار کردن به سوننه ته که ی .

چوارهم: پینداویستی و داخوایه گانی ئەم شایه تمانه :

ا - داخوایه گانی شایه تمانی (لا إله إلا الله): بریتیه له وازهینان له به ندایه تی کردن و په رستشی جگه له خوای گه و ره بۆ هه مو په رستراوه کان، که به ده سه ته وازه ی (لا إله) په ت ده کریته وه . و به ندایه تی کردن و په رستشی خوای گه و ره (الله) گیان به تاک و ته نیا که هه یچ هاوه ل و هاوبه شی نین، که به سه له ماندن ناوه روک و مه به سه ته که ی دیته دی که بریتیه له گوتنی ده سه ته وازه ی (إلا الله)، ده ی زۆرێک ئەم ده سه ته وازه یه به زمان و به دهم ده لێن که چی به پینچه وانه ی داخوایه گانی ده جو لێنه وه و ته وا و پینچه وانه ی ناوه روکی ده سه ته وازه ی (لا إله إلا الله) و داخوایه کانین، به مه بۆمان ده سه له میت که خوایه تی یاخاوه ندی بۆ دروستکراوه کان و گوپه کان و مه زاره کان و تاغوته کان واته ئەو شت و که سانه ی که به غه یری خوا گوئی رایه لێ و به ندایه تیان بۆ ده کریت، هه روه ها بۆ دار ودره خت و به رده کان و... تد. قه ده غه و دروست نیه .

وه نه وانه ی بپروایان وایه که به تنها خوا په رستی داهینراوه (بدعة) یه و، ئینکاری ئەو که سانه یان کردوه که بۆ ته نها خوا په رستی بانگی کردون و به روی دا هه ل شاخاونه وه ،

سه رکونه و لومه ی نه و که سانه یان کرده که نیاز پاک بون له به ندایه تی کردن بؤ خوا (الله) واته نه و که سانه ی که تهنیا خویان به تاک و تهنیا په رسته و ئی خلاسیه تیان له به ندایه تی کردندا هه بوه بؤ خوی گوره .

ب - داخو ازیه کانی شایه تمانی (ان محمداً رسول الله): واته برپوا کردن به په یامه که ی و گوئ راپه لی کردن و شوین که وتنی به رنامه که ی، کار کردن تهنیا به سوننه ته که ی نه و، نه کردن و واز هینان و کشانه وه له هه مو شتیک جگه له سوننه ته که ی نه و له داهینراوه کان و تازه گه ریه کان (البدع والمحدثات)، و پیش خستن و سه رخستنی فه رموده کانی نه و به سه ر هه مو قسه و گفتاره کانی ترده .

پینجه م: هه لوه شینره وه کانی هه ردو شایه تمانه که:

بریتین له هه لوه شینراوه کانی نایینی ئیسلام، چونکه لیره دا هه ردو شایه تمانه که گوتن و گو کردنیان واجبه و پی یان ده چپته ناو قه لای ئیسلامه وه، وه گو کردنیان ددان نانه به ناوهرؤک و مه به سته که یان، وه پابه ند بون و نه نجامدان و هیثانه دی داخو ازیه کانیان و، راپه راندنی دروشمه کانی ئیسلامه، نه گه ر ناته و او په کی له پابه ند بونی به م دروشمانه کرد نه وه نه و په یمانه هه ل ده وه شینیتته وه که له کاتی گوتن و گو کردنی هه ردو شه هاته که ده یان لیت. وه هه لوه شینره وه کانی ئیسلام زورن که زانایانی فیه له کتیبه فیه کانی خویاندا به شو و ده رگایه کی تایبه تیان بؤ ته رخان کرده و ناویان ناوه (باب الردة)، گرنگه کانیان ده هه لوه شینره وه ن که شیخی ئیسلام محمد کوری عبدالوهاب - رحمه الله باسی کردن که بریتین له:

۱ - هاو به شی په یدا کردن له به ندایه تی کردنی خوا دا، خوی گوره ده فه رموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ سورة النساء: (۴۸ - ۱۱۶). هه روه ها ده فه رمویت: ﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾^(۸). له وانه سه ر برین بؤ غه بری خوا، وه ک سه ر برین بؤ چاک و پیرو مه زاره کان یاسه ر برین بؤ جنؤکه .

(۸) - سورة المائدة: (۷۲).

۲- هر كه سيك واسيته له نيوان خوږى و خوا دابنيت، داوا له و واسيتانه بكات و داواى تكيان لى بكات و پشتيان پى بيه ستيت، نه وه به كوراي زانايانى ئيسلام كافره .

۳- هر كه سيك به هاوبهش په يداكاران بى باوهر نه بيت، واته برپواى به هاوبهش په يداكاران نه بيت، وه هر كه سيك له كافر بونيان گوماني هه بيت، يان رپبازه كه يان به راست بزانيت و برپواى پى هه بن، نه و كوفرى كروه و كافر بوه .

۴- هر كه سيك باوهري و اويت كه غه يري په يام و هيدايتى پيغه مبهرو ﷺ باشتر و ته واو تره له په يام و رينومايي كه ي نه و، ياخود حوكمى غه يري حوكمى پيغه مبهرو ﷺ چاكترو باشتره، وه كو نه وانه ي كه حوكمى سته مكاران و تاغوته كان به باشتر و چاكترو ده زانن له حوكمى پيغه مبهرو ﷺ و حوكمى ياساى ده ستركد له حوكمو ياسا و رپساكاني ئيسلام به باشتر ده زانن و كاريان پى ده كهن و كار به حوكمى ئيسلام ناكهن نه وهش پى ي كافر ده بيت .

۵- هر كه سيك رقى له شتيك بيته وه له وانه ي كه پيغه مبهرو ﷺ له خوا وه هيناونى - هر چه نده كاريشى پى بكات - نه وه كافر بوه .

۶- هر كه سيك گاتنه بكات به به شيك له نايينى پيغه مبهرو ﷺ ، يابه پادا شته كاني، يابه سزاكاني، نه و كافر بوه . به لگه شمان بو نه مه فهرمايشتى خواى گه وره يه كه ده فهرموى: ﴿قُلْ اَبَاللهِ وَايَاتِهِ وِرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِؤْنَ﴾ لَا تَعْتَدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ ﴿٨١﴾ .

۷- جادو كردن، ليك كردن واته له بهرچاو رهش كردن و خوږشه ويستى و رپاكيشاني سوز (الصرف والعطف) (كه له وانه يه مه به ستى كردنى كاريك بيت بو نه هيشتنى خوږشه ويستى

ب - واته: هر كه سيك هاوبهش بى خوا دابنيت به مه شتى لى حرامه و جيگه و شوينى حه وانه وهى ناو ناگرى نوزده خه، سته مكاران و بيباوه پان و هاوبهش په يداكاران هيج سه رخهرو پال پشت و يارمه تى ده رپيكيان نيه له پوږي قيامه تدا. وه رگيږ .
(^{۸۱}) — سورة التوبة (٦٥-٦٦).

ب - واته: نهى محمد ﷺ به و بيباوه رو خوا نه ناسانه بلئ: نه وه ئيوه به خواوبه رنامه كه ي خواو نايه ته كاني قورشان و به پيغه مبهره كه ي ﷺ خوا گاتنه و قه شمه رى ده كهن و برپواى پى ناكهن و هاوبهش بى خوا برپار ده دن، نه مرق بو بيانو نه نجهت مه هيننه وه و وپاكانه بو خوږتان مه كهن نهى دو پوينه سويندى دروينه مه خوږن و پاكانه به ييننه وه او چونكه نه مرق پاكانه ي دروږزاننه هيج سوږيكي نيه بوږتان، ئيوه بيباوه پيږي خوږتان ناشكرا كرد، نوای نه وهى به درق برپوايى خوږتان رپاگه ياند بوږ وه رگيږ. به سود وه رگرتن له تفسيروى كوشه م ب (٤٨٥).

بياو بۆ ژنه كەي و له پيش چاو پرهش بونی به هۆی جادو ئی كرده وه يا كار كردن بۆ زياد كړدنې خوښه ويستی بۆي يان بۆ نه وهی ژنه كەي خوښ بویت)، هەر كه سيك ئه م كاره بكات يان پي ئی پازی بيټ نه وه پي ئی كافر ده بيټ، به لگه شمان ئه م ئايه ته پيرۆزه ي خواي گوره يه: ﴿ وَمَا يَعْلَمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ﴾ (٨٢).

٨- لايه نگیری كړدن و سرخستن و خوښه ويستی و مهيل كړدن بۆ هاويهش په يداكارانو و بياوه په كان، يارمه تی دان و پشت گرتنیان له دژي موسلمانان (كورد گوتنه ی كلکو و ايهسته و جاش و خۆفۆشه كانی هاويهش په يداكارانو و كافره كان و دوپوه كان - وه رگيږ -) به لگه شمان ئه م فره مايشته ی خواي گوره يه: ﴿ وَمَنْ يَتَّوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ (٨٣).

(٨٢) — سورة البقرة: (١٠٢).

ب - واته: جوله كه خوانه ناسه كان و سه رسه خترين دوژمنه كانی خواو موسلمانان به لكو هه مو به شه ريه ت به گه شتی هه زاران هه زار چه واشه كاری و فېو فيليمان له موسلمانان كړدوه و درۆو ده له سه و هه لېه ستیان پي كه وه ناوه و خستويانه ته ناو شه ريه تي ئيسلام كه پي ئی يان ده گوتريت (ئيسرائيليات) بۆ چه واشه كړدنې موسلمانانو لادانيان له ناييني ئيسلام وه ل گتپانه وه يان له بهرنامه ي خواو دوژمنايه تي كړدن له گه ل پيغه مبه ر ﷺ. به هه زاران جادوو جادوگه ريان بلوو كړدوته وه كه باسه كه دريژه و ئيمه ليزه دا ناتوانين به دريژي باسي بگه ين نه وهی چه ز ده كات راستي ئه م چه واشه كاريانه ي نه و جوله كه پيسو بۆخلانه ي بۆ دهر بگه ويټ باسه يري ته فسيري گوله شه تي ماموستا نظام الدين عبدالحميد بكات لاپه ربه ٤٦:٤٢. جوله كه كان وايان خستوته ناو ميتشكي خه لگی يوه گوايه ئه و دو كه سه ي كه له شاری بابل (حلسه ي باشوري عيراق كه جادويان فيري خه لگی ده كود فريشته بوون خوا ناردينه خوار تاجادوگه ري فيري خه لگی بگن، ده ك خوا پويان پرهش بكات له گه ل بوختاني كه به دم خواي گوره وه كړديان، خواي گوره به درۆي خستنه وه كه هيچ كه سيك و هيچ شتيك له م باره وه له ناسمان نه هاتوته خوار ئه وانه هه مو درۆ ده له سه كانی جوله كه درپنده كانن، ئه وانه واته ئه و دو كه سه وايان خۆ نیشان ده دا كه پياوي چاكنو شتيكي باش فيري خه لك ده كهن، به لام ئه وان جادويان فيري خه لك ده كړدوه هر شتيكيان فيري خه لك بگردايه چونكه حيله بازو درۆزن بوون پي ئی يان ده گوت: ئيمه تاقي كره وه بين و نه وهی فيرت ده كه ين بۆ خراپه كاری به كاری مه يته و تۆ بياوه په مه به، كه چي ئه وان بۆخويان هه ر شتيكي فيري خه لكيان ده كړدن بۆ مه به ستي خراپه كاری و ناشوب نانه وه به كاريان دينا بۆ جيا كړدنه وه و له يه ك كړدنې خه لگی و ليك دابرائي ئن و ميترد، و خوښه ويستان له ناو يه كتری داو فيتنه و ناشوبيان ده نايه وه. هه ر چنده ئه وانه نه يان ده تواني زيان يا سود به كه سه بگه ين مگه ر خواي گوره خۆي ويستی له سه ر بايه. وه رگيږ، ته فسيري گولشه ن ب.

(٨٣) — سورة المائدة: (٥١).

ب - واته: ئه ي پروداران ئيوه جوله كه و گاوره كان مه كهن به دوتست و پشت و په نای خوټان و مهيل و خوښه ويستيان بۆيان هه بيټ، له دژي موسلمانان يارمه تيان بده ن، هه ر كه سيك له ئيوه لايه نگیری ئه وان بگاتو يارمه تيان بدات و خوښي بوون به پيال پشت و لايه نگیری خوياني بزانيټ نه وه ئه و كه سه له وانه واته بياوه په بوه و له بازنه ي موسلمانته و ئيسلام

۹۔ هر گه سبک باوه ری و ابیت گه هندی له خه لکی ده توانو و بویان هیه له شه ریعته ی محمد ﷺ ده ر بچیت هر وه ک چۆن خدر (الخضر) توانی له شه ریعته ی موسا - علیه السلام - ده ر بچیت نه وه نه و که سه کافر، گوتم: هر وه کو چۆن سو فیه کان باوه ریان وایه که ده گه نه پله یه ک پتویستیان به شوین که وتنی پیغه مبه ر ﷺ نیه .

۱۰۔ لادان و پشت گردن له نایینی خوا، نه ه ولی فیر بونی ده دن، نه کاریشی پی ده کن، به لگهش نه فرموده ی خواجه که ده فرموی: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْزَلُوا مُعْرِضُونَ﴾^(۸۴)، هر وه ها ده فرمویت: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ﴾^(۸۵)

شیخ محمد بن عبدالوهاب - رحمه الله - گو تویه تی: (جیوازی له ه مو نه م ه لوه شیتنه ره وانه دا نیه، له نیوان به قهستی و به گالته (الهازل) و به راستی وجدی (الجاد) و ترساندن و یا له ترسان (الخائف)، مه گه ره وه که سه ی زوری لی بکریت و به زور پی ی بکن (المکره). نه م ه لوه شیتنه ره وانه هر ه مویان له وانه که زور مه سیدارنن و له زورترینی نه و شتانه ک پرویان داوه و رو ده دن. بویه له سه ر موسلمانان پتویسته که خویانی زور لی بیاریزنن و زور وریا بن و به رچا و روشن بن، باهه میشه وریابن و خویان بیاریزن نه بادا تی بکه ون و توشیان ببیت، په نا به خوا ده گرین له هؤکارو پالنه ره کانی غه زه ب و تورپه یی خوا، وه له سزای به سفت و سوئ و به نازاری خوا)^(۸۶).

ده رچوه و باباشیش بزانتیت که خوی گه وری یارمه تی و هاریکاری سته مکاران و بیباوه ران و دوپوان نادات و هر گیز سه ره رزو سه رکه و توپان ناکات. وه رگیز.
(^{۸۴}) — سورة الأحقاف: (۳).

ب - واته: نه وانه ی که بیباوه رو کافرن هه میشه پشت له و به رنامه و په یامه ده کن که له لایه ن خواره هاتوته خوارو لی ی ناگادار ده کرتنه وه... وه رگیز.
(^{۸۵}) — سورة السجدة: (۲۲).

ب - واته: کن له و که سه بیباوه ر تروسته مکار تر هیه که نایه ت و به رنامه ی خوی په ره ر دگاری ده خریتنه به رده م و یان یادی ده خریتنه وه بوی ده خویند ریتنه وه و ناموزگاری ده کرتیت به لام نه و پشتی تی ده کات و پوی خوی لی وه رگیز پیت و هری نه گزیت و لوت به رزی ده یگریت، بیگومان نیغه توله له تاوانباران ده که ینه وه و سزای سه سختیان ده دهن هر وایه به ناسانی به سه ریاندا ناپوات... وه رگیز. به سود وه رگرتن له تفسیری گولشه ن ب ۱۰۶۹ - ۳۷ - ۳۹.
(^{۸۶}) مجموعة التوحید النجدية: ص ۳۷ - ۳۹.

به شى سى يه م

له ياساو ده ستور داناندا (في التشريع)

ده ستورو ياسا دانان مافى خواى به رزو بى هاوتايه: وه مه به ستيش له ده ستورو ياسا دانان برى تيه له وه به رنامه و ياساو پيساو ده ستورو كه ته لوكه ي كه خواى گه وره بؤ بنده كاني خوى ده نيرى ته خوار و له شيوه ي منه هج و پړوگراميكا كه له بواري بيرو باوه پو ه لس و كه وتو مه عامه لاته كانياندا له ژيانيدا له سه رى ده پون، له و حوكم و ياساو پيسا يانه ش حلال كردن و حرام كردن، بؤ هيچ كه سيك نيه شتيك به بى فرمانى خوا حلال بكات ته نيا نه وه نه بيت كه خواى گه وره بؤى حلال كردوين، هه روه ها ناتوانرئيت هيچ شتيك به بى فرنانى خوا حرام بكرئيت، جگه له وه ي كه خواى گه وره له سه رى حرام كردوين، نه وه ته خواى گه وره ده فه رمويت: ﴿ وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ ﴾^(٨٧). هه روه ها خواى گه وره ده فه رموي: ﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ اللَّهُ أُذُنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ ﴾^(٨٨).

خواى گه وره حرام كردن و حلال كردنى له لايه ن بنده كانيه وه قه ده غه كردوه، به بى به لگه و سه لمندن له قورئان و سوننه ته وه، خواى گه وره هه والى پى داوين كه نه مه درويه و به دم خواى گه وره ده كريت، هه روه ها خواى گه وره هه والى پى داوين كه هر كه سيك

(٨٧) أ — سورة النحل: (١١٦)

ب - واته: نه ي بت پرست و نه ي بيباوه پان نه وه ي كه به زمانى خوتان ده لئى و درق به دم خواهه هل ده به ستن و ده لئى نه مه حلاله كه چى خواى گه وره له سه رى حرام كردون، يان ده لئى نه مه حرامه له كاتيكا خواى گه وره ي حلالى كردوه، هه بؤ نه وه ي درق به زمان خواهه هل بيه ستن نه وه ي درق به زمانى خواهه هل به ستيت له دنيا و له قيامه تدا هيچيان بؤ ناميئته وه ته نيا پوره شو و به دبختى نه بيت. وه رگيږ.

(٨٨) أ — سورة يونس: (٥٩).

ب - واته: نه ي پيغه مبه رﷺ به و بيباوه پو بت پرستانه بلئى: نابيين نه و نازونيعه ت و پوزيه ي كه خواى گه وره پى ي داون و بؤى دروست كردون و بؤى ناروننه خوار حلال و حرامى بؤ ليك جيا كردونه وه، نه وه ي لئى حلال كردون كه چى ئيوه له خوتانه وه هيئديك حرام ده كهن و هه نديشكيش حلال، توخوا نه وه خوا بؤى و داناون و بپياري له سه ر داوه، يان خوتان نه فسى خوتان و اى ده وي و به دم خواى گه وره بوختان ده كهن. نه وه ي خواى گه وره بؤى حلال كردون هه تا دنيا دنيا به حلاله و نه وه يشى حرامى كردوه هه تا هه تايه هر حرامه و به كه س نه حرام و نه حلال ناكريت. وه رگيږ.

هر شتیک یان هر کاریک پیویست (واجب) بکات و شتیک حرام بکات به‌بی به‌لگه و سه‌لماندن، نه‌وه نه‌و که‌سه‌خوی کردوته هاوبه‌ش و شریکی خوی گوره و کاریکی کرده که‌ته‌نیا په‌یونده به‌خوی گوره و مافیکی تایه‌تی و له‌جیاکاریه‌کانی خویه‌تی که‌یاساو ده‌ستور دانان یا دارشته، نه‌وه‌ته‌ خوی گوره ده‌فهرمویت: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾ (۸۹).

جاهر که‌سیتک جگه له‌خوی گوره گوی پایلی نه‌و یاساو ده‌ستور دانه‌ره بکات و بش زانیت که‌سه‌ریچی خوی کرده و به‌بی فرمانی خوا نه‌و ده‌ستور یاسایه‌ی دارشته‌وه پیچی پازی بیت و له‌گلی دا پیک بیت و هاریکاری بکات، نه‌وه نه‌و که‌سه‌ی کردوته شریکی خوا، خوی گوره ده‌فهرمویت: ﴿وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ سورة الأنعام: (۱۲۱).

واته: نه‌وه‌ی که‌نه‌و شتانه‌ه‌لال ده‌کات له‌مرداره‌وه بوه‌کان، هر که‌سیتک گوی پایلیان بکات له‌وه‌داو به‌قسه‌یان بکات و لایه‌نگیری بکات نه‌وه هاوبه‌ش په‌یدا که‌ره (مشرك)، هر‌وه‌کو خوی گوره هه‌والی پیداوین که‌نه‌گه‌ر هر که‌سیتک گوی پایلی قه‌شه و مالمه‌کان (الأخبار والرهبان) بکات له‌ه‌لال کردنی شتیک که‌خوی گوره حرامی کرد بیت، هر‌وه‌ها له‌حرام کردنی شتیک که‌خوی گوره ه‌لالی کرد بیت، نه‌وا نه‌وانه جگه له‌خوی گوره چه‌ندان په‌روه‌ردگارو دؤستیان بؤ خویان برپار داوه، خوی گوره ده‌فهرمویت: ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرَهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (۹۰).

(۸۹) — سورة الشورى: (۲۱).

ب - واته: ئایا نه‌و بیباوه‌پو بت په‌رست و خوا نه‌ناسانه هاریکارو پاوژکارو هاوه‌لی وایان له‌بیباوه‌پو و سر لیشتیواوو گومپای دا هه‌یه که‌نه‌وا له‌دیندا یاساو پیساو ده‌ستور یان بؤ دابرتیت، که‌خوی گوره پیگی پی نه‌داون. چونکه داپرتیوه‌ری ده‌ستور یاسا ته‌نیا خوی گوره‌یه و به‌س. وه‌رگنپ.

(۹۰) — سورة التوبة: (۳۱).

ب - واته: جوله‌که‌کان مالومه‌کانیان و گاوه‌کانیش قه‌شه و کامینه‌کان و عیسای کوری مه‌ریه‌میان ده‌په‌رست و کردو بویانه خوا په‌روه‌ردگاری خویان جگه له‌خوا ده‌یان په‌رستن، ب - واته: ئایا نه‌و بیباوه‌پو بت په‌رست و خوا نه‌ناسانه هاریکارو پاوژکارو هاوه‌لی وایان له‌بیباوه‌پو و سر لیشتیواوو گومپای دا هه‌یه که‌نه‌وا له‌دیندا یاساو پیساو ده‌ستور یان بؤ دابرتیت، که‌خوی گوره پیگی پی نه‌داون. چونکه داپرتیوه‌ری ده‌ستور یاسا ته‌نیا خوی گوره‌یه و به‌س. وه‌رگنپ.

(۹۰) — سورة التوبة: (۳۱).

کاتې عدې کورې حاتم عليه السلام ته نايه ته ی بیست گوتی: نه ی په سولی خوا، نیمه خو ئه وانمان نه ده په رست، پیغه مبر عليه السلام فرموی: {أليسوا يحلون ما حرم الله فتحلوناه، ويمرمنون ما أحل الله فتحرمونه؟} گوتی: به لئ، فرموی: {فتلك عبادكم - دهی ئه و به ندایه تی کردن و په رستنی ئه وانه (۱۱)}.

شیخ عبدالرحمن کورې حسن عليه السلام گوتویه تی: (نه وه ی له فرموده که دا هاتوه به لگه یه له سهر نه وه که گوئ رایه لئ کردن جگه له خوای گه وره بؤ مالم و قه شه و زاناکانیا ن له سهر پیچی کردنی خوادا، به ندایه تی کردن و په رستنه بؤیان و له هاو به شی په یدا کردنی گه وره یه (الشرك الأكبر) و خوای گه وره له و تاوانه خو ش نابیت، به گویره ی فرما یشته که ی خوا که له کو تایی نایه ته که دا ده فرمویت: ﴿وَمَا أَمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾. و له هاوشان و هاو وینه ی نه مه دا خوای گه وره ده فرمویت: ﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَيْكُمْ لِيُحَادِّثُوا كُفْرَكُمْ وَإِنَّ أَعْظَمَ لَهُمُ الْكُفْرَ كُونَ﴾ (۱۲).

نه م دیارده و نه م تاوانه زوریک له خه لگی تی ی که وتون له گه ل ئه و که سانه ی که لاسایان کردونه ته وه، چونکه کاتې لاسای که ره وه که سهر پیچی کردو هیچ گوئ یان نه دایه به لگه شه رعیه کان هیچ نیعتباریکیان بؤ به لگه کان نه کردواته گوئ ی نه دایه شه رعیه ت و یاساو ریساکانی خوا که مه به ست له قورثان و سوننه ته و به لکو ئه و که سه ی پی پاستر بو که لاسای ده کاته وه، نه مه ش له و هاو به شی په یدا کردنه یه). . . ته واو..

ب. واته: جوله که کان مالومه کانیا ن و گاوره کانیش قه شه و کامینه کان و عیسای کورې مه ریه میان ده په رست و کردو بویاننه خواو په وره رډگاری خو یان جگه له خوا ده یان په رستن، له کاتیکدا نه وانه فرمانیا ن پی کرا بو که ته نیا یه ک خوا په رستن که خوای په روه رډگار، که هیچ خوایه کی تر نین به هق په رسترت جگه له و، خوای گه وره پاکو بیگه رده و دوره له وه ی که کافرو بیباوه پو بت په رسته کان بؤی پویار ده دن. گوئ رایه لئ و شوین که وتون و پازی بون به وه ی که خه لگی و قه شه و مالم و زاناکان و هر که سیکي تر بیت ده یگن له حرام کردن و حه لال کردن و هر شتیکی تر نه وه به ندایه تی بؤ کردن و په رستنه. وه رگیتې: به سود و هرگرتن له ته فسیری گولشه ن ب ۱/ ۴۷۲.

(۱۱) أ - رواه الترمذي.

ب. واته: نایا نه وان شتیان بؤ حه لال نه ده کرن و ئیوه ش به حه لالان ده زانی، و شتیان بؤ حرام نه ده کرن و ئیوه ش به حه رامتان داده نا له کاتیکدا لای خوای وای له سهر نه درا بو؟! وه رگیتې.

(۱۲) أ - سورة الأنعام: (۱۲۱).

ب. واته:

دهی پابند بون به شریعتی خواو، واز هینان و پشت کردن له هم مو شریعتی تیکی تر، له داخوایه کانی (لا إله إلا الله). خوی گوره پال پشت و یارمه تیده ره.

بهشی چوارهم

به ندایه تی کردن: واتاکه ی، سنوره که ی (گرتنه وه که ی - شمولها)

۱. واتای به ندایه تی کردن:

بنه پرتی به ندایه تی کردن: ملکه چو گهر دن که چی یه.

وه له شریعته تا: پیناسه یه کی زوری بۆ کراون، و همویان یه ک واتایان هه یه.

له وانه: به ندایه تی کردن بریتیه له گوی پابه لای خوی گوره به چی به چی کردنی فرمانه کانی که فرمانی پی کرده له سه ر زمانی په وانه کراوه کانی. و نه نجامدانی فرمانه کانی و از هینان و کشانه وه له قه ده غه کراوه کانی.

هه روه ها له وانه: به ندایه تی کردن، به واتا: ملکه چی و گهر دن شوپی بۆ خوی پاک و بیگه رد: که بریتیه له نواندنی نه و پهری ملکه چی و نه و پهری خوشه ویستی بۆ خوی گوره. وه باشترین و کۆک ترین پیناسه نه وه یه که به ندایه تی بۆ کردن بریتیه له ناویکی کۆو گگشتگیره (الجامع) بۆ همو نه و کارو کرده وه و شتانه ی که خوی گوره خوشی ده ون و لی یان پازیه، له گفتارو قسه و کارو کرده وه کانی ون و ناشکرا (الظاهرة و الباطنة).

نه و کارو گفتاران هه ش دابه ش بون به سه ر دل و زمان و نه ندانه کانی له شی مروف یا خود هه ستیاره کانی مروف (الجوارح)، ترسان و نومید (الخوف و الرجاء)، خوشه ویستی و پشت پی به ستن (الحبة و التوکل)، ویست و ناره زوو ترس (الرغبة و الرغبة) نه مانه به ندایه تی کانی دلن، ویردو یادی خواو ستایش و پاک راگرتن (التسبیح) و (لا إله إلا الله) کردن واته: (التسهيل)، و (الله أكبر) کردن، سوپاسگوزاری و شوکرانه بژیتری به زمان و به دل: نه مانه ش به ندایه تی کردنی زمانی و دلین.

وه نوویزو زه کات و حج و تیکوشان (الجهاد): به ندایه تی کردنی جهستی و دلین، نه مانه و گه لیک تر له جۆره کانی به ندایه تی کردن که به سه ر دل و دهرون و زمان و نه ندانه کان و هه ستیاره کانی (الجوارح) مروف تا تن ده پهن، که ژماره یان گه لیک زۆن.

وه بېنگومان به‌ندایه‌تی کردن: نه‌وه‌یه که‌خوای گه‌وره دروستکراوه‌کان واته بونه‌وه‌ری له‌پېناودا دروست کردوه و هیناوه‌ته دی، خوای بالا دست و کاربه‌جی ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطِيعُونِ ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ﴾. سورة الذاریات (۵۶-۵۸).

خوای پاک و بېگردد هه‌والی پېداوین که‌حیکمه‌ت له‌دروست کردن و هینانه دی جنوکو و مروقه‌کان نه‌وه‌یه: که‌به‌به‌ندایه‌تی کردن و په‌رستنی خوا هه‌ل بستن و ته‌نیا له‌و پېناوده‌دا دروستی کردن، به‌ندایه‌تی نه‌وان هېچ سود به‌خوا ناگه‌یه‌نیت و خوای گه‌وره هېچ پېوستیه‌کی به‌په‌رستن و به‌ندایه‌تی نه‌وان نیه، به‌لکو نه‌وه جنوکو و مروقه‌کانن پېوستیان به‌خوای گه‌وره هه‌یه و هه‌ژارن به‌ده‌ستی خوا، ده‌بی به‌پی ی شه‌ریعه‌ته‌که‌ی خوا په‌رستن و به‌ندایه‌تی بۆ بکن، و ده‌بی له‌سنوری به‌رنامه و شه‌ریعه‌تی نه‌و درنه‌چن، هه‌ر که‌سیک پازی نه‌بیت و لاملی بکات که‌به‌ندایه‌تی بۆ خوا بکات و له‌سنوری شه‌ریعه‌ته‌که‌ی ده‌رېچیت، نه‌وه خو به‌زل زانه و له‌خو باییه، وه‌هه‌رکه‌سیکیش به‌ندایه‌تی بۆ خواو غه‌یری خواش بکات، نه‌وه هاویه‌ش په‌پیدا کاره (مشرک) ه وه‌هه‌ر که‌سیکیش ته‌نیا نه‌و په‌رستیت و به‌ندایه‌تی ته‌نیا بۆ خوا بکات به‌غه‌یری نه‌وه‌ی که‌خوا بۆی دانا بیت واته به‌غه‌یری شه‌ریعه‌تی خواو له‌به‌رنامه‌که‌ی خوادا فرمانی پی نه‌کرا بیت و زیاده‌ی بخاته سه‌ر نه‌وه داهینه‌رو تازه گه‌ره (مبتدع) ه. وه‌هه‌ر که‌سیکیش به‌ندایه‌تی و په‌رستنی خوا بکات به‌و گویره‌ی که‌خوا بۆی داناوه واته به‌پی ی شه‌ریعه‌ته‌که‌ی خوا نه‌وه نه‌و که‌سه برودار یکی به‌ته‌نھا خوا په‌رسته (موحد) ه.

۲. جوړه‌کانی به‌ندایه‌تی کردن و شمولیه‌تی:

به‌ندایه‌تی کردن گه‌لی چه‌شنی هه‌ن، هه‌مو جوړه‌کانی گوئی رایه‌لی پواله‌تی واته به‌ناشکرای سه‌ر زمان و نه‌ندامه‌کانی جه‌سته ده‌گریته‌وه، که‌له‌دل‌وه درده‌چن، وه‌که: ستایش کردن و به‌پاک راگرتنی خواو (التسبیح) و کردنی (لا اله الا الله) و خویندنه‌وه‌ی قورئان و نویژو زه‌کات و پوژو، و حج، و تیکوژشان و فرمان کردن به‌چاکه و قه‌ده‌غه کردنی خراپه، چاکه کردن له‌گه‌ل خزم خوه‌یش و هه‌تیوان و هه‌ژاران و ده‌ست کورتان و پېواران، هه‌روه‌ها خوش ویستنی خواو پتغه‌مبه‌ری ^{صَلَّى} خوا، ترسان له‌خواو گه‌پانه‌وه و بۆ لای

خواو په‌شیمان بونه‌وه، نیاز پاکی (الإخلاص) له‌ناییندا بۆ خوای گوره، نارامی و خۆپاگری بۆ حوکمه‌کانی خوای گوره و پازی بون به‌قه‌زاو قه‌ده‌ری خوا، پشت به‌ستن ته‌نیا به‌خوا، داوا کردن و نومید بون به‌په‌حمه‌ت و سۆزو به‌زه‌یی خوا، وترسان له‌سزاو نازاردانه‌کانی، که‌ه‌مو ه‌لسو که‌وتیکی بپروا دار ده‌گرته‌وه، نه‌گه‌ر نیه‌تی بۆ نزیك بونه‌وه و له‌به‌ر خاتری خوا بیټ، هه‌تاکو عادات و ئاکاره‌کانیشی نه‌گه‌ر مه‌به‌ستی پی به‌هیز بونی جه‌سته بیټ بۆ به‌ندایه‌تی کردن و په‌رستن و گوی پابه‌لایه‌کانی خواو مه‌به‌ستی خۆ له‌خوا پاریزی بیټ، واته بۆ نه‌وه بیټ که‌بتوانیټ خوا په‌رستی ته‌نیا خوا په‌رستیان‌ه‌ی پی بکات و فرمانه‌کانی خوا رابه‌ریننیټ و له‌رێگه‌ی حه‌لاله‌وه ژبانی خۆی و خاوو خیزان و کۆرپه‌له‌کانی پی دابین بکات و هیزو قوه‌ت به‌جه‌سته‌یان بدات تا بتوانن و به‌ندایه‌تی و په‌رستشی بۆ خوای گوره بکه‌ن و جه‌سه‌ته‌و له‌شیکی پته‌وی به‌رگری کارانه‌ی هه‌بیټ بۆ وه‌ستان له‌به‌رده‌م دوژمنانی ئیسلام و موسلماناندا له‌کاتی تیکۆشان و پو به‌پو بونه‌وه له‌گه‌ل هیزو سوپای دوژمنانی نایینی خوادا، وه‌کونوستن و خواردن و خواردنه‌وه، فرۆشتن و کرپن و دلوای پۆزی کردن و هاوسه‌رگه‌ریه‌تی، نه‌م عادات و ئاکارانه هه‌مویان نه‌گه‌ر نیه‌تی باشی له‌گه‌ل دا بن نه‌وا ده‌بنه به‌ندایه‌تی کردن بۆ خوای گوره، پاداشتیان له‌سه‌ر وه‌رده‌گرته‌وه، چونکه به‌ندایه‌تی کردن بۆ خوا ته‌نیا له‌چه‌ند دروشمیکی دیاریکراو و ناسراودا کورت هه‌ل نه‌هاتوه.

★★★★

★★★★

★★★★

به شى پينجه م

پونگردهوى چه كه هه له كان له دست نيشان كردن و سنوردانان بو به ندياهى كردن

به ندياهى كردن براوهيه (توقيفيه): واتا هيچ شتيك و هيچ جورتيك له جوره كانى به ندياهى له خووه و بى به لگه له قورنان و سوننه تانا پيژرتيت، دهى كه نه توانرئيت دابريژرتيت كه واته ئه وهى دابريژرتيت و نه نجام بدرئيت كه له قورنانه وه سوننه ته وه نه هاتبئيت ئه و داهيتراوه و پرت ده كرئته وه و به سه ر چاوى خويان داده رئته وه و له سه ريشى سزا ده درئيت، هه روه كو پينغه مبه رى خو شه ويست ﷺ فه رمويه تى: {من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو رد} (١٢). واته كاره كهى لى و ه رنا گيرئيت و به سه ر چاوى خوئى داده درئته وه، به لكو گونا حبار ده بيئت و له سه رى سزاي به سفت و سوئ ده درئيت، چونكه ئه وه سه ريچى و ياخى بونه نه ك به ندياهى تى و گوئى رپاهى، وه هه روه ها مه نه جى راست و ته وا و له به ندياهى تى كردنى شه رعيانه بريتيه له: ميانه ره وى و ئاسانكارى و نه رمى و ته مبه لى و سستى (التساهل و التكاثر)، و توندى و زئده ره وى (التشدد و الغلو) دايه. خواى گه و ره به پينغه مبه ركهى ﷺ ده فه رمويئ: ﴿فَاسْتَقِمُّ كَمَا أُمِرْتُ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا﴾ (١٤).

ئهم ئايه ته پيروزه هيلكارى پلان و نه خشهى مه نه جى راستى (سليم) له ئه نجامدان و كردنى به ندياهى تيه كانى تئيدا كيشراوه، ئه وه ش به به رده وام بون و پئيدا مه زواوى ئه نجامدانى به ريگيه كى مام ناوه نديانه، كه نه زئده ره وى و نه كورت ره وه تئيدا نيه، به گويزه ي شه ريعه ت (كما امرت - هه روه ك چؤن فرمانت پيكراره) ئه مجار جه ختيشى لى ده كاته وه به فرمايشتى (وَلَا تَطْغَوْا - زئده ره وى و سته م مه كه ن) وه (الطغيان) به واتا تئى په پاندى و له سنور ده رچون به زه بر زه نگو و توندى تيزى و پوچون و زئده ره وى، كه بريتيه له (الغلو - پوچون و زئده ره وى) كاتئى پينغه مبه رى ﷺ گوئى له قسه و گفتم و گوئى سئى كه س بو كه له نيوان خوياندا باسى كرده وه كانى خويان ده كرد: كاتئى يه كيكيان ده بيگوت: من هه مو

(١٢) - متفق عليه.

ب - واته: هه ر كه سئيك كارتيك بكات و فرمانى ئيمه ي له سه ر نه بيئت ئه وه به سه ر چاوى خوئى داده درئته وه. وه رگيژ.

(١٤) - سورة هود: (١١٢).

ب - واته: به رده وام و پئيدا مه زواو به هه روه كو خواى په روه رداگارت فرمانى پئى كرديوت هه روه ها ئه وانه شى كه له گه ل تودا بروبايان هيتاوه و تزه بيان كرديوه و زئده ره وى مه كه ن، وه رگيژ.

پۆژی به پۆژو دەبم و پۆژی به دوا نادەم واتە ھەرگیز نایشکێنم، ئه‌وی تریان گوتی: منیش شەو ناخەوم و ھەر شەو نوێژان دەکەم، وەسێ یەمیشیان گوتی: منیش بپارم داوھ ھەرگیز ژن نەھێنم. پێغەمبەر ﷺ ی فرمون: {أما أنا فأصوم وأفطر وأتزوج النساء، فمن رغب عن سنتي فليس مني} (١). ئیستا خەلکی لە بەندایەتی کردندا بون بە دو دەستە ی دژو پێچەوانە ی یەکتەری کە بریتین لە:

دەستە ی یەکەم: لە چەمکی بەندایەتی دا زۆر کورت پەون و نەرمی یەکی زۆریان لە ئەنجامدانی دا کردوھ بە جۆریک زۆریک لە جۆرەکانی بەندایەتیان پەك خستوھ و نایکەن، لە ھەندی کاری سنورداردا کورتیان ھەلێناوھ، و کەمێک لە دروشمەکان واتە بەندایەتیەکان تەنیا لە مزگەوتدا ئەنجام دەدەن و بەس، نە لە مائەوھ و لە نوسینگە داو نە لە شوینی بازرگانی داو نە لە شەقام و نە لە کەپین و فرۆشتن و نە لە سیاسەت و نە لە حوکمی ناکۆکیەکاندا نە لە غەیری ئەمانەش لە کاروبارەکانی ژياندا.

بە ئی مزگەوت و پیزی تاییەتی خۆی ھە یە، بە لام پێویستە پێنج نوێژەکان لە مزگەوتدا بە کۆمەڵ بکرین، بە لام بەندایەتی کردن ھەمو ژیان و قوناغەکانی ژيانی موسلمان دەگریتەوھ، لە ناو مزگەوت و لە دەرەوھ ی مزگەوتیش.

دەستە ی دوھم: توند پەوی کردن لە جێ بە جێ کردنی بەندایەتیەکان تادەگاتە سنوری زێدە پەوی، بە جۆریک پێگە پێدراوھکان (المستحبات) بۆ پە ی پێویست (الواجبات) بەرز دەکاتەوھ، و ھەندی لە شتە دروستەکان حەرام دەکات، و ھەر کەسێک لە گەڵ مەنھەج و پێرەوی ئه‌و تیک نەکاتەوھ و چەمکەکانی ئه‌و بە ھەلە دابنیت ئه‌و کەسە بەسەر لێشیاو و ھەلە دەزانی، و ھەباشترین و پڕ بەرکەت ترین پێنوما ییە ک پێگەوو پێبازی محمد ﷺ، و ھەخراپترین و سەر لێشیاوترین کار تازە داھینراوھکان و تازە گەرتیە.

(١) متفق عليه.

به شى شه شه م

رونکردنه ووى پال پشته كانى به ندايه تى كردنى راسته قينه

به ندايه تى كردن پالى به سى كوكه ياپالپشت داوه، به واتايه كى تر پشتى به سى كوكه و پالپشت به ستوه كه بریتين له: خوشه ويستی ياخوش ويستن و ترسو نوميدا داوا كردن. خوش ويستن له گه ل ملكه چى دا، وه ترس له گه ل نوميدوخواست، گومانى تيدا نيه له به ندايه تى كردندا ده بى نم كاروبارانه بينه دى و له و به ندايه تى و پرستشيه دا په رنگ بده نه وه، خواى بالا ده ست ده فەرموئیت: ﴿يَقَوْمٌ يُجِبُّهُمْ وَيُجِئُونَهُ﴾ سورة المائدة: (٥٤). ههروهه ده فەرموئیت: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾ البقرة: ١٦٥. (واته: نه وانهى برودارن خواى خويان گه ليك خوش ده وئيت - وه رگيتر). ههروهه خواى گه وره له وه سفى ره وان كراوان و پينغه مبرانى خوى دا ده فەرموئیت: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾ (٩٦).

وهه ندى له پيشينه كان گوتويانه: هه كه سيك به ندايه تى به تهنيا به خوش ويستن (الحب) بؤ خوا بكات نه وه زنديقه، وه هه كه سيكيش به ندايه تى تهنيا به هيووا تكاوه (الرجاء) بؤ خواى گه وره بكات نه وه مه رجه ئيه، وه هه كه سيك به ندايه تى تهنيا به ترس له سزاي خوا بكات نه وه هه رويه واته له خه وارجه كانه، وه هه كه سيك به خوش ويستن و لى ترسان و هيووا تكاوه (الحب والخوف والرجاء) بؤ خواى په وره دگار بكات نه وه نه وه كه سه بروداريكى به تهنيا خوا پرسته.

شېخى ئيسلام نه مهى له ناميلكهى (العبودية) دا باس كردوه، ههروهه نه ويش گوتويه تى: ئايينى خوا برىتیه له به ندايه تى بؤ كردن و گويى رايه لى و ملكه چو گه رد كه چى بؤ خواى گه وره، وه به ندايه تى بنه په تى وداوا كراو برىتیه له: ملكه چى. ده گوتريى ريگايه كى خوش

(٩٦) — سورة الأنبياء: (٩٠).

ب - واته: نه وانه كه مه به ستى زه كه رباو ماوسه ره كهى و به حباى كوربه تى، كه سانيكى خيتر خواو چا كه كار بون و هه ميشه پيشبركئ يان ده كرد بؤ چا كه كارى و نيشى باش و خوا پرستى و هه ميشه به ترسه وه و له ترسى دور كه وتسه وه له سزاي ئيمه به نوميدوخواست و پر به دل داوايان لى ده كردين و له به زمان ده پارانه وه و ملكه چى و گه ردن كه چيان بؤ ئيمه نيشان ده داو ليتمان ده ترسان. وه رگيتر. به سود وه رگرتن له تفسيري گولشه ن ب ٢٧٠.

کراوه، نه‌گه‌ر رېځگايه‌ک (مذلاً) بې‌تملکه‌چی ده‌ستی هه‌مو که‌سيک واته هه‌موخه‌لکې پېدا
 رږيشت بېت. به‌لام به‌ندايه‌تی کردنی فرمان پېکراو واتای ملکه‌چی، وواتای خوښ ويستن
 له‌خو ده‌گرېت، که‌نه‌و په‌رې ملکه‌چی بؤ خواي گه‌وره به‌و په‌رې خوښ ويستن وه له‌خو
 ده‌گرېت، جاهه‌ر که‌سيک ملکه‌چ بېت بؤ مرؤقيک و رقيشي لي بېتته‌وه نه‌وه به‌نده نيه
 بؤي، نه‌گه‌ر شتيکي خوښ بویت و ملکه‌چی نه‌بیت نه‌وه به‌ندايه‌تی کردن نيه بؤ نه‌و،
 هه‌روه‌کو چؤن که‌سيک کوره‌که‌ی يان براده‌ره‌که‌ی خوي خوښ ده‌ويت، له‌به‌ر نه‌مه به‌ته‌نيا
 يه‌کيکيان به‌س نيه بؤ به‌ندايه‌تی کردنی خواي به‌رزو بالا ده‌ست، به‌لکو پتويسته خواي گه‌وره
 له‌هه‌مو شتيک خوښه‌ويستر بېت له‌لای به‌نده، وه‌ده‌بې خواي گه‌وره لای به‌نده له‌هه‌مو شتيک
 گه‌وره ترو به‌رز تر بېت، به‌لکو هيچ شتيکي تر جگه له‌خواي په‌روه‌ردگار شايه‌نی خوښ
 ويستن و ملکه‌چی ته‌واو نيه... (ته‌واو^{۱۷}).

نه‌مه پایه و کؤلکه‌کانی به‌ندايه‌تی کردنن، که‌بليمه‌ت ابن‌القيم له‌م نونيه‌ی خواره‌وه‌دا کؤی
 کردونه‌وه:

وَعِبَادَةُ الرَّحْمَنِ غَايَةُ حُبِّهِ

مَعَ ذُلِّ عَابِدِهِ هُمَا قَطْبَانِ

وَعَلَيْهِمَا فَلِكُ الْعِبَادَةِ دَائِرٌ

مَا دَارَ حَتَّى قَانَتَا الْقَطْبَانَ

وَمَدَارُهُ بِالْأَمْرِ أَمْرُ رَسُولِهِ

لَا بَاهْوَى وَالنَّفْسَ وَالشَّيْطَانَ

ابن‌القيم — رحمه‌الله — خول و سوپانه‌وه‌ی به‌ندايه‌تی کردنی له‌سه‌ر خوښ ويستن و ملکه‌چی بؤ
 خوښه‌ويسته‌که‌ی، که‌بريتيه له‌خواي گه‌وره - جل جلاله - به‌سوپانه‌وه‌ی گه‌ردون به‌سه‌ر هه‌ردو
 جه‌مسره‌کانی دا چواندوه، وه‌باسی نه‌وه‌شی کردوه که‌جله‌وی هه‌لسوپاندن سوپانه‌وه‌ی چه‌رخي
 به‌ندايه‌تی به‌فرمانی پيغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌و به‌رنامه‌يه که‌له‌لايه‌ن خواوه هيتاويه‌تی، نه‌ک به‌گويزه‌ی هه‌واو
 ئاره‌زوه‌کان، ونه‌به‌وه‌ی که‌نه‌فس و شه‌يتان فرمانی پي ده‌کن، نه‌خير نه‌مه به‌ندايه‌تی کردن نيه،
 نه‌وه‌ی پيغه‌مبه‌ر ﷺ بؤی داپشتوين واته نه‌و په‌ياميه‌يه که‌له‌لايه‌ن خواوه بؤی هيتاوين خولگه‌ی
 به‌ندايه‌تی هه‌ل ده‌سوپنيت، نه‌ک داهيتان و تازه‌گه‌ری و نه‌فسانه و پرپوچه‌کان و هه‌واو ئاره‌زوه‌کان و
 چاو لي کردن و لاسایي کردنه‌وه‌ی باوک و باپيران.

(^{۱۷}) پروانه: مجموعة التوحيد النجدية ص ۵۴۹.

۳- به‌تدنها خوا په‌رستی ناوو سیفاته‌کانی خوای گه‌وره

نهم به‌شاندی خواروه له خو ده‌گریټ:

یه‌که‌م: به‌لگه‌کانی سه‌ماندنی ناوه جوان و سیفته‌ته به‌رزه‌کانی خوا له‌قورن‌ان و سوننه‌تو عه‌قل.

دوهم: مهنه‌جی نه‌هلی سوننه‌تو و جماعت له‌باری ناوو سیفاته‌کانی خوای گه‌وره.

سی‌یه‌م: به‌رپه‌رچ دانه‌وهی نه‌واندی ئینکاری ناوو سیفاته‌کان ده‌که‌نن یان ئینکاری هه‌ندیگی ده‌که‌ن.

یه‌که‌م: به‌لگه‌کانی سه‌ماندنی ناوه جوان و سیفته‌ته به‌رزه‌کانی خوا له‌قورن‌ان و سوننه‌تو عه‌قل.

له‌به‌لگه‌کانی قورن‌ان و سوننه‌ت:

پیشتر ناماژه‌مان پئ کرد که به‌تدنها خوا په‌رستی ده‌گریټ به‌سی به‌شه‌وه: به‌تدنها خوا په‌رستی په‌روه‌دگاریټی، و به‌تدنها خوا په‌رستی خویه‌تی، و به‌تدنها خوا په‌رستی ناوه جوان و سیفته‌ته به‌رزه‌کانی خوا، هه‌روه‌ها کۆمه‌لێک به‌لگه‌مان له‌سه‌ر هه‌ردو جوړی یه‌که‌م و دوهم: به‌تدنها خوا په‌رستی په‌روه‌دگاریټی، و به‌تدنها خوا په‌رستی خویه‌تی هینانه‌وه. ئیستاش به‌ویستی خوا به‌لگه‌کانی جوړی سی‌یه‌م ده‌هینینه‌وه که بریتیه‌له به‌تدنها خوا په‌رستی له‌ناوو سیفاته‌کانی خوا.

ئیستاش شتیک له‌به‌لگه‌کانی قورن‌ان و سوننه‌ت ده‌یخه‌ینه به‌ر دیدی رۆشنی

خوینه‌رانی تازیز:

۱- له‌به‌لگه‌کان له‌کتیبه‌که‌ی خوادا واته له‌قورن‌انی پیروژدا: خوای به‌رزو بالا ده‌ست ده‌فه‌رموئ: ﴿وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰی فَادْعُوْهُ بِهَا وَذَرُوْا الَّذِيْنَ يُلْحِدُوْنَ فِيْ اَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ﴾ (۹۸).

(۹۸) ۱- سورة الأعراف: (۱۸۰).

ب- له‌به‌شه‌کانی پابردودا واتا که یمان لیک داوه‌ته‌وه. وه‌رگیز.

خوای پاک و بیگردد له م نایه ته دا ناوه جوانه کانی بۆ نه فسی خوئی چه سپاندوه، وه هه والی پیداوین که نه و ناوانه جوان و پاکن، پی یان له بهر خوا بیارینه وه و بیان که ن به وه سیله له لای خوای گوره، که بلین: (یاالله، یارحم، یارحیم، یاحی یاقیوم، یارب العالمین) وه په یمانی به و که سهش داوه که له ناوه کانی لاده دات و برپوای پی نیه، واتا له هه ق لاده دن، یاخود نه و ناوانه له خوای گوره قه دهغه دهکات و په تیان دهکات وه که هی خوا بن واته برپوای پی نین، یان و اتا کانیان دهگوریت بۆ و اتیه کی ناراست، یاخود ده بیان کوریت بۆ جوړه کانی تری ئیلحادی، خوای گوره په یمانیان پی ده دات که له سه رنه و کرده وه خراپانه ی خویمان سزایان ده دات و تۆله یان لی دهکات وه.

خوای بهرزو بین هاوتا ده فرموی: ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى﴾ (١٩). ﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيِّمُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (١٠٠). ئەم نایه تانه به لگه ی به هیزن له سهر سه لماندو چه سپاندنی ناوه جوانه کان بۆ خوای گوره.

(١٩) — سورة طه: (٨)

ب - واته: ئەو خوایه ی که هیچ خوای تر نین جگه له و، به هه ق بهرسترین، ئەو خوایه خاوه نی ناوه جوانه کانه. وهرگیز.

(١٠٠) — سورة الحشر (٢٢-٢٤).

ب - واته: له خوا زیاتر هیچ خوای دیکه نین ئەو خوایه ئاگادار و زانایه له ون و له ناشکر که له م بونه وه ره دا هه به و هیچ شتیکی ئا و ن نابیت ئەو خوایه ی که به به زه یی و خاوه نی میهره بانیه کی بین کوتاییه. ئەو خوایه ی که هیچ خوایه کی تر نین که به هه ق بهرستریت جگه له و پاشای پیرۆزی هه م بونه وه ره، هه رچی له م بونه وه ره دا هه به هه موی هی ئەوه و به سه ره موه شو شتیگدا زاله و خوایه که دوره له هه موه عیب و خهوشیک ئەو خوایه ی که ناشتی به خشه به به نده کانی وه رگیز سه میان لی ناکات، برپوادار و ئاگاداره به برپوای برپواداران و خاوه ن ده سه لاته، و ده سه لاتی به سه ره موه شو شتیگدا زاله و هیچ شتیکی ئا و ن نابیت و ئاگای له هه موه شو شتیگ هه به، بهرزو بلنده و به هیزه و هیچ شتیگ ناتوانیت به رامبه ری بوه ستیت، دوره له هه موه عیب و عاریک و نات واریه که له به نده کانی دا هه به، پاک و بیگردد دوره له وه ی که هاویه ش په بیداکاران بۆی برپار ده دن. ئەو خوایه ی به ته یته ره و دروستگه ره و هه موه بونه وه ری هینا وه ته دی، له نه بونه وه هینا و نیه بون، شیوه و شکل به خشه، ئەو خوایه ی که خاوه نی ناوه جوانه کانیه تی هه رچی له ئاسمانه کان و له زهوی دا هه ن دان به بلندی و بهرزو ئەو خوایه دا دیتن و به پاک و بیگردد بلندی داده نین ئەو خوایه خاوه نی هیزو توانای بین ئەندازه به، زانا و داننا و خاوه ن

حیکمه ته له هه موه فرمان و کاروباره کانیان. ته فسیری گوئشه ن ب ١٤٥٩. وهرگیز.

۲- به لگه کانی سلمان دنی ناوه کانی خوی گوره له سونه تی پیغمبر ﷺ:

هو فرموده یی که له ابو هریره وه - ﷺ روایت کراوه که پیغمبر ﷺ فرمویه تی: {إن لله تسعة وتسعين اسماً، مئة إلا واحداً، من أحصاها دخل الجنة} (۱۰۱). ناوه کانی خوا ته نیا له م ژماره یی دا کورت هل نه هاتون و هر نه منده نین به پی یی هو به لگه یی که عبدالله کوری مسعود ﷺ ده گپریتته وه که پیغمبر ﷺ فرمویه تی: {أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْذَنْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ الْعَظِيمَ رِبِيْعَ قَلْبِي} (۱۰۲). هر ناویک له ناوه کانی خوا، سیفه تیک له سیفه ته کانی خوا له خو ده گپریت، زانیار و اتای زانیاری و زانست ده گیه نیت، ژیرو دانا نیا شان هی ژیری و دانایی ده گیه نیت، بیسرو بینا ناماژه به بیستن و بینین ده کن، وه هر وه ها همو ناویک ناماژه به سیفه تیک له سیفه ته کانی خوا ده کات یاله خو ده گپریت. خوی گوره ده فرمویت: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿۱﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿۲﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿۳﴾ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿۴﴾﴾ (۱۰۳).

(۱۰۱) ا - متفق علیه.

ب - واته: خوی گوره نه وه دو ناوی هن، سه د کم یه هر که سیک بیان ژمپریتت و له به بیان بکات و بیان

خوینیتت و بروای پی هین نه وه ده چیتته به هه شته وه. وه رگپر.

(۱۰۲) ا - رواه أحمد فی المسند و صححه ابن حبان - هم فرموده یی به لگه یی له سر نه وه یی که ناوه کانی خوا ته نیا نه وه دو تو ناو نین و له و ژماره یی دا کورت هل نه هاتون، له وانه یی مه به ست له م فرموده یی نه وه بیت - خواش له همو زانا تره - که هم نه وه دو تو ناوه هر که سیک داوایان پی له خوا بکات و بیان کاته وه سیله و دوعایان پی بکات و به ندایه تی خویان پی بکات نه وه ده چیتته به هه شته وه و هم تاییه ته ندیه که (خاصیه) بۆ نه وه. واته به هه شته.

(۱۰۳) ا - سورة الإخلاص: (۱ - ۴).

ب - واته: ده گپریتته وه که چه ند که سیک له بت په رستان و بیباوه پان به پیغمبر ﷺ گوت: باسی شکل و شیوه یی خوامان بۆ بکه، تابزانین چونه؟! خوی په روه رگاریش هم سوره ته پرژه یی نارده خوا ده فرموی نه یی پیغمبر ﷺ پی یان بلتی: خوا تاو ته نیایه و هیچ هاو بهش و هاوه لی نین و بی وینه و هاوتایه، خوا نه و زاته گوره یی که به ده سالات و به توانایه و هیچ گوره وه ده سه لانداریک نیه خو یی له قهره بدات و له و به توانا تر بیت. هو خوی به که له همو ته نگانه و لی قه ومانیکدا ته نیا هاوار بۆ نه وه ده بریتت و ته نیا رو له و ده کریتت و همو که س پیوستیان به نه وه و نه و پیوستی به که س نیه و بی نیازه. خوا هیچ مندالیک نیه و به دوره له مندال بون و خیزانداری و هاوسه رگریه تی له که س نه بوه و که سیشی لی نابیت، خوا له نه زه له وه هر هه بوه. خوی گوره هیچ وینه و هاوتایه کی نیه، له م بونه وهرده هیچ شتیک نیه شیوه یی دروست بون و سیفات و په وشتی له خودا ناکات و

دنه نه سه وه ﷺ هاتوه كه گوتويه تي: } پياويك له پشستيو انان پيش نويزي له مزگه وتي
 نو ده كردن هر جاري كه سوره تيكي له نويزدا ده خویند به سوره تي (قل هو الله أحد)
 عتي پی ده كردو ده خویند تالی ده بوه وه نه مجار سوره تيكي تری له گه لدا ده خویند ،
 هه مو پكاته كاندا به م شيوه ی ده كرد، هه قاله كانی پی یان گوت:

له به و سوره ته ده ست پی ده كه يت، له وه ده بيته وه و ده ست به خویندنی به كيكي تر
 ده كه يت، یان هر نه و سوره ته بخوینیت، یان له و سوره ته بگړی و په كيكي تر بخوینه .

من هر گيز واز له و سوره ته ناهینم، نه گه ر پیتان خو شه پيش نويزيتان بو بكم نه وه
 تان ده كم، وه نه گه ر پیتان ناخوش بيت نه وه بو تان ناكم .

به لام نه وان سه پريان كرد نه و له هه موان باشتره، پی یان خوش نه بو له و به ولاوه
 سی تر پيش نويزيان بو بكات، كاتيک پیغه مبه ر ﷺ هاته لایان نه وه یان بو گړپا به وه،
 ريش فرموی:

ایفان، ما يمنعك أن تفعل ما يأمرک به أصحابك؟ وما حملك علی لزوم هذه السورة في كل
 جمعة؟ .

من نه و سوره تم خوش ده ویت و حزم لی به له هه مو پكاتي كدا نه و سوره ته بخوینم .

{ حَبِّكَ إِيَّاهَا أَدْخَلَ الْجَنَّةَ } (١٠٠) .

وه له عاشه وه - رضي الله عنها - هاتوه كه پیغه مبه ر ﷺ پياويكي كرده سر ده سته ی
 سر به يه ك، نه و پياوه له نويزدا قورئانی بو هه قاله كانی ده خویندو به سوره تي (قُلْ هُوَ اللهُ
 أَحَدٌ) كوتايی ده هینا، كاتی گه پانه وه نه مه یان بو پیغه مبه ر ﷺ باس كرد،
 فرموی: { سلوه: لأي شيء يفعل ذلك؟ } (واته: لی ی بپرسن: بوچی وا ده كات؟ - وه رگړي -

هاوشيوه نين، هرچی به بيرو خه یلان دابیت له خوی گوره به دوره، خوی گوره نه م بونه وهره و هرچی وا
 تيايدايه له نه بونه وه هیناونه بون چون ده بی له ناو دروستكراوه كانی خوی دا هاو وینه و هاوشيوه ی هه بيت
 شتی وایبه و له خوی پاك و بیگه رد دوره . وه رگړي
 (١٠١) - رواه البخاري في صحيحه .

ب - هی فلان كس، چی به ناهیلن كه به قسه ی هه قاله كانت بكيه؟ گوتی: من نه و سوره تم نور خوش ده ویت بو
 به حه ز ده كم له هه مو پكاته كاندا بيخوینم . پیغه مبه ر فرموی ده ی خوشه ويستیت بو نه و سوره ته و ده تبا ته
 به هه شته وه . وه رگړي .

(، کاتې لې بيان پرسې، گوټې: چونکه نه م سورته هم مو سيفه کاني خواي گه وره و به به زه يي (الرحمن) له خو ده گړت، بويه من حزم لې يه نه م سورته هم ميشه له نويزدا بخوئيم، نه مجار پيغه مبه ﷺ فرموي: {أخبروه أن الله تعالى يجبه} (١٠٠). (واته: ه والي پي بدن که خواي به رزو بي هاوتاش نه وي خو ش ده ويت. وه رگيږ). ه روه ها خواي گه وره ه والي پي داوين که خوا پوي ه يه، ه روه کو ده فرموي: ﴿وَيَقِي وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْحَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾ (١٠٦). (واته پوي خواي به رزو به پريزو به توانا هر ده ميتيت، له ناو چوني به سر دا نايه ت. وه رگيږ). ه روه ها دو ده ستي هن، خواي گه وره ده فرموي: ﴿لِمَا خَلَقْتُ يَدَيَّ﴾ (١٠٧). (واته: نه م مرقه ي که مبه ست ناده م من به هر دو ده ستي خو م دروستم کرده. وه رگيږ). يا خود ده فرموي: ﴿بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ﴾ (١٠٨). (واته: جوله که کان ده يان گوت خوا هر دو ده ستي به ستراون و پوزيمان ناداتي، خواي گه وره ده فرموي: نه خير به لکو ده ستي خويان داخراوه و په زيل و قرچوکن، به لکو هر دو ده ستي خوا هميشه کراوه يه و نازو به خششي بي نه ندازه يه و ده به خشني به هر که سيک مه يلي لې بيت. وه رگيږ).

خواي گه وره رازي ده بيت و خو ش وي ستنې ه يه و توره ده بيت و بيزارو پقي هل ده ستي ت، نه مانه و گه لې سيفاتي تر که خواي گه وره خو ي پي وه سف کرده، يا خود پيغه مبه رکه ي ﷺ وه سفي خواي پي کرده.

ب - به لام به لکه عه قايه کاني سه لماندني ناوو سيفاته کاني که شه ريعه ت نامازه ي پي کردون برتين له مانه ي خوا روه وه:

۱- نه م ه مو بونه و ه ره دروستکراوه گه وره يه به ه مو جوړو چه شنه کانيه وه، و به جياوازيه کانيه وه، سيستم و ريکخسته کانيه وه، له راپه رانندن و جي به جي کردني نه رک و به رزه وه نديه کانيان و، پويشتنيان له سر نه و پلان و نه خشه ي که بويان کيشراوه،

(١٠٠) رواه البخاري في صحيحه.

(١٠٦) — سورة الرحمن (٢٧).

(١٠٧) — (سورة ص: ٧٥).

(١٠٨) — سورة المائدة: (٦٤).

به لگه و نيشانه ن له سر گه وره يی و توانای بی نه ندازه و له بن نه هاتوی خوی گه وره و، به لگه ی زانست و حکمه ت و، خواست و ويست و، ناره زوه کانی خوی پره ردگارن.

۲- به خشش و چاکه کانی خوی گه وره و، لادانی زیان و پرگار کردن له تنگو و چه له مه کان و ناخوشیه کان، لابرندی خه م و په ژاره و نه شکه نجه کان، ثم شتانه همویان ده لاله ت لپه حمه ت و به زه یی و پیزو باشی به خشنده یی خوا ده کن.

۳- سزاو تۆله سندن له یاخی بوان، ده لاله ت له تورپه یی خوا و بق لی بونه وه ی خوا له و یاخی بوانه ده کات.

۴- ریز گرتن و پاداشت دانه وه ی گوئی رایه لانی خوا، ده لاله ت لپه زامه ندی و رازی بونی خوا له گوئی رایه لان و خوشه ويستی خوا بۆ نه وان ده کات.

به شسی دوهم

مه نه جی نه هلی سوننه ت و جه ماعت له ناوو سیفاته کانی خوادا

مه نه جی نه هلی سوننه ت و جه ماعت، له پیشینه ی پیاوچاک و شوین که وتوانیان بریتیه له: چه سپاندن و سه لماندن ناوه کانی خوی گه وره و سیفاته کانی، هه روه کو چون له قورئان و له سوننه تدا هاتوه، وه مه نه جیه که یان له سر ثم کۆلکه و پایانه ی خواره وه دامه زراوه یاداده مه زریت:

۱- پیشنه ی پیاو چاک بریایان به ناوو سیفاته کانی خوا هه یه هه روه ک چون به ناشکراو به پونی له قورئان و سوننه تدا هاتوه، وه هه ر به و واتایانه ی که گوفتارو وشه کان ده یگه یه نن ، و هیچ ده ستکاری و گۆرپانکاری له واتای پواله تی وشه کانداناکه نن واته واتای ناوو سیفاته کان ناگۆرپن، هه روه ها لادان و گۆرپانکاری له شوینی وشه و زاراوه کاندان ناوه رۆکه کانیان ناکه نن.

۲- هه میسه ویچواندن له نیوان سیفاته کانی خوا و دروستکراوه کانی دا په ت ده که نه وه و به توندی دژی ده وه ستن، هه روه کو خوی گه وره ده فه رموی: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ سورة الشورى: (۱۱).

۳- له سنوره کانی نه و به لگه و نيشانانه ده رناچن که له قورئان و سوننه تدا هاتون(کورد گۆته نی له به ره که ی خویان پتر پی راناکیشن - وه رگیتپ -) له سه لماندن و چه سپاندن و برپا

بون به ناوو سیفہ تہ کانی خوای بہرزو بیٰ ہاوتہا، ہرچی خواو پیغہ مبری خوا
سہ لماندویانہ، ئہ وانیش بروایان تہ نیا بہ وانہ ہیہ و چہ سپاندویانہ و پتری ناخنہ سہرو
لیئشی کہم ناکہ نہ وہ. ہرچی خواو پیغہ مبرہ کہی رہ تی بکہ نہ وہ ئہ وانیش رہ تی
دہ کہ نہ وہ، وہ ہرچیہ کی خواو پیغہ مبرہ کہی لی ی بیٰ دہنگ بون ئہ وانیش لی ی بیٰ دہنگن.

۴. وہ بروایان وایہ کہ دہ قہ کانی ناوو سیفہ تہ کانی خوا لہ پوختہ ترین و توکمہ ترین
دہ قانیکن کہ واتا کانیان سادہ و سانان و بہ ئاسانی دہ زانریٹ و لیک دہ درینہ وہ، و لہو دہ قو
چہ مکانہ نین کہ قابیلی ویچواندن (المشابه) بن، ہر وہ ہا واتا کانیان ناگورین و سہریشکیہ تی
واتانی ناوو سیفہ تہ کان بہ کہس نادہن تہ نیا بہ خوای گہ ورہ نہ بیٹ، ہر وہ کو ہندی
لہ وانہی کہ دروؤ خیانہ تیان لہم ہوارہ دا بہ زمانی پیشینہی پیاو چاکہ وہ ہل بہ ستوہ،
گواہی واتای ناوو سیفہ تہ کانی خویان گورپیوہ و دہیدہ نہ پال ئہ وان، یا خود ئہ وانہی
کہ لہ مہ نہ ج و بہ نامہی پیشینہ حالی نین و تی ی نگہ یون لہ ہندی لہ نوسہ ران و
دانہ رانی ہا وچہ رخی سہرہم ئہم پرو پاگہ ندہ یان کردہ.

۵. سہریشکی چونیہ تی سیفہ تہ کان دہدہ نہ دہست خواو تہ نیا بو خوای بہرزو بیٰ ہاوتہی
دہ گورپنہ وہ، ہیچ تویرینہ وہ و لی کورلینہ وہی تیدا ناکہ ن و ہیچ دہم تیوہ ردانیچی تیدا ناکہ ن.

بەشىسى سى يەم:

بەرپەرچ دانەوھى ئەو كەسەي كەئىنكارى لەناوو سىفاتەكان، يان لەھەندىكىياندا دەكات:
 ئەوانەي ئىنكارى لەناوو سىفاتەكانى خوادا دەكەن سى پۆل و گروپن كەبرىتىن لە:
 ۱- جەھىمىەكان: كەبرىتى بون لەشويىن كەوتوھەكانى جەھم كوپى صفوان، ئەوانە
 ئىنكارى ھەمو ناوو سىفاتەكانيان بەگشتى دەكرد.

۲- موعتەزىلەكان: ئەوانەش شويىن كەوتەكانى واصل كوپى عطاء بون، كەلە مەجلىسى
 الحسن البصرى جيا بونەو، ئەوانە دەيان گوت: ناوھەكانى خوا تەنيا چەند وشەو
 زاراوھەكى پوتن و واتايان نى، و سىفاتەكانىشيان ھەمو پەت دەكردەو ھەو بپروايان پى نەبو.

۳- ئەشعەرەيەكان^(۱) و ماتورىدىيەكان^(۲) و شوپىن كەوتانىان: ئەوانەش بپروايان بە
 ناوھەكان و ھەندى لەسىفاتەكان ھەبو، ھەندىكىشيان پەت دەكردەو. ئەو گومانەي
 كە ئەوانە ھەمويان پىيازەكانيان لەسەر دامەزاند بو: بەگۆتەي خۆيان گوايە پاكردنە
 لەو پچواندننى خوا بەدروستكراوھەكانى خۆي، چونكە دروستكراوھەكانىش بەھەندى لەو
 ناوانە ناو دەبرىن، و بەو سىفاتانە وەسف دەكرىن، ئەو كاتە لەناوو لەسىفەتدا ھاوبەش
 دەبن ئەمەش واتاي ھاوبەش بون لەحەقىقەتى ھەردو لا دەگەيەنئىت، و ئەمەش
 وپچواندننى دروستكراو بەدروستكەرەكەي خۆي دەخوازىت لەدىدى ئەوانەو، ئەمەش وای
 لى كردن كەپو بەپروى دو شت ببەو:

أ- يان گۆرپىنى دەقەكانى ناوو سىفەتەكان لەپروالەتى خۆيان، وەك گۆرپىنى پو(الرحه)
 بەخود (الذات)، و دەست بەناز و نىعمەت.

ب- يان گۆرپانەوھى دەسەلاتى واتاي ئەو دەقانە بۆ خۆي گەورە و تەنيا خۆي گەورە
 و اتاكانى دەزانئىت، بەوھى كە دەلئىن: خۆي گەورە لەھەمو كەسىك زانا ترە بەواتاو
 مەبەستەكانيان، لەگەل بىروباوھەپيان بەوھى كە واتاو مەبەستەكانيان بەپروالەتەكانيان نى

(۱) بىرىتى بون لەشويىن كەوتوانى أبى الحسن الأشعري - پىش گەپانەوھى بۆ پىيازى شەھلى سوننەت - بەلام ئەوان
 نەگەپانەو بۆ ئەو پىگەيەي كە ئەو بۆي گەپايەوھە و پەشىمان بوو، ئىستادانە پالنى ئەوان بۆ ئەو پاست نى.

(۲) ئەوانەش شويىن كەوتوانى أبى منصور الماتورىدى بون.

، (واته: و اتاو مه بهستی ړواله تی ناوو سیفته کان مه بهستی راسته قینه نابه خشن به لکو تهنیا خوی گه وره خوی ده زانیت - وه رگتېر -).

یه که مین که سیك که ټینکاری کردنی ناوو سیفاته کانیان لی بیستراوو زانرا: هندی له هاوبهش پهیدا کارانی عه رب بون، نه وانه ی که خوی گه وره نه م فرمایشته ی خوی له رودا نارده خوار که ده فرمویت: ﴿كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لَّتَلْسُو عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ﴾ (۱۱۱).

وه هوی هاتنه خواره وهی نه م نایه ته بریتیه له وهی: که قورپه یش کاتئ گوی یان له پیغه مبر ﷺ بو باسی خوی په حماني ده کرد، ټینکاریان کردو پروایان نه بو، خوی گه ورهش نه م نایه ته ی بؤ نارده خوار: ﴿وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ﴾. ابن جریر گوتویه تی: نه مه له په یمان و سولحی حوده بیبه دا بو، کاتئ نوسه ری په یمانه که کیشه ی سولحه که ی نوسیه وه که له نئیوان قورپشیه کان و له نئیوان پیغه مبر دا ﷺ پوی داو نوسی: ﴿سُبْحَانَ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ قورپشیه کان گوتیان: به لام (الرَّحْمَنِ)، نئمه نه وه نانا سین.

هه روه ها ابن جریر له ابن عباس وه ریوایه تی کرده که: په سولی خوا ﷺ له کرنوش بردندا ده ی فرمو: {یارحم یارحیم} هاوبهش دانهران گوتیان: نه وه وا ده زانی له تهنیا که سیك پاراوه ته وه و داوای له یه ک که س کرده، له کاتئ کدا نه و داوا له دو که س ده کات. خوی گه وره نه م نایه ته ی نارده خوار: ﴿قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى﴾ (۱۱۲).

(۱۱۱) - سورة الرعد: (۲۰).

ب - واته: نه ی پیغه مبر ﷺ هه روه که چوڼ له پیش تودا چه ندان پیغه مبر ی ترمان ناردون بؤ لای که له کلنیا ن هه ناواش تو مان نارودو بؤ لای که له که ی خوت که چه ندان که ل و قهومی ترمان له پیش نه واندان هاتون و پیغه مبر انمان هه له خویان بؤ ناردون بؤ نه وهی نه م قورنانه و نه م په یامه یان بؤ بخوئینته وه و پی یان را بکه په نیت که به هوی هاوبهش و هاو وینه په پیدا کردنه وه پروایان به خوی په حمان و په حیم نیه و نه ماوه. وه رگتېر. به سود وه رگرتن له تفسیری گولشن پ ۲۶۲۴.

(۱۱۲) - سورة الإسراء: (۱۱۰).

ب - واته: نه ی پیغه مبر ﷺ به خه لکی بئی: هه همیشه ناوی خوا به به رزو بلند به رن و بیئن و بانگی بکن چ به ناوی (الله) و چ به ناوی (رحمان) بیت جیاوازی نیه هه ردوکیان هه ناوی خوان و یه کتکن له ناوه پیروزه کانی خوی گه وره، چونکه نئوه به هه ناویک به هه سیفته ټیک له ناوه جوان و سیفته به رزه کانی خوا بانگ بکن و له به ری بیارپینه وه و داوای

هه روه‌ها خوای گوره له سوره‌تی (الفرقان) دا ده‌فه رمویت: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ﴾ (۱۱۳).

ئو هاو به‌ش په‌یداکارانه پیشینه‌ی جه‌همیه‌کان، وموعته‌زیله‌کان و نه‌شع‌ریه‌کان بون، نه‌وانه‌ی که ئو ناوو سیفاتانه‌ی که خوای گوره بۆ خۆی داناون و چه‌سپاندونی، یاپیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ بۆ خوای په‌روه‌ردگاری چه‌سپاندوه ره‌تیان کرده‌وه و بپروایان پی نه‌بوو نه‌فیان کردن، به‌پاستی خراب‌ترین و قیژه‌ون ترین و بی‌زراو ترین پیشینه‌یه‌کن (السلف) بۆ خراب‌ترین و قیژون ترین پاشینه‌یه‌ک (الخلف).

به‌رپه‌رچ دانه‌وه‌ییان لهم چه‌ند روانه‌ی خواروه:

روی یه‌که‌م: خوای پاک و بی‌گه‌رد و به‌رزو بئ هاوتا ناوه پیروژو سیفته‌ جوانه‌کانی بۆ خۆی بریار داون و چه‌سپاندونی و گۆرانیان به‌سه‌ردا نایه، هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ره‌که‌شی ﷺ بۆ خوای گوره‌ی چه‌سپاندون و گۆرانیان به‌سه‌ردا نایه‌ت، جانه‌فی کرنندیان بیان نه‌فی کردنی هه‌ندیک له‌و ناوو سیفته‌تانه‌و داپننیان له‌خوای گوره‌ واتا نه‌فی کردن و داپننی نه‌وه‌ی خوا و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی بۆ خوای گوره‌یان چه‌سپاندوه، بی‌گومانه‌ که نه‌مه‌ش دوژمنایه‌تی کردن و پی له‌سنور تی په‌پاندنه به‌رامبه‌ر به‌خوا و به‌پیغه‌مبه‌ری ﷺ خوا.

روی دوهم: هیچ پیویست ناکات ئهم سیفاتانه‌ی خوای گوره بونیان له‌دروستکراوه‌کانی خوادا هه‌بیته، یاخود هه‌ندی له‌دروستکراوه‌کانی خوای گوره به‌و ناوانه ناوبنرین که له‌گه‌ل ناوو سیفته‌کانی خوادا پیک ده‌چن و هاو شیوه‌ن و له‌نیوان خوای په‌روه‌ردگارو دروستکراوه‌کانی هاو به‌ش بن یان وه‌ک یه‌ک بن، خوای پاک و بی‌گه‌رد ناوو سیفاتی پیروژی تاییه‌تی خۆی هه‌ن و دروست نیه ئو ناوو سیفته‌تانه له‌دروستکراوه‌کانی بنرین و پی ی بانگ بکرین، هه‌روه‌ها دروستکراوه‌کانی خوای په‌روه‌ردگاریش ناوو

لی بکن هه‌ر دروسته وهیج جیاوازیه‌کیان نیه خوای گوره که لیک ناوو سیفته‌تی به‌رزو پیروژی هه‌یه. وه‌رگێپ. ته‌فسیری گۆشه‌ن ب ۷۲۲.

(۱۱۳) — سورة الفرقان: (۶۰).

ب. واته: ئه‌گه‌ر به‌و بت په‌رستانه‌و به‌و بئ باوه‌پانه بگوتیت کپنوش بۆ خوای به‌به‌زه‌یی و میه‌ره‌بان (الرحمن) به‌رن، ده‌لێن: په‌حمان کی به‌و چی یه؟ تا کپونوشی بۆ به‌رین، نه‌ی عمده‌تێت نۆ ده‌ته‌ویت کپنوش بۆ که‌سیک به‌رین که‌ناینا‌سین و نازانین کی یه؟. وه‌رگێپ.

سیفاتی تاییه‌تی خویان هه‌یه، ده‌ی هه‌روه‌کو خوی گه‌وره و پاک و بیگ‌رد خود واته زاتی تاییه‌تی خوی هه‌یه و نا‌کری به‌خود واته زاتی دروست‌کراوه‌کانی خوی بچویندریت. ناو و سیفاتی تاییه‌تی خوی هه‌یه و به‌ناو و سیفاته‌کانی دروست‌کراوه‌کانی ناچویندریت، و ده‌یه‌ی نه‌وه‌ش بزاین که‌هاوبه‌ش بونی ناویک و واتای گشتی هاوبه‌ش بون له‌پاسته‌قینه (الحقیقه) دا ناگه‌یه‌نیت و پیوست (واجب) نا‌کات. خوی گه‌وره خوی به (زانا یا زانیار - علیم، هیدی وهیمن و له‌سه‌رخو - حلیم) ناو ناوه، وه هه‌ندی له‌به‌نده‌کانیشی به (زانیار - علیم) ناو نراوه، خوی گه‌وره ده‌فه‌رموی: ﴿وَبَشِّرُوهُ بَعْلَامٍ عَلِيمٍ﴾^(۱۱۴). واته ئیسحاق، وه‌یه‌کی‌کی تری به‌حه‌لیم ناو ناوه‌که‌ده‌فه‌رموی: ﴿فَبَشِّرْهُ بِعِلْمٍ حَلِيمٍ﴾^(۱۱۵). واته: ئیسماعیل. وه‌زانیار وه‌ک زانیاری و زانیی و دانایی خوا‌ نیه، هه‌روه‌ها ئه‌م میهره‌بانیه وه‌ک میره‌بانیه‌تی خوا‌ نیه، هه‌روه‌ها خوی گه‌وره ناوی خو‌ ناوه‌که‌ده‌فه‌رمویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾^(۱۱۶). هه‌روه‌ها هه‌ندی له‌به‌نده‌کانی خوا‌ به‌م ناوه‌ ناو نراون واته: به (سمیعاً بصیراً)، نه‌وته خوی گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾^(۱۱۷). واته: ئیمه‌ ئاده‌میزادمان له‌دلوپه‌ ناویکی تیکه‌لاو دروست کرده، دوایش ده‌یخه‌ینه ژیر تاقی کردنه‌وه، هه‌روه‌ها بیسه‌رو بینامان کرده واته ئامرازی بیستن و بینیمان بۆ دروست کرده که‌دو شتی زۆر پیوستن بۆ نه‌ک هه‌ر مروف به‌لکو بۆ هه‌مو گیان له‌به‌ریک. وه‌رگیز. وه‌نه‌بیستنی خوا‌ وه‌ک بیستنی ئیمه‌ و نه‌بینینی خوا‌ وه‌ک بینینی ئیمه‌یه.

هه‌روه‌ها خوی گه‌وره خوی به‌به‌زه‌یی و میهره‌بان و دلسۆز ناو بردوه‌ن هه‌روه‌کو ده‌فه‌رمویت: ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ

(۱۱۴) أ - سورة الذاریات: (۲۸).

ب - واته: کاتی فریشته‌کان له‌مالی ئیبراهیم بون، ئیبراهیم ئی یان ترسا کاتی ده‌ستیان بۆ خوردنه‌که‌ نه‌برد، فریشته‌کان گوتیان: مه‌ترسه‌ ئیمه‌ فریشته‌ی خویان و مزگینی کوپکی زانا و زانیاریان پ‌ن دا که‌خوا‌ پ‌ن یان ده‌به‌خشیت که‌ناوی إسحاق. وه‌رگیز.

(۱۱۵) أ - سورة الصافات: (۱۰۱).

ب - واته: فریشته‌کان مزگینی حلیم یان پیدا. که‌مه‌به‌ستی له‌ئیسماعیلی کوپی ئیبراهیمه. وه‌رگیز.

(۱۱۶) أ - سورة النساء: (۵۸).

ب - واته: خوی گه‌وره بیسه‌رو بینایه. وه‌رگیز.

(۱۱۷) أ - سورة الإنسان: (۲).

رَّحِيمٌ ﴿١١٨﴾. (واته: نهی خه لکینه! ئیوه پیغه مبه ریکتان له خوتان بۆ هاتوه، بۆ نه‌وهی په‌یامی خواتان پښه پابگه‌یه‌نیت و ژور به‌خه‌م ئیوه‌وه‌یه و له‌دو پویو و خراپه‌کاری ئیوه ژور دل ته‌نگ ده‌بیت و نازاری ده‌دات، به‌لای ژور به‌په‌رۆشه‌وه‌یه بۆ ئیوه و خه‌می گه‌وره‌ی نه‌وه‌یه ئیوه بینه‌سه‌ر ریگای راست و خوا په‌رستی و پروا به‌ینن، ژور دل نه‌رم و به‌به‌زه‌یی و میهره‌بانه له‌گه‌ل پرواداران. وه‌رگیز. ته‌فسیری گولشنه‌ن ب(١٠١). وه‌ئهم میره‌بانی و به‌به‌زه‌ییی ئیمه وه‌ک میهره‌بانی و دل‌سۆزی و نه‌رم و نیانی خوا نیه هه‌رگیز وه‌ک نه‌و ناییت) ﴿١١٩﴾.

هه‌روه‌ها خوای گه‌وره خۆی به‌چه‌ند سیفاتیک وه‌سف کردوه و وه‌بهنده‌کانیشی به‌هه‌مان سیفاتی هاوشیوه وه‌سف کردوه، وه‌ک ده‌فه‌رمویت: ﴿وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ﴾ ﴿١٢٠﴾. نه‌وه‌ته خۆی به‌سیفاتی زانست و زانیاری وه‌سف کردوه، هه‌روه‌ها به‌هنده‌کشی به‌زانست و زانیاری وه‌سف کردوه، هه‌روه‌کو ده‌فه‌رمویت: ﴿وَمَا أُرْتَبُّم مِّنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾ سورة الإسراء: (٨٥). هه‌روه‌ها ده‌فه‌رموی: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أَوْتُوا الْعِلْمَ﴾ سورة

﴿١١٨﴾ — سورة التوبة: (١٢٨).

﴿١١٩﴾ نه‌و ناوو سیفاتانه‌ی که‌ئیمه‌ی مرۆڤه‌مانه وه‌ک ناوو سیفاته‌کانی خوا نیه، بۆنونه: خوای گه‌وره بیسه‌ره، ئیمه‌ش بیسه‌رین به‌لام ئایا بیستنی ئیمه وه‌ک بیستنی خوا وایه؟ بیگومان نه‌خیز، بیستنی ئیمه سنور داره ئیمه له‌یه‌ک کاتدا ناتوانین ده‌نگو بانگی هه‌مو جیهان بیستن، ئیمه ته‌نیا ده‌توانین نه‌وه‌ی به‌گوئی بیستن که‌ئیمانوه نزیکه و ده‌نگی نه‌و خاوه‌نی نه‌و ده‌نگه بمان گاتی، به‌لام بیستنی خوا په‌هایه (مگلق) ه‌خوای گه‌وره له‌یه‌ک کاتدا له‌م بونه‌وه‌رده‌ها هه‌مو دروستکراوه‌کانی بانگی لای بکه‌ن هه‌مویان ده‌بیستن، هه‌روه‌ها بیستنی ئیمه وه‌ک بیستنی خوا نیه، بیستنی ئیمه سنور داره نه‌وه‌ی له‌به‌ر چاومان نه‌بیت نای بینن، به‌لام بیستنی خوا په‌هایه (مگلق) په‌رده‌و دیوارو به‌ریه‌ستی بۆ نیه به‌زانست و زانیاری خۆی هه‌مو شتیک له‌م بونه‌وه‌رده‌ها ده‌بیست، ئیمه ناتوانین له‌ژێر چینه‌کانی زه‌وی و له‌دلی زه‌وی دا گیان له‌به‌ریکی ورد (دقیق) بیستنی به‌لام خوای گه‌وره به‌زانستی خۆی بیستنی به‌لام ئیمه نایبینن، ته‌نیا نه‌وه‌ نه‌بیت که‌له‌به‌ر چاومان، وه‌ئوه‌ی که‌ردیله‌ی ژور ژور بچوکه ئیمه زه‌ره بین به‌کار به‌ینن نه‌مجاریش به‌باشی نایبینن به‌لام خوای گه‌وره ون و نا‌شکرا به‌زانستی خۆی ده‌بیست.

هه‌روه‌ها که‌به‌مرۆڤه‌گوتریت به‌به‌زه‌یی و نه‌رم و نیان و دل نه‌رمه نه‌وه واتای نه‌وه نیه نه‌و به‌زه‌یی و نه‌رمی و به‌خشنده‌ییی وه‌ک ه‌می خوای گه‌وره واییت به‌لگو نه‌و سیفه‌ته‌ی ئیمه سنور داره وه‌رگیز له‌می خوای گه‌وره ناچیت و نه‌ویش هه‌ر به‌خشنده‌وو نه‌رمی و به‌زه‌یی خوایه که‌به‌هنده‌ی له‌دروستکراوه‌کانی خۆی ده‌به‌خشیت، وه‌لای به‌زه‌یی و په‌حم و شه‌فه‌ته‌ی خوا به‌خشنده‌یی خوا بښ سنورو په‌هایه و که‌س له‌و ناچیت و که‌س وه‌ک نه‌و نیه. وه‌رگیز.

﴿١٢٠﴾ — سورة البقرة: (٢٥٥).

ب. واته: که‌س نیه نابالوقه‌ی زانست و زانیاری خوا بدات و په‌ی به‌زانیاریه‌کانی خوا به‌ریت و ه‌یچیک لای بزانت مه‌گه‌ر نه‌وه‌ی بۆ خۆی پښه‌ی خوش بیت و یستی له‌سه‌ر بیت. وه‌رگیز.

القصص: (۸۰). وه خوای گوره خوی به به هیز وه سف کردوه، هه روه که ده فهرمویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ سورة الحج: (۴۰). ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ﴾ سورة الذاریات: (۵۸). هه روه ها به نده کانی شی به به هیزی وه سف کردوه هه روه کو ده فهرمویت: ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشِبْهَةً﴾ (۱۲۱). هه روه ها گه لیک سیفه تی تر.

نه وهی پون و ناشکراو پاست و دروسته نه وهی به که ناوه کانی خواو سیفاته کانی تاییه ت و شایسته ن به خوی، وه ناوی دروستکراوه کانی شی تاییه ت و شایسته ن به خویان، هیچ پیویست نیه که هاو به شی هه بیته له ناودا و اتاهاو به شی بون له ناوه رۆک و حه قیقه تدا، نه مه ش له بهر نه وهی که هیچ هاو چونیه ک و چون به کیه که له نیوان هه ردو ناو نراوه کان (المُسَمِّينَ) و هه ردو وه سف کراوه کاند (الموصوفین) نیه، نه مه ش دیارو ناشکراو پواله تی و اتاو مه به سته کانه، سوپاس بۆ خوای گه وره.

روی سۆ یه م: نه وهی که سیفاتی ته او (کمال) ی نیه، به هیچ شیوه یه که به که لکی نه وه نایه ت که بکریته خوا (إلهًا)، هه ر له بهر نه مه بو نیبراهیم به باوکی گوت: ﴿لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ﴾ سورة مریم: (۴۲). واته: بۆچی شتانیک ده په رستن که نه هیچ شتیک ده بیستن و نه هیچ ده بینن. وه رگیز. هه روه ها خوای گه وره له بهر په رچ دانه وهی نه وانیه که گویره که یان ده په رست ده فهرمویت: ﴿الَّذِينَ يَرَوْنَ أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا﴾ (۱۲۲). واته: نایا نابین نه وه گویره که یه ی که ده ی په رستن نه ده توانیت قسه یان له گه ل دا بکات

(۱۲۱) — سورة الروم: (۵۴).

ب - واته: گه وره یی و ده سلالات بۆ نه و خوایی که نیوه ی له بی هیزی دروست کردوه واته له دلۆپه ناوی بئ هیزی باوک و هیلکزی که ی دایک دروست کردوه، هه روه ها له بی هیزیتان له ناو سکی دایکتان و نه مجار قوناعی بئ هیزی مندالی و ساوایی، دواپی ورده و ده گه وره ده بن و گه شه ده کن و گه نچ ده بن و ده بنه که سیک ی به هیز، نه مجار که گه یشتنه سه ر لوتکه ی گردو کوچکه ی ژبان سه ره و شوپ ده بنه وه به رو خوار بۆ ته ختایی ژبان به ره و بئ هیزی ده رۆقه وه و پیر ده بن و چه سته تان داد پختو به ره و مردن ده پختن و ده من. وه رگیز.

(۱۲۲) — سورة الأعراف: (۱۴۸).

نه ده توانیت پښومایې و هیدایه تیان بدات و نه ده توانیت سودیان پې بگه یه نیت و نه ده توانیت زیانیا ن لې لابدات و نه ده توانیت تنگو چه له مه و ناخوشیان له سر لابدات. وهرگېږي.

روی چواره م: چه سپاندن و سه لماندنې سیفاته کان ته واویه و نه فی و دارپنیا ن ناته واویه، دهی نه و که سهی یا نه و شته ی که هیچ سیفاتی نین، یا ن هر نه و یا ن ناته واوه، خوی گوره پاک و بیگه رده و له وه به دوره.

روی پینجه م: هل گپانه وه و گورپنی سیفاته کان له پواله ت و پوی راسته قینه ی خویان هیچ به لگه یه کی له سر نه و بونی نه، و پوچه له و باتله، دهی سریشکیه تی (تفویض) واتای نه وه ده گه یه نې که خوی گوره له قورثانی پیروزدا به شتیک ده مان دوینیت که له واتاکه ی ناگین، که چی نه و ته فرمانان پې ده کات که به ناوه کانی خوا داوا له خوا بکه ین و له بهری بیارپینه وه، دهی که وایې چو ن ده توانین به شتیک داوای لې بکه ین که له واتاکه ی تی ناگین، هر وه ها خوی گوره فرمانان پی ده کات که له قورثان ورد ببینه وه و اتاو مه به ست و حوکمه کانی تی بگه ین و لې ی شارها زبا بین، نهی چو ن فرمانان پې ده کات له شتیک ورد ببینه وه و لې ی بکولینه وه که واتاکه ی تی ناگین؟

له مه وه بزمان دهرده که ویت که گومانی تیدا نه ده بی ناو و سیفاته کانی خوا به و شیوه یه و به روه بچه سپیتین که لایه ق و شایسته یه به خوی، له گال نه فی کردن و وه لا نانی و پچونی خوا به دروستکاروه کانی و به بونه وهر، هر وه کو خوی ده فهرمویت: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ سورة الشوری: (۱۱). (واته: هیچ شتیک له وینه ی خوا دا نه و خوی گوره له هیچ ناچیت و بیسه رو بینایه واته ده بیستیت و ده ش بیستی. وهرگېږي).

خوی گوره وینا کردن و وپچواندنې شته کانی له نه فسی قه ده غه کرده، وه سیفاتی بیستن و بینینی بؤ خوی برپار داوه و بؤ خوی چه سپاندون، نه مه ش به لگه یه له سر نه وه ی که سه لماندن و چه سپاندنی سیفاته کان وپچواندن و چونیه کی هل ناگریت و لې ی به دوره، وه به لگه شن له سر واجبیه تی سه لماندن و جیگر کردنې سیفاته کان وپرای وه لا نان و نه فی کردنې وپچواندن (المشاهمة)، وه نه مه ش واتای ده ق و ناوه روکی قسه و بیرو پای نه هلی سوننه ت و جهامه ته له نه فی و له سه لماندنې ناو و سیفاته کان: سه لماندن و جیگر کردن به بی نواندن و وینا کردن (تمثیل) و پاک راگرتن (تزیه) به بی په ک خستن و له کار خستن (بلا تعطیل).

دەرگای سى يەم

رونکردنەوى ھاوبەش پەيدا كردن و لادان (الإنحراف) لەژيانى مروقايەتى دا
چاۋ پيدا خشاندىكى ميژويى دەربارە كوفرو ئىلحادى و ھاوبەش دانان و دو پويى

وئەم لقانەى خوارەو لەخۆ دەگریت:

بەشى يەكەم: پى ھەلخلىسكان و لادان لەژيانى گەلانى جيهاندا.

بەشى دوەم: ھاوبەش دانان - پىناسە و جۆرەكانى.

بەشى سى يەم: كوفرو - پىناسە و جۆرەكانى.

بەشى چوارەم: دو پويى - پىناسە و جۆرەكانى.

بەشى پىنجەم: رونکردنەوى راستەقىنەى ھەر يەكئ لە: نەقامى و نەزانى و ناحالى
بون (الجاهلية) - دەرچون لەدين و خرابەكارى (الفسق) - گومرايى و سەرلئيشىواوى (الضلال) -
ھەل گەرانەو لەدين (الردة): بەشەكانى، حوكمەكانى.

به شى به كه م

پى هه څلېسكان و لادان له ژيانى كه لاني جيهاندا.

خوای گوره دروستکراوه کان واته بونه وهرى بؤ به نډايه تى کردنى خوۍ دروست
 کردون، ووه هرچيه کى پتويستيان هه يه له ژيانياندا له روژى و پيداويستيه کاني ژيانيات بؤ
 ناماده کردون و خستونيه به وده ستيان، خوای گوره دهغه رمويت: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ
 وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُونَ ﴿٥٧﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو
 الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾ سورة الذاريات (٥٦-٥٨).

وه نه نفسى مروفه هر له فيتره تى خوۍ دا وايه به گهر لى بگه رين، بؤ خوۍ ددان به
 خوايه تى خوای گوره دا دينيت و پرواى پى ي هه يه و، خوای خوۍ خوۍ خوۍ ده ویت، دهى
 په رستيت و به نډايه تى بؤ ده کات و هيچ هاوبه شيه کى بؤ دانانيت. به لام کاتیک
 شهياتينه کاني جنوکه و مروفه کان خوتخوته يان ده خه نه دل و کاره کانيان بؤ ده رانفنه وه
 له و پیره وه خوا په رستى و به نډايه تى کردنه بؤ خوای گوره لای ده دهن و پى يان هه ل
 ده څلېسکى پين و تیک ده چن و به ره و گومرايى و سهر ليشيواوى ده پون و پنگه يان لى گوم
 ده بيت، به وهى که سروش بؤ به کترى ده بن به قسه لى لوس و زاق و بريقى هه لفریوتنه رانه
 به نډاه کاني خوا هه ل ده فریوتين و له پنگه لى خوا په رستى لايان ده دهن. ده نا هر
 به فيتره ت به ته نها خوا په رستى پشت نه ستوره (مركز بالفطرة) و خوای گوره له سهر
 فيتره تى نيسلام دروستى کردون، به لام هاوبه ش دانان (الشرك) کارى کى نامؤ و له پرو
 له دوايى دا سهرى هه لداوه و شتيكى دهره کى وهاورده يه بؤ ناو بازنه تى ته نها خوا
 په رستى. خوای په روه ردگار دهغه رمويت: ﴿فَأْتِمُّ وَحْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ
 النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ﴿١٢٣﴾.

(١٢٣) — سورة الروم: (٣٠).

ب. واته: خوای گوره بو ده کاته پتغه مبه رستى پى ي دهغه رمويت: بو بگه ره نايينه کات و به رده وام پى دامه زرا
 به و له هه مو پنگه و پيازيكى تر بو وه رگيره و لى ي دور بگه وه، نه و نايينه پاک و نهرم و نيان و ميانه په و لى بو رده يه
 نايينيکى راست و فيتره ته که خوای گوره له دلى به نډه کاني خوۍ چه قاندوه و له سهره تاوه له سهره نه م نايينه فيتره ته
 دروستى کردون، هه ر شتيکيش که خوای گوره دروستى کرد بيت و هينا بيتيه دى ئيدى تازه گوراني به سهردا نايه.
 نه فسرى گوشه ن ب ١٠٤٤. وه رگيره.

هروهه پيغه مبر ﷺ فهرمويه تي: {كل مولود يولد على الفطرة فأبواه يهودانه، وينصرانه، أو
مجسانه} (۱۱۶). ئاده ميزاده كان له بنه پرتدا له سر ته نها خوا په رستين و له سر ئاييني فيتره تن.

وه ئاييني ئيسلام، ئو ئايينه بو كه ئيبراهيم - عليه السلام - له سهرى بو، هروهه
ئوانه شى كه له وه چه كاني ئو هاتون به دريژايى سه ده كان همويان هر له سر ئم
ئاييني ئيسلامه بون، ئه وه ته خواى گوره ده فهرموي: ﴿كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ
النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ﴾ (۱۲۰) ..

وه بو به كه مجار هاويه ش دانان و لادان له بيرو باوه پرى راسته قينه له ناو گه لى نوح دا
پوى داو سهرى ه لدا، نوح به كه مين پيغه مبر و په وانه كراوه كه بو به شه ريه ت نيردراوه
دواى پودانى هاويه ش دانان له ناو ئاده ميزاده كاندا: ﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحِ
وَالنَّبِيِّنَ مِنْ بَعْدِهِ﴾ (۱۲۱).

ابن عباس گوتويه تي: (له نيوان ئاده م نوح دا - عليهما السلام - ده سه ده يه وه هر
همويان له سر ئاييني ئيسلام بون، (واته هه زار سالى په به ق خه لكى له سر ته نها خوا
په رستى بون و به پاكي و پوختى خويان ده په رست و هيچ پييس و پوخليه كى هاويه ش
دانان و بى باوه پرى و مله پرى نه بو، همو ئاده ميزاده كان له سر خوا په رستى پاك و بى
غلو و غه ش بون، خوا ناسى كاكله و بى خلته بون، دوايى شه يتان فريوى دان و به هوى

(۱۱۶) لفي الصحيحين من حديث أبي هريرة.

ب - وانا كه يمان له پرايرودا ليك داوه ته وه . وه رگنيز.

(۱۲۰) أ - سورة البقرة: (۲۱۳).

ب - واته: خه لكى يان ئاده ميزاده كان هر همويان له سر يه ك تاكه بيرو باوه پرى ئايين بون كه ئاييني ئيسلامه،
كه مه به ستى سه ره تاي ئاده ميزاده، به لام كه زود بون و چه ندان گه ل و مؤزو تيره و وه چه يان لى كه وتنه وه شه يتان ه لى
فريواندن وله ريگه ي راستى خويى و ئم ئاييني ئيسلامه لاي دان و گومراو سه رليش تواري كردن بويه خواى گوره به پى ي
كات و زه مينه و پيداويستيه كاني مؤلفه كان پيغه مبران و په وانه كراوه كاني خوى بو ده ناردين و بو هر كاميكيان كتيب و
به رنامه و كه ته لوكى ژيانى بو ده ناردينه خوار بو ئه وه ي به پى ي ئو به رنامه يه ژيان به رنه سه رو بگه ريته وه سر ئاييني
خواو ريگه ي راستى خويى، به ترساندن له سزاي خواو به دوزخ و به مرگيى دان به پاداشت دانه وه و به چونه ناو به هه شتى
خويى . وه رگنيز.

(۱۲۱) أ - سورة النساء: (۱۶۳).

ب - واته: ئه ي محمد ﷺ ئيمه سروش (وحى) يمان بو تو ناروده هروهه كو چون بو نوح و بو ئو پيغه مبرانه ي

كه له دواى ئو هاتون . وه رگنيز.

مردنی پیٚنچ پیاوچاک و وهلیه کانی خوا (یه عوق و یه غوث و نه سرو و دو صواع) که له سه دهی به که مدا وینه و په یکهری پی تاشین و پی ی گوتن له مال و له شوینی پهرستگا کانتاندا دایان بنین و هه لیان بهاوه سنو ته ماشایان بکن و به ندایه تی بو خوا بکن، به لام نه چن نه وانه پهرستن و ته نیا خوا پهرستن چونکه نه وانه زانا بون و نایینتان له وان و هرگرتوه و لی یانه وه فی ر بون. شه یتان فیلبازیکی زور زیره ک به نارام و خو پراگره سه دان سال خوی پراگرت هه تا نه و به رانه (اللیل) پویشتن و به ره ی تازه به سه ردا هاتن و نه و به ره یه نه مان و مردن نه مجار بو به ره ی دوهم به ره کانی پیش خویان بیر چوه وه و شه یتان نه مجار که وته سه ر سه کی مه به سستی راسته قینه ی خوی و فیلی لی کردن و گوتی: باب و باپیری نیوه وایان نه ده کرد به لکو نه و پیٚنچ پیاوچاکانه یان ده پهرست و کپنوشیان بو ده بردن نیوه ش کپنوشیان بو به رن نه وانه پهرستراوانی نیوه و له خواتان نزیک ده که نه وه نیدی به م شیوه یه هالی فریواندن و فیتری بت پهرستی و پهرستنی غهیری خوی کردن و به م جوره بت پهرستی له ناو ناده میزاده کانداه سهری هه ل داو یه که مین بت پهرستی له سه رده می نوح دا سهری هه لدا، نه وه بو دوی بلاو بونه وه و ته شه نه کردنی بت پهرستی و گومپایی و سه ر لیشیواوی خوی گوره نوحی بو په وانه کردن، نوح نو سه دو په نجا سال بانگی کردن بو ته نھا خوا پهرستی و کشانه وه له بت پهرستی و هاوبه ش دانان بو خوی گوره، به لام نه یتوانی شوینه واری شومی نه و شه یتانه بسپرته وه چونکه نه وه نده خراپی فریو دا بون و نه و بت پهرستی و هاوبه ش دانانه له گه ل خوین و گوشتیان تیکه ل بوبو هر کاتیک نوح بانگی ده کردن بو خوا پهرستی و کشانه وه له هاوبه ش دانان بو خوی گوره نه وانه رایان ده کردو گوی یان بو نه ده گرت و گوئی کانی خویان ده ناخنی و جلو به رگه کانیان به سه ر سه رو گوئیلاکی خویاندا ده دا تا کو گوی یان له قسه کانی نوح نه بیٚت، نو سه دو په نجا سال بانگی کردن که چه چی که متر له هه شتا که س بریایان هینا، تانه نجام نوح له به ر ده ستیان بیزار بو و دوعای لی کردن فرموی: ﴿وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا﴾ إِنَّكَ إِن تَذَرْنَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿سورة نوح: (۲۶ - ۲۷) واته: خویه گیان تووی کافران له سه ر گوی زه وی نه هیلیت چونکه نه گه ر هر نه و لی یان بگه ریتت نه وه نده موسلمانانه ی که بریایان هیناوه

نه ونهش هه ل ده گپنه وه ودهيان كه نه وه بت پرست و هاوبهش دانه رو شه وهى له داوینیشیان ده كه ویته هه ر كافرو بیباوه رپی تاوانبار دهرده چن. شه وه بو خوی گه وره دو عاكه ی قبول كردو لافاوه به ناو بانگه كه ی نوحی (طوفان نوح) له سه ر زه وی بو به رپا كردن و ته نیا شه وانه ی له ناو كه شسته كه دا مانه وه له پرواداران پزگاریان بو سه رجه م ئاده میزاده بت پرست و هاوبهش په یداكاره كان خنكان و له ناو چون - وه رگپ

إبن القیم گوتویه تی: (ثم قسه یه به ته واوی راسته، خویندنه وه ی ابی ابن كعب واتا بو ثم نایه ته ی سورته ی (البقره) شه وه یه: (دواوی جیاوازی و جیاپایی كه وته نیوانیانه وه له بیرو باوه رپداو خوی گه ورهش پیغه مبه رانی بو په وانه كردن) (۱۲۷).

هه روه ها پشت راست كردنه وه ی و شاهیدی ثم خویندنه وه یه ثم فه رموده یه ی خوی گه وره یه له سورته ی یونس كه ده فه رموی: ﴿وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا﴾ (۱۲۸).

إبن القسیم - رحمه الله - ده لی: ناردن و په وانه كردنی پیغه مبه ران هوكاره كه ی شه و جیاوازی و جیاپاییه بو له نایینی راسته قینه ی خوی دا كه كه وته ناویانه وه و بو به هوی په رته وازه بونیان و لادانیان له بیرو باوه رپی نایینی ئیسلام، هه روه كو چون عه ره به كان له سه ر نایینی ئیبراهیم - علیه السلام - بون، هه تا شه و كاته ی كه عمرو كوپی لحي الخزاعي هات و له نایینی ئیبراهیم لای دان و وه ری گپران، وبته كانی هیتانه ناو خاكی عه رب، به سیفه تیگی تاییه تیش بو ناو خاكی حیجاز، به مه له نایینی خوا دور كه وتشه وه، وهاوبهش دانان (الشرك) له ولاته پیروژه كان (البلاد المقدسة) و ده ورو پشتی دا بلاو بوه وه، هه تا شه و كاته ی كه خوی گه وره پیغه مبه ره كه ی خوی محمد ﷺ كوتای پیغه مبه رانی

(۱۲۷) ا - إغاثة اللهنان: (۲/ ۱۰۲).

ب - واته: بت پرستی و هاوبهش دانان و خوا نه ناسی و ده رچون له نایینی خوا سه ری هه لداو په رته وازه بیرو جیاپایی كه وته ناو چین و تویره كانی ئاده میزاده كان و فیسق و فه سادی په یدا بو بویه خوی گه وره پیغه مبه ران و په یامه كانی خوی بو ناردنه خوا بو شه وه ی له و زه لكاوی گومپایی و سه ر لیثیواویه ده ستیان بگرن و بیان هیننه ده رو له ده ستی شه یتان و فرو فیله كانی شه یتان و شه یتانیه كان پزگاریان بكن. وه گپ.

(۱۲۸) ا - سورة یونس: (۱۹).

ب - واته: سه ر هه تا خه لكی هه مویان له سه ر یه ك شایین و بیرو باوه رپی بون كه نایینی ئیسلامه، به لام دوا ی شه وه ی جیاوازی و په رته وازه بیرو جیاپایی كه وته نیوانیانه وه به هوی شه یتانی نه فرین لیكراو و فریوی دان و له نایینی خوی لای دان. وه رگپ.

پهوانه کردو بانگی خه لکی کرد بۆ به تهنها خوا پەرستی خوای گه وره، وشوین که وتنی
 ئایینی ئیبراهیم، وه به پاستی ئه و زاته ماندو نه ناسه له پینگه ی خوادا تیکۆشاو نوچی نه داو
 نه سرهوت، هه تاکو بیروباوه پری به تهنها خوا پەرستی و ئایینی ئیبراهیم گه پابه وه، وه مو
 بتهکانی تیک شکاندن و وردو خاشی کردن و خوای گه وره ئایینی ئیسلامی پی ته واو کردو
 گه یاندیه مه نزل و جیگه ی مه به ست، وبه خشش و نازو نیعمه تی خۆی به سه ر جیهانیاندا
 ته واو کردو پی ی به خشین که بریتیه له نیعمه ت و به خششی بیروباوه پری پاسته قینه ی
 ئیسلام، دوا ی خۆشی چه ندان سه ده ی پر خیر و به ره که ت له سه ره تای ئه م ئوممه تی
 ئیسلامه له سه ر پینگه و پینازی ئه و ﷺ پویشتن، هه تاکو له سه ده کانی دوا یی دا نه فامی و
 نه زانی و گومرایی له ناودا بلاو بوه وه و جار یکی تر گه پابه وه بۆ ناو ئوممه تی ئیسلام،
 سه دان شتی نامۆ و ده ره کیان له ئایینه پوچه له کانی تر هیتایه ناو ئه م ئایینه پیروژه،
 دیسان سه ر له نوئی هاوبه ش دانان و هاوه ل بریاردان (الشرك) بۆ زۆریک له م ئوممه تی
 ئیسلامه گه پابه وه، به هۆی بانگه شه کارانی گومراو سه ر لیشیواو وه به هۆی دروست کردنی
 خانو له سه ر گۆرو مه زاره کان، به هۆی به گه وره دانان و به پیروژ زانینی خۆشه ویستانی
 خواو (الأریاء) و پیاوچاکان، ده ربپینی خۆشه ویستی بۆیان، هه تا گه یشته ئه و پاده یه یه ی
 که گلکۆو مه زاریان له سه ر گۆره کانیان دروست کردن، تابونه چه ند بت و کۆته لیک و جگه
 له خوا ده یان پهرستن، چه ندان قوربانیان بۆ ده کردن و بۆیان ده که ن، به جۆره ها شیوه
 خۆیان لی نزیك ده که نه وه و داوایان لی ده که ن و له به ریان ده پارینه وه و هانایان بۆ ده بن،
 نه زرو سه ر برینیان له سه ر گۆرو مه زارو گلکۆکانیان بۆ سه ر ده بپن، ئانه م هاوبه ش
 دانانانیهان به: وه سیله دانانی پیاوچاکان واته کردنی پیاوچاکان به واسیته له نیتوان
 خۆیان و خوادا ناو بردو ناو ده بن و گوايه بۆ ده ربپینی خۆشه ویستی بۆیان نه ک
 پهرستن و به ندایه تی بۆ کردنیان، هه ره کو خۆیان ده لئین، بی ئاگا له وه ی که ئه م کارو
 قسانه یان هه مان گۆته وه و قسه ی هاوبه ش په یداکارانی سه ره تاو پیش خویانن که ده یان گوت:
 ﴿ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى ﴾ سورة الزمر: (۳). (له به شه کانی رابردودا واته که یمان
 نویسه - وه رگنیر -).

له‌گه‌ل نه‌و‌هاوبه‌شی پیدا‌کردنه‌شدا که‌به‌شهریه‌تی تی‌که‌وتوه له‌کون و تازه‌دا، سوپاس بۆ خوا هیشتاکو ژورینه‌ی ئاده‌میزاده‌کان بپوایان به‌ته‌ن‌ها خوا په‌رستی خوای گوره‌هیه، به‌لکو ته‌نیا له‌به‌ندایه‌تی بۆ‌کردندا(العباده) هاوبه‌ش و هاوه‌ل داده‌نین، ه‌روه‌کو خوای گوره‌ده‌فرموی: ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾ (۱۲۹). واته‌هاوبه‌ش په‌یدا‌کارن بۆ خوای گوره‌.

به‌شیکي ژور که‌م نه‌بیټ له‌ئاده‌میزاده‌کان بونی په‌روه‌ردگار پ‌ت ناکه‌نه‌وه و بپوایان پی‌ی هیه، وه‌ک فرعه‌ون و بیباوه‌رو له‌تاین دهر‌چوه‌کانی سه‌رده‌م، کۆمونیست و مارکسیسته‌کانی ئه‌م زه‌مانه. بپروا نه‌بون و پ‌ت کردنه‌وه‌که‌شیان له‌پوی که‌لله‌ په‌قی و سه‌رکه‌شی و خۆ به‌زل زانیانه‌وه‌یه، به‌لام له‌ناخی خۆیاندا ناچارن که‌ده‌بی بپوایان به‌بونی خوای په‌روه‌ردگار ه‌بیټ و ددانی پ‌یدا بنین، و دل‌و دهرونیان بپیری له‌سه‌ر بدات، ه‌روه‌کو خوای گوره‌ده‌فرمویٔ: ﴿وَحَدِّثُوا بِهَا وَاسْتَفْتَهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا﴾ سورة النمل: (۱۴).

عه‌قلیان دهر‌زانیت و ه‌ست به‌وه ده‌کات و ددان پ‌یدا دینیت که‌ده‌بی ه‌مو دروستکراویک و به‌دیهاوتیک دروستکارو به‌دیهنه‌ری ه‌بیټ و هیچ شتیک له‌خۆوه دروست نابیت و نایه‌ته بون، وه‌ئه‌م سیستمه ریک و پیکه‌ی ئه‌م بونه‌وه‌ره ریک و پیک و ورده‌کاریه شتیکي به‌لگه نه‌ویسته و گومانی تیدا نیه که‌ده‌بی ه‌لسورپینه‌رو به‌پړوه‌به‌ریکی ژور ژیرودانا، به‌تواناو زاناو زانیار ه‌بیټ، ه‌ر که‌سک که‌ئینکاری بونی نه‌و دروستکارو به‌دیهنه‌ره بکات نه‌وه یان عه‌قلی له‌ده‌ست داوه، یاخود خۆ به‌زل زان و که‌لله په‌ق و سه‌ر که‌ش و مله‌وپه که‌به‌پاستی عه‌قلی پوچه‌ل بوه و به‌ته‌واوی ژیری و فامیده‌یی خۆی له‌ده‌ست داوه و نه‌فسی خۆی سوک و چروک کردوه و گوج بوه، ئه‌مه‌ش هیچ جیگه‌ی وانه‌و په‌ندو ئاوړ لیدانه‌وه نیه.

(۱۲۹) — سورة يوسف: (۱۰۶).

ب. وانا که‌یمان له‌به‌شه‌کانی بابردودا لیک داوه‌ته‌وه. وه‌رگتیر.

بهشی دوهم

هاوبهش دانان - پیناسه و جورهکانی.

۱- پیناسه گه‌ی: هاوبهش دانان: بریتیه له دانانی هاوبهش بۆ خوای گه‌وره له په‌روه‌ردگاریتتی و له‌خوایه‌تی خوای گه‌وره‌داو به‌زۆریش هاوبهش دانان له‌خوایه‌تی خوای په‌روه‌ردگاردایا ده‌دات، به‌وه‌ی که له‌گه‌ل خوادا داوا له‌غه‌یری خوا بکه‌یت، یاخود ئه‌نجامدانی جوریک له‌به‌ندایه‌تیه‌کان بۆ غه‌یری خوای گه‌وره، وه‌ک سه‌رپه‌ین و نه‌ز کردن، وترسان و داوا و پجا کردن و خۆشه‌ویستی. وه‌هاوبهش دانان له‌گوناحه گه‌وره‌کانه، ئه‌مه‌ش له‌به‌ر چه‌ند هۆیه‌ک:

۱- چونکه وێچواندنی به‌دهیه‌نهره به‌دروستکاروه‌کانی له‌تایبه‌تمه‌ندی و جیاکاریه‌کانی خوایه‌تی دا، هه‌ر که‌سیک هه‌ر شتیک بکاته هاوبه‌شی خوای گه‌وره ئه‌وه به‌خوای گه‌وره‌ی چواندوه، دیاره شتیک به‌لگه نه‌ویسته که‌ئهم کاره‌گه‌وره‌ترین سته‌میکه و له‌خوای گه‌وره‌ی ده‌کات، خوای په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رمویت: ﴿إِنَّ الشُّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ سورة لقمان: (۱۳). (واته: هاوبه‌شی دانان بۆ خوا سته‌میکێ زۆر گه‌وره‌یه له‌خوا ده‌کریت. وه‌رگێت).

پیناسه‌ی سته‌م (الظلم): بریتیه له‌دانانی شتیک له‌غه‌یری جیگه‌ی راسته‌قینه‌ی خۆی، چاهه‌ر که‌سیک شتیکێ تر یا که‌سیکێ تر غه‌یری خوا بپه‌رستیت و به‌ندایه‌تی بۆ بکات ئه‌وه به‌ندایه‌تی کردنی له‌غه‌یری جیگه‌ی راسته‌قینه‌ی خۆی داناهه‌ و بۆ که‌سیکێ تری ناشایسته‌ی خۆی کردوه و بۆ ئه‌وه که‌سه‌ی ئه‌نجام نه‌داوه که‌ته‌نیا لایه‌ق و شایسته‌یه به‌وه‌که‌خوای پاک و بێگه‌رده، ده‌ی که‌واته ئه‌وه گه‌وره‌ترین سته‌میکه و له‌خوای په‌روه‌ردگاری کردوه.

۲- خوای په‌روه‌ردگار هه‌والی پێداوین و پێی راگه‌یاندوین که‌هه‌رگیز له‌وه‌که‌سه‌خۆش نابیت که‌هاوبه‌ش و هاوشان بۆ خوای گه‌وره‌دانه‌نیت ئه‌گه‌ر تۆبه نه‌کات، خوای به‌رزو بێ هاوتا ده‌فه‌رموئ: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ (۱۳۰).

۳- خوای گه‌وره هه‌والی پێ داوین که‌به‌هه‌شتی له‌هاوبه‌ش په‌یداکاران حه‌رام کردوه، وه‌به‌هه‌میشه‌یی له‌دۆزه‌خدا ده‌مێنیته‌وه و تیایدا نه‌مره، خوای بالا ده‌ست و کار به‌جێ

(۱۳۰) — سورة النساء: (۴۸)

ب - وانا که‌یمان له‌پا‌بردودا شی کردۆته‌وه. وه‌رگێت.

ده فرمویت: ﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْحَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ (۱۳۱).

۴- هاویش دانان بقِ خوی گه وره همو کارو کرده وه چاکه کان ده سپرته وه، خوی گه وره ده فرموی: ﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (۱۳۲). هه روه ها ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ سورة الزمر: (۶۵). (واتا که ایمان له رابردودا شی کردوته وه - وه رگتی).

۵- هاویش دانر خوین و مالی له موسلمانان حه لاله واته ده بی بکوژی، خوی گه وره ده فرموی: ﴿فَاتَّبِعُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَخْضُرُوهُمْ وَأَقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ﴾ (۱۳۳). هه روه ها پیغه مبه ر^ﷺ ده فرمویته: ﴿أمرت أن أقاتل الناس حتى يقولوا: لا إله إلا الله، فإذا قالوها عصموا مني دماءهم وأموالهم إلا بحقها﴾ (۱۳۴).

۶- هاویش دانان له گوناچه گه وره کانن پیغه مبه ر^ﷺ ده فرمویته: ﴿ألا أنبئكم بأكبر الكبائر { قلنا: بلى يا رسول الله، قال: {الإشراك بالله، وعقوق الوالدين...}﴾ (۱۳۵).

ناودارو بلیمهت ابن القسیم گوتویته: (خوی گه وره هه والی پی داوین که مه به ست له دروست کردن و هیتانه دی خه لک فرمان کردن: نه وه یه که خوی گه وره به ناوو سیفاته کانی بناسن، وبه ته نیا بیپرستن و به ندایه تی بقِ بکن و هیچ کس و هیچ شتیکی

(۱۳۱) أ — سورة المائدة: (۷۲).

ب - واتا که ایمان له به شه کانی رابردودا نوسیه. وه رگتی.

(۱۳۲) أ — سورة الأنعام: (۸۸).

ب - واته: نه گهر هاویش بقِ خوی گه وره دابنن همو کرده وه چاکه کانیان که کردویانن پهش ده بنه وه و هچیانن لی

وه رناگریت. وه رگتی.

(۱۳۳) أ — سورة التوبة: (۵).

ب - واته: هاویش دانر ان بکوئن له مهر شویتیک توشیان بون، به دیلی بیان گرن و ته نگیان پی هه ل بچن و ده وره بیان

بدن، بزیان دانیشن همو پوانگه و بۆسه یه کیان لی بگرن و به هیچ شیوه یه ک باریان مه دن. وه رگتی.

(۱۳۴) أ — رواه البخاري ومسلم.

ب - واتا که ایمان له به شه کانی رابردودا نوسیه. وه رگتی.

(۱۳۵) أ — سورة التوبة: (۵).

ب - واته: نایا گه وره ترینی گوناچه کانتان پی بلیم، گوتمان: به لی نهی په سولی خوا، فرموی: {هاویش دانان بقِ خوا، و

توره کردن و ریژ نه گرتن و بازار دانی دایک و باوک}. وه رگتی.

له گه ل دا مه که نه هاو به شو هاوشان، وه ناده ميمزاده کان به داد په روهری وهق په روهری مه ل بستن و داد په روهر بن، نه و داد په روهری که ناسمانه کان و زهوی له سر وه ستاوه، هه روهر کو خوی گه وره ده فمویت: ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾ سورة الحديد: (۲۵).

خوی پاک و بیگه رد پی پاگه یان دوین که نیتر دراوه کانی خوی بؤ په وانه کردوین، وه هه روهر ها کتیبه کانی خوی بؤ نار دوینه خوار بؤ نه وهی به پی ی نه و به رنمانه ناده ميمزاده کان برون به پتوه و داد و داد په روهری له ناو خه لکی دا بلا و بکه نه وه به دريژایی ژيانی مروفایه تی، وه گه وره ترين داد په روهری و راستیش بریتیه له: به ته نها خوا په رستی که بریتیه له سهری داد و داد په روهری و کولکه و پالپشته کانی (قوامه)، وه له به رامبه ریشدا هاو به ش دانان ستم و ستم کاریه هه روهر کو خوی گه وره ده فمویت: ﴿إِنَّ الشَّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ سورة لقمان: (۱۳). دهی که واته هاو به ش دانان ستم ترینی ستم مانه، و به ته نها خوا په رستیش راست ترين و داد په روهر ترين داد و داد په روهری که کانه، توند ترين و سهر سخت ترين پیچه وانه و دژیک بؤ نه م به ستم بریتیه له گه وره ترینی گوناحه کان (أكبر الكبائر). هه تا نه و شوینه ی که ده لی: (له بهر نه وهی که هاو به ش دانان به خودی خوی پیچه وانه و دژي نه م به ستم و اتایه یه، به په هایي نه وه واته هاو به ش دانان له گه وره ترینی گوناحه کانه، و خوی گه وره به ههشت له هه مو هاو به ش دانه ریک حه رام ده کات، خوین و مال و خاوو خیزانی بؤ نه هلی به ته نها خوا په رستان حه لال ده کات، وه بیان کن به کویله و به نده ی خویمان له بهر نه وهی به ندایه تی کردن و په رستنی خویان واز لی هیناوه و له دینی خوا لایان داوه.، خوی گه وره قه ده غه ی کرده که هیچ کاریک له کاره کانی هاو به ش په یداکار وه برگیریت. یا خود هیچ تکایه کیان لی وه برگیریت، له دویای دا وه لایم دوعای بدریته وه، یا رجا و داواکانی وه برگیریت، هاو به ش دانه ر له نه فام ترين و نه زان ترینی نه زان و نه فامه کانه له باره ی خوی گه وره وه، چسونه که له دروستکراوه کانی خوی دا هاو وینه و هاوشیوه ی بؤ خوی خالق داناه، دیاره نه مه ش دیار ترين و پونترين نه زانی و نه فامیه به رامبه ر به خوی گه وره، هه روهر کو نه وه نه و په پی

سته م و سته مكاريه له خواى گوره ده كړيت، خو نه گره هاوبه ش دانر له واقعدا سته ميش له په روه ردگارى نه كات، به دلنيايي وه سته م له نه فسي خوئى ده كات). ته واو.

۷- هاوبه ش پهيدا كردن بؤ خواى گوره ناته واوى و بونى خه وش و عه يب ده گه يه نيټ كه خواى په روه ردگار له و دو سيفه ته به دوره و پاك و بيگه رده، هر كه سيك هاوبه ش بؤ خوا دابنيټ نه وه بؤ خواى ده سه لمينى و جيگير ده كات كه خواى گوره خوئى دور خستوته وه و خوئى لى پاك و بيگه رد كرده، كه سيفه تى ناته واوى و بونى عه يبه (خواى گوره په نامان بدات)، وه نه مش گوماني تيدا نيه نه و په پرى دژايه تى كردن و له سنور تى په پاندنه به رامبه ر به خواى په روه ردگار، وه و په پرى سره كه شى و كه لله په قى و دوژمنايه تى كردنى خواى گوره يه (المعاندة و المشاققة لله).

ب - جوړه كاني هاوبه ش دانان (الشرك):

هاوبه ش دانان دو به شى هه يه:

جوړى يه كه م: هاوبه ش دانانى گوره (شرك الأكبر): هاوبه ش دانانى گوره پى ي ثابيني خوا دهرده چيت، وه خاوه نه كه ي به هه ميشه يى له ناگرى دوزه خدا ده ميټيټه وه و تيايدا نه مره، نه گره له سهر نه و حاله ته دا مردو توبه ي نه كرد، كه بريټيه له نه نجامدانى هه نديك له جوړه كاني به ندايه تى كردن بؤ غه يرى خوا، وه ك دوعاو داوا كردن له غه يرى خوا، وه خو نريك كردنه وه به سه ربرپين و نه زردن بؤ غه يرى خوا له گورپو نه زرگه و مه زاره كان و جنوكه و شه ياتينيه كان، ترسان له مردوان و جنوكه ياشه ياتينيه كان كه گوايه زيانيان پى ده گه يه نيټ و توشى به لاو ته نكه به ريان ده كات يان توشى نه خو شيان ده كات (كورد گزته نى ده يه نكيوت. وه رگيږ)، هه روه ها رچاو پارانه وه له بهر غه يرى خوا له شتيكدا كه كه سى تر تواناي به سهردا ناشكيټ جگه له خواى په روه ردگار له هينانه دى و جى به جى كردنى پيداويستيه كان، بزگار كردن له ناكوكى و به لاو ته نگره كان، له وه ي كه نه مړو له ده ورى گلگرو نه زرگه و مه زاره كاني كه له سهر گورپى دوستانى خواو پياو چاكان دروست كراون ده كړيت، خواى گوره ده فهرمويت: ﴿وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتَبْتُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي

الأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿سورة يونس: (١٨). (واتا که ایمان له به‌شه‌کانی
پا بردودا شی کردوته‌وه. وه‌رگتې).

جوړی دوهم: هاو به‌ش دانانی بچوک (شرك الأصغر): نه‌م جوړه‌یان پی‌ی له‌تایینی
خوا نه‌رنناچیت، به‌لام له‌به‌ته‌نبا خوا په‌رستی که‌م ده‌کاته‌وه، هوکارنیکیشه بؤ‌گه‌یشتن
به‌هاو به‌شی دانانی گوره، نه‌م‌ش دو به‌شی هه‌یه:

به‌شی یه‌که‌م: نه‌و هاو به‌شی دانانه‌یه که‌له‌سه‌ر زمان و نه‌ندامه‌کانی جه‌سته نه‌نجام
ده‌دریت: که‌بریتیه له‌گورکدن واته‌گوتن به‌زمان و نه‌نجامدان به‌کرده‌وه، گوتن به‌زمان
واته‌گورکدن وه‌ک سویند خواردن به‌غیری خوا، پیغمبر ﷺ فرمویه‌تی: {من حلف
بغير الله فقد كفر أو أشرك} (١٣٦). هه‌روه‌ها گوتنی: (ما شاء الله وشئت - نه‌گه‌ر خواشو
توش بتانه‌وینت)، پیغمبر ﷺ به‌رامبه‌ر به‌و پیاو‌ه‌ی که‌پی‌ی گوت: (ما شاء الله وشئت)
فرموی: {أجعلني لله ندا؟! قل: ما شاء الله وحده} (١٣٧). هه‌روه‌ها گوتنی: (لولا الله وفلان -
نه‌گه‌ر خوا وفلان که‌س نه‌بوايه)، به‌لکو راستیه‌که‌ی نه‌وه‌یه، ده‌بی بلی‌ی: (ما شاء الله ثم
شاء فلان - نه‌گه‌ر خوا ویستی له‌سه‌ر بیټ و نه‌مجار توش حه‌زت لی بیټ) وه‌ (لولا الله ثم فلان
- نه‌گه‌ر خوا نه‌یايه و نه‌مجار فلان)، چونکه وشه‌ی (ثم - پاشان یانه‌مجار) واتای پیز به‌ندی
و یه‌ک له‌دوای یه‌ک ده‌گه‌یه‌نیت له‌گه‌ل سستی و لیک دور که‌وتنه‌وه‌یه‌ک له‌نیوان خواو
به‌نده‌کانی دا واته‌نه‌گه‌ر خوا ویستی له‌سه‌ر بیټ نه‌مجار دوایی توش حه‌زت لی بیټ،
وه‌نه‌مه واده‌گه‌یه‌نیت که‌ویست و حه‌زی به‌نده پاشکوی ویست و حه‌زونه‌زه‌کانی خوا
بیټ، هه‌روه‌کو خوی گوره ده‌فرمویت: ﴿وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ
الْعَالَمِينَ﴾ (١٣٨). به‌لام پیټی (واو): به‌ره‌هایی بؤ‌کوو هاو به‌شی به‌کار دیت. و پیز به‌ندی

(١٣٦) أ - رواه الترمذي وصححه الحاكم.

پا. واته: هه‌ر که‌سبک سویند به‌غیری خوا بخوات نه‌وه کافر بوه یان هاو به‌شی بؤ‌خوا دانوه. وه‌رگتې.

(١٣٧) أ - رواه النسائي.

پا. واته: نه‌وه منت کرده‌هاو وینه بؤ‌خوا؟! جارنکی تر واملی، به‌لکو بلی نه‌گه‌ر خوی گوره به‌تاکو نه‌نبا

ویست و ناره‌زوی لی بیټ. وه‌رگتې.

(١٣٨) أ - سورة التکویر: (٢٩).

يەك لە دواى يەك ناگە يەنئەت، ھەر وھا لە وینەى ئەم جۆرە گۆتانە: (مالي إلا الله وأنت - له خواو لە تۆ بە و لاو ھىچ كەسى ترم نىە)، وە (هذا بركات الله وبركاتك - ئەمە لە بەرەكەت و پىرۆزى خواو بەرەكاتى تۆيە).

بە لām كەردە وە كان (الأفعال): وەكو لە دەست كەردنى بازنە يائالقه (الحلقة) خيئت و پە پۆو بەن (پەت) و گشتەك و وینەى ئەوانە بۆ لابردنى بە لاو موسيبەت و تەنگژە كان. ھەر وھا وینەى ھەلواسىنى نوشتە و گشتەك لە ترسى چاوە زارو ئەو جۆرە شتانە، ئەگەر بىرو باوە پى وا بئیت كە ئەو شتانە دەبنە ھۆى لابردنى ئەو بە لاو موسيبەتە، ئەو ھاوبەش دانانى بچوكە، چونكە خواى گەرە ئەم شتانەى نە كەردنە تە ھۆكارو سەبەبو وە سىلە لەم بوارانە دا، بە لām ئەگەر باوە پى وا بئیت كە ئەو شتانە بۆ خۆيان بە لاو موسيبەت و كيشە كانيان لە سەر لادە بن و خودى خۆيان پزگاريان دەكەن ئەو ھاوبەش دانانى گەرە يە چونكە پەيوەست بوە بە غەبرى خواو و اتە داواى لە غەبرى خوا كەردو وە ھانای بۆ غەبرى خوا بردو.

بەشى دوەم لە ھاوبەش دانانى بچوك: ھاوبەش دانانى ناديار (الخفي): كە برىتيە لە ھاوبەش دانان لە ويستو ئىرادە و نىە تدا، وەك پوپامايى و ناوبانگ (السمعة) وەك ئەو ھى كە كارىك بكات كە پى ى لە خوا نزيك دە بئیتە وە، بە لām مەبەستى ئەو ھى لە گەل دا ھە يە كە خەلكى باسى بكن و مەدحى بكن، ھەر وھا وەكو ئەو ھى نوێژە كانى بە جوانى دەكات، يا خود خىرو خىرات دەكات و دەبە خشىت، لە پىناوى ئەو ھى كە خەلكى مەدحى بكن و سوپاسى بكن، يا خود وىردە كان بە دەنگ دەخوینىت و دەنگى خۆش دەكات و دىپازىنئیتە وە دەيلە رىنئیتە وە لەكاتى خویندە وە قورئاندا بۆ ئەو ھى خەلك گوى ى لى بئیت و مەدحى بكن و ستايشى بكن و پى ى بلىن بە خوا فلان كەس دەنگى خۆشە. وە رىايى ئەگەر تىكەل بە ھەر كارىك بكرىت ئەو كارە پوچەل دەكاتە وە، خواى گەرە

ب. واتە: ئیو ھىچ شتىكتان ناوئیت و بۆتان ناگرنجییت و چتان لە دەست نایەت، مەگەر خواى گەرە مەبەستى بئیت و

ويست و ئارەزوى لەسەر بئیت و بۆتان ئەنجام دەدات. وە رگتېر.

ده فہرموی: ﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾ (۱۳۹).

ہر وہا پیغمبر ﷺ فہرمویہ تی: {أخوف ما أخاف عليكم الشرك الأصغر} قالوا: يارسول الله، وما الشرك الأصغر؟ قال: {الرياء} (۱۴۰).

ہر وہا کار کردن له پیناوا تہ ماح و مالی دنیا دا و اتہ بؤ دنیا خوری، و ہک تہ و کہ سہی کہ دہ چیتہ حج یا بانگ دہ دات یا پیش نویزی بؤ خہ لکی دہ کات له پیناوا دہ ست کہ و تہنی مالی دنیا، یا خود زانستہ شہریہ کان فیتری خہ لکی دہ کات، یا ن تیدہ کوشیت (یجہد) له پیناوا و دہ ست کہ و تہنی مالی دنیا. پیغمبر ﷺ فہرمویہ تی: {تعس عبد الدینار، و تعس عبد الدرہم، تعس عبد الحمیصہ، تعس عبد الحمیلہ، إن أعطی رضی، وإن لم یعط سخط} (۱۴۱).

پیشہ و ابن قیم - رحمہ اللہ - گوتویہ تی: (بہ لام ہاوبہش دانان له ویست و شیرادہ و نیہ تدا، تہ و دہریاہیہ کہ ہیج کہ ناریکی نین، کہ م کہ س ہہیہ پرگاری بیبت لی ی، ہر کہ سیٹ کہ کارہ کہی دا مہ بہستی غیری خوا بیبت، و نہیہ تی شتیکی تری بؤ لغہیری نزیک بونہ و ہ لخواو بہ مہ بہستی پاداشت و ہر گرتنہ و ہ، تہ و ہاوبہشی له نیہ ت و شیرادہ کہی دا پیدایا

(۱۳۹) — سورة الكهف: (۱۱۰).

ب. واتہ: تہی پیغمبر ﷺ و بیباورانی کہ باور بہ پیغمبریت ناهین بلن: منینش و کو نیوہ مروفتکم و ہیجم له نیوہ پتر نیوہ و تہنیا تہوہ نہ بیبت کہ خوای گہورہ و ہک پیغمبریک ریژی لی ناوم و سروش و حسی ام بؤ دہ نیریٹ کہ پینان رابگہیہ من کہ نیوہ تہنیا تاکہ خواہ کتان ہہیہ کہ بہ ہق بیہرستن و بہ ندایہ تی بؤ بکن و ہیج کہ س و ہیج شتیکی تر جگہ له خوای گہورہ مہ پرستن و بہ ندایہ تی بؤ مہ کن و ہاوم لی بؤ دہ نیین، جہر کہ سیکی کہ دہیہ ویبت لہرؤژی دواپی دا بہ دیداری خوای خوی شاد بیبت با کردہوی چاک بکات و ہیج ہاومل و ہاوبہش بؤ خوای تاکو تہنیا دانہ نیبت. و ہر گنپ.

(۱۴۰) — رواه أحمد والطبرانی والبخاری في شرح السنة.

ب. واتہ: تہوہی لہ مہ مو شتیکی پتر لی تان دہ ترسم کہ تی ی بکون ہاوبہش دانانی بیجوکہ، گوتیان: تہی پہ سولی خوا: ہاوبہش دانانی بیجوک چی یہ؟ فہرموی: پویامایی یہ (الریا). و ہر گنپ (۱۴۱) — رواه البخاری.

ب. خاکہ ساری و کلؤلی و قور بہ ساری بؤ بہ ندہی دینار، و قور بہ سارو خاکہ ساری بؤ بہ ندہی دیرہم، و قور بہ ساری بؤ بہ ندہی ورگ پر کار کہ مہیشہ خہ مہ کانی تہنیا ورگ پر کرنہ، خاکہ ساری بؤ بہ ندہی باخ و باخات و مالی دنیا، تہ گہر بیدریتی و ہی بیبت تہوہ پایہ و کہ یف خوشہ، و ہ تہ گہ نہ بیدریتی و تہی بو تہوا تورہ و تہنگا و گرزو مؤنہ و بیزارہ و ہر گنپ.

کړدوه، وه نیا ز یاکی (الإخلاص): نه وه یه که نیه ت و نیا ز پاکي ته نیا بؤ خوا یه له کارو چالاکیه کان و گفتارو قسه و ناخاوتنه کانی دا، هر ودها له نیه ت و ویست و ئیراده و خواسته کانی دا. ناهمه یه پاکیه تی و نه رمی و نیانی و ئی بورده یی نایینی ئیبراهیم که خوا ی گه وړه فرمانی به هم مو به نده کانی کړدوه که ته نیا هم ئاین و هم ریڼکه و ریڼازه بگرن و به م لاو به ولادا ملی کویره ری یان مگرن، وه غه بری هم نایینه له هیچ کامیک له به نده کانی قبول ناکات و وهر ناگرت، که نه مه ش پوی راسته قینه ی نایینی ئیسلامه، هر وده کو خوا ی گه وړه ده فرمویت: ﴿ وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾ سورة آل عمران: (۸۵). که بریتیه له نایینی ئیبراهیم - علیه السلام - که هر که سیک له م نایینه لایدات و هل بگرتتوه نه وه له سوک و چروک ترین که سو و سوکه له و چروکه کانه) (۱۴۲) ته و او.

پوخته ی نه وه ی که له پابردودا باس کرا چه ندان جیاوازی له نیا و هاو به ش دانانی گه وړه و بچوک دا هن که له م چه ندا خالانه ی خواره وده دا ده یلن گوشین:

۱- هاو به ش دانانی گه وړه: پی ی له نایین ده چپته وهر، به لام هی بچوک پی ی له نایین ده رناچیت، به لام له ته نها خوا په رستی که م ده کاته وه.

۲- هاو به ش دانانی گه وړه هم مو کړدوه چاکه کان په ش ده کاته وه، به لام هی بچوک هم مو کړدوه کان په ش ناکاته وه، ته نیا ریا بازی و کار کردن له پینا و مالی دنیا نه و کړدوه چاکانه په ش ده کاته وه که تیکه لیان بکرت.

۳- هاو به ش دانانی گه وړه خاوه نه که ی به هم می شه یی و نه مری له دوزه خدا ده هیلیته وه، وه ئی هی بچوک خاوه نه که ی به هم می شه یی و نه مری له دوزه خدا نامینیتته وه نه گه ر چوه ناویه وه.

۴- هاو به ش دانانی گه وړه خوین و سه رو مال حه لال و ریڼکه پی دات، به لام هاو به ش دانانی بچوک حه لالیان ناکات و ریڼکه یان پی نادات.

به شى سى يه م

كوفر (الكفر): پيناسه كه ي - جوړه كاني

ل پيناسه كه ي:

كوفر له زماندا: داپوشينو و پرده پش كردن^(۱۴۳)، و هكوفر له شه رعدا: دژى بپروا بونو و باوه پ كړدنه، دهى كوفر: بريتيه له بپروا يا باوه پ نه بون به خواى گوره و به پيغه مبه ران و په وانه كراوه كاني، چاچ دروى له گگل دا بيت، يا خود دروى له گگل دا نه بيت، به لكو ته نيا گومان كردن يا پشت هل كردن يا نيره يي (حسد)، يا خود خو به زل زانو و كه لله په قى، يا شوين كه وتنى هه ندئ له هه واو نارو زوه كاني كه ريگرن له شوين كه وتنى په يامى خوا. و نه گره دروزن (الكذب) گوره ترين كوفرى هه بيت، يا خود نكولئ له په يامى خوا بكات، هه روه ها نكوليكار يا كافر (الجاحد) و دروزن نيره چى (حسد) بيت واته نيره يي بكات، له گگل دنيا بونيشى له راستگويى په يامبه ران واته پيغه مبه ران^(۱۴۴).

ب - جوړه كاني:

كوفر دو جوړى هه يه:

جوړى په كه م: كوفرى گوره پى له نايين ده چپته دهر، كه نه ميش پينچ به شن:

به شى په كه م: كوفرى به درق خستنه وه (التكذيب)^(۱۴۵)، به لگه ش نه م فه رمايشته ي خواى گوره يه: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ﴾^(۱۴۶).

(۱۴۳) كافر وانا داپوشه ر، هه ر كه سيك شتيك داپوشيت پى ده لئين (كافر) كفر به وانا داپوشى، بويه ش به و كه سى كه له نايينى خوا دهر ده چپت ده لئين كافر چونكه راستى و واقعيته ي به رنامه و په يامه كه ي خواى داپوشيوه. هه روه ها به جوتيارايش ده لئين (كافر)، بى پى ده لئين كافر؟ چونكه تزو دانه ويته كان به زهوى ودره كات و دوايش ده بيكليت و به و كيلانه تزو دانه ويته كان به و گله كپلداروه داده پوشيت، واته نه و جوتياره تزو دانه ويته كاني داپوشى واته داپوشه ره (كافر) ه، وهر گتپ.

(۱۴۴) مجموع الفتاوى لشيخ الإسلام ابن تيمية (۱۲ / ۳۳۵).

(۱۴۵) واته: به درق خستنه وه ي پيغه مبه ران و په يامى خوا و بپروا نه كردن به و به رنامه يه ي كه خواى گوره بى مرقفى نردوته

خوارو بپروا نه كردن به پايه كاني نيمان و نيسلام. وهر گتپ.

(۱۴۶) أ - سورة العنكبوت: (۶۸).

به شی دوهم: کوفری نه ویستن و پرت کردنه وه (الإباء) وه خق بهزل زانین (الإستکبار) له گه ل نه وه شدا که به راستیشی ده زانیت و باوه پیشی پی یه تی، به لگهش فرمایشتی خوی گه وره: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ (۱۴۷).

به شی سئ یه م: کوفری گومان و دولی (الشک)، که بریتیه له کوفری گومان بردن (الطن) ، به لگهش نم فرموده ی خوی گه وره یه: ﴿وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿۱﴾ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّدِدْتُ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿۲﴾ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاكَ رَجُلًا ﴿۳﴾ لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿۴﴾﴾ (۱۴۸).

ب - واته: کن له و که سه سته مکار تره که درق به دم خاوه مه ل ده به ستیت و ده لی: خوی گه وره هاوه لی هه یه ، یاخود هه ق و پستی که بق هاته خوار که مه به ست له قورنانی پیورزه به درقی ده زانیت و باوه پی پی ناکات و ده لی: نه مه له لاین خاوه نه هاته و ، نایا چیکه ی هه وانه ی کافران و بیباوه پو ملهوپان ناو ناگری دوزه خ نیه؟ ته فسیری گوشه ن ب ل ۰۱۰۳۶ - وه رگنیز.

(۱۴۷) — سورة البقرة: (۳۴).

ب - واته: کاتن به فریشته کانمان گوت: کپنوشی پیز گوتن بق مادم به رن، نه ک سوچه ی پرستن چونکه نه میان ته نیا بق خوا ده کرتت. هه میان فرمانی شیمه یان جی به جن کرد ته نیا شیلیس نه بیت سه ریچی کردو نه ویست و خوی بهزل زانی و چوه پیزی کافران وه. وه رگنیز.

(۱۴۸) أ الکهف: ۳۵ — ۳۸.

ب - واته: کاتن چوه ناو باخ و باخاته که ی له بری نه وه ی سوپاس و ستایشی خوا بکات له سه ر شو هه مو نازو نیعه ته ی که خوا پی ی به خضیوه به لام نه و سته می له خوی کردو له خوی بابی بوو به هاوپنیکه ی گوت: من باره ر ناکم هه رگیز نه م باخ و باخاته جوانه له ناو بچیت و هه ر ده میتیت و به رده وام ده بیت، هه روه ها گوتی: من باوه پناکم پژی دواپی هه بیت و بیته دی. ده ی خق نه گه ر هه ش بیت و بگه پترنیمه وه لای به روه ردگارم له ویش لیره باشتر دهیم و مالو سامان و جیکم لیره باشتر ده بیت، هاوپنیکه ی پی ی گوت: نه وه تق له ناین هه ل گه پراویته وه و باوه پرت به و خوی به روه ردگارم نیه که تقی له گل و دواپیش له دلوپه ناویکی قیزه ونی باوکت و له میلکوککه ی دایکت دروست کردوه دوا ی نه وه ی نه و دلوپه ناوه ده چیت زامالی دایکته وه و دروستی کردی دواپی له دایک بری و گه وره بویت و کردویی به پیاوه جوان و ریک و پیک و خاوه ن به رن و بالایه ، هه روه ها پی ی گوت: که تق ده لیت شتی و نابت واته پژی قیامه ت نیه و دانایه که چی من باوه پی ته و اوام پی ی هه یه و ته نیا خوی به روه ردگار به خوی به روه ردگاری خوم ده زانو منی له نه پونه وه میتاوه ته بون و پوزیم ده دات و ده مژیه نیت و دم مرینیت و دیسان زیندوم ده کاتته وه هچ هاوه ل و هاوبه شی بق دانانیم. به تاک و ته نیا ده پیه رستم و به ندایه تی بق ده کم. وه رگنیز

به شی چوارهم: کوفری پشت تن کردن (الإعراض): به لگش نه م فرمایشتهی خوی گورهیه: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُعْرِضُونَ﴾ (۱۴۹).

به شی پینجه م: کوفری دوپویی (النفاق)، به لگشمان نه م فرمایشتهی خوی په روره دگاره: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ﴾ (۱۵۰).

جوړی دوهم: کوفری بچوک: که پی ی له نایین دهرناچیت، که بریتیه له کوفری کرده وهی (العملی)، وه بریتین له و گوناخانهی که له قورنای پیروزو له سوننه تدا هاتون و ناماژه پی کراون که به کوفر ناو براون، نه و کوفرانه ن که ناگانه سنوری کوفری گوره، وه ک کوفری نیعمت که له م نایه ته پیروزه دا هاتوه که ده فرموی: ﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعَمِ اللَّهِ﴾ (۱۵۱).

هه روه ها وه کو کوشتنی موسلمان و جیه نگ کردن له گه ل موسلمانان له فرموده ی پیغه مبه رسول الله ﷺ: {سباب المسلم فسوق وقتاله كفر} (۱۵۲). وه له فرموده یه کی تردا ﷺ فرمویه تی: {لا ترجعوا بعدي كفارا يضرب بعضكم رقاب بعض} (۱۵۳).

(۱۴۹) — سورة الأحقاف: (۳).

ب - واته: نه وانهی که کافرو بیباوه پین پشتیان هل کرد له و ژژهی که لی ی ناگادار دهرانه وه له و سزایه ی

که لی ی دهرستیران و باوه پریان به په یامه که ی خوا نه مینا. وه رگتپ.

(۱۵۰) — سورة المنافقون: (۳).

(۱۵۱) — سورة النحل: (۱۶۲).

ب - واته: خوی گوره نمونه به ناوه دانیه ک یا ولاتیک دینتته وه که خوی گوره ژیانیکی خوشو سفت و لوس و پرنارامی و دلنایی پین به خشبون و پنق و پزی له هه مو لایه که وه به سر دا دهاراندن و هیچ ناته و اوو ناگزویه کیان نه بو که چی نه وان له بری نه وهی خوی گوره به باشی به رستن و شوکرانه بژیتری خوا بکن، که وقفه خرابه کاری و فیتنه و ناژاوه نانه وه و پروا نه بون به خوی گوره و کوفریان هل بژاردو هاویه شبیان بو خوا دان او شوکرانه ی نازو نیعمه ته کانی خویان نه کردو خوی گوره ش سزای دان و توشی توپه یی خوا و بون و عه زابیکی توندو تیژی به سر دا باراندن. وه رگتپ.

(۱۵۲) — رواه البخاري ومسلم.

ب - واته جنتیو دان به موسلمان له ری لادان و خرابه کاری و کوشتنی یا جهنگ له گه ل کردنی کوفره. وه رگتپ.

(۱۵۳) — رواه الشيخان.

ب - واته: له دوا ی من هل نه گه پینه وه بو کوفرو هه ندیکتان بدن له گه رنی هه ندیکتان واته جهنگو کوشتاری

یه کتری بکن. وه رگتپ.

ه‌روه‌ها وه‌کو سوئید خواردن به‌غ‌یری خوا، پیغه‌مبه‌ر ^ص فه‌رمویه‌تی: {من حلف بغير الله فقد كفر أو أشرك} (۱۰۴).

خوای گه‌وره نه‌نجامده‌ری گون‌احی گه‌وره‌ی به‌پروادار دان‌اوه، نه‌وته ده‌فه‌رمویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى﴾ (۱۰۵). ب‌کوژ (أ‌قاتل) له‌کو‌مه‌لی به‌واداران ناچیته نه‌رو به‌واداره، و خوا کردویه‌تی به‌برای خزم و کنه‌سو کارو سه‌ریه‌رشتیاری کوژراوه‌که، خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبِعْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدِّءْ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ (۱۰۶). بیگومان لی‌ره‌دا مه‌به‌ست له‌برایه‌تی نایینه‌ی. ه‌روه‌ها خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَإِن طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا﴾ (۱۰۷). ه‌تا فه‌رموده‌ی خوای گه‌وره: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ﴾ (۱۰۸). ته‌واو

(۱۰۴) أ — رواه الترمذي وحسنه وصححه الحاكم.

ب - واته: ه‌ر که‌ستیک که‌ستیکی سوئید به‌غ‌یری خوا بخوات کافر بوه یان ه‌اویه‌شی دان‌اوه بق‌خوای گه‌وره. وه‌رگیت. (۱۰۵) أ — سورة البقرة: (۱۷۸).

ب - واته: نه‌ی نه‌و که‌سانه‌ی که‌به‌واتان ه‌یناوه خوای گه‌وره تو‌له‌ی کوشتنی له‌سه‌ر فه‌رز کردون. وه‌رگیت. (۱۰۶) أ — سورة البقرة: (۱۷۸).

ب - واته: نه‌گر که‌ستیک که‌ستیکی کوشت، په‌کیک له‌و که‌سانه‌ی که‌مافی تو‌له‌ سه‌ندنه‌وه‌ی ه‌یه‌یه وه‌کو برای کوژراوه‌که لی‌خوش بوو به‌وه‌رگرتنی خوین‌پازی بو، نه‌وه ده‌بی نه‌وانی تر له‌خزمانی کوژراوه‌که به‌مه‌پازی بین‌واز به‌ینن، چونکه ه‌قی تو‌له‌ سه‌ندنه‌وه‌یان نامینتیتت و ده‌بی به‌و خوین‌وه‌رگرتنه‌ قایل بین. ه‌روه‌ها ده‌بی که‌سو کاری کوژراوه‌که خوینته‌که به‌له‌سه‌رخوین‌وه‌یدی وه‌مینانه وه‌ریگرن وه‌له‌ش‌ه‌بی نه‌کن و کابرا ته‌نگه‌تاو نه‌کن، ه‌روه‌ها له‌سه‌ر بکوژکه‌ش پی‌ویسته په‌له بکات له‌پی دانی نه‌و پاره‌ی خوینته‌ی که‌بوی دان‌راوه و به‌زوترین کات و به‌خوشیه‌وه بییدات و که‌مته‌ر خه‌می لی‌نه‌کات. ه‌روه‌ها خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: نه‌و که‌ریگه‌تان پیدراوه که‌خوین‌بدن له‌بری تو‌له سه‌ندنه‌وه واته کوشتنه‌وه‌ی بکوژکه‌که په‌حمه‌ت و ناسانکاریه‌که له‌خوای گه‌وره‌وه بؤتان کراوه، به‌لام دوی قایل بون به‌وه‌رگرتنی پاره‌ی خوینته‌که قایل بوو وه‌ری گرت و دوايش ده‌ست درئی‌ی کرد و کابرای بکوژکه‌ی کوشتنه‌وه نه‌وه پوژی قیامه‌ت خوای گه‌وره سزایه‌کی زور به‌ئیش و نازارو به‌سفت و سوئی‌ی ده‌دات. وه‌رگیت، له‌ته‌فسیری گو‌لش‌ن بال‌۷۰.

(۱۰۷) أ — سورة الحجرات: (۹).

ب - واته: نه‌گر در ده‌سته یا بوگروپ له‌به‌واداران به‌شه‌پ ه‌انن و کوشتاری په‌کتریان کرد سول‌حیان له‌نتواندا بکن و بویه‌کیان بیننه‌وه‌ی ناشتیاان بکه‌نه‌وه. وه‌رگیت.

(۱۰۸) أ — سورة الحجرات: (۱۰).

له‌شه‌رحی (الطحاویة) به‌کورت کردنه‌وه (۱۵۹): وه‌کورت‌هی جیاوازه‌کانی نیوان کوفری گه‌ورو کوفری بچوک له‌م چند خالانه‌دا کورتیان هه‌ل دینین:

۱- کوفری گه‌وره پی‌ی له‌ناین ده‌رده‌چیت، و کرده‌وه چاکه‌کانت ره‌ش ده‌کاته‌وه. به‌لام کوفری بچوک پی‌ی له‌ناین ده‌رناچیت و کرده‌وه‌کان ره‌ش ناکاته‌وه، به‌لام به‌گویره‌ی ریژه‌ی کوفره‌که پله‌ی کرده‌وه‌کان دانه‌به‌زیت، خاوه‌نه‌که‌ی دوچار‌ی سزاو ده‌کات.

۲- کوفری گه‌وره خاوه‌نه‌که‌ی بۆ هه‌میشه‌یی و به‌نهمری له‌ناگری دۆزه‌خدا ده‌هیلئیته‌وه، به‌لام کوفری بچوک نه‌گر خاوه‌نه‌که‌ی بچیته‌ ناو ناگره‌وه به‌هه‌میشه‌یی پی‌ی دا نامینئیته‌وه، له‌وانه‌یه خوی گه‌وره تۆبه‌ی لی وه‌ربگریت و هه‌ر نه‌شچیته‌ ناو ناگره‌وه.

۳- کوفری گه‌وره خوین و سه‌رو مالی خاوه‌نه‌که‌ی حه‌لال ده‌کات و ریگه‌ی پی‌ی ده‌دات، به‌لام کوفری بچوک خوین و مالی خاوه‌نه‌که‌ی حه‌لال ناکات و ریگه‌ی پی‌ی نادات.

۴- کوفری گه‌وره دوژمنایه‌تی نیاز پاکانه له‌نیوان خاوه‌نه‌که‌ی و برواداراندا پی‌ویست (واجب) ده‌کات، به‌هیچ شیوه‌یه‌ک دروست نیه بۆ برواداران که‌هه‌رگیز خاوه‌نی کوفری گه‌وره‌یان خوش بویت و مه‌یلیان بۆی هه‌بیته هه‌ر چه‌نده له‌نزیك ترین که‌سه‌کانی خوشی بیته، به‌لام کوفری بچوک خوشه‌ویستی و دۆستایه‌تی نه‌کردن به‌ره‌هایی قه‌ده‌غه ناکات، به‌لکو دۆستایه‌تی و خوشه‌ویستی برواداران‌ی بۆ هه‌یه به‌گویره‌ی ریژه‌ی بیرو باوه‌ره‌که‌ی و چه‌نده زۆر تر و به‌هیز تر بیته پی‌ویسته‌ ئه‌و دۆستایه‌تی و خوشه‌ویستیه‌ش پتر و به‌هیز تر بیته، هه‌روه‌ها رق لی بونه‌وه و دوژمنایه‌تی کردنیشی هه‌ر به‌پی‌ی که‌می و زۆری ریژه‌ی ئیمان و باوه‌ره‌که‌ی و سه‌پیچیه‌کانی ده‌بیته.

ب - واته: برواداران هه‌مویان برآی به‌کترین، ده‌ی که‌ناخۆشی که‌وته نیوانیان‌وه سولج و ناشته‌وایی له‌نیوان براکانئاندا بکه‌ن و ناشتیان بکه‌نه‌وه. وه‌رگیز.

(۱۵) لاپه‌ره‌ی (۲۶۱) چ نوسینگه‌ی ئیسلامی (ط‌المکتب الإسلامی).

به شى چوارهم:

دو پويى (النفاق): پيناسه كهى، جوړه كاني

۱ - پيناسه كه:

دو پويى له زماندا: چاوكى (نافق - دو پويى كرد) نه، ده گوتريت (نافق ينافق و منافقة) وه له وشهى (النفاق) كه په كيكه له ده رگاؤ شويني ده رچون له كوني جرج كه ده يشاريته وه و نه وانى ترى ده رده خات، نه گه ر له و ده رگاي كونه دا به دواى دا گه ران به وده رگاي ترى دا ده رده چيټ و را ده كات، هه روه ها ده لټين له (النفاق - تونيل يا گونجه كه خوى تيدا ده شارنه وه) (۱۱۰).

به لام دو پويى (النفاق) له زارواى شه رعدا و اتا: ده رخصتنى نيسلام و خيرو چا كه به پروالته و له سه ره وه، په نهان كردنى كو فرو شه رو خرابه كارى له ژيره وه ياله بنه وه، بويه ش به م ناوه ناو نراوه چونكه له ده رگايه كه وه ده چيټه ناو شه رعو له ده رگايه كى تره وه ده رده چيټ، له سه ر نه مه يه كه خواى گه وره ناگا دارمان ده كاته وه ده فه رموي: ﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْمُنَافِقُونَ﴾ سورة التوبة: (۶۷). واته له شه رعو ده رچون.

هه روه ها خواى گه وره دوپوه كاني به خراب تر له كافره كان داناون، نه وه ته ده فه رمويټ: ﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا﴾ (۱۱۱). هه روه ها ده فه رمويټ: ﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ﴾ سورة النساء: (۱۴۲). واته: نه و دوپروانه به ناقلى خويان فيل له خوا ده كه ن و خوا ده خه له تيټن، به لام نه خيتر نه وانه خويان ده خه له تيټن و فيل له خويان ده كه ن چونكه خواى گه وره هه مو نه يټنى و په نهانيه كاني لا دياره و لى ي گوم نابن و سزاي تونو و تيټيان ده داته وه. وه رگيټ. هه روه ها ده فه رمويټ: ﴿يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ (۱۱۲).

(۱۱۰) النهاية لابن الأثير (۵/ ۹۸) به واتاى خوى (معناه).

(۱۱۱) أ - سورة النساء: (۱۴۵).

ب - واته: دوپوه كان له بنى بنه وهى ناگرى نوزخ دان. وه رگيټ.

(۱۱۲) أ - سورة البقرة: (۹).

ب - واته: نه و دوپروانه به علقى خويان خوا و بپواداران يان خه له تلندوه و فيليان لى كردون، به لام نه خيتر نه وانه له راستى دا نه نفسى خويان هه ل خه له تاندوه و هه ستيش به خويان ناكه ن چونكه خواى گه وره بيغه مبه رﷺ و بپواداران ناگا دار

ب - جۆرەكانى دو روى:

دو روىى دو جۆرى مەن:

جۆرى يەكەم: دو روىى بىر و باومېرى (الإعتقادی): ئەمەش برىتتە لە دو روىى گەرە
 كە خاوەنەكەى موسلمان بونى خۆى بە پوالتە پادەگە يە نىت، بە لام لە ژىرە وەش لە دل دا
 كافرە و كافر بونى خۆى دەشارىتتە وە، ئەم جۆرە دو روىى بە تەواوى خاوەنەكەى لە ئاين
 دەردەكات، و خاوەنەكەى لە بنكى بنە وەى ئاگرى دۆزەخ دا، خاوى گەرە ئەهلى ئەو
 جۆرە دو روىى بە ھەمو سىفەتە شەرەنگىزىە كان وە سف كردو: لە كوفرو بېروا نە بون،
 و گالتە كردن بە ئاين و بە پوواداران، بە سوک سەير كردن و تىز پى كردن، و مەيل و
 خۆشەويستى و دۆستايەتى كردنى تەواوى دوژمنانى ئاينى ئىسلام، بە ھۆى بە شدارى
 كردن و ھارىكارى كردنى كافران لە دوژمنايەتى كردنى ئىسلامدا. ديارە گومانى تىدا نىە
 كە ئەم دو پوانە لە ھەمو كات و سەردەم و زەمىنە يە كدا مەن، بە تايبە تيش لە كاتى كدا
 كە ھىزو دەسلەلاتى ئىسلام زۆر دەبىت و تواناى بەرگرى كردنى پوالتە تيان نايىت و ناتوانن
 لە بەرامبەرى موسلماناندا بە ئاشكرا بوەستن، ئەوا ئەو كاتە ئىسلام بونى خۆيان و بە درۆ
 پابەند بونى خۆيان بە ئاينى و موسلمانىەتى خۆيان دەردەخەن، لە پىنا و فىل كردن
 لە ئىسلام و لە پوواداران لە پەنھانى دا واتە لە سەرە وە وە موسلمان و لە دلىشدا بىباو، بۆ
 ئەو ھى لە گەل موسلماناندا بژىەن و لە سەر و مال و بەرژە وەندىە كانىشيان ئەمىن بن، دو
 پوان بېروا بونى خۆيان بە خوا و بە فرىشتە كان و بە كىتبە كان و بە پىغەمبەران و بە پۆزى دواى
 دەردەخەن و پادەگە يەنن ھەر كاتىك بى دەسلەلات بون و تواناى بەرگرى كردن بىا پو بە پو
 لە گەل موسلماناندا نە بو، بە لام لە بنە وە لە دل دا ئەو بېروا بونەيان بە تەواوى لە دل و
 دەرونى خۆيان دارپنوو و بېرواىان بە ھىچ كاتىك لە وانەى كە باسما ن كردن نىە و درۆزن،
 نە بېرواى بە خوا ھە يە و، نە بېرواى بە وە ھە يە كە خاوى گەرە بە قسە و گفتار قسەى كردون و
 بۆ ئادەمىزادى نارىوتە خوارو كرديوە تىە پىغەمبەرى خۆى بۆ ئەو ھى پەيامەكەى خاويان

دەكاتە وە لە دو روىى و لە دلىندا يە خاوى گەرە ھىچ شتىكى لى و ن نايىت، ئەوانە دلە كانيان نەخۆشە كە نەخۆشى
 دو روىى و خاوى گەرە نەخۆشى دلى يان پتر دەكات و لە پۆزى نوايشدا ئازارىكى زۆر بە ئىشرو توندىان دەدات بە ھۆى ئەو
 درۆىە زلە بن ئايروىى كە لە گەل خاوياندا كرديوە. وەرگىت.

پى رايگه يه نيت و ريگه ي پاستى خوا پەرستشى و چۆنيه تى به ندايه تى كردن نيشانى خه لكى بدات و ده ستى خولكى بگريئت و پيئوماييان بكات بؤ ريگه ي هيدايه تى خوا له سهر مؤلّه ت و ئيزنى خواى گوره، وه بيان ترسيئيت له تورپه يى و له سزاي خوا، خواى گوره پهرده ي له پوي ئه و دو پوانه دا هه ل مالىوه وه مو نه ئيه كاني ناو دليانى له قورئانى پيرؤزدا ئاشكرا كرده، وه هه مو هه لس و كه وت و كاروباريكى بؤ به نده كاني خوي دهرخستوه وه مو شتيكى شاراووه په نه انه كاني ئه و دوپوانه ي پهرده له سهر هه لماليون و هه رچى له بن به په يان دا شارده بؤوه هيئانيه سهر به په ي، بؤ ئه وه ي موسلمانان له دو پوي و له شه لى دوپوان ئاگادارو وريا بنى خويانيان لي پياريزن. له سهره تاي سوره تى (البقرة) دا هه ر سى ده سته كاني باس كردون: بپوادران، كافران، و دو پوان، بپواداراني له چوار ئايه تدا باس كردون و كافرانيشى له دو ئايه تدا باس كردون، و دو پوانيشى له بهر زؤريان و له بهر دوچار بوني ئاده ميزاده كان به گشتى (عموم) به م سيفاته قيژه ونه له سيزده ئايه تدا باس كردون، هه روه ها له بهر زؤرى و توندو تيزى و ته وژمى فيتنه و ئاشوبى ئه و دو پوانه له سهر ئيسلام و موسلمانان، كؤست و كاره ساته كاني ئيسلام كه به هؤى ئه و دوپوانه وه توش ده بن كه ليك زؤر و به هيزو گرچو بپن، چونكه ئه وانه به پواله ت له ناوخؤ دان و به شيكن له ئيسلام و سهر خستن و خؤشه ويستى و دؤستايه تى كردنى موسلمانان، به لام له پاستى دا ئه وانه دوژمنانى سهر سه ختى ئيسلام و موسلمانان، چونكه له هه مو قالبىك دا دوژمنايه تى و بوغزى خويان به رامبه ر موسلمانان دهرده بپن به لام باباي نه زان و نه قام كه نايمان ناسيت وا ده زانيت ئه مه زانست و چاكووازي و ئيسلاحه، كه ئه مه ئه و په پرى نه قامى و خراپه كاريه (الافساد) (١١٣).

وه ئه م دو پوييه شه ش جؤرن (١١٤):

١. به درؤ خستن و بپوا نه كردن به پيغه مبه ر ﷺ.
٢. به درؤ خستنى بپوا نه كردن به هه ندئ له و په يامه ي كه پيغه مبه ر ﷺ هيئاويه تى.

(١١٣) له ناميله يك كه مى (ابن القيم) ه له پونكرينه وه ي سيفاته كاني دوپوان.

(١١٤) مجموعه التوحيد النجدية ص ٩.

۳. بق بونہوہ لہ پیغہمبہ ﷺ.

۴. بق بونہوہ لہ ہندیٰ لہو پہ یامہی کہ پیغہمبہ ﷺ ہیناویہ تی.

۵. سور بون و مکور بونیان لہ سہر نزم کردن و کہم کردنہوہ لہ پلہ و پایہی نایینی پیغہمبہ ﷺ و سوکایہ تی پی کردنی.

۶. پی ناخوش بون و تہنگہ تیلکہ بون واتہ بق ہستان و پی ناخوش بونیان بہ سہرکہ و تنی نایینی پیغہمبہ ﷺ کہ نایینی پیروزی نیسلامہ.

جوڑی دوہم: دو رویی کردہ کی (العملی): بریتہ لہ کردنی شتیک لہ کردہ وہ کانی دو پوان، لہ گہل مانہ وہو جیگیر بونی باوہر لہ دل دا، ئەم جوڑہ پی ی لہ نایین دہرناچیت، بہ لام ہوکاریکی خرابہ بو گہ یشتن بہ و دو روییہ، خاوەنہ کہی باوہر دو رویی لہ دل دایہ، و ہنگہر بہرہ و پتری چوو زور بو، ئەوا بہم ہوئیہ وہ دہ بیٹہ دو روی پوختہ (خالص)، بہ لگہش ئەم فرمودہی پیغہمبہ ﷺ {أرعب من کن فیہ کان منافقاً خالصاً، ومن کانت فیہ خصلة منهن کانت فیہ خصلة من النفاق حتی یدعها، إذا أئتمن خان، وإذا حدث کذب، و إذا عاهد غادر، وإذا خاصم فجر} (۱۶۰). جاہر کہ سیک ئەو چوار سیفاتہی تیدا کو ببنہوہ ئەوہ بہ راستی شہرو خرابہ کاری تیدا کو بو تہوہ و سیفاتہ کانی دوپوانی تیدا گرد بونہ تہوہ و دو رویکی کاکلہ یہ، و ہہر کہ سیک یہ کیک لہ و سیفاتانہی تیدا بیٹ، ئەوہ سیفہ تیکی دو رویی تیدایہ، زور جار ہ یہ لہ وانہ یہ بنہدہ سیفہ تی چاکی تیدا بیٹ، و ہ سیفہ تی خراب و شہریشی تیدا بیٹ و سیفہ تی باوہری تیدا بیٹ، و ہ سیفہ تی کوفرو دو رویی تیدا بیٹ، و شایستہی پاداشت و سزاش بیٹ بہ گوڑہی تیدا بونی ئەم سیفاتانہ.

ہہ روہا لہ سیہفتی دو رویی: کہ متہر خہمی و تہمہ لی کردن لہ نہ نجامدانی نو یژ بہ کوہم (الجماعہ) لہ مزگہ و تدا. گومانی تیدا نیہ کہ ئەمہش یہ کیکہ لہ سیفاتہ کانی دو پوان، و ہ دو رویی خراب واتہ شہر، گہ لیک ترسناک و مہ ترسیدارہ، ہاوہ لان زور زوری لہ دہ ترسان کہ تی ی بکون، و زوریان خو لہ دہ پاراست، ابن ابي مليكة گوتویہ تی: (أدرکت ثلاثین من أصحاب رسول الله ﷺ کلهم یخافون النفاق علی نفسه) (۱۶۱).

(۱۶۰) — متفق علیہ.

(۱۶۱) واتہ: سی لہ ہاوہ لانی رسول ﷺ خواہ بینین ہہر ہہ مویان دہ ترسان کہ دو رویی لہ تہفسی خو یاندا ہہ بیٹ. و ہر گنپ.

جیاوازی له نیوان دو پویی گه وره دو پویی بچوک دا :

- ۱- دو پویی گه وره له نایین دهرده چیت، به لام دو پویی بچوک له نایین دهرناچیت.
- ۲- دوپویی گه وره: جیاوازی په نهانی و ناشکرایی له بیروباوه پدایه، دوپویی بچوک: جیاوازی په نهانی و ناشکرایی له کرده وه دایه نك له بیرو باوه پ.
- ۳- دوپویی گه وره له بروداره وه دهرناچیت، به لام دوپویی بچوک له بروداره وه دهرده چیت.
- ۴- دوپویی گه وره زۆبه ی وایه خوا وه نه که ی تۆبه ناکات، وه نه گه تۆبه شی کرد جیاوازی هیه له قبول کردنی تۆبه که ی لای حاکم. به پیچه وانهی دوپویی بچوک، تۆبه لای خوا دهکات و خواش تۆبه که ی لا ورده گزیت، شیخی ئیسلام ابن تیمیة^(۱۱۷) گوتویه تی: (زۆر جار هیه برودار دوچار ی لقیك له لقه کانی دوپویه ده بییت، نوایی تۆبه دهکات، له وانه شه هندی له شتانه بگه پیتته وه سهر دلی که دوپوین به لام خوی گه وره لی لاده دات و بزگاری ده بییت، ههروه ها برودار توشی خوت خوته واته وه سوه سه ی شه یتان ده بییت، وه به وه سوه سه ی کوفر برودار سینگی ته سکو نه نگه بهر ده بییت، ههروه کو هاوه لان ده یان گوت: نه ی په سولی خوا جاری وایه یه کیك له نیمه شتی وای به سهر دل و دهر وندا دیت حز دهکات له ناسمانه وه فیری بدریتته خوار نه که نه و قسه یه بکات و ده ری بپریت، پیغه مبه ﷺ فرموی: {ذلک صریح ایمان} (۱۱۸).
- وه له ریوایه تیکی نردا: زۆری پسی گه وره وه نه سه ته مه که بیلیت و ده ری بپریت، پیغه مبه ﷺ فرموی: {الحمد لله الذي ردّ كيدہ إلى الوسوسة}، واته توش بونی وه سوه سه، له گه ل نه م هه مو پی ناخوشیه زۆرو گه وره یه شدا، وه لادان و فریدانی له دل دا، نه وه گومانی تیدا نیه که نه وه کاکله و پوخته ی نیمانه) . ته واو.

به لام نه هلی دوپویی گه وره، خوی گه وره دهر باره یان ده فرمویت: ﴿صَمُّكُمْ عَمِّي فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ﴾ سورة البقرة: (۱۸). (واته: نه وانه که ین، هیچ راستیه ک نابیستن و نه وانه شی لائن قسه یان پی ناکریت و داوای راستی ناکه ن و نه وانه شی کوین هه رگیز شت نابینن تاراستیه کان به چاوی خویان ببینن، بۆیه هه رگیز له سه رکه شی و بیباوه پی خویان ناگه پیتته وه چونکه

(۱۱۷) بروانه: کتاب ایمان، ص ۲۳۸.

(۱۱۸) — رواه أحمد و مسلم.

ب - ده ی نه وه کاکله و پوخته ی باوه ره واته نیمانه . وه رگیز.

باوه په که یان نه و نه دنده پته و نه بوه تا به ری بای به هیژو مه زنی بیرو باوه په چسوت و گومانه کانیان بگن. وه رگیز، به سود وه رگرتن له ته فسیری گولشه ن ب ۰۱)

واته بقره نیکلام له په نهانی دا. هه روه ها ده رباره یان ده فهرمویت: ﴿أُولَٰئِكَ يَرْوَنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ﴾ (۱۶۹).

شیخی نیکلام ابن تیمیه گوتویه تی: (زانایان جیاوازن له وه رگرتنی توبه که یان له پواله تدا، له بهر نه وهی که نازانزی و نادیاره، چونکه نه و دو پوانه هه میشه له سه ره وه و له پودا موسلمانیتی خویان دهر ده بین) (۱۷۰).

(۱۶۹) — سورة التوبة: (۱۲۶).

ب - واته: نایا نه و دو پوانه نابینن که هه مو سالیك جارک یان دو جار به تاقی ده کرینه وه و به لار ناخوشیان به سه ر دیت بی هیژو دین و تن ده شکتن و سه رشوړ دین به هوی نه م دو پویه یان که خوی گه وره ناشکرای ده کات بقره پیغه مبه رو پوادارانی پون ده کاتوه که ناگاداری فرت و فیله کانیان بن، نه و نه هه مته تی و به لایانه ی که دیت به سه ر یاندا خوی له خوی دا نیشانه و به لکه په کی پونه له سه ر پاستی نایینی نیکلام و پیغه مبه ره که ی، به لام نه وان هه رگیز توبه ناکه ن و تزوی هوش ناهیننه وه بهر خویان و هه رگیز بیرو هوشیان ناخه نه گه پروو پاستیه کان نابیستن و هه رگیز واز له و دو په بییه یان ناهینن. ته فسیری گولشه ن ب ۰۱. وه رگیز.

(۱۷۰) بروانه: مجموع الفتاوی (۲۸/۴۳۴-۴۳۵).

بهشی پینجه م

رونکردنه وهی راسته قینهی هه ریه کی له :

نه فامی و نه زانی و ناحالی بون (الجاهلیة) - دهرچون له دین و خرا په کاری (الفسق) - گوهرایی و

سه ریشیواوی (الضلال) - هه ل گه رانه وه له دین (الردة) : به شه کانی، حوکه کانی.

1- نه فامی و ناحالی بون:

ئه و حاله ته بو که عه ره ب له سه ری بون له پیش ئیسلام، له نه فامی و نه زانی و سه ره که شی و که له ره قی به رامه به به خوا و به پیغه مبه رانی، وه شه ریه ته و یاسا و پرسیا ئایینه کان، و نازین به نه ژادی باوک و بایرانیان، و خو به زل زانی و خو به ده سه لات زان (التحیر)، و نه مانه و گه ل سیفاتی تر^(۱۷۱)، که هه مویان سیفاتی نه فامین و درو پیچه وانه ی زانین و به رچا و پو شنی و زانست و زانیارین، یا خود پشت تی کردن و شوین نه که وتنی زانست و زانیاری، شیخی ئیسلام ابن تیمیة گوتویه تی: (هه ره که سیك که هه ق و راستی نه بیستی و گوئی ی بو نه گریت و نه یناسیت نه وه نه فام و نه زانکی ساده و ساویلکه یه، به لام نه گه ر به روائی به ناکوکی و جیا وازی ته هه ق هه بو نه وه نه زان و نه فامیکی ئاویته یه (جهلامر کبأ)، نه گه ر گوتی پیچه وانه ی هه ق زانایه به هه ق، یا نازانایه، نه وه دیسانه وه هه ر نه زان و نه فامه، نه گه ر نه مه پون بوه وه و خه لکی له پیش ناردنی پیغه مبه ر^ﷺ له نه فامی و نه زانی دا بون و سه ره به نه فامی بون، نه وه نه وه ی که له سه ری بون له گفتار و ئاخوتن و کرده وه کان، نه فام و نه زان بوئی دروست کرد بون، و پیشه ی نه زان و نه فامه و نه زان و نه فام نه نجامی ده دات، هه روه ها هه مو نه وانه نه نجامی ده دن که پیچه وانه و جیا را بون له گه ل پیغه مبه ران و په وانه کراوانی خوادا، له جوله که کان و گا وره کان، نه وه نه فامی و نه زانیه، نه وه ی پیش ئیسلامی هه ق فامیه تی گشتی بو.

به لام له دوائ ناردنی پیغه مبه ر^ﷺ نه فامی له شوینیک و له ولاتیکدا هه یه، وه شوینیک ترو له ولاتیک ترو نیه، هه روه کو ئیستا له خانه و لانه ی کافراندا هه یه و به چاوی خو مان ده بیینین، وه له وانیه له که سیك دا هه بیته و له که سیچکی ترو نه بیته وه که سه به پیش نه وه ی موسلمان بیته نه وه له نه فامی دایه، وه نه گه ر له خانه و لانه ی ئیسلام

(۱۷۱) النهاية لابن الأثیر (۱/۳۲۳).

دابودوی نارذنی محمد ﷺ نه‌فامی نیه، به‌لام له‌کاتی په‌هادا، هیشتاکو له‌نوممه‌تی محمد ﷺ ده‌سته و‌گروپ ه‌ن که له‌سه‌ر ه‌ق و‌پاستی ده‌پۆن ه‌تاکو پۆزی قیامت به‌رده‌وام ده‌مپنن، وه نه‌فامیه‌تی پابه‌ند (الجاهلیه المقیده) له‌ه‌ندی له‌ولاتانی موسلماناندا ه‌یه، ه‌روه‌ها له‌ زوریک له‌که‌سانی موسلماناندا نه‌فامی و نه‌زانیه ه‌یه، ه‌روه‌کو پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرمویه‌تی: {أربع فی أمی من أمر (الجاهلیه) ...} (۱۷۲). ه‌روه‌ها به‌أبی ذری فرمو: {إنک امرؤ فیک جاهلیه} (۱۷۳). وه‌ه‌روه‌ها له‌م‌جۆرانه (۱۷۴). ته‌واو.

کورته‌ی نه‌مه: نه‌فامی: به‌گه‌راندنه‌وه‌ی بۆ نه‌فامی و نه‌زانی، بریتیه له‌نه‌بونی زانسته و زانیاری واته نه‌زان، وه‌ده‌کریت به‌دو به‌شه‌وه:

۱- نه‌فامیه‌تی گشتی (الجاهلیه العامه): بریتیه له‌و نه‌فامی و نه‌زانیه‌ی که له‌پیش نارذنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ ه‌بوو به‌نارذنی نه‌و کۆتایی هات.

۲- نه‌فامیه‌تی تاییه‌ت (جاهلیه خاصه) به‌ه‌ندی له‌ده‌وله‌تان، و ه‌ندی له‌ولاتان، وه‌ندی له‌که‌سان (الأشخاص)، نه‌م جۆره‌یان هیشتاکو ه‌ر ه‌یه‌به‌مه نه‌و ه‌له‌یه‌مان بۆ ده‌رده‌که‌ویت که له‌م سه‌رده‌مه‌دا نه‌و نه‌فامیه به‌گشتگیری باس ده‌که‌ن و ده‌لین: نه‌فامیه‌تی نه‌م سه‌ده‌یه یانه‌فامیه‌تی سه‌ده‌ی بیستم، وه‌م شیوانه، به‌لام پاستیه‌که‌ی نه‌وه‌یه بگوتری: نه‌فامیه‌تی ه‌ندی له‌خه‌لکی نه‌م سه‌ده‌یه، یازۆریه‌ی خه‌لکی نه‌م سه‌ده‌یه، به‌لام به‌گشتگیر کردن نه‌وه پاست نیه و دروست نیه، چونکه به‌نارذنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌فامیه‌تی گشتی کۆتایی هات و نه‌ما.

۲- ده‌رچون له‌دین و خراپه‌کاری (الفسق): له‌دین و ده‌رچون (الخروج)، وه‌مه‌یه‌ست پی‌ی ده‌رچونه له‌ شه‌ریعه‌تدا: ده‌رچون له‌گویی پانه‌لی و به‌ندایه‌تی کردن بۆ خوای گه‌وره، و نه‌م ده‌رچونه

(۱۷۲) - رواه مسلم.

- واته: له‌نوممه‌تی مندا جوارشت یاسیفات ه‌ن که سیفاتی نه‌فامین. وه‌رگیز.

(۱۷۳) - أ - فی الصحیحین.

ب - واته: نه‌ی آبی ژد تو پیاویکی سیفه‌تی نه‌فامیت تندیه. وه‌رگیز.

(۱۷۴) اقتضاء الصراط المستقیم (۱/ ۲۲۵-۲۲۷) تحقیق الدكتور ناصر العقل.

دهرچونی گشتی و ته واو له هه مو بواره کان ده گرتیته وه، بویه به کافر ده گوتړی: له ناین دهرچو واته (فاسق)، به لام له دهرچونی به شی یا هندی (الجزئی) دا، به بابای پرواداری نه نجام دهری گوناخیک له گوناخه گه وره کان ده گوتړیت: گوناخکار یا خرابه کار (فاسق).

دهی که واته له ناین دهرچون یا خرابه کار دو جوړن: دهرچونیک که ناینی لی داده پندریت که نه مه کوفره، نه وه پی ی ده گوتړیت کافری له ناین دهرچو، هه روه کو خوی گه وره باسی نیلیسی کرد که ده فهرموی: ﴿فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ﴾ (۱۷۵). نه م دهرچونه ی له فرمانی خوا کوفر بو.

هه روه ها خوی گه وره ده فهرموی: ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ﴾ مه بهستی کافره کانه، که نه م فهرمایشته ی له هه مان نایه تدا نه م مه بهسته ده گه یه نیت: ﴿كَلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ﴾ (۱۷۶).

نه نجام دهری گوناخی گه وره له ناو موسلماناندا به ناین دهرچو (فاسق) ناو ده بریت، به لام نه م گوناخکاری و دهرچونه ی له ناینی نیسلام دهری ناکات واته نه نجامدانی گوناخی گه وره له ناینی دهری ناکات، خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ (۱۷۷). هه روه ها ده فهرمویت: ﴿الْحَجَّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٍ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ﴾ سورة البقرة: (۱۹۷). دهرچو دهری گوناخی گه وره له ناینی دهری ناکات، خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ (۱۷۷).

(۱۷۵) أ - سورة الكهف: (۵۰).

ب - واته: له فرمانی په روه ردگاری خوی دهرچو کافر بو، کاتی خوی گه وره فرمانی پی کرد سوژده ی پیژ بق شادم به ریت خوی بهزل زانی و فرمانی خوی به جی نه که یاندو گوتی: من له نادم باشترم - شادم له قوپ دروست کراوه و من له ناگر. نیدی به م ملهوپه ی له دین دهرچو واته کافر بو. وهرگیز.

(۱۷۶) أ - سورة السجدة: (۲۰).

ب - واته: نه وانه ی له خوا یاخی یون و له ناین دهرچون که مه بهستی له کافره کانه جیگه و شوینی حه وانه و هپان ناو ناگری نوزه خه هه کاتیک بیانده ی له و ناگره بیته دهر دهمان گپنه وه و دهمان خه نوه ناو ناگره که و به تیزه وه پی یان دهلین: دهی ده جپژن سزای شه و ناگره ی که له دنیا دا لی ده ترسپنران که نه گه له ناینی خوا دهر بچن سزای شه و ناگره ده جپژن به لام نیوه باوه پتان پی ی نه بو دهمان گوت شه و دویوه و شتی و هه رگیز نیه. وهرگیز.

(۱۷۷) أ - سورة النور: (۴).

لیره دا زانایان له تفسیری هم نایه ته دا گوتویانه: مه بهستی له سر پیچی و یاخی بونه (۱۷۸).

۳. گومرایی و سهر لیثیواوی (الضلال):

گومرایی: لادان له ریگه ی راست، که پیچه وانه وه و دزی پینومایی و هیدایه ته، خوای گوره ده فهرمویت: ﴿مَنْ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ﴾ (۱۷۹).

وه سه رلیثیواوی و گومرایی (الضلال) بؤ گه لیک وانا به کار ده هینریت:

۱- جاریک بؤ کوفر ده هینریت، خوای گوره ده فهرمویت: ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ سورة النساء: (۱۳۶).

۲- وه جاریکیش بؤ هاوه ل دانان به کار دیت، خوای گوره ده فهرمویت: ﴿وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ سورة النساء: (۱۱۶).

۳- وه جایکی تریش بؤ سه ریچی کردنی له ژیر کوفر وه به کار دیت، ههروه کو ده گوتریت: گروپه گومراکان: واته سه ریچی و لاساری کاران و سه رکه شان و کله په قان.

۴- وه جاریکیش بؤ هه له کردن و گوناح کردن به کار دیت، وه ک قسه ی موسا - سه لامی خوای له سه ر بیت -: ﴿قَالَ فَعَلْتَهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ﴾ سورة الشعراء: (۲۰). (واته: به لئى هم کاره م کردو من نه و کات نه زان و نه قام بوم و هیشتا نه بوبومه پیغه مبهری خوا. وه رگیږ، له تفسیری گولشن ب ۲۰).

۵- وه جاریکیش بؤ له بیر چون (النسیان) به کار دیت، له وانه فهرماپشتی خوای گوره: ﴿أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ﴾ سورة البقرة: (۲۸۲). (واته: نه گه ریه کیکیان له بیری چوه وه نه وی تریان بیری ده هینیتته وه. وه رگیږ).

ب - واته: نه و که سانه ی که بوختان به نافرمانی داوین پاک ده کن و تاوانباریان ده کن نه گه ر چوار شاهیدیان نه مینا له سه ر نه و قسه ی که ده یکن نه وه ده بی هه شتا دار شه للاقیان ل بدیت، وه لیره ش به ولاوه به هیچ شتوره یه که شاهیدی نیدی ل وهرناگریت، چونکه نه وایه له نایینی خوا در چون و خرابه کارن واته فاسقن. وه رگیږ. له تفسیری گولشن ب ۲.

(۱۷۸) کتیبی (الإیمان) له نویسنی شیخی نیسلام ابن تیمه ل ۳۷۸.

(۱۷۹) أ - سورة الإسراء: (۱۵).

ب - واته: هه ر که سیک ریگه ی هیدایه ت و راست بگریت نه وه بؤ نه قسه ی خویه تی و خوی سودی ل وهرده گریت، وه هه ر که سیک ریگه ی چوت و سه رلیثیواوی و گومرایی بگریت نه وه هه میسان خوی زیان ده کات و ده بی باجه که ی بدات. وه رگیږ.

٦- هرهو هها بؤ سهر ليشيو او يو و بؤ ون بونو ناديارى به كار ده هينر يټ وهك: ون بون يابزر بونى وشتر^(١٨٠).

٤ پاشگه ز بونه وه - به شه گاني و حوكمه گاني:

پاشگه ز بونه وه له زماندا: گه پانه وه ياهه لگه پانه وه (الرجوع)، خواى گه وره ده فهرموى: ﴿وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ﴾ سورة المائدة: (٢١). (واته: به ره و داوه هه ل مه گه پرينه وه و پشت له فرمانى خوا مه كنه دهنه توشى زيان ده كنه و په نجه پؤ ده بن. وه رگيږي).

وه پاشگه ز بونه وه له زار او هى شه رعدا بريته له: كوفر واته گه پانه وه بؤ كافرى دواى موسلمان بون و هاتنه ناو بازنه ي ئيسلامه وه، خواى په روه رديگار ده فهرموى: ﴿وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَن دِينِهِ فَمَا كَانَ مِنَّا أَحَدٌ مِّنْهُمْ يَأْتِيهِ مِنَ اللَّهِ شَيْءٌ يَأْتِيهِمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾^(١٨١).

به شه گاني له نايين هه لگه پانه وه: پاشگه ز بونه وه به نه نجامداني دژيك له دژه گاني ياهه لوه شينره وه يه كه له هه لوه شينره وه گاني كاني ئيسلام دټه دى، هه لوه شينره دژه گاني ئيسلاميش زورن نيمه له م چوار خالانه ي خواره وه دا ده يان گوشين:

١- پاشگه ز بونه وه به قسه (القول): وهك جنيدوان به خواى به زرو بى هاوت، يابه پيغه مبه ره كه ي ﷺ، يا به فريشته كان، يابه يه كي له پيغه مبه ران، يابه پرو پاگه نده ي پيغه مبه رايه تي، يابه راست دانان و لايه نگرى و شوينكه وتنى نه و كه سانه كه پرو پاگه نده ي پيغه مبه رايه تي ده كنه، يادوعا و پارانه وه و داوا كردن له غه يري خوا، ياهانا بردن و داوا كردن له شتانيكدا كه جگه له خواى گه وره كه سى تر تواناي جي به جي كردنى نه و شتانه ي نيه و ته نيا له ده سه لاتي خوا دان، وه په نا گرتن به غه يري خوا له و شتانه دا.

٢- پاشگه ز بونه وه به كرده وه (بالفعل):

(١٨٠) له (المفردات) ي راغب وه رگبر او ه.

(١٨١) أ - سورة البقرة: (٢١٧).

ب - واته: هه ره كه سيك له نيوه له نايينه كه ي خوى كه نايينى ئيسلامه پاشگه ز بيټه وه و به كافرى بعريت نانه وانه كرده وه كانيان له دنيا و له قيامتدا رهش ده بنه وه و به فبرؤ ده پؤنو. ده بنه هاوده م و هاوه ل و دؤستى شاگرى دژه خو به مبه ميشه يى و نه مري تيايدا ده ميتنه وه. وه رگيږي.

۳- پاشگهز بونه وه له بیرو بیاوه پدا، وهك باوه پ بون به بونی هاوبهش بۆ خوی گه وده، یا باوه پ وا بیت که زینا و خوارنده وهی مهی و خوارندی سو (الربا) حه لالان، یا نان حه رامه، یا نوێژ کردن واجب نیه، (واته حه لال کردن حه رام و حه رام کردن حه لال که خوی گه وده بۆ مروفه کانی حه لال و حه رام کردن. وه رگیت) وگه لیکي تری له م جورانه که کۆپای زانا یان له سه ر حه لال بونی یا حه رام بونی و واجب بونی تهی، به کۆپایه کی براوه یی (اجماعاً قطعياً) وه وینه ی ئەم کارانهش هه رگیز نابێ پیشته گوی بخیریت و لایان ئی نه کریته وه و به هه ند وه رنه گیرین چونکه چاره نوسی ژیا نی نه براوه ی پۆژی قیامه تیان پیوه به ندو توند گریه دراوه.

۴- پاشگهز بونه وه به گومان کردن له شتیکدا که جوکمه ی پابردوه و ئیدی براوه ته وه و تی په ریوه (بما سبق)، وهك گومان بون له حه رام بونی هاوبهش دانان، یا له حه رام بونی زینا یا مهی خوارنده وه، یا گومان بون له حه لالیه تی نان، یا گومان بون له په یامی پیغه مبه ر ﷺ یا په یامی پیغه مبه رانی تری غهیری محمد ﷺ، یا گومان بون له به راست زانین و پوا کردن به پیغه مبه ر ﷺ، یا گومانی له نایینی ئیسلامدا هه بیت، یا گومانی هه بیت که نایینی ئیسلام بۆ ئەم سه رده م و زه مانه نه شیت.

۵- پاشگهز بونه وه به واز هیتان (بالترك)، وهك ئەو كه سه ی كه به قه سته ی نوێژ واز ئی ده هیتیت و نایان کات، به گوێره ی فرموده ی پیغه مبه ر ﷺ: {بين العبد وبين الكفر والشرك ترك الصلاة} (۱۸۲). ئەمه و گه ئی به لگی تر له سه ر کافر بونی واز هیتان له کردنی نوێژه کان. **ئهو جوکمانه ی که دوا ی چه سپانی پاشگهز بونه وه به سه ر ئهو که سه دا ریز به ند دهن ئه مانه ی خواره ون:**

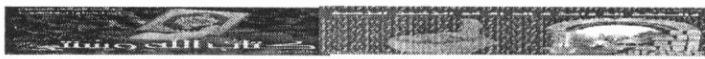
- ۱- تۆبه کردن پاشگهز بوه وه (استتابه المرتد): ئەگه ر تۆبه ی کردو گه پایه وه بۆ نایینی خوا له ماوه ی سێ پۆژدا، ئەوه ئی و هه رده گیریت و وازی ئی ده هیتیت.
- ۲- ئەگه ر قه دهغه بو که تۆبه بکات، پیویسته (وجب) بکوژیت، به گوێره ی فرموده ی پیغه مبه ر ﷺ: {من بدل دینه فاقتلوه} (۱۸۳).

(۱۸۲) أ — رواه مسلم.

ب - واته: جیاوازی نیتوان بهنده و له نیتوان کوفرو هاوبهش دانان واز هیتانه له کردنی نوێژه کان. وه رگیت.

(۱۸۳) رواه البخاري وأبو داود.

ب - واته: هه ر که سیک نایینه که ی خۆی بکوژیت ئەوه بیکوژن. وه رگیت.



۳- هه‌ئس و کهوتی ماله‌که‌ی خۆی لێ قه‌ده‌غه ده‌کریت له‌ماوه‌ی تۆبه‌ کردنه‌که‌ی واته‌ ده‌ستی به‌سه‌ردا ده‌گیریت تاتۆبه‌ ده‌کات، ئه‌گه‌ر تۆبه‌ی کرد ئه‌وه مالّ مالى خۆیه‌تى ده‌یدریته‌وه، خو ئه‌گه‌ر تۆبه‌ی نه‌کردو په‌شیمان نه‌بوه‌وه ئه‌وه ماله‌که‌ی ده‌بیته‌ مالى بودجه‌ی موسلمانان(بيت المال) له‌ کاتى کوشتنیه‌وه یاخود له‌کاتى مردنیه‌وه به‌هه‌لگه‌پاوه‌ی، وه‌گوتراره‌: هه‌ر له‌کاتى پاشگه‌ز بونه‌وه‌ی له‌ئیسلام ماله‌که‌ی له‌به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانى موسلماناندا خه‌رج ده‌کریت.

۴- پچرانی میرات له‌نیوان ئه‌وو له‌نیوان خزمه‌کانى دا، نه‌ئهو میرات له‌خزمانى ده‌گیریت و نه‌خزمانیشى میرات له‌و ده‌گرن.

۵- ئه‌گه‌ر مرد یان کوژرا له‌کاتى هه‌لگه‌پاوه‌ی دا ناشۆریت و نوێژیشى له‌سه‌ر ناکریت و وه‌نه‌له‌گۆرستانی موسلمانانیش دا ده‌نیژریت، به‌لكو ده‌بێ له‌گۆرستانی کافراندا بنیژریت، یاخود ده‌خړیته ژیر گله‌وه جاله‌هر شوینیک بیت جگه له‌گۆرستانی موسلمانان.



دەرگای چوارم

گۆته و کردموهکان که پینچهوانه و دژی تهنھا خوا پەرستین یا خود ئی کهم دهکه نه وه.

ئەم بەشەش ئەم لقانەیی خوارە وه لەخۆ دەگریت:

بەشی یەکه م: دەم وەردان لە زانستی غەیب واتە غەیبزانی لە خویندنه وهی لە پی

دەست و فنجان و ئەستیره گەری... تد.

بەشی دوهم: جادوگەری و شوین هە لگەری و غەیب زانی (الکھانە)..

بەشی سێ یە م: پینشکەش کردنی قوربانی و نەرزو دیاری بۆ مەزارو نەزرگە و گۆپی پیرو

پیاو چاکان و بەگەوره زانینیان.

بەشی چوارە م: بەگەوره دانان و بە پیرو زانینی پەیکەر و بتە بیرە وەر یەکان.

بەشی پینجە م: گالته کردن بە ئایین و سوکایەتی کردن بە حورمەتەکانی.

بەشی شەشە م: حوکم کردن بە غەیری بەرنامە ی خوا.

بەشی حەوتە م: پیرو پاگەندە کردنی مافی یاسا دانان و حەلال کردن و حەرام کردن بۆ مرۆف.

بەشی هەشتە م: خۆ خستنه پال رێبازی گومرایی، و گروپە نە قامەکان.

بەشی نۆیە م: دیدو بۆ چونی ماددی بۆ ژیان (النظرة المادية للحياة).

بەشی دەیە م: نوشتە و گشتە ک کردن و جادوگەری (الرقی و التمام).

بەشە یازدە هە م: سویند خواردن بە غەیری خوا، پارانە وه و هانا و پەنا بردنە بەر

دروستکراوهکان بە غەیری خوای گەوره.

به شى يه كه م :

دهم و مردان له زانستى غه ييب واته غه ييزانى له خویندنه وهى له پى دهست و فنجان و نه ستیره گهرى... تد.

مه به ست به غه ييب: نه وهى له خه لکه وه ديار نيه له کار و باره كانى داهاتوو پاردوو وه نه و شتانهى كه نا يان بينن، خواى گه وره نه وانهى تاييه ت كردون به زانست و زانياريه كانى خۆيه وه، هه روه كو له م نايه ته پيرۆزه دا ده فه رمويت: ﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ﴾ (١٨٤).

كه س غه ييب نازانيت ته نيا خواى پاك و بيگه رد نه بيت به تاكو ته نيا، وه له وانى به نه وهى كه ويستى له سه ر بويت له غه ييب نيشانى ره وانى كراوه كانى خۆى داييت نه ويش له به ر هه ندئ حيكه ت و به رژه وه ندئ نايينى خوا، خواى به رزو بئ هاوتا ده فه رموي: ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا﴾ إِلَّا مَن ارْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ ﴿سورة الجن: (٢٦ - ٢٧).
واته: هيج كه سيك هيج شتيك له غه ييبه كانى خوا نازانيت ته نيا نه وانى نه بيت كه بو پيغه مبه رايه تى و په يامبه رى خۆى هه لئ بژاردون، كه هه ندئ له زانسته غه ييبه كانى خۆى نيشانيان ده دا نه گه ر خۆى ويست و ئاره زوى له سه ر بيت و به گويره ي پيوست و به رژه وه ندئيه كان، چونكه نه وه موعجيزه و به لگه ن له سه ر پيغه مبه رايه تيه كه ي نه وان، كه تيايدا هه واله كانى غه ييب هه يه، كه خواى گه وره نيشانيان ده دات، جائه وه نيتردراوى فريشته و مرويش ده گرئته وه، وه بيچگه له وان كه سى تر نايانن چونكه ته نيا په يوه نده به وانى وه نه ويش له به ر به رژه وه ندئ په يامه كه يان (دليل الحصر). جاهر كه سيك پيو پاگه نده ي غه ييزانى بكات به هه ر هوكاريك له هوكاره كان جگه له پيغه مبه ران و په يامبه ران كه خواى گه وره هه لئ هاواردون، نه وه نه و كه سه درؤزنى كافره، چاچ پوپاگه نده ي نه و غه ييزانئيه بكات به هۆى خویندنه وهى له پى دهست ياخود فنجان، چ به هۆى غه ييزانى و جادوگه رى بيت يان به هۆى نه ستيره گه رى بيت، يان به هۆى هه ر شتيكى تره وه بيت،

(١٨٤) — سورة النمل: (٦٥).

ب - واته: نه ي محمد ﷺ به و بياوره يانه بلئ: نه وانى وا له ناسمانه كان و له زه ويشدان زانستى غه ييب نازانن ته نيا خواى گه وره نه بيت. وه رگيتر.

وهك نه وهى كه قوّل بره كان و ده جاله كان نه نجامى ددهن، كه گوايه هه والى شوينى شته ون بوه كه يان يان شته دزراوه كه يان پى ددهات، يان هؤو نيشانه كانى هه ندئ له نه خو شيه كانيان پى ده لئيت، ده لئين: فلان نيش و فلان كارهت كردوه و به هؤى نه كاروه نه خو ش بويت، به لام نه وان له و كاره ياندا جنوكه و شه ياتينيه كان به كار ده مينن و نه وان يارمه تيان ددهن، به لام نه و قوّل برانه و نيشان دده كه گوايه خو يان نه و كارانه ده كن و بو يان دئيت، له ريگاي كار كردنى نه و شتانه وه و له ده رگاي فيل و ته له كه بازى و پهرده پو شيه وه، شيخي نيسلام ابن تيمية^(١٨٥) گوتويه تى: (هر فالجى يه كدوستيكي شه ياتينى هه يه و لى يه وه نزيكه، زوريك له شته په نهانه كانى بو دينى و هه والى پى ددهات كه به هؤى گوى لى بونه وه له هه واله كانى ناسمان ده يان دزيت و بو دوسته قوّل بره كه ي دينت، وه نه و شه ياتينيه هه ميشه هه واله راست و درويه كان تيكل به يه كترى دهكات) تا نه و شوينه ي كه گوتويه تى: (له و قوّل برو ده جالانه ي كه شه يتانه كان هاريكاريان ده كه ن و خواردن و ميوه و حه لواو گه لى شتى له م جورانه يان بو دينن كه له و شوينه دا نيه^(١٨٦))، وه هه ندئ له وانه جنوكه كان ده يان فرينن و ده يان به ن بو مه ككه يان بو (بيت المقدس) و غه يري نه و شوينه شه و بو هر شوينى كي بيان ه وئيت. ... ته واو.

وه زور جاريش نه و هه والانه له نه ستيره گريه وه وهر ده گرن، نه مهش ري نومايى وه رگرته له بارو دوخه گهردونيه كان (أحوال الفلكية) له سه ر روداوه زه مينيه كان (الحوادث الأرضية) وهك كاته كانى هه ل كردنى باكان و هاتن و بارينى باران، گؤراني نرخه كان، وگه ليكي تر له م كاروبارو دوخانه كه پر و پاگه نده ي نه وه ده كه ن كه ده زانن و هه ستي پى ده كه ن به هؤى هات و چؤى و جولان و كؤبونه وه و ليك جيا بونه وه ي نه ستيره و هه ساره كان له سه ر ري پره وو خولگه كانى خو يان و ده لئين: سودو چيژ له و نه ستيره و له فلان نه ستيره وه ريگريت، نه وه

(١٨٥) برواية: مجموعة التوحيد (١٨٠١، ٧٩٧).

(١٨٦) ده بينيت زور جار له پيش چاوى خه لكه كه ته سببتيك ياهه ر شتيكي تر پاده گوشيته و هاوار ده كاته پيره كه ي خؤى عه تر خو پ خو پ دينتته خوار يا رهحه ته لقوم يا هه رشتيكي ترى نه و قوّل بره بيليت نه وه دينته خوار، نه وه له كو پوه دينت نه گه ر جنوكه و شه ياتينيه كان بو يان نه نه ينن به لام له پيش چاوى خه لكه كه نه و ده تيئيت. ناخر زوريك له وانه مه ي خؤره وه ش بون و نويزه كانيشيان به ته واوى ناكه ن نه ك هه ر به كومه ل به لكو هه ر به ته نياش نايكه ن و نه سلنه هه ر پابه نديش نين به دينه كه وه نه ك هه ر به قورقان و سونه ت نه دى چؤن نه و موعجيزه گوره يه يه مينا !!! . وه ريگري

ئەمە و ئەوێ دەست دەکەوێت، وەهەر کەسێک سەفەر لە کەلوی فلان ئەستێرەدا بکات ئەو فلان شتە دەست دەکەوێت، وەهەر کەسێک لە کەلوی فلان ئەستێرە یا هەسارەدا لە دایک ببێت، ئەو فلان شتە دەست دەکەوێت، هەر وەها لەو هەمو بەختە وەری و نابەختە وەری، یا بێ شانس و بەشانسانە کە هەندێ لەو گۆشەرە دۆراوە پێو پوچ و بێ تامانە کە دەریارە کەلوی ئەستێرەکان و ئەوێ دێت و دەچێت لەم بەخت و بەختکاریانە دەیدەنە بەر دید و زیهنی ئەو خەلکە و بیرو هۆشی ئەو خەلکە پێ بۆگەنێ و سەرقال دەکەن و لە راستە قینە ئایینی ئیسلام و لە پێرەوی راستە قینە قورئان و سوننە لایان دەدەن و چەواشەیان دەکەن و بە کار و بە گفتار و شتە خورافیاتەکان سەر سپو بێر سپیان دەکەن. هەندێ لە نەفامەکان و بپوا بێ هیژەکان دەچنە لای ئەو ئەستێرە گرەو و جادوگرانە و دەریارە داھاتوی ژبانی خۆیان، ئەوێ کە لە سەری دەپۆن، دەریارە ئن هێتان و گەلی شتی تری لەم جۆرانە پرسیاریان ئی دەکەن.

وەهەر کەسێک پڕوپاگەندە زاستی پەنھان واتە غەیبزانی بکات یا خود بپوا بەوانە بکات کە پڕوپاگەندە غەیبزانی دەکەن. ئەو ھاو بەش دانەریکی کافرە، بە هیچ شتو بەیە ک پڕوپاگەندە ھاو بەشیەتی لە گەل خوادا نابێت و دروست نیە لەو بوارانە کە لە تاییە تەندێ و جیاکاریەکانی خوای گەورەن، هەر وەها ئەستێرەکانیش دروستکراویکی ملکە چن وەک ئیمە بۆ خوای گەورە، هیچ کاروبار و هیچ شتێکیان بە دەست نیە، نە ئامازە و نە پێنومایی بە دەبەختی و بەختە وەری، و نە مردن و نە ژیان دەدەنە دەست، بەلام ئەمانە هەمویان لە کردە وەکانی شە یاتینیەکانن کە بە گۆی گرتن لە فریشتەکانی خوا لە ئاسمان و زانیاریەکان دەدزن و بە دەگمەن زانیاریەکی راستیان گەر دەست کەوت لە گەل سەدان و بگرە هەزاران درۆ دە لەسە خۆیان تیکەلی دەکەن و بۆ ئەو چەواشە کارانەیانە دەهێنن و ئادەمیزادە ساویلکە و باوەرو ئیمان بی هیژەکانی پێ دەخەلەتینن ئەوانە بەر نەفرینی خوا کە وتون و جیگەیان ناگری دۆزەخە بە هەمیشەیی.

بەشى دوھم

جادو گەرى و نەين زانى و شوين ھەنگرى

ھەم ئۇ كارانە لەكردەوھە ھەرامەكانى شەيتانن بىروباوھەپى مرقف لادەبات و دەيسرپتتەوھە يا پيچەوانە و دزى بىرو باوھەپن و ھەلى دەوھ شينيتتەوھە، چونكە بىرو باوھەپ ھەل ناوھ شيتتەوھە تەنيا بەئە نجامدانى چەند كاريك و كرددەوھەيكى ھاوبەشى پەيدا كردن نەبیت بۆ خوائ گەورە نەبیت، كە لەم خالائەتى خوارەوھە دا خريان دەكەينەوھە:

۱- جادوگەرى (السحر والكهانة): بریتىيە لەوھى كەپەنھان و ناديارە و ھۆكارەكەى سوكو و نزيك دەكات. (واتە بریتىيە لەكاريكى ناديار گوايە ئەنجامى كيشە و تەنگزە و ئاستەنگەكان بەجادو كردن و فيلبازى بۆ خەلكى ئاسان و نزيك دەكاتەوھە - وەرگيپ-).

بۆيەش ناو نراوھ جادو (سحر)، چونكە بەچەند كاروباريكى پەنھانى بە دەست دین، و بەچا و نابینرین، كە بریتين لە: نیازو نیازگەرى (نوشتە و نوشتە گەرى و گشتەك كردن و چەواشە كردنى خەلك وەرگيپ)، قسە و ئاخواتن كە جادوگەر قسەى پى دەكات، دەرمان و دوكل و تەماوى جادوگەرى، ئەم جادوگەرىيە بونى ھەيە و كاريگەرى خۆى ھەيە بەسەر ئادەمیزادەكانەوھە. زۆر جارى و ھەيە كار لەدل و دەرون و جەستەكان دەكات و نەخۆشيان دەكات و دەكوژى و نىوانى خەلكى تىك دەدات، ژن و مېرد لىك دەكات، وەئەوھى كە كاريگەرى كەونى قەدەرى ھەيە ئەوھ بەمۆلتەتى خوائ گەورەيەو، ئەوھ لەكارى شەيتانە، وە زۆرىك لە جادوگەرى نايە تەدى و پى ئى ناگەن و ئەنجامى نىيە و نايىت تەنيا بە ھاوبەش دانان و خۆنزيك كردنەوھە لەگيانە پيسەكان (الأرواح الخبيسة) نەبیت. وەگەيشتن و پەنا بردن بۆ بەكار ھيتاننى جادو بە ھاوبەش پەيدا كردن بۆ خوائ گەورە لەگەلى دا دەبیت، لەبەر ئەوھە شەرع دانەر (الشارع) بە ھاوبەش دانانى (الشرك) داناوھە يابە ھاوبەش دانانى چواندوھە ھەروھەكو پيغەمبەر ﷺ قەرمويەتى: {اجتنبوا السبع الموبقات} قالوا: وماهي؟ قال: {الإشراك بالله و السحر ...} (۱۸۷). جادوگەرى لە دو لاوھ لەگەل ھاوبەش داناندا تىكە لاوھ:

(۱۸۷) — رواه البخاري ومسلم.

لایەنی یەگەم: لەوێ کە شەیاتینیەکانی تێدا بەکار دەهێنرێن یان دەبەنە بەر شەیاتینیەکان بۆ ئەنجامدانی کاری جادوگری، و پەیوەست دەبن پێیانەو و خۆیانى ئى نزیك دەکەنەو بەوێ کە حەزیان ئى یە یاخۆشیان دەوێت (واتە: ئەو شەیاتینیانە چ داوا لەو جادوگرانە بکەن دەبێ بۆیان ئەنجام بدەن لەجۆرەها کاری تاوان و تاوانکاری و جینایەتی گەرە و شەریک دانان بۆ خۆی گەرە و جۆرەها کاری پەیس و پۆخلى کە مەرفۆف تەنەفۆر دەکات باسیان بکات و ناویان بەرێت هەرەك خۆیان ددان بەو راستیانەدا دەهێنن. وەرگێژ)، بۆ ئەوێ بەخزمەتی جادوگری هەل بستان و کاری جادوگریەکیان بەهاریکاری و پشتیوانی و شەیتان و شەیاتینیەکان واتە سەربازانی شەیتان لەجۆرەها مەرفۆفەکاندا، کە واتە جادوگری لەفێرکاری شەیاتینیەکانەو سەری هەلداو و مەرفۆفیان فێر کردو، ئەو تە خۆی بەرزو بێ هاوتا دەفەرموێت: ﴿وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ﴾ سورة البقرة: (۱۰۲).

لایەنی دوهم: لەوێ کە تاییەتی لەبانگەشە و پرۆپاگاندە و دەم وەردان زانستی بەنەزانانی (علم الغیب)، وە پرۆپاگاندە بەشداری کردنی خوا لەم بوارەدا، دیارە گومانی تێدا نیە کە ئەمەش کوفرو گومپاییە، خۆی گەرە دەفەرموێت: ﴿وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ﴾ سورة البقرة: (۱۰۲). واتە: ئەوێ کە ئەم جادووە دەکات و ئەوێ کە بۆی دەکرێت هیچ بەشو و پشیکێکیان لەبەهشتدا نیە.

و ئەگەر کارەکە ئاوا بێت گومانی تێدا نیە کە ئەو کوفرو هاوبەش دانانە، هەلۆ شەیتنەرەو و دژی بیروباوەری ئیسلامیە، بۆیە پێویستە (بج) جادوگر بکوژرێت، هەرەو کە چۆن کۆمەڵێک لەگەرە هاوێلان ﷺ کوشتیانن، بەلام بەداخوێ خەلکی بەتاییەتی خەلکی سەردەمی ئەمەزۆمان ئاسانکاریەکی زۆر دەکەن لەگەڵ جادوگران و جادوگری دا، لەوانە یە بەهونەرێک لەو هونەرەنەشی دابنێن، کە هەمیشە شانازی پێوە دەکەن، و بەخشش و دیاری بەخواوەنەکانیان دەدەن و دەست خۆشیان ئى دەکەن و هانیان دەدەن لەسەر ئەو کارە شەیتانیە و بەکاری جادوگریەکی دەلێن هونەر و

ب. واتە: خۆتان لەحەوت گوناحە لەناو بەرەکان بپارێنن، گوتیان ئەو حەوت گوناحە لەناو بەرە چینی ئەو پەسولی خوا؟
فەرموی: (هاوبەش دانان بۆ خواو جادوگری واتە جادو کردن) وەرگێژ.

به نه نجامده رانیشی ده لئین هونه رمه ندان، و یانه و ئاههنگو پئیشپرکی ی جادوگه ریان بؤ ساز ده کهن، پاره و پولو سامانیکی زوری گشتیشیان له خه زینه ی ده ولته و له سه رو سامانی گشتی خه لکی واته هاوالاتیان بؤ خه رج ده کهن، به هه زاران سهیره که رو هانده ریان لی کؤ ده بنه وه و ئاماده ده بن، و به سهیره که ناوی ده بن، بیگومان نه مه له نه فامی و حالی نه بونه له ئاین، سستی کردنه له باره ی بیروباوه ره وه (العقیده)، پایه دار کردن و ده ست له پستی دان و ئافه رین و ده ست خوئی کردنه له کاره خورافی و بی بنه ما و نه بوه کان و چه سپاندنی کاری خراپه و خراپه کای و خراپه کاران و سوکه له کانه.

۲- نهینزانی (الکھانه) و شوین هه لگری (العرافة):

نه مه ش هه ردوکیان پرپواگه نده ی په نهانزانی یه (علم الغیب). وه شماره زا بون و زانینی کاروباره نهینیه کانه، وه که هه وال و زانیاری دان به وه ی که چ له سه رزه وی پوده دات، وه چ دیتنه پئیش و چ ده ست ده که ویت، وه زانینی شوینی شته ون بوو بزر بوه کان یان دزواوه کان، نه ویش به هوی به کار هینانی شه یاتینیه کان که زانیاریه کان به گوئی لی بون و گوئی گرتن له فریشته کانی ئاسمان له هه واله کانی ئاسمان دهن، هه ره که خوی گه وه ده فه رمویت: ﴿هَلْ أُتْبِعُكُمْ عَلَىٰ مَنْ نَزَّلُ الشَّيَاطِينَ﴾ نَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿۱۸۸﴾ يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْثُرُهُمْ كَاذِبُونَ ﴿۱۸۹﴾.

نه وه ش به وه که شهیتان وشه یازانیاریه که له قسه کان و زانیاریه کانی فریشته کان ده دزیت، له گوئی ی کاهینه کانی واته نه وانیه که پرپواگه نده ی په نهانزانی ده کهن ده چرپینی و نه و کاهینه ش نه و وشه یه له گه ل سه دان وشه ی دروین تیکه ل ده کات، خه لکیش به هوی نه و وشه یانه و زانیاریه راسته بروای پی ده کهن، که له ئاسمان شهیتان گوئی ی لی بوه و بؤی هیناون، خوی گه وه خوئی تاک و ته نیایه به زانستی په نهان و هه ر

(۱۸۸) أ - سورة الشعراء (۲۲۱ - ۲۲۳).

ب - واته: ئایا هه والتان پی به دم که شه یاتینیه کان داده بزنه سه ر کئ و درو بوختان به کئ ده کات و کئ وه سه وه ده کات؟، داده بزننه سه ر هه مو بوختانچی و دروژن و خراپه کارو فیتنه گپتک، نه وانیه که پرپواگه نده ی په نهانزانی و هه واله غیبیه کان ده کهن، نه وانیه گوی له قسه و هه سه سه کانی شهیتان ده گرن، چونکه شهیتان سه ر یازه کانی گوئی ده گرن و هه واله کان له فریشته کان ده دن، مه گه ر جارێک له جارن راستیه کان بؤ بدزیت و له گه ل هه زاران هه والی درو تیکه لیان ده کهن بؤ نه و نهین زان و کاهینه نیهان دینن و پی یان پده گه یه نن که زوره یان دروژن. وه رگپت.

ٺو و زانستی غیب ده زانیت، هر که سیکي تر پروپاگه ندهی به شداری و هاوبه شی شتیك بکات له و زانستی غیبه، به پنهانزانی بیت یا به هر شتیکی تر بیت، یا پروا بکات به و که سانهی که نه م پروپاگه ندهیه ده کهن، نه وه شه ریکی بو خوا داناوه له شتانیك که له تاییه تمندی و جیاکاریه کانی خواجه به تهنیا. وه که هانه یی واته ئیدیا کردنی غیب زانی بی به ش نیه له هاوبه شی دانان، چونکه نه وانه خویمان له شه یاتینه کان نزیک ده که نه وه به و کارو کرده وانه ی که حه زیان لی یه تی و داویان لی ده کهن، هاوبه شی دانان له به تهنیا خوا پرستی په روه ردگاریتی دا له پوی لاف لیدانی هاوبه شی و به شداری کردنی خواجه له زانستی و زانیری دا، ره هاوبه ش دانان له به تهنیا خوا پرستی خواجه تی دا له پوی نزیک بونه وه یه له خوا به غیری خوا به به شتیك یا به شتیك له به ندایه تی کردندا.

وه له آبی هریره وه عليه السلام پویات کراوه که پیغه مبه عليه السلام فرمویه تی: {من أتى كاهناً فصدقه بما يقول، فقد كفر بما أنزل على محمد عليه السلام} (۱۸۹).

وه نه وه ی که پیویسته ناگاداری له سهر بکریت و وریایی له سه بدریت نه وه یه که:

جادوگه ران و پنهانزان (الکهان) و شوین هه لگران، بیروباوه ری خه لکی تیک ده دن و تیکه ل و پیکه لی ده کهن له گه ل شتی تر دا به شیوه یه ک خو به پواله تی نوژداری بو خه لکی وه دهر ده خن، فرمان به خه لکی ده کهن به تاییه تی نه خو شه کان که سه برپین بو غیری خوا بکه ن، پی یان ده لین به رخیک له و سیفته، یا مریشکیک سهر بپرن، یا خود ته لسمی هاوبه ش دانانیان بو ده نوسن، یا جادو نوشته ی شه ی تانیان له سهر شیوه ی مورو حه مال و قایش و قوروش (۱۹۰) بو دروست ده کهن به گه ردن و ملیانه وه یا به مای حه یوانه کانیا نه وه هه لی ده هاوه سن.

(۱۸۹) ا - رواه أبو داود.

ب - واته: هر که سیک بجیته لای جادوگه ریک و پرواش بکات به رهی که پی ی ده لیت، نه وه پروای به و به رنامه و په یامه نه ماره که محمد عليه السلام هیتاویه تی که نایینی ئیسلامه. وه رگتپ.
(۱۹۰) حه مایل: نه وه بو که نه و جادوگه رو قول برانه کومه لیک به ناو نوشته و گشته ک و شالی سه و زودارو هیتک و موروی جزوا جزرو گل و خو ل و دارو چیلکه ی سهر گورستان بیان هی سهر مرقه دو مه زارو نه زگه کانیا ن به مل به ندیکی چه رمیه وه بو دروست ده کردن که هه مو سیحرو جادوگری بون و له کومه لیک شت پیک هات بو، وه ک نوشته و سیحره که جاله به رد یا له خو ل و کلی سهر مرقه بران و دارو چیلکه و کومه لیک په روه پالی نالاکانی سهر گوره کان و هیتک و نازام چی و چی

وهه نديكي تريان له سرشيوه و به پواله تي هه والده ري په نهاني په كان (المخير المغيات) و شوي شته ون بو دزراوه كان خو به در دهخن، كه هندی له فام و نه زانه كان دینه لايان پرسياړی له سرو سوړخی شته ون بو شته دزراوه كانيان لي دپرسن - نه وانیش گوايه هه والی شوي شته كانيان پی ده لیت یاخود بویان ده دوزیته وه و ناماده ی ده کات، نه وانیش به هوی کلک و ابه سته و به کری گپراوه كانيان له جنوکه و شه یاتینه کان. وهه نديكي تريان خو به پواله تي دوست و خوشه ويستاني خوا به در دهخن كه گوايه کاری له پاده به در و كه راماتيان هیه یاخو سر شيوه ی هونه رمند به در دهخن و خه لگی هه ل ده فريوینن، وه كه نه وه ی كه ده چپته ناو ناگر یا ناگر ده خوات و هیچ ناشی سوتینیت و کاریشی تی ناکات و هه ستیش به خوی ناکات، یا به جهك و به شیرو تیرو زهرگ له خو ددهن، یاخود خوی ده خاته ژیر تايه ی ئوتومبيله وه و هیچ کاریشی تی ناکات و به خه یالیشی دانایه ت، نه مه و گه لیکی تر له م جادوو جادوگری و ته له كه بازیه كه له راستی دا نه م کاره شه ی تانیه دیوه راسته كه ی جادوگریه (السحر) و له کارو کرده وه كانی شه یانن، و له سر دهستی نه م ناشوب گپرو فیتنه بازانه نه نجام ده درین، یاخود بیریتین له چنه د کارو کرده وه یه کی خه یالینان و هیچ راستی و بنچ و بناوان و بنه مایه کیان نیه، به لكو چنه د فیلیکی په نهان و نادیارو شاراهن له به رچاوی نه و خه لکه نه نجامی ددهن به لام له راستی دا وا نیه، وه كه کاری جادوگریه كانی فرعون كه به پت و دار ده ستانینان نه نجامیان ددها.

شیخی نیسلام جاریکیان له پو به پو بونه وه یه كه له گه ل جادوگریه نه حمه دی پوقاعی (البطحائية الأحمدية الرفاعية) گوتویه تی: (شیخی به تحائی به دهنگیکی به رز گوتی: نیمه حال و نه حوالی نه ماو نه و ده گرین، و پپو پاگه نده ی حاله تی له پاده به در (الخارقة) وه كو ناگر خواردن و چونه ناو ناگرو نه و جوړه شتانه، وه نه وه ته نیا له

به و مل به نده یان گیر ده کرد و هه ندی جار ژماره ی شو نوشتوانی كه به و گه ربه نده وه ده کران پتر له پپنچ دانه ده بون. من به بریم دی کاتن كه مندال بوم دایکی من هه بیو خوا له گوناحی نه ویش له هه مو مردوی موسلمانان و له نیمه ش به گشتی خوش بیبت نافرمان ده ماتن ده بیبا برد نه و ماله و مالی ده کرد به تاییه تیش یو شو ژنانه ی كه مندالیان ده بوو زه یستاندار بون. کومه لیک له و نوشته و هه پت و هوتانه ی پتوه بون. سوپاس یو خوا نیستا تاپاده یه کی باش نه م دیارده دزیوو قیزه ونه سبیری و جادوگریان كه م بونه ته وه و به ویستی خوا له سر زوی تویان نامینیت و كه س هه رناشیان ناسیت...

وه رگپړ.

تایبه تمندی و جیاکاریه کانی نهوانه، وه هر نهوان شایسته و مافی وه رگرتنی حالو نه حوالن له م پیتاوه دا). شیخی نیسلام گوتی: (منیش توره بومو به دهنگی به رز گوتم: من نیستا له گه ل همو نه حمه دیکمه له پوژمه لاتنی نه م زهوی یه وه تا پوژئاوای: چ شتیکیان له ناو ناگردا نه نجامداوه؟! منیش ده توانم وه کو نهوان بکه م جاهر کامیکمان سوتا نه وه نه وه که سه سرکه و توه، وه له وانه شه گوت بیتم: نه فرهتی خوای لی بیت، به لام دوی نه وهی که له شمان به سرکه و به ناوی گرم ده شوین، نه میره کان و خه لکی له م باره وه لی یان پرسیم، گوتم: چونکه نهوانه له کاتی په یوه ندیان به ناگر فرو فیلی تیدا ده کن، له شتانیک و له پون و چه وری بوق و توپکلی نارنج و به رد دروستی ده کن، زاوه زاوی له ناو هه لکه که دا دروست کردو وای خق دهرده خست که توانای نه و کاره ی هه یه، گوتی: من و تو خومان له باریه که وه ده هالینین دوی نه وهی گزگرد له له شی خومان هه ل ده سوین. گوتم: هه سته، چند جاریک لی م دوباره کرده وه که هه ستی و نه و کاره بکین، ده ستی برد کراسه که ی له خوی دابکه نیت، گوتم: نه خیر، نه و نا هه تاکو خوت به ناوی گرم و سرکه نه شویته وه، به مه فرو فیله کانی ناشکرا بو وعاده ته هه همیشه که یان په رده ی له پو هه لمارا و گوتی: هر که سیک نه میری خوش ده ویت بادارو سوته مهنی بینیت - یا گوتی: ده سته چیله یه ک بینیت - گوتم: نه م هه مو دریزد ادپی و بلاو کردنه وه و خر کردنه وهی خه لکه ی ناویت و هیچ پیویست به هینانی دارو چیلکه و چال ناکات و یست و مه به سته کانت ناهینیته دی، به لکو نه وه چرایه (فیدیل) و له بهر ده مماندا ده سوتیت په نجه ی خوم و په نجه ی تو شی تی ده خه م دوی شوشتنه وه به سرکه و ناوی گرم، جاهر که سیک په نجه ی سوتا نه فرهتی خوای لی بیت، یا گوتم: نه وهی په نجه ی سوتا نه وه دپراوه، هر نه گه ر نه وه م گوت تیک چوو په نگی گپراو داماوو پيسوا بوو ته له که ی ته قی) (۱۱۱)، ته واو.

مه به ست له هینانه وهی نه م نمونه یه بۆ پونکردنه وهی نه وه بو که نه و ده جال و قول بروفیل بازارنه دروزن و درق له گه ل خه لکی دا ده کن به ویتنه ی نه و نمونه شاراوو نادیاره، وه ک پاکیشانی ئوتومبیل به تاله مویه کی باریک و خق خستنه ژیر تایه ی ئوتومبیل و ورده ناسن و پيسو پوخلی ناسن کردنه ناو چاوی خوی، نه مه گه لی فرو فیله و جادوگری و درق و ده له سه ی شه ی تانی) (۱۱۲).

(۱۱۱) اجموع الفتاوی: (۱۱/۴۴۵ - ۴۴۶).

(۱۱۲) به لی گه لی شتی تری وه ک شیرو زهرگ بازی و ناگر خواردن و په قسو سه ما کردن و پاگوشینی هر شتیکی و هینانی عه ترو لوقم و شیرو هر شتیکی که بیان هوی له بهر ده می نه و خه لکه و چه واشه کردنی موسلمانان به و جزره جانو

به‌شی سی‌یهم

پیشک‌ه‌ش کردنی قوریانی ونه‌زرو دیاری بو مه‌زارو نه‌زرگه و گۆری پیرو پیاو چاکان و به‌گه‌وره

زانینیان

پیغه‌مبەر ﷺ مه‌مو نه‌و ریگایانه‌ی داخست که‌سه‌ر ده‌کیشن بۆ هاوبه‌ش دانان بۆ
خوای گه‌وره، و زۆر به‌توندی موسلمانانی لی ناگادارو وریا کردنه‌وه، له‌وانه‌ش: کیشی
گۆره‌کان، چه‌ندان کاری به‌هیزو پیکه‌ری خۆپاریزی له‌به‌ندایه‌تی بۆ کردنی دا له‌به‌ر
ده‌مدا دانا، هه‌روه‌ها زنده‌په‌وی له‌لایه‌ن هاوه‌نه‌کانیانه‌وه، له‌و ریگه‌و زه‌وابتانه‌ش نه‌م
چه‌ند خالانه‌ی خواره‌وه‌ن:

- ۱- پیغه‌مبەر ﷺ قوریایی ته‌واوی دا له‌زنده‌په‌وی کردن سه‌باره‌ت به‌دۆستانی خواو پیاو
چاکان، چونکه نه‌مه ده‌بیته نه‌گه‌ری به‌ندایه‌تی کردن بۆیان هه‌روه‌کو فه‌رمویه‌تی: {إياكم
والعُلُو، فإِنَّمَا أَهْلَكَ مِنْ كَانَ قَبْلَكَمُ الْعُلُو} (۱۹۳). هه‌روه‌ها فه‌رمویه‌تی: {لَا تَطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ
النَّصَارَى ابْنِ مَرْيَمَ، إِنَّمَا أَنَا عَبْدٌ فَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ} (۱۹۴).
- ۲- هه‌روه‌ها ﷺ وریاو ناگاداری داوه له‌دروست کردنی خانو له‌سه‌ گۆره‌کان، هه‌روه‌کو أبو‌الهیاج
الأسدي ده‌گیزیته‌وه و گوتویه‌تی: علي كوري أبي طالب ﷺ بيّ ي گوتم: (ألا أبعثك علي مابعتني
عليه رسول الله ﷺ؟ أن لاتدع مثلاً إلا طمسته، ولاقبراً مشرفاً إلا سويته) (۱۹۵).

جادوگه‌ریانه، ئایا نه‌وه له‌کوئی له‌ئایینی ئیسلام و قورئان و سوننه‌تدا شتی وا هه‌یه، کوا به‌لگه‌یان له‌قورئان له‌سوننه‌تدا،
بائایه‌تیک، یافه‌رموده‌یه‌ک بیئنه‌وه که‌به‌ندایه‌تی کردن و خوا په‌رستی بریتییه له‌شیر له‌خودان و شوشه‌ خواردن و ناگر
خواردن له‌کوئی خوا فرمانی به‌وه پئی کردوین و پیغه‌مبەر ﷺ فرمانی پئی کردوین نه‌و جوړه‌ کارو به‌ندایه‌تی و خوا
په‌رستیانه‌ بکه‌ین نه‌وه قورئان و نه‌وه سوننه‌ت له‌به‌ر ده‌ستدایه‌ نادنییا دنیا‌یه سه‌یری بکه‌ن بزائن شتی وای تیدایه،
بیگومان نه‌خیز. وه‌رگێپ.

(۱۹۳) أ — رواه الإمام أحمد والترمذي وابن ماجه.

ب - واته: زۆر له‌زنده‌ په‌وی وریا بنو لی ی دور بکه‌ونه‌وه، چونکه نه‌وه‌ی گه‌لانی پیش ئیوه‌ی به‌هیلک برد زنده

په‌وه‌ی بو. وه‌رگێپ.

(۱۹۴) أ — رواه البخاري.

ب - واته: نه‌وه‌نده‌م به‌رز مه‌که‌نه‌وه‌له‌پله‌ی خۆم تن بپه‌پێنن هه‌روه‌کو گاوه‌کان کورپی هه‌ریمان به‌رز کرده‌وه و تنی ی دا

به‌هیلک چون، به‌لگو من به‌نده‌یه‌کی خوام و پیم بلێن به‌نده‌و پیغه‌مبەری خوا. وه‌رگێپ.

(۱۹۵) أ — رواه مسلم.

۲. هـروهـا قهـدهـغـهـی كـردوه كه گـوړـهـكان چـيمهـنتـو گـهـچ بـكـرـيـت و چـانـو و مهـزـارـی لهـسـر دروست بـكـرـيـت، له جـابـره وه عليه السلام گوتـويـتـي: كه (په وسـولـي خوا عليه السلام قهـدهـغـهـی كـردوه كه گـوړـه به گـهـچ هـل بـه سـتـرـيـت، هـروهـا له سـر گـوړـه دامه نـيـشـن، وهـخـانـو و مهـزـارـی له سـر دروست مه كـن) ^(۱۹۶).

۴. هـروهـا عليه السلام نوښـتـو كـردن له لـاـي گـوړـه حـرـامه و قهـدهـغـهـی كـردوه، له عـائـشه وه - رضـي الله عنها - گوتـويـتـي: (له كـا تـيـكـدا كه پـيـغه مـبـر عليه السلام حـالـه تـيـك دابـه زـيه سـهـري و جـله كـانـي خـوـي به سـر چـاوي خـوـي دادا، كه دـلـي غه مـگـين و سه غـلـه ت بو) (اغتم) له سـر خـوـي لادا، وهـرمـوي كه هـر له و حـالـه تـه دا بو: {لعنة الله على اليهود والنصارى، اتخذوا قبور أنبياءهم مساجد}. بـوـيه وريـايـي و ناگـاداريـه كـي زـوـري به مـوسـلـمـانـان دا له و كـارهـي كه جـوله كه و گـاـوره كـان كـردويـانه كه مزگهـت و و خـانـويـان له سـر گـوړـي پـيـغه مـبـره كـانـيان دروست ده كـرد، نه گـر له بـر نه و هـو كـاره نه بـايه گـوړـه كـه ي به رز ده كـرايه وه، به لـام نه و له وه ترسا كه دواي مردنـي و له دواي خـوـي گـوړـه كـه ي بـكـن به مزگهـت) ^(۱۹۷).

وه عليه السلام فهـرمـويه تـي: {ألا من كان قبلكم كانوا يتخذون قبور أنبيائهم مساجد، ألا تتخذوا القبور مساجد، فإني أناكم عن ذلك} ^(۱۹۸). كـردنـي گـوړـه كـان به مزگهـت و اتا: نوښـتـو كـردن له لـاـي گـوړـه كـان جـابـا مزگهـت و تـيـشـيان له سـر دروست نه كـرا بـيـت، هـر شـوښـتـيـك بـو نوښـتـو كـردن ته رـخـان كـرا يـا نوښـتـي كـرا نه و كـرا وه به مزگهـت و اتـه كـر نو شـگه، هـروه كـو پـيـغه مـبـر عليه السلام فهـرمـويه تـي: {جعلت لي الأرض مسجداً وطهوراً} ^(۱۹۹). دهـي نه گـر مزگهـت و تـي له سـر دروست بـكـرـيـت نه وه گه لـيـك به هـيـز تـرو خـراپـتـر ده بـيـت.

ب - واته: نايا په وانه ت بكم بـق شـتـيـك كه پـيـغه مـبـر عليه السلام خوا بـوي په وانه كـردم؟ كه هر چي په يـكـه و تـيـنا هـيـه بـن پـسـي بد هـيـت و ورنـو خـاشـي بـكـي و هـر گـوړـيـكي به رزو هـلـه سـتـراو و خـانـو و مهـزـار له سـر كـراو هـ بـيـت له گـهـن زهـوي دا تـه خـتـي بـكـه بـت. وه رگـيـت.

^(۱۹۶) رواه مسلم.

^(۱۹۷) — منفق عليه.

ب - واتا كه يمان له پـايردودا نوسيوه. وه رگـيـت.

^(۱۹۸) رواه مسلم في صحيحه.

^(۱۹۹) رواه البخاري.

زۆرینہی خەلکی بە پێچەوانەیی ئەو قەدەغە کراوانە دەجولێنەو، بە پێچەوانەیی ناگاداری و وریاداریەکانی پێغەمبەر ﷺ جولانەو و دەجولێنەو و تاوانیان کردو بە هۆی ئەو و توشی جۆرەها هاوبەش دانانی گەورە بون، و لەسەر گۆرەکان مزگەوت و گلکۆو مەزارو چەندان جینگەیی حەوانەو هیان دروست کردن، چەندان مەزاریان پێک هێناو لەو مەزارانەدا هەموو جۆرەکانی هاوبەش دانانی گەورەیان ئەنجام دەدا (۲۰۰)، لەسەر برین بۆیان، وەداوا کردن و پارانەو لەبەر خاوەنی مردوی ئەو گۆرە، و هانا بردن و پەنا پێ بردنیان، وەکردنی نەزەرەکان بۆیان، ئەمانەو گەلیکی تر لەمانە.

زانو ناودار ابن القیم - رحمه الله - گوتویەتی: (وہەر کەسیک سوننەتی پێغەمبەر ﷺ لە بواری گۆرەکان، ئەو هی کە فرمانی پێ کردەو و ئەو وەشی کە قەدەغەیی ئی کردو، و ئەو هی کە هاو لەکانی دەیان کرد، لەگەڵ ئەو هی کە ئیستا (۲۰۱) زۆرینەیی خەلکی لەسەری دەپۆن کۆ بکەیتەو و تیکەلیان بکەیت و بەراوردیان بکەیت، دەبینی دژو هەلوەشینەرەو هی یەکتەری، بە شێوەیەک هەرگیزا و هەرگیز لەگەڵ یەکتەری دا کۆ نابنەو و هەمیشە بەیەکەو نەکۆلەکن و دانویان بەیەکەو ناکولێت، بۆیە پێغەمبەر ﷺ قەدەغەیی کرد کە نوێژ لای گۆرۆ لە نزیک گۆرەو بکریت، و ئەوانە بە پێچەوانەو نوێژیان لای گۆرەکان کردو بەقسەیی پێغەمبەریان ﷺ نەکرد، هەر وەها ئی قەدەغە کردن کە مزگەوت و خانو لەسەر گۆرەکان دروست بکەن، بەلام ئەوانە هەستان مزگەوتیان لەسەر گۆرەکان دروست کردو

(۲۰۰) بەئێ وینەیی ئەمانە لە پۆزگاری ئەمۆماندا گەلیک زۆن بەزەقی و زۆر بە دلخۆشیشەو بە بەندایەتی کردنی کاکلەیی دەزانن بۆ خۆی گەورە، وە ئی ئەوان ناگایان لەو نێ کە لەسەری قەرز دار دەبنەو و هاوبەش دانانی گەورەیان بۆ خوا داناو و پێی کافر بون و هیچ ناگاشیان لەخۆ نێ، لە کوردستاندا زۆریک لە مزگەوتەکان بونەتە مزگەو گۆرستانی پیاو چاکان و نوێژیان لە دواو و لە تەنیشتەو و لە پێشەو دە کریت و لە مەش خرابتر دوا نوێژەکە لەبەر خاوەنی گۆرەکان دەپارێنەو و داوای شیفاو لادانی تەنگو چەلەمەو ناخۆشی و بەلاو موسیبەتەکانیان ئی دەکەن و مەدەدیان بۆ دەبن و هاواریان دەکەن، ئەمە لە مزگەوتەکاندا جوێ لەو هەموو مەرقەو مەزارو نەزەرەکانی کە بۆ گۆپی شیخان و پیاو چاکانیان دروست کردو و هەمیشە جمەیان دیت، ئەگەر سەنجیان بەدەیتی هەرگیزا و هەرگیز موگەوتەکانی مالی خوا کە تەنیا بۆ بەندایەتی کردن و پرستشی خوا دەشین نەک بۆ تێدا ناشتنی گۆرۆ کردنیان بە گۆرستان بە چارەگی ئەو مەزارو مەرقەدانەو ئەو مزگەوتەنەیی کە گۆریان تێدان و مردویان تێدا نێژاوە قەلبالغ نبین و خەلگیان ناچیتن و زۆرەیی کاتەکان چۆن و کەس سەریان پێدا ناکات، نمونە زۆن هەموان لە ئێمە باشتەر دەزانن پێویست ناکات ناویان بەیتن. وەرگرتن.

(۲۰۱) واتا لە کاتی ئەودا - رحمه الله - ئیستا و لە پۆزگاری ئیچمەدا گەلیکی تری چووەتە سەر.

ناویان لی نان مہزراو نہزرگہ (مشاہد)، لہسہر وینہو شیوہی مالہکانی خوا (لہسہر شکل و شیوہی مزگہوتہکان کردیان جینگہی نویژ تیدا کردن بہجوریک ئہو شوینانہیان لاپیرۆز تر بو لہمزگہوتہکان، وہقہدہغہکھی کرد کہچراو ناگردانیان لہسہر دروست بکہن و دایان بگریسینن، بہلام ئہوانہ بہپیچہوانہوہ چہندان کہسیان تہرخان دہکردن بؤ داگریساندن چراکان لہسہر ئہو گۆرپانہو وہقفیان بؤ دہکردن، ہرودہا قہدہغہی کردن کہ بکریت بہجہژن بہلام ئہوان دہیان کردہ جہژنو بہندایہتی کردن (أعیاداً ومناسک)، وہ بؤی کؤ دہبونہوہ پتر لہوہی کہ بؤ جہژنہکان کؤ دہبونہوہ.

ہرودہا فرمانی کردوہ بہتخت کردنی گۆرپہکان ئہگہر ہل بہستراہن و خانویان لہسہر کرا بیٹ، ہرودہکو مسلم لہ (صحیح) ہکھی خوئی دا لہ ای الھیاج الأسدی دہگپرتہوہ کہ گوتویہتی: علی کوری ابی طالب صلی اللہ علیہ وسلم پی ی گوتم: (ألا أبعثک علی مابعثنی علیہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم؟ أن لاتدع تمثالاً إلا طمستہ، ولا قبراً مشرفاً إلا سوتہ) (۲۰۲). ہرودہا لہ (صحیح) ہکھی خوئی داو لہ شامہ کوری شفی گوتویہتی: (لہگہل فضالہ کوری عیسد بوین لہخاکی پؤم برودس یہکیکمان لی مرد، فضالہ فرمانی کرد لہگۆر نراو دواہی گۆرپہکھی لہگہل زہوی دا تہخت کرد، ودواہی گوتی: گوتم لہرہسولی خوا صلی اللہ علیہ وسلم بو کہ فرمانی پی دہکردین کہ گۆرپہکان تہخت بکہین) (۲۰۳). بہلام ئہو گۆرپہرستانہ لہم دو فرمودہیہ دا زیدہرہوی لہسہرپیچی کردنیاندا دہکھن، لہروی زہوی گۆرشہکان بہرز دہکھنہوہ تاو وہک خانوی لی دیت و دواہش گومبہتی (القباب) لہسہر دروست دہکھن.

تائہو شوینہی کہ گوتی: (سہیری ئہو جیاوازیہ گہورہیہی نیوان ئہوہی کہ پیٹہمبہر صلی اللہ علیہ وسلم بؤی داپشتوین و ہرودہا ئہو مہبہستہی لہقہدہغہ کردنہکانی کہ لہر ابرودا دہربارہی گۆرپہکان ناماژہمان بؤ کردن، وہلہنیوان ئہوہی کہ ئہوانہ دایان رشتوہو مہبہستیانہ؟! دیارہ گومانی

(۲۰۲) — رواہ مسلم.

ب - واتہ: نایا رہوانت بکہم بؤ شتیک کہ پیٹہمبہری صلی اللہ علیہ وسلم خوا بؤی رہوانہ کردم؟ کہمہرچی بہیکہ و ویتنا ہہیہ بن پی بدہیت و وردو خاشی بکی و ہر گۆپیکی بہرزو ہلہبہستراوو خانوو مہزار لہسہر کراو ہہ بیٹ لہگہل زہوی دا تہختی بکہیت. وہرگپز.

(۲۰۳) واتہ بہرزیان نہکہینہوہ.

تیدا نیه که نه کاره میان بریتیه له خراپه و خراپه کاریه که مروځ له توانای دانیه و به سهری دا زال بیت و توانای به سهر دا بشکیت و نابلقه بیان بدات.

شیخی ئیسلام له سهر باس کردنی نه م خراپه کاریه به رده وامه، تانه و شوینه که گوتویه تی: (وه له وانه: نه وهی که پیغه مبه ر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ریگهی پیداو له سهر دانی گورستان و چونه سهر قهبران ته نیا بؤ مه به سستی بیر هاتنه وهی پوژی قیامه ته و بهس، وه بؤ نه وهی نه و که سهری که ده چیته سهر قهبران دوعای لی خوش بون بؤ مردوه کان بکات و سه لامیان لی بکات، و به زه بی پیدا بینه وه و داوای ساخلمی و لی خوش بونیان بؤ له خوای گوره بکات، ناله و کاته دا نه و که سه چاکه له گه ل خوشی و له گه ل مردوه کانیش دا ده کات، به لام نه و هاوبه ش په یداکارانه کاره کانیان سهره و بن کردوه، و نایینه که یان پیچه وانه کردوته وه، و مه به ستیان له و سهر دانه ی گورستان یان گوری پیاو چاکان: به هاوبه ش دانانی مردوه که بؤ خواو، داوای لی ده کات و له بهری ده پارینه وه، وه داوای جی به جی کردنی پیداو یستییه کانی خوایانی لی ده کهن، وه داوای دابارینی به ره که ت و په حمه تی خوای لی ده کهن، داوای یارمه تی و سهر خستنی لی ده کهن به سهر ناحه زو دوژمنه کانیا ندا، نه مانه و گه لی شتی تر، نابه م کاره خراپانه یان نه وانه خراپه له گه ل نه فسی خوایاندا ده کهن، هه روه ها له گه ل مردوه که شدا، وه نه گه ر نه وه نه بوايه له به ره که تی نه وه بی به ش نه ده بون که خوای گوره بوی دانا بون له دوعا بؤ کردن و به زه بی پیدا هاتنه وه و داوای لی خوش بون و عه فوی خوای گوره ی بؤ بکن) ... ته و او (۲۰۴).

له مه بؤ مان دهرده که ویت که پیشکش کردنی نه زره کان و قوربانیه کان بؤ مه زاره کان و گلکوی پیاو چاکان هاوبه ش دانانی گوره یه، هوکاره که شی سهر پیچی کردن و به پیچه وانه وه جولانه وهی رینومایی و سوننه تی پیغه مبه ره صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له و شیوه ی که شه ریعه تی

(۱) (إغاثة العنقان (۱/۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۷).

ب - به لی به هوی نه و تاوانه گوره ی تاوانکاران و هاوه ل دانه رانه وه نه و مردوانه له دوعا شه ریعه کانی زیندوان بی به ش بون، چونکه سوننه ت وایه هه ر که سیك نه هه ر چه سهر گور و گورستانه کان به لکو هه ر که به لاشیا ندا تی په ری سه لامیان لی بکیت و دوعا داوای لی خوش بونیان بؤ بکیت، به لام نه وانه به پیچه وانه وه نه و مردوانه ده کهن به هاوه لی خواو خوایان گومرا ده کهن و نه و مردوانه ش له دوعا داوای لی خوش بون بی به ش ده کهن و له دو لاره ستم ده کهن، په که م ستم له خوایان ده کهن که نه و مردوانه ده کهنه شه ریکی خواو له بهریان ده پارینه وه و داوایان لی ده کهن و خوایانی بی کافر ده کهن، دوه مېش ستم له و مردوه ده کهن که به و دهرده یان ده بون و له خیر و به ره که تی دوعا بؤ کردنیان بی به شیان ده کهن. و درگتیر

خوا بوی دیاری کردون که ده بئ گوره کانی له سهر بیت. ئه ویش ئه وه په که نابی خانوو جیگه ی حه وان ه وه و مزگه وتیان له سهر دروست بکرین، له بهر ئه وه ی که نه گهر خانوو گومبه تیان له سهر دروست کراو، مزگه وتو مه زارو گلکویان له سهر و له ده وره دروست کرا، نه فام و نه زانه کان وا گومان ده که ن و وا ده زانن که نه و مردوانه ی وا له و گوزانه دا نیژراون سودو زیان به خه لکی ده گه یه نن و، پیروژن و به هانای ئه و که سه وه دین ئه گهر هانایان بؤ بهرن، هه رگه سیك رویان تی بکات و داویان لی بکات هه رچی پیداو یستیان هیه بویان جی به جی ده که ن، بویه ئه وانیش گوايه له پاداشتی ئه و چا که یاندا نه زرو قوربانیان بی شکه ش ده که ن، هه تا وای لی هات بونه بت و خورافیات و جگه له خوای گه وره په رستران، ئه وه ته پیغه مبه ر ﷺ فه رمویه تی: {اللهم لا تجعل قسري وثناً يُعبد} (۱۰۰). ئه و دو عایه ی بویه کرد که شتیکی وا له دوا پوژدا دیته ی دی، ئه مه ش هاته دی له زوریک له گوره کاندا له ولاتی شام، به لام گوره که ی خوی خوای گه وره به به ره که تی دو عاکه ی ﷺ خوی پاراستی، هه ر چنده له گوره که ی ئه ویشدا هه ندی سه ریچی روی داوه، له لایه ن هه ندی له نه فام و نه زانه سه ر بؤگه نه کان و خورافی بازه کانه وه، به لام سوپاس بؤ خوا نیستا ناتوانن بگه نه گوره که ی چونکه گوره که ی له ناو مال که ی خوی دایه نه ک له ناو مزگه وتدا، و به چه ندان دیوار ده وره دراوه، هه روه کو زانا و ناوداری نیسلام ابن القیم - رحمه الله - له نونیه که ی خوی دا گوتویه تی:

فأجاب ربُّ العالمين دوعاءه

وأحاط بثلاثة الجدران (۱۰۱)

(۱۰۰) رواد مالک و أحمد.

ب - واته: خواجه گیان وانه که ی گوره که م وه ک بتیک په رستریت. وه رگنر

(۱۰۱) واته که خوای گه وره دو عاکه ی پیغه مبه ری ﷺ قبول کړبو به سئ دیوار ده وره گوره که ی دراوه.

به‌شی چواره‌م

رونکرده‌وهی به‌گوره دانان و به‌پیروز زانینی په‌یکه‌رو بته بیرموه‌ریه‌کان.

(التمائیل - په‌یکه‌ره‌کان) کۆی (تمثال - په‌که‌ر) ه، که‌بریتییه له‌وینه‌ی به‌رجه‌سته له‌سه‌ر شیوه و وینه‌ی مرؤف یاخود گیاندار، وه‌ر شتیکی تری گیان له‌به‌ر وه (النصب - بت یا په‌یکه‌ر یا کوته‌ل) له‌بهره‌تدا: بریتییه له‌په‌یکه‌ره به‌ردینه‌کان، وچه‌ندان نیشانه‌وشوینه‌وار (العلم) و په‌یکه‌ر که‌هاوبه‌ش دانهران حه‌یوان و قوربانیان لا سه‌ر ده‌بیرین و قوربانیان بۆ ده‌کردن، هه‌روه‌ها په‌یکه‌ره بیرموه‌ریه‌کان: کۆمه‌له‌ په‌یکه‌ریک بون له‌گۆره‌پانه‌کان و نه‌و جوړه شوینانه ده‌یان چه‌قاندن و دایان ده‌مه‌زاندن، بۆ بیرموه‌ری و یاده‌وری گه‌وره‌کان و زه‌عیمو سه‌رکرده‌کان و پیاوه ناو داره‌کانیان (۲۰۷).

پیغه‌مبهر ﷺ له‌کیشان و گرتنی وینه‌ گیانداره‌کان ئاگادار و وریای کردوینه‌وه، به‌تایبه‌تیش گرتن و کیشانی وینه‌ که‌سایه‌تیه گه‌وره‌کان و ناوداره‌کان وه‌ک زانایان و پاشاو سه‌رکرده و پییشه‌واو (العباد -) ، جا ئه‌و وینه‌یه چه‌ له‌ریتیگی کیشان و دروست کردن بیئت له‌سه‌ر له‌وحه یاله‌سه‌ر کاغه‌ز بیئت، یاخود له‌سه‌ر دیوار یاله‌سه‌ر کراس و پۆشاک بیئت، یاخود به‌هۆی ئامیری تیشکی وینه‌ گرتنه‌وه بیئت (واته کامیرا- وه‌رگیزی) که‌له‌رۆژگاری ئه‌مرؤدا باوه، یاله‌ریتیگی هه‌لکۆلینه‌وه (النحت) بیئت، وه‌دروست کردنی وینه‌ له‌سه‌ر شیوه‌ی په‌یکه‌رو بت بیئت. پیغه‌مبهر ﷺ هه‌لؤاسینی وینه‌ به‌دیوارو هه‌ر شوینیکی تر قه‌ده‌غه‌و حه‌رام کرده، هه‌روه‌ها چه‌سپ کردن و دانان و دروست کردنی په‌یکه‌ری

(۲۰۸) ئیستاش ئه‌و خو ونه‌ریته هه‌ر باوه و ده‌بینین له‌شاره‌کاندا و له‌سه‌ر گۆره‌پانه‌کاندا کوته‌لی سه‌رکرده‌وو زانازو هۆنهران و که‌سایه‌تیه کۆمه‌لایه‌تیه‌کان دروست ده‌که‌ن گوايه بۆ ریزی لێنانی ئه‌و که‌سایه‌تیه‌یه که‌ئیستا له‌ژیاندا نه‌ماوه نه‌مه له‌کلتوری ولاتانی ناموسلمانه‌کانه، به‌لام به‌داخوه ئیستا له‌ولاتانی موسلمانانیشدا که‌هه‌میان بونه‌ته ده‌وله‌تی عملانی و فزیان به‌سه‌ر ئیسلاموه نه‌ماوه و هه‌رچی خو ونه‌ریت و ئاکاری ولاتانی ناموسلمان هه‌یه ده‌چننه‌وه و یه‌کێ له‌و خو ونه‌ریتانه دروست کردنی ئه‌و په‌یکه‌رو کوته‌له‌ یاده‌وه‌ریانه‌یه له‌ناو شاروو لادی و ئاوه‌دانیه‌کاندا دروستیان کرده‌و دروستی ده‌که‌ن گوايه بۆ ریزی گرتنه له‌و که‌سایه‌تیه. منیش ده‌لێم ئه‌گه‌ر پاست ده‌که‌ن ریزی له‌و که‌سایه‌تیه ده‌گرن داواي لآ خووش بون بۆ خووتان و بۆ ئه‌و که‌سایه‌تیه له‌باره‌گای خۆای گه‌وره‌ بکه‌ن و نه‌وه‌ی له‌دروست کردنی ئه‌و کوته‌ل و په‌یکه‌رو بته‌ خه‌رجی ده‌که‌ن بیده‌ن به‌مال و مندال و که‌سو کاره‌که‌ی و جیگه‌یه‌ک بۆ ئه‌وانیش ده‌گرتنه‌وه و دلێشیان پێ خووش ده‌بیت و ئه‌گه‌ر نه‌تیشتان خوا بیئت لای خواش به‌خیر(صدقه) بۆتان ده‌ژمێردریت و بۆ قیامه‌تی خوشتان سوودی لآ ده‌بینین به‌پێچه‌وانه‌ی ریتیگی به‌که‌م ده‌چیته‌ پیزی بت په‌رستی و خۆای گه‌وره‌ش له‌خووتان توپه‌ ده‌که‌ن. وه‌رگیزی.

قہدہ غو و حرام کردوہ لہ وانہش: دروست کردن و دانان و چہسپ کردن پیہیکہ رو کۆتہ لہ یادہ و ہریہ کان، چونکہ ئہمہ شیوہ و ہۆکاریکہ بۆ ہاوبہش دانان، یہ کہمین و سہرہ تہی ہاوبہش دانان لہ ناو گہ لی نوحہ و ہ لہ سہر زہوی بہ ہۆی وینہ گری و دروست کردن پیہیکہ رو کۆتہ لہ و ہ سہری ہلدا، کہ لہ ناو گہ لی نوحدا پینچ پیاو چاک ہ بون کہ بریتی بون لہ و ہ، نہسر، سواع، یہ غوس و یہ عوق، کاتی مردن خزم و کہس و کارہ کانیان و گہ لہ کہ بیان نۆریان پرؤش بون و نۆر بۆیان دل تہنگ بون، شہیتان ہلئی خلتہ تاندن و پیئی گوتن: کہ لہ سہر شیوہی ئہ و پیاو چاکانہ بیان پیہیکہ رو کۆتہ لہ دروست بکن و لہ دیوہ خان و مہ جلسہ کانیاندا کہ بہ نۆری لی دادہ نیشن و تیئی دا کۆ دہ بنہ و ہ دابنن و ہ ہمیشہ با لہ ہر چاوتاندا بن و بہ ناوی ئہ و پیاو چاکانہ و ہش ناویان بنین، ئہ وانیش ہستان و ایان کرد بہ لام یہ کہ مجار نہیان دہ پرستن، ہتا ئہ و بہرہ یہ نہمان و بہرہ کانی دوا ئہ وان ہاتن و ئہ وان پیئش خۆیان بیر چوہ و ہ شہیتان وای لی کردن کہ بیان پرستن و ئہ نجام ئہ و پیہیکہ رانہ پرستران^(۲۰۸)، کاتی خوی گہ و رہ پیغہ مہر نوحی - علیہ السلام - بۆ ناردن لہ و ہاوبہش دانانہی کہ بہ ہۆی ئہ و وینہ و پیہیکہ رانہ و ہ کہ دایان نابون ناگادارو قہدہ غہی کردن، بہ لام گہ لہ کہی ئہ و بانگہ شہی ئہ ویان و ہر نہ گرت و قبولیان نہ کرد، ولہ پرستنی ئہ و وینہ دانراو و چہسپاوانہ کہ بو بونہ بت و شتانیکی خورافی و دہ بیان پرستن بہرہ وام بون: ﴿وَقَالُوا لَا تَدْرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا﴾ سورة نوح: (۲۳).

ناوی ئہ و پیاو چاکانہی کہ لہ سہر شیوہی ئہ وان وینہ و پیہیکہ ریان دروست کردن بۆ زیندو کردنہ و ہی بیرہ و ہریہ کانیان و بہ پیرؤزو بہ گہ و رہ دانانیان بو.

دہی سہیر بکھن کار بہ چی گہ یشت بہ ہۆی ئہم پیہیکہ رو کۆتہ لہ یادہ و ہریانہ لہ ہاوبہشی دانان بۆ خوی گہ و رہ و پرستنی غہیری خوا لہ گہ ل خوادا، و لہ سہر پیچی و ذڑاہی تی کردن پیہوانہ کراوانی خوا؟! کہ ئہ نجام بو بہ ہۆی لہ ناو چونیان بہ ہۆی لاقا و ہ گہ و رہ بہ ناو بانگہ کہی نوحہ و ہ، ہر و ہا توپہ بونی خوی گہ و رہ و قیزہ و بون و ناشیرینی ئہ و گہ لانہ لای خوی گہ و رہ و لہ لای دروست کراوہ کانی خوا بہ گشتی^(۲۰۹)، ئہمہ ئہ و ہت بۆ دہرہ خات کہ مہ ترسی

(۲۰۸) رواہ البخاری.

(۲۰۹) ہر و ہا ہاوبہش دانانی گہ لی شیراہیم ہر بہ ہۆی پرستنی پیہیکہ رو بت پرستن و چہمینہ و بو بۆیان، ہر و ہا ہاوبہشی پیدا کردن بہ نو ئیسرا ئیلیہ کانیش ہر بہ ہۆی پرستنی و بہ ندایہ تی کردن بو بۆ وینہ و پیہیکہ ری گریہ کہ کہ

وینە و وینە گرتن و پەیکەر و کۆتەل دروست کردن چەندە مەترسی داروگەورەییە، بۆیە پێغمبەر ﷺ نەفرەتی لە وینە گران کردووە، و هەوایی پێداوین کە وینە گران و وینە کێشان و پەیکەر تاشان بە هیژترین و بە سفت و سوێترین ئازار کێشانی ناو خەلکێن لە پۆژی قیامەتدا، وەفرمانی بەسپینەووە و لابردن و کوزانەووی هەمو وینە ورد کردنی پەیکەر و کۆتەلەکان کردووە، وە هەوایی پێداوین کە فریشتە ناچنە ناو مال و شوینیک کە وینە ی ئی بیت، هەمو ئەوانە لە بەر خرابی و، بە هیژی مەترسیە کانیەتی لە سەر ئوممەتی ئیسلامی لە بیرو باوەرە کە یاندا (عقیدەها)، چونکە یەکەمین و سەرەتای هاوێش دانان لە سەر زەوی لە وینەووە سەری هەل دا هەر وەکو لە پیشتر ئاماژەمان پێ کرد، جاچ دانانی وینە و پەیکەر و کۆتەل بیت لە شوینی تیدا کۆبونەووە و مەجلیسەکاندا بیت، یان لە گۆرەپان و فولکە و ناو باخچەکاندا بیت، ئەووە لە شەریعەتی خوا حەرەمە و دروست نیە، چونکە هۆکاریکە بۆ هاوێش دانان، و بۆگەن کردن و تیک دانسی بیروباوەری موسلمانان. ئەگەر کافران و بیباوەرانی ئەم پۆ ئەوکارە دەکەن، ئەوان هیچ بیروباوەرکیان نیە تا پارێزگاری ئی بکەن، ئەو کارە و لاسایی کردنەووی ئەوان بۆ موسلمانان دروست نیە خۆ بە ئەوان بچوین و لەو کارەدا بە شداریان بکەن و هاریکاریان بکەن، بۆ پاراستنی بیروباوەرە کە یان کە چاوگ و سەرچاوەی هیژو توانا و بەختەویری و سەرکەوتن و سەرفرازی موسلمانانە، هەر وەها نابێ بگوتریت: ئاخیر ئیمە ئەو قوناغەمان تی پەڕاندووە و بەتەنھا خوا پەرستی و هاوێش دانانمان ناسیووە و هەر ئەووەش دەکەین، نەخیز، چونکە شەیتان هەمیشە چاوەڕوان و سەیری بەرەوی داهاوو دوا پۆژ دەکات و هەمیشە لە بۆسە دایە بۆ موسلمانان و برواداران هەر کاتیک نەزانی و نەقامی و ناحالی بونیان لە ئایینە کە یان تیدا بەدی بکات یە کسەر ئەم هەل دەقۆزیتەووە و لە خشتەیان دەبات، هەر وەکو چۆن لە گەل گەلی نووحدا کردی، کاتی زاناکانیان مردن و نەزانی و نەقامیان لە ناودا بلأو بوووە، چونکە بابای زیندووەرگیز لە فیتنە و ئاشویی شەیتان ئەمین نیە و ئەمین نابێ، هەر وەکو ئیبراهیم - علیه السلام - گوئی: ﴿وَاجْتَنِبِي وَبَنِيَّ أَنْ تَعْبُدَ الْأَصْنَامَ﴾ (٢١).

کەسامری زۆرینگەر لە زۆرین بۆی دروست کرد بون، هەر وەها هاوێش دانانی گاوەرەکان بە هۆی پەرستی خاچ بو کە دەیان گوت لە سەر شێووی مەسیح - علیه السلام - دروستیان کردووە.

(٢١) — سورة إبراهيم: (٣٥).

ب - واتە: خرابە گیان خۆم و مندال و وەجەکانم بپارێزی لە پەرستی بت و بت پەرستی. وەرگیژ.

به شى پيښجه م

گالته كردن به نايين و سوکايه تى كردن به حوره ته کاني.

گالته كردن به نايين هه لگه پانه وه يه له نيسلام، و به ته واوى ده رچونه له نايين، خواى گه وړه ده فهرمويت: ﴿قُلْ اَبَاللهِ وَاَيَاتِهِ وَّرَسُولِهِ كُنْتُمْ نَسْتَهْرِؤُونَ﴾ لَا تَعْتَدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ ﴿٢١١﴾.
 ئه م نايه ته: ئه وه ده گه يه نيټ كه گالته كردن به خواى گه وړه كو فره، و گالته كردن به پيغه مبه رى خوا كو فره، وه گالته كردن به نايه ته كاني خوا كو فره، جاهه ر كه سيك گالته به مبه ر يه كيك له م كاروبارانه بگات ئه وه گالته ي كروه به هم مويان. ئه وه ي له دوپوه كاندا پوي دا: ئه وه بو گالته يان به خوا و به پيغه مبه رو هاوه له كاني ده كرد، و ئه م نايه ته له پوي ئه واندا دابه زى.

گالته كردن به و كاروبارانه به ندين به يه كتر يه وه، ئه وان ه ي كه سوکايه تى به به ته نها خوا په رستى په رستنى خواى به رزو بى هاوتا ده كهن، وه داوا كردن و پارانه وه له غه يري خوا له مردوان به گه وړه و به پيرؤزو به پراستى ده زانن، وه ئه گه ر فرماني به ته نها خوا په رستى يان پى بگريټ و له هاوبه ش دانان قه ده غه بگريټ و نامؤژگارى بگريټ ئه وان ه حدده ت ده يان گريټ و لوت به ر ه ز ده بن و به شوخى و گالته پى كردنه وه سوکايه تى به مه ده كهن و پى يان پى ده كهن، هه روه كو خواى گه وړه ده فهرمويت: ﴿وَإِذَا رَأَوْكَ إِِنْ يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا﴾ إِنْ كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا ﴿٢١٢﴾.

گالته يان به په وانه كراوى خوا ﷺ كرد كاتى پى ي ده گوتن له خواى گه وړه به و لاوه هيج كه سو هيج شتيكى ديكه مه په رستن و شهريك بو خواى گه وړه دامه نين وله هاوبه ش په يدا كردن قه ده غه ي ده كردن و نامؤژگارى ده كردن ئه وان شوخى و گالته يان پى ده كرد، به لى به رده وام هاوبه ش دانه ران عه يبو و خه وش و نه نكيان له پيغه مبه ران ده گرن و

(٢١١) — سورة التوبة: (٦٥-٦٦) ..

ب - واناكه يمان له پارېدودا ليك داوه ته وه. وه رگيټې.

(٢١٢) — سورة الفرقان (٤١-٤٢).

ب - واته: كه تزيان ده بينى ئه ي محمد ﷺ به گالته و نيزي كه وه ده يان گوت: ئه يى .. ئه وه يه كه خوا به پيغه مبه رو په وانه كراوى خوى نارديه تى؟!، خو خه ريك بو له خوا كاني خو مان لامان بدات و سه رمان لى تيك بدات ئه گه ر شارام و خؤراگر نه بو ينايه ! وه رگيټې.

به سوکایه تی و گومرایی و شیت باسیان ده کهن، هر کاتیک داوی به تهنها خوا پەرستی (التوحید)، از هینان له و هاویهش دانان و شه و هاویه شیه گه ویهی و له دل و دهرنویاندا هیه له به گوره دانان و به راست زانینی هاویهش دانان. هر بهم شیوهیه ده بینی هر که سیک هم سیفاتانه ی تیدا بیت به هه مان شیوه نه گهر که سیک داوی واز هینان و کشانه وهی له و سیه فه تی هاویهش دانانه ی و تیایه تی و داوی به تهنها خوا پەرستی خوی گه وره ی لی بکات نه و گالته و شوخی و سوکایه تی پی ده کات و هه زاران ناوو ناتوره ی بۆ دروست ده کات، خوی بالا ده ست و کار به جی ده فهرمویت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ﴾ سورة البقرة: (۱۶۵).

هر که سیک دروست کراویکی به قه د خوا خوش بویت شه و هاویهش دانهره، وه پیویسته جیاوازی بکریت له نیتوان خوشه ویستی بۆ خوا خوشه ویستی له گه ل خوادا، شه وانه ی که گۆری پیوا چاکانیان وه ک بتیک گرتوه و ده ی پهرستن و به ندایه تی بۆ ده کهن، ده یان بینی که گالته و سوکایه تی به وه ده کهن که به تهنها خوا پەرستی و به ندایه تی کردنه به تهنها بۆ خوی گه وره، وه شه و هه به راست و به گه وره و به پیروز ده زانن که به غیری خوا به ندایه تی ده کهن و وه ک تکارانیک و هریان گرتون، ناماده ن و زوریان لا ناساییه که سویند به درۆ به خوا بخۆن (الیمین الغموس). به لام هیچ کامیکیان زاتی شه و ناکهن و ناماده نین سویند به درۆ به شیخه که یان بخۆن، وه زۆریک له و گروه جور به جورانه ده بینی به کیک له وانبر و باوه ری وایه که هانا بردنی بۆ شیخه که ی - جا چ به گۆره که ی بیت یابه گۆری غیری شه و بیت - سود به خش تر و باشتره له وه ی که هانا بۆ خوار په روه ردگار به ریت و داوا له خوا بکات له مزگه وت له کاتی سپیده دا! وه گالتهش به و که سه ده کات که له ریگه که ی شه و لایداوه و به ره و ریگه ی به تهنها خوا پەرستی چوه، وه زۆریک له وانه مزگه وت هکان تیک ده دن، و مه زاره کان دروست ده کهن، نایا شه له گالته کردن و به سوک زانینی یان نیه به خوا و به نایه ته کانی خوا و به پیغه مبه ره که ی، و به گه وره زانین و پیروز دانانی هاویهش دانیان نیه؟ (۱۱۳).

نم سیفات و نم خوو ناکارو نه‌ریتانه نه‌مړو گه‌لیک زوړن له‌و که‌سانه‌ی که‌که‌وتونه‌ته داوی گور په‌رستیه‌وه و له‌گور په‌رستانی نه‌مړودا گه‌لیک زوره .

وه‌نم گالته پی‌کردن و سوکایه‌تیه‌ش دو جوړی هه‌یه:

جوړی یه‌که‌م: گالته پی‌کردنی راشکاوانه (الإستهزاء الصریح): وه‌ک نه‌وه‌ی که‌نایه‌تی له‌پودا هاته‌ خوار، و نه‌وه‌ی که‌دو پوه‌کان به‌گالته پی‌کردن و به‌توانجه‌وه به‌هاوه‌لانیان گوت: نه‌و قورشان خوینانه‌ی نیمه‌که‌مه‌به‌ستیان له‌هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌رﷺ بو، (سک‌زلن و هرگیز تیر ناخون و هر‌خه‌ریکی ورگیان(ده‌ی جا نه‌وه چی یان پی‌ده‌کری له‌به‌ر ورگیان - وه‌رگیز -)، وه‌له‌وانه دروژن‌ترین له‌دنیا، ، وه‌ترسنوک‌ترین که‌سانیکیشن له‌کاتی پو به‌پو بونه‌وه له‌گه‌ل دوژمناندا^(۱۴)، نه‌مانه و قسه‌گه‌لیکی تری گالته جارپانه، هه‌روه‌ها وه‌ک قسه‌ی هه‌ندیکیان که‌به‌موسلمانان یان گوت: نه‌م نایینه‌ی نیوه پی‌نجه‌مین نایینه، هه‌روه‌ها قسه‌یه‌کی تریان که‌ده‌یان گوت: نایینه‌که‌تان نادان و که‌وده‌ن و نه‌زانه، وه‌قسه‌یه‌کی تریان نه‌گه‌ر فرمانکاران به‌چاکه و قه‌ده‌غه‌کارانی خراپه‌یان ده‌بینی ده‌یان گوت: به‌تیزو به‌گالته جارپه‌وه ده‌یان گوت: نه‌وه نه‌هلی نایینتان بو هاتن، نه‌مانه و وینه‌ی قسه‌ی ناشیرین و قیزه‌ونی تر‌که‌ناژمی‌درین و نایه‌نه نامار زور به‌ناخوشی نه‌بیت که‌گه‌لیکیان له‌و قسانه ناخوش تر بون که‌نایه‌تیا ن له‌پودا هاته‌ خوار.

جوړی دوهم: گالته پی‌ناراشکاو یان ناراسته‌وخو(غیر صریح): نه‌وه‌ش بریتیه له‌و ده‌ریایه که‌هیچ که‌ناریکی نین، وه‌ک: هیما یا ناماژ کردن به‌چاو واته‌ چاو قوچاندن(الرمز بالعین)، وزمان لی‌ده‌ره‌ینان، و لیچ لی‌بادان، ته‌شهر لی‌دان به‌ده‌ست له‌کاتی خویندنه‌وه‌ی

(^{۱۴}) درېزه‌ی نم باسه نه‌وه بو که‌نم‌لیک له‌دو پوه‌کانی سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌رﷺ ده‌هاتن بو لای پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی له‌ریگادا ناوا له‌به‌ر خوینانه‌وه شوخی و گالته‌یان به‌هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر ده‌کرو ده‌یان: تق‌سه‌یری نه‌و قورشان خوینانا ناکن که‌مه‌به‌ستی له‌هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌رو پیغه‌مبه‌رﷺ بون ورگ زلانی نیمه‌ن و زمام دروژن‌ترین که‌سانیکن ، خو له‌کاتی پو به‌پو بونه‌ویاندا له‌گه‌ل دوژمنانیاندا ترسنوک‌ترین که‌سیکن و هرگیز خو پاناکرن، نه‌ی . . نه‌و محمده ده‌یه‌وی به‌و جوړه که‌سانه کوشک و ته‌لار و لات و ده‌سه‌لاته‌کانی پرم و قه‌یسه‌رو کیسرا داگیر بکات؟!؟! به‌لام پیش نه‌وه‌ی نه‌و بیباوه‌ره‌ دپوانه بگه‌نه لای پیغه‌مبه‌رﷺ خوی گوره‌ه‌سروشی بو ناردو هه‌والی گالته پی‌کردنی نه‌و دپوانه‌ی پی‌راگه‌یاندو هر له‌دنیا سوک و پیسوی کردن و ده‌میان بو به‌ته‌لی ته‌قیو په‌رده‌ی په‌شی له‌پو هه‌ل مالین، هه‌روه‌کو ده‌فه‌رمویت: [وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخْرُسُ وَتَلَعَبُ قُلُوبِ آبَائِهِمْ وَرَسُولِهِمْ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ] سورة التوبة: (۶۵).

کتیبه کې خوا واته قورنای پېرؤز، یاخود سوننه تی پیغه مبه رﷺ، یاخود له کاتی فرمان کردن به چاکه، و قه دهغه کردن له خرابه (۲۱۰).

هروهه وینه ی ئه مه که هندیکیان ده لئین: ئیسلام واته بهرنامه ی ئیسلام بؤ سه ده ی بیسته م (و سرده می ئیستا - وهرگیږ) ناییت و دست نادات، به لکو به که لکی چهره کانی ناوه راست ده گریت (یا بهرنامه ی چهره سواوه کانه وه که هندی سوکه له و عه قل ترشو و تفت و فام کاله کانی ئه م سرده م و ئه م چهره ده لئین - وهرگیږ -)، و بهرنامه یه کی دوا که وتویی و کونه په رستیه، و توندو تیزی و وحشیگری تیدایه، له بواری سزاکانی سنور لیدانه کان (الحدود) و سه رزه نشتیه کاندان توندو تیزو بی به زه ییه، و سه م می له نافرته کردوه و مافه کانی نه داوه، ته لاق دانی ریگه پیداوه و نر می و شلی نواندوه، فره ژنی ریگه پیداوه. هروهه ده لئین: حوکم کردن به یاسا دست کرده کان له ده ستورو یاسا و ریسی و لاتدا له حوکمی ئیسلام باشتره، و له پوی ئه و که سه ی که بانگه شسه ی به تهنه ا خوا په رستی ده کات و به ندایه تی کردن بؤ گلکوی پیاو چاکان و گور په رستی رت ده کاتوه ده لئین: ئه وه زیده په وه قاچی له به په ی خوی پتر پاکیشاوه (مطرف)، ده یه ویت کومه لی موسلمان په رته وازه بکات، یاخود پی ی ده لئین: ئه وه وه هابیه، یاخود ریپازگه یامه زه یی پینجه مه، ئه مه و گه لیکی تری له م جوړه قسه ه لیت و په لیتانه هر هه میان جنیودان و سوکایه تی کردنه به نایین و به موسلمانان، هروهه گالته کردنه به بیرو باوه ری راسته قینه ی ئیسلام، و لا حول و لا قوة الا بالله. هروهه له وانه: گالته کردنیان به و که سانه ی که ده ستیان گرتوه به سوننه تیک له سوننه ته کانی پیغه مبه رﷺ و ده لئین: نایین و نایینداری به مونی، وه که گالته و سوکایه تی کردنیک به ریش بهردانه وه و ریش نه تاشین، و گه لی وشه و قسه ی پیس و بؤگه نی تری له م جوړانه.

بهشی شه شه م

حوکم کردن به غه ییری بهرنامه ی خوا.

له داخوازی و داواکاریه کانی پروا بون به خوای بالا دهست و کار به جی و به ندایه تی بۆ کردنی: ملکه چ بونه بۆ حوکمی خواو پازی بون به شریعه ته که ی شه، و گه پانه وه بۆ کتیبه که ی واته بۆ قورنانی پیروزو سوننه تی پیغه مبه ره که ی له کاتی جیاوازی و بون جیارپایی و قسه و گفتارو ناخواتنه کاند، و له بیرو باوه پو له مشت و مره کاند، و له خوین و له تۆله کان و له مال و سامانه کان، و باقی مافه کان و له هه موبواره کانی تری ژياندا هه ر کاتیک کیش و تنگزه و که وتنه به ریه که ک دروست بو، خوای گه وره حاکمه و حوکم و پریار دان و یاسا دانان واته ته شریع ته نیا بۆ خوای گه وره یه، پیویسته له سه ر بهرپرسان و سه رکرده و حاکمه کان له سه ر پوی زهوی که به و بهرنامه و به و یاسا و پرسیا و شریعه ته ی خوا حوکم بکن، هه روه ها پیویسته له سه ر خه لکیش به گشتی (الرعیه) حوکم به و بهرنامه و شریعه ته بکن که خوای گه وره بۆی ناردونه خوار که ته لۆکی ژيانی مرۆفه کانه له سه ر زهوی که بریتیه له قورنانی پیروزو سوننه تی پیغه مبه ره که ی ﷺ، خوای به رزو بی هاوتا له پوی بهرپرسان و سه رکرده کان و والیه کاند ده فه رمویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ﴾^(۱۱۶)، هه روه ها خوای گه وره له پوی به رده سه ته کانیش (الرعیه) دا ده فه رمویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ سورة النساء: (۵۹). (واتا که یمان له پابردودا لیك داوه ته وه - وه رگتیر -).

(۱۱۶) أ — سورة النساء: (۵۸).

ب - واته: خوای گه وره فرمانتان پی دهکات شه سپارده کان بۆ خاوه نه کانیا ن بگتیرنه وه جا سپارده کان زاراو به که ی فراوانه و هه مو بواره کانی ژیان ده گریتنه وه که سه رتۆپی هه میان شه بهرنامه و شریعه ته و نایینی نیسلامه یه، وه نه گه ر به سه ر خه لکی و له نۆیان خه لکی دا حوکمیکتان کردو کران به سه رکرده و برا گه وره شه و به داد په روه رانه حوکم و پریار به دن. مافی کس نه دن به کس و سته م و له کس مه که ن و داد په روه ر بن وه هه مو که سیک به یه ک چاو سه یر بکن. وه رگتیر.

هه روه ها پونی کردو ته وه که بپروا و باوه (الإیمان) له گال حوکم کردن به غیری به برنامه ی
 خوا دا کو نابنه وه، خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا
 أَنْزَلَ إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَكَّمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ
 وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ سورة النساء: (٦٠). هه تا فهرموده ی خوی گه وره
 :﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا
 قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ سورة النساء: (٦٥). (هه روه ها واتای ثم دو نایه ته شمان
 له پابردودا نوسیوه - وه رگیز).

خوی پاک و بیگه رد قه ده غه ی کردوه - بؤ دنیا تر کردن و جهخت له سهر کردنه وه
 سویندی خواردوه به په روه ردگاری محمد ﷺ که خوی گه وره خویته ی - بپروای نیه نه وه
 که سه ی که حوکم و حل کردن و کردنه وه ی گری کویزه کانی کیشه و ته نگزه کانی نیوان
 خویان هه موی نه هیننه لای توو به توو چاره سهری کیشه کانیان نه که ن واته به به برنامه و
 شه ریعه تی خوا کیشه کانیان حل نه که ن و حوکم به و قورئانه نه که ن که خوا بؤی ناردونه
 خوار، هه روه ها دوی نه وه ی که چاره سهریه که ت بؤ دانان و کیشه که ت بؤ حل کردن
 به حوکمی توو ده بی پازی بن و خووش ته سلیم بکن، هه روه کو حوکمی به کافر بونی والی و
 سه ر کرده و به پیرسان داوه نه وانیه ی که حوکم به و به برنامه و ده ستورو یاساو ریساو
 شه ریعه ته نا که ن که خوی گه وره بؤی ناردونه خوار، وه به سته م و به ده رچون له نایینی
 داناوه، خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾
 سورة المائدة: (٤٤). : ﴿وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ سورة المائدة:
 (٤٥). : ﴿وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ سورة المائدة: (٤٧).
 (هه روه ها واتای ثم نایه تانه شمان له به شه کانی پابردودا شی کردو ته وه - وه رگیز).

گومانی تیدا نیه که ده بی حوکم ته نیا به و به برنامه و ده ستوره بکریت که خوی گه وره
 ناردویه تیه خوار وه که ته لؤکیک بؤ هه لسوپاندنی ژیانی مروفه کان له سهر پوی زهوی،
 وه حوکم کردن به و به برنامه و ده ستوره ده بی له هه مو به ندو یواره کانی کیشه و
 ته نگزه کاندای بیت له قسه و گفتارو مشتو مره تیکوشانیه کانی (الإجتهدیه) نیوان زانا کاندای،
 هیچ به لگه و بپو بیانونیه که وه رناگریت یا هیچ حوکمیک وه رناگریت و قبول نیه مه گهر

نه وهی که له گه ل قورئان و سوننه تدا بیته وه و ده لاله تی له سر بکات، به بی هیچ ده مارگریه کی مه زه بهی و، لایه نگیری پیشه واکان (الإمام)، له ه مو سکالا به رزکراوه کان و به رگری کردنه کان و گشت مشت و مړو کیشه و ته نگزه کان و له گشت مافه کاند، نه ک ته نیا له کاروباره که سایه تیه کاند، هه روه کو له هندی له ده وله ته ئیسلامیه کاند نه نجام ده دریت، چونکه ئیسلام کومه لیک یاساو پړساو ده ستورن و ده بی هه مویان کاریان پی بکریت و له یه ک جیا نابنه وه، خوی به رزو بالا ده ست ده فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً﴾ (٢١٧). هه روه ها خوی ده وره ده فهرمویت: ﴿أَفْتُرْمُونُ بَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ﴾ (٢١٨).

هه روه ها پیویسته شوین مه زه به کان و مه نه ج و پرؤگرامه هاوچه رخه کانیش بکه ویت و قسه و گفتاری پیشه واکان بگریته وه بؤ قورئان و سوننه ت، هه ر شتیکی واته هه ر فتواو هه ر قسه و گفتاریکیان له گه ل قورئان و سوننه ت هاته وه نه وه وه ری بگرن و کاری پی بکن، وه هه ر شتیکیش پیچه وانه ی قورئان و سوننه ت بو کاری پی نه کن و فپی ی بده ن و ره تی بکه نه وه به بی ده مارگری و لایه نگیری هیچ مه زه ب و لایه نیک، به تاییه تیش له بواره کانی بیروپاوه ردا (العقیده)، چونکه پیشه واکان - په حمه تی خویان لی بیت - خویان به م شیوه یه نامؤزگاریان کردوین، نه م شیوه یه ریازو مه زه به ی گشتیانه، هه ر که سیک سه ریچی نه م نامؤزگاریه یان بکات نه وه حاشا شوین که وته ی نه وان نیه، هه ر چه نده سر به وانیش بیت، نه وه له و که سانه یه که خوی گه وره ده ریاره یان ده فهرمویت: ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ﴾ سورة التوبة: (٣١).

نه م نایه ته به ته نیا له گه ل گا وره کانی نیه به لکو هه مو نه و که سانه ده گریته وه که ها و وینه ی کاری نه وان نه نجام ده دات، هه ر کاریک و هه ر شتیکی پیچه وانه و سه ریچی نه وه بیت که خوی گه وره و پیغه مبه ره که ی فرمانی پی کردوین به وه ی که حوکم کردن له نیوان

(٢١٧) أ - سورة البقرة: (٢٠٨).

ب - واته کیمان له رابدوا لیک داوه ته وه - وه رگری.

(٢١٨) أ - سورة البقرة: (٨٥).

ب - واته: نایا بروا به هندیکی قورئان ده هینن و به هندیکی تری نا دیاره خوی گه وره نه مه ی قبول نیه ده بی بپوات

به هه موی هه بیت و حوکم به هه موی بکه ت. وه رگری.

خه‌لکی دا به‌غیری به‌رنامه‌و ده‌ستورو یاسای خوا بکړیت، یان شوین که‌وتنی نه‌وهی ه‌واو نارزه‌وه‌کانی خوی داوای ده‌کات و جل‌و شوپ کردن بو نه‌فسو نارزه‌وه‌کانی خوی، نه‌وه په‌تی نی‌سلام و باوهر (الإیمان)ی له‌گه‌ردنی خوی دامالی‌وه، هر چه‌نده بشلیت من بپروا دارم، خوای گه‌وره نه‌و که‌سانه‌ی ناویت که‌به‌دوای نه‌م پربازه ده‌که‌ون واته جل‌وه‌ی خوی ده‌داته ده‌ست نه‌فسو شه‌یتان و ه‌واو نارزه‌وه‌کانی و دوای به‌رنامه‌ی خوا ناکه‌ون، زور به‌توندی به‌درویان ده‌خاته‌وه که‌ده‌لین بپروادارین و پپوپاگه‌نده‌ی بپرواداری خویان ده‌که‌ن، نه‌وته ده‌فه‌رمویت: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَكَّمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ سورة النساء: (۶۰). (واته که‌یمان له‌رابدودا نوسیوه. وه‌رگپي).

نه‌وهی له‌واتای وشه‌ی (یزعمون) دا ه‌اتوه که‌نه‌فی کردن و به‌درو خسته‌وه‌ی باوهره‌که‌یانه (إیمانهم)، چونکه زاراوه‌ی (یزعمون) به‌زوری بو نه‌و که‌سه به‌کار دیت که‌ده‌عوایه‌ک واته سکا‌الایه‌ک به‌رز ده‌کاته‌وه که‌درویی تیدایه، له‌به‌ر سه‌رپیچی یا پیچه‌وانه‌ی کرده‌وه چاکه‌که‌ی یاخراپه‌که‌ی، و نه‌نجام دانی کرده‌وه‌یه‌ک که‌ددانی پیدا نانیت و ده‌یه‌ویت په‌رده پو‌شی بکات و بیشارته‌وه، نه‌مه ری‌ک وه‌ک نه‌وه‌یه که‌خوای گه‌وره ده‌رباره‌یان ده‌فه‌رمویت: ﴿وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ﴾ سورة النساء: (۶۰). (واته: فرمانیان پی‌کرا بو که‌بپرواتان به‌تاغوت نه‌بیت، هر شتیک به‌غیری خوا بپه‌رسترت نه‌وه تاغوته - وه‌رگپي). چونکه بپروا نه‌بون به‌تاغوت پایه‌یه‌که له‌بپروباوه‌ری به‌ته‌ن‌ها خوا په‌رستی، ه‌روه‌کو له‌نایه‌تی (البقرة) دا^(۱۱) ه‌اتوه، نه‌گه‌ر نه‌م پایه نه‌ه‌اته دی، نه‌وه نه‌و که‌سه به‌ته‌ن‌ها خوا په‌رست نیه، وه‌به‌ته‌ن‌ها خوا په‌رستی بنجینه‌و بنه‌مای باوهره (الإیمان) که‌ه‌مو کاروکرده‌وه‌کانی پی چاک ده‌بن و ده‌یان ه‌ینیته‌وه سه‌ر ری‌گه‌ی راست، وه به‌بی به‌ته‌ن‌ها خوا په‌رستیش ه‌مو کرده‌وه‌کان ه‌ال ده‌وه‌شینه‌وه و فاسد ده‌بن، ه‌روه‌کو نه‌مه له‌م فه‌رمایسته‌ی خوای گه‌وره به‌رونی ده‌رده‌که‌ویت: ﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ﴾ (واته هر که‌سپیک بی باوهر بیت واته بپروای به‌تاغوت نه‌بیت و بپروای

(۱۱) واته فه‌رمایستی خوای به‌رزوی ه‌واتا که‌ده‌فه‌رموئ: [فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ]

ته واوى به خواو به پيغه مبهري خواو به رنامه كهى خوا هه بيت ئوه به دلنيايييه وه ده ستى به په تى خوا واته به به رنامه و ده ستور و ياساو پيسايه كى زور پته و توندو توله وه گرتوه كه به نامه و ده ستورى خوايه - وه رگيې).

هه روه ها نه فى باوه پ(الإيمان)ى له و كه سانه ده كات كه حوكم به و به رنامه و ده ستور و ياسايه ناكات كه خواى گه وړه نارديه تيه خوار واته ئه و كه سه باوه پرى نيه و بى باوه پره، ئه مه ش ئوه ده گه يه نيت كه حوكم كردن به شه ريعه ت و به رنامه و ده ستورى خوا باوه پردارى و به تهنئا خوا په رستيه، وه به ندياه تى كردنيكه له به ندياه تى كردنى خوا پيوسته له سر هه مو موسلمانيك كه ده ستى پيوه بگريت و بپرواى ته واوى پى هه بيت و حوكمى پى بكات، نابى شرعى خوا ته نيا بؤ كار سازى و چاكو زارى له نيوان خه لكى و بؤ ده سته به ر كردنى ئاسايش و هيمنايه تى بيت و به س، هه روه كو هه ندى كه س ته نيا تيشك ده خه نه سر ئه م بواره واته شه ريعه ت ته نيا بؤ ئه م مه به سته به كار ده هينن، ولايه نه كهى ترى پشت گوئ ده خات، خواى پاك و بيگه رد سه رزه نشتى ئه و كه سانه ده كات كه شه ريعه تى ئيسلام ته نيا بؤ به رزه وه نديه كانى خويان به كار ده هينن، و بى ئه وهى بؤ په رستش و به ندياه تى به كارى به نيت، خواى پاك و بيگه رد ده فرمويت: ﴿وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٢٢٠﴾ وَإِن يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٢٢١﴾﴾

(٢٢٠) أ — سورة النور (٤٨—٤٩).

ب - واته: نه گه ر ئه و دو پوو بپوا بى هيزانه داوايان لى بگريت كه حوكمى خواو پيغه مبه ر به كار به ينن له نيوان خوياندا له برى هه واو ئاره زوه كانى خويان ئه وانه هه نديكيان پى ي رازى نابن و پشتى تى ده كن، به لام نه گه ر بزائن حوكم كردن به حوكمى خوا له به رزه وه ندى خوياندايه و قازانچيانه ئه وه زور و به ئاسانى دين به پيرى حوكمى ئيسلام و حوكمى پى ده كن. به داخوه ئيستا له پوزگارى ئه مپوهاندا زور به ي زورى موسلمانان نه گه حوكمى شه ريعه تى خوا له به رزه وه ندى خوياندا بيت ئه وانه هه ر پى ي پازين به لكو پيشى له سره داده گرن و په له شى بؤ ده كن، به تايبه تى سه ركرده و به رپرسانى ولاتانى ئيسلامى. نه گه ر حوكمى ئيسلام له گال هه واو ئاره زوه كانى ئه وانداندا بيتته وه ئه و حوكمى ئيسلاميان قبوله ده نا به پيچه وانته هه رگيز قبوليان نيه و پو ده كه نه غه يري حوكمى ئيسلام و پازى نابن حوكم به به رنامه و شه ريعه تى ئيسلام بكن و قورئان و سونه ت ده ستور و ياساى ولاته كه يان بيت، به لكو حوكم و ده ستور و ياساى ده ستردى مرقى كورت عه قلى دروستكاروى ده ستى خواى په روه ردارى جيهانيان ده كه نه ده ستور و ياساى ولاتى خويان و سه رمه شقى حوكمى خويان و پازى نابن ناسنامه ي ولات و نه ته وه كه يان به ناسنامه ي ئيسلام بناسرئته وه. به لكو

نهوانه ته نیا گرنگی ددهن به وهی که ههواو نارزهوه کانی خویان ده یخوازیت و داوی دهکات، و نه وهی پیچه وانیه نارزهوه کانی خویان بیت وه لای دهنین و پرتی ده که نه وه، چونکه به ندایه تی و پهرستشی بۆ خوا ناکهن به حوکم کردن و گه پانه وه بۆ لای پیغه مبه رسول الله ﷺ.

حوکم کردن کردن به حوکمیک غهیری بهرنامه و شهریه تی خوی گهوره :

خوی گهوره ده فهرمویت: ﴿وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾ سورة المائدة: (٤٤). له م نایه ته پیروژه دا: هاتوه که حوکم کردن به غهیری نه وشهریه تی و یاساو ریسیایه ی که خوی گهوره نارذویه تیه خوار کوفره، نه م کوفره هه ندی جار کوفری گهوره یه و پی ی له نایین دهرده چیت، هه ندی جاریش کوفری بچوکه و پی ی له نایین دهرناچیت، نه مهش به پی حالی نه و حاکم و نه و سه رکده و به پرسه، نه گه ر پی ی و ابیت که حوکم کردن به و ده ستورو یاساو ریسیاو شهریه تی که خوی گهوره نارذویه تیه خوار واجب نیه، و سه رپشکه تی ی دا، یاخود سوکایه تی به حکم و بهرنامه ی خوا بکات، وه باوه ری و ابیت که غهیری یاساو ریسیاو ده ستورو سیستمه ده ستکرده کان له حوکم و بهرنامه و ده ستورو یاساو ریسیاو سیستمی خوی گهوره باشترو چاکتره یان یه کسانن، یاخود به که لکی حوکمی پوژگاری نه مرق نایه تی، یاخود پشت کردنی له شهریه تی و بهرنامه و ده ستوری خوی گهوره و حوکم کردن به بهرنامه ی ده ستکردو بیباوه پان بۆ بازی کردن و سه رنج پاکیشانی کافران و بیباوه پان و دوژمنانی خواو ئیسلام و موسلمانان و دوپوه کان بیت، نه مه کوفری هه ره گهوره یه و پی ی له ئیسلام دهرده چیت، وه نه گه ر باوه ری و ابیت حوکم کردن به بهرنامه و شهریه تی خوا واجبه، وه زانستی به و پاستیه هه بیت و به لام لی ی لاداره، له گه ل ددان نانی به وهی که له سه ر نه و کاره ی شایسته ی سزا دانه، نه وه نه و که سه یاخی بوه و سه رپیچی خوی کرده وه، پی ی ده گو تریت کافر به کوفریکی بچوک، به لام نه گه ر نه زان و نه قام بو به حوکمی خوا له گه ل هه ول دان و خستنه کاری توانای خوی بۆ شاره زا بون و فیتر بونی حوکمی خوی گهوره، به لام هه له ی کردو

پی یان وایه مارکسیه تی و دیموکراتیه تی بوته به شیک له کلتوری ولات و نه ته وه کانیا و هه م چه مکه کان له ژیز به یداخی دیموکراتیه تدا به ئیسلامیسه وه ده حه وینه وه. وه رگیز، له ته فسیری گولشن ب ۱۹۰۷-۱۹۰۸.

به هه له دا چو، نه وه هه له يه و نه ي پيكاوه و پادا شتيكي هه يه له سه ر نه و تي كو شان ه ي،
و نه و هه له يه ي لي بور در اوه (۲۲۱).

وه نه مه له حوكميكي تايبه ت و كي شه و ته نگزه يه كي تايبه تي دا ده بيت.

به لام حوكم له كي شه و ته نگزه گشتي يه كاندا جياوازي هه يه له گه ل نه مه ي ر ا بر دودا،
شيخي نيسلام ابن تيمية (۲۲۲) گوتويه تي: (نه گه ر دادور ديندار بو، به لام نه گه ر به نه زاني
حوكمي كرد، نه وه له نه هلي ناگره، به لام نه گه ر زانا بو به لام به پيچه وان ه ي نه و هه قه ي كه
ديزانيت حوكم بكات، نه وه له نه هلي ناگره، به لام نه گه ر حوكمي به نادا دپه روه رانه كردو نه شي
زاني نه وه چا كتر وايه له نه هلي ناگر بيت، نه مه نه گه ر حوكمي ك بو له كي شه ي كه سي كدا.

به لام نه گه ر حوكمي ده كرد به جوكميكي گشتي له ناييني نيسلامدا، و راستي كرده ناراست،
ناراستيشي كرده راست، سوننه تي كرده داهينان (بدعة)، داهينانيش به سوننه ت دانا، و چا كه
بكات ه خراپه، و خراپه ش بكات ه چا كه، وه قه ده غه ي نه وه بكات كه خوا و پيغه مبه ره كه ي فرماني
پي ده كنه قبولي نه بيت و فرمان به وه بكات كه خوا ي گه و ره و پيغه مبه ره كه ي قه ده غه يان
كردوه، نه مه شيان په نگو جوړيكي تره كه خوا ي په روه ردگاري جيهانيان حوكمي تايبه تي
له گه ل دا ده كات، كه خاوه ني پوژي قيامه ته، كه سوپاس و سوپاسگوزاري له سه ره تا وه تا كوژتايي
هر يو نه وه: ﴿لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ سورة القصص: (۸۸). ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى
وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا﴾ سورة الفتح: (۲۸). (واته كه يمان له ر ا بر دودا
نوسيوه - وه رگيڼ).

هه روه ها گوتويه تي: (گوماني تيدا نيه كه پړواي وانه بيت كه حوكم كردن به وه ي كه خوا ي گه و ره
بو پيغه مبه ره كه ي نار دوته خوار نه وه كافره، وه هر كه سيك نه وه به حه لال بزانيت كه به وه حوكم
بكات كه بو خوي ده يبي نيت و به راستي ده زانيت نه وه راست و دادپه روه ريه بي نه وه ي شوين نه و
به رنامه يه بكه ويت كه خوا نار دويه تيه خوار، نه وه كافره، هيچ نوممه تيك نيه كه فرمان نه كات
به حوكمي دادپه روه رانه، و نه وه ي كه گه و ره كانيان ده يبي ننه له وانه يه نه و دادپه روه رانه يه
له دينه كه ي دا هه بيت، به لكو ژوريك له وانه ي كه خويان به موسلمان ده زانن و خو ده دهنه پال
نيسلام حوكم به عادات و خو و په وشته كاني خويان ده كنه كه خوا ي گه و ره هيچي ده رياره

(۲۲۱) شرح الطحاوية صفحة ۳۶۳-۳۶۴.

(۲۲۲) مجموع الفتاوى (۳/۳۸۸).

نه‌ناردوټه خوارو پئی پازی نیه وه‌کو قسه وقسه لټوکه‌کانی ناو بیابان(واته عاده‌تو نه‌ریته‌کانی باوو باپیرانیان)، نه‌میرو حوکم داره‌کانیان گوئی له‌مستن(مطاعین) بټو هم عاده‌تو نه‌ریتانه، و واده‌بینن نه‌وهی که پیوښته حوکمی پئی بکریت جگه له‌قورن‌ان و سوننه‌ت نه‌و عاداتو خوو نه‌ریتانه‌یه، وه نه‌مه‌ش خوی له‌خوی دا کوفره، زوریک له‌خه‌لکی موسلمان بون، به‌لام حوکم به‌هیچ ناکن ته‌نیا به‌عاده‌تو نه‌ریته‌کان نه‌بیټن که گوئی له‌مسته‌کان(المطاعون) فرمانیان پی ده‌کن نه‌مانه نه‌گه‌ر زانیان که‌هیچ حوکمی‌کیان بټو دروست نیه ته‌نیا نه‌وه نه‌بیټ که‌خوای گوره بوی ناردونه خوار، که‌چی پابه‌ند به‌و حوکمه نابن، به‌لکو حوکم کردن به‌پنجه‌وانه‌ی نه‌وشه‌ریعتو به‌رنامه‌ی که‌خوا بوی ناردونه خوار به‌پاستو به‌حاله‌لال و پاست تر ده‌زانیان نه‌مانه کافرن)...ته‌واو(۲۲۳).

شیخ محمد کوری ابراهیم گوتویه‌تی: (به‌لام نه‌و که‌سه‌ی که‌ده‌ریاره‌ی گوتراوه کوفری خوار کوفره، نه‌وه‌یه که‌نه‌گه‌ر حوکمی به‌غه‌یری به‌رنامه‌ی خوا کرد وټیرای پروا بونی به‌وه‌ی که‌یاخی بوه، نه‌وه بټو که‌سه‌ی که‌نه‌مه‌ی جاریک یان پتر نه‌نجام دابیت، به‌لام نه‌وه‌ی که‌یاساکان ده‌ستکاری ده‌کاتو ریکیان ده‌خات وده‌یان هیئتیه ژیر ده‌ستو پاکتاویان ده‌کات نه‌وه‌ش کوفره، وه‌نه‌گه‌ر بلټن: نیمه‌هه‌له‌مان کردوه و حوکمی شه‌ریعتی خوا پاست ترو دادپه‌روه تره، نه‌مه‌ش کوفره و په‌خنه‌ی له‌ناین گرتوه)(۲۲۴).

جه‌نابی شیخ په‌حمه‌تی خوی لی بیت جیاوازی کردوه له‌نیوان حوکمی که‌می یا به‌شی(الجزئی) که‌دوباره نابیته‌وه، و له‌نیوان حوکمی گشتی دا که‌ژیده‌روسه‌رچاوه‌یه بټو همو حوکمیک، یاخود زوریه‌تی(غالبها)، وه‌بیری له‌سه‌ر داوه که‌نه‌وه کوفره و به‌په‌هایی په‌خنه‌یه له‌ناین، نه‌وه‌ش له‌به‌ر نه‌وه‌ی که‌هر که‌سیک ده‌ستی به‌به‌رنامه‌وشه‌ریعتی نیسلامه‌وه ناو دوری خسته‌وه، و ده‌ستورو یاسای ده‌ستکردی هیټاو له‌جیگه‌ی شه‌ریعتی خوی داناو حوکمی به‌و کرد له‌بری ده‌ستورو یاساو ریسیای خوی گوره، نه‌مه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌نه‌و که‌سه وا ده‌بینی که‌یاساو ده‌ستوری ده‌ستکردی مرفی نه‌قل کورت له‌شه‌ریعتو به‌رنامه‌که‌ی خوا باشترو گونجاو تره، نه‌مه‌ش هیچ گومانی تیدا نیه که‌کوفری گوره‌یه و له‌ناینی نیسلام ده‌چیته‌وه و به‌ته‌نئا خوا په‌رستی هه‌ل ده‌وه‌شیتنه‌وه و دژی به‌رنامه‌و شه‌ریعتی خوی.

(۲۲۳) منهاج السنة النبویة.

(۲۲۴) له‌پاږورتی شیخ محمد کوری ابراهیم نال شیخ. سه‌یری(بمجموع فتاواه) ۱۲/۲۸۰. بکه.

به‌شی جهوتهم

پرو پاگه‌نده کردنی مافی یاسا دانان و جه‌ل‌ان کردن و حه‌رام کردن بؤ مروق.

دپرشتنی حوکمه‌کان که به‌نده‌کان له‌سه‌ری ده‌رؤن له‌به‌ندایه‌تی کردن و هه‌لس و که‌وت و مه‌عامه‌لات و باقی کاروباره‌کانی تریاندا، هه‌روه‌ها له‌وه‌ی که‌کیشه و مشت و مرو جیاوازیه‌کانیان له‌نیوان خویاندا پی لیک جیا‌ده‌که‌نه‌وه. مافی خوی گه‌وره په‌روه‌ردگاری جیهانیان، وه‌دهینه‌رو دروستکاری دروستکراوه‌کان: ﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ (۲۲۰).

ئو خوی‌یه که‌هر خوی ده‌زانیت چی بؤ به‌نده‌کانی خوی ده‌بی‌ت و چیان له‌باردایه، و چ شتیک له‌گه‌ل به‌نده و دروستکراوه‌کانی خوی دا دیته و شه‌ریعه‌ت و یاسا و پُساو به‌نامه‌یه‌کیان به‌قه‌د بالای خویان بؤ داده‌پژیت به‌حوکمی ئه‌وه‌ی په‌روه‌ردگاریانه ده‌ستور و یاسا و شه‌ریعه‌تیا بؤ داده‌پژیت، وه‌به‌نده‌کانیشی به‌حوکمی به‌ندایه‌تی و به‌ندایه‌تی بؤ‌کردن بؤ خوی گه‌وره و دروستکراوانه ده‌ستی ئه‌و ئه‌حکامه‌کانی لی ورده‌گرن و گوئی رایه‌ل و گوئی له‌مست ده‌بن بؤ ئه‌و خوی به‌رزو بی هاوتایه، به‌رزه‌وه‌ندیش له‌مه‌دا ده‌گه‌ریته‌وه بؤ خویان و هه‌ر خویان سود له‌م گوئی له‌مستی و به‌ندایه‌تی کردنه‌دا ورده‌گرن، خوی به‌رزو بی هاوتا ده‌فه‌رمویت: ﴿فَإِنْ تَنَارَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ سورة النساء: (۵۹). هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمویت: ﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكَمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾ سورة الشوری: (۱۰).

خوی پاک و بی‌گه‌رد قبولی ئه‌وه‌ی نیه که‌یاسا‌دانه‌ریکی تر جگه له‌خوی له‌گه‌ل ئه‌ودا داینین و شوین ئه‌و بکه‌ون و شوین خوا و شه‌ریعه‌تی خوا نه‌که‌ون، ده‌فه‌رمویت: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾ سورة الشوری: (۲۱).

(۲۲۰) — سورة الأعراف: (۵۴).

ب - واته: به‌دهینه‌تان و دروستکردن و هه‌لس‌واندن بونه‌وه‌رو حوکمه‌کان هه‌مویان می خوان، به‌رزو و پی‌رؤی بؤ خوا په‌روه‌ردگاری جیهانیان. وه‌رگیت.

جاهر که سیک یاسا دانانیک غه‌یری یاسا دانانی خوا قبول بکات، نه‌وه شه‌ریکی بؤ
 خوی به‌رزو بی‌ هاوتنا داناوه، وه‌هر شتیک که خوی گه‌وره و پیغه‌مه‌به‌ره‌که‌ی له
 به‌ندایه‌تیه‌کان دایان نه‌پشتبیت و فرمانی خوی له‌سه‌ر نه‌بیت و بکیت نه‌وه تازه‌گه‌ری و
 داهینانه (بدعة) ، وه‌ه‌مو داهینان و تازه‌گه‌ریه‌کیش گومپایی و سه‌ر لیشیواویه ، پیغه‌مبه‌ر
 ﷺ فهرمویه‌تی: {من أحدث فی أمرنا هذا ما لیس منه فهو رد} (۲۲۶). وه له ریوایه‌تیکی
 تردا: {من عمل عملاً لیس علیه امرنا فهو رد} (۲۲۷). وه‌هر ده‌ستورو یاساو ریسیایه‌ک
 له‌بواری پامیاری و حوکم و فهرانپه‌وایی دا له‌نیوان خه‌لکی دا خوی گه‌وره و
 پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی دایان نه‌پشتبیت، نه‌وه بریتیه له‌حوکمی تاغوت و حوکمی سه‌رده‌می
 نه‌فامیه‌ت و نه‌زانی: ﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ سورة
 المائدة: (۵۰).

هه‌روه‌ها حه‌لال کردن و حه‌رام کردن له‌مافه‌کانی خوی گه‌وره‌ن، که‌س بؤی نیه
 هاوبه‌شیان تیدا بکات، خوی گه‌وره ده‌فهرمویت: ﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ
 وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَكُفْرًا كَيْفَ حَوَّنَ إِلَىٰ أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾
 سورة الأنعام: (۱۲۱).

خوی پاک و بیگه‌رد گوی پابه‌لی شه‌یتان و دؤستانینانی له‌حلال کردنی هه‌رچی خوی
 گه‌وره حه‌رامی کردن یا حه‌رام کردنی نه‌وه‌ی خوا حه‌لالی کردن کردوته به‌ندایه‌تی بؤ
 کردن و گوی پالی کردن به‌هاوبه‌ش واته شه‌ریکی بؤ خوا داناوه. وه‌ه‌روه‌ها هه‌ر که‌سیک
 گوی له‌مستی زانایان و پیشه‌واوو نه‌میرو سه‌رکرده‌کانیان بیت له‌حهرام کردنی نه‌وه‌ی
 که‌خوی گه‌وره حه‌لالی کردن و به‌قسه‌یان بکات، نه‌وه نه‌وانه‌یان کردونه په‌ردوه‌ردگار
 جگه له‌خوی گه‌وره، به‌گویزه‌ی فهرمایشتی خوا: ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّنْ
 دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحِ ابْنِ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾
 سورة التوبة: (۳۱)

(۲۲۶) رواه البخاري ومسلم.

ب - واتا که یمان له‌پاږږودا نویسه‌وه. وه‌رگنځږ.

(۲۲۷) رواه مسلم.

وه له‌فهرموده‌دا هاتوه که پیغمبر ﷺ هم نایه‌ته‌ی به‌سهر عدی کوری حاتم الطائي دا
 ﷺ خوینده‌وه و حاتم گوتی: نه‌ی په‌سولی خوا خو نئمه نه‌مان ده‌په‌رستن، ﷺ
 فه‌رموی: {أليس يحلون لكم ما حرم الله فتحلونہ، و یحرمون ما أحل الله فتحرمونہ؟!} حاتم
 گوتی: به‌ئی، پیغمبر ﷺ فه‌رموی: {فذلك عبادهم} (۲۲۸).

گوئی رایه‌لیان بۆ قه‌شه‌و مالومه‌کانیان له‌حلال کردن و حرام کردندا جگه‌ له‌خوای
 گه‌وره بو به‌ندایه‌تی کردن بۆیان و هه‌روه‌ها بو به‌هاوبه‌شی په‌یدا کردن بۆ خوای گه‌وره،
 وه‌هاوبه‌ش دانانی گه‌وره‌یه و دژو هه‌لوه‌شینه‌ره‌وه‌ی به‌ته‌نئا خوا په‌رستیه که بریتیه
 له‌ناوه‌روکی (مدلول) شایه‌تخانی (لا إله إلا الله) به‌شیک له‌ناوه‌روکه‌کی: حه‌لال کردن و
 حرام کردنه که ته‌نئا مافی خوای گه‌وره‌ن، نه‌گه‌ر نه‌مه له‌گوئی رایه‌لی زانایان و به‌نده
 چاکه‌کاندا (العباد) دا نه‌وا بیت له‌حلال کردن و حرام کردندا که پیچه‌وانه‌ی شه‌ریعه‌تی خوا
 بیت و ده‌ش زانیت که پیچه‌وانه و هه‌له‌یه، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا که نه‌وان نزیک‌ترن له‌ زانست و
 له‌ناین، وه‌هه‌له‌که‌شیان له‌پوی تیکۆشانه‌وه (اجتهاد) بو وتیایدا پاست و هه‌قیان نه‌پیکا،
 نه‌وانه له‌سهر نه‌م تیکۆشان و هه‌ول دانه‌یاندا پاداشت و هه‌ده‌گر نه‌وه، نه‌دی ده‌بی نه‌وه‌ی
 که‌گوی رایه‌لی نه‌و یاسا ده‌ستکرانه ده‌که‌ن که له‌دانان و داپشتنی ده‌ستی کافران و
 له‌ناین ده‌رچوانن (الملاحدين) و ده‌یان هیننه و لاتانی موسلمانان و له‌بری یاسا و ده‌ستوری
 خوا حوکمیان پی ده‌که‌ن له‌نیوان خه‌لگی دا چۆن بیت؟ (فلا حول ولا قوة إلا بالله).

گومانی تیدا نیه که نه‌م کاره کردنی کافره‌کانه به‌په‌روه‌ردگاری خویان جگه‌ له‌خوای
 گه‌وره، و حوکم و یاسا و ده‌ستوریان بۆ داده‌پێژن، هه‌رامیان بۆ حه‌لال ده‌که‌ن، و حوکمی
 پی ده‌که‌ن له‌نیوان مردوم دا (الانام) ده‌که‌ن.

(۲۲۸) أ — رواه الترمذي وابن جرير وغيرهما.

ب - واته: نه‌دی نه‌وان نه‌وه‌ی خوای گه‌وره هه‌رامی کردوه بۆتان حه‌لال نا‌که‌ن و نئوه‌ش به‌حلالی ده‌زانن، نه‌وه‌ش
 تان بۆ حه‌رام نا‌که‌ن که خوای گه‌وره ئی حه‌لال کردن، حاتم گوتی: به‌ئی، پیغمبر ﷺ فه‌رموی: ده‌ی نه‌وه به‌ندایه‌تی
 کردن و په‌رستنه. وه‌رگێپ.

به‌شی‌ه‌شته‌م

خو‌خستنه پال‌رپیازه گومرایی‌یه‌کان، و گروپه نه‌فامه‌کان (الجاهلیة).

۱ - خو‌خستنه پال‌رپیازه گومرایی‌یه‌کانی وه‌ک کومومؤنیست، جیهانگه‌راییه‌کان (العلمانیة)، سه‌رمایه‌داره‌کان (الرأسمالیة)، وغه‌یری نه‌وانه‌ش له‌رپیازه کوفریه‌کانی تر، پاشگه‌ز بونه‌وه و هه‌لگه‌پانه‌وه‌یه له‌نایینی نی‌سلام، هه‌رچه‌نده نه‌و که‌سانه‌ی سه‌ر به‌و رپیازانه‌ن پرپیواگه‌نده‌ی موسلمانیه‌تی خو‌شیان بکه‌ن یا خو‌شیان به‌موسلمان بزانه‌ن، نه‌وانه له‌ژیره‌وه (الباطن) کافرن، هه‌روه‌کو خوی‌گه‌وره له‌باره‌ی نه‌وانه ده‌فه‌رمویت: ﴿وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شِيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤُونَ﴾ (۲۲۹).
 هه‌روه‌ها خوی‌گه‌وره به‌رزو بالا ده‌ست ده‌فه‌رموی: ﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ بِكُم فَاِِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِّنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعُكُم مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (۲۳۰).

نه‌و دوپوه فیتلبازانه هه‌ر یه‌کی‌کیان دو پویان هه‌یه: له‌گه‌ل بپواداران به‌پویه‌ک، و له‌گه‌ل براکانیان له‌نایین ده‌رچوان (الملحدین) به‌پویه‌کی تر وه‌رده‌چه‌رخان، هه‌روه‌ها دو زمانیان هه‌یه له‌گه‌ل موسلماناندا به‌زمانیک ده‌دوین، و به‌زمانیکی تری په‌نهان و نه‌ینی له‌ژیره‌وه

(۲۲۹) — سورة البقرة: (۱۴).

ب - واته: نه‌گه‌ر نه‌و دو پوانه به‌بپواداران ده‌گه‌یشتن ده‌یان گوت: ئیمه بپوادارین و له‌گه‌ل ئیوه داین، به‌لام نه‌گه‌ر ده‌گه‌یشتنه شه‌یتانه‌کانی خویان و له‌گه‌لیاندا کۆده‌بونه‌وه، یاخود له‌گه‌ل جوله‌که‌کاندا ده‌گه‌یشتن به‌یه‌کتري ده‌یان گوت: ئیمه له‌گه‌ل ئیوه داین و له‌گه‌ل موسلماناندا نین ئیمه ته‌نیا قه‌شهری و گالته‌یان پی ده‌که‌ین. وه‌رگیز.
 (۲۳۰) — سورة النساء: (۱۴۱).

ب - واته: دو پوه‌کان و نه‌وانه‌ی هه‌ستتان لی‌پاده‌گرن و سه‌یرتان ده‌که‌ن تا بزانه‌ن کی سه‌رده‌که‌ویت موسلمانان یان کافران و بیباوه‌پان، نه‌گه‌ر خوی‌گه‌وره ئیوه‌ی سه‌ر خست واته موسلمانان، نه‌وانه پیتان ده‌لین نه‌دی ئیمه به‌دل له‌گه‌ل ئیوه‌دا نه‌بوین و لایه‌نگیری ئیوه‌مان نه‌ده‌کرد بۆ شه‌وه‌ی له‌گه‌لیاندا له‌مال و سامان له‌گه‌لیاندا بن، خو‌نه‌گه‌ر کافران و بیباوه‌پان تۆزه سه‌رکه‌وتنکیان به‌ده‌ست که‌وتبایه نه‌وا نه‌و دو پوانه پی یان ده‌گوتن: نه‌دی ئیمه له‌گه‌ل ئیوه نه‌بوین و نه‌و سه‌رکه‌وتنه‌تان به‌هوی ئیمه‌وه نه‌بو که‌ئیمه له‌ناو موسلماناندا هه‌میشه یارمه‌تی ئیوه‌مان ده‌داو هه‌والی نه‌وانمان پی ده‌گه‌یاندن و وه‌ی موسلمانانمان ده‌شکاندو ئیوه‌مان به‌هیز ده‌کردو ده‌ستی موسلمانانمان له‌ئیوه قه‌ده‌غو و دور ده‌خسته‌وه؟! وه‌رگیز، به‌سود وه‌رگرتن له‌ته‌فسیری گولشه‌ن له‌۲۵هـ.

له‌گه‌ل شه‌یتانه‌کان و کافران و بیباوه‌ران و له‌ناین ده‌رچوان ده‌ئاخاوین: ﴿وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنُوا وَإِذَا خَلَوْا بِمَثَلٍ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ﴾.

ئەو بیباوه‌رو دو‌پوانه‌ پشتیان له‌قورئان و سوننه‌ت کردوه، وه‌ک گالته‌ پئی کردن و سوکایه‌تی کردن به‌ئه‌هلی قورئان و سوننه‌ت، وه‌ئاماده‌ نه‌بون ملکه‌چ بن بۆ حوکمی خوای په‌روه‌ردگار، شادمان به‌و زانسته‌ی هه‌یانه‌ که‌هیچیان بۆ پتر ناکات و هیچیان ده‌ست ناکه‌وێت جگه‌ له‌خرابه‌ و خراپه‌کاری و خۆ به‌زل زانی (استکبار) به‌ولاره، ده‌یان بینی که‌هه‌میشه‌ گالته‌ و سوکایه‌تی به‌سروشێ پاسته‌قینه‌ی خواوه‌ ده‌که‌ن: ﴿اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾ (۲۳۱).

خوای گه‌وره‌ فرمانی کردوه که‌بجینه‌ پیزی بپوادارانه‌وه: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾ (۲۳۲).

وه‌ئهم پێبازیه‌ی له‌ناین ده‌رچوانه‌ (الإلحادية) پێباز گه‌لیکن دژن، چونکه‌ له‌سه‌ر پوچه‌لی و باتل دامه‌زاون، کۆمۆنیسته‌کان ئینکاری بونی به‌دییه‌نه‌ر - سبحانه‌ و تعالی - ده‌که‌ن، به‌گژ ئاینه‌ ئاسمانیه‌کاندا ده‌چن، کئ هه‌یه‌ عه‌قلی پازی بێت که‌به‌بئ بیروباوه‌ر(بلا عقیده) بژیات، وه‌ئینکاری به‌لگه‌ نه‌ویستی و سه‌ره‌تا عه‌قلیه‌ یه‌قینه‌کان ده‌که‌ن، ئەوه‌ ئەو که‌سه‌ هه‌لوه‌شینه‌ره‌وه‌ی عه‌قلی خۆیه‌تی؟ هه‌روه‌ها جیهانگه‌رای(العلمانية) ئینکاری ئاینه‌کان ده‌کات و بپوایان به‌ئاینی خوا نیه‌، پشت به‌مادیه‌ت ده‌به‌ستیت که‌هیچ ئاراسته‌کارو هه‌لسورپنه‌ریکی نیه‌، هیچ سنورو مه‌به‌ستیک له‌و ژیانه‌ ئازه‌لبه‌دا نیه‌؟ وه‌سه‌رمایه‌دار هه‌مو هیواو ئاواتی کۆکردنه‌وه‌ی مال و سامانه‌ له‌هه‌ر پویه‌که‌وه‌و به‌هه‌ر شیوه‌یه‌ک ده‌ستی

(۲۳۱) — سورة البقرة: (۱۵).

ب - واته: ئەوانه‌ نازانن که‌خوای گه‌وره‌ گالته‌ و سوکایه‌تی به‌وان ده‌کات و بواریان پئی ده‌دات و په‌شمه‌یان بۆ شوێر ده‌کات له‌و زه‌لکاوێ تاوان و گومپایه‌دا مه‌له‌ بکه‌ن و وه‌ر له‌دنیا‌دا پێسوایان ده‌کات و چاره‌نوسێک و پۆژێکی په‌شیش له‌پۆژی دوابی دا چاوه‌پوایان ده‌کات. وه‌رگێتر.

ج — صفات المنافقين(رسالة) ص ۱۹ لابن القيم.

(۲۳۲) — سورة التوبة: (۱۱۹).

ب - واته: ئەوێ ئەو که‌سانه‌ی که‌بپوایان هێناوه‌ خۆتان له‌خوای خۆتان بپاریژن و له‌خوا بترسن و له‌گه‌ن پاستگۆیان واته‌ له‌گه‌ل بپواداراندا بن و بچنه‌ پیزی ئەوانه‌وه‌ نه‌ک خۆ به‌ده‌نه‌ پال کافران و بیباوه‌ران و له‌دین ده‌چوان و دو‌پوو ده‌غه‌له‌کان و خۆفرۆشو گۆی له‌مستی دو‌ئمنانی خوا مه‌بن. وه‌رگێتر.

بکھوئیت لای گرنگ نیہ، بی پایمند بونو بی گوئی دانہ بہ حال لالو بہ حرامہ وہ، وین تہوہی
 ہیچ سوڑو بہ زہیی یان بہ ہہ ژاران و دست کورتاندا بیتہوہ، راگرو کولہ کہی تابوریان
 لہسر بناغہی سو خواردن (الربا) دامہ زراوہ کہ بریتیہ لہ دژاہی تی کردن و ملّ ملانسئ کردنی
 توندو تیژ خواو پیغہ مہبری خوا، کہ نکہ کش بریتیہ لہ داتہ پاندن و ہرہ پی ہینانی
 دہولہ تان و تاکہ کانی کومہ ل، و ہہ لمزینی خوینی گہ لان و نہ تہوہ ہہ ژارہ کان، و ہہ روہ ما
 تہوہ چ عہ قلیکہ - سہ رباری کہ ہر کہ سیک گہ ردیلہ یہ کی باوہر (ایمان) ی ہہ بیت - کہ بہوہ
 پازی دہ بن کہ لہ سہر تہو پربازگہ بژیہن - بی عہ قلو بی ٹایین، و بی ہیچ مہ بہ ست و ہیواو
 ناواتیکی راستہ قینہ لہ ژیانی دا نامانجی بیت، و ہہ پیناویشی دا تی دہ کوشیت بہ لکو تہو
 پربازگانہ ولاتی موسلمانانیاں داگیر کردوہ، کاتی خوری ٹایینی راستہ قینہ لہ سہر
 زوریہ یاندا کز بوہ یان ناوا بوہ و لہ سہر خو لئ و ن بونو خو لہ دست دا پہرہ وردہ
 کراونو لہ سہر کلک و وابہ ستہیی و دو پویی ژیان و دہ ژینہن.

۲- خو خستہ پال حیزبو گروپہ نہ فامہ کان، و نہ تہوہ پہ گہ ز پہرستہ کان، بنہ ماو
 کولکہ یہ کی ترن لہ کوفرو پاشگہ ز بونہ و ہہ لگہ رانہ و ہہ لہ ٹایینی ٹیسلام، چونکہ ٹیسلام
 پہ گہ ز پہرستی، نہ زانی و نہ فامیگہ ریتی و ہہ لا دہ نیت و رایان دہ مالیت، خوی گہ ورہ
 دہ فہرمویت: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ
 أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ (۲۳۳).

وہ پیغہ مہبری ^{صلی اللہ علیہ وسلم} دہ فہرمویہ تی: {لیس منا من دعا إلى عصبية، و لیس منا من قاتل علی عصبية،
 و لیس منا من غضب لعصبية} (۲۳۴). ہہ روہا دہ فہرمویت: {إن الله قد أذهب عنكم عصبية}

(۲۳۳) ا — سورة الحجرات: (۱۳).

ب - واتہ: تہی خلتکینہ و تہی مہردوم ٹیمہ ٹیوہ مان لہ نیرومی یہ ک دروست کردون و کردومانن بہ چہ ندان گہ لو ہوزو
 تیرہ و دستہ و گروپ بؤ تہوہی یہ کتری بناسن و ٹایین و حوکم و شہریعہ تی خواوزانست و زانیاری و شارستانہ پتہ و ٹاکارو
 دہ ستورہ شہریعہ کان لہ یہ کتری و ہر بگرن و ہاریکاری یہ کتری و دہ ستبار گرتن لہ گہ ل یہ کتری دا بگرن و ہہ موتان
 بہ یہ کہوہ ژیان و شارستانہ تیتان لہ سہر حوکم بہ برنامہ ی خوا بہرہ و پیش بہرن و بہ برایتی و یہ کسانہ بہ یہ کہوہ بژیہن و
 .. تد - بہ دلنیا بی یوہ تہوہش بزائن کہ بہ پرتیزترین و خو شہریست ترین کہ سیشتان لای خوا تہو کہ سہ یہ کہ خوی لہ خوی
 خوی دہ پارٹیزنت و گوئی رایہ لئی خوا یوہ و حوکم بہ برنامہ و شہریعہ تی خوا دہ کات و ہہ ہمیشہ کاری چاکہ و چاکہ کاری
 دہ کەن و خوی لہ ہہ مو خراپہ یہ ک و قسہ و گفتاری ناشیرین و قیزہ ون بیارتیزنت. و ہر گپہر.

(۲۳۴) ا — رواہ الترمذی و غیرہ،

الجاهلية، وفخرها بالآباء إنما هو مؤمن تقي أو فاجر شقي، الناس بنو آدم، وآدم خلق من تراب، ولا فضل لعربي على عجمي إلا بالتقوى} (٢٣٥).

ثانم حزب‌ایه‌تیانه موسلمانانی په‌رته‌وازه و دابړ دابړ کرده، خوی گه‌وره فرمانی به‌کو بونه‌وه و گرد بونه‌وه و یه‌ک پیزی و یه‌کگرتن و هاریکاری و یارم‌تی دانی یه‌کتری کرده له سر چاکه و چاکه‌کاری و ده‌ستگیرویی یه‌کتری و خو له‌خوا پاریزی و خوا په‌رستی و حوکم کردن به‌به‌رنامه و شه‌ریعه‌تی خوا کرده، و قه‌ده‌غهی په‌رته‌وازه‌یی و پشت له‌یه‌کتری کردن و دل له‌یه‌کتری دوری و جیا‌وازی و جیا‌پایی کرده، خوی گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا﴾ (٢٣٦).

خوی په‌روه‌ردگار له‌ئیمه‌ی ده‌وی که‌ئیمه واته موسلمانان له‌یه‌ک تا‌که حیزب دا بین و له‌ده‌وری یه‌ک گروپدا گرد ببینه‌وه، که‌ئو حیزبه‌ش حیزبی سرکه‌وتوی خوان (حزب الله المفلحون)، به‌لام به‌داخوه جیهانی نیسلا می دوی‌ئو‌هی که‌سیاسه‌ت و پو‌شنیبری

ب - واته: له‌ئیمه نیه هر که‌سیک بانگ‌ش‌ی ده‌مارگیری بکات، له‌ئیمه نیه‌ئو که‌سه‌ی که‌کوشتارو جه‌نگ له‌سر ده‌مارگیری‌ت ده‌کات، هه‌روه‌ها له‌ئیمه نیه که‌هر که‌سیک له‌سر ده‌مارگیری‌ت توپه ده‌بی‌ت و پنی له‌ده‌بی‌ته‌وه، واته موسلمان نیه و باوه‌پی نیه. وه‌رگیزی.

(٢٣٥) أ - رواه مسلم.

ب - واته: خوی گه‌وره نه‌فام‌گریتی له‌ناو ئیوه‌دا هه‌لگرتوه و له‌ی قه‌ده‌غه کردن، هه‌روه‌ها شانازی کردن و خو هه‌لدانه‌وه‌ی به‌باوو باپیرانی له‌قه‌ده‌غه کردن، مؤثف موسلمانیکی خو له‌خوا پاریزه یان که‌سیکی تاوانبارو به‌د به‌خته، خه‌لکی سر پوی زه‌وی هه‌مویان وه‌چه‌و نه‌وه‌کانی تاده‌من، تاده‌میش له‌گل دروست کراوه، هیچ جیا‌وازی‌ه‌ک له‌نیوان عه‌ره‌بی‌ک و ناعه‌ری‌کدا نیه ته‌نیا به‌خو له‌خو پاریزی و خوا په‌رستی نه‌بی‌ت. وه‌رگیزی.

(٢٣٦) أ - سورة آل عمران: (١٠٣)

ب - واته: ئی بپوادارینه ئیوه هه‌موتان ده‌ست به‌په‌ت واته به‌ئایینی خوا که‌بریتی له‌قورئان و سوننه‌ت و هی‌زو توانای خواوه بگرن و هه‌رگیز ده‌ستی له‌بهر مه‌ده‌ن و هه‌رگیز په‌رته‌وازه و له‌یه‌ک جیا مه‌بن و هه‌میشه برای یه‌کتری بن‌و دوژمنای‌تی و ناخ‌زی یه‌کتری مه‌بن و باده‌مارگیری عه‌شیره‌تی و هوژگه‌راییی له‌یه‌ک‌ک‌تان دور نه‌خاته‌وه و هه‌میشه بیر له‌نازو نیعه‌مه‌کانی خوا بکه‌نوه کاتئ که‌ئیمه له‌یه‌ک جیا بون و دوژمن و ناخ‌زی یه‌کتری بون به‌لام به‌هاتنی ئایینی نیسلا م و به‌نیعه‌مه‌تی نیسلا م ئیوه‌ی کردن به‌برای یه‌کتری و یه‌ک‌تریتان خو‌ش ویست و هه‌موتانی کرد به‌یه‌ک پیزی یه‌ک تا‌که گروپ که‌گروپی موسلمانانه له‌کانتیکدا ئیوه په‌رته‌وازه بون و له‌سر لی‌واری چالی شاگر بون و به‌م نیعه‌تی نیسلا مه‌ پزگاری کردن. وه‌رگیزی.

نه وروپا داگيری کردن و بالی په شى به سهردا کيشان، دوچارو ملکه چى نه و ده مارگيريه خويناوى، و سيکسى و نيشتمان په رستی يه بون، باوه پيان پى يه تى وه کيشه يه کى زانستی و راستيه کى بپيار له سهر دراو (مقرره)، و واقعیکى سه پيتراو که ناتوانریت له ده سستی رابکریت، که له کانيان به شيوه يه کى زور نامویانه به ره و زیندو کردنه وهى نه و ده مارگيريه نه فامیانه که نایینی ئیسلام له ناوى برد بون، و خو ده وله مند کردن پى يان و زیندو کردنه وهى دروشمه کانى، و شانازی کردن و خو هل دانه وه به و په یمانه ی که له پيپیش ئیسلامدا رویشته وه و کاتى به سهر چوه و رابردوه، نه و کات و په یمان و سهرده مه ی که ئیسلام سوره له سهرى که به نه فامیه ت ناوى ده بات، وه خواى گه وره منه ت له سهر موسلمانان ده کات که له و چه رخ و سهرده مه نه فامی و نه زانیه پرزگاری کردون و ئی ده رچون، وه مه سلمانانى هاندواړه که سوپاسگوزارى خوا بکن له سهر نه و نازو نيعه مه ته.

شتیكى سروشتى چاوه پروان کراوه له پروادار که بیر له نه فامیه ت ناکاته وه که سهرده م و چه رخه کى تى په پروه و یا ئی یوه نزيکه مه گهر به برق و قیز ئی بونه وه و بیزارى و موچرک پيدا هاتنه وه و بیت، نایا هرگیز که به ندی یه کى نازاردراوونه شکه نجه خوارو وه یه که نازاد ده کریت و بهر ده بیت و له به نديخانه پرزگاری ده بیت، بیر له پرژه کانى ناو به نديخانه و گرتنى و نازارو نه شکه نجه دانى و سوکایه تى پى کردنى بکاته وه و موچرک به له شى دا نه یه ت و رانه چله کیت؟ وه نایا نه و نه خو شى که له نه خو شيه کى دورو دريژ که چاوه پروانى مردنى ده کرد له کاتى نه خو شى و بى هتيزه کى دا چاک ده بیته وه هر کاتیک بیر له و نه خو شيه ده کاته وه بیرو هوشى ده هرتینى و رهنكى ده بزركى؟ (۲۳۷). نه وه ی پیویسته که بزاتریت که نه و حزبانه نازارو سزایه که، که خواى گه وره بى نه و که سانه ی نارده که پشت له شریعه تى خوا ده کن، ئینکارى نایینه کى ده کات، هه روه کو خواى گه وره ده فهرمویت: ﴿قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبَسَكُمْ شِيعًا وَيُلْهِقَ بَعْضُكُم بَأْسَ بَعْضٍ﴾ (۲۳۸). وه پیغه مبه رﷺ

(۲۳۷) ۱- له نامیلکه ی (رده ولا أبابکر لها) له نویسنی أبی الحسن الندوی.

(۲۳۸) — سورة الأنعام: (۶۵).

ب - واته: نه ی پیغه مبه رﷺ به و بیباوه پانه بلئ: خواى گه وره تواناو ده سلاتى هیه و ده توانیت که له سورتانه وه له ژیرتانه وه سزاو نازارو نه شکه نجه تان بى بنیریت، وه کو هه وره تریشقه له ناسامانه وه له سورتانه وه وه کو بومه له رزه و زه من له رزه و زه وى پوچون، هه روه ها خواى گه وره بتان کات به چه ند گروپ و ده سته و کومه ئیک ناحه ز به یه کترى و دوژمن به یه کترى که نازارو نه شکه نجه و به ده ستى یه کترى بچیزن. وه رگیز. ته فسیرى گولشه ن بال ۲۳۵.

فرمويې تي: {وما لم تحکم انتمهم بكتاب الله إلا جعل الله بأسهم بينهم} (۲۳۹).

به د نړيايي هوه د همارگيری حزبيا تي، ده بېته نه گري نه سه لماندن و پرت كړنه وهی نه و هق و راستي هی كه لای كه سانی به رامبه ر هیه، وه ك حالی نه و جوله كانه ی كه خوا ی گوره د ه رياره یان ده ف ه رموي ت: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ﴾ (۲۴۰).

ه ه روه ها وه كو حالی نه هلی نه فاميه ت، نه وانه ی كه هق و راستيان پرت ده كړده وه كه پیغه مبه ر ﷺ به د همارگيری و ده ست گرتن به وهی كه باوو با پیرانی خویان له سه ری ده ریویشن ناویان ده بات: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ﴾ (۲۴۱).

خاوه ن و نه دمان و لایه نگرانی نه و حزبیا نه ده یانه وی حزبیا ته كه یان له بری نیسلام دابنین و خه لکی به ناوی نیسلام وه بی چه واشه بكن، نه و نیسلامه ی كه خوا ی گوره به و نازو نیعمه ت و پړ پیت و به ره كه ته ی كه تیا یه تی منته به سه ر مه رومدا ده كات كه پی به خشيون.

(۲۳۹) أ - من حدیث رواه ابن ماجه.

ب - واته: نه گه ر هه ر گه لیک هه ر ولا تیک هه ر قه ومیک به رپرس و سه ر كړده و ده سه لانداران و پی شه وایان یان به كتبه كه ی خوا (قورثانی پیرۆز) حوكم نه كنه نه وه خوا ی گوره له نیتوان خویاندا به یه كتری هه خه رکیان ده كات و دم له جه سه تی به كتر ده نین و تیک به رده بن و به گز به كتری دا ده چن، دیاره نه سه شمان به چاوی خومان و به حالی خومان له ناو هه مو كه لانی نه مړی موسلماناندا دیت و به تیا به تی نی مه ی گه لی كورد. وه رگیز.

(۲۴۰) أ - سورة البقرة: (۹۱).

ب - واته: نه گه ر به و بیباوه پو ملهورانه بگوترايه باوه به قورثان بیخن، ده یان گوت: نه خیر نی مه بپوامان به و هیناوه وه هیه كه بق باب و با پیرانمان هاتوته خوار كه مه به سستیان له ته و پات بو، وه پړویان به غه بری ته و پات نه بو، كه مه به ست له قورثانی پیرۆزه، كه به راستی هه ر نه ویش هه قه و نه وهی نه وان پړویان پی ی هه بو حوكمی هه لوه شاهه ته وه و كات و زه مینه ی ریویشن ته وه به سه رچوه. وه رگیز.

(۲۴۱) سورة البقرة: (۱۷۰).

ب - واته: نه وانه ی كه شوین كه وته ی شه یانن له بت په رستان و جوله كه و گاوره كان و بیباوه پان و دوپوه كان و نه و به ناو موسلمانانه ی كه بریباوه په كه یان هه ل نه كاوه و شلوق بوه بگوترايه یان بگوتريت: ده ی وه رن با ته نیا باوه پ به و قورثانه به و به رنامه و شه ریه ته ی كه خوا ی گوره نار دویه تیه خواره وه به یتن، ده یانگوت: نه خیر نی مه ته نیا شوینی نه و به رنامه و نه و پړیازه ده كه وین كه باوك و با پیرانمان شوینی ده كه وتن و گرتبویانه به رو لی ی لانه دین، نه دی نه وانه بیر ناكه نه وه و تیرا نامینن كه باوك و با پیران یان نه قام و نزان و گزوه كه وده ن بون و سه ریان لی شوا بوو پړگی راستیان نه دوزی بوه وه و گومړا بون و پړگی یان لی تیک چو بو. بق نه وانیش هه ر له سه ر نه و نزان و نه فامیه ده پړین؟. وه رگیز.

بەشى نۆيەم

دېدو بۇچونى (بېردۆزە) ماددى بۇ ژيان و خراپە كارىيەكانى ئەو ديدو بۇچونە

دو ديدو بۇچون و دو تېروانين بۇ ژيان ھەن، ديدو بۇچونى ماددى بۇ ژيان، ديدو بۇچونى راستەقىنەى خوايى، و ھەر يەكئ لەو دو ديدو تېروانينانە كارىگەرو شوئىنەوارى خۇيان بەسەر مرؤفۇ كۆمەلانى خەلكى سەر پوى زەويەو ھەپە:
 ئە ديدو بۇچونى ماددى بۇ ژيان و واتاگەى:

ئەو بۇچونەيە كەتيايدا ھەمو ھۆش و گۆش و بېرو زادەى مرؤفۇ بەندە بە و دەست ھىتان و ھەلپە كردن بۇ خۇشى و خۇشگوزەرائىيەكانى دنيا و باو ھەش كردن بە دنيا دا، و كارو ھەول و تىكۇشانەكانيان ھەر لەو سنورەدا كورت ھەلاتو ھەلە ژيانى باقو بىرقى دنيا تىناپەرئىت و تەنيا باو ھەش كردنە بە دنياى سەوزو شىرىنى كاتى و بپراو ، و گرنكى و بايەخ بۇھىچ شىتىكى ترو بۇ ھىچ دەرئەنجامىكى تر ناروات و ھەمو ھىوا و ئاواتەكانيان لەناو ئەو بازنەيەدا تل دەخوات. و كار بۇ ھىچ شىتىكى تر ناكەن و ئاگايان لەو ھەنە ھىچ شىتىك لەو ھە نازانن كە خواى گەورە ئەم دنيايەى كردۆتە كىلگەى پۆزى دوايى و ھەرچى لەم دنيايە بپراو ھەيەدا بە دەستى نەھىنن لەو دنياى تر دا مايە پوچن، خواى گەورە ئەم دنيايەى كردۆتە خانەى كار كردن و دنياى تىرىشى كردۆتە خانەى پاداشت و ھەرگننەو ھە، جاھەر كەسك ئەم دنياى بپراو ھە بەھەل بقۆزىتەو ھە بەھەلى بزانيئت بۇ كۆكردنەو ھە زەخىرەى تەواوى بەتەنيا خوا پەرستى و كارى چاكە كردن و چاكگوزارى تيايدا ئەو ھەردو دنياكان دەباتەو ھە، و ھەر كەسكىش ئەم دنيايەى لەكيس خۇى داو پىچگەى بەتەنھا خوا پەرستى نەگرتە بەرو كارى چاكەى تىدا ئەنجام نەدا ئەو ھە خۇشى و خۇش گوزەرائى و نازو نىعمەتى دنياى تىرىشى گوم كردو لەكيس خۇى دا: ﴿خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾ سورة الحج: (۱۱). (واتە: دنيا و قىامەتى دۇراند بەپراستى ئەمە دۇراندنىكى زۆر ديارو ئاشكرا و بەلگەنەويستە. و ھەرگىز)

خواى گەورە ئەم دنيايەى ھەروا بەخۇپايى و بى بايەخ دروست نەكردو ھەلكو بۇ حىكمەت و كارىكى زۆر گەورەى دروست كردو ھە، خواى گەورە دەفەر مويىت: ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ سورة الملك: (۲). (واتە: خواى گەورە مردن و

ژیانی بویه داناوه تاکو به‌تاقیتان بکاته‌وه کامتان کرده‌وهی باشتر ده‌کات و کامتان پیش‌برکی‌ی خوا په‌رستی و چاکه و چاکاری ده‌کات و کامتان خراپه‌کارو دژی خوا په‌رستین. وه‌رگتی.

ه‌روه‌ها ده‌فه‌رمویت: ﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لِيَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ (٢٤٢).
خوای پاک و بی‌گه‌رد له‌م ژیانی دنیا‌یه‌دا خو‌شی و خو‌ش‌گوزره‌رانی و ژیانی سفت و لوسی داناو، زینه‌تی و جوانی و خو‌شی پ‌واله‌تی مال و سامانی دنیا و مندال و زاو و زئی کردن، و پله و پایه و ده‌سه‌لات و شکومه‌ندی، و گشت خو‌شی و خو‌ش‌گوزره‌رانی ر‌پ‌واردنه‌کانی دنیا‌یی، که‌که‌س نایزانی‌ت و په‌ی پی نابات ته‌ن‌یا خوای گه‌وره نه‌بی‌ت.

خه‌لکانیک ه‌ن که‌زورینه‌یانن دبدو چاویان و ه‌وش و گ‌وشیان ته‌ن‌یا له‌سه‌ر پ‌واله‌ته‌کانی ژیانی دنیا و جوانی و خو‌خ و شه‌نگیه‌که‌ی دا کورت ه‌لاتوه و ته‌ن‌یا ب‌ق پ‌واله‌تی ئه‌م ژیا‌نه ده‌روانی‌ت و تیده‌ک‌وشیت، و خو‌ی له‌چیژو خو‌شیه‌کانی وه‌رداو و تیایدا تل ده‌خوات، به‌هیچ شیوه‌یه‌ک ناروانی‌ته نه‌ینیه‌کانی ئه‌م ژیا‌نه و تیله نیگایه‌کیشی ناداتی و بیرى ه‌رلی ناکاته‌وه، خو‌ی سه‌رگ‌یزو سه‌رس‌رو سه‌رقال کرده‌ به‌خر کرده‌وه و چینه‌وه و و‌ک‌ورده‌وه و چیژ و هر گ‌رتن له‌م ژیانی دنیا‌یه و ه‌مو هیوا و ئاواتیکى ورگ پر کردن و ر‌پ‌واردنه له‌م دنیا‌یه‌دا و هیچ کاریک ه‌ولیک ب‌ق دنیا‌ی تری پ‌استه‌قینه و ه‌تا ه‌تایی خو‌ی نادات و ته‌ن‌یا چرکه ساتیکیش به‌خه‌یالی دانایه‌ت، به‌لکو له‌وانه‌شه ه‌ر پ‌رواشی پی نه‌بی‌ت و باوه‌ری و ابیت دنیا‌ی ترو زیندو بونه‌وه ه‌ر ه‌ه‌بی‌ت. ه‌روه‌کو خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ﴾ (٢٤٣).

(٢٤٢) أ — سورة الكهف: (٧).

ب - واته: ئی‌مه سه‌ر په‌ی زه‌وی و ژیانی دنیا‌مان ب‌پ‌زاندونه‌وه ب‌ق ئه‌وه‌ی به‌تاقیتان بکه‌ینه‌وه ک‌ی له‌خ‌ر بورده‌وه و پشت ده‌کاته ئه‌و باق و بریق و زینه‌ته‌ی دنیا و ژیانی دنیا و به‌ته‌ن‌ها خوا په‌رستی ده‌کات و کارو کرده‌وه‌ی چاکه و چاک‌گوزار ده‌بی‌ت و ک‌یش م‌ر‌و‌فی خراپ و سه‌رکه‌ش و که‌له ر‌ده‌قه. وه‌رگتی.

(٢٤٣) أ — سورة الأنعام: (٢٩).

ب - واته: ئه‌و ب‌پ‌یاوه‌و کافرانه ده‌ل‌ین: جا‌کو دنیا‌ی تر ه‌یه، ژیا‌ن ه‌ر ئه‌و ژیا‌نه‌یه و هیچی ترو زیندو بونه‌وه ه‌ر نیه و زیندو ناک‌رتینه‌وه. وه‌رگتی.

خوای بهرزو بئ هاوتا هه ره شهی توندی له و تیروانینه و بیردۆزه به بۆ ژیان کردوه، و ده فهرموویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٢٤٤﴾ أُولَٰئِكَ مَا لَهُمْ نَارٌ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٢٤٤﴾﴾. ههروه ها ده فهرموویت: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّهَا نُوْفٌ إِلَيْهِمْ أَعْمَالُهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُنْحَسُونَ ﴿٢٤٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤٥﴾﴾.

ئهم هه پر شهیه خاوه نانی ئهم تیروانینه ده گرتیه وه، جاچ له وانه بیته که کار بۆ پۆژی قیامهت ده کهن، به لام بۆ مه بهستی وه دهست هینانی ته ماح و ژیانیه دنیا یانه، وه که دوپوه کان و پویامایی خوازان (المرائین) به و کارانهی که ئه نجامی ده ده ن یا خود له و کافرا نه بن که بروایان نه به زیندو بونه وه و نه به لیبیچانه وه و حساب له گه ل کردن هیه، وه که حالی ئه هلی نه فامی و پینازه تیکد ره واته پینه رو دا پوختنه ره کانی سه رمایه داری (الرأسمالية) و

(٢٤٤) أ — سورة یونس: (٨—٧).

ب - واته: ئه و که سانهی که هه مو هیوا و ئاراته کانیا ن ژیا نی دنیا و پاواردن و خۆشی دنیا یه و بوایان وانیه که له دنیا ی تردا زیندو بکرتنه وه و به ته مای ئه وه نین بگه پینه وه لای خوا و به رده ستی خوا و بۆ باره گای خوا، ئه وانه به خۆشی و جوانیه کانی دنیا رازین و چۆنیا ن بۆ بگوجنئ ئاوا به ده ستی دین و تیایدا پا ده بویرین و دلیان پئ خۆشه و له به لگه و نیشانه کانی ده سه لاتی ئیمه بی ئاگان له دروست کردنی ئه و بونه وه ره چپو پپو سه رسوپه ئنه رو جه ناله تابه و هۆیه وه توانا و ده سه لاتی بئ سنوری خوا یان بۆ ده ریکه ویت، ئه وان بیگومان و به دنیا ییه وه جیگه ی حه وانه وه و نیشته جئ یا ن ناو ئاگری دۆزه خه به هۆی ئه نجامدانی ئه و کرده وه خرابانه ی که له دنیا دا کردویانه و به هۆی ئه و پینازو به رنامه و حوکه چو ته ی که له دنیا دا له سه ری ده پویشتن و پشتیا ن له به رنامه و شه ریه ته ی خوا کردبو. وه رگپئ، به سود وه رگرتن له ته فسیری گولشن ب ١١٣هـ.

(٢٤٥) أ — سورة هود: (١٦—١٥)

ب - واته: هه ره که سیك جوانی و پا زا وه ی و خۆشی و خۆش گوزاره کانی ژیا نی دنیا یان ده ویت و بیر له ژیا ن و زیندو بونه وه ی دنیا ی دوا یی نا که توه و هه ره سه رقالی وه ده ست هینانی ئهم دنیا یین، ئه وانه به ری ئهم په نجه یان وه رده گرتنه وه و به فیرق ناچیت ده یان ده یئ و بئ ئه وه ی هیچکی ئی کم بکه ینه وه ئه وه ش له به ر بئ ئیمانیه کی، به لام ئه وانه ی که هه ره ژیا نی دنیا ی ده ویت و هه ره ژیا نی دنیا یان لا مه به سه ته و هه ره بۆ ئهم دنیا ی بپا وه هه ول ده ده ن و پۆژی قیامه ت فه رامۆش ده کات، ئه وانه له پۆژی قیامه تدا نه نیا ئاگری دۆزه خ جیگه و مه نزلیا نه، ئازاریکی به سه فت و سوئ یا ن هیه و له وه زیاتر چیدیا ن ده ست نا که ویت، چونکه له دنیا هچ لایان له دنیا ی نه بپا وه ی قیامه ت نه کردۆته وه و یا ن هه ره پپوا شی پئ نه بوه، خق ئه وانه ئه گه ره چا که به کیش بگن ئه وه هچ سو دیککی ئی نا بینن، چونکه هچ هه ول یا ن بۆ ئهم پۆزه سه خته نه دا وه، هه ره چی چا که و خپرو خپراتیک بکات هچ سو دی ئی نا کات مادامه کی بپوا ی به خوا ی گه و ره نیه و به به رنامه ی خوا نا پوات به پپوه و به شه ریه ته ی خوا کار نا کات. وه رگپئ، ته فسیری گولشن ب ٢هـ. سو ره ته ی هوود.

کۆمونیستیته (الشوعية)، وجیہانگه رایى و بى نایینه کان (علمانیسه والادینیسه) و له نایین ده رچوه کان (إلحادیه)، ئەوانه هه رگیز پیزو قه درى ژيان نازانن، تیرپوانین و بۆ ژيان ته نیا وه ک تیرپوانین و سه یر کردنى نازه له کانه واته ته نیا هه مو ئاوات و ئامانجیکیان ورگ و گیرفان و داوین پر کردنه، به لکو له خرابتریش له بیر کردنه وهى نازه له کان وو گومرا ترو سه ر لیشتیواو ترن، چونکه ئەوان ژیری و عه قلى خۆیان له ده ست داوه و عه لى خۆیان تیک داوه، هیزو تواناو قوه تى خۆیان به فیرۆ داوو دۆراندویانه و به یری په نجى ئەوانه وه ک که فى سه ر پوی ئاوی ناو ده ریا وایه، هه روه ها کاته زێپینه کانی خۆیان فه وتاندوه و به فیرۆ داوه و له شتی کدا خه رجیان کردوه که هه یچ سو دیکیان بۆ نه ماوه ته وه، و هه یچ تیکیان بۆ نه ماوه ته وه، و هه یچ کار تیکیان نه کردوه بۆ چاره نوسی خۆیان که پۆژی قیامه ت و ناو به هه شتی به رینی خویه و پزگار بونه له ناگری دۆزه خ که هه میشه چاوه پوانیانه و هه یچ گومان تیکى تیدا نیه هه ر دیت و هه ر ده یگه نى.

نازله هه یچ چاره نوسی تیکیان نیه چاوه پوانى بکه ن، چونکه ئەوان عه قلیان نیه تا به یری پى بکاته وه و به ر له دوا پۆژی خۆى بکاته وه، بۆیه ئەوان موکه لله ف نین به پێچه وانى مرۆفه که خوی گه روه عه قلى پێداوه و به هۆى بونی ئەم عه قل و ژیریه موکه لله فه، به تاییه ت ئەو که سانه ی که ئاماژه مان پى کردن، بۆیه خوی به رزو بالا ده ست ده رباره ی ئەوانه ده فه رمو یت: ﴿أَمْ نَحْسَبُ أَنْ أَكْثَرُهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾ (۲۶).

(۲۶) — سورة الفرقان: (۴۴).

ب. واته: ئەى محمد ﷺ تو وا ده ژانیت ئەوانه واته بێباوه پان و ملهوپان و بت په رستان و دنیا په رستان و له نایین ده رچوان و که له پوتان و دپوهه کان به گوئى ی دل گوئى یان له تۆیه و لیت تیده گه ن کاتى قورئانمان بۆ ده خوینیته وه و ئامۆزگاریان ده کیت، ئایا ئەوانه به یر و هۆش لى حالى بون و تێرمان و لى ورد بونه وه و نیکه یشتنى راسته قینه ی به رنامه ی خویان هیه، تا په ندو ئامۆزگاریه کانت وه ریکن و لیت حالى ببن و بینه وه سه ر پێگه ی راست و ده ست به رداری فرمانه کانی شه پتان ببن، یان ئەوانه هه مو هۆش و گۆش و هیواو ئاوات و هه مو غه ممیان ته نیا پارباوردن و که یفو سه یفی دنیا و دنیا خۆرى و باوه ش کردن به دنیا و ئەغه له گوئى و گوئى له مستى شه یتانی نه فرین لیکراوو دور له په جمه تى خوان، نه خیر ئەوانه بى سو ده چه نده ئامۆزگاریان بکه یت و چه نده قورئان و سوننه تیان بۆ بخوینیته وه و بایه که و به بن گوئى یاندا ده پوات و له نازه لانیش خرابترن و گومران، چونکه نازله ژيانى سروشتى خۆى به پى ی ئەو نه خشه یه ی که خوا بۆی کیشاون ده به نه سه رو به مو لى لاناده ن که واته نازله له و جزیره که سو له و مرۆفه نه فام و سه رکه شو و که لله پوتانه باشترن و هه رگیز له فرمانى خوا لاناده ن، به پێچه وانى ئەو جزیره مرۆفانه که یاخو سه ر لیشتیواوو هه میشه گومران. وه رگیز، به سود وه رگرتن له ته فسیرى گوئشه ن ب ۲۷ ل ۹۲۶.

خوای گوره هاوہ لانی ټم بیرۆکه و دیدو بۆچوناته به‌نه‌فام و نه‌زان و نازانست و نازانیارو نه‌بونی زانست و زانیاری باس کردون، هه‌روه‌کو ده‌فه‌رمویت: ﴿وَعَدَّ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴿٢٧﴾.

ټوانه هه‌ر چه‌نده ټه‌هلی پسیپۆرو به‌قسه‌ی خۆیان بلیمه‌ت و شاره‌زاو داهینه‌رو پیشه‌وه‌رو پیشه‌سازیش بن، هه‌ر نه‌فام و نه‌زان و شایسته‌ی ټه‌وه نین پیان بگوتریت ټه‌هلی زانست و زانیاری و به‌زانست و زانیارو زانیاری باس بکرین، چونکه ټه‌و کارانه‌یان له‌پواله‌تی ژبانی دنیا دا تۆ په‌ر ناکات، وه‌ټه‌مه‌ش زانست و زانیاریه‌کی ناته‌واوه و خاوه‌نه‌که‌ی شایسته‌ی ټه‌وه نیه ټه‌و وه‌سف کردنه پایه‌به‌رزهی بۆ به‌کار به‌یتریت، ده‌گوتریت: زانیان (العلماء)، به‌لکو ټه‌مه به‌ټه‌هلی زانست و زانیاری خوای گوره و ترسان له‌خواو به‌خۆ له‌خوا پارێزان ده‌گوتریت و ته‌نیا شایسته‌ی ټه‌وانه، هه‌روه‌کو خوای گوره ده‌فه‌رمویت: ﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾ سورة فاطر: (٢٨). (واته: ته‌نیا ټه‌و که‌سانه‌ی که‌زانان و زانست و زانیاریان هه‌یه به‌خواو به‌ده‌سه‌لاتی بی سنووری خواو له‌هه‌مو به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌ورو به‌ری خۆیان پاده‌مینی و ده‌سه‌لات و توانای بی سنووری بی ټه‌ندازه‌ی خویان بۆ ده‌ر ده‌که‌ویت و بیوا به‌خوا ده‌هینن هه‌ر ټه‌وانن که‌له‌خوا ده‌ترسن و ټه‌وانه شاسیته‌ی ټه‌وه‌ن پیان بگوتریت زاناو داناو له‌خوا ترسو و خۆ له‌خوا پارێز. وه‌رگیزی).

موسلمانان ټاواتی ټه‌وه ده‌خوازن که‌وه‌ک ټه‌وان واته وه‌ک ټه‌و ولاته بیباوه‌پانه بن و ئیره‌بیان پی ده‌بن و خۆزگه‌یان پی ده‌خوازن، به‌به‌خت چاک و به‌ختی زۆر ناوزه‌دیان ده‌که‌ن، به‌هۆی ټه‌و دیدو تیروانینه ماددییه‌ی که‌هه‌یانه، وه‌کو ټه‌وه‌ی که‌ئیستا له‌ناو ولاته کافره‌کاندا باوه‌

(٢٧) — سورة الروم (٦-٧).

ب - واته: ټه‌مه په‌یمانی خاوه‌و دیته دی واته سه‌رکه‌وتنی پۆمه‌کان به‌سه‌ر عه‌جه‌مه‌کاندا و هه‌ر دیته دی و ده‌بی بو بدات، خوای گوره هه‌رگیز په‌یمانی خۆی ناشکیتی و ده‌به‌یئیته دی و له‌به‌ده‌یئیتانی دا دوا ناکه‌ویت و له‌کات و ساتی خۆی دا دیته دی، به‌لام زۆرینه‌ی خه‌لگی ټم پاستیه نازان چونکه ناستی بیر کردنه‌وه و زانیان هه‌ر ټه‌وه‌نده‌یه و سنوورداره و زانست و زانیی مۆرفه‌کان سه‌ر کێلانه‌یه و بیر ناکه‌نه‌وه تاسوخته‌تو یاسا‌کانی خودایان له‌ژبانا بۆ ده‌ر بکه‌ویت، ناخه‌ر زانیاری و زانیی ټه‌وان ته‌نیا له‌پواله‌ت و پوک‌ه‌شی دنیا دایه و ته‌نیا له‌خولگه‌ی دنیا و ژبانی پاراوه‌ی دنیا دا ده‌خولیته‌وه و له‌سنووریکه‌ی ته‌سکو و ته‌نگه‌به‌ردایه و هه‌مو هه‌رله‌کانیان ته‌نیا بۆ ژبانی ټم دنیا به‌یه و هه‌رگیز بیر له‌ژبانی دنیا ی تر ناکه‌نه‌وه و دا ده‌زانن ته‌نیا ژبان ټم ژبانی دنیا به‌یه و به‌سو بۆ پۆزی قیامه‌ت و بۆ ژبانی هه‌رگیز نه‌پراوه‌یان هه‌ولیک ناده‌ن و ئی بی ناگان و ساتیک له‌ساته‌کان بیریان به‌لای دا ناچیت و تۆبه بکه‌ن و بگه‌رێنه‌وه لای خوای گوره و ئیدی لای شه‌یتان واز ئی به‌ینن. وه‌رگیزی، به‌سود وه‌رگرتن له‌ته‌فسیری گولشه‌ن ب، ٢، سوهرتی روم.

هه يه، له پيشكه وتنې پيشه سازي و ثابوري دا، به چاوي سره ده بينيت كه پروا بي هيزه كان و نيمان داروخاوه كان له ناو پريزي موسلماناندا به تپروانينكي به دل بون و سرساميه وه د پروانه نه و ولات و گه له كافرانه بي نه وه سهيري نه و بي بروايي يه نه وان بكن و نيگايه كي چاو زانستانه بده نه نه و كوفرو نه فاميه ي كه نه وان له سهري ده پون. و سهيري نه و چاره په شيه ي نه وان ناكه ن كه له پوژي قيامه تدا چاوه پريانه، نه و تپروانينه هه له يه به ره و پريز لئان و به هند زانين و به گوره دانانې كافران و پريز لئانانې له دل و درنياندا جل و كيشيان ده كات، وايان لي ده كات كه خو به وان بچوين له نه خلاق و ناكارو په وشت و هلس و كه و ته خراب و بگه نه كانياندا، له لايه نه خراب و بي شهري و داروخينه ره كان لاسايان ده كه نه وه و له لايه نه باش و كرده وه چا كه كان بؤ به هيز كردني پريزي موسلمانان و شته باش و به سوده كاندا له داهيتان و پيشه سازيه كان و ته نكنولوژي دا لاسايان ناكه نه وه به لكو له لايه ني بي نه خلاق و سه ماو سوپدان و جرت و چه قه نه و مه ي خوري و داروخان و بگن كردني نه ندانانې كومه لگي موسلماناندا سه رمه شقي كافران و بي باوه رو دوپوان و له نايين ده رچوانن. نه ك بؤ به هيز كردن و تواناي لوژيكي ولاتانې موسلمانان سوپيان لي و ه ريگن، هه روه كو خوي گوره ده فه رمويت: ﴿

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ ﴿۶۰﴾ سورة الأنفال: (٦٠).

ب. ديدو تپروانيني نيسلام بؤ ژيان: تپروانيني راسته قينه:

بريتيه له و تپروانين و ديدو بؤ چونه كه مروف هر چي له م ژيانې دنيا به دا هه يه تي له مال و سامان و دارايي و هيزو ده سه لاتي ماددي به هؤكار (رسيلة) يك داده نيټ بؤ گيشتن به ژيانې دوايي و اته ژيانې به هه شتي هه رگيز نه برپاوه ي.

له راستي دا دنيا به خودي خوي بيژواو نه ويست نيه، به لكو به گويره ي كرده وه كانې به نده كان تيايدا وه سف به چا كه و به خراپه ده كرېټ و اته چاك ده بيت يا خراب و بيژواو ده بيت، به راستي دنيا پرديك و تپه رگه يه كه مروفه كان ده توانن به سهري دا بؤ ژيانې دوايي به پرته وه، له و ژيانه شدا زادو زه خيره ي به هه شت، و خوشترين ژيانه كه نه هلي به هه شت وه ده ستي دين، به ره مه ي نه و هه ول و كوشش و نه و كشتوكاله يه كه له م دنيا به دا چاند بوپان و له وپش به ره مه كه يان چنيه وه.

به لي، دنيا خانه ي تي كو شان و هه ول دانه، خانه ي نوپرو و پوژوه، خانه ي به خشين و چا كه كردن و ده ستي برويي موسلمانان له ريگه ي خوا دا، گوره پاني پيشرېكي يه بؤ چا كه و چا كه كاري و به خشين و خيرت كردن، خوي گوره ده فه رموي: ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئاً بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ﴾ (٢٤٨).

به‌شې ده‌یېم

نوشته و گشته‌ك كردن و جادوگه‌ری (الرقی و التمانم).

۱. نوشته و گشته‌ك (الرقی):

كۆی (رقیة) به و بریتیه له نوشته و گشته‌ك كردن و جادو كردن بۆ كه سێك بۆ لابردنی نه‌هامه‌تیه‌ك كه‌خواه‌نه‌كه‌ی توشی هاتوه وه‌ك تا و فێ گرتن، و هر نه‌هامه‌تیه‌كی تر بێت، وه پێشیان ده‌گوتریت نوشتو یانوشته (العزائم)، كه‌نه‌مه‌ش به‌دو جوړ ده‌كریڼ كه‌له‌م دو خالانه‌ی خواره‌وه‌دا گردیان ده‌كه‌ینه‌وه:

جوړی به‌گه‌م: ئه‌و دوعاو نوشتوانه‌ی كه‌هاوبه‌ش دانانیان تیدا نیه، به‌و شیوه‌یه‌ی كه‌ه‌ندی قورشان له‌سه‌ر نه‌خۆشه‌كه‌ ده‌خویندریت، یاخود به‌ناوه‌ جوانو سیفاتا به‌رزه‌كانی خوا دوعای بۆ ده‌كریت، دیاره ئه‌م جوړیان ریگه‌ پیدراوه (مباح) ه، چونكه‌ پیغه‌مبەر ﷺ ئه‌م جوړه دوعایه‌ی كردون و فرمانیشتی كردوه به‌كردنی و مؤله‌تی به‌ موسلمانان داوه، له‌عوف كوپری مالك هاتوه كه‌گوتویه‌تی: ئیمه له‌سه‌رده‌می نه‌فامیماندا دوعاو نوشته‌مان ده‌كرد گوتمان: ئه‌ی په‌سولی خوا، ئه‌مه چۆن ده‌بینی؟ فه‌رموی: {

أعرضوا عليّ رفاكم، لا بأس بالرقی ما لم تكن شركاً} (۲۹).

السیوطی گوتویه‌تی: زانایان هه‌مو له‌سه‌ر ئه‌وه كۆكن كه‌دوعا بۆ كردن (الرقی) دروسته، به‌مه‌رجی ئه‌م سی مه‌رجه‌ی تیدا كۆ ببه‌وه:

۱- ده‌بی ئه‌و دوعایه‌ به‌فه‌رمایشتی خوا واته به‌ ئایه‌ته‌كانی قورشان بێت، یاخود به‌ناوو سیفاتا‌ه‌كانی خوا بێت.

۲- وه‌ده‌بێ به‌زمانی عه‌ره‌بی بێت كه‌تی ی بگه‌یت.

ب - واته: له‌ناویا‌خو باخاتی به‌ه‌شتدا به‌یواداران ده‌گوتریت: ده‌ی بخۆن بخۆنه‌وه ده‌ك عافیئتتان بێت له‌به‌ره‌می ئه‌و هه‌مو كار ه‌چاك و چاك‌گوزاریانه‌ی كه‌له‌ ژانی دنیا‌دا نه‌جاستان دابو، و له‌پێش خۆتاندا به‌پێتان كرد بو. وه‌رگێر.

(۲۹) أ - رواه مسلم.

ب - واته: دوعاو توشتره‌كانتانم پێشان به‌ن، دوعا كردن هه‌چی تیدا نیه بیه‌ك‌ن مادام هاوبه‌ش دانانی بۆ خۆی گه‌وره تیدا نه‌بێت. وه‌رگێر.

۲. ھەرۈھما دەبى باوھېر واپىت كەئەو دوعايە بەخودى خۆى ھىچ كارىگەر يەكى نىيە، بەلكو بەقودرەت و بەتوانا و بەفرمانى خوا و بەويستى خوا چاك دەبىتەوھ (۲۰۰)، وەچۆنىتە كەشى بەم شىۋە يەيە: دەبى ئايەتە كان و فەرمودە كان بەسەر نەخۆشە كە دا بخوئندرىت و فوى پئىدا بكات، ياخود لەئا و بخوئندرىت و نەخۆشە كە بيخواتەوھ، ھەرۈھك چۆن لەفەرمودەى ثابت كورپى قىس دا ھاتوھ: ((كە پىئغەمبەر ﷺ ھەندى لەخۆلى (بطحان) ھەل گرتو، لەپەرداخىكى كرد، ئەوجار ئاوى تى كردو ئەمجار فوى پئىدا كردو بەسەر نەخۆشە كەى داكرد) (۲۰۱).

جۆرى دوھم: ئەو دوعا و نوشته نوسىنەى كە لەھاوبەش دانان بەدەر نىيە: برىتن لەو دوعا و نوشتانەى كە تىاياندا ھانا بۆ غەيرى خوا دەبردرىت، لەدوعا كردن و پارانەوھ و ھانا بردن و داوا كردن و پەنا گرتن بەغەيرى خوا، وەك ئەو نوشته و جادوانەى كە بەناوى جنۆكەكانەوھ، ياخود بەناوى فرىشتە و پىئغەمبەرەن و پىا و چاكان دەكرىن، ئەم جۆرە دوعايانەى كە بەغەيرى خوا دەكرىت ھاوبەش دانانى گەورەن، يائەو دوعايانەى كە بەغەيرى زمانى عەرەبى دەكرىن، ياخود بەشتانك دەكرىن كە واتاكانيان نازانرىت و پون نىن، چۆنكە مەترسى ئەوھى ئى دەكرىت كە كوفرو ھاوبەشى تپدا يىن و نەزانرىن، ئەم جۆرەيان لەدوعا و نوشته دا قەدەغە و حرامن و دروست نىن.

۲- نوشته و ملبەندە كان (التائم - ھەمايلە كان):

كۆى (تميمة) يەو برىتتە لەو نوشته و گشتەكانەى كە بەملى مندالانەوھ ھەل دەھاوھ سرىت بۆ لادانى چاوەزار، زۆر جارىش بەلەشى پىاوان و ژنانىش دا ھەل دەھاوھ سرىت (۲۰۲) و دو جۆرى ھەن:

(۲۰۰) فتح المجد ص ۱۳۵.

(۲۰۱) رواه وأبو داود في كتاب الطب حديث رقم (۳۸۸۵).

(۲۰۲) لەفەرھەنگى (المجد في اللغة) دا نوسىنى لؤيس معلوف، چاپى تاران، سالى ۱۳۸۲ھ تاوى. لاپەرە ۶۴ بەم جۆرە پىئاسەى (التيممة)ى كردوھ: (كۆيەكەى) (التائم) ياخود (التيمات) ھ و برىتتە لەو موروىيان پشە مورو ھاو شىۋەكانى كەخەلكى بەخۆيان و بەمندال و بەگياندارەكانياندا ھەليان دەھاوھ سەن بۆ چاوەزارو دور خستەوھى گيانە پيسەكان). تەمىمە من پىم وايە بەزۆرى بو ھەمانل و نوشته زلانە دەگوترىت كە لەگەل چەند شائىكى پەزۆى سەوزى سەرگۆرى پىاوان چاكان دارو بەرد و چىلكەى سەرگۆرستان و ھەندى جارىش خۆلى سەرگۆرەكان بەملى ندىكى چەرمى يان پەتئىكى

جۆری یه‌گه‌م له‌نوشته‌کان: ئه‌وه‌ی که له‌قورئان دا ده‌کریت، به‌نوسینی ئایه‌ته‌کانی قورئان، یاخود به‌ناوو سیفاته‌کانی خوای گه‌وره، و بۆ شیفا به‌کار ده‌هینرین و هه‌ل ده‌هاوه‌سرین، ئه‌م جۆره‌یان زانایان تیایدا جیاوازن له‌حوکمی هه‌لئواسینه‌گه‌ی دا به‌دو گۆته:

گۆته‌ی یه‌گه‌م: دروسته: که‌برتییه له‌قسه‌ی عبدالله کوپری عمر و کوپری عاص، پوواله‌ته‌که‌ی ئه‌وه‌یه که له‌عائشه‌وه ده‌گه‌یژیته‌وه، وه‌أبو جعفر الباقر ده‌یه‌یتنی، وه‌أحمد بن حنبل له‌ریوایه‌تی ئه‌وه‌وه ده‌یه‌یتنی به‌گوێره‌ی ئه‌م فهرموده‌یه ته‌نیا ئه‌و نوشتانه قه‌ده‌غه ده‌که‌ن له‌هه‌لئوسین که‌هاوبه‌ش دانانایان تێدایه.

گۆته‌ی دوهم: قه‌ده‌غه کردن و دروست نه‌بونی هه‌لئواسینی نوشته‌وگشته‌ک: ئه‌مه‌ش قسه‌ی ابن مسعود و ابن عباس، ئه‌مه‌شیان پوواله‌تی قسه‌ی حذیفه و عقبه کوپری عامر، و ابن عکیم. وه‌به‌هه‌مان قسه کۆمه‌لێک له‌شوین که‌وتان هیناویانه له‌وانه: هاوه‌لانی ابن مسعود، و أحمد له‌ریوایه‌تیکدا که زۆریک له‌هاوه‌له‌کانی هه‌لیان بژاردوه، وه‌ ئه‌وانی دوايش (که له‌وانه‌یه مه‌به‌ست له‌زانایانی دوا‌یی بێت - وه‌رگێت) بریاریان له‌سه‌ر داوه‌و پێیه‌وه په‌یوه‌ست بون، وه‌به‌لگه‌شیان به‌وه هیناوه‌ته‌وه که ابن مسعود رضی الله عنه ریوایه‌تی کردوه که گوتویه‌تی: گویم له‌پێغه‌مبه‌ر صلی الله علیه و آله بو‌ده‌یه‌فرمو: { إن الرقى والتمايم والتولة شرك } (٢٠٢). (التولة): شتیکه‌و ده‌یکه‌ن، ده‌لێن گوایه ژن له‌لای می‌رده‌که‌ی خۆشه‌ویست ده‌کات، هه‌روه‌ها پیاو له‌کن ژنه‌که‌ی خۆشه‌ویست ده‌کات.

ئه‌مه‌ش له‌سێ پوه‌وه راسته:

ئه‌ستور نزیکه‌ی پینچ تاشه‌ش دانه له‌و نوشته پانه زلانه گه‌یژ ده‌درین و به‌ملی خۆیان به‌تایبه‌تی بۆ ئافه‌رتانی تازه مندال بو و لای مه‌لۆتکه داده‌نریت گوایه له‌چاوه‌زارو له‌شه‌وه‌وه له‌جنۆکه‌کان ده‌یان پارێزیت، یاخود به‌حه‌یوانه‌کان و لای کشتوکاله‌کانیان هه‌لی ده‌هاوه‌سن بۆ هه‌مان مه‌به‌ست. ئه‌وه‌ی جیگه‌ی داخ و شایه‌نی باسه ئه‌و نوشته‌و گشته‌ک و هه‌مانلانه هه‌ر هه‌مویان بریتین له‌سیحرو جادو، بۆ چه‌واشه کردنی خه‌لکی هه‌ندێ ئایه‌ت و ناوه‌په‌یژه‌کانی خواشی تی ده‌خه‌ن به‌لام به‌زۆری وایه ئایه‌ته‌کان له‌دوای ناوی جنۆکه‌و شه‌پاتینه‌کان و ئه‌ستیره‌ی نیشانه‌ی جادوگه‌رانی جوله‌که‌وه دیت. له‌زۆریک له‌و نوشتانه‌دا ناوی خواو هاوار کردنه خوای گه‌وره له‌دوای ناوی سه‌زۆکی جنۆکه‌کان و له‌دوای ئه‌ستیره‌ی هیمای جادوگه‌رانی جوله‌که‌وه دیت. ئه‌و ئه‌ستیره‌ی که‌ئێستا له‌ناو ئالای قه‌واره‌ی جوله‌که‌دا ده‌بینیت، بۆ هه‌لومه‌شاندنه‌وه‌ی حوکمی ئایه‌ت و ناوه‌ په‌یژه‌کانی خوای گه‌وره. وه‌رگێت.

(٢٠٢) أ - رواه أحمد وأبو داود و ابن ماجه زالحکم.

ب - واته: نوشته کردن و جادو کردن هاوبه‌شی دانانه. وه‌رگێت.

یەكەم: بە تێكرایى قەدەغە یە و تاییەتی كردنى بۆ گشتى نیه.

دوهم: نەهێشتن و بەستنى بە هانە و برۆ بیانۆه كانى كە دەبیته هۆی هەلۆاسینی كە پێگە پێ نە دراوه.

سێ یەم: ئەگەر شتێك لە قورئان بە خۆوه هەل بەاوه سەریت، ئەو كەسەى كە بە خۆیه وه هەل دەهاوه سێت گوناحبار دەبیته لەكاتى چۆنە و ناوه دەست و سەر پێشاو.

چۆرى دوهم لەنووشته و ملبەندو حەمانلەكان:

كە لەغەیری قورئان دەكرێن و خەلكى بە خۆیه وه هەل دەهاوه سن، وهك مورو كوژەك و هێسك و هێلكە شەیتانۆكە و نەعلە و بزمارو نالەكەرو و لاخە بەرزە، ناوی جنۆكەكان و شەیاتینیەكان و جادوو تەلسمەكان، ئەم چۆریان حەرامە بێرای و بێراى دروست نیه، و هاوبەش دانانە، چونكە پەيوەستە بەغەیری خۆى پاك و بێگەردە وه و بەناوو سیفتهكان و نایەتەكانى خواوه، وه لەفەرمودەدا هاتوه: { من تعلق شيئاً و كل إليه } (٢٠٤) واتە: خۆى گەوره ئەو كەسە دەداتە دەست ئەو شتەى كە بە خۆیه وه هەلۆاسیوه و پێ یه وه پەيوەستە بپارێزێت و چاكى بكاتە وه و پێداویستەكانى بۆ جێ بەجێ بكات، هەر كەسێك خۆى پەيوەست بكات بە خۆى گەوره و بەره و خوا بچێت و پو بكاتە خۆى پەروهردگار، كارو بارەكانى هەمو بداتە دەست خوا، ئەوه خۆى بەسە، وهه مو دورێكى بۆ نزیك دەكاتە وه و بۆى دینیتە پێش، وهه مو گرژى و ناخۆشى و تەنگژەكانى بۆ ئاسان دەكاتە وه و گرێ كۆپەرەكانى بۆ دەكاتە وه، بەلام هەر كەسێك پەيوەست بیته بەغەیری خوا لە دروستكراوهكان و نووشته و گشتەك و جادوو جادوگەرى و داوو دەرمانەكان و گۆرەكان و گۆر پەرستى، خۆى گەوره ئەو كەسە دەداتە دەست ئەو شتەى كە پەيوەستە پێ یانە وه و ناتوانن هیچ شتێكىان نەلى لای دەن و نە هیچ شتێكىشیان بۆ بینن، وه نە دەتوانیت نە زانیان پێ بگەیهنن و نە هیچ سودێكىان پێ بگەیهنن، ئەو كەسە بیروباوه پو عەقیدەكەشى دەدۆرێنیت و لە دەست دەدات و پەيوەندیشى بە پەروهردگارى خۆیه وه دەپچرێنیت و خۆى گەوره سەر شوپرى دەكات.

(٢٠٤) أ - رواه أحمد والترمذی.

ب - واتە: هەر كەسێك هەر شتێك لەو چۆرانە بەخۆوه هەل بەاوه سێت.

ئەوھى لەسەر پىئويستە باباى موسلمان: بەھەر حالىك و ھەر چۆنىك بىت پارىزگارى لەبىروباوھرەكەى خۆى بكات لەو شتانەى كەبىروباوھرەكەى تىك دەدات و بۆگەنى دەكات دور بکەوئتەوھ، ئەو داوو دەرمانەى كەدروست نىن و پىسن ھەرگىز نابى بدرىت بەنەخۆشەكان، نابى بچن بۆ لای خەفاو سەر لىشىئواوھكان و قوّل برەكان بۆ ئەوھى چارەسەرى نەخۆشەكانيان بۆ بکەن، چونكە دلّ و دەرۆن و بىروباوھرەكەيان نەخۆش دەكات و لەخوای دور دەخاتەوھ، و ھەر كەسىكش پشت بەخوا بىسەئىت خوای بەسە.

ھەندى لەخەلكى ئەو شتانە بەخۆياندا ھەلّ دەھاوھسن، ھەر چەندە ئەوانە ھىچ نەخۆشەكى ھەستىارىان نىھ، بەلكو نەخۆشى دەرۆنى و خەيالئى يان ھەيە، ئەوئىش ترسانە لەچاوھزارو چاو لىدان و ئىرەيسى (الحسد)، ياخود بەئوتومبىلەكەى يانازەلەكەيدا يابەدەرگای مالەكەى، يادوكانەكەى دا ھەلّ دەھاوھسەئىت، ئەمە ھەموى لەبى ھىزى بىروباوھرەوھەيە، وھبى ھىزى پشت بەستەنە بەخوای گەرە، وھئەگەر بىروباوھرەبى ھىزى بو ئەوھ نەخۆشى راستەقىنەيە كەپىئويستە چارەسەرى بكرىت بەزانست و زانىارى بەتەنھا خوا پەرستى و بىروباوھرى راستەقىنە.

به شئی یانزه ههم

سویند خواردن به غهیری خوا، پارانه وه و هاناو په نا بردنه بهر دروستکراوه گان
 سویند خواردن به غهیری خوا (الحلف بغير الله):

سویند (الحلف): واته (اليمين)، که بریتیه له: دلتیا کردنه وهی حوکم به یاد کردن یا ناو
 هیتانی شکومه ند (مُعْظَم) به پویه کی تابیته، و به گه وره دانان: مافیکی خوی به رزو بی
 هاوتایه، بویه به هیچ شیوه یه که دروست نیه که سویند به غهیری خوا بخوریت، زانایان
 له سر نه وه کۆکن که دروست نیه سویند به غهیری خوا بخوریت ته نیا به خوی گه وره
 نه بیته، یان به ناو و سیفه ته گانی خوا بخوریت، ههروه ها له سر نه وه کۆکن که نابی
 به غهیری خوا بخوریت^(۲۰۰)، وه سویند خواردن به غهیری خوا هاوبهش دانانه (شرك)،
 به گویره ی نه وه ی که له ابن عمر - رضي الله عنهما - ده گپ دریته وه که پیغه مبر
 ﷺ فہرمویه تی: {من حلف بغير الله فقد كفر أو أشرك} (۲۰۱). هاوبهش دانانی بچوکه (شرك
 الأصغر)، مه گه کاتیک سویند پی خوراو زور گه وره بیته لای سویند خور و بگاته پله ی
 به ندایه تی بق کردن و پرستن نه وه نه و کاته نه و سویند خواردنه هاوبهش دانانی
 گه وره یه، ههروه که نیستا و له پوگاری نه مپوماندا له گور په رسته کانداهه بیینین، نه و گور
 په رستانه نه و ونده له و خاوه نی گورانه ده ترسن که به گه وره یان ده زانن پتر له ترسانیان
 له خوی گه وره و به گه وره دانانی خوی په روه ردگار، به جوریک کاتیک داوا له یه کیک له و
 گور په رستانه بکریته که سویند به و وه لی یه بخوات که به گه وره و پیروزی ده زانیت،
 سویندی پی ناخوات ته نیا به پاستی نه بیته، وه نه گه راوای لی بکریته سویند به خوا
 بخوات، نه وه بی سی و دو سویند ده خوات جابابه دروش بیته.

ده ی سویند خواردن به گه وره دانان و به پیروز زانینی سویند پی خوراوه که یه که لایه ق و
 شایسته نیه ته نیا بق خوی په روه ردگار نه بیته، وه پیویسته هه میسه سویند که م
 بخوریت و ناگاداری سویند خواردن بیت، زور سویند خور نه بیته، خوی به رزو بی هاوتا

(۲۰۰) په راویزی (ابن قاسم) له سه کتبی (التوحيد ص ۳۰۳).

(۲۰۱) أ - رواه أحمد والترمذي والحاكم.

ب - واتا که یمان له پابردودا نوسیوه. وه رگیت.

ده‌فهرمویت: ﴿وَلَا تُطِيعُ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ﴾^(۲۰۷): هه‌روه‌ها خ‌وای‌گه‌وره ده‌فهرمویت: ﴿وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ﴾ سورة المائدة: (۸۹). واته هه‌ر گیز سویند مه‌خون مه‌گه‌ر له‌کاتی زور پی‌ویستداو، وه‌به‌راستی و له‌کاتی چاکه و خ‌یردا، چونکه زور شویند خ‌واردن یان خ‌واردنی به‌درو سوکایه‌تی کردن به‌خ‌وای‌گه‌وره ده‌گه‌یه‌نیت، وه‌روه‌ها به‌گه‌وره نه‌زانینی و بی‌پزیزه به‌رامبه‌ر به‌خ‌وای‌په‌روه‌ردگار، سه‌رباری نه‌مه‌ش پی‌چه‌وانه‌و دژی ته‌واویه‌تی به‌ته‌ن‌ها خوا په‌رستی یه (کمال التوحید)، له‌فهرموده‌دا هاتوه که پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌فهرمویه‌تی: {ثَلَاثَةٌ لَا يَكْلَمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَزَكِيَهُمْ، وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ} هه‌روه‌ها تیایدا هاتوه: {وَرَجُلٌ جَعَلَ اللَّهُ بُضَاعَةَ لَيْشْتَرِي إِلَّا بِيَمِينِهِ، وَلَا يَبِيعُ إِلَّا بِيَمِينِهِ} (۲۰۸). هه‌ره‌شه‌ی توند له‌باره‌ی سویند زور سویند خ‌واردنه‌وه کراوه و پی‌ی زور له‌سه‌ر داگیراوه، نه‌مه‌نه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت و به‌لگه‌یه له‌سه‌ر حه‌رامیه‌تی سویند خ‌وارد وه‌ک ری‌ز گرتن و ری‌ز نان له‌ناوی پی‌روزی خ‌وای به‌رزو بالا ده‌ست (الله) گیان و به‌گه‌وره و پی‌روزدانانی خ‌وای پاک و بی‌گه‌رد.

هه‌روه‌ها حه‌رامه سویند خ‌واردن به‌خوا به‌درو، که بریته‌یه له: سویند خ‌واردنی به‌درو (الغموس)^(۲۰۹). خ‌وای‌گه‌وره نو پوه‌کانی به‌وه باس کردن که سویند به‌خوا به‌درو ده‌خون و ده‌شزانن که به‌درو سویندی پی‌ ده‌خون.

پوختی نه‌مه:

(۲۰۷) — سورة القلم: (۱۰)

ب - واته: گوی‌ پایلی نه‌و که سه‌مه‌که که هه‌میشه و زور سویندن به‌درو ده‌خوات و به‌قسه‌ی سویند خ‌وری سوک و چروک و پی‌سواو سوکه‌له‌کان مه‌که که هه‌میشه خه‌ریکی باس و خ‌واسی نه‌م و نه‌ون و هه‌ر خه‌ریکی فیتنه‌گیتی و خوش‌کردنی ناگری ناشوبن و هه‌لگیرسینه‌ری فیتنه‌و فسادین. وه‌رگیت.

(۲۰۸) — رواه الطبرانی بسند صحیح.

ب - واته: سئ‌ که س هه‌ن خ‌وای‌گه‌وره له‌پوژی قیامه‌ندا نه‌قسه‌یان له‌گه‌ل دا ده‌کات و نه‌پاکیشیان ده‌کاته‌وه، وه‌نازاریکی زور به‌سفت و سویشیان هه‌یه. یه‌کن له‌وانه‌پیاویکه که‌ل و په‌له‌که‌ی به‌سویند و سویند خ‌واردن نه‌بیت نافروشیته، هه‌روه به‌سویند خ‌واردن نه‌بیت که‌ل و په‌ل و شتومه‌که‌کانی ناگریته. وه‌رگیت.

(۲۰۹) نه‌وه‌یه که‌خواه‌نه‌که‌ی واته سویند خ‌وره‌که‌خ‌وی له‌ناو گوناح و تاوانه‌کاندا نقوم ده‌کات و به‌ه‌وی نه‌مه‌شه‌وه ده‌خویتی ناو ناگری دژده‌خوه، نه‌ویش نه‌وه‌یه که سوینده‌که له‌سه‌ر شتیکو له‌سه‌ر کاریکی رابرد و ده‌خوات و ده‌شزانیت که به‌درو ده‌خوات.

۱- حرامه سویند خواردن به‌غیری خوای به‌رزو بالا ده‌ست، وهك سویند خواردن به نه‌مانه‌ت، یابه‌كه‌عبه، یابه‌پیغه‌مبه‌ر صَلَّى ټم سویند خوارنده هاویه‌ش دانانه بؤ خوای گه‌وره .

۲- حرامه سویند خواردن به‌خوای گه‌وره به‌درؤو به‌قه‌ستی، كه‌نه‌وه سویند خواردن به‌درؤیه .

۳- حرامه زؤر سویند خواردن به‌خوای گه‌وره - هر چنده به‌پاستیش بیخوایت - مه‌گه‌ر زؤر پیویست بیتو كاره‌كه وا بخوازیت و هر ده‌بی بخوایت، چونكه نه‌مه بی پیزی و سوکایه‌تی كردنه به‌خوای پاك و بیگه‌رد.

۴- دروسته سویند خواردن نه‌گه‌ر به‌پاستی بخوایت، وه‌له‌کاتی پیویستیش دابیت.

ب. خؤ نزيك كردنه‌وه له‌خوای گه‌وره به‌هؤی دروستكاروه‌گانیه‌وه: (التوسل بالخلق):
خؤ نزيك خستنه‌وه (التوسل): له‌نزيك بونه‌وه له‌شتيک و گه‌يشتن پی ی به‌هؤی شتيکی تره‌وه، وه (الوسيلة) واته‌هؤو هؤكارو له‌سؤنگه و نزيکی يانزيکایه‌تی (القربة). خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَاتَّبِعُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ سورة المائدة: (۳۵)، واته: خؤله‌خوا نزيك كردنه‌وه به‌هؤی گوئی پایله‌ی و به‌ندایه‌تی كردن بؤ خوای پاك و بیگه‌رد، گرته‌نه به‌ری نه‌و كارو كرده‌وه و شتانه‌ی كه‌خوای گه‌وره پی يان پازیه .

جوړه‌گانی خؤ نزيك كردنه‌وه:

خؤنزيك كردنه‌وه و هؤكاره‌گانی دو به‌شن كه‌نه‌مانه‌ی خواره‌وه‌ن:

به‌شی یه‌كه‌م: خؤنزيك كردنه‌وه‌ی شه‌رعی و هؤكاره‌گانی: نه‌ویش چنده جوړيكن له‌م چنده خالانه‌دا ده‌يان گوشين:

۱. جوړی یه‌كه‌م: خؤ نزيك خستنه‌وه له‌خوای گه‌وره به‌ناوو سیفاته‌گانی، هه‌روهك خوای به‌رزو بالا ده‌ست فرمانی پی كرديو‌نو ده‌فه‌رمویت: ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (۲۱۰).

۲. جوړی دوهم: خؤ نزيك خستنه‌وه له‌خوای گه‌وره به‌هؤی باوه‌پ (الإيمان) وكرده‌وه چاكه‌گانی كه‌كردوتن، هه‌روه‌كو خوای گه‌وره له‌بارهی نه‌هلی باوه‌پدارانه‌وه ده‌فه‌رمویت:

(۲۱۰) — سورة الأعراف: (۱۸۰).

ب. واناكه‌يمان له‌به‌شه‌گانی پابردودا نوسيوه تكايه بؤی بگه‌پنوه. وه‌رگنپ.

﴿رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ﴾ (٢٦١).

هه روه كو له فخر موده ی سئى كه سه كه دا كه به رديكى زل دهر گای نه شكه و ته كه يانی لی داخستن، و دهر گای نه شكه و ته كه داخراو له ویدا گیریان خوار، و نه یان توانی بیته دهر، هیچ چاریکیان نه ما ناچار هر كه سه به كرده وه چا كه كانی خویان خویان له خوا نزیك كرده وه واته كردیان به هوکار (الوسيلة - واسطة) له نئیوان خویان و خویای گوره دا بۆ نه وه ی دهر گای نه شكه و ته كه یان لی بکاته وه و پرزگاریان بییت، نه وه بو خویای گوره نزاو پارانه وه كانیانی وه رگرت و دهر گای نه شكه و ته كه ی لی كردنه وه و هاتنه دهر (٢٦٢).

٣- جوړی سئى یه م: خو له خوا نزیك خستنه وه به به ته نها خوا په رستی، هه روه كو یونس - علیه السلام - كړدی به هوکار و پی ی له خویای گوره پاراپیه وه: ﴿فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ﴾ (٢٦٣).

٤ جوړی چواره م: خو له خویای گوره نزیك خستنه وه به بی هیزی و لاوازی و پیویست بون به خوا و محتاج بون به خویای تاكو ته نیا، هه روه كو نه یوب - علیه السلام - به كاری هینا: ﴿أَنِّي مَسْنِيَ الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾ (٢٦٤).

(٢٦١) أ — سورة آل عمران: (١٩٣).

ب - واته: نه ی په روه ریدگارا نیتمه گویمان له بانگ دهر تک بو بانگی دهر کربن بۆ پروا هینان، ده یگوت: نه ی خه لکینه په له بکن بۆ پروا هینان به په روه ریدگاری خو تان، نیتمه ش به په له و بی دوا كه وتن پروا مان به تۆو به بیتمه مبه ره كانت و به به زنامه و شه ریه ته كه ی تۆ كرد، ده ی نه ی په روه ریدگاری نیتمه تۆش له گوناحه كانمان بیوره و و تاوانه كانمان پرهش بکه وه و به ره حمه تی خو ت دایان پۆشه و له پۆزی قیامه تدا له گه ل پروادران و نه ستوبا كاندا زیندومان بکه وه. وه رگرت.

(٢٦٢) هه ده قی ناوهر ژکی فخر موده كه یه و (متفق علیه) یه. نوسه ر.

(٢٦٣) أ — سورة الأنبياء: (٨٧).

ب - واته: یونس له ناو تاریکایی سکی ماسیه كه دا بانگی له خویای گوره كړدی گوتی: نه ی خودای من هه ر تۆ خویای به مه قیت و هیچ خویایه کی تر نین به هه ق به رسترت له تۆ به ولاره من په شیمانم و سته م له خو م كړدی بم بوره. وه رگرت.

(٢٦٤) أ — سورة الأنبياء: (٨٣).

ب - واته: خویایگیان من توشی هم به لای نه خو شیه بوم و زور نا په حه ت و پریشان بوم و تۆش له مه مو خاوه ن سۆزو به زه بیه كان به سۆز ترو به به زه یی تری به زه یه پیتمدا بیته وه و شیغام بۆ بنیتریت. وه رگرت.

۵. جوړى پيښه: خو له خوا نزيك خستنه وه به دوعاو پارانه وهى پياو چاكانى زيندو و نه وانهى له ژياندا ماون، هه روه كو چوڼ هاوه لان كاتى وشكه سالى وگرانى پهيدا بو داوايان له پيښه مبه روسته صلى الله عليه وسلم كرد كه بويان بپارپته وه به لكو خواى گه وره بارانيان بو بيارينيت، وه كاتى پيښه مبه روسته صلى الله عليه وسلم وه فاتى كرد داوايان له مامى پيښه مبه روسته صلى الله عليه وسلم عباس - صلى الله عليه وسلم - كرد كه دوعايان بو بركات (٢٦٥).

٦. جوړى شه شه م: خو له خوا نزيك كرنه وه به هوى ددان نان به گوناخ و تاوانه كان: ﴿ قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي ﴾ سورة القصص: (١٦).

به شى دوهم: خو نزيك خستنه وه و هو كاري نامه شروع:

بريتيه له و هو كارو خو نزيك خستنه وه به كه به جگه له و جوړانهى رابردو كه ناماژه مان پي كردن له و هو كارو خو نزيك كردنه وه شهرعيه كان ده كريت، وه ك خو نزيك كردنه وه به داوا كردنى دوعاو تكا كردن له مردوان، خو له خوا نزيك كردنه وه به پله و پايهى (الجاه) پيښه مبه روسته صلى الله عليه وسلم، يا خو له خوا نزيك كردنه وه به خودو به هقى دروستكراوه كان، دريژهى هم باسه له م چهند ريز به نديانهى داهاتودا ده خو پيښنه وه:

١. داواى دوعا كردن له مردوان دروست نيه:

چونكه مردو تواناى دوعا كردنى نيه، هه روه كو چوڼ له كاتى زيندوبوى و له ژياندا ده توانيت، هه روه ها داوا كردنى تكا كردن له مردوان دروست نيه، چونكه عمر كورپى الخطاب و معاوية كورپى ابي سفيان - رضي الله عنهما - له گهل نه و هاوه لانه و شوين كه و توانهى به چا كه كه له گه لياندا بون، كاتيك توشى وشكه سالى وگرانى بون داواى دوعاو تكايان به زيندوه كان كرد كه لايان بون و له گه لياندا ده ژيان كه دوعاى باران بارينيان بو بكن وهك عباس و يزيد كورپى الأسود، خويان له خوا به پيښه مبه روسته صلى الله عليه وسلم نزيك نه كرده وه و داواى باران بارين و تكايان له پيښه مبه روسته صلى الله عليه وسلم نه كړدو نه چونه لاي گوره كه سى و گورپى هيچ كه سى تر، به لكو راست روښتن له برى گورپى نه و پويان كرده عباس يا يزسد، و عمر گوتى: (خوايه گيان نيمه تا پيښه مبه روسته صلى الله عليه وسلم له ناوماندا مابو خو مان به و له تو نزيك

دهخسته وه و داوامان لی دهکرد که دوامان بق بکات له باره گای توداو بق شه وهی بارانمان بق ببارینی و توش بارانت بق ده باراندین، ئیستاش که پیغهمبه رسول الله ﷺ له ناواماندا نه ماوه و وهفاتی کردوه به مامی پیغهمبه رسول الله ﷺ خومان له تو نزیك ده کهینه وه و شه ده کهینه هۆکار له نیوان ئیمه و توداو داوای دعا له ده کهین که له باره گای تودا بومان بیارپیته وه، خویه گیان توش بارانمان بق ببارینه)، له بری پیغهمبه رسول الله ﷺ داوای وهفاتی پیغهمبه رسول الله ﷺ خویان له خوا به مامی پیغهمبه رسول الله ﷺ له خوا نزیك کرده وه و داوای دوایان لی کرد، چونکه دروست نه بو که داوای مردنی پیغهمبه رسول الله ﷺ داوای دعا له و بکن به شیوه یه کی شه رعیه، خو ئه گه دروست بایه داوای نه مانی پیغهمبه رسول الله ﷺ شه کاره دروست بایه دهیان کردو نه ده چونه لای مامی پیغهمبه رسول الله ﷺ خو شه لی یان دور نه بوو له بهر دهستی خویاندا بو، دهی چونکه دروست نه بو شه دهیان نه کرد.

خو دهیان توانی بیته لای گۆرپه که ی و لی ی بیارپینه وه و داوای لی بکن که بو یان له بهر خوا بیارپیته وه و خویانی پی له خوا نزیك بکنه وه^(۲۶۶)، جانه کردنی شه کاره و نه چونه سهه گۆرپه که ی خوئی له خوئی دا به لگه یه له سهه دروست نه بونی داوا کردن له مردوان که دوایان بق بکات یاپه نا بردن بق مردوان یا خو له خوا نزیك کردنه وه به هۆی مردوان دروست نیه و حه رامه، وه نه داوا کردنی تکاو دعا کردن له و خاوه ن گۆرپه بکریت له کاتیکدا شه وان مردون، دهی ئه گه ر داوا کردنی دعا و داوا کردنی تکا به زیندویی و له حاله تی زیانداو له کاتی مردن وه ک یه ک بایه، شه و ئیمامی عمرو هاوه لان پویان له پیغهمبه رسول الله ﷺ له گۆرپدا وه ر نه ده گپراو نه ده چونه لای مامی و لای یزید که له پیغهمبه رسول الله ﷺ پله و پایه یان نزم تر بون.

۲. خو نزیك کردنه وه له خوا به پله و پایه ی پیغهمبه رسول الله ﷺ یا به پله و پایه ی غهیری پیغهمبه ریش رسول الله ﷺ دروست نیه.

شه و فرموده یه که تیایدا هاتوه: (شه گه ر داواتان له خوا کرد به پله و پایه ی من داوای لی بکن، چونکه پله و پایه ی من زۆر گه وره یه) شه مه فرموده یه کی درۆیه، له ههچ کامیک

(۲۶۶) مجموع الفتاوی (۱/۳۱۸-۳۱۹).

له کتیبه کانی موسلماناندا نیه که راستو پشتیان بی ده به ستریت، وه هیچ کامیک له نه هلی زانست و زانیاری فه موده واته فه رموده ناسان باسی شه م فه رموده یان نه کرده و ناویان نه هیئاوه^(۲۶۷)، دهی مادام به لگه ی راستو دروستی له سر نیه، نه وه نه و خو له خوا نزیک کردنه وه و نه و هؤکار به کار هیئانه به هیچ شیوه یه ک دروست نیه، چونکه به ندایه تی کردن و خوا پرستی به بی به لگه ی راستو شرعی ناچه سپیت و دروست نیه نه و جوړه به ندایه تی و پرستنه بکریت.

۳. خو له خوا نزیک کردنه وه به خودی دروستکراوه کان (بذوات المخلوقین) دروست نیه. له بهر نه وه ی نه گهر (ب) یه که له ده سته واژه ی (بذوات المخلوقین) پیتی سویند خواردن بیت، نه وه سویند خوارده به و دروستکراوه واته سویند خوارده به غه یری خوی گه وره، وه نه گهر سویند خواردن به دروستکراوه له سر دروستکراوه واته سویند خواردن دروستکراوه به دروستکراوه دروست نه بیت، و بریتی بیت له هاویه ش دانان هه روه کو له فه رموده ها هاتوه، نه دی ده بی سویند به دروستکراوه له سر خوی دروستکراوه به دهبینه رپا واته به غه یری خوا - جل و علا چون بیت؟!

وه نه گهر نه و (ب) یه بو هؤکار واته سه به ب بیت خوی پاک و بیگه رد داوا لی کردنی به دروستکراوه نه کردوته هؤکاریک بو وه لام دانه وه، و بو به نده کانی نه کردوته شه ریه ت و رپباریک هه تاکو به هوی نه و دروستکراوه وه داوا له خوا بکریت و له بهری بپارینه وه.

۴. خو له خوا نزیک خسته وه به هه قی دروستکراوه کان (بحق المخلوق) دروست نیه له بهر دو هو:

یه که م: هیچ که سیک ناتوانیت مافیک یان کاریک به سر خوی پاک و بیگه ردا پتوست بکات و به سریدا سه پینیت، به لکو نه وه خوی پاک و بیگه رده نه و مافه ی له سر دروستکراوه کانی خوی هه یه و نه و بپاره له سر خوی ده دات بو دروستکراوه کانی خوی، هه روه کو خوی گه وره ده فه رموی: ﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ سورة الروم: (۴۷).

(۲۶۷) سه رچاوه ی پابردو (۱۰/۲۱۹). نوسه ر.

(واتە: پېۋىست بو لەسەرمان كەباوھەرداران بەسەر بېباوھەپان و خراپەكاراندا سەر بخەين. وەرگېڭ).

ئەگەر گويى رايەل (المطيع) شايستەى پاداشته لە بەرامبەر گويى رايەلى و چا كە كارى خۆى دا، كە بە راستى شايستەى رېزو چا كە و بەخشش و خەلاتە، نەك ئەو شايستەى بەرامبەرى بېت ھەر ھەروەكو دروستكراو بەسەر دروستكراو ھەىە.

دوھم: ئەو مافەى كە خواى گەورە بەلوتفى خۆى و مېھرەبانى خۆى بەسەر بەندە كەى دەنوئى ئەو مافىكى تايبەتە بەخۆى، ھىچ پەيوەندىەكى بەغەبرى خۆىەو نىە، ئەگەر بەشتىكى ترى غەبرى خاوەن ماف نزيك بكاتەو ە باباشتر بلېين بەغەبرى خاوەنى ئەو مېھربانى و فەزلە پارايەو ئەو بەشتىكى نامۆ بەدەر لەخاوەنى شايستەى خۆى پاراوەتەو ەو ھۆكارىكى نامەشروعى گرتۆتە بەر كەلى و ەرنەگىرئىت، ھىچ پەيوەندىەكى بەو ەو نىە و ھىچ سودىكى پى ناگەىەنئىت.

بەلام ئەو فەرمودەىەى كە (أسألك بحق السائلين - بەمافى ئەو كەسانەى كەلىت دەپارپئىنەو ە داوات لى دەكەم) ە تىادا ھاتو، ئەو فەرمودەىە نەچەسپاوەو نەسەلمئىندراو، چونكە لەپال پشته كەى دا (إسناده) (عطية العوفي) تىداىە، كەبئ ھىزو لاوازە و ھەمو كۆران لەسەر بى ھىزىەكەى، ھەر ھەروەكو ھەندئى لەفەرمودە ناسان گوتويانەو باسيان كرو، بەم شىو ە نەبو، ئەو فەرمودەىە لەم كىشە گرنگە دا لەكاروبارەكانى بىروباو ەپدا بەبەلگە ەرنەگىرئىت و ناھىنرئىتەو، ھەر ھەو ھا ئەو فەرمودەىە ھىچ دوعا كردن و خۆ نزيك خستەو ەى بەھەقى كەسىكى ديارىكراو تىدا نىە، بەلكو خۆ نزيك كردنەو ەى بەھەقى داواكاران و نزاكاران بەگشتى تىداىە، ەمافى نزاكاران ەلام دانەو ەىە ھەر ھەروەكو خواى گەورە ئەم پەيمانەى پىداون.

ئەو مافەىە كە خواى گەورە بۆ ەلام دانەو ەى نزاكاران لەسەر خۆى پېۋىست كرو، و ھىچ كەسى تر جگە لەخواى گەورە ناتوانئىت ەلاميان بداتەو، ئەو ەو كارىك و خۆ نزيك كردنەو ەىە كە لەخواى گەورە بەپەيمانى راستگويانەى (وعده الصادق) خۆى نەك بەھەقى دروستكراو (المخلوق).

ج - ھوكمى ھانا بردن و پەنا بردنە بەر دروستكراو (المخلوق):

پهنا بردن (الإستعانة): داوای یارمەتی ئی کردن و پشت گرتن له کاره کاندان.

هانا بردن (الإستغاثه): داوای یارمەتی و پشتگیری و هانا بردنه بهر بۆ لادانی ناکۆکی و به لاو کیشه و توندو تیزیه کان. وه هانا بردن و پهنا بردنه بهر دروستکراو (المخلوق) به دو جۆره:

جۆری یه کهم: پهنا بردن و هانا بۆ بردن به دروستکراو له و بوارانه ی که توانای هه یه و ده توانیت جی به جی یان بکات، ئەم جۆره یان دروسته، خوای بهرزو بی هاوتا ده فەرمویت: ﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى﴾ [سورة المائدة: (۲)]. ههروه ها خوای گه و ره له چیرۆک و به سه رهاتی موسادا ده فەرموی: ﴿فَاسْتَعَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ﴾ [سورة القصص: (۱۵)]. ودههروه کو ئه و که سه ی که له شه رێک و یاله هه ر شتیکی تر دا بیت هانا و داوای یارمەتی له براده رو هاوه له که ی ده کات که ده ستباریکی له گه ل بگریت و یارمەتی بدات و سه ری بخت، له و شت و له و بوارانه ی که دروستکراوه کان له سنوری تواناو ده سه لاتی خو یاندا یه .

جۆری دوهم: هانا بۆ بردن و پهنا بردنه بهر دروستکراو (المخلوق)، له شتیکی یاله بوارانیک دا که له سنوری تواناو ده سه لاتی ئه و دانیه و ته نیا خوای گه و ره ده توانیت، وه ک هانا بۆ بردن و پهنا بردنه بهر مردوان، و پهنا بردنه بهر زیندوان، له کارو له شتیکیدا که جگه له خوای گه و ره که سی تر تواناو ده سه لاتی به سه ری دا ناشکیت و ناتوانیت ئه نجامی بدات وه ک شیفا هیتانی نه خو شه کان، و پرگار کردن له به لاو ماته مینی و ته نگه ژه کان و لادانی زه ره رو زیانه کان، ئەم جۆره یان دروست نیه، وهاو به ش دانانی گه و ره یه، له سه رده می پیغه مبه ر ﷺ دوپه ه بون و ئازاری بپواداران یان ده دا، هه ندیکیان ده یان گوت: هه ستن بابچین هانا بۆ په سولی خوا ﷺ به رین له ده ست ئه و دوپه ه، پیغه مبه ر ﷺ فەرموی: {إنه لا یستغاث بی، وإنما یستغاث الله} (۲۶۸). وه پیغه مبه ر ﷺ زۆری پی ناخۆش بو ئه و وشه و ئه و قسه یه ی له ئاستدا به کار به یتریت، هه تا کو له و کارو له وشتانه شدا که له ژبانی خو ی دا له ده سه لات و توانای خو شی دابایه، بۆ پاراستن و پیزی به ته نھا خوا پەرستی و بن پر کردنی برو بیانوو به ستنی رینگاکانی هاو به ش دانان، ههروه ها وه ک نواندی ملکه چی و خو به کهم دانان و ئه ده ب رێزیک بۆ خوای په ره ر دگار،

(۲۶۸) — رواه الطبرانی.

ب - واته: پهناو هانا بۆمن نابردیت، به لکو ئه وه ی په ناو هانای بۆ ده بریت ته نیا خوای په ره ر دگاره. وه رگێز.

وهو ك ناگدار كردنه وهيك بۆ ئوممه تهكهى له هۆو هۆكاره كانى هاوبه شى دانان له قسه و گوته و
 كرده وه كاندا، ئه م خۆ پاريزى و خۆ گرتنه وه له و كارو له وشتانهى كه له ژيانى خۆى دا
 له تواناو دهسه لاتی خۆى دا بون قبولى نه بو، ئه دى چۆن له دواى مردنى دا هاناو په نای بۆ
 ده بريّت، و داواى شتانیكى لى ده كريت كه له توانای كه س دانیه جگه له خواى گه وره^(۲۶۹). ئه وه
 ئه گه ر بۆ پيغه مبه رويته^{صلى الله عليه وسلم} دروست نه بيت، ئه وه بۆ غه يری پيغه مبه رويته^{صلى الله عليه وسلم} هه ر دروست نيه .



(۲۶۹) فتح المجيد ص ۱۹۶-۱۹۷.

دەرگای پینجه‌م

رونکردنه‌وی نه‌و بیروباوهری که ده‌بی به‌رام‌به‌ر به‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ و خاوو خیزانی و

هاوه‌له‌کانی هه‌ت بیت

نهم به‌شه نهم لقانه‌ی خواره‌وه له‌خو ده‌گریت:

به‌شی به‌که‌م: پیویستی (و‌جوب) خو‌شه‌ویستی بو پیغه‌مبه‌رو به‌گه‌وره دانانی، قه‌ده‌غه کردنی زیده په‌وی و پی تته‌په‌پاندن له‌پیا‌ه‌ل‌دانی، و‌خستنه روی پله و پایه‌که‌ی ﷺ.

به‌شی دوهم: پیویست بونی (و‌جوب) گوی رای‌لی کردنی و شوین که‌وتن و په‌پره‌و کردنی.

به‌شی سی‌یه‌م: له‌شه‌رعیه‌تی سلوات دان له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر ﷺ.

به‌شی چواره‌م: له‌پیزی نه‌ندامانی خیزانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ، نه‌وه‌ی پیویسته له‌سه‌ر موسلمانان به‌بی زیده په‌وی و که‌مه‌رخه‌می و‌کورت په‌وی.

به‌شی پینجه‌م: له‌پیزی هاوه‌لان و نه‌وه‌ی که‌پیویسته له‌بیروباوهر بون له‌ناستیاندا، وه‌پیزی نه‌هلی سوننه‌ت و جماعت له‌وه‌ی که‌له‌نیوانیاندا روی دا.

به‌شی شه‌شه‌م: له‌قه‌ده‌قه کردن و حه‌رامی جنیو دان و سوکایه‌تی کردن به‌هاوه‌لان و پیشه‌وایانی ریگه‌ی راست گرتو (أئمة الهدی).

به‌شی یه‌که‌م:

پېویستی (جوب) خوشه‌ویستی بو پیغه‌مبه‌رو به‌گه‌وره دانانی، قه‌ده‌غه کردنی زیده‌ره‌وی و پی‌تپیه‌راندن له‌پیا‌ه‌ل‌دانی، و خسته‌روی پله‌و پایه‌که‌ی ﷺ.

۱- پېویست بونی خوشه‌ویستن و ریز لاینان و به‌گه‌وره دانانی ﷺ:

یه‌که‌مین شتیک که‌له‌سه‌ر به‌نده‌کانی خوا پېویسته: خوشویستی خوی گه‌وره‌یه، که‌نمه‌له‌گه‌وره‌ترین و چله‌پۆپه‌و دۆندو لوتکه‌ی جوره‌کانی خوشه‌ویستی، خوی گه‌وره‌ده‌فهرمویت: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾ سورة البقرة: (۱۶۵). چونکه‌نوه‌په‌ره‌ردگار‌ه‌یانه‌و مافی ریزو سوپاس‌گوزاری و خوش‌ویستی به‌سه‌ر به‌نده‌کانیه‌وه‌ه‌یه‌به‌رامبه‌ر به‌و هه‌مو به‌خشنده‌یی و نازو نیعمه‌ته‌ی که‌به‌سه‌ر به‌نده‌کانی خوی دا‌رشته‌و به‌ونی و به‌ناشکرا، نه‌مجار دوی خوشویستن و سوپاس‌گوزاری خوی گه‌وره، پېویسته‌له‌سه‌ر موسلمانان که‌ره‌سولی خوا محمد ﷺ یان خوش‌بویت، چونکه‌نوه‌بو که‌بانگه‌شه‌ی موسلمانانی بۆلای خوا کرده‌و ده‌ستی گرتون و له‌زه‌لکای تاریکی و نه‌فامیه‌ت ده‌ری هینان و رپگه‌ی ته‌ن‌ها خوا په‌رستی نیشان دا‌ون و رینومایی کردن، و خوی گه‌وره‌ی پیناساندون، و شه‌ریعه‌ته‌که‌ی خوی به‌گزمی مرۆفه‌کان راگه‌یاندوه، و حوکمه‌کانی نه‌و شه‌ریعه‌ته‌ی پون کردۆته‌وه، هه‌ر خیره‌و چاکه‌یه‌ک ده‌ست بر‌واداران که‌وتبیت له‌دنیا له‌قیامه‌تدا هه‌مو له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌و پیغه‌مبه‌ره‌بو، که‌س ناچیته‌ناو به‌هه‌شته‌وه‌ته‌نیا به‌گوئی رایه‌لی و شوین که‌وتن و په‌یره‌و کردنی نه‌و ﷺ نه‌بیت، وه‌له‌فهرموده‌دا هاتوه: {ثلاث من كنَّ فيه وجد حلاوة الإيمان، أن يكون الله ورسوله أحب إليه مما سواهما، وأن يحب المرء لا يحب إلا لله، وأن يكره أن يعود في الكفر بعد أن أنقذه الله منه، كما يكره أن يقذف في النار} (۲۷۰).

(۲۷۰) — منفق علیه.

ب - واته: سن شت هه‌ن هه‌ر که‌سێک نه‌و سی سیفاته‌ی نیدا بن نه‌و شیرینی ئیمانی چپشته‌وه، ده‌بێ خواو پیغه‌مبه‌ری خوی له‌خۆی له‌هه‌مو که‌سێک و له‌هه‌مو شتێکی ترخۆش تر بویت، وه‌هه‌ر که‌سێکی خوش‌بویت ده‌بێ له‌به‌ر خاتری خوا خوشی بویت، هه‌روه‌ها زۆری پی ناخۆش بیت که‌بێ کوفر بگه‌رپته‌وه‌ دوی نه‌وه‌ی خوی گه‌وره‌پزگاری کرده‌له‌ده‌ستی هه‌روه‌کو چۆن پی‌ی ناخۆشه‌که‌بیخه‌نه‌ناوگرپی ناگره‌وه. وه‌رگرتی.

خۆشه‌ویستی پینغه‌مبه‌ر له‌دوای خۆشه‌ویستی خوای به‌رزو بالا ده‌سته‌وه دیت‌و، پئی یه‌وه لکاوه‌و ئی‌ی جیسا نابیته‌وه، و له‌دوای نه‌وه‌وه دیت له‌پله‌و پایه‌دا، سه‌باره‌ت به‌خۆشه‌ویستی پینغه‌مبه‌ر ﷺ هاتوه که ده‌بئی له‌گشت خۆشه‌ویستی‌ک خۆشترت بویت جگه له‌خوای گه‌وره، هه‌روه‌کو خۆی ﷺ فه‌رمویه‌تی: {لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وِلْدِهِ وَ وَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ} (٢٧١).

به‌لکو هاتوه له‌سه‌ر بروادار پئویسته که ده‌بئی پینغه‌مبه‌ری ﷺ له‌نه‌فسی خۆشی خۆشتر بویت، هه‌روه‌کو له‌فه‌رموده‌دا هاتوه‌که: عمر کوری خه‌تتاب ﷺ به‌پینغه‌مبه‌ری ﷺ گوتوه: ئه‌ی په‌سولی خوا من تۆم له‌هه‌مو شتی‌ک خۆشتر ده‌ویت ته‌نیا له‌نه‌فسی خۆم نه‌بیت، فه‌رموی: {وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ} فقال له عمر: فَإِنَّكَ الْآنَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي، فقال: {الآنَ يَا عُمَرُ} (٢٧٢).

له‌وه‌وه بۆمان ده‌رده‌که‌ویت که خۆش ویستنی پینغه‌مبه‌ری ﷺ پئویسته (واجبه) له‌سه‌ر هه‌ر موسلمانێک که خۆی به‌موسلمان ده‌زانیت و باوه‌ری هه‌یه‌و ده‌بئی جگه له‌خوای گه‌وره پیش خۆش ویستنی هه‌مو خۆشه‌ویستی‌کی خۆی بخات، خۆش ویستنی ئه‌و ﷺ له‌دوای خۆش ویستنی خوای گه‌وره‌یه‌و پینغه‌وه په‌یوه‌سته، چونکه خۆشه‌ویستی‌ه‌که‌و له‌به‌ر خاتری خوایه‌و له‌پیناوه‌و دایه، ئه‌م خۆشه‌ویستی‌ه‌ پتر ده‌بیت به‌پتر خۆشه‌ویستی خوا له‌دلی برواداردا، هه‌روه‌ها به‌پینچه‌وانه‌شه‌وه به‌که‌م بونی خۆشه‌ویستی خوا که‌م ده‌کات، هه‌ر که‌سی‌ک خۆشه‌ویستی خوا بیت و خوای خۆش بویت، ئه‌وه به‌دلتیاییه‌وه له‌به‌ر خواو له‌پیناوه‌و خوادا خۆشی ده‌ویت.

(٢٧١) أ — متفق عليه.

ب - واته: هه‌ر یه‌کێ له‌ئێوه باوه‌ری ته‌واو نابێ هه‌تا‌کو منی له‌من‌داله‌کانی و له‌باوک و له‌مه‌مو خه‌لکی به‌گشتی خۆشتر نه‌ویت. وه‌رگرت.

(٢٧٢) أ — رواه البخاري.

ب - واته: سویندم به‌که‌سه‌ی که‌گیانی منی به‌ده‌سته‌ باوه‌رت ته‌واو نابێ هه‌تا‌کو منت له‌نه‌فسی خۆشت خۆشتر نه‌ویت. عمر گوتی: ئه‌ی په‌سولی خوا ئیستا تۆم له‌نه‌فسی خۆشم خۆشتر ده‌ویت، فه‌رموی: مَا ئَيْسَرًا بَاوَهْرَت تَوَاوَهْ ئه‌ی عمر. وه‌رگرت.

دهی خوښه ویستی ﷺ ده خوازیت که پیغمبر ﷺ به چاوی پیزو گوره بی سهیری بگریت و پروای پی بکهیت و شوینی بکهویت و په پیره وهی بهرنامه و شریعت ته که ی بکهیت که له خواوه بوی هیناوین، فرموده و قسه کانی پیش قسه و بیرو پای هه مو که سیک بخهیت، ههروه ها به گوره زانینی سوننه ته که ی.

پا بهرو پیښه و ابن القیم - رحمه الله - گوتویه تی: (هه مو خوښه ویستی که و به گوره زانینی که بق ئاده میزاد، دواي خوښه ویستی و به گوره دانانی خواي گوره وه دیت و نه کات دروسته، وه که خوښ ویستی پیغمبري خوار ﷺ و به گوره زانینی، نه مه له ته و او یه تی خوښ ویستی نیردراوه که ی خواو به گوره زانینی تی، جانومه ته که ی پیغمبریان خوښ ده ویت له بهر نه وه خواي گوره خوښی ده ویت، ههروه ها به گوره ده زانن و پیزی ده گرن چونکه خواي گوره به گوره ده زانیت و خوښی ده ویت و پیزی لی ده گریت، دهی که واته نه مه خوښه ویستی که بق خواي گوره و له پیناو نه و دایه و له پیوستی کانی (موجبات) خوښه ویستی خواي په روه ردگار.

نیاز و مه به ست نه وه یه که: خواي گوره ترسو سام و خوښ ویستی پیغمبري ﷺ خستوته دللی خه لکیه وه و پی ی به خشیوه .. بویه هیچ ئاده میزادیک نیه لای ئاده میزادیک تر خوښه ویستر بیت، و سامدار تر و گوره تر بیت له سینگی دا واته له دللی دا، پتر بیت له پیغمبري خوار ﷺ له دللی هاوه له کانی دا ﷺ، عمرو کوری العاص له دواي موسلمان بونی گوتویه تی: هیچ که سیک نه بو به قه د پیغمبري ﷺ رقم لی ی بیته وه، به لام که موسلمان بوم، که سیک تر نه بو به قه د پیغمبرم خوښ بویت، نه هیچ که سی تر گوره تر و به پیز تر بیت له چاومدا له و به ولاره، نه گه راوام لی بکه ن بۆتان باس بکه م هرگیز له توانامدا نیه بۆتان باس بکه م، چونکه من له بهر پیزو گوره بی نه و پیغمبره ﷺ هرگیز چاوم له ته ماشا کردنی پر نابیت و لی ی تیر نابیت.

عروة کوری مسعود به قورپیشیه کانی گوت: نهی گه لوق، سویندم به خوا من به نیردرا (وفد) بۆلای کسری وقه یسه رو پاشاکان نیردراوم، هیچ کامیکیانم له و پاشایانه نه دیوه که ده ست و پیوه ندو هاوه له کانیان پیزیان لی بگرن و خوشیان بویت به قه د نه و خوښه ویستی و پیز گرتن و به گوره دانانه ی هاوه لانی حمد بۆ محمد ﷺ هه یانه، وللاهی له بهر

ریز گرتنو به گوره دانانی پیغمبر ﷺ چاوشی له بهر هل ناهینن، وَا له دهوری کۆ ده بنه وه هه تاکو تفیک پۆ ناکات که ده که ویتته له پی دهستی یه کیک له وان، و له سهرو سینگی خۆی هل ده سویت له بهر ریزی نه و پیغمبره ﷺ، وه نه گهر ده سبت نویتز هل ده گرت هاوه له کانی شهرو پیشبرکی ی له سهر ده کهن) ... ته واو. (۲۷۳).

۲- قه دهغه کردنی زیدمهروی و پی تی په راندن له مه دح و پیا به لدانانی دا:

زیدمهروی (الغلو): واته: له سنور تی په راندن، ههروه کو ده لی: (غلا غلواً - پوچون یا له سنور ده رچو)، نه گهر له سنوری نه و بره یاشه و سنوره ی که بۆی دانراوه، خوای گوره ده فهرموئ: ﴿لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ﴾ النساء: ۱۷۱. واته: پیتان له سنوری ئایینی خوا تی مه په پینن.

پیا به لدان: (الإطراء): پوچون و پی تی په راندن له سنور له کاتی مه دح کردن و پیا به لدانان، و پری بکهیت له درو و دروی تیدا بکهیت، مه به ستیش له م پوچون و تی په راندنه په یوه نده به مافی پیغمبر ﷺ: له کاتی مه دح کردنی نه و دا زیده رهوی تیدا بکهیت و پتر له و سنوره ی که بۆی کیشراره، وای لی بکهیت بگاته سهروی پله و پایه ی به ندایه تی بو کردن و په یام، و هندی له پله و پایه و جیاکاری و تاییه ته ندیه کانی خوا به تی بدهیت به پیغمبر ﷺ، به وه ی که به غهیری خوا دا وای لی بکهیت و هانا و به نای بو به ریت و سویندی پی بخویت.

وه مه به ست له پوچون و زیده پۆی له مافی پیغمبر ﷺ: واته له پاده به دهر مه دح و وه سفی بکهیت، پیغمبر ﷺ بو خۆی له و کاره ناشه رعیه ی قه دهغه کردوین که فهرمویه تی: ﴿لَا تَطْرُوبِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنِ مَرْيَمَ، إِنَّمَا أَنَا عَبْدٌ، فَقُولُوا: عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ﴾ (۲۷۴)، واته: به راستی نه بیته مه دح و وه سفم مه کهن، به درو باسو وه سفم مه کهن، له مه دح کردندا پی له سنور تی نه په پینن، ههروه کو گاوره کان له مافی عیسی - علیه السلام - تی ی دا پوچون و پی یان له سنور تی په راندن وه و به خویان ده زانی و سیفته تی خوا به تیان دابوه پال، ئیوه به و شیوه یه م باسو وه سف بکهن که خوای گوره وه سفی

(۲۷۳) جلاء الإفهام ض ۱۲۰-۱۲۱.

(۲۷۴) أ - متفق علیه.

ب - واتا که یمان له پابردن نو سیوه. وه رگتپ.

منی کردوه، پیم بلین: بندهی خواو پیغمبری خوا. ودهرباره‌ی نه‌وهی که‌ه‌ندی
 هاوه‌له‌کانی پیّ یان گوت: تو گه‌وره‌ی نیمه‌ی (أنت سیدنا)، فرموی: {السید الله تبارک
 و تعالی} (۲۷۵)، وه‌کاتی پیّ یان گوت: تو له‌ه‌مومان به‌ریز ترو گه‌وره تری، فرموی: {
 قولوا بقولکم، أو بعض قولکم، ولا یستجربکم الشیطان} (۲۷۶).

وه‌خه‌لکی پیّ یان ده‌گوت: په‌سولی خوا، نه‌ی چاکترین له‌نیمه وه‌کوپری چاکترین له‌نیمه،
 وه‌گه‌وره‌مان و کورپی گه‌وره تر له‌نیمه، فرموی: {یاایها الناس، قولوا بقولکم، ولا یستهوینکم
 الشیطان، أنا محمدُ عبدالله ورسوله، مأحِب أن ترفعونی فوق منزلتی الّتی أنزلنی الله عزّوجلّ} (۲۷۷).

پیغمبر ﷺ پیّ ی ناخوش بوه به‌م شیوه زاراوه و قسانه مه‌دح وه‌سفی بکه‌ن وه‌ک:
 (أنت سیدنا - تو گه‌وره‌ی نیمه‌ی)، (أنت خیرنا - تو چاکترینی نیمه‌ی)، (أنت أفضلنا - تو
 له‌ه‌مومان به‌ریز ترمانی)، (أنت أعظمنا - تو له‌ه‌مومان گه‌وره ترینمانی)، له‌گه‌ل
 نه‌وه‌شدا که‌نه و باشتترینی درو ستکراوه‌کانه و به‌په‌هایی له‌ه‌مو که‌س شه‌ریف ترو چاکتر
 بوه، به‌لام له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا له‌و شتانه‌ی قه‌ده‌غه کردن و قه‌ده‌غه‌ی کردین، بو نه‌وه‌ی
 له‌زیده‌په‌وی و پوچون و پیّ تی په‌راندن له‌سنوری مافه‌کانی خوی جله و گیرمان بکات، و
 بو پاراستنی به‌ته‌نها خوا پرستی وه‌ری ده‌چه‌رخاندن و وه‌رمان ده‌چه‌رخیننی،
 وه‌ثاموژگاری ده‌کردن و پینومایی ده‌کردن که‌به‌دو سیفت باسی بکه‌ن یاوه‌سفی بکه‌ن،
 که‌به‌ررتترین پله‌کانی به‌ندن، هیچ زیده‌په‌وی و پوچونی یان تیدا نیه و هیچ مه‌ترسیه‌کی
 بو سه‌ر بیرو باوه‌پ(العقیده) نیه، که‌بریتین له: بنده و پیغمبری خوا (عبدالله ورسوله)،
 پیّ ی خوش نه‌بو به‌ررتتری بکه‌نه‌وه به‌سه‌ر نه‌و پله و پایه‌ی که‌خوا‌ی گه‌وره بوی داناوه و
 پیشی پازیه، به‌لام زوریک له‌موسلمانان سه‌ریچی نه‌و ثاموژگاریه به‌نرخ و قه‌ده‌غه‌ی کردنه‌ی

(۲۷۵) واته: گه‌وره ته‌نیا خوا‌ی گه‌وره و به‌رزو بین هاوتایه. وه‌رگتپ.

(۲۷۶) أ — رواه أبو داود بسند جيد.

ب - واته: به‌قسه‌ی خوتان بلین، یان به‌ه‌ندی له‌قسه‌ی خوتان، و ناگاشتان له‌خوتان بیت شه‌یتان مه‌لتان بخله‌تینیت.

وه‌رگتپ.

(۲۷۷) أ — رواه أحمد والنسائي.

ب - واته: نه‌ی خه‌لکینه، به‌قسه‌ی خوتان بلین، وریا بین شه‌یتان له‌خشته‌تان نه‌بات، من محمد و بنده و پیغمبری
 خوا، چه‌زناکه‌م و پیم خوش نیه له‌وچیکه‌و پله و پایه‌م به‌رز تر بکه‌نه‌وه که‌خوا‌ی گه‌وره بوی داناوم. وه‌رگتپ.

پيغه مبهريان ﷺ كرده و هاواری دهكهنی و داوای لی دهكهن و هاناو په نای بؤ ده بن، و سويندی پی ده خون، و هداوای شتیکی لی دهكهن كه له توانای نه و هدا نیه جگه له خوای گه و ره و داوا له كسی تر ناكړیت، هه روه كو له ناهه نكه كانی مه ولود خويندنه و هه چامه كان (القوائد) و سروده كاندا ده كړین و نه نجام دهدرین و دهیان بینین و گویمان لی ده بن، هیهج جیاوازیه كه له نیتوان مافه كانی خواو له نیتوان مافه كانی پيغه مبهردا ﷺ ناكهن.

ناودارو بليمهت ابن القيم له نونیه كه ی خوی دا ده لیت:

لله حق لا یكون لغيره

ولعبده حق هـا حقان

لا تجعلوا الحقین حقاً واحداً

من غیر تمییز و لافرقان

۳. رو نكر د نه وهی پله و پایه ی پيغه مبهردا ﷺ:

مه دح كړدن و باسو و هسف كړدن و پون كړدنه وهی پله و پایه ی پيغه مبهردا ﷺ به و شپوهی كه خوای گه و ره باسی كرده و پی ی داوه هیهچی تیدا نیه و دروسته، و هه باس كړدن ی پله و پایه كه ی به وهی كه خوا پی ی به خشپوه و بیروباوه و ابیت، دهی نه و ﷺ پله و پایه کی به رزو بلندی هه یه كه خوای گه و ره پی ی به خشپوه و بوی نار دوته خوار، نه و به نده و پيغه مبهری خوایه، و هه چا كترین كه سیكه له دروستكراوه كانی خوی، و هه باشترینی دروستكراویكه به په هایی، نه و نیردراوی خوایه بؤ هه مو گړوهی ناده میزاده كان له سهر پوی زهوی، و هه بؤ هه مو جنوكه و مرفه كان په وانه كراوه، و هه باشترین و گه و ره ترینی په وانه كراوانه، و كوتای پيغه مبهراوه، و هیهج پيغه مبهریکی له دوا نایهت، خوای گه و ره سینگی شوشتوته وه و سافو پاکی كرده له گوناح و هه له وپه له و سه ریچییه كان پاکی راگرتوه، و هه ناوی به رز كړدوته وه، سه رشپوری و به دبه ختی و بچوك و سوکی كرده به یاوه و هاوه له و به شی نه و كه سهی كه سه ریچی نه و پيغه مبهره ده كات و پیچه وانه ی نه و ده بیته، نه و پيغه مبهره خاوهنی پله ی به رزه (المقام الحمود) كه بریتیه له تكا كړدن واته شیفاعهت كړدن له پوژی قیامه تدا، كه خوای گه و ره ده رباره ی ده فهرمویت: ﴿

عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ﴿٢٧٨﴾. واته‌ ئه‌و پله‌و پایه‌ی که‌خوا‌ی‌گه‌وره‌ بوی‌
 ئاماده‌و داده‌مه‌زینتیت که‌شیفاعات کردنه‌ بۆ‌ خه‌لکی له‌پۆژی‌قیامه‌تدا، بۆ‌ ئه‌وه‌ی‌ خوا‌ی‌
 په‌روه‌ردگار له‌توندو‌تیژی‌و ناخۆشیه‌کانی‌ پۆژی‌ کۆکردنه‌و ئه‌و‌هه‌لو‌یسته‌ ناخۆش‌و‌پر
 ناسۆره‌ واته‌ له‌گۆره‌پانی‌ حه‌شر‌پزگاریان‌ بکات‌و‌ دادگایان‌ بکات‌ و‌ هه‌ر‌که‌س‌ بۆ‌ شوینی
 خۆی‌ بچیت، که‌ئهمه‌ش‌ پله‌و‌ پایه‌یه‌کی‌ تابه‌ته‌ به‌په‌غه‌مبه‌ری‌ﷺ ئی‌مه‌و‌ نادریت‌ به‌هیچ‌
 په‌غه‌مبه‌ریکی‌ تر.

ئو‌ له‌هه‌مو‌ دروستکراوه‌کانی‌ خوا‌ پتر‌ له‌خوا‌ ده‌ترسا، له‌هه‌مو‌ که‌سیگیش‌ پتر‌ خۆی‌
 له‌خوا‌ ده‌پاراست، خوا‌ی‌ گه‌وره‌ قه‌ده‌غه‌ی‌ کردوه‌ که‌ده‌نگ‌ له‌خزمت‌ په‌غه‌مبه‌ردا‌ﷺ به‌رز
 بکریته‌وه‌، وه‌ئو‌ که‌سانه‌ی‌ که‌ده‌نگیان‌ له‌خزمت‌ په‌غه‌مبه‌ردا‌ﷺ نزم‌ ده‌که‌نه‌وه‌ واته‌
 له‌سه‌رخۆ‌و‌ به‌نزمی‌ لای‌ ئه‌و‌ قسه‌ ده‌که‌ن‌ له‌به‌ر‌ پیزی‌ په‌غه‌مبه‌ری‌ﷺ به‌باشی‌ باسی‌ کردون‌و‌
 نرخاندونی، ئه‌وه‌ته‌ ده‌فه‌رموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ
 وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢٧٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ
 يُضَاهُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ لَهُمْ مَعْفِرَةٌ وَأَجْرٌ
 عَظِيمٌ ﴿٢٨٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنَ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٨١﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّىٰ
 تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٨٢﴾﴾.

(٢٧٨) — سورة الإسراء: (٧٩).

ب - واته: ناخوای‌گه‌وره‌ پله‌و‌ پایه‌ی‌ به‌رزت‌ پێ‌ ببه‌خشیت‌و‌ بیگه‌یتی‌ که‌بریتیه‌ له‌پله‌ی‌ تا‌کا‌ کردن‌ بۆ‌ خه‌لکی‌ له‌پۆژی‌
 قیامه‌تدا، وه‌رگیز.

(٢٧٩) — سورة الحجرات (٢-٥).

ب - واته: ئه‌ی‌ ئه‌و‌ که‌سانه‌ی‌ که‌به‌روانان‌ مه‌نساوه‌ هه‌رگیز‌ ده‌نگتان‌ به‌سه‌ر‌ ده‌نگی‌ په‌غه‌مبه‌ردا‌ به‌رز‌ مه‌که‌نه‌وه‌و‌
 له‌خزمتی‌ دا‌ قسه‌ی‌ زل‌و‌ پان‌ پان‌ به‌ناشکرا‌و‌ به‌رز‌ مه‌که‌ن‌ هه‌روه‌کو‌ چۆن‌ له‌تیوان‌ خۆتاندا‌و‌ هه‌ندیکتان‌ له‌گه‌ل‌ مه‌ندیکتی‌
 تردا‌ به‌رزی‌ ده‌که‌نه‌وه‌و‌ قسه‌ ده‌که‌ن‌و‌ ده‌نگتان‌ به‌سه‌ر‌ ده‌نگی‌ ئه‌ودا‌ هه‌ل‌ مه‌په‌ن‌و‌ زۆر‌ به‌په‌ژه‌وه‌ قسه‌ی‌ له‌گه‌ل‌ دا‌ بکه‌ن،
 نه‌وه‌کا‌ کرده‌وه‌کانتان‌ په‌ش‌ بپه‌ته‌وه‌و‌ ئی‌وه‌ هه‌ستیش‌ به‌خۆتان‌ نه‌که‌ن، دیا‌ره‌ گو‌مانی‌ تیدا‌ نیه‌ ئه‌و‌ که‌سانه‌ی‌ که‌لای‌
 په‌غه‌مبه‌ری‌ﷺ ده‌نگیان‌ نزم‌ ده‌که‌نه‌وه‌و‌ به‌می‌واشی‌و‌ به‌په‌ژه‌وه‌ له‌گه‌لی‌ دا‌ ده‌وین‌ ئه‌و‌ که‌سانه‌ی‌ به‌پاستی‌ خوا‌ی‌ گه‌وره‌ دلی‌
 تاقی‌ کردونه‌وه‌و‌ پاک‌ی‌ کردونه‌وه‌ له‌لایه‌ن‌ خوا‌ه‌ ئی‌ خۆش‌ بون‌و‌ پادا‌شتنیک‌ باش‌و‌ زۆریان‌ هه‌یه‌، بیگومان‌ ئه‌و‌ که‌سانه‌ی‌
 له‌دوای‌ هۆده‌کانی‌ ماله‌ته‌که‌وه‌ به‌ده‌نگی‌ به‌رزو‌ بێ‌ په‌ژه‌وه‌ بانگ‌ ئی‌ ده‌که‌ن‌ زۆریه‌یان‌ که‌م‌ هۆش‌و‌ نه‌فام‌و‌ تینه‌گه‌یشتون‌.
 هۆی‌ هاتنه‌ خواره‌وه‌ی‌ ئه‌م‌ ئایه‌ته‌ ئه‌وه‌ بو‌ که‌هۆزی‌ (ئیم) له‌سالی‌ ئۆیه‌می‌ کۆچی‌ دا‌ هاتنه‌ شاری‌ مه‌دینه‌ له‌و‌ کاته‌دا‌
 په‌غه‌مبه‌ری‌ﷺ له‌ماله‌که‌ی‌ خۆی‌ دا‌ پالی‌ دا‌به‌وه‌و‌ پاکشا‌ بو، هه‌ر‌ له‌ده‌ره‌وه‌ به‌ده‌نگی‌ به‌رز‌هاواریان‌ کردو‌ گو‌تیان: ئه‌ی‌

نيمامي ابن كثير - رحمه الله - گوتويه تي: (به م ثاياته پيروزانه خواي گه وړه به بنده پرواداره كاني خوي په وړه وده و ناموزگاري ده كات كه زور به سه نگيني و له سه رخو و هيمني و به پريزه و هه لس و كه وت له گه ل پيغه مبهردا عليه السلام بكن، و له سه رخو و دهنگ به رز مه كه نه وه له بهر دو دهستي پيغه مبهردا عليه السلام و دهنگتان به سهر دهنگي نه ودا هه ل مه بړن).

هه وړه ها خواي پاك و بيگه رد به رز قه ده غه ي كرده كه بانكي نيډراوي خوا به ناوي خوږه وه بانگ نه كنه هه روه ك چون خه لكې بانگي يه كترې ده كنه، و بيلين: هو محمد، به لكو به سيفاتي په يامبهرو به ناوي پيغه مبهري خواو به م جوړه سيفاتانه بانگي بكن و بيلين: نه ي نيډراوي خوا، يا خود به نه ي پيغه مبهري خوا بانگي بكن و له گه لي دا بدوين، خواي گه وړه ده فهرمويت: ﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا﴾ (٢٨٠).

هه وړه كو خواي گه وړه و پاك و بيگه رد خوي به ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ - نه ي پيغه مبهري خوا يا ايها الرسول - نه ي نيډراوي خوا﴾ بانگي ده كات، خواي گه وړه و فريشته كانيشي داواي په حمت و سوزو به زه يي خواي بؤ ده كنه، هه وړه ها داواي له بنده كانيشي كرده كو داواي په حمت و به زيه و سه لامه تي له لايه ن خواوه بؤ بكن نه و ته خواي گه وړه ده فهرمويت: ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ (٢٨١).

به لام ده بي نه مه ش بزانه ن كه كات و چوڼيه تي مه دح كړني عليه السلام تا بيه ت و ده ست نيشان نه كراوه ته نيا به به لگي راست و دروست له قورثان و سوننه ت نه بيت، له وه ي كه هاوه لاني

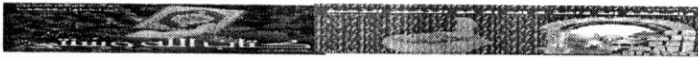
محمد وړه وده وده وده. نه وانه ده وار نشين و كه م هوش و نه قام يون به م جوړه بانگان له پيغه مبهري عليه السلام خوا كړد. نه مجار خواي گه وړه به پيغه مبهري عليه السلام ده فهرمويت: نه گه ر نه وانه تو زي پريزان هه بابه و ناراميان بگرتايه تاده چويته ده رو قسه ت له گه ل دا ده كړن باشتر بو، ده ي با داواي لي خوش بون له خوا بكن چونكه خواي گه وړه لي بورده و به به زه يي و به خشنده يي فراوانه به لكو لي يان خوش بيت و بيسان بو ريت. وه رگيږي، به سوسود وه رگرتن له ته فسيري كوشنه ن پ ١٣٥١، ١٣٥٢، ١٣٥٣.

(٢٨٠) أ - سورة النور: (٦٣).

ب - واته: نه كنه بانگ له پيغه مبهري عليه السلام به وشيوه بكن كه له نتيوان خو تاندا بانگي يه كترې ده كنه به لكو زور به پريزه به سه نگيني و به هيمني و له سه رخو بانگي بكن. وه رگيږي.

(٢٨١) أ - سورة الأحزاب: (٥٦).

ب - واته: خواي گه وړه و فريشته كان سلوات له سهر محمد عليه السلام لي ده دهن و داواي په حمت و به زه يي خواي بؤ ده كنه، ده ي تيوه ش نه ي شو كه سانه ي پرواتان هيناوه سلوات له سهر پيغه مبهري عليه السلام بده ن و داواي به زه يي و په حمت و به ركه تي خواي بؤ بكن. و زور سه لامه لي بكن و په حمتي خواي بؤ داوا بكن. وه رگيږي.



مه‌لود خویندنه‌وه که پوژتیکیان تایبته کردوه ده‌لین گوايه ئه‌و پوژه پوژي له‌دايك بونیه‌تی و ئاهه‌نگی تیادا ده‌گپن و وه‌سفو مه‌دحی پیغه‌مبه‌ری تیادا ده‌که‌ن، که ئه‌وه داهینان و تازه‌گه‌ریه‌تی بی‌زراو و ناشیرین و قیژه‌ونه .

وه‌له‌به‌گه‌وره زانینی ئه‌و پیغه‌مبه‌ره صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وریز لینانی به‌گه‌وره زانین و پریز گرتن و په‌یره و کردنی سوننه‌ته‌که‌یه‌تی، بیروباوهری و ابیت که شوین که وتن و په‌یره و کردن و کار پی‌کردنی واجبه، و بیروباوهر و ابیت که به‌پله‌ی دوهم دیت له‌دوای قورشانی پیروژ و له‌واجب بونی به‌گه‌وره زانین و پریز لینان و کار پی‌کردنی، چونکه ئه‌وه‌ش وه‌حیه‌که‌و له‌لایه‌ن خواوه هاتوته خوار، هه‌روه‌کو خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۗ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾ (٤) سورة النجم (٣ - ٤).

به‌هیچ شیوه‌یه‌ک نابی له‌وه‌دا گومان هه‌بیته، و له‌پله‌و پایه‌ی که م بکریته‌وه، یا قسه کردن تیایدا به‌پراسته کردنه‌وه یا به‌لاو اوو بی هیز کردنی ریگاکانی و پال پشته‌کانی (أسانیدها) یا راقه کردن و لیک دانه‌وه‌ی و اتاکانی ته‌نیا به‌زانستی و خو‌پاریزه‌وه، له‌سه‌رده‌می خو‌ماندا دم دریزی و ناما قولی زور ده‌کریت به‌رامبه‌ر به‌سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ره صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به‌تایبه‌تیش له‌لایه‌ن هه‌ندی له‌گه‌نجه هه‌رزه‌کاره تازه پیگه‌یشتوه‌کان، که هیشتا له‌تاف و قوناغه‌کانی سه‌ره‌تایی فی‌ر بون و زانیاری و هه‌رگرتندان، که ده‌ستیان کردوه گوايه به‌پراسته کردنه‌وه و بی هیز کردنی فه‌رموده‌کانی، وه‌به‌بی زانستی جگه له‌خویندنه‌وه‌ی چه‌ند کتیبیک تیرو توانج له‌پروایه‌تکاران ده‌گرن، دیاره ئه‌مه مه‌ترسیه‌کی گه‌وره‌ی هه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وان و له‌سه‌ر ئومه‌تی ئیسلامی، بویه ئه‌وانه پیویسته له‌سه‌ریان که خو له‌خوا بیاریزن، و له‌سنوری دا بوه‌ستن و قاچ تی نه‌په‌رینن.



به‌شی دوهم:

پیوست بونی (وجوب) گوی پایه‌لی کردنی ﷺ و شوین که وتن و په‌یرهو کردنی.

گوی پایه‌لی کردنی پیغه‌مبەر ﷺ واجب به کردن و جی به جی کردنی نه‌وهی که فرمانی پی کردوین که نه‌نجامیان بده‌ین، وه‌کشانه‌وه له‌و کارانه‌ی که قه‌ده‌غه‌مان ده‌کات که‌لی یان دور بکه‌وینه‌وه، نه‌مه‌ش به‌کیکه له‌داواکاریه‌کانی شایه‌تمانی (عمد ﷺ نیردراود پیغه‌مبیری خواجه (أشهد أن محمد رسول الله)، به‌دلنیا‌یی‌وه خوای گه‌وره فرمانی کردوه به‌گوی پایه‌لی کردنی نه‌وه پیغه‌مبەر ﷺ له‌زوریک له‌نایه‌ته پیروزه‌کانی خوای دا ناماژه‌ی پی کردوه، وه‌ه‌ندئ جاریش به‌گوی پایه‌لی خواوه لکینراوه، هه‌روه‌کو له‌فه‌رمایشی خوای دا هاتوه: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ﴾ سورة النساء: (۵۹). نه‌وه و چه‌ندان وینه‌ی تر له‌نایه‌ته‌کاندا، وه‌ه‌ندئ جاریش به‌ته‌نیا فرمانی به‌گوی پایه‌لی پیغه‌مبەر ﷺ کردوه، هه‌روه‌کو ده‌فه‌رمویت: ﴿مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾ سورة النساء: (۸۰). (واته: هه‌ر که‌ستیک گوی پایه‌لی پیغه‌مبەر ﷺ بکات نه‌وه گوی پایه‌لی خوای کردوه. وه‌رگیز). وه‌ه‌روه‌ها ده‌فه‌رمویت: ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ (۲۸۲).

وه‌جاریکی تر هه‌په‌شه له‌و که‌سه ده‌کریت که‌سه‌رپیچی په‌سولی خوا ﷺ بکات سزا ده‌دریت، هه‌روه‌کو خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ (۲۸۳). (واته: توشی فیتنه‌یان بکات و ناشوویان بخاته دل‌وه وه‌کو کوفرو دپویسی و داهینان و تازه‌گه‌ری (بدعه)، یاخود نازاریکی توندو به‌سفت و سوئی یان بدات له‌دنیا‌دا، به‌کوشتن

(۲۸۲) — سورة النور: (۵۶).

ب - واته: نوژه‌کانتان بکه‌ن و زه‌کاتی مالتان بده‌ن و گوی پایه‌لی پیغه‌مبەر ﷺ بکه‌ن به‌کو خوای گه‌وره به‌زه‌یی پیتان دا بیته‌وه و لیتان خویش بییت و بتان پوریت. وه‌رگیز.

(۲۸۳) — سورة النور: (۶۳).

ب - واته: باه‌و که‌سانه‌ی که‌سه‌رپیچی پیغه‌مبەر ﷺ ده‌که‌ن ناگادار بن که‌هه‌ر له‌دنیا‌دا توشی فیتنه‌و سه‌رلێشێواویان بکان وه‌ک کوفرو دپویسی و ناخویشی و نه‌نگو چه‌له‌مه‌ی یان بکات و له‌پۆزی قیامه‌تیشدا نازارو نه‌شکه‌دجه‌یه‌کی به‌سفت و سویان توش بکات. وه‌رگیز.

یابه‌بند کردن و دلیه‌تی و سنور لی‌دان (حد)، یاهر شتیکی تری له‌م جو‌ره سزایانه هر له‌دنیا‌دا و‌ترای سزای قیامه‌تیش.

هر‌وه‌ها خ‌وای گ‌وره خو‌شه‌ویستی و گوئی رایه‌لی پی‌غه‌مبه‌ری کرد‌وته هو‌کاریک بق‌ به‌ده‌ست هی‌ن‌انی خو‌شه‌ویستی خوا بق‌ به‌نده‌کانی ولی خو‌ش بون له‌گون‌احه‌کانیان. نه‌وته خ‌وای گ‌وره ده‌فه‌رمویتی: ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾ (۲۸۴). هر‌وه‌ها گوئی رایه‌لی کردنی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ری‌گای هی‌دایه‌ته و‌دو‌زینه‌وه‌ی ری‌گای راسته و سه‌ری‌چی کردنی سه‌ر لی‌تشی‌واوی و گو‌م‌رایبی و ری‌گه لی ون بونه، خ‌وای گ‌وره ده‌فه‌رمویتی: ﴿وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا﴾ سورة النور: (۵۴). (واته: نه‌گ‌ر گوئی رایه‌لی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ب‌کن ری‌گای راستان دو‌زیوه‌ته‌وه و پین‌وما‌ییتان وه‌رگرت‌وه. وه‌رگرت‌وه. هر‌وه‌ها خ‌وای گ‌وره ده‌فه‌رمویتی: ﴿فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ (۲۸۵). وه‌خ‌وای گ‌وره هر‌والی پید‌ا‌وین که‌نه‌و پی‌غه‌مبه‌ره ﷺ پی‌شه‌نگی‌ته‌تی باش‌و پ‌ر خ‌یرو به‌ره‌که‌تی بق‌ نومه‌ته‌که‌ی هی‌نا‌وه و پی‌شه‌نگی‌کی چ‌اک‌و پ‌ر به‌ره‌که‌ته بق‌ نومه‌ته‌تی نی‌سلامی که‌ش‌ویتی ب‌که‌ون، خ‌وای گ‌وره ده‌فه‌رمویتی: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ (۲۸۶).

(۲۸۴) — سورة آل عمران: (۳۱).

ب - واته: نه‌ی محمد ﷺ بی‌ یان بلی: نه‌گ‌ر نی‌وه راست ده‌کن که‌خ‌واتان خو‌ش ده‌ویت شوین من ب‌که‌ون و گوئی رایه‌لیم ب‌کن، خوا خو‌شی ده‌ون و له‌گون‌احه‌کانتان خو‌ش ده‌بیت. وه‌رگرت‌وه. (۲۸۵) — سورة القصص: (۵۰).

ب - واته: نه‌گ‌ر نه‌و بی‌با‌وه‌پ‌و خ‌وانه‌ناسانه وه‌لامی دا‌وا و بانگ‌شه‌که‌ی تو‌یان نه‌دایه‌وه نه‌وه بزانه نه‌وانه هر له‌سه‌ر بی‌با‌وه‌پ‌ی و مله‌وپ‌ی و خ‌وانه‌ناسی خ‌ویان به‌رده‌وامن و وازی لی ناهین‌ن و ب‌ل‌کو نه‌وانه شوین هر‌او و نار‌ه‌زوه‌کانی خ‌ویان که‌وت‌ون، جات‌وخ‌وا کی له‌و که‌سه گو‌م‌را ترو سه‌ر لی‌تشی‌واترو مله‌وپ‌ تره که‌د‌وای هر‌او نار‌ه‌زوه‌ ب‌زگ‌ه‌نه‌کانی خ‌ویان ده‌که‌ون و له‌سه‌ر غه‌یری پ‌ن‌وما‌یی و هی‌دایه‌تی خوا ده‌پ‌و‌ن و ری‌گای ک‌وف‌ری شه‌نی‌انین گ‌رت‌وته به‌ر، به‌دن‌یا‌یی‌به‌وه و هیچ گو‌مانی تیدا‌ نی‌ه که‌خ‌وای گ‌وره هر‌گیز یارم‌ته‌تی و ده‌ست گ‌ی‌ویی سه‌م‌کاران و بی‌با‌وه‌پ‌ان و مولحیدان و مله‌وپ‌ان نادات. وه‌رگرت‌وه. به‌سود وه‌رگرت‌ن له‌ته‌فس‌یری گ‌ولشه‌ن ب‌۱۰۴.

(۲۸۶) — سورة الأحزاب: (۲۱).

ب - واته: نه‌ی به‌واداران به‌راستی پی‌غه‌مبه‌ری خوا بق‌ نی‌وه پی‌شه‌نگی چ‌اکه له‌خ‌و‌راگری و نارامگرت‌ن و ه‌ستان له‌به‌ر ده‌م ک‌اف‌ران و بی‌با‌وه‌پ‌ان‌دا ده‌ی نی‌وه‌ش چ‌او له‌و ب‌کن و شوینی ب‌که‌ون و گ‌شت فه‌رمانه‌کانی ج‌ن به‌جی ب‌که‌ن و گوئی رایه‌لی ب‌کن نه‌گ‌ر ده‌وای به‌خ‌شند‌ه‌ی و به‌زه‌یی و لی خو‌ش بونی خ‌واتان ده‌ویت و نار‌ه‌زوتان له‌زیانی خو‌ش‌گ‌وزه‌رانی نا‌و به‌ه‌شته، هر‌وه‌ها ن‌ور بادی خوا ب‌کن و ناوی هر‌میشه بی‌ن‌و با‌هم ده‌م زمانتان به‌ویر‌د‌ویدی خ‌وا‌وه‌ ته‌پ‌و پار‌او بیت،

این کثیر - رحمہ اللہ - گویہی: (شہم ثابہ تہ پیروز بنہ رتیکہ لہ چاو کردن لہ پیغہ مبر^ﷺ)
 لہ گفتار و قسہ کانی و لہ کردہ و ہ کانی و لہ باروگوزہ رانہ کانی دا، ہر لہ بر نہ مہ بو کہ خوی گہ و رہ فرمانی
 بہ خہ لگی کردہ کہ چاو لہ پیغہ مبر^ﷺ بکن و بیکن بہ پیشہ نگی خویان و ہ ک شہوی کہ لہ پڑی
 (الأحزاب) نواندی لہ خوراکری و نارام و لہ خور بورہی و بہ رده و امی، خوثامادہ کردن و تیکوشان و ہ وئی
 نہ پاساوی، لہ چا و پروانی و بہ نومیدی ہانتی سہرکہ و تن لہ لایہن پرورہ رگاری خویہ و ہ - عز وجل -
 صلات و سہ لامی ہہ میسہی خوی لہ بیت، تاروئی قیامت).

خوی گہ و رہ لہ چل شویندا باسی گوی پایلی خوی و شوین کہ وتوانی کردہ لہ قورنای پیروزدا،
 نہ فسہ کان پیوستیان بہ زانین و شارہزا بونی شو بہرنامہ و شوین کہ وتنی پیغہ مبر^ﷺ پتر
 لہ خواردن و خواردنہ و ہ ہ، خواردن و خواردنہ و ہ نگہ نہ مان و لہ دست چون شو پیری دہ بیتہ
 ہوی مردن لہ دنیا دا، بہ لام نہ گہر گوی پایلی و شوین کہ وتن و پیریہ وی پیغہ مبر^ﷺ لہ کیس چون شو
 توشی سزاو بہ دبہ ختی و چارہ پہشی ہہ میسہی دہ بیت، پیغہ مبر^ﷺ فرمانی کردہ کہ شوین شو
 بکون و ہ ک شو بکن لہ نہ انجامدانی بہ ندایہ تہ کانی و خوا پرستی دا، و ہ ک چون شو شو نہ جامی داون
 نیوہش بہ ہمان شیوہ نہ انجامیان بدہن، خوی گہ و رہ دہ فرموی: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ
 حَسَنَةٌ﴾ سورة الأحزاب: (۲۱). ہر وہا پیغہ مبر^ﷺ فرمویہی: {صلوا كما رأيتموني أصلي} (۲۷)،
 ہر وہا فرمویہی: {خذوا عني مناسككم} (۲۸) .. ہر وہا فرمویہی: {من عمل عملاً ليس عليه أمرنا
 فهو رد} (۲۹). ہر وہا فرمویہی: {من رغب عن سنتي فليس مني} (۳۰). شو چہ ندان دہ ق و بہ لگہ
 گہ لیکتی تر لہ م ہوارہ و ہن، کہ تیا یاندا فرمان بہ شوین کہ وتن و گوی پایلی و پیریہ و کردنی
 پیغہ مبر^ﷺ کراوہ، ہر وہا کشانہ و لہ و کارو کردہ و ہ و گفتار و قسانہی کہ قہ دہ غہی کردون و
 قہ دہ غہی کردہ کہ سہر پیچی فرمانہ کانی بکریت

چونکہ ہمہ ہمیشہ دلتان بہ خوی گہ و رہ و ہ پیریہست دہ بیت دہ کانتان زیندو دہ بیت نہ ک مردو. و ہر گیتی لہ تہ فسیری
 گوشن ب ۱۲۱۰۸۱۰۸۲۰۱.

(۲۸۷) الحدیث رواہ البخاری.

ب - واتہ: من چون نویژ دہ کم نیوہش ناوا نویژہ کانتان بکن. و ہر گیتی.

(۲۸۸) الحدیث رواہ مسلم.

ب - واتہ: شیوہی کردنی بہ ندایہ تہ کانتان لہ من و ہر بگرن و چاو لہ من بکن. و ہر گیتی.

(۲۸۹) ۱ - الحدیث رواہ مسلم.

ب - واتہ: ہر کہ سیک کاریک بکات و نیئمہ فرماشان لہ سہر نہ بیت و نیئمہ نہ مان کرد بیت شو دای بتاشیت و شو نہ جامی
 بدات شوہ بہ سہر چاوی خوی دادہ دریتہ و ہ. و ہر گیتی.

(۲۹۰) ۱ - متفق علیہ.

ب - واتہ: ہر کہ سیک پشت لہ سوننہی من بکات و پیریہوی نہ کات شوہ لہ من نیہ، واتہ: موسلمان نیہ. و ہر گیتی.

ب‌ه‌شی س‌ی ی‌ه‌م

ل‌ه‌ش‌رعی‌ه‌تی ص‌ل‌وات و س‌ه‌لام د‌ان ل‌ه‌س‌ر پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ر ﷺ

ل‌ه‌م‌اف‌ه‌ک‌انی پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ر ﷺ ک‌ه‌خ‌و‌ای گ‌ه‌ور‌ه ب‌وی د‌ار‌ش‌ت‌وه (ش‌ر‌ع) و ل‌ه‌س‌ر ن‌وم‌م‌ه‌ت‌ه‌ک‌ی پ‌ی‌وی‌س‌ت ک‌رد‌وه ک‌ه‌ص‌ل‌وات و س‌ه‌لام‌ی ل‌ه‌س‌ر ل‌ی ب‌د‌ه‌ن، خ‌و‌ای گ‌ه‌ور‌ه ف‌ه‌رم‌وی‌ه‌تی: ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ س‌ور‌ة‌ الأ‌ح‌ز‌اب: (۵۶).

و‌ه‌ک ل‌ه‌ل‌ی‌ک د‌ان‌ه‌و‌ه‌ی (ص‌ل‌اة‌ الله) ه‌ات‌وه ب‌ر‌ی‌تی‌ه ل‌ه: ب‌اس و ک‌رد‌ن و م‌ه‌د‌ح ک‌رد‌نی پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ر ﷺ ل‌ای ف‌ر‌ی‌ش‌ت‌ه‌ک‌ان ل‌ه‌ل‌ای‌ن خ‌و‌ای گ‌ه‌ور‌ه‌وه، و ص‌ل‌وات‌ی ف‌ر‌ی‌س‌ت‌ه‌ش ب‌ر‌ی‌تی‌ه ل‌ه: د‌وع‌ا ب‌و ک‌رد‌ن، و ص‌ل‌وات‌ی ن‌اد‌ه‌م‌ی‌ز‌اد‌ه‌ک‌ان‌ی‌ش ب‌و پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ر ﷺ ب‌ر‌ی‌تی‌ه ل‌ه‌دا‌وا ک‌رد‌نی ل‌ی خ‌وش ب‌ون و پ‌ژ‌انی خ‌ی‌رو ب‌ه‌ر‌ه‌ک‌ت ل‌ه‌ل‌ای‌ن خ‌و‌ای گ‌ه‌ور‌ه‌وه^(۱). خ‌و‌ای گ‌ه‌ور‌ه ل‌ه‌م ن‌ای‌ت‌ه‌دا ن‌ام‌از‌ه‌ی ب‌ه‌پ‌ل‌ه‌و پ‌ای‌ه‌ی ب‌ه‌ن‌د‌ه‌و پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ر‌ه‌ک‌ی خ‌وی ک‌رد‌وه ل‌ه‌ج‌ی‌ه‌انی ب‌ه‌ر‌ز‌دا(الم‌ل‌أ‌الأ‌عل‌ی)، ب‌ه‌و‌ه‌ی ک‌ه‌ل‌ه‌ل‌ای ف‌ر‌ی‌ش‌ت‌ه‌ ن‌ز‌ی‌ک‌ه‌ک‌ان ب‌اس‌ی پ‌ل‌ه‌و‌پ‌ای‌ه‌و ب‌ه‌ر‌ز‌ی‌ه‌تی پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ر د‌ه‌ک‌ات و پ‌ی‌ای ه‌ه‌ل د‌ه‌ل‌ی‌ت، و‌ه‌ف‌ر‌ی‌ش‌ت‌ه‌ک‌ان‌ی‌ش د‌ا‌و‌ای ب‌ار‌ی‌نی پ‌ه‌ح‌م‌ه‌ت‌و ب‌ه‌ز‌وی خ‌و‌ای ب‌و د‌ه‌ک‌ن و‌ات‌ه‌ص‌ل‌وات‌ی ل‌ه‌س‌ر ل‌ی د‌ه‌د‌ه‌ن، ه‌ه‌ر‌ه‌ها خ‌و‌ای گ‌ه‌ور‌ه ف‌ر‌مان ب‌ه‌ج‌ی‌ه‌انی خ‌وار‌ه‌وه(الع‌الم‌ الس‌ف‌لی) و‌ات‌ه‌م‌ه‌ر‌د‌وم د‌ه‌ک‌ات ک‌ه‌ص‌ل‌وات‌و س‌ه‌لام‌ی ل‌ه‌س‌ر ل‌ی ب‌د‌ه‌ن و د‌ا‌و‌ای پ‌ل‌ه‌ی ب‌ه‌ر‌زو پ‌ه‌ح‌م‌ه‌تی خ‌و‌ای ب‌و ب‌ک‌ن.

و‌ه‌وات‌ای ﴿وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾: س‌ه‌لام‌ی ل‌ی ب‌ک‌ن ب‌ه‌و ش‌ی‌وه س‌ه‌لام‌ی ک‌ه‌ل‌ه‌ش‌ر‌عی‌ه‌تی ن‌ی‌س‌لام‌دا د‌ار‌ی‌ژ‌را‌وه، و‌ه‌ه‌ر ک‌ات‌ی‌ک ص‌ل‌ات ل‌ه‌س‌ر پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ر ﷺ د‌را پ‌ی‌وی‌س‌ت‌ه‌ ص‌ل‌ات‌و س‌ه‌لام ب‌ه‌ی‌ه‌ک‌ه‌وه ک‌و ب‌ک‌ر‌ی‌ن‌ه‌وه و‌ات‌ه ب‌لی: (الص‌ل‌اة‌ و‌الس‌لام) ل‌ه‌س‌ر پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ر ﷺ، ب‌ا ه‌ه‌ر ل‌ه‌ی‌ه‌ک‌ی‌ک‌ان‌دا ک‌ور‌ت ه‌ه‌ل ن‌ه‌ی‌ه‌ت‌و ب‌ه‌س ب‌گ‌وت‌ری: (ص‌لی‌ الله‌ ع‌لی‌ه)، ی‌اب‌ات‌ه‌ن‌یا ن‌ه‌گ‌وت‌ری: (ع‌لی‌ه‌ السلام)، چ‌ون‌ک‌ه‌ خ‌و‌ای گ‌ه‌ور‌ه ف‌ر‌مان‌ی ک‌رد‌وه ه‌ه‌ر‌د‌و‌ک‌ی‌ان ب‌ه‌ی‌ه‌ک‌ه‌وه ک‌و ب‌ک‌ر‌ی‌ن‌ه‌وه‌و ب‌گ‌وت‌ری‌ن ه‌ه‌ر‌ه‌ک‌و ل‌ه‌س‌ر‌ه‌وه ن‌ام‌از‌ه‌مان پ‌ی‌ ک‌رد.

ص‌ل‌وات‌ ل‌ه‌س‌ر پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ر ﷺ و گ‌وت‌نی ل‌ه‌چ‌ه‌ن‌د ش‌وی‌ن‌ی‌ک‌دا د‌ان‌را‌وه‌و پ‌ی‌شی ل‌ه‌س‌ر د‌ا‌گ‌ی‌را‌وه ک‌ه‌د‌ه‌بی ل‌ه‌و ش‌وی‌ن‌ان‌ه‌دا ن‌ه‌ن‌ج‌ام ب‌د‌ر‌ی‌ت، ج‌ا ی‌ان ب‌ه‌واج‌ی‌بی‌تی ی‌ا ب‌ه‌س‌ون‌ن‌ه‌ت‌ی‌کی ج‌ه‌خ‌ت ل‌ه‌س‌ر ک‌را‌وه(اس‌ت‌ج‌اب‌اً م‌ؤ‌ک‌د‌ة)، ابن‌ الق‌ی‌م - ر‌ح‌م‌ه‌ الله - ل‌ه‌ک‌ت‌ی‌ب‌ه‌ک‌ی خ‌وی د‌ا(ج‌ل‌اء‌ الأ‌ف‌هام) ن‌ام‌از‌ه‌ی پ‌ی‌ ک‌رد‌وه ک‌ه‌ل‌ه‌چ‌ل‌و ی‌ه‌ک ش‌وی‌ن‌دا ه‌ات‌وه ب‌ه‌م ش‌ی‌وه‌ی‌ه‌ د‌ه‌س‌تی پ‌ی

(۱) البخاری ل‌ه‌(أ‌ی‌ الع‌لی‌ه‌ ی‌وه‌ ن‌ام‌از‌ه‌ی پ‌ی‌ ک‌ر‌وه‌.

كردوه: (شويى يه كه م: كه نه مه يان له هه موان گرنكتره و له هه موان جهخت له سهر كراو تره - نه و يش له ناو نويزداو له كوتايى ته شه هوده واته ته حيات، موسلمانان له سهر شه رعيه تى نه م شويى كوپان و له سهر واجب بونى جياران) (۲۹۲). هه روه ها له شويى تى تر باسى كردوه: كه له كوتايى قه نوتدا ده خوئيرت، هه روه ها له وتاره كاندا وه ك وتارى پوژى هه ينى، و له هه ردو جه ژنه كان و له نويزه بارانه دا (الإستسقاء)، له دواى وه لامدانه وه ي بانگدر، وه له كاتى دوعا كردندا، و چونه ناو مزگه وتو ده رچون لى، وه له كاتى ناو هينانى ﷺ دا، هه روه ها ابن القيم - رحمه الله - ثماژه ي به و به رهم و به رو بومه و ده ست كه وته كانى كه له صلوات له سهر پيغه مبه ﷺ ده ست ده كه ويټ كردوه، و ده لى چل به رهم و سوډى هه يه (۲۹۳). له وانه ثماژه ي به مانه ي خواره وه كردوه:

وه لامدانه وه و جى به جى كردنى فرمانه كانى خوا له م بواره دا.

- ده ست كه وتنى ده صلوات له لايىن خوا وه بؤ نه و كه سه ي يه ك جار صلوات له سهر پيغه مبه ﷺ لى ده دات.

- نوميدى دوعا قبول بون نه گهر له پيش دوعا كه صلواته كه لى بده يت (۲۹۴).

- هوكاره بؤ به ده ست هينانى تكاى پيغه مبه ﷺ نه گهر بلكيئر تى به داوا كردنى هوكار (الوسيلة) بؤى ﷺ.

- صلوات ليدان ده بيته هوى لى خوش بون و بوردن له گوناخه كان.

- هوكارى كه بؤ وه لامدانه وه (لردى) پيغه مبه ﷺ له سهر نه و كه سه ي صلوات يان سه لامى بؤ ده نيئر تى.

فصلوات الله وسلامه على هذا النبي الكريم.

(۲۹۲) جلاء الأفهام ص ۲۲۲-۲۲۳.

(۲۹۳) سه رچاوه ي پابردو ۳۰۲.

(۲۹۴) يه كى له مهرجه كانى دوعا قبول بون نه وه يه كه پيش نه وه ي دوعا كان ده ست پى بكه يت سو پاس و ستايشى خوا بكه يت و صلوات و سه لام له سهر پيغه مبه ﷺ لى بده يت و نه مجار ده ست به دوعا كان بكه يت. يه كيك له م ويردانه نه وه يه (الحمد لله فاطر السموات والأرض رب كل شى و ملكه، والصلاة والسلام على رسول الله وأصحابه وأزواجه وذرياته ومن ولاة إلى يوم الدين). وه ركيټ.

به‌شی چ‌واره‌م

له‌ش‌ک‌ومه‌ندی نه‌ندامانی بنه‌ماله‌ی پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام، نه‌وه‌ی پیویسته‌ له‌سه‌ر موسلمانان
به‌بی زیده‌ ره‌وی و‌گورت ره‌وی.

بنه‌ماله‌ نه‌وانه‌ن که‌بریتین له‌نه‌ندامان و‌خا‌وو خ‌یزان و‌خ‌زم و‌که‌س و‌کاری
پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام که‌خ‌یزو سه‌ده‌قه‌یان له‌سه‌ر ح‌رامه‌، و‌بریتن له‌خ‌زمان و‌که‌س و‌کاری علی،
خ‌زمان و‌که‌س و‌کاری ج‌عفر، و‌خ‌زمان و‌که‌س و‌کاری عب‌اس، و‌خ‌زمان و‌که‌س و‌کاری ع‌قیل، و‌
کو‌رانی الح‌ارث بن عب‌الم‌طلب، و‌ه‌خ‌یزانه‌کانی پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام و‌ک‌چه‌کانی، به‌گو‌ی‌ره‌ی
فه‌رمایش‌تی خ‌وای به‌رزو بی‌ ها‌وتا: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَ كُمْ تَطْهِيرًا﴾ (۲۹۵).

نیامی ابن ک‌ثیر - رح‌مه‌ الله - گو‌ت‌وی‌تی: (ه‌روه‌ها نه‌وه‌ی که‌ه‌یچ گو‌مانی ت‌یدا نیه‌ له‌ت‌ی‌رامان و‌
ورد بو‌نه‌وه‌ و‌ تو‌ی‌زینه‌وه‌ له‌قورئانی پ‌ر‌وز، که‌خ‌یزانه‌کانی پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام نه‌وه‌ فه‌رمایش‌ته‌ی خ‌وای
که‌وره‌ ده‌یان گ‌ریت‌ه‌وه‌ که‌ده‌فه‌رم‌وی: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَ كُمْ تَطْهِيرًا﴾.

ره‌وتی گ‌فتار له‌گ‌ه‌ل خ‌یزانه‌کانی پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام دایه‌، له‌به‌ر نه‌وه‌ د‌وای نه‌مه‌ ه‌م‌وی خ‌وای
که‌وره‌ ده‌فه‌رم‌وی: ﴿وَأذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا
خَبِيرًا﴾ (۲۹۶). و‌اته‌: نه‌ی خ‌یزنه‌کانی پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام له‌ماله‌کانی خ‌وتاندا ه‌ه‌ولی ف‌ی‌ر ب‌ون و‌
ه‌رگ‌رتن و‌ وردبو‌نه‌وه‌ و‌ ت‌ی‌رامان له‌و‌نایه‌ته‌ پ‌ر‌وزو پ‌ر و‌اتا و‌ح‌یک‌مه‌ت و‌ ژیریه‌ ب‌ده‌ن که‌خ‌وای
که‌وره‌ ب‌و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی علیه‌السلام نار‌د‌وته‌ خ‌وار، له‌قورئان و‌ له‌سوننه‌تدا ه‌ه‌ولی ب‌و ب‌ده‌ن و‌
بیانه‌یننه‌وه‌ یاد‌ی خ‌وتان و‌ له‌به‌ریان ب‌کن ب‌و نه‌وه‌ی پ‌یگ‌ه‌ی ژ‌یانی دنیا و‌ ق‌یامه‌ت‌تان ب‌و
پ‌وشن ب‌کاته‌وه‌. نه‌مه‌ قه‌تاده‌ و‌ که‌سانی تر ه‌یناویانه‌ و‌ نام‌از‌ه‌یان بی داوه‌.

(۲۹۵) أ - سورة الأحزاب: (۳۳).

ب - و‌اته‌: نه‌ی خ‌یزانه‌کانی پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام به‌پ‌استی خودا ده‌یه‌و‌یت ت‌ت‌وه‌ له‌گ‌شت عه‌یب و‌ ع‌ارت‌ک و‌ خ‌راپ‌یه‌که‌
پ‌ار‌یز‌یت و‌وله‌ه‌مو که‌م و‌ کور‌تیه‌ک و‌ نه‌نگیه‌ک دور‌تان ب‌خاته‌وه‌. و‌ه‌رگ‌ی‌ر. به‌سود و‌ه‌رگ‌رتن له‌ته‌فس‌یری گ‌ولشه‌ن ب‌ل ۱۰۸۷.
(۲۹۶) أ - سورة الأحزاب: (۳۴).

هروه‌ها نه و نازو نيعمه ته بهيښنه وه يادى خوتان نهى خيزانه كانى پيغمبر ﷺ كه له ناو همو خه لگى خواى گه وړه به نيوه ي به خشيوه و بو نيوه ي تاييه ت كړدوه: كه سروش (الوحي) له ناو سه رتاپاي خه لگى دا له مال ه كانى نيوه دا داده به زى، وه عائشه پاستگوى كچى پاستگو اوبكر - رضي الله عنها - له هه موان له پيش تر بو له و نازو نيعمه ته خواييه، وه تاييه تى تريان بو له وړه حمت و نيعمه ته گشتگريه، نه وه بو سروش هيچ جاريك دانه ده به زيه سه ر پيغمبر ﷺ له سه ر فه رشى هيچ ژنيكيان جگه له هى عائشه نه بيټ، هه روه كو له پيغمبر ه وه ﷺ ده ق له سه ر نه م پاستيه هاتوه، هه ندى له زانايانيش ناماز ه يان پي كړدوه و هيناويانه و نوسويوانه: پيغمبر ﷺ هيچ كاميك له خيزانه كانى كچ نه بون جگه له عائشه، و هيچ پياويكى له گه ل دا نه خه وتوه جگه له پيغمبر ﷺ (ده يو يست هاوسه گريه تى له گه ل هيچ كه سيكدا نه كات جگه له پيغمبر ﷺ) گونجاو و شايسته بو كه تاييه ت بكر يټ به و پله و پايه پر شن گداره، نه و شكور داريه به رزه به تنيا بو نه و بيټ، به لام نه گه ر خيزانه كانى له كه س و كارو بنه مال ه ي پيغمبر ﷺ بن، خزمه يه تى و نزيكايه تى هه ق ترو شايسته تره به م ناو نانه وه (التسميه)) ... نه وه ي له ته فسري ابن كثير وه رگيراوه ته واو بو.

نه هلى سوننه ت و جه ماعت نه هلى به يتي پيغمبر ه رى ﷺ خوايان خو ش ده ويټ و ساتو كاتي ك لايه نگر ي و خو شه ويستيان بو هيه، و ناموز گاريه كانى پيغمبر ﷺ ده ر باره ي نه هلى به يټ ده پاريزن و گوئ پايه لى ده كهن، كاتى له پوژى (غدير خم - ناوى شوينيكه) دا فرمو بوى: {أذكركم الله في أهلي بيتي} (٢٩٧).

نه هلى سوننه ت خو شيان ده ون و پريزيان ده گرن، چونكه نه وه به شيكه له خو شه ويستى و پريز گرتنى پيغمبر ﷺ نه مه ش به مه رجيك: كه شوين كه وت هى سوننه ت بن و له په يره و كارانى سوننه ت بن و له سه ر نايين به رده وام بن و له قورئان و له سوننه ت لانه دن، وه ك پيشينه ي خويان وه ك عباس و كوربان و كچانى و، على و كوربان و نه وه كانيان، به لام نه وانه ي پيچه وانه و دزايه تى سوننه ت بكنه، و له سه ر نايين پاست نه پون و به رنامه ي

قورټان و سوننه نه گړن و لاياندا بېټ ته وانه دروست نيه خوشت بون و دوستايه تيان بکيت مولاتت بويان هه بېټ هه تاکو نه گهر له نه هلی به يتيش بن.

دهی هه لويستی سوننه ت و جه ماعت له نه هلی به يت هه لويستی کی مام ناوه ندو به داد په روهری و ويژدانيه، نه وانه يان خوشت ده ويست و پشتگيري نه وانه يان ده که ن که به راستی نه هلی ټايين بن و برده و ام و پي دامه زراو بن و لانه دن، وه نه ستو پاک و بي بهرين له وانه يان که پيچه وانه ی سوننه تن و له ټاييني خوا لايان داوه و سر ليشتيواو بون، هه ر چه نده له نه ندامان و بنه مال ه ی پيغه مبه ريش ﷺ بن، ته نيا به وهی که له بنه مال ه و خزمان و په چه له کی پيغه مبه رن سوديان پي ناگه يه نيټ و پزگاريان نابيت و نيدي پالي لي بده نه وه هه تاکو له سر ټاييني خوا برده و ام نه بن و ده ست به به رنامه و شه ريعه تي خواوه نه گړن، له ابو هريره رضي الله عنه هاتوه که گوتويه تي: کاتي پيغه مبه ر ﷺ نه م نايه تي بؤ هاته خوار که ده فه رمويټ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ سورة الشعراء: (٢١٤). هه ستاو فه رموي: {يامعشر قريش — أو كلمة نحوها — إشتروا أنفسكم، لأغني عنكم من الله شيئاً، ياعباس ابن عبدالمطلب لأغني عنك من الله شيئاً، ياصفية عمة رسول الله ﷺ، لأغني عنك من الله شيئاً، ويافاطمة بنت محمد، سلبني من مالي ماشئت، لأغني عنك من الله شيئاً} (٢١٨). هه روه ها فه رموده ی: {من بطأ عمله لم يسرع به نسبه} (٢١٩).

وه نه هلی سوننه ت و جه ماعت نه ستو پاک و بي بهرين له ريگه و پييازي پافزيه شيعيه کان، نه وانه ی زيده په ويان کردوه له به رامبه ر هه ندي له نه ندامان و بنه مال ه ی پيغه مبه ر ﷺ و پړوپاگه نده ی پاريزراوی و بي گوناحيان (العصمة) بؤ ده که ن، وه هه روه ها له ريگه و پييازي (النواصب - نازاوه گيړان)، نه وانه ی که هه ميشه دوژمنايه تي له گه ل نه هلی به يت و موسلمانان ي راستپه و له سر ټاييني خوا واته قورټان و سوننه ت ده که ن و نازاوه و

(٢١٨) — رواه البخاري.

ب - وانا که يمان له به شه کاني رابړنودا نوسيوه. وه ريگيږ.

(٢١٩) — رواه مسلم.

ب - هه ر که سيک کرده وه کاني خراپ بون و له سنوري خوا تن په ريوه، وريگه ی شه يتاني هه ل بزارنوه، بنه مال و په چه له هک هيج دابي نادات با له نه هلی به يتي پيغه مبه ريش ﷺ بېټ. وه ريگيږ.

ٹاڑا وہ گپری دھننہ وہ و پھر ہی پی دہ دهن^(۳۰۰)، تیرو توانچو تان و تہ شہ ریان لی دہ دهن، ہر وہا لہ ریگہ و پیبازی دھننہ ران و تازہ گہ ران (المبتدعہ) و ئەفسانہ گہ رایان (الخرفین)، بیرو باوہر پوچہ لآن کہ لہ بہر ئەہلی بہیت دہ پارینہ وہ و داویان لی دہ کہ نہ و ہانوا پەنایان بۆ دہ بہن، و دہ یان کن بہ پەر و ہر دگارانہ خویان جگہ لہ خوی گہ ورہ.

ئەہلی سوننہت لہ م بہش ولہ م دہر گایو لہ شوینی تریش دا لہ سہر مہنہ ج و بہر نامہ ی مام ناوہند (المعتدل) و پیگای پاستن کہ نہ زیدہ پەر و ی و نہ کورت پەر و ی ہل دہ گریٹ، و دور لہ دل پەر قی و زیدہ پەر و ی لہ بہ رامبہر ئەہلی بہیت و غہیری ئەوانیشدا، ئەہلی بہیتی پاست و موسلمان و پابہند بہ قورٹان و سوننہتہ وہ زیدہ پەر و ی لہ مافیاند ا و اتہ بہ رامبہری ئەواندا قبول ناکہن و پقیان لی یہ تی، و لہ و زیدہ پەر و ی سستہ مکارانہ بی بہری و ئەستوپاکن، ئەوہ تہ ئەمیری برواداران علی کوپی علي طالب عليه السلام ئەو زیدہ پەر و انہ ی لہ ٹاگردا سوتاندن لہ بہ رمبہر نیمامی علی دا زیدہ پەر یان کردوہ و لہ پلہ و پایہ و توانا و دہ سہ لاتی خوی پتریان پی پەر و ا بینوہ، و ہ ابن عباس بریاری کوشتنی دابون، ئەو وادہ بیننی کہ بہ شیر بکوژین لہ بری سوتاندنیان، و ہ علی - رضی اللہ عنہما - داوی عبداللہ کوپی سبأ سہری ہمو زیدہ پەر و ان و سستہ مکاران و دوپوان کردو بہ داوی دا گہ پان بہ لام ئەو پای کردو خوی شار دہ وہ.

(۳۰۰) کورد گوتہ نی: (ناگری بن کایہن) یان (گپڑہ شیوینن) یا خود (زہرو ناسان لہ زہ لکاودا نہ بی ناتوانن بڑین). خوی گورہ لہ سزای ئەوہ نہ دا دہ فہرمویٹ: [فَلذَرَهُمْ يَحْضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ} سورة المعارج: (۴۲). واتہ: ئە ی محمد صلى الله عليه وسلم لہ و ملہوہو کہ لہ پەر ق و خوا نہ ناس و بیباوہو دو پوانہ گہری گوی یان پی مہدہ بابکہ ونہ ناو زہ لکاوی بیباوہ پی و گائت و گہ پ و شوخی خویان و باہہر خہریکی کاری ہیچو پوچ بن تادہ گنہ شو پڑہ پەر شہ ی کہ بہ لئینان پیدراوہ، ہہ شیان بہ سہر و دہ زانن ہر لہ م ژبانہ دنیا یہ دا دہ میننہ وہ، یان و دہ زانن کہ مردن زیندو ناکریٹہ وہ و حسابیان لہ گہ ل دا ناکریٹہ و وک بہر زہکی بانان بڑی دہر دہ چن و ناوا دہ ی خون؟! و ہر گپڑہ.

به شسى پينجه م

له پړيزو پلهو پايه و كه سايه تى هاوه لان و بيروباوهر له بهرامبه رياندا
ومړيازي نه هلى سوننه تو و جهامعه تو له وهى كه له نيوانياندا پوى داوه

۱. مه به ست له هاوه لان چى په؟ وه دمبى بيروباوهر چوڼ بيت له بهرامبه رياندا؟

(الصحابه - هاوه لان) كوى (صحابه - هاوه لان): كه بري تيه له و كه سى
كه پيغه مبه رى عليه السلام بي نيوه و له كه ليدا ژباوه و بپواى پى هيتاوه و له سر نه و بيروباوهر
مردوه واته به بپروادارى ته واوه وه مردوه، وه ده بى بيروباوهر له بهرامبه رياندا و ابيت
كه نه وانه باشتري نى نومم ته نى سلامين، وه باشتري نى و پر خيرو به ره كه ت ترين سه ده يه كن،
به هوى نه وهى كه به وه جيا ده كرينه وه و تا ييه تمه ندى به هاوه ليه تى له كه ل
پيغه مبه رداو عليه السلام ژباون و له كه لى دا تي كو شاون (الجهاد معه)، وه شه ريعه تيان له وه وه
وه رگرتوه و ه ليان گرتوه، به و كه سانه يان را كه يان دوه كه له داوى خويانه وه دين، كه خوى
كه وره خوى له قورناني پيروزدا باسو مه دحيان ده كاتو ده فه رمويت: ﴿وَالسَّابِقُونَ
الْأُولُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ
لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ (۳۱).

هروه ها خوى كه وره ده فه رمويت: ﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ
رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكْعًا سُحَّدًا يَسْتَعُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِّنْ أَسْرِ
السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى
عَلَى سَوْفِهِ يُعْجِبُ الزَّرْعَ لِيُغَيِّظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ
مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ (۳۲).

(۳۱) أ - سورة التوبة: (۱۰۰).

ب - وانا كه يمان له را بپرودا نوسيوه ت كايه بوى بگري تيه وه. وه رگرتو.

(۳۲) أ - سورة الفتح: (۲۹).

واته: محمد عليه السلام پيغه مبه رى خوايه و بپړينو ما يى و هيدا يه ت دانى خلكى سر پوى زوى په وانه كراوه هروه ها
نه وانه ي له كه لى دان له بپرواداران بپوايان پى هيتاوه به تا ييه تى نه و بپرواداران هى كه له په يمانى حوده يييه دا له كه لى دا بون
كه سانتيكى زور نازاو په جه رگو و جوامين و له سر كافرانو و بيباوه ران و مولحيدان و مله پواندا زور توندو تيژن به لام له نيوان
خوياندا زور نه رم و نيان و به به زه يى و مبه ره بانن ده يان بينى هه ميشه له ركوع و له كرپوش دان داواى په حمه ت و

هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمووت: ﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ
فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾ وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ
وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ
عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٠٣﴾.

له‌م ئایه‌ته‌ پیرۆزانه‌دا خوای پاک و بی‌گه‌ردباسی و مه‌دحی کۆچکاران (المهاجرین) و
پشتیوانان (الانصار) کردوه، وه‌به‌وه‌ باسی کردون که‌هه‌میشه‌ پی‌شبرکی‌ ی چاکه‌ و کاری
خیر ده‌که‌ن، وه‌پیمان راده‌گه‌یه‌نیت که‌خوای گه‌وره‌ له‌وان رازیه‌، وه‌هه‌شتی بۆ ئاماده
کردون، وه‌به‌وه‌ وه‌سفی کردون که‌له‌نیوان خۆیاندایاته‌ له‌ناو بڕواداراندا زۆر به‌به‌زه‌یی و

به‌خشنده‌یی و به‌زه‌یی خوا ده‌که‌ن و سیمای کاریگه‌ری و شوینته‌واری کړنوش به‌نیو چاوانیان وه‌ دیاره‌ و له‌دوره‌ وه
ده‌ره‌وشینته‌ وه‌ وینێ ئه‌م په‌وشتانه‌یان له‌ته‌وپات و له‌نیجیل دا هه‌یه‌ به‌وینێ دره‌ختیکه‌ که‌لق و چل و پۆپی له‌په‌گه‌ وه
لێ پوا بێت و قه‌ده‌که‌ی ئه‌ستور بویت و له‌گه‌ل لقه‌کانی دا توند و تۆل و تۆکه‌ و به‌هیز کرد بێت و به‌کتریان خاوه‌ن هیزو
توانا کرد بێت و به‌شۆبه‌یک که‌بویته‌ سه‌راسمی ئه‌و که‌سانه‌ی که‌چاندویانه‌، هه‌روه‌ها بویته‌ مایه‌ی بوغزو و قو کینه‌ی
کافران و بی‌باوه‌پو دل نه‌خۆش و سیخه‌کان ئه‌مه‌ په‌یمانیکه‌ و خوا به‌ ئه‌و که‌سانه‌ی داوه‌ که‌بڕویان هیناوه‌ گوی رایه‌ل و
چاکه‌کار و خوا پەرستی راسته‌قینه‌ و له‌سه‌ر قورئان و سوننه‌ت ده‌پۆن که‌لێ یان خۆش ده‌بیت و پاداشتیکی بێ پایانیان
ده‌داته‌وه‌ و له‌دنیاشدا هه‌میشه‌ دلایان خۆشه‌ به‌نومیدی پاداشتی خوای په‌روه‌ردگاری خۆیان. وه‌رگێت، به‌سود وه‌رگرتن
له‌ته‌فسیری گولشن ب ١٣٥٠.

(٣٠٣) — سورة الحشر (٨-٩).

ب - واته‌: ئه‌و مال و سامانه‌ی که‌له‌جوله‌که‌کان به‌تالان ده‌ست موسلمانان که‌وتوه‌ بۆ ئه‌و بڕوادارانیه‌ که‌له‌سه‌ر مال و
موک و زید و سامانی خۆیان له‌مه‌ککه‌ ده‌رکه‌وتون و له‌دوای خۆیان به‌جێ یان هینتوه‌ و ده‌رکاون و هه‌رچه‌یکه‌ هه‌یان بوه
وازیان لێ هیناوه‌ له‌پیناو به‌ده‌ست هینانی په‌زانه‌ندی خوا و فه‌زل و به‌خشنده‌یی بی سنوری خوای گه‌وره‌ و له‌پیناو
سه‌رخستنی ئایینی خوا و پیغه‌مبه‌ری خوادا کۆچیان کردوه‌ و واتسی خۆیان به‌جێ هینتوه‌، به‌پاستی ئه‌وانه‌ خاوه‌نی
بڕوباوهری راسته‌قینه‌ و راستگۆن، خوای گه‌وره‌ به‌زه‌یی به‌موسلمانانی مه‌دینه‌ داهاته‌وه‌ که‌پێ یان ده‌گوتری (الانصار)
ده‌فه‌رمووت: ئه‌وانه‌ی که‌پیش ئه‌وه‌ی موسلمانان بۆ مه‌دینه‌ کۆچ بکه‌ن و له‌شاره‌که‌ی خۆیاندایه‌دینه‌دا نیشته‌جێ بون
دلایان هه‌ر به‌نیانه‌وه‌ بو، ئه‌و موسلمانانه‌یان خۆش ده‌ویست که‌له‌مه‌ککه‌وه‌ کۆچیان کرد بو بۆ ناویان و له‌جیگا و مالی
خۆیاندایه‌جیگه‌یان کره‌نه‌وه‌ و له‌گه‌ل خۆیاندایه‌نیشته‌جێ یان کردن و حه‌واندایانه‌وه‌، ئه‌وان له‌ناخی دلی خۆیان وه‌ هه‌ستیان
به‌هه‌ج ناخۆشی و ناپه‌هه‌تیه‌که‌ نه‌کرد که‌ئو مال و سامانه‌ی له‌جوله‌که‌کان به‌تالان که‌وته‌ ده‌ست موسلمانان به‌سه‌ر
کۆچه‌ریه‌کاندا (المهاجرین) دابه‌ش کرا. ئه‌وانه‌ له‌قولایی دلایانه‌وه‌ خۆشی و چاکه‌یان بۆ غه‌یری خۆیان ده‌ووت هه‌رچه‌ند
بۆخشیان حه‌زیان لێ بوو پیتیستیان پێ بو، جاهه‌ر که‌سیک خۆی له‌په‌زیلی و به‌خیلی بپارێزیت ئه‌وه‌ به‌پاستی زنگارو
سه‌رفراز ده‌بیت و قازانج و سود و سه‌رفرازیه‌کی زۆری به‌سه‌ردا ده‌پۆیت. ته‌فسیری گولشن ب ٣سوره‌تی هه‌شر. وه‌رگێت.

به پرهمو نهرمو نيائن، وه له به رامبر كافران و بيياوه پان و دوروان و ملهوراندا توندو تيژن، ههروهه ها به وه باسيان دهكات كه هه ميشه له پر كوع و كرنوش دان بۆ خواي گوره وه. دلي يان پاك و باشه، وه به سيماو پوخساري گوئ رايه لي و به ندايه تي و خوا پرستي و به نيمانه وه ده ناسرئينه وه، وه خواي گوره بۆ هاوه لئيتي و پال پشتي پتغه مبره كه ي پالاوتوني و هه لي بژاردون بۆ ئه وه ي دوژمنه كانيان له كافران و بيياوه پان له داخيان و له پرقانيان دلبيان بته قيت و له مهراقانيان شق بهرن، ههروهكه وه سفى كۆچكاراني (المهاجرين) به وه كردوه كه مال و سامان و مولك و زىدى باوك و باپيران و نيشتماني خويان له پيناو خوادا به جئ هيشتوه و بۆ سه رخستني ئايينه كه يان و له پيناو به ده ست هيناني په حمه ت و به زه ي و به خشنده ي و په زامه ندى خوادا كۆچيان كردوه، به پرستي ئه وانه له پيمان و له بيروباوه په كه ياندا راستگو بون، ههروهه ها پشتيواناني (الأنصار) به وه وه سف كردون كه به پرستي خانه داني دلسۆزو راسته قينه بون و خاوه ني خانه ي كۆچ بۆ كردون خانه ي پشتيوانان و خانه ي سه رخه ري ئاييني خاوه جىگه ي حه وانه وه ي كۆچكاران بون، ههروهه ها خاوه ني بيروباوه ري راسته قينه و راستگويي بون، ههروهه ها به وه وه سفى كردون كه به واتاي وشه خاوه ني خۆشه ويستي بون بۆ برا كۆچكاره كانيان و به رژه وه ندى خۆ نويست و به رژه وه ندى براكانيان پيش حه زو به رژه ونديه كانى خويان خست و به پرستي نمونه ي يه كسانى بون و برا كۆچكارانيان له گه ل خۆدا يه كسان كرد له سه رو سامان و مالدا، وه شاهيدى دوريان بۆ ده دا له رزيلي و دل قرچوكي و پيسكه ي و به دل فراوانيان باس دهكات و ده فرمويت ئه وانه به و كاره يان سه ركه وتن و سه رفرازي دنيا و قيامه تيان به ده ست هينا. ئانه مانه هه نديك بون له دل نهرمي و به زه ي و به خشنده ي و فه زلي گشتي ئه وان. ههروهه ها هه نديك له فه زل و به خشنده ي تاييه تي و پله ي تريان هه بو له نيوان خوياندا به هه نديكيان به هه نديكيان ده به خشى ﷺ، ئه مه ش به پي ي پيشپركي يان بۆ ئيسلام و تيكۆشان و كۆچ كردن.

باشتريني هاوه لان چوار جينشينه كان بون: أبوبكر و عمر و عثمان و علي، ئه مجار ئه واني تر له ده كه سه مزگيني بيدراوه كان بون به به هشت، كه بريتين له و چواره و طلحة، زبير و عبدالرحمن بن عوف، و أبو عبيدة بن جراح، و سعد بن أبي وقاص، و سعيد بن يزيد،

وہ کزچکاران له پشتیوانان بہرز ترن، ونہلی بہدرو بہیعہتی رضوان، ونہو کہسہی
له پیش نازاد کردنی مہککہ موسلمان بو بیت و جہنگا بیت واتہ تیکوشا بیت، بہرہز ترہ
لو کہسانہی کہلدوای نازاد کردنی مہککہ موسلمان بوبیت۔

۲ - ریبازی نھہلی سوننہتو و جہماعہت له ناست نھوہی کہلہنیوان ہاوہلاندا روی داوہ
له کوشتارو ناشوب:

ھوی سہر ہلدانی فیتنہ و ناشوب: جولہکےی خوا نھناس دہستیان کرد بہپیلان گپران
بہسہر نیسلام و موسلماناندا، دہستیان کرد بہپیلان گپران و سیخوری و فیلی پیسو و
بؤگن و لہسہرہوہ موسلمان بونی خویان راگہیاند بہدروو بہساختہ و لہژیروہ بیباوہرو
دو رو کہبریتی بو لہ: عبدالله کوری سبأ لہجولہکہکانی یہمہن، نھو جولہکہ پیسو و
بؤگنہرقو کینہ و بؤگنی خوی بہسہر موسلماناندا رشت، ژہہری خوی بہسہر خلیفہی
سی یہم لہخلیفہ راشیدینہکاندا رشت کہ خلیفہ عثمان کوری رضی اللہ عنہ و دہستی کرد
بہپیلان و تہلہکہ لہدژی و تاوانی بؤ دروست کرد، روی کردہ نھوانہی کہہائی خہلہتاند
بون لہوانہی کہکورت بینن و باوہریان بی ہیزو لاواز بو و خوازیارانی فیتنہ و ناشوب
خوازن بون، تانہنجام فیتنہ و ناشوبہکہ بہکوشتنی خلیفہی راشید عثمان رضی اللہ عنہ و
ستہملیکراو کوتایی ہات، و لہنہنجامی کوشتنی عثمان جیاوازی و جیاپایی لہنیوان
موسلماناندا پوی دا، فیتنہ و ناشوب پھرہی سہند بہہاندان و ناگر خوش کردنی نھو
جولہکہ و شوین کہوتوان دارو دہستہکےی، کوشتار کہوتہ نیوان ہاوہلان بہھوی کوشش
کردن (اجتہاد) یان۔

شرفہ کار الطحاویہ گوتویہتی: (بنہرہتی نھویستن (الرفض) لہلایہن دو پویکی زہندیقی
لہناین دہرچو دای ہینان و دروستی کرد، بہمہبہستی پوچہل کردنہوہی ناینی نیسلام،
بریندار کردن و تیرو توانج گرتن لہپیغہمبہر رضی اللہ عنہ ھوہکو زانایان ناماژہیان پی کردوہ،
عبدالله کوری سبأ، کاتہی نیسلام بونی خوی راگہیاند، بہنیہتی پیسو و بؤگن و فیل و
تہلہکےی خوی ویستی ناینی نیسلام پوچہل و لہکار بخات، ھوہکو چؤن پؤلس
بہناینی گاوریہتی (النصرانیہ) کرد، خوا پهرستی خوی ناشکرا کرد، دواتریش فرمان
بہچاکہ و قہدہغہ کردنی لہخرابہ ناشکرا کرد، نھوجار کہوتہ ھوہل و تہقللا بؤ فیتنہ و

ناشوب گنڀان له دڙی عثمان و کوشتی، نه مجار که هاته کوفه دهستی کرد به زیدده پرهوی له مافی علی، و پال پشت کردن و سهر خستنی، بؤ نه وهی له و زه لکاوهداو له و سه نگره وه هیواو ناوات و مه به سته کانی بینیته دی و به دهستیان بینیت، کاتی نه م دهنگو باسه به علی که یشته وه فرمانی کوشتنی داو داوای کوشتنی کرد، به لام نه و له دهستی پای کردو چوه قرقیس، هه واله کانی نه و نه فرین لیکراوه له میژودا ناسراوویه ناویانگه.

وه شیخی ئیسلام ابن تیمیة رحمه الله گوتویه تی: (کاتی عثمان کوزرا رضی الله عنه دله کان لیک جیا بونه وه و به لاو فیتنه و ناشوبه کان گه وره بون، خراپکاران سهریان هه لداو چاکه کاران که ساس و داماوو زه بون بون، نه وهی تاکو نه و کاته له خراپه کاری و فیتنه و ناشوب په کی که وت بو که وته خۆو سهری هه لداو دهستی به کارو چالاکی شاراو هی خۆی کرد، وه نه و که سانهی که ده یانه ویست چاکه و چاکه کاری و به رخورداری خیرو به ره که ت به رخوردارو به رقرار بیت په کیان که وت، به یعه تیان به علی کوپی رضی الله عنه ابی طالب رضی الله عنه دا که باشترین که سیک و شایسته ترینی خه لکی بو به خه لافه ت له و کاته دا، وه باشترینی نه و که سانه بو که مابون، به لام دله کان په رته وازه و لیک جیا بون، و ناگری فیتنه و ناشوبیش داگیرسا بو، له بهر نه مه وشه کان یه که نه که وتن و دهسته و گروهه کان پیک نه که وتن، خه لیفه و باشترینی نوممه تی ئیسلام نه ییتوانی هه رچی ده ویت له چاکه و خیر نه نجامی بدات، گروهی جیاوازی و فیتنه ی گه لان و دهسته و گروهه کان هاته ناوو ناشوب بائی ره شی خۆی به سه ردا کیشاو نه وهی پوی دا پوی دا (۳۰۴).

هه روه ها عوزو به هانه ی جه نگاوه رانی هه وه لانی پون کردوته وه له کوشتاری نیوان علی و معاویه دا که گوتویه تی: (معاویه داوای خه لافه تی نه ده کرد، وه له کاتی شه ر کردن له گه ل علی دا داوای به یعه تی نه ده کرد، وه شه ریشی بؤ نه وه نه ده کرد که خه لیفه یه، وه نه بؤ نه وه ش بو که شایسته و موسته هقی خلافته، وه معاویه ددانی به و راستیه دینا نه گه ر پرسیاریان لی کردبایه، وه نه معاویه و هاوه له کانی نه وه یان ده بینی که ده ست پیشخه ر بون

له کوشتاریاندا له گه ل علی و هاوه له کانی دا، به لکو کاتی ﷺ و هاوه له کانی بینیان پیویسته له سهریان که گوئی پایلی و به یعتیان پی بدهن، چونکه ده بی موسلمانان له یه ک خلیفه پتریان نه بیئت و دروست نیه، وه نه وانه ش له گوئی پایلی خلیفه ده رچون و، ثم واجبیه قه دهغه ده کهن، وه نه وانه نه هلی هیزو توانای نوممه تن، وای بینی که ده بی شهریان له گه ل دا بکریت تابینه وه سهر ریگای راست و نه و واجبیه جی به جی بکه ن، به مه گوئی پایلی و کومه لی و گرد بونه وه و له ده وری یه کتری دا به ده ست دیت. نه وانه واته (معاویه و نه وانه ی له گه لی دابون) گوتیان: ثم شته له سهر نه وان واجب نیه، وه نه وان نه گه ر له سهر نه وه بکوژرین نه و ستم لیکراون: گوتیان: چونکه عثمان به کورای زانیانی موسلمان به ستم لیکراوی کوژرا، وه نه وه ی کوشتیشی له سهر یازگه ی علی دابو، وه نه وانه به زوری هیزو توانا بون بق نه وان، نه گه ر قه دهغه بین و پازی نه بین ستممان لی ده کهن و ده ست دریزیمان ده کهنه سهر، وه علی ناتوانیت لیمان لابدات و به رگریمان لی بکات هروه کو چون نه ی توانی له عثمان یان لابدات و به رگری لی بکات، به لکو پیویسته له سهرمان که به یعت به خلیفه یه ک بده ین که دادپه روه ریمان بق ده سته به ر بکات و له گه لماندا دادپه روه ر بیئت.

وه پیبازی نه هلی سوننه ت و جه ماعت له جیاوازی دا، سه باره ت به و ناشوبه ی که پوی داو که و ته وه ده رنه نجامه که ی کوشت و کوشتاری هاوه لانی لی که و ته وه له نیوان خو یاندا له دو خال دا پونخته و گردیان ده که ی نه وه:

کاری یه که م: نه هلی سوننه ت و جه ماعت له ناست ثم پوداوه دل ته زینه ی که له نیوان هاوه لاندا پوی دا بی دهنگ بون و هرگیز لی ی نه ده کولینه وه و کپیان ده کرده وه، چونکه له م بواره دا بی دهنگی سه لامه ت ترین و باشترین ریگه یه ک بو که بگریته به ر، ده یانگوت:

﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ (۳۰)

(۳۰) — سورة الحشر: (۱۰).

ب - واته: نه و موسلمانانه ی که له دوی کوچکاران و پشیتویانان هاتون و دین تادینا خه را ده بیئت ده لئین: نه ی په روه ر دگاری نیمه له گوناهه کانی نیمه شو نه و برا موسلمانانه مان خوش ببه که له پیش نیمه وه هاتون و به راستی به وادار

کاری دوہم: وہ لامدانہ وہی ئے شوینہ وارہ خراپانہی کہ دہریارہ یان دہ گنپر دینہ وہ،
 ئے مہش لہ چہ ند پویہ کہ وہ:

پوی یہ گہم: ئے شوینہ وارانہ واتہ ئے و قسہ و قسہ لؤکانہ ہندیکیان درویہ،
 دوزمنانہ کانیاں بویان ہل بہ ستون بؤ ئے وہی کہ سایہ تیان لہ کہ دارو بپوشینن.
 پوی دوہم: ئے شوینہ وارہ ہہیہ بؤی زیاد کراوہ و ہہیہ لئ ی کہم کراوہ، و لہ پوی
 راستہ قینہی خؤی لادراوہ و شیویندراوہ، و درؤو دہ لہ سہی تیکہ ل کراوہ، دہی ئے وہی
 شیویندراو لادراوہ ئاوپوی لئ نادریتہ وہ واتہ بپوای پئ ناکریت.

پوی سی یہم: ئے وہی راست بیت لہ و شوینہ وارہ دل ئے ویش دہ گمہن و کہمہ - ئے وان لہم
 حالہ تہ دا عوزرو پاکانہ یان ہہیہ، چونکہ ئے وان یان تیکوشاون و پیکایانہ یان
 تیکوشاون و ہلہ یان کردوہ، ئے مہ شہیکہ لہ دہست کہوت و داہاتہ کانی تیکوشان ئے گہر
 تیکوشہر لہ تیکوشانہ کہی دا پیکای ئے وہ دو جار پاداشتی بؤ ہہیہ، و ئے گہریش ہلہی
 کرد ئے وہ پاداشتیکی بؤ ہہیہ، و ہلہ ش لہم پیکہ یہ دا بوردراوہ، بہ گوپڑہی ئے وہی
 کہ لہ فرمودہ دا ہاتوہ کہ: پیغہ مہر ﷺ فرمویہ تی: {إذا اجتهد الحكم فأصاب فله أجران،
 وإن أخطأ فله أجر واحد} (۲۰۰).

پوی چوارہم: ئے وانیش مرؤف بون و مرؤفیش ہہمیشہ قابیلی ہلہ کردنہ، تی یاندا
 ہہ بوہ کہ ہلہ بکات، ئاخر ئے وانیش پاریزراو و مرؤفی بی ہلہ و پلہ نہ بون و بی گوناح
 نہ بون سہ بارہت بہ تاک تاکہ کانیاں، بہ لام لہ وہی کہ تی ی کہ وتون کورژینہ رہ وہ و ہؤکاری
 سپینہ وہی گوناح و تاوانہ کانیاں ہہ بو کہ دہ کری لہم پیزبہ ندیہی خوارہ وہ دا خریان بکہینہ وہ:

بون و دلایان بہ پؤشتایی ئیمان پؤشن بوپوہ وہ، و ہہیج بوغزو پقو کینہ یہ ک مہ خہرہ دلمانہ وہ بہ رامبہر بہ و بپوادارنہی
 پیش ئیمہ کہ دلہ کانیاں بہ پؤشنایی ئیمان پؤشن بو بوہ وہ، ئے خیابہ تئ زؤر بہ بہ زہی و بہ پرحم و میہرہ بانیت.
 و ہر گنپ.

(۲۰۰) أ - فی الصحیحین من حدیث عمرو بن العاص رضی اللہ عنہ.

ب - واتہ: ئے گہر داورہر تیکوشا و پیکای ئے وہ دو پاداشتی بؤ ہہیہ، و ئے گہر تیکوشا و نہی پیکہ ئے و پاداشتیکی بؤ
 ہہیہ. و ہر گنپ.

۱. له‌وانه‌یه دواى هه‌له‌و گوناخه‌که په‌شیمان بوبنه‌وه و تۆبه‌یان کرد بېت، دياره شتیکی ناشکرایه که تۆبه کردن خرابه‌و گوناخه‌کان ده‌سپړته‌وه هه‌ر چۆنیکى بوبن، هه‌روه‌کو به‌لگى له‌باره‌وه هاتوه.

۲. نه‌وان نه‌وه‌نده‌یان رابردوى باش و کارى چاکه هه‌بوه که شایسته‌ی نه‌وه‌ن بېته هۆى لى خوښ بون و سپړنه‌وه‌ی نه‌و هه‌له‌و گوناخانه‌ی که لى يانه‌وه ده‌ریچیت، نه‌گه‌ر پوی دابا، خواى گه‌وره ده‌فرمویت: ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ (۳۰۷). نه‌وانه به‌شى نه‌وه‌نده‌یان له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ردار ﷺ هاوه‌لايه‌تی و تیکۆشان (الجهاد) هه‌بوه که هه‌له‌و گوناخه که مه‌کانیان دابپۆشیت و بیان سپړته‌وه.

۳. نه‌وانه پتر له‌غیری خۆیان چاکه‌کانیان به‌دو هینده بۆ هه‌ژمار ده‌کرا، که‌س له‌گه‌ل نه‌واندا په‌کسان نه‌بوه له‌کارى چاکه‌و چاکگوزارى دا، به‌فرموده‌ی پیغه‌مبه‌ردار ﷺ چه‌سپاوو سه‌لمیتراوه که نه‌وان چاکترینى سه‌ده‌کان بون، نه‌گه‌ر په‌کیک له‌وان په‌ک مستى ببه‌خشیایه، باشترو له‌غیری نه‌وان نه‌گه‌ر به‌قه‌د کيوى أحد زېرى ببه‌خشیایه (۳۰۸). ﴿وَأَرْضَاهُمْ﴾.

شیخى ئیسلام ابن تیمیه رحمه الله گوتویه‌تی: (هه‌مو نه‌هلی سوننه‌ت و جه‌ماعه‌ت و پیشه‌وایانى ناین بیروباوه‌ریان به‌پاریزراوى و بى هه‌له‌و په‌له‌ی هاوه‌لان نه‌بوه و وای بۆ نه‌چون، نه‌نه‌وانه‌ی نزیکیان و نه‌نه‌وانه‌ی دوا نه‌وان و نه‌غیری نه‌وانیش، به‌لکو شیاوى نه‌وه بون که هه‌له‌و گوناخیان لى پو بدات، خواى به‌رزو بالا ده‌ست لى يان خوښ ده‌بیت و تۆبه‌یات لى وه‌رده‌گریت، وپله‌کانیان بۆ سه‌رز ده‌کاته‌وه، وه‌به‌هۆى چاکه په‌شکه‌ره‌وه‌کانیان (بحسناتهم الماحیه) لى يان خوښ ده‌بیت، یاخود به‌هه‌ر هۆیه‌ک له‌هۆیه‌کانى تر ده‌یان بوریت، خواى به‌رزو بى هاوتسا ده‌فرمویت: ﴿وَالَّذِي جَاءَ بِالصَّدَقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿لِيُكَفِّرَ اللَّهُ﴾

(۳۰۷) — سورة هود: (۱۱۴).

ب - واته‌ک چاکه‌کان خرابه‌کان ده‌سپړنه‌وه. وه‌رگېږ.

(۳۰۸) فی الحدیث متفق علیه.

عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٠﴾. ههروهها دهه فرمویت: ﴿حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ تَقْبَلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَتَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ وَعَدَّ الصَّدَقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٣٢﴾... تهواو (٣١).

دوژمنانی خوا نهوهی کهوته نیوان هاوه لانهوه له کاتی فیتنه و ناشویدا له جیاوازی و جیاپایی و کوشت و کوشتار بهه لیان قوژته وه بۆ نهوهی له و ده لاقه یه وه بیته ناو قه لای سهختی نیسلام و

(٣٠) — سورة الزمر: (٣٣-٣٥).

ب - واته: نه و کهسهی که پیغه مبهی خۆشه ریسته ﷺ و په یامی خوای میناوه که قورنانی پیژنه و به خه لکی راگه یاندره، وه نه وانیش بریویان پی هیناوه که له لاین خودای په روه رنگاره وه هاتوه و فرمایشته کانی خویان جی به جی کردوه و به پاستی خوا به تهنه ده په رستو و بندهای ته بۆ ده کن و هیچ هاوه لی بۆ دانانین و خویان له خوای خویان ده پارین و پاستگون، نه وان به پاستی خۆله خوا پارینان، نه وان هه رچی بیانه ویت له نازو نیعمه ته کانی به هه شت لای خوای خویان ده ستیان ده که ویت و بویان ناماده ده کریت، نانه مه یه پاداشتی چاکه ی چاکه کاران، بۆ نهوهی خوای گه وره خراپترینی کاره کانیان بۆ رهش بکاته وه و به باشترینی شیوه پاداشتی یان بداته وه پتر له و کرده وانیهی خویان که نه نجامیان داوه. وهرگپتر، له ته فسیری گوئشه ب ١٢١٠-١٢١١.

(٣١) — سورة الاحقاف (١٥-١٦).

ب - واته: نه و مرقفه که دوا ی نهوهی له دایک ده بیته و گه وره ده بیته و پی ده گات و گه شه ده گات و ده گاته ته مه نی چل سالی و هوش و بیه ده گاته وه و ده گاته کاملی و هوش و گۆشی خۆی پو ده گاته خوای په روه رنگاری و ده لی: نهی په روه رنگارا وام لی بکیت و بخه یته دلهموه که شوکرانه بژیژی نازو نیعمه ته کانی تۆ بپو و بندهای ته تۆ به ته واوی و به چاکه بکه م وه ک خۆت پیت خۆشه و لی ی رازی له سهر نه و نازو نیعمه ته ی که به من و به دایک و باوکمت به خشیوه، هه روه ها کرده وهی چاک بکه م و سوپاسگوزاری تۆ بکه م و له به رنامه که ی قورن و سونته لانه دم، هه روه ها نه وه و پۆله کانم بۆ چاک بکیت و کرده وهی چاک و خوا په رستی و ریگای راستیان نیشان بدهیت و رینوما بیان بکه یته پشت به پشت هه تاکو پۆژی دوا یی نه وه و هه چه کانم صالح و پیاو چاک و خواناس و خوا په رست بکیت و زانا و دانایان تیدا هه ل بکه ویت خویا ه گیان، وه من له موسلمانانم و له موسلمانانم برمه یتریت و من له و که سانه م به یارمه تی تۆ که به ته واوی ملکه چی تۆن و گشت نه رمانه کانت جی به جی ده کن، نه وانیهی که باسمان کردن کرده وه باشه کانیان و هر ده گرین به پی ی باشتترین کرده وه یان پاداشتی یان ده دهنه وه و له کرده وه خراپه کانیان ده بورین و چاوپۆشی ده کین و له گه ل به هه شتیانی ترده به باخ و باخات و جویاره دلپیتنه کانی به هه شتی به رین شادمانیان ده کین. نانه مه ش نه و به لینه باش و چاکانه که له ژبانی دنیادا پیمان دابون، دیاره گومانی تیدا نیه که خوای گه وره به لین و په یمانه کانی خۆی ده میتیتته دی و هه رگیزا و هه رگیز له به لینه کانی خۆی په شیمان نابیتنه وه و دواش ناکه ویت. ١- ته فسیری گوئشه ب ١٢٢-١٢٢٣ + ٢- عیمان عبدالعزیز، ته فسیری قورنانی پیژن ب ١٧٧-١٧٩ ج ٢٥-٢٦. وهرگپتر.

(٣٢) (تمشای جموع الفتاوی (٩٦/٣٥) بکه.

موسلمانانہ وہ و بکونہ ناویانہ وہ و سخورم لہک لہک بیان بکوتن، لہ پایہ و کرامتہ تر شکومہ ندیان کہ م بک نہ وہ و ہیژو توانا و پشت و قوہ تیان دابروختین، ہندی لہ نوسرہ ہا و چہ رخہ کانیش لہ سر ہمان نہ خشہ و پیلانی بؤگنی پیش خویان پویشتن، ئہ وانہی و پیتہ بہ شتانیکہ وہ دہکن کہ ہر نہ شیان دہ زانی و ہر پان لہ فریئ نہ دہ کردہ وہ، خویان کرد بوہ نابڑوان (حکم) لہ نیوان ہا و لانی پیغہ مبر ﷺ، بہ بی بہ لگہ و شارہ زابی ہندیکیان بہ راست دادہ نان و ہندیکیش بہ ہلہ، بی بہ لگہ و بی شت، بہ لکو نہ فامانہ و بہ گویرہی ہا و نارہ زوہ کانی خویان بہ نیو دہ کوتن، کاویژی ئہ وہ بیان دہ کردہ وہ کہ قین لہ دلہ کان و دل پیسو بؤگ نہ کان لہ پوژہ لاتناسان و کلکو گوی لہ مستہ کان و دوپو و خؤ فرو شہ کان نہ بیان گوت و فیریان دہ کردن، ہتا گومان و دو دلی و پاراییان خستہ ناو دلی موسلمانہ تازہ پیگہ یشتوہ کان لہ وانہی کہ تیگہ یشتن و پو شنبیریان زور کہ م بو و فامکال بون و شارہ زاییان زور کہ م بو - بہ میژوی پر سہ روہری نوممہ تہ ئیسلامیہ پر سہ روہریہ کیان، و پیشینہ پیوا چاکہ کانیان ئہ وانہی کہ باشترین و چاکترین سہ دہی موسلمانان بون، بؤ ئہ وہی لہ ئہ نجامی ئہ م کارہ بؤگ نہ یاندا خہ نجہری ژہ ہراوی لہ پشتہ وہ لہ گرچوی ئیسلام و موسلمانان بوہ شینن، و وشہی موسلمانان پرتہ وازہ و لہ یہک جیا بک نہ وہ، بوغزو کینہ و بقو نہ خووشی بخنہ دلی کوتای ئہ م نوممہ تہ بہ رامبر بہ سہرہ تا و پیشینہی ئہ م نوممہ تی ئیسلامہ و ہرگیز ددان بہ پیشینہی خویاندا نہ ہینن و ہمیشہ رقیان لئ ببنہ وہ و تانہ و تہ شہرہ لہ پیشینہ بہ پوژہ کانی خویان بدہن و لہ یہ کرتیان بک نہ دوژمن ہر وہ کو کردیشیان و تائیس تاش ہر بہردہ وامہ ^(۳۱۲)، لہ بری ئہ وہی

(۳۱۲) دہگپنہ وہ لہ کوتای سہ دہی (۱۹) گلاجستون سہرؤکی ئہ نجومہ نی گشتی بہ ریتانی لہ کؤبونہ وہ یہ کی ئہ و ئہ نجومہ نہ دا ہستایہ سہر پی و گوتی: بہ ریزان ئیمہ ہر وا بہ ناسانی بہ سہر موسلماناندا سہر ناکہ وین و زال نابین ہتا کو ئہ م دو خالہ ئہ نجام نہ دہین: (۱) قورناتیکی بچوکی بہ دہستہ وہ بو گوتی ہتا ئہ و قورناتہ لہ ناویاندا ہمینی و تادہست بہ م قورناتہ وہ بگرن ئہ وا ئیمہ بہ سہر یاندا سہر ناکہ وین، چاکہ واتہ با ئیمہ وا بکین ئہ و قورناتہ یان لہ ژیز دہست دہر بہینن. یہ کیئک لہ ئہ نامان ہستا و گوتی: جا ئہ وہ چی بہ ہمو قورناتہ کان کؤ دہکینہ وہ و دہیان سوتینن و دہیان دپینن. گوتی: نا ئہ یا !!، دہبی لہ ناو دلایاندا دہری بکین و لیکیان دور بخینہ وہ لہ ناکاری قورناتہ دوریان بخینہ وہ و بی ناکایان بکین و میشکیان بشؤینہ وہ (غسل الدماغ) یان بؤ بکین. لہ یہ کرتیان بی ناگا بکین و ایان لئ بکین ہر یہ کیان لہ دلتیک دابن. لہ پیغہ مبر ﷺ دراوہ تہ وہ کہ فرمویہ تی: { سیانی زمان علی أمی القیران فی وام و ہسم فی وام شروہ }

(۲) ہر وہا دہبی و ایان لئ بکین کہ دوریان یغہ بندہ لہ کاری حہج کردن، چونکہ حہج نیشانہی یہ کگرتن و لیئک نزیئک ہونہ وہی موسلمانانہ و نیشانہی ہیژو توانا و خوشہ ویستی و سہرکہ وتنہ. حہج کؤنگرہ یہ کی سالانہی موسلمانانہ و سالانہ لہ بارو گوزہران و

شويڼ پى ي ته وان هل بگړن و به يداخى ده ستى پيشينه كانى خويان به رز تر رايگړن و له سهر
 به رنامه و مهنه جى ته وان بپون، كار به م فرمايشته ي خواى گه وړه بكن كه ده فرمويټ: ﴿
 وَالَّذِينَ جَاؤُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا
 لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ (۳۱۳).



نيش و نازارو ته نگو چه له مه و ناسته نگو ناريشه و نه ديشه كانى يه كترى ناگادار ده بته وه و كيشه هه نوكه ييه كانى يه كترى

چاره سهر ده كن. وه رگتپ.

(۳۱۳) أ — سورة الحشر: (۱۰).

ب - وانا كه يمان تو زيك پيشتر نوسيوه ت كايه بوى بگه پيوه. وه رگتپ.

به شى شه شه م

قه دهغه كړدى جنیو دان و سوکایه تی كړدن به هاوه لان و

پیشه وایانی ریڼه ی راست گرتو (أئمة الهدی)

۱- نه هیلانی جنیو گوتن و سوکایه تی كړدن به هاوه لان: له بنچینه و بڼه ماكانی نه هلی سوننه ت و جماعت: دل و دهر و زمايان سه لامه ت و پاكو خاوتنه له به رامبر هاوه لانی پیغه مبری خوا عليه السلام، هره كو چوڼ خواى گوره به وه باسی كړدون و ده فرموی: ﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَكَمَا تَجْعَلُ فِي قُلُوبِنَا عَلِمًا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ سورة الحشر: (۱۰).

وه به گوی پایلی بؤ پیغه مبری خوا عليه السلام كه له فرموده یه كی خوی دا فرمانان پی دهكات و ده فرموی: {لاتسبوا أصحابي، فالذي نفسي بيده لو أنفق أحدكم مثل أحد ذهباً ما بلغ مداً أحدهم ولا نصيفه} (۳۱۴). وه نه هلی سوننه ت و جماعت له ریپازی شیعیه پافزی و خه و ارجه كان پی به ری و نه ستوپاكن كه جنیو به هاوه لان عليه السلام دهن و سوکایه تیان پی ده كه ن و رقیات لی ده بڼه وه، وړیزو پله و پایان داده پوښن و له شكومه ندیان كه م ده كه نه وه، بروایان به زورینه ی هاوه لان نیه.

وه نه هلی سوننه ت و جماعت هره چی له قورئان و سوننه تدا هاتوه له باره ی فزل و پړو پله و پایه ی هاوه لان قبولیان و بروایان پی یه تی، وه بیرباوه ریان و ایه كه نه وانه چاكرین و باشرینی سه ده كانی میژوی نیسلام و موسلمانان، هره كو پیغه مبری عليه السلام فرمویه تی: {خيركم قرني} فرموده (۳۱۵).

وه كات پیغه مبری عليه السلام باسی جیایی و په رته وازه یی نوممه تی نیسلامی كړد بؤ چه فتاوی سنی گروپ و ده سته، كه هه مویان ده چنه ناو ناگری دوزه وه تهنیا یه ك گروپیان نه بیته، پرسیاریان لی كړد نه و گروپه كامه یه فرموی: {هم من كان على مثل ماأنا عليه اليوم و أصحابي} (۳۱۶).

(۳۱۴) — الحديث متفق عليه.

ب - واته: تاكه ایمان توزین پیشت لیک داوه ته وه. وه رگتیر.

(۳۱۵) — الحديث في الصحيحين.

(۳۱۶) رواه الإمام أحمد وغيره.

أبو زرعة - که دیارترینی شیخه کانی نیمامی موسلمه - گوتویه تی: نه گهر هر که سیکت دیت یه کیك له هاوه لان که م ده کاته وه واته پروای پی نیه ، نه وه بزانه که نه و که سه زندیقه و له نایین ده رجوه، چونکه قورئان هه قه، و پیغه مبه ر ﷺ هه قه، وه هرچی هیناویه تی هه قه، وه نه وه ی له سهری بو بؤ ئیتمه هه موی گه یاند هه تاکو هاوه لان، جاهر که سیك نه وان بریندار بکات و تیرو توانچ و ته شه رهیان تی بگریت نه وه ده یه ویت قورئان و سوننه ت پوچه ل بکاته وه، بریندار کردنی خوی شایسته تره و حوکم دان به زندیق و گومراو سهر لیثیئواو راسترو هه ق تره دادوه رانه تره .

زاناو بلیمه ت ابن حمدان له (نهاية المبتدئين) دا نوسیویه تی و ده لی: (ههر که سیك جنیو به هر یه کیك له هاوه لان بدات و سوکایه تیان پی بکات و به حه لالی بزانیت، نه وه کوفری کردوه و کافر بوه، وه نه گهر به حه لالی نه زانیت نه وه فاسقه، هه روه کو له وه وه هاتوه که: به ره های کافره، وه هر که سیك به فاسقیان دانیت، یا خود تیرو توانچ و ته شه ر له نایینیان لی بدات، یا خود به کافریان دابنیت، نه وه کافر بوه. (۲۱۷).

۲- قه ده غه ی جنیودان و سوکایه تی کردن به پیشه وایانی ریگای راستگرتو (الهدی) له زانایانی نه م نوممه تی نیسلامه: له دوا ی هاوه لان له ریزو که رامه ت و پله و پایه و جیگه دا: پیشه وایان دیت له شوین که وتوان و شوینکه وتوانیان له سه ده زپینه کان، وه نه وانیه که له دوا نه وان دین له وانیه که شوین هاوه لان که وتون به چاکه، هه روه کو خوی به رزو بی هاوتا ده فرمویت: ﴿وَالسَّابِقُونَ الْأُولُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالسَّابِقِينَ آتَبُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ النُّزُوعُ الْعَظِيمُ﴾ سورة التوبة: (۱۰۰).

به هیچ شیئیه که دروست نیه له پله و پایه و شکومه ندیان که م بکه یته وه و جنیویان پی بدهیت و سوکایه تیان پی بکهیت، چونکه نه وان مه شخه لانی ریئومایی و هیدایه ت بون، خوی بالا ده ست و کار به جی ده فرمویت: ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾ سورة النساء: (۱۱۵).

ب - واته: نه وانیه له سهر نه و به رنامه یه ده پدن که نه مری من و هاوه لان له سهری ده پدین. وه رگتیر.

(۲۱۷) شرح عقیده السنارین (۲/۳۸۸ - ۳۸۹).

ش‌ر‌و‌ف‌ه‌ ک‌ا‌ر الط‌ح‌ا‌و‌ی‌ه‌ گ‌و‌ت‌و‌ی‌ه‌ت‌ی: (له‌س‌ر ه‌م‌و م‌و‌س‌ل‌م‌ا‌ن‌ب‌ک پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌ه د‌و‌ای خ‌و‌ش‌ه‌و‌ی‌س‌ت‌ی و ل‌ا‌ی‌و‌ن‌گ‌ی‌ر‌ی‌ه‌ت‌ی خ‌و‌ا‌و پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌ر‌ی خ‌و‌ا‌و ﷺ، پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌ه خ‌و‌ش‌ه‌و‌ی‌س‌ت‌ی و د‌و‌س‌ت‌ا‌ی‌ه‌ت‌ی‌ت ب‌و ب‌ر‌و‌ا‌د‌ا‌ر‌ا‌ن ه‌ه‌ب‌ی‌ت، ه‌ه‌ر‌و‌ه‌ ک‌و‌ر‌ن‌ا‌ن‌ی پ‌ی‌ر‌و‌ز ن‌ا‌م‌ا‌ژ‌ه‌ی پ‌ن‌ ک‌ر‌د‌و‌ه، ب‌ه‌ت‌ا‌ی‌ب‌ه‌ت‌ی ئ‌ه‌و‌ا‌ن‌ه‌ی ک‌ه‌م‌ی‌ر‌ا‌ت‌گ‌ری پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌ر‌ا‌ن‌ن، ک‌ه‌خ‌و‌ای گ‌ه‌و‌ر‌ه ل‌ه‌ج‌ی‌گ‌ه‌ی ئ‌ه‌س‌ت‌ی‌ر‌ه‌ی د‌ا‌ن‌ا‌و‌ن ی‌ا‌ب‌ه‌ئ‌ه‌س‌ت‌ی‌ر‌ه‌ی چ‌و‌ا‌ن‌د‌و‌ن، ک‌ه‌ب‌ه‌ؤ‌ی ئ‌ه‌و‌ا‌ن‌ه‌و‌ه ل‌ه‌ت‌ا‌ر‌ی‌ک‌ا‌ی‌ی و‌ش‌ک‌ا‌ن‌ی و د‌ه‌ر‌ی‌ا‌ی‌ی د‌ا‌ ر‌ی‌گ‌ه‌ی خ‌و‌ی‌ا‌ن‌ی پ‌ن‌ د‌ه‌د‌و‌ز‌ن‌ه‌و‌ه، ن‌ا‌و‌ا‌ش م‌و‌س‌ل‌م‌ا‌ن‌ا‌ن ل‌ه‌د‌ه‌و‌ری ت‌ی‌ش‌ک‌ی ز‌ا‌ن‌س‌ت‌و ز‌ا‌ن‌ی‌ا‌ری و پ‌ن‌ن‌و‌م‌ا‌ی‌ی و ه‌ی‌د‌ا‌ی‌ه‌ت‌ی ئ‌ه‌و‌ا‌ن‌د‌ا‌ ک‌و‌ب‌و‌ن‌ه‌ت‌ه‌و‌ه و‌ر‌پ‌ن‌گ‌ای ر‌ا‌س‌ت‌ی خ‌و‌ی‌ا‌ن‌ی پ‌ن‌ د‌ه‌د‌و‌ز‌ن‌ه‌و‌ه.

ئ‌ه‌و‌ا‌ن‌ه ج‌ی‌ن‌ش‌ی‌ن‌ا‌ن‌ی پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌ر‌ن ﷺ ل‌ه‌ئ‌و‌م‌م‌ه‌ت‌ه‌ک‌ه‌ی د‌ا، ز‌ی‌ن‌د‌و ک‌ه‌ر‌ه‌و‌ه‌ی س‌و‌ن‌ن‌ه‌ت‌ه‌م‌ر‌د‌و‌ه‌ ک‌ا‌ن‌ن، ک‌ت‌ی‌ب‌ه‌ک‌ه‌ی خ‌و‌ا‌ ب‌ه‌و‌ا‌ن ر‌ا‌و‌ه‌س‌ت‌ا‌و‌ه‌و ئ‌ه‌و‌ا‌ن‌ی‌ش ب‌ه‌ک‌ت‌ی‌ب‌ی خ‌و‌ا‌و‌ه ر‌ا‌و‌ه‌س‌ت‌ا‌و‌ن، ب‌ه‌ؤ‌ی ئ‌ه‌و‌ا‌ن‌ه‌و‌ه ک‌ت‌ی‌ب‌ه‌ک‌ه‌ی خ‌و‌ا‌ گ‌ف‌ت‌ا‌ر د‌ه‌ک‌ا‌ت‌و ئ‌ه‌و‌ا‌ن‌ی‌ش ب‌ه‌ؤ‌ی ک‌ت‌ی‌ب‌ه‌ک‌ه‌ی خ‌و‌ا‌و‌ه گ‌ف‌ت‌ا‌ر د‌ه‌ک‌ه‌ن، ه‌ه‌م‌و‌ی‌ا‌ن ب‌ه‌د‌ل‌ن‌ی‌ا‌ی‌ی‌ه‌و‌ه ک‌و‌ر‌ا‌ن ل‌ه‌س‌ر ئ‌ه‌و‌ه‌ی ک‌ه‌پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌ه پ‌ه‌ی‌ر‌ه‌و‌و پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌ر ﷺ ب‌ک‌ر‌ی‌ت‌و ش‌و‌ی‌ن‌ی ب‌ک‌ه‌و‌ی‌ت، ب‌ه‌ل‌ا‌م: ئ‌ه‌گ‌ه‌ر ر‌ا‌و‌گ‌و‌ت‌ه‌ی ی‌ه‌ک‌ک‌ ل‌ه‌و پ‌ی‌ش‌ه‌و‌ا‌ی‌ا‌ن‌ه ب‌ی‌ن‌ر‌ا ک‌ه‌پ‌ی‌چ‌ه‌و‌ا‌ن‌ه‌ی ق‌س‌ه‌ی ئ‌ه‌و‌ ف‌ه‌ر‌م‌و‌د‌ه‌ی ر‌ا‌س‌ت ه‌ا‌ت‌و‌ه، گ‌و‌م‌ا‌ن‌ی ت‌ی‌د‌ا ن‌ی‌ه ک‌ه‌د‌ه‌ب‌ن ل‌ه‌و‌ا‌ز ئ‌ی‌ ه‌ی‌ن‌ا‌ن‌ی د‌ا پ‌ا‌س‌ا‌ر‌و ب‌ه‌ه‌ا‌ن‌ه ه‌ه‌ب‌ی‌ت.

ک‌ؤ‌ی پ‌ا‌س‌ا‌و‌ه‌ک‌ا‌ن (الأ‌ع‌ذ‌ا‌ر) س‌ی پ‌ؤ‌ل‌ن:

ی‌ه‌ک‌ه‌م: ب‌ی‌ر‌و‌ب‌ا‌و‌ه‌ر‌ی و‌ا ن‌ه‌ب‌ی‌ت ک‌ه‌پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌ر ﷺ ف‌ه‌ر‌م‌و ب‌ی‌ت‌ی.

د‌و‌ه‌م: ب‌ی‌ر‌و‌ب‌ا‌و‌ه‌ر‌ی و‌ا‌ن‌ه‌ب‌ی‌ت ئ‌ه‌و‌ گ‌و‌ت‌ه‌ی‌ه ی‌ا‌ئ‌ه‌و‌ ر‌ا‌ی‌ه م‌ه‌ب‌ه‌س‌ت‌ی ل‌ه‌و ک‌ی‌ش‌ه‌و ت‌ه‌ن‌گ‌ژ‌ه‌ی‌ه ب‌ی‌ت.

س‌ی‌ ی‌ه‌م: ب‌ی‌ر‌و‌ب‌ا‌و‌ه‌ر‌ی و‌ا‌ب‌ی‌ت ک‌ه‌ح‌و‌ک‌م‌ه‌ک‌ه‌ی ه‌ل‌و‌ه‌ش‌ا‌و‌ه‌ت‌ه‌و‌ه (م‌ن‌س‌و‌خ).

ن‌ا‌خ‌ر ئ‌ه‌و‌ا‌ن‌ه غ‌ه‌ز‌ل‌و ر‌ی‌ز‌و م‌ن‌ه‌ت‌ی‌ا‌ن ب‌ه‌س‌ر ئ‌ی‌م‌ه‌و‌ه ه‌ه‌ی‌ه، ب‌ه‌پ‌ی‌ش‌ب‌ر‌ک‌ی‌ ک‌ر‌د‌ن ب‌ؤ‌گ‌ه‌ی‌ا‌ن‌د‌ن‌و ر‌ا‌گ‌ه‌ی‌ا‌ن‌د‌ن‌ی ئ‌ه‌و‌ ب‌ه‌ر‌ن‌ا‌م‌ه‌ی ک‌ه‌پ‌ی‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌ر ﷺ پ‌ن‌ی ر‌ه‌و‌ا‌ن‌ه ک‌ر‌ا‌و‌ه ب‌و ئ‌ی‌م‌ه، ه‌ه‌ر‌و‌ه‌ه‌ا ر‌ه‌و‌ن ک‌ر‌د‌ن‌ه‌و‌ه‌و‌ه‌و‌ه‌و‌ه‌و‌ه‌ی ئ‌ه‌و‌ه‌ی ک‌ه‌ل‌ا‌ی ئ‌ی‌م‌ه‌ه‌و‌ن‌و ن‌ا‌ش‌ک‌ر‌ا ن‌ه‌ب‌و‌ه‌o، خ‌و‌ای گ‌ه‌و‌ر‌ه ئ‌ی‌ ی‌ا‌ن ر‌ا‌ز‌ی‌ه‌و‌ه‌و‌ه‌و‌ه‌و‌ه‌و‌ه‌o ن‌ه‌و‌ا‌ن‌ی‌ش ل‌ه‌خ‌و‌ا ر‌ا‌ز‌ی‌ن: ﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ س‌و‌ر‌ة‌ الح‌ش‌ر: (۱۰).

کەم کردنەوێ له پله‌پایه‌و توانای زانایان، به‌هۆی پودانی هه‌له‌یه‌کی تیکۆشانی (الإجتهادی) له‌هه‌ندیکیان‌ه‌وه، پێگه‌و پێیازی تازه‌گه‌ران و داھێنه‌ران (المبتدعة)ه، وه‌ نه‌خشه‌و پیلانی دوژمنانی ئوممه‌تی ئیسلامه، بۆ گومان و دو‌لی خستنه‌ ناو ئایینی ئیسلام، و دوژمنایه‌تی و دو‌ به‌ره‌کایه‌تی خستنه‌ نێوان موسلمانانه‌وه، وه‌ له‌ پێناو دا‌بران و دو‌ر خستنه‌وه‌ی پاشینه‌ی ئوممه‌تی ئیسلام له‌ پێشینه‌کانیان، وه‌ به‌لا‌و کردنه‌وه‌ی جیا‌و‌زی و لیك دا‌بران له‌ نێوان گه‌نج و لا‌وان و زانایانی ئه‌م ئوممه‌ته، هه‌روه‌کو ئیستا‌و له‌واقعی ئه‌م‌پروماندا ئه‌م راستیه‌ به‌چا‌و‌و به‌دیدێ خۆمان ده‌بینین، هه‌ندی له‌ قوتابیان و خوێندکاره‌ سه‌رتاییه‌کان له‌مه‌ بێدار بونه‌وه، ئه‌وانه‌ی که‌ پێز له‌ توانا و پله‌و پایه‌ی فیه‌ه‌زانان ده‌گرن، وه‌ توانا و بری فیه‌قی ئیسلامی زیاد ده‌کهن و هه‌ولی گه‌شه‌ سه‌ندن و پێش خستنی ده‌دن، بۆ خوێندن و توێژینه‌وه‌ له‌ فیه‌قی ئیسلامی تێده‌کۆشن، و سو‌د له‌ راست و هه‌قه‌کانی، شانازی و فه‌خر به‌ فیه‌قه‌وه‌ ده‌کهن، وه‌ پێز له‌ زانایانی خۆیان، به‌ پر‌وپا‌گه‌نده‌و دعا‌یه‌ی گوم‌رایانه‌و قین له‌ دلانه‌و فر‌و فی‌لۆ ته‌له‌که‌ بازی له‌ گه‌ل ئیسلام و موسلمانان و زانایانی به‌ پێزی ئیسلام نا‌کهن و خه‌نجه‌ر له‌ پشته‌وه‌ له‌ گرچ‌وی زانایان و موسلمانان ناسه‌روێنن. خودای گه‌وره‌ پشتیوان و سه‌رخه‌ره‌ (والله‌ الموفق).

دو‌رگای شه‌شهم

تازمه‌گه‌ری و داهینان (البدع)

ټهم به‌شانه‌ی خوارووه له‌خو ده‌گریت:

به‌شانه‌ی یه‌که‌م: پیناسه‌ی داهینان - جوړه‌کانی - حوکه‌کانی.

به‌شی دوهم: سه‌ره‌لانی داهینانه‌کان له‌ژبانی موسلماناندا، هوکاره‌کانی

که‌بونه هو‌ی سه‌ره‌لانیان.

به‌شی سی‌یم: هه‌لو‌یستی نوممه‌تی ئیسلامی له‌داهینه‌ران، وه‌مه‌نه‌جی ټه‌لی

سوننه‌ت و جه‌ماعت له‌به‌رپه‌رچ دانه‌وه‌یان.

به‌شی چواره‌م: قسه‌کردن له‌سه‌ر نمونه‌کانی داهینه‌راوه‌هاوچه‌رخه‌کان (البدع

المعاصرة): که‌بریتیه له‌مانه‌ی خواره:

١. ټاه‌نگ گپ‌ران به‌بو‌نه‌ی له‌دایک بونی پینه‌مبه‌ر ﷺ.

٢. به‌په‌رؤز دانانی شو‌ینه‌کان و شو‌ینه‌وارو مردوان و واته مه‌زارو پیر نه‌زرگه‌کان و

له‌م جوړانه.

٣. داهینانه‌کان له‌بوا‌ری به‌ندایه‌تیه‌کان و خو‌ن‌زیک‌کردنه‌وه له‌خو‌ای گه‌وره.

به شى يه كه م

پينا سهى داهيتان - جوړه كاني - جو كه كاني.

۱. پينا سهه كهى: داهيتان (البدعة) له زماندا:

له وشهى (البدع) وه رگير او، واته دروست كردن و داهيتان له سهر شيوه يه كه له پيشتر بونى نه بوييت به و ا تا يه كى تر داهيتانى سهره تايى، وه كه له م فرمايشتهى خواى گوره دا هاتوه: ﴿بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ (۳۱۸).

واته داهيتان له سهر وينه يه كه پيشتر وينهى نه بوييت و له نو يوه هيترا بيته دى، وه كه له م فرمايشتهى خواى گوره دا دهرده كه و يت: ﴿قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِّنَ الرُّسُلِ﴾ (۳۱۹). واته: من يه كه م كه س نيم كه په يامى خوام بؤ هات بيته خوارو يه كه م كه س نيم كه به پيغه مبه را يه تى نيردرا بم، نه وهى به شيوه يه پاده گه يه نم يه پام و ثابيني خوايه، به لكو چندان پيغه مبه رو په وانه كراوى تر له پيش مندا هاتون و هه مان په يامى خوايان به خه لكى سهرده مى خويان را گه ياندوه.

وه زور جار هه يه ده لئين: فلانه كه س شتيكى جوان و سه يري داهيتاوه، واته: به ريگه يه كه يابه شيوه يه كه هه تاكو نيستا نه و ريگه و شيوه يه كه س نه يگرتو ته به رو نه يزانيوه و په ي پى نه برده.

داهيتان نيش دابه ش دهبيت به سهر دو به شدا:

أ- داهيتان له داب و نهر ته كاندا (العاتاد): وه كه داهيتانى داهيتراوه تازو نو يكان، نه وه ش ريگه پيدراوه (المباحة)، چونكه بنه رت له داب و نهر يه كاندا ريگه پيدانه (الإباحة).

(۳۱۸) — سورة البقرة: (۱۱۷).

ب - واته: داهيتنرى ناسمانه كان و زهوى له نه بون و به بى نه وهى كه ره سه و ماده سه ره تاييه كاني هه بيت، عيمان عبدالعزير، ته فسيرى قورثانى پيرقوب ال ۱۶۴، وه رگير.

(۳۱۹) — سورة الأحقاف: (۹).

ب- داهینان له ئایندا: ئەم جۆره یان حەرامە و بە هیچ شیۆه یەك دروست نیە، چونکە بنەرەت لەم بوارەدا برانەووە و وەستانە واتە پێگە پێ نەدانە (التوقیف)، ئەو تە پیغەمبەر ﷺ فەرمویتە: {من أحدث فی أمرنا هذا ما لیس منه فھو رد} (٣٢٠).
 وە لە ڕیوایەتێکی تردا ھاتووە کە فەرمویتە: {من عمل عملاً لیس علیہ أمرنا فھو رد} (٣٢١).
 ٢- جۆرەکانی داهینان (أنواع البدع):

داهینان له ئایندا دو جۆرن:

جۆری یەكەم: داهینانی گفتاری بیروباوەری (بدعة قولیة اعتقادیة) ، وەكو وتارەکانی جەمعی و موعتەزیلە و شیعە پافزیەکان، و سەرتاپا گروپە سەرلێشێواو گومراکانی ترو بیر و باوەرەکانیان.

جۆری دوەم: داهینان لە بەندایەتییەکاندا (العبادات)، وەك بەندایەتی كردن بۆ خواى گەرە کە خواى گەرە شەریعیەتی پێ نەداییت و پێ ی پازی نەبیت، ئەمەش چەند بەشێکن: **بەشی یەكەم:** ئەو داتاشینە یە کە لە بنەرەتی بەندایەتی كردندا بێت: بەو هی جۆرە بەندایەتییە کە دابتاشیت کە شەریعی خوادا هیچ بنەما و بنەرەتییە نەبیت، وەك ئەو کە نوێتییەکى نامەشروع دابتاشیت، یاخود پۆزویەك دابھێنیت کە لە بنەرەتدا شەری نەبیت یاخود جۆرە جەژن و بۆنە یەکی ناشەری دابتاشیت کە لە ئاینی خوادا بونی نیە وەك جەژن و بۆنە و ئاھەنگی لە دایک بون و غەیری ئەوانەش.

بەشی دوەم: ئەو داهینان و داتاشینە یە کە زیادە یە و دەخړیتە سەر بەندایەتییە مەشروعەکان، وەك ئەو هی بۆ نمونە پکاتی پێنجەم بخاتە سەر نوێژی نیوەرۆیان عەسردا .
بەشی سێ یەم: وەك ئەو داهینانە ی کە لە سیفەتی ئەجمادانی بەندایەتی مەشروعدا بێت: وەك ئەو دی کە بەندایەتییە کە لە سەر شیۆه و سیفەتییە نامەشروع ئەجمادات، وەك ئەجمادانی ویرد و زیکرە مەشروعەکان بە دەنگی کۆمەڵی ئاوازدار واتە بە کۆرس، ھەر وھا

(٣٢٠) أ - رواه البخاري ومسلم.

ب - واتا کە یمان لە پیردودا نوسیووە - وەرگێژ.

(٣٢١) رواه البخاري ومسلم.

وہك توندو تىژى زۆرى لەخۆ كردن لەئەنجامدانى بەندايەت يەكان بەجۆرىك لەسنورى سوننەتى پىنغەمبەر ﷺ دەرجىت.

بەشى چوارەم: برىتية لەو داهيتان و داتاشينه كه پەيوەندە بەتايبەت كردنى كاتيك بۆ بەندايەت يە مەشروعەكان، كه شەرىعەتى خوا ئەو كاتەى تايبەت نەكردووە وەك تايبەت كردنى پۆزى نيوەى شەعبان و شەوەكەى بەپۆزۆ گرتن و شەو نوپۆز تيدا كردن واتە شەوەكەى زىندو بکەيتەو بەشەو نوپۆز تيدا كردن و پۆزەكەى بەپۆزۆ بيت، دەى بنەپەرت لەپۆزۆو شەو نوپۆزۆ زىندو كردنەوەى شەو مەشروعە واتە دروستە، وەلى تايبەت كردنەكەى بەكاتيك لەكاتەكان پيوستى بەسەلماندن و بەلگە هيتانەوە هەيه.

۳. حوكمى داهيتان و داتاشين (البدعة) لەئايىندا بەهەمو جۆرەكانىهوه:

هەمو داهيتانك لەئايىندا حەرامەو گومرايى و سەر ليشيوايى، بەگوپۆرەى فەرمودەى ﷺ: {وإياكم ومحدثات الأمور، فإن كل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة} (۳۲۲). (واتە: وريابن و زورتان ناگا لەخۆ بيت لەداهيتان و داتاشينى كارو كردهوەكان، چونكە هەمو تازەگەرى و داهيتانك داتاشينه (بدعة) وەهەمو داتاشينيكيش گومرايى و سەرلى تيك چوئە - وەرگپۆر - ، هەرەها بەگوپۆرەى فەرمودەى ﷺ: {من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد} (۳۲۳). وەلەپيوايەت يىكى تردا هاتووە {من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو رد} (۳۲۴). ئەم دو فەرمودەيه دەلالەت لەو دەكەن كە هەمو تازەگەرىك لەئايىندا داتاشين و داهيتانە، و هەمو داهيتانيكيش گومرايى و سەر ليشيوايى و بەرسەر چاوى خۆى دا دەدرىتەو، واتاى ئەمەش ئەو يە كە داهيتان و داتاشينهكان لەبەندايەت يەكان و كاربارە بپيوايەپەكاندا (العبادات والإعتقادات) حەرام و قەدەغەيه، ئەم حەرام يەش بەگوپۆرەى جۆرى داهيتانەكە دەگۆرپۆت وەك لەم پىز بەندىهى خوارەو دا گرديان دەكەينهوه:

۱- هەيانە كوفرى ناشكراو پونە (كفر صراح): وەكو سوپانەو بەدەورى گۆرەكان و نەزرگەو مەزارەكاندا بەنيازى خۆ نزيك كردنەو لەخاوەنەكانيان واتە ئەو مردووى وا

(۳۲۲) رواه الترمذي وقال: حديث حسن صحيح.

(۳۲۳) متفق عليه.

(۳۲۴) رواه مسلم.

تيايدا نيڙراوه، وه پيشكش ڪرڻي سهربرين و قورباني و نه زرهه کان بڙيان، ههروهه له بهر پارانه وهه و دوعا ڪرڻ له خواهه نه ڪانين، وه هانا بردن و پهنا بڙ بردن و مهدهد لي يان، ڪردنيان ههروهه وه ڪسه و گڙته و گفتاره ڪاني زندهه پروهه جهه ميهه ڪان و موعتهه زيله ڪان.

۲- داهيتان ههيه هڙڪاري ڪه له هڙڪاره ڪاني هاوبه شي دانان (الشرك)، وه ڪ خانو و بينا دروست ڪرڻ له سهر گڙو هه لبه ستن و گلڪڙ له سهر دروست ڪرڻ و نوڙ ڪرڻ و دوعا ڪرڻ له لاي گڙو پيرو چاڪه ڪان.

۳- داهيتان ههيه له نايين دهه چوني ڪي بيرو باوه ريهه (فسق اعتقادي): وه ڪ داتاشين و داهيتاني خه و راجه ڪان و قه دهه ريهه ڪان و مهه رجهه ئيه ڪان له گفتارو گڙته و بيرو باوه ريهه ڪانين ڪه پيڇه وانه بون له گه ل به لگه شهه ريهه ڪاندا.

۴- هه شيانه ڪه سهه رپيڇي و ياخي بونه (معصيه): وه ڪ داهيتان ياد داتاشيني ربهه نايه تي واته واز هيتان له ڙن هيتان و ميڙد ڪرڻ (التبتل) و بهه پڙو بون و وهستان له بهه خور، وه خور خه ساندن بهه نيازي برين و نه ماني ڙاره زوي جوت بون (شهوه الجماع) (۳۲۵).

* بيدار ڪرڻه وه: هه ڪه سيڪ داهيتان (بدعه) دابهه ش بڪات بڙ داهيتاني باشو و داهيتاني خراب، ڻه وه بهه هه لاهه داچوهه و پيڇه وانهي فسهه رمودهي پيڻغه مبهه رهه ﷺ ڪه فهرمويهه تي: {فان كل بدعه ضلالة} چونڪه پيڻغه مبهه رهه ﷺ ڪه مبهه ريهه بهه سهر هه مو داهيتانه ڪان (البدع) دا ڪردوهه ڪه گومرايي و سهر لي ٽيڪ چونه، ڪه چي ڻهه ميهه دهه لئ: هه مو بيدعهه ڪه گومرايي نيهه، بهه لڪو بيدعهه ڪه ههيه، الحافظ ابن رجب له (شرح الأربعين) دا گوتويهه تي: (فه رمودهي ﷺ {كل بدعه ضلالة} له (جوامع الكلم) هه و هه ڇه شتي ڪي لي دهه رناچيٽ، و بنهه ماو بنهه ريهه ٽيڪي زور گه ورهيه له بنهه ماو بنهه ريهه تهه ڪاني ڻايين، ڻهه مهه هاوواتاي ڻهه م فهرمودهي ﷺ ڪه فهرمويهه تي: {من أحدث في أمرنا ما ليس منه فهو رد} دهه ي هه ڪه سيڪ ڪاريڪ، شتيڪ دابهه پيٽي و بيداتهه پال ڻايين، و له ناييني شدا هه ڇه بنهه ماو بنهه ريهه ٽيڪي نهه بيٽ ڻهه وه بهه سهر سهر ي خوي دا دهه شڪيٽه وهه و گومراو سهه رليشيواو مال ويرانه، و ڻايين لي ي بي بهه ريهه و نهه سٽوپاڪه له ناستي دا، جائه و داتاشين و داهيتان و

(۳۲۵) برواٽه: الاعتصام للشاطي (۲/۳۷).

تازه گريه له مهسه له و كيشه بيروباوه په كاندا بيت، يا خود له كارو كرده وه و گوته و
گفتاره ديارو نادياره كاندا (الطاهرة والباطنة) بيت^(۳۲۶).

نه وانه هيچ به لگه و بيانويه كيان نيه كه داهيناني چاك (بدعة حسنة) هه بيت، ته نيا نه و
فرموده ي عمر^{رضي الله عنه} نه بيت كه له نويزي ته روايحا گوتويه تي: (نعمت البدعة هذه - چاكترين
داهينانيكه نه مه).

هه روه ها ده ليين: كه چه ندان شتي تر داهينراون و پيشينه كانيش ده نكيان نه كرده و پي
يان نخوش نه بوه، و پنه ي كوكرده وه ي قورنان له يه ك تاكه كتيبدا، هه روه ها نوسينه وه ي
فرموده و تو مار كردني.

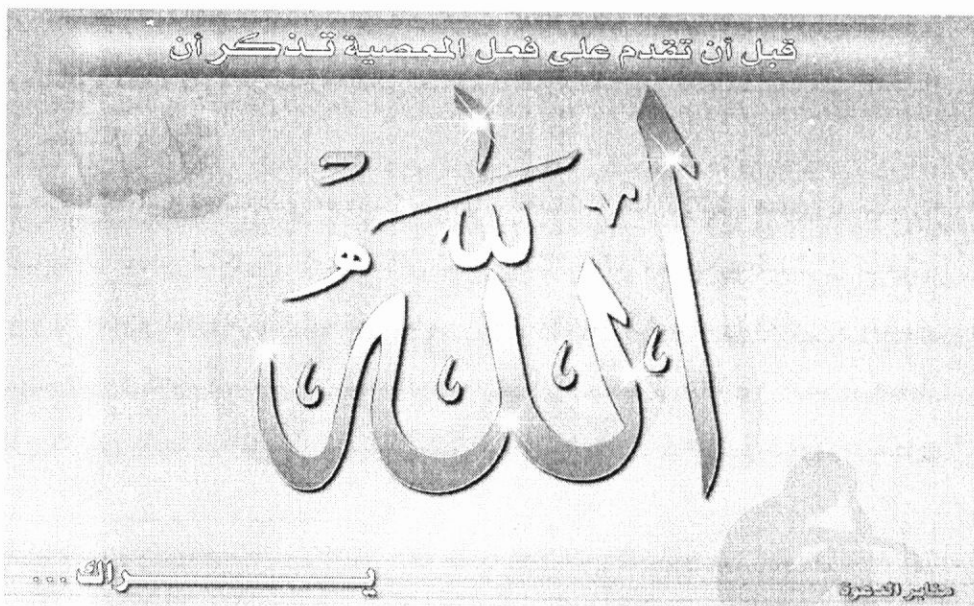
نيمه ش له ره لامي نه وانه دا ده ليين: نه و كارانه ي له شه رعا ده گو و پيشه و بنه ماو
بنه پتيكي هه بوه، و داهينراو و تازه گري نين، وه قسه ي عمر: (نعمت البدعة - چاكترين
داهينان) مه به ستي داهيناني زماني بوه نه ك شه رعي، هه ر شتيك له شه رعا ده گو و پيشه ي
هه بيت نه وه ده گه پيته وه سه ر نه و ده گو و پيشه و له و پيوه و چرؤ ده كات و ده ژيه ته وه.
نه گه ر گوترا: نه وه داهينانه، نه وه داهينانيكي زمانيه و شه رعي نيه، چونكه داهينان
له شه رعا هيچ ده گو و پيشه و بنه مايه كي نيه، وه كوكرده وه ي قورنانش له يه ك تاكه
كتيبدا ده گو و پيشه و بنه په و بنه ماي خوي له شه ريعه تا هه بو له سه ر نه و بنه ماو و ده گو
پيشه يه قورنانيان كوكرده وه له كتيبدا، چونكه پيغه مبه ر^{رضي الله عنه} فرماني ده كرد به
نوسينه وه ي قورنان، به لام نوسينه وه كه ي په رت و بلاو بو، هاوه لان^{رضي الله عنه} له مه سحه فا كو يان
كردنه وه بو پارستني قورنان له ون بون و تيدا چون.

وه نويزي ته راويح كاتي خوي پيغه مبه ر^{رضي الله عنه} شه وانه به هاوه له كاني ده كرد، وه له كو تايي
مانگدا نه ده چو خوي لي ده كيشانه وه له ترسي نه وه ي نه با دا نويزي ته راويح له سه ر
نوممه ته كه فه رز بكرت، وه هاوه لان^{رضي الله عنه} به رده و ام نويزي ته راويحيان به ته نياو
به په رته وازه يي ده كرد له ژياني پيغه مبه ر^{رضي الله عنه} داو له دواي وه فاتي پيغه مبه ريش، هه تاكو
نه و كاته ي كه عمر كوري خه تتاب له دواي يه ك نيمام كزي كردنه وه هه روه كو چون كاتي

(۳۲۶) جامع العلوم والحكم ص ۲۳۳.

خوی له دواى پیغمبره وه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به کومه لّ دهیان کرد، که واته نه مه ره گو پیشه یه کی له شه رعدا هه بو ودهاینراو نیه له ناین دا تایی ی بلی ی نه مه بیدعی چاکه .

هه روه ها نوسینه وه ی فرموده ش دیسان بنه ماوو بنه پرت و پیشه یه کی له شه رعدا هه بو، پیغمبره صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمانی به هه ندی له هاوه له کانی کرد که فرموده بنوسنه وه، کاتی که له م باره وه داواى لّ کرا، نه وه بو ابوهریره رضی الله عنه له سرده می پیغمبره صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده ی دنوسینه وه، به سیفه تیکی گشتی له کاتی پیغمبره صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دا به هانه ی نه نوسینه وه ی فرموده کانی نه وه بو له وه دترسان نه وه کوشتی تر له گه لّ قورئانی پیروزدا تیکه لّ بییت که به شیک نیه له قورئان، جاکاتی پیغمبره صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه ماو وه فاتی کرد ئیدی نه م برپو بیان و مه ترسیه ش نه ما، چونکه قورئان ئیدی ته واو بوو چیدی نایه ته خواره وه، و پیش وه فاتی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هه موی زه بت و ریخراو و مه ترسی نه ما، ئیدی نه مجار موسلمانان ده ستیان کرد به تومار کردن و نوسینه وه فرموده کان له ترسی تیدا چون و گوم بون و له ناوچون، خوی گه وره پاداشتی خیریان بداته وه له لایه ن ئیسلام و له موسلمانانه وه، که به پراستی کتیبه که ی خوا واته قورئانی پیروزو سوننه تی پیغمبره که ی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خویان پراست و له گه روی بی ئامانی له ناوچون و خراپه ی خراپه کاران و خیانه تی خیانه تکاران پاراستیان .



بهشی دوهم

سهره لډانی داتاشین و داهینانه کان له ژبانی موسلماناندا،

هوکاره کانی سهره لډانیان

۱- سهره لډانی داهینانه کان له ژبانی موسلماناندا، ئه مهش دو مه سه له ی له ژبیر دان:

مه سه له ی به که م: کاتی سهره لډانی داهینانه کان (البدع):

شیخی ئیسلام ابن تیمیة رحمه الله^(۳۲۷): گوتویه تی: بزانه که به گشتی داهینانه کان په یوه ستن به زانست و زانیاری و به ندایه تیه کان و له کۆتایی سهرده می جینشینه راشدینه کاند پویانداو سهریان ه لډا، هه روه ک چۆن پیغه مبه ر^ﷺ له ژبانی خوی دا ئه م هه واله ی راگه یاند که فه رمویه تی: {من یعش منکم، فسیری إختلافاً کثیراً، فعلیکم بسنی و سنتة الخلفاء الراشدین المهدیین} (۳۲۸). وهیه که مین داهینانیک که پوی دا داهینانی چاره نوس (القدر) و داهینانی دواخستن (الإرجاء)، و داهینانی شیعیه گریتی، و خه وارجه کان بو، کاتی په رته وازه یی و گروپ گروپی له دوا ی کوشتنی عثمان پوی دا داهینانی حه روریه تیش سهری ه لډا، هه روه ها له کۆتایی چاخی هاوه لاند، قه ده ری سهری ه لډا له کۆتای چاخی ابن عمر و ابن عباس جابرو وینه ی ئه وان له هاوه لان^ﷺ وه مه رجه ئه ش له نزیکه سهرده می ئه وان هه سهری ه لډا، به لام جه همیه ت له کۆتاییه کانی چهرخی شوین که وتوان له دوا ی مردنی عمر کوری عبدالعزیز سهریان ه لډا، وه پویایه ت کراوه که نه واته عمر عبدالعزیز ناگاداری له باره یان هه دابو، ئه وه بو سهره لډانی جه هم له خوراسانه وه و له جینشینایه تی هشام کوری عبدالملک دا بو.

ئاهم داهینانانه له سه ده ی دوه مددا سهریان ه لډا، و هاوه لانیس هه بون و مابون، به دلنیا ییه وه ئه وان ئینکاریان له خاوه نانی ئه م داهینانه کردوه به ره لستیان کردون، ئه مجار داتاشین و داهینانی گۆشه گیری یاپه ناگیری (الإعتزال) سهری ه لډا، و فیتنه و ناشوب و ناژاوه که وته نیوان موسلمانانه وه، و جیارایی و مهیل به لای داهینان و هه واو ئاره زو خوازی یهیدا بو، ئه مجار داهینانی سو فیه گریتیش (بدعة التصوف) له ولاره سهری

(۳۲۷) مجموع الفتاوی (۳۰۴/۱۰).

(۳۲۸) رواه أبو داود وألترمذی وقال: حدیث حسن صحیح.

قوت کردہ وہ، ہر وہا لہ دوا ی چہ رخہ بہ پڑو شکو دارہ کان دھینان و داتاشیتی دروست کردنی خانو و بینا لہ سر گڑہ کان پیدا بو، ئیدی بہم جوڑہ تاکات بہرہ وواتر دہ پڑیشٹ و لہ چہ رخہ شکو دارہ کان دور دہ کہوتہ وہ دھینانہ کان بی تام ترو پترو ہمہ چہ شنه تر دہ بون۔

مہ سہ لہ ی دوہم: شوینی سہر ہہ لدانی دھینانہ کان (مکان ظهور البدع):

ولآتانی ئیسلامی لہ سہر ہہ لدانی دھینراوہ کاندہ جیاوازن، شیخی ئیسلام ابن تیمیہ گوتویہ تی: (شارہ گورہ کان کہ ہا وہ لانی پیغہ مبرئ ﷺ لی نیشٹہ جئ بون، کہ بریتی بون لہ سہر چا وہ ی زانست و زانایان پینج شار یا پینج شوین بون: ہر دو حہرہ مہ کان، ہر دو عراقان واتہ ہر دو شاری بہ سرہ و کوفہ، و شام، کہ قوربان و فرمودہ، فیکہ و بہ ندایہ تہ و ہر کاروباریکی تری کہ پیوہندی بہ ئیسلاموہ ہہ بو لہ ویوہ دہر دہ چون و ہل دہ قولان، و ہہر لہ و ولاتانہ وہ دھینانہ بنہرہ تہ کان دہر چون و سہریان ہلدا، تہ نیا شاری مہ دینہ ی پیغہ مبرئ ﷺ نہ بیٹ، ئوہ تہ لہ کوفہ شیعہ و شیعہ گہریتی و ئیرجائی (الإرجاء) سہریان ہلدا، دواتریش بہ شوین و ولاتانی تردا بالو بوہ وہ، ہر لہ وی قہ دہری و موعتہ زیلہ و بہ ندایہ تہ فاسدو خراپہ کان سہریان ہلدا، و دویش بہ شوین و ولاتانی تردا بالو بوہ وہ، ہر وہا ولاتی شام بت پرستی (النصب) و قہ دہری تیدا ہہ بو، بہ لام جہمیت و جہمیتہ کان لہ ناوچہ ی خوراسان پیدا بوو شہرعیہ تی بہ دھینانہ کان دا۔

سہر ہہ لدان و پیدا بونی دھینانہ کان (البدع) بہ گوڑہ ی دوری لہ خانہ ی پیغہ مبرایہ تہ وہ بو، کاتی جیاواری و جودا خوازی لہ دوا ی کوشتنی عثمان سہری ہلدا دھینانی حروریہ تیش پیدا بو، بہ لام مہ دینہ ی پیغہ مبرئ ﷺ لہ دھینانہ پاریزاو بو، ہر چہ ندہ ہندی کہ سی شاراوہ و نادیار ی تیدا ہہ بون، کہ لای خہ لکی سوکو و ریسواو بودہ لہ و سہر شوپ بون، ئہ گہر کہ سانیکی قہ دہریشی تیدا بو بن بہ لام تیشکاو و بہ زیو کہ ساس و ریسوا بون، بہ پیچہ وانہ ی شیعہ و شیعہ گہریتی و ہر جہ ئیہ کان لہ کوفہ، و موعتہ زیلہ کان و دھینانی سو فیکہ گہریتی (النساک) لہ بہ سرہ، و ہنہ صہ بیہ کان لہ شام، کہ بہ ناشکرا کاریان دہ کرد، لہ فرمودہ ی راستداو لہ پیغہ مبرہ وہ ﷺ چہ سپا وہ کہ دہ جال ناچیتہ ناوشاری مہ دینہ وہ، زانست و ئیمان بہر دہ وام و دیار بو ہہ تاکو سہر دہمی ملک، کہ ئہ وان لہ ئہ ملی سہدہ ی چوارہم بون) ^{۳۲۹} (۱)۔

به‌لام سئ چ‌رخه زئ‌رین و شک‌واره‌کان له‌ناو شاری مه‌دینه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ هرگیز هیچ دانانیک‌ی به‌ناشکرای تیدا نه‌بو، و هرگیز هیچ داهینانیک له‌بنه‌ماو بنچینه‌ی نایندا روی نه‌داوه، هر وه‌کو چ‌ون له‌شارو له‌ولاتانی تردا روی داوه و سه‌ریان هه‌لداوه.

۲. هۆکارو پالنه‌ره‌کانی سه‌ر هه‌ل‌دانی داهینانه‌کان (البدع):

ئه‌وه‌ی که‌گومانی تیدا نیه ئه‌وه‌یه که‌ده‌ست گرتن به‌قورئان و سوننه‌ت تاکه‌ ریگه‌ی خ‌وپاریزیه له‌بیدعه‌و که‌وتنه ناوداهینان و گومرای‌ی و نابوتی یه‌کان، خ‌وای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ فَتَفْرَقَ بَكُمُ عَنْ سَبِيلِهِ﴾ سورة الأنعام: (۱۵۳).

پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئه‌مه‌ی بۆ پون کردوینه‌وه له‌وه‌رموده‌یه‌دا که‌ئین مسعود ﷺ بۆمانی ده‌گی‌ریته‌وه و ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خ‌وار ﷺ هیلکی راستی بۆ کیشاین و فه‌رموی: {هَذَا سَبِيلُ اللَّهِ - ئه‌مه‌ ریگه‌ی راستی خ‌وايه {ئه‌مجار چ‌ه‌ند هیلکی تری له‌راست و له‌چه‌پی ئه‌وه‌ هیله‌ راسته‌دا کیشان و فه‌رموی: {وهذه سُبُلٌ، على كل سبيل منها شيطان يدعو إليه - ئه‌مانه‌ش هه‌مویان کویره‌ پین، له‌سه‌ر هه‌ر ریگه‌یه‌ک شه‌یتانیک وه‌ستاوه و بانگه‌شه‌ی شوینکه‌وتن بۆ ئه‌وه‌ کویره‌ ریگه‌یه‌ی خ‌وی ده‌کات {ئه‌مجار ئه‌م نایه‌ته‌ پیرۆزه‌ی خ‌وینده‌وه: ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ فَتَفْرَقَ بَكُمُ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ (۳۳۰). سورة الأنعام: (۱۵۳).

ده‌ی هه‌ر که‌سیک پشت له‌قورئان و سوننه‌ت بکات، ئه‌وا ریگه‌ گومراو نابوته‌کان، و داهینان و تازه‌گه‌ریه‌کان ده‌ی‌قورنه‌وه و په‌له‌ی بۆ ده‌که‌ن و باوه‌شی بۆ ده‌گرنه‌وه و پیش‌په‌کی ی بۆ ده‌که‌ن.

هۆو هۆکاره‌کانی سه‌ر هه‌ل‌دان و په‌یدا بونی داهینان و تازه‌گه‌ریه‌کان

(البدع) له‌م چ‌ه‌ند کاروبارانیه‌ی خ‌واره‌وه‌دا گرد ده‌بنه‌وه:

۱- نه‌زانی و حالی نه‌بون له‌حوکه‌مانی ناین:

هه‌تا‌کو کات دریزتر ببیته‌وه واته‌ کات و سه‌رده‌مه‌کان به‌ره‌و پیشتر بپۆن و، خ‌ه‌لکی

له شویننه وارو کاریگریه تی په یامی خوا دور بکه ونه وه و له چرخي زېړینی سهرده می پیغه مبهری خوا علیه السلام دور بکه ونه وه، زانست و زانیاریه کان کم دهنه وه و بهره و کزی و سیس بون ده پوات و نه فامی و نه زانین بالی تاریک و ره شی خوئی به سهردا ده کیشیت، هره کو پیغه مبهری خو شه ویست علیه السلام نه هه واله ی پی راگه یاندوین که فهرمویه تی: ﴿من یعش منکم فیسری اختلافاً کثیراً﴾ (۳۳۱) (واته: هر که سیک له نیوه بژیته و بمینیت و ته مه نی باقی بیت پهرته وازی و جاوازی و جیاپاریه کی زور به چاوی خوئی ده بینیت - وهرگتی)، هره ها فهرمویه تی: ﴿إن الله لا یقبض العلم إنتزاعاً ینترعه من العباد، ولكن یقبض العلم بقبض العلماء، حتی إذا لم یبق عالماً اتخذ الناس رؤوساً جهالاً، فسئلوا فأفتوا بغير علم، فضلوا وأضلوا﴾ (۳۳۲). (واته: خوی گه وره زانست و زانیاری به کسر له بنده کانیه وه رانا کیشیته وه، به لکو زانست له بنده کانی ده کیشیته وه به کیشانه وهی زانایان واته به مردنی زانایان زانست و زانیاریه کانیش له گه لیاندا ده مریت و له کیس ده چیت، تابه جوریک وای لی دیت که تاکه زاناییه ک نامینیت، نه و کات خه لکی چه ندان سهری بؤگه ن و نه زان و نه فامیان له ناودا ده میننه وه و پرسیاریان لی ده کن نه و انیش بی زانست و زانیاری و نه زانی و نه شماره زایی وه لامیان ده دهنه وه، بؤخوشیان گومراو سهر لی شیتواو ده بن و خه لکیش گومراو سهر لی شیتواو ده کن چونکه به هله و نه زانی وه لامی پرسیاره کانی خه لکی ده دهنه وه و به نه زانی کاروباری موسلمانان هله ده سوپینن - وهرگتی).

هیچ شتیک به ربه ره کانی و به ره لستی داهینان و تازه گهریتی یه کان (البدع) ناکات و دوزمنی باوه کوشته یه تی ته نیاو ته نیا زانست و زانیاری و زانایانی به پیزی پاسته قینه و شماره زا نه بیت، جائه گهر زانست و زانیاری و زانایان نه مان و له بهرچا و ون بون، نه و گزپه پان بؤ نه و بیدعه و بیدعه کاریه بؤگه نه چول ده بیت و هله دهره خسیت و سهر قوت ده که نه وه و به ملو به ولادا بلاو دهنه وه و زور به خیرایی گه شه ده کن، نه هله و ده سته و گروپ و خانه واده کانیان چرؤ ده کن و ده که ونه گه شه کردن و چوست و چالاک ده بن و خیرا

(۳۳۱) من حدیث رواه أبو داود والترمذی وقال حدیث حسن صحیح.

(۳۳۲) جامع بیان العلم وفضله ابن عبدالبر (۱/۱۸۰).

دهکه ونه خو بؤ پر شتنی ژه هری بؤگه نیان به سره نایینی پیروزی نیسلا م و په یامه که ی خوا و به سره موسلماناندا.

ب - شوین که وتی هه او نارزه و نه کان :

هر که سیک پشستی له قورئان و سوننه کردو شوین هه او نارزه و نه کانی خو ی که وت وه لای بانگه وازی په یامبه ری خوا ناداته وه، هه روه کو خوا ی بالا ده ست و کار به چی ده فهرموی: ﴿فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِّنَ اللَّهِ﴾ سورة القصص: (۵۰). (واتا که ایمان له به شه کانی پاردودا نویسه وه رگی). هه روه ها خوا ی گوره ده فهرمویت: ﴿أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ { ۳۳۳ }.

(واته: نایا نه و که سه ت بینوه که له دنیا دا نه وه ی بی ری لئ ده کاته وه ته نیا خو ش گوزه رانی و پاباردنه و هه ر خریکی بن په و شتی و خراپه و خراپه کاریه و هه او نارزه و نه بؤگه نه کانی خو ی کردوته خوا ی خو ی و ده په رستی و جله وی خو ی دا وه ته ده ست نه فس و نارزه و نه کانی، خوا ی گوره ش له زانست و غیلمی نه زه لی خو یه وه ده زانیت که نه و که سه هه ر له سره بیباوه پی و سه رکه شی و مله و پی خو ی ده پوات و ده ست به ردراری ناییت، واته زانیویه تی که شایه نیه تی بؤیه خوا ی گوره موری دا وه له گوئ و له دلی له وه ی که تازه نیدی په ندو ناموزگاری و هه رگریت و تی را بمینیت و هوش و گوش به کار بهینیت و بگه پیته وه، هه روه ها په رده ی تاریک و په شی خستبیته سه ر چاوی له وه ی که تازه نیدی ریگی راستی پی بینیت، جاهه ر که سیک ناوا بیت خوا به و ده رده ی به ریت له سزای نه وه ی که خوا هه مو شتیکی بؤ پون کرده وه و قورئان و په یامبه ری بؤ نارده هه مو شتیکی تی گه یه نرا و پی ی گوترا که نه مه ریگی راستی خوابیه و به ره و به هشتت ده بات و نه مه ش ریگی چه وتی شه ی تانیه و به ره و دوزه خت ده بات ، نیدی ته نیا خو ی تاوانباره و خوا ش له توله ی سه رکه شی خو ی به م جوړه سزای ده بات، و به و جوړه ی لئ کرد نایا نیتر له خوا ی گوره به ولاره نیدی کی ی تری هه یه ری نومایی بکات و هیدایه تی بدات و کی هه یه بیجگه

له خوای پهروه ردگار بیخاته وه سهر پڼگه ی راستی خوایی؟! ! وه رگڼر، بهسود وه رگرتن له ته فسیری گواشه ن ب ۱۲۱۳. هروه ها له ته فسیری قورثانی پیرۆز له نویسی مامؤستا ملا عثمان عبدالعزیز ب ۱۲۱۳ (۱۴۴). دهی گومانی تیدا نیه که داهیتان و تازه گهریتی له ناییندا (البدع) ته نین و چین و دارپشتنی دهستی هه واو نارزه زوی بۆگه نی شوینکه وتوه.

ج - ده مارگیری و په یوه ست بون به راو بیرو بۆچونه کان و که سه گانه وه:

ده مارگیر بون و په یوه ست بون به راو بیرو بۆچونه کان و که سه کان ده بینه کۆسپ و ته گهره له نیتوان مرۆف و شوینکه وتنی به لگه شه رعیه کان و دۆزینه وه ی پڼگه ی راست و دۆزینه وه ی راستیه کان، خوای گهره ده فه رمویت: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا﴾ سورة البقرة: (۱۷۰). (واتاکه یمان له به شه کانی رابردودا نویسه - وه رگڼر).

دهی نه مه پیشه ی ده مارگیره کانی پۆژگاری نه مپۆمانه، له هندی له شوینکه وتوانی سۆفیگه ریتی و گۆر په رستان (المقبرین) نه گهر داوایان لی بکریت و پی یان بگوتیت: بابه وهرن شوین قورثان و سونته بکه ون و واز له پڼگه چه وت لاریکان بهینن، چونکه نه و پڼگه یه ی نیه گرتوتانه هه له یه و به ره و هیلاکتان ده بات، نه وان ته نگه تیله ده بن و خهریکه سینگه کورئی بیان گرت و ئیدی په نا ده به نه بهر به لگه هینانه وه به پپازو مه زه به کانیان، به شیخه کانیان و به باوک و باپیرانیان و نه و پڼگه ی که نه وان له سه ری ده رۆیشتن و ده تین بۆ گوايه نه وان هه مویان هه له و لاری بون!!!

د - خو جواندن به کافران:

نه م جوړه داهیتانه به هیژترین و قیزه ونترین داهیتانیکه که تی ی که وتون و تی ی ده که ون، هه روه که له فه رموده ی ابي واقد الیثی دا هاتوه که گوتویه تی: له گه ل پیغه مبه ری خوا ^ص بۆ حنین ده رچوین، ئیمه نه و کات تازه موسلمان بو بوین و نۆر دور نه که وتبینه وه له سه رده می کافریماندا، هاوبه ش په یدا که ران دره ختی تاوگیان (سدره) هه بو بۆی ده چه مانه وه و کرنوشیان بۆ ده بردو چه ک و چۆله کانیان پیدا هه ل ده ها وه سی له بهر به پیرۆز دانانی نه و دره خته و پی یان ده گوت: (ذات أنواط - پیدا هه لواسراو)، جابه لای نه و دره خته دا تی په رین و ئیمه ش گوتمان: نه ی په سولی خوا: تۆش ناوا

شتيکمان بؤ دابني يا شت پيدا هه لواسراويکمان بؤ دبنی هه روهک چون نه وانه شت پيدا هه لواسراوی خویان هه یه، پیغه مبه ر^ﷺ فرموی: {الله اکبر، إلهما السنن! قلتم - والذي نفسي بيده - كما قالت بنو إسرائيل لموسى: ﴿اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾ (٣٣٤). کتر کبئ سنن من قبلکم} (٣٣٥) (واته: نه وهی که گوتتان له یاساو ریساو پیازو باوه پرو نایینه کانن! سویندم به و که سهی که گیانی منی به دهسته - نه مه همان داواو هه مان قسه و هه لهی به ره ی ئیسرائیلیه کان بو که به موسایان و گوت و داوایان لی کرد، ﴿نه ی موسا توش په رستراویک بؤ نئیمه دهست نیشان بکه هه روه کو چون نه وانه په رستراویکیان هه یه و له گه ل خوادا ده پیه رستن، موسا پی ی گوتن: به راستی ئیوه که لیکی نه فام و نه زان و بی سه وادن﴾. ئیوه ش خه ریکه سواری پیچکه و یاساو ده ستوره کانی گه لانی پیش خوتان ده بن و چا و له و کافرو بیباوه پرو هاوه ل بؤ خوا دانه رانه ده کن. وه رگپی).

له م فرموده یه دا درده که ویت که: خو چواندن به کافران نه و سیفته بو که وای له به ره ی ئیسرائیلیه کان کرد که داوای نه و داواکاری و داخاویه پیس و بؤگه نه بکن، نه ویش نه وه بو داوایان له موسا (علیه السلام) کرد که په رستراویکیان بؤ دابنیت که له گه ل خوادا بیپه رستن، هه نه و فیکرو بؤچونه بؤگه نه ش بو وای له هه ندئ له هاوه لانی محمد^ﷺ کرد که داوای لی بکن که دره ختیکیان بؤ دهست نیشان بکات که جگه له خوا به پیروزی بزنان و شته کانی خویانی پيدا هه ل بهاوه سن و به نیازی نه وی که بزبان بیپاریزیت، نه مه ش هه مان واقعی نه مرویه، که زورینه ی موسلمانان نه مرؤ لاسایی کافران و هاوه ل دانه ران ده که نه وه له کاره هاویه ش دانان و کاره داهیتان و تازه گه ریه کانیاندا (البدع والشکیات) وه ک جه نه کانی له دایک بونه کان (الموالد)، ته رخان کردنی پوزان و هه فته کان بؤ کاره تاییه تیه کان (مخصصة)، وه ناهه نکه کان به بؤنه ئایینی و یاده وه ریه کان (الدینیه والذکریات)، وه دانان و چه سپ کردنی وینه و په یکه ره کان (التمائیل) ن وه چه سپ کردنی په یکه ره یاده وه ریه کان (التذکاریة)، وه به ریا کردنی شین و شه پوریه کان و پرسه کان، داهیتانه کانی (بدع) که په یوه نندن به ته رمه کان و مردوه کان، دروست کردنی خانو و هه لبه ستنی گورپه کان و، که لی کار و کرده وه و شتی تری له م جورانه.

(٣٣٤) الأعراف: ١٣٨.

(٣٣٥) رواه الترمذي وسجحه.

بہشی سی یم

ہہ ٹوئستی ٹومہتی ئیسلامی لہ بہرامبہر داہینہران، ومہنہجی ٹہہلی

سوننہتو و جماعت لہ بہر پەرچ دانہوہیاندا.

۱۔ ہہ ٹوئستی ٹہہلی سوننہت و جماعت لہ بہرامبہر داہینہران (المبتدعہ):

تاكو ئیستاش بہردہوام ٹہہلی سوننہتو و جماعت بہر پەرچی داہینہران دہدہنہوہ، نارہزایی دہردہبہن لہ بہرامبہر ٹہو کاری داہینان و تازہ گریہ قیزہونہ کہ ٹہنجامی دہدہن، و ہہمیشہ نامؤژگاریان دہکن و قہدہغہیان دہکن لہ ٹہنجامدانیان و دہیانگیزنہوہ لہو خراپہ کاریہ، ٹہمش چہندان نمونہ لہم ہوارہوہ:

(أ) لہ أم الدرداء وہ کہ گوتویہتی: أبو الدرداء بہ توریبیہوہ ہاتہ لام، پیم گوت: ٹہوہ چیتہ؟ گوتی: (والله من شئتک لہ بارہی ٹہوانہوہ لہ کاری محمد نازنم تہنیا ٹہوہ نہ بی ٹہوان ہر ہہمویان نوئژ دہکن و نوئژکارن) (۳۳۶).

(ب) لہ عمر کورپی یسی وہدہ گیزنہوہ کہ گوتویہتی: (من گویم لہ باوکم بو ٹہویش لہ باوکیہوہ کہ گوتویہتی: ئیمہ لہ بہر دہرگای عبداللہ کورپی مسعود لہ پیش نوئژی نیوہ پؤدا دانیشتبوین، کہ ہاتہ دہرہوہ لہ گالی دا بہ پییان بو مزگوت دہر پؤیشتمین، أبو موسی الأشعري ہات بو لامان، و گوتی: ئایا أبو عبدالرحمن ہیشتا نہ ہاتوتہ بو لاتان؟ گوتمان: نہ خیر، ئیدی لہ گہ لمان دانیشت ہہ تاکو ہاتہ دہر، جاکاتی ہاتہ دہر ہہ مومان لہ بہری ہہ ستاین، گوتی: ٹہی أبا عبدالرحمن، من پیشتر لہ مزگوتہ و تدا کاریک، شتیکم چاو پی کہوت کہ بہ دلہ نہ بوو بہ دلہ نہ بو (أنکرتہ) وہ ہیچ شتیکم نہ دی - سو پاس بو خوا - لہ چاکہ و خیر بہ ولوہ، گوتی: چی بو ٹہوہی دیتت؟ گوتی: ٹہ گہر بڑیہیت و تہمہنت باقی بیت دہ بیینی، ٹہ مجار گوتی: لہو مزگوتہ دا بینیم گہ لیک یا گروپ و کومہ لیک بہ زنجیرہ دانیشت ہون و چاوہ پروانی نوئژبان دہ کرد، لہ ہر زنجیرہ یہ کدا کہ سیک ہہ بو، ٹہوانیش ہہمویان وردہ بہردیان لہ چنگدا بو پی ی دہ گوتن: سہد جار (اللہ اکبر) بکن، ٹہوانیش دہستیان دہ کرد بہ (اللہ اکبر) کردن تاسہد جارہ کہ تہواو دہبو، ٹہ مجار پی ی دہ گوتنہوہ

سەد جار (لا إله إلا الله) بکەن، ئەوانیش سەد جار (لا إله إلا الله) یان دەکرد، ئەمجار پێی دەگوئن: سەد جار (سبحان الله) بکەن، ئەوانیش سەد جار (سبحان الله) یان دەکرد، ئەمجار آبا عبدالرحمن گوتی: باشە تو چیت پێ گوتن؟ گوتی: من هیچ پێ نەگوئن تا پرسیار لەتو دەکەم و چاوەڕوانی رای تو بوم، یا چاوەڕوانی فرمانی تو بوم، آبا عبدالرحمن گوتی: تو فرمانت پێ نەکردن جاری ئێوە گوناح و تاوان و خراپەکانی خۆتان بژماردا، و مسۆگەری و گرتنتی ئێوەشت دابانایە کە دُنیا بن هەرگیز هیچ شتێک لە چاکەکانیان لای خوا گوم نابێت و مەترسی ئێوە یان نەبێت؟

ئەمجار پۆیشت و ئێمەش لە گەلی دا پۆیشتین، هەتا کو هاتە لای زنجیرە بەک لە و زنجیرانە، لە سەریان وەستاو گوتی: ئێوە چی یە کە دەتان بینم دەیکەن و ئەنجامی دەدەن، ئەدی ئێوە چی یە لە دەستان دایە؟ گوتیان: ئەی باوکی عبدالرحمن، ئێوە وردە بەردن و تەسبیحاتیان پێ دەکەین واتە (الله أكبر، و لا إله إلا الله، و سبحان الله، والحمد لله) پێ دەژمێرین. گوتی: دەی ئێوە گوناح و تاوان و خراپەکانی خۆتان بژمێرن و بزانن چیتان کردووە، من مسۆگەری و گرتنتیتان دەدەم و دُنیا تان دەکەم کە هیچ شتێک لە چاکە کانتان لای خوا گوم نابێت و دەیبیننەو، هاوار بۆ ئێوە ئەی ئوممەتی محمد، چی بو وازو بە هیلاکی بردن، ئائەمە هاو لە پێغەمبەرن کە هێشتا هەر ماون و ژۆن (متوافرون)، و ئەمەش جەگانی پێغەمبەر ﷺ هێشتا کۆن نەبون، و ئەمەش قاپ و قاچاغەکانی هێشتا نەشکان، سویندم بەو کەسە کە گیانی منی بە دەستە: ئێوە ئیستا بەم کارەتان لە سەر پێبازو ئایینێکن گواوە لە ئایین و پێبازی عەمدا باشتر و راستر، بە واتایەکی تر ئێوە وا خەریکە دەرگاکی گومراپی و سەر لێ تێک چون دەکەنەو. گوتیان: والله ئەی باوکی عبدالرحمن، هیچ مەبەستێکمان نیە تەنیا چاکە و خێر نەبێت، گوتی: ئەی نازانن چەندان کەس کە مەبەستیان چاکە و خێر بوە لە کارەکانیاندا بەلام نەیان پێکاوە! پێغەمبەری خوا ﷺ پێمانی فەرماوە گەلێک یان کەسان و دەستە و کۆمەلانیک هەن قورئان دەخوینن بەلام لە گویکانیان تێ ناپەریت واتە لێ یان وەرناگیریت، سویند (أیم) بەخوا نازانم لەوانە ئێوانە زۆریە یان لە ئێوە بن، ئەوجار لە لایان پۆیشت. عمرو کوپی سلمة گوتی: لە پۆزی نەهەرەواندا بینمان ئێوانە هەمویان لە گەل خەوارجەکاندا تێ یان دەسەرەواندین (بطاعوننا) (٣٢٧).

(ج) پياويڪ هاته لای مالڪ کوپری انس - رحمہ اللہ - وگوتی: له کوپي نبحرام بيهستم؟ گوتی: له شویني نبحرام بهستن که پیغه مبهري خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بوی دست نیشان کردوين نبحرام بيهسته، پياوه که گوتی: نه دی نه گهر له دور تری نه شوینه نبحرامم بهستبيث، مالڪ گوتی: وای نازانم، گوتی: چ له وه ده ترسی؟ گوتی: له فیتنه ایت ده ترسم، گوتی: چاچ فیتنه یه که ده بیني له وه دا که کاری خيرو چاک پتر بکريت؟ مالڪ گوتی: خواي به رزو بی هاوتا ده فهرموی: ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ (۳۳۸)، (واته: ناگادارو وریای نه و که سانه بکه وه که بی فرمانی و سه رپیچی و بی گوئی پیغه مبهري ده که ن که له وانه یه هر له دنیا دا توشی به لاو ناخوشی یان بکات یا خود له پوژی دواپی دا توشی نازارو نه شکه نه یه کی زور توندو تیزو به سوئی یان بکات . وهرگیڙ). نه دی چ فیتنه و ناشوبیڪ له وه گوره تره که تق به که یفی خوت و به ناره زوی خوت خيرو چا که یه که دست نیشان و تاییه ت بکه یه ت دای بهینیت که پیغه مبهري خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده دست نیشان و تاییه تی نه کرد بیت بؤ موسلمانان و فرمانی خوا و پیغه مبهري صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خواي له سهر نه بیت) (۳۳۹).

نه م نمونه یه، هه تاکو نیستاش سوپاس بؤ خواي گوره زانایان له پوی داهینتہ راندا (المبتدعة) له هه موکات و زهمینه یه کدا به کاری دهینن.

۲- پهیره و پروگرامی (منهج) له هلی سوننه ت و جماعت له بهر بهرچ دانده وی له هلی داهینان (البدع):

پهیره و پروگرامی نه وان له م بواره دا له قورثان و سوننه ت داپیژراوه، که بریتیه له پهیره و پروگرامی کی سه لمینتہ و رازی به خش و ده مکوتکه رو قسه پرو به هانه بر، که هه مو گومانیکي داهینتہ ران پده ده که نه وه و هه لده وه شینیتته وه، له قورثان و سوننه ت رینومایی ده که نه و پیشه نگی و چاوساگی ده که ن له سهر واجب بون و پابه ند بون و ده ست گرتن به سوننه ته وه، وقه ده غه کردن و بهرگرتن له داهینان و تازه گه ریه کان (البدع و المحدثات)، و له م بواره دا گه لی کتیب و چاپکراویان بلاو کردوته وه، وه له کتیب و چاپکراوه بیروباوه ریه کانی (العقیده) خویاندا به ریه رچی شیعہ کان و خوارجه کان و جه همیه کان و موخته زیله کان و نه شعهریه کانیا ن داوه ته وه، له وتارو نویسانه داهینانیه کانیا ن که له بواری بنه پده ته کانی بیروباوه رو نیماندا، کتیب و چاپکراو

(۳۳۸) سورة النور: (۶۳).

(۳۳۹) أبو شامة له کتیب (البعث علی انکار الحوادث) دا ناما زه ی بی کروده و له ابي بکر الخلال پاگواستوه.

که لیکي تاییه تیان له م بواره دا داناوه واته نویسوه، هروه کو ئیمامی أحمد (کتاب الردی له سر جه همیه کان نویسوه، هروه ها بیجگه له ئیمامی أحمد پیشه واکانی تر کتیب و چاپکراویان له م بواره دا نویسوه وهک عثمان کورپی سعید الدارمی، هروه کو له کتیبه کانی شیخی ئیسلام ابن تیمیه و قوتاییه که ی ابن القیم، و شیخ محمد کورپی عبدالرهاب، وغیری نه وانیش که بهرپه رچی نه و گروپو دهسته داهینه رو بیدعه چی و گورپه رستان و سوفیه کانیان داوه ته وه، به لام کتیبه کانی تاییه ت بهرپه رچ دانه وه ی نه هلی بیدعه نویساون گه لیک زورن، له وانه بۆ نمونه له کتیب و چاپکراوه کۆنه کان له م چند خالانه ی خواره وه دا گردیان ده که ی نه وه:

۱. کتیبی (الإعتصام) له نویسینی ئیمامی الشاطبی.
 ۲. کتیبی (إقتضاء الصراط المستقیم) له نویسینی شیخی ئیسلام (ابن تیمیه)، که تاییدا به شیخی زوری بۆ بهرپه رچ دانه وه ی داهینه ران و تازه گه ری خوازان ته رخان کردوه.
 ۳. کتیبی (إنکار الحوادث والبدع) له نویسینی ابی شامة.
 ۴. کتیبی (الحوادث والبدع) له نویسینی طرطوشی.
 ۵. کتیبی (الباعث علی إنکار البدع والحوادث) له نویسینی ابی شامة.
- * وه کتیب و چاپکراوه هاوچه رخنه کان له م ریز به ندیه ی خواره وه دا ده گوشین:
۱. کتیبی (الإبداع فی مضار الإبتداع) له نویسینی شیخ علي محفوظ.
 ۲. کتیبی (السنن والمبتدعات المتعلقة بالأذکار والصلوات) له نویسینی شیخ محمد کورپی أحمد الشقيري الحوامدي.
 ۳. نامیلکه ی (التحذیر من البدع) له نویسینی شیخ عبدالعزيز بن باز.
- هه تا کو ئیستاش زانیانی موسلمانان - سوپاس و ستایش بۆ خوی گه وره - داهینان و تازه گه ریه کان (البدع) وه لا ده نین زور پقیان لئ ده بیته وه و بهرپه رچی داهینه ران و تازه گه رخوازان (المبتدعة) ده دنه وه له میانه ی پۆژنامه کان و گوڤاره کان و ئیستگه و رادیو ده نگه کان و وتاره کانی پۆژانی هینی و موازه ره کان و کورپو کۆبونه وه و لیدوانه کان، که به راستی شوینه وارو کاریگه ریه کی یه کجار زوریان هه بوه و هیه له وریا کردنه وه و هوشیار کردنه وه و به ناگا هاتنه وه ی موسلمانان، و کتایی پی هیتان و ده ست گرتن به سر داهینان و تازه گه ریه کاند، بی ده نگ کردن و ده مکوت کردنه وه ی داهینه ران (المبتدعین).

بهشی چوارهم

رونکردنه وی نمونه کانی داهینراوه هاوچهرخه کان(البدع

المعاصرة):

ئهم لقهش ئهم به شانەى خواره وه له خو ده گرتت:

۱ - ئاههنگ گێران به بۆنهى له دايك بونى پيغه مبه ﷺ.

2 - به پيرۆز دانانى شوينه كان و شوينه وارو مردوان و واته مه زارو پيرو نه زرگه كان و له م جوړانه.

۳ - داهيتانه كان له بواری به نديايه تيه كان و خو نزيك كردنه وه له خواى گوره.

داهيتانه هاوچهرخه كان گه ليك زۆرن به هوى تى پر بونى كات و دور كه وتنه وه له چهرخى زيرينى سه رده مى پيغه مبه ﷺ، و به هوى كه م زانستيه وه كه مه به ست له زانست و زانبارى ئايينى ئيسلام و شه ريعه تى خوايه، وه زۆرى بانگ شه كارانى داهيتان و سه رپيچى و ياخى بونه كان (البدع و المخالفات)، ته نينه وه و ته شه نه كردنى خو چواندن به كافران له خو و په وشت و نه ريت و ئاكاره كانيان به پشت پاستى فه رموده ﷺ: {لتبعن سنن من كان قبلكم} (٢٤)

۱. ئاههنگ گێران به بۆنهى له دايك بونى پيغه مبه ﷺ:

ئهمهش خو چواندنه به گاوره كان (النصارى) له كارتيكدا كه پى ي ده گوتريت ئاههنگ گېران به بۆنهى له دايك بونى مه سيح، ئيدى موسلمانە نه فامه كان، ياخود زانا گومراو سه ر لى تي كچه كان له مانگى په بيهى يه كه م ياله مانگه كانى تردا له هه مو سالتيكدا به بۆنهى له دايك بونى پيغه مبه ﷺ يادى ده كه نه وه. جاهه يانه له مزگه وته كاندا ئاههنگى بو ده گيړن، وه هه يانه له ماله كاندا ئاههنگى بو ساز ده كن، ياخود له هه ر شوپيئىكى تر بيت بو ئه و مه به سته ئاههنگ ده گيړن، خه لكانىكى زۆريش له خه لكى ساده و په شوكى لى ي گردو كو ده بنه وه، ئهم كاره ئه نجام ده دن به چاو كردن له گاوره كان له داهيتان و داتاشينى ئاههنگيان به بۆنهى له دايك بونى مه سيح - سه لامى خواى له سه ر بيت، وه به زۆرى وايه كه ئهم ئاههنگ گيړانه سه ربارى ئه وهى كه كارتيكى داهيتراوو تازه يه له ئاييندا، و خو

(٢٤) رواه الترمذى وصححه.

چواندنه به گاوره کان، بئ بهش نیه له بونی هاویه شی دانان و شتی خراب و گوناح کردن، وه ک وتن و تیدا خویندنه وهی هؤنراوهی جامی (انشاد القصائدی) که پریه تی له زیده په وهی و پئی پاکیشان پتر له بهر له مافی پیغه مبه ﷺ بۆ پله یه ک زۆر سه رو تر له پله و ناستی پیغه مبه ﷺ که بریتیه له دوعا و داوا کردن له پیغه مبه ﷺ پارانه وه به غهیری خوای گه وره، هانا و په نا بۆ بردنی، نه وه ته پیغه مبه ﷺ که ده غه ی زیده په وهی و پئی لی هه لکیشان له مه دح و وه سفی نه ودا؛ فه رمویه تی : { لا تطرونی کما أطرت النصارى ابن مریم، إنما أنا عبد، فقولوا: عبدالله ورسوله }^(۳۱). (واته: زیده په وهی له مه دح و وه سفی مندا مه که ن نه وه نده م بهرز مه که نه هه روه کو چۆن گا وره کان کوی مه ریه میان بهرز کرده وه و زیده په ویان تیدا کرد، به لکو منیش وه ک نیوه به نده یه کی خوام، پیم بلین به نده ی خوا و پیغه مبه ری خوا. وه گیتی). گومانی تیدا که تیکه لاوی پیاوو ئافره تان و بئ په وشتی تیدا پو ده دات و ماده سه رخۆشکه ره کان و غهیری نه وان ه شی تیدا ده رده که ن و ده خورین و ده خورینه وه .

(الأطراء) واته: زیده په وهی پئی تی په پاندن له سنور له مه دح کردن و وه سف کردن، وه له وانیه بپرواشیان و ابیت که پیغه مبه ﷺ له و ئاهه نگه یاندا ئاماده ده بییت، وه له خرابیه کانی نه وه یه که هاو پئی له گه ل نه و ئاهه نگانه دا سرودی کۆرسی ئاوازدارو ته پل لیدان، و غهیری نه وان ه شی له کاری ویردو زیکره سو فیه داهینراوه کانی تیدا ساز ده کریت و ده گوترین، هه روه ها تیکه لی پیاوان و ئافره تان، که ده بیته هۆی پودانی فیتنه و ئاشوب که لیک، و به ره و پو دانی خرابه و خرابه کاری سه رده کیشیت، ده ی خو ئه گه ر ئه م ئاهه نگه هه مو ئه م شتانه شی تیدا نه بییت که باس کران، ته نیا کۆبونه وه و گرد بونه وه ی خه لکی و نان خواردن و ده ر بپینی خو شی و شادی بییت - هه روه کو ده لئین -، خو هه ر داهینراویکی تازه یه (بدعة محدثة) (هه مو کاریکی تازه له ئاییندا داهینانه، هه مو داهینانیکیش گومپایی و سه ر لیشیواویه)، هه روه ها هۆکاریکه بۆ گه شه کردن و پتوه چون، و نه وه پو ده دات که له ئاهه نگه کانی تر دا پو ده دات له خرابه و خرابه کاری و سه رپنجی و یاخی بونی خوا.

(۳۱) رواه الشيخان.

وہ گوتمان: ئەمە بیدعە، چونکہ ئەلە قورئان و لەسوننە تداو ئەلە کاری پێشینیە چاک و لەچەرخبە باش و سەرورەکاندا هیچ رەگ و پێشە و بنەمایەکی نیە، بەلکو لەم دواییانە داو لەچەرخی چوارەمی کۆچی دا داتاشراو و هینراو تە ناوئایینەو، فاطمە شیعەکان دایان هینا و دایان تاشی و خستیانە ناو ئایینی پیرۆزی ئیسلامەو، ئیمامی أبو حفص تاج الدین — رحمه الله گوتویەتی: (لەدوای ئەمە: پرسباری کۆمەڵیک لە پیرۆزبایی کاران لەو گرد بونەو و کۆبونەوانە ی کە هەندێ لەخەلکی لەمانگی رەبیبی یەکەمادا سازو ئەنجامی دەدەن، کە ناویان لێ ناوہ یادی لەدایک بون (المولد) دو بارە و چەند بارە بونەو، ئایا هیچ بنەرەت و بنەمایەکی لەئاییندا هەیە؟ کەو لەمێکی راست و رەوان و پونیان لەم بارەو دەویست، هەر وہا رۆنکردنەو یەکی دیاریکراو و تاییەت دەربارە ی ئەو بۆنە یان دەخواست، منیش گوتم - پشت بەخوێ:

نەم زانیوہ کە ئەم ئاھەنگی یادی لەدایک بونە هیچ بنەرەت و بنەمایەکی لەقورئان و سوننە تدا هەبێت، هەر وہا کار پێ کردنی لە هیچ زانایەک لە زانا بپروا پیکراوہ کانی ئوممەتی ئیسلامی، ئەوانە ی کە پێشەنگ و رابەر بون لەم ئایینە دا، و دەست گرتو بون بە زانست و زانیاریەکان و شوینە وارەکانی پێش خۆیان رانەگۆیزراو و ئەمە یان بە ئیمە نەگوتو، بەلکو کاریکی تازە ی و باتلخوازەکان دایان تاشیو و واتە بیدعە، و هەوا و ئارەزو بازە چلێس و کاسە لێسەکان وە ک هۆکاریک بۆ خواردنی مائی خەلکی سادە و ساویلکە بەناھق بە کاریان هیناوە (۳۴۲).

شیخی ئیسلام ابن تیمیہ رحمه الله گوتویەتی: (وہەر وہا ئەو ی کە هەندێ لەخەلکی دای دەهینن و دای دەتاشن، یان خۆچوندان و لاسایی کردنەو و چا و کردنە لەگاوەکان لەیادی لەدایک بونی عیسا علیہ السلام، وە یان خۆشەویستیە بۆ پیغەمبەر ﷺ و بەگەر وە دانانی... لەدانانی پۆژی لەدایک بونی پیغەمبەر ﷺ بەجەژن و یاد کردنەو و ئاھەنگ تیدا گێرانی، لەگەڵ جیاوازی و جیا رایی موسلمانان لە پۆژی لەدایک بونی دا) واتە: زانایانی ئیسلام هەتا کو لە دەست نیشان کردن و چەسپاندنی پۆژی لەدایک بونە کەشی دا جیاپاران

(۳۴۲) رسالة المررد في عمل المرلد.

به ته وای رون نیه و نه چه سپاوه ، چاچ جای شه وهی هه تا کو شه و پوژده بکن به جه ژنو و یاد کردنه وه و ناهه نگو به زم تیدا گپران و داهینانی سهدان کارو کرده وهی هه و او ناره زو بازی له و پوژده داهینزاوو داتا شراوه دا یان پوژده که ی تاییهت بکن به تیدا به پوژو بون وزیندو کردنه وهی شه وه که ی به عیبادت کردن که خه لکیکی زوریان پی چه واشه کرده و به ته وای ده قیان پیوه گرتوه و تازه ئیدی زور به زه حمت تیده گنو له میشکی یان دیته دهر گویه خوی گوره لی یان وهرده گریت پاداشتیان ده داته وه، نه خیر به پیچه وانه وه له بری شه وهی بجیته به هشت ده بی بجیته ناو ناگری دوزه خ به پی ی فرموده که ی پیغه مبه علیه السلام که فرمویه تی: { کل بدعة ضلالة و کل ضلالة فی النار } - وه رگپی، شه کاره پیشینه کان علیه السلام نه یان کرده، جائه گره شه چاکه و خیریکی کاکله و راست بایه، شه وه پیشینه کان علیه السلام له ئیمه له پیشتر و شایسته تر بون که شه و کاره شه انجام بدن، خو شه وان له ئیمه پتر پیغه مبه ریان علیه السلام خوشتر ده ویست و له ئیمه پتر پزیان ده گرت، وه شه وان له ئیمه سور تر بون بو کردنی کاری خیر و چاکه، شه دی بو شه وان نه یان کرد؟ ناخر خوشه ویستی و ریز گرتن بو پیغه مبه علیه السلام به و جوره کاره خرابانه دهر نابردیت، نه خیر به لکو دهر برینی ریزو خوشه ویستی بو پیغه مبه علیه السلام به شوین که وتن و گوی رایه لی و جی به جی کردنی فرمانه کانی و زیندو کرده وهی سوننه ته کانی به په نهانی و به ناشکرا ده بیت، هه روه ها بلاو کرده وه و پاگه یان دنی شه و په یامه ی که پی ی په وانه کراوه، هه روه ها تیکوشان له و پیتاوه دا به دل و به دست و به زمان، ناهه مه ریبازو رپره وی پابردوانه و اته پیشینه سه ره تا کانمان له کلوج کاران و پشتیوانان و شه وانه شی که به چاکه شوینیان که وتون و شوین پی یان هه ل گرتونه وه) (۲۴۳) . . ته و او بو قسه کانی شیخی ئیسلام ابن تیمیه رحمه الله به هندی کوزت کرده وه .

هه روه ها له ئینکار کردن و به رپه رچ دانه وهی شه داهینانه (البدعة) یه دا زوریک له کتیبو نامیلکه کان کون و نوی دانراون، شه داهینانه سه رباری شه وهی که بیدعه و خوچواندنه، ده بیته شه گری سه ره لدان و به ریا کردنی چندان ناهه نگو یاده وه ری تری وه ک یادی

(۲۴۳) إقتضاء الصراط المستقیم (۲/ ۶۱۵) به ته حقیق کردن و پیداجونه وهی دکتر ناصر العقل.

له دایک بونی پباو چاکان و وهلیه کان و شیخه کان و سه رکرده و بهر پر سه کان (هه تاکو گپړانی ئاهه نگه یادی له دایک بونی هه مو که سیلک و شیرینی و شه کراو خوا خوار دنه وه له هه مو خانه واده یه ک له هه مو مالتکدا به بۆنه ی له دایک بونی کوره که یان یان کچه که یان هه روه کو له پۆژگاری ئه مرقماندا به چاوی سه ری خۆمان ده بیینین. وه رگپێ، ده ی ئه م کاره قیزه ونه ده بیته ئه گه ری کردنه وه ی ده رگا کانی شه رگه ل و خراپ گه لیکی زۆر له ناو موسلماناندا (۳۴۴).

(۳۴۴) به داخه وه هه مو سائیک و پیرای هۆشیار کردنه وه ی کۆمه لانی خه لگی موسلمانان له لایه ن زۆرک له زانا پایه به رزو بانگه شه کارانی به پیزی پێگه ی پسته قینه ی خوایی واته قورشان و سوننه ت له بهرنامه و شه ریه تی خوا که یشتو له م بواره و له گشت بواره کانی تری شه ریه تی خوا، که چی موسلمانان به عوام و ناعه و اماه کانیشه وه سالانه یادی ئه و پۆژی به ناو له دایک بونه واته ۱۲ په بیعی یه که مده که نه وه، هه روه ک چۆن فیز کراون و له سه ر ئه م بیدعه خراپه راهینراون و ده قیان پێوه گرتوه و به هیچ شه یوه یه ک ده ست بهرداری نابن و وازی ئه ناهینن و مێشکیان ده قی پێوه گرتوه و تازه ئیدی زۆر به ناخۆشی و به زه حمه ت له مێشیان دیته ده ر. پشوی درێژو کاتو زه مینه یه کی زۆر دورو درێژی ده ویت بۆ راست کردنه وه و پاک کردنه وه ی خانه و شانه ی مێشکی ئه م خه لکه موسلمان هه ژارو ساده و ساویلکه و دژ سافانه. ئاخه ر ئارامی خۆرگه یه کی زۆری ده ویت تاوشکاوی یات په ن دیت. سال بۆ سال له بیری وازی ئه ناهین و کشانه وه و چۆر په بیری له و بیدعه خراپ و خورافیاتانه پتر باوه شی بۆ ده گرنه وه و گه رم و گه پ تر ئه نجامی ده دن، ئه وه ته له و پۆژه دا ئافره تان به کچان و به ژاننه وه مال به مال و گه ره ک به گه ره ک و ده سته به ده سته سه ر سینی و خواجه یان له سه ر ده ستانه و ده رگ به ده رگ ده گه رین چکلیت و شیرینی ده به خشنه وه، یان له بازار په کان که من خۆم له و پۆژه دا له یه کێ له بازار په کان بوم، ئافره تان به روی سو رو به سه رو مل و سه ر شان و به رۆک پوت و نیوه په ته وه شیرینی و چکلیتیان به سه ر پیاواندا ده به خشیه وه، گوایه بۆ ده ربیرینی خۆشه و یستیه بۆ پێغه مبه ر ﷺ. ئه و پۆژه ده بوایه وه ک پۆژه کانی دو جه ژنه کان هه میسه ده ستت به ده رگا وه بوایه بۆ ده رگا کردنه وه له و ئافره تانه ی که ئه م شیرینیانه یان ده به خشیه وه، دوکانه کانیش به هه مو جۆره کانیا نه وه چکلیتیان کچی بو نه ت ده وێرا به به ر ده رگای دوکانه کانیا ن دا بپۆیت قۆلیان ده گرتی و ده یان گوت فه رمو ئه وه گریزه بانیه. نه خه یز خوشکانی به پیزم و براییانی موسلمانم، زۆر به مه له له پایه ته که که یشتون و خراپتان تێ که یه تراوه و ته وای پێچه وانه ی راستیه کانه، چونکه ئه ی خوشکی موسلمانم تۆ هه ر ده رچونت له مال بۆ. ده رو به رو بازار په کان و گه رانت ده رگ به ده رگ به مال که نه وه به م شه یوه پێچه وانه و سه ر پێچی کردنی خوای گه وره و پێغه مبه ر ﷺ خوات کردوه که فرمانت په ن ده کات له مال که ی خۆتدا به مته وه که چی تۆ سه ر پێچی ده که یه ت و ده لی ی ناخوایه به قسه ت ناکه م ده چه ده ر. به لی، به م شه یوه ده چه یته ده رو شیرینی ده به خشیته وه، گوایه له خۆشه و یستیه بۆ پێغه مبه ر ﷺ، ئه مه سه رباری ئه وه ی له ئه م کاره ئه نجامی ده ده یه ت خۆی له خۆی دا بیدعه و دا مێتانه و خوات له خۆت تو په کردوه و به گویزه ی فه رموده ی پێغه مبه ر ﷺ تۆ ده چه یته

ناو ناگری دؤزهخ. ناخر گریمان ئەو کارەتان کارێکی شەرعیانەش بو ئەم کارە ئەرکی تۆ نیە بە لکو ئەرکی سەرشارنی پیاوانە.

ناخر دەربیرینی خۆشەویستی بۆ پیغەمبەر ﷺ یادی لە دایک بونی بەو دەبێ کە ئێمە بە خۆماندا بچینەو و بزائین لەو ماوە دورو درێژە ی ژیان و تەمەنمان کە پابردووە تاکوئێ و چەند شوێن پێ ی ئەو پیغەمبەرمان هەل گرتووە و چەندە گوێ پایەل و چەندە فرمانەکانی خواو پیغەمبەرمان جێ بەجی کردووە، ئەوەندە ی کەنەمان کردووە هەول بەدین لەخۆمانی دا ئینینە دی و لەکارو کردووە کاشماندا پەنگی بدەینەو، ناخر ناگرێ ئێمە ئەمرۆ لەیەک تاکە پۆژدا خۆشەویستی خۆمان بەبەشینەو ی شیرینی و چکلێت و ناھەنگ بۆ گێران و کردنی مزگەوتەکان و بەتایبەتی مینەبەری پیغەمبەر بەسرودو گۆرانی گوتن بە شائۆگەری و سرودو گۆرانی تێدا بەرینە سەر کەچی بەدرێژایی تەمەنت دژو پێچەوانە ی ئەو بەرنامە یە بیت کە ئەو کەلە پیاووە هیناویەتی، یان هەمو گیانت پەری بێت لەبیدعەو بیدعەکاری و پێچەوانە ی فرمودەکانی پیغەمبەر بچوئیت و ئەو کە ی خۆشەویستیە بۆ ئەو زاتە پیرۆزە، ئەگەر کە سێکت خۆش بویت دەبێ لەفرمان و گوێ لەمستی داویت و بە کردووە بیسە لەمینی کە بە راستی خۆشت دەوێت، هەر وەک چۆن خۆشەویستی قورئان بە ماچ کردن و بەسینگی خۆو نان و لەسەر پەفە دانانەو نابێت، بە لکو دەبێ کار بەو بەرنامە یە بکەیت کە لەدو تۆ ی ئەو قورئانە دا هاتووە، ئاواش خۆشەویستی پیغەمبەر بە ناھەنگ گێران و سرودو گۆرانی و نقل و چکلێت بەخشینەو نابێت، بە لکو بەجێ بەجێ کردنی سوننەتەکانی و شوێن کە وێنی دەبێت سەد دەر سەد. ئەو تە خواو پیغەمبەر کەت پێت دەفەر مۆن: خۆت دا پێو شەو خۆت مە پارێزنەو و بۆنی خۆش لەخۆتان مە دەن و مە چۆنە ناو پیاوانی بێگانەو. هەر وەھا ئەگەر راست دەکەن کە خواو پیغەمبەری خواتان خۆش دەوێت شوێن ئەو پیغەمبەر بەکەو و سوننەتەکانی زیندو بەکەو و ئەنجامیان بەدەن وەک شەو نوێژەکان و بە پۆژو بون لە پۆژەکانی دوشەممەو پێنج شەممەکان و سێ پۆژ لە هەمو مانگی کدا ۱۲، ۱۴ و ۱۵ ی هەمو مانگی ک و چیشتە نوێژەکان و بەدرێژایی ژیان و لەھاوین و لەزستانداو باقی سوننەتەکانی تری کە فرمانی پێ کردوین. دەبێ لە کردووە کانتداو لەخۆتدا پەنگ بداتەو، ئەو تە خوا ی گەورە دەفەر مۆیت: ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَأَتَّبِعْنِي يُحِبِّكُمْ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ سورة آل عمران: (۳۱). ئەمە یە خۆشویستی پیغەمبەر ﷺ ئەو شێو ی کە ئێستا خەلکی دەری دەبێ!

پیاو قسێکی بۆ دزیش بکات باشە، ناخر ئەو خەلکانی کە یادی ئەم یادەو هەریە دەکەن و بە جەژنی دەزائین دەلێن: ئێمە سەرمان ئێ شێواو نازائین بە قەسە ی کێ بەکەین هەندێک دەلێن: دروستەو یاد کردنەو ی پۆژی لە دایک بونی پیغەمبەر ﷺ هیچی تێدا نیە، هەندیکیش دەلێن: دروست نیەو بیدعە یە دەبێ بچیتە ناو ناگر، دە ی ئێمەش بۆیە دەیکەین کە بە ندایەتێک بۆ خوا دەکەین و خۆمانی پێ لەخوا نزیک دەکەین و بە نیازی چۆنە بەهەشت. بە ئێ، راست دەکەن زۆرێک لەسەر کە نالەکان و پادێق دەنگەکان و لە پۆژنامە و نامیلکە و گۆشارو کتێبەکاندا دەلێن و دەنوسن:

۱. ھەندىكىيان لەسەر ھە پىدان دىن ھەرچى راستە دەيلىن: كە دروست نىھە لەسوننەتى پىتغەمبەردا نىھە و نەھاترە و بونى نىھە و فلان و فیسارە تاقم دایان ھىتاوھ و پىتغەمبەر ﷺ ھاوھ لەكان و چوار جىنشىنەكان و شوپىنكە و تەوان و ھەرسى چەرخە سەرورەكان نەيان كىرە، كەچى دوايى دىت دەستورى بۆ دادە پىژىت و كات و زەمىنەى بۆ دادە نىت و مەيدانى بۆ خۆش دەكات و شىواى بىدعە كەى بۆ دادە پىژىت و دەلنىت: چى تىدا نىھە و نەگەر ئەو پۆژە بقۆزىنەوھ و سودى ئى وەر بىگىرىن، بامامۇستا و زاناكانمان خەلكى كۆ بكنەوھ و وتارى تىدا بخویننەوھ و نامۆزگارى خەلكى بكنە و باسى ژاننامەى پىتغەمبەر ﷺ سوننەتەكانى بكنە، ئى ئاخىر ئەمە كات و زەمىنە خۆش كىردن و ھان دانى خەلكە بۆ كىردنى ئەم بىدعەى كەمشت و مەرى لەسەرە، ئاخىر ئەوھ چۆن دەيىت؟!؟

ب - ھەشيانە دەلنىن: دروستە و نىمەش يادى سەرورە سەردارى خۆمان كە محمد مصطفى بە ﷺ دەكە پىنەوھ، ئەو پىتغەمبەرى كە ئەو ھەمە نازو نىمەتەى ئىسلام و سەرفرازى دىن و نىداى بۆ ھىتاوین و جىھانى پىر كىرەوھ لەنورى ئىسلام و پىژو خۆشە و بىستىكى رۆزى لەسەرمان ھەى، قەرزارى ئەوین، باشە ئەدى بۆچى خەلكى يادى فالانتاينا و پۆژى خۆشە و بىستى دەكە نەوھ كە كارىكى پىر پوچ و بى بنە ماشە، يان دەلنىن: بۆچى گاوردەكان يادى لەدايك بونى عىسا عليه السلام دەكە نەوھ بۆ نىمە يادى ئەو پىتغەمبەرە نازدارە نەكە پىنەوھ؟

نىمەش دەلنىن: راستە پىتغەمبەر ﷺ خۆشە و بىستە سەردار و گەورەى نىمەى ھەر كەسىك پىتغەمبەرى لەخۆى و لەمال و مندال و لەدايك و باوك و لەھەمە كەس خۆش تر نەوئىت ئەوھ ئەو كەسە بىرواى تەواو نىھە ھەرورەكو پىتغەمبەر بە نىمامى عمرى كۆرى خەتتابى فەرمو و ئەوئىش گوتى: ئەى پەسولى خوا ئەوھ ئىستا تۆم لەخۆم و لەمال و مندال و دايك و باوك و لەھەمە كەس خۆشتر دەوئىت. ئەمجار پىتغەمبەر ﷺ فەرموى: دەى ئىستا ئەى عمر بىرواكەت تەواوھ. وەبۆ ئەوھش كە دەلنىن: بۆچى گاوردەكان يادى لەدايك بونى عىسا دەكە نەوھ، ئەوھ راست وەك ئەو فەرمودەى كە پىتغەمبەر ﷺ فەرموى: {لتر كېن سن من قبلکم} رواه الترمذى و صححه. وە لەپىروايە تىكى تردا دەفەرموئىت: ئىوھ شوپىن خو نەرىت و پىگەى گەلانى پىش خۆتان دەكەون، ھەتاكو ئەگەر بچنە ناوكونى بىز مېژكەشەوھ لەگەلىان دەچنە ژور يان شوپىن يان دەكەون ئاخىر ئىوھ بەر ئەم فەرمودەى دەكەون بەم قسانەتان. و ئەمە پىچەوانەى سوننەتى پىتغەمبەرە ﷺ كە پىمان دەفەرموئىت ئىوھ موسلمان و بىروادارن خۆتان بەكەسان و گەلانى ناموسلمان و لەدىن دەرچو و بىدعەچى بەكان مەچوئىن چۆنكە ئەگەر خۆتان لەوان بچوئىن ئەوھ ئىوھش لەوان و اتە خەشرو حسابتان پۆژى قىامەت لەگەل ئەواندا دەيىت خواى گەورە پەنامان بەدات، {من تشبه بقوم فهو منهم}. دەى كە تۆ خۆت بە موسلمان دەزانىن پىت خۆشە پۆژى قىامەت لەگەل گاوردە جولەكەكاندا زىندو بىكرىتەوھ و حسابت لەگەل ئەواندا بىكرىت؟! ئاخىر بەم قسانە دەيىتە داھىنەرى بىدعەكە و تاوانى ھەمە ئەوانەشت دىتە ئەستۆ كە شوپىن فتوا و قسەكانى تۆ دەكەون ھەتا دنيا دنياىە بى ئەوھى لەگوناخى ھىچيان كەم بىتتەوھ ھەرورەكو پىتغەمبەرى ﷺ خۆشە و بىستە فەرموى.

يان دەلنىن ئەم ياد كىردنەوھى لە بەندايە تىھەكان نىھە بەلكو خو نەرىتتىكە و خەلكى گرتوينا تە بەرورە قىيان پىئوھ گرتوھ و ھەر دەيكەن، ئاخىر ئەمەش پاكانە پەكە و ئۆبالى ئەمەشتان دىتە سەر، توخوا كى ئەقلى دەبىرى

۲. بہ پیروزو بہ فہر دانانی شوینہ کان و شوینہ وارہ کان و کہ سہ کان زیندو بن بیان مردو:
 ہر وہا لہ دامت راوہ تازہ گریہ کان: بہ پیروزو بہ فہر دانانی دروستکراوہ کانہ، نہ مہ
 پرہنگیکہ لہ پرہنگہ کانی بت پرستی (الوثیة) و توریکہ و خوفروشہ کان راوی مال و سامانی
 خہ لکی سادہ و ساویلکہ کانی پی دہ کن، وہ (الترك): بریتہ لہ فہر پیروزو و بریتہ
 لہ سہ لماندنی بونی خیرو فہر لہ شتیکداو پتر بون و فہر پداری شو شتہ، داوا کردنی بونی
 خیرو بہرہ کت و پتر بونی و بہ سہ ردا پرژان تہ نیا لہ و کہ سہ دہ کریت کہ خاوہ نیہ تی و ہر
 شویش تواناو دہ سہ لاتی بہ سہ ردا دہ شکیت، کہ شویش خوی پاک و بیگہ ردہ، ہر شوہ
 خیرو فہر بہرہ کت دہ نیریتہ خوارو دہ بیچہ سپینتی، دہی بہ پیروز دانان و داوا کردنی
 فہر بہرہ کت و خیر لہ شوینہ کان و شوینہ وارہ کان (جیگا و نہ زرگہ کان) و پاشماوہی
 کہ سہ کان - بہ زیندو بہ مردویانہ وہ - دروست نیہ و نابی، لہ بہر شوہی یان ہاویہش
 دانانہ، نہ گہر باوہری و ابیت کہ نہ م کارہی دہ بیتہ ہوی پیدان و پی بہ خشینی خیرو فہر
 بہرہ کت، یا خود ہو کارینکن بق ہاویہش دانان نہ گہر بیرو باوہری و ابیت کہ نہ م
 سہ ردان (زیارتہ) و دہست لیدان (ملاسة) و خو لیخشاندن و دہست پیدا ہینانہ (التمسح)
 ہو کارینکن بق وہ دہست ہینانی نہ م خیرو بہرہ کت و فہر بہ لہ خوی گہر وہ و اتہ
 واسیتہ بہ کن لہ نتوان شو کہ سانہ و لہ نتوان خواداو بق خو نریک کردنہ وہ بیت لہ خوی گہر وہ.
 بہ لام شوہی کہ ہاوہ لان دہ یان کرد لہ بہ پیروزو بہ فہر دانانی موو لیک و ہر شتیک
 کہ لہ جہستی پیغہ مبر ﷺ جیا دہ بوہ وہ، بہ تابیہ تی شوہی لہ پیشدا باس کرا، نہ مہ
 تابیہ ت بو بہ پیغہ مبر ﷺ و بس، ہاوہ لانی پیغہ مبر ﷺ ہو دہ و خانو شوین و

کہ نہ م قسہ بہ راست بیت۔ من دہ لیم: باشہ ورن پارسیک بکن لہ ناو شو و موسلمانانہ دا کہ بہ م کارانہی
 کہ باسماں کردن لہ یادی نہ م رڈوہا نہ نجامی دہ دن و لی یان بیرسن: نایا نیوہ نہ م یاد کردنہ وہ و شاہنگ
 گیزان و شیرینی بہ خشینہ وہ و پیروز بایی لہ بہ کتری کردنہ بچی نہ نجام دہ دن، نایا ہر خو نہ ریتیکہ و
 بارتان پیوہ گرتوہ و بوخوشی خوتان سالانہ نہ نجامی دہ دن، یا خود بہ ندایہ تیکہ و بق خو لہ خوا نریک
 کردنہ وہ و رازی بونی خاوا گیشتن بہ بہ ہشت و لہ پیتاو دہ برینی خو شہ ویستی پیغہ مبر ﷺ نہ مہ دہ کن؟
 حاتمہ من پیم وایہ سدا سہد و ہلامکہ می دوہم دہ بیت و اتہ بق بہ ندایہ تی کردن و خو لہ خوا نریک کردنہ وہ و
 خوا لہ خو رازی کردن و چونہ ناو بہ ہشت دہ بیت۔ بہ لی سالانہ فاگمبہ کانی سہ ردم گہرم و گوہر ترو یادی
 دہ کہ نہ وہ و خیراترو پوہوی نہ م یاد بہ م کڑمہ لہ پاساوانہ دہ خولیننہ وہ۔ وەرگیز۔

گورپه‌که‌يان له‌دواى خوى به‌پيروزو به‌فەر دانه‌دناو به‌پيروزيان نه‌ده‌زاني، وه‌نه ده‌چونه
 نه‌و شوينانه‌ى که‌پيغه‌مبه‌ر عليه‌السلام نويزى تيدا ده‌کرد ياخود لى داده‌نيشت، (واته له‌دواى
 وه‌فاتي خوى نه‌و پاشماوانه‌ى پيغه‌مبه‌ريان عليه‌السلام نه‌ده‌کرده هوکارو وه‌سيله‌به‌ک بؤ خو
 نزيك کرده‌وه له‌خواى په‌روه‌رگار - وه‌رگيږي، هه‌روه‌ها شوينه‌کانى نه‌ولياکان له‌پيشتريش
 بون، ده‌ى نه‌وان پياو چاكانى وه‌ک: ابي بکرو عمر و غه‌يرى نه‌وانيشيان له‌هاوه‌له
 به‌پريزه‌کان به‌پيروزو به‌فەر دانه‌دنا، نه‌له‌ژيانى خوياندا نه‌له‌دواى مردن‌شيان، نه‌ده‌چون
 بؤ نه‌شکه‌وتى حه‌رپاو نويزيان لى نه‌ده‌کرد ياله‌و شوينه‌ نه‌ده‌پاراته‌وه وه‌ک شوينىکى
 پيروزو به‌فەر، وه‌نه‌ده‌چونه کتوى (طور) که‌مه‌سا له‌و شوينه‌دا قسه‌ى له‌گه‌ل خواى
 په‌روه‌رگار کرده بؤ نه‌وه‌ى نويزى لى بکه‌ن وه‌لويده‌ا بپارپنه‌وه، يان بؤ هه‌ر شوينىکى
 ترى نه‌م شوينانه له‌شاخ و چياکانى که‌ده‌لئين شوين و جىگه‌ى پيغه‌مبه‌ران و غه‌يرى نه‌وانى
 لى يه، نه‌بؤ نه‌زرگه‌و مزاره‌کانى که‌له‌سه‌ر شوينه‌وارى واته پاشماوه‌ى پيغه‌مبه‌ريک
 له‌پيغه‌مبه‌ران خانو و بينايه‌ى لى دروست کراوه. (بؤ نمونه وه‌ک گورپو مه‌زاري پيغه‌مبه‌ر
 يونس سه‌لامى خواى له‌سه‌ر بيت که‌له‌شارى موسله‌و هيچ مزگه‌وتىک به‌قه‌د نه‌ويى
 قه‌له‌وبالغ نيه‌و شه‌وو پوژ جمه‌ى ديت به‌ده‌يان و به‌سه‌دان کاميراي وينه‌ گرتن و فيرديويى
 به‌شه‌وو به‌پوژ کارى وينه‌ گرتنى تيدا ده‌که‌ن که‌نه‌م کاره‌شيان خوى له‌خوى دا به‌ته‌نيا
 گوناح و سه‌رپنجى به‌کى ترى خواى گه‌وره‌يه - وه‌رگيږي).

هه‌روه‌ها نه‌و شوينه‌ى که‌پيغه‌مبه‌ر عليه‌السلام له‌مه‌دينه‌ى پيغه‌مبه‌ر عليه‌السلام هه‌ميشه نويزى لى
 ده‌کرد هيچ کاميک له‌پيشينه‌کان نه‌چون باوه‌شى پيدا بکه‌ن و ماچى بکه‌ن و خويانى لى
 بخشين و بيليسنه‌وه، نه‌نه‌و شوينه‌شى که‌له‌مه‌که‌و شوينه‌کانى ترى که‌نويزى تيدا
 کرده، جا نه‌گه‌ر نه‌و شوينه‌ى که‌پيغه‌مبه‌ر عليه‌السلام به‌هه‌ردو پى ي پيروزي پى لى دنا ياپيى
 دا ده‌رؤيشت و نويزى لى ده‌کرد بؤ نوممه‌ته‌که‌ى دروست نه‌بيت ده‌ستى پيدا بينين و
 ماچى بکه‌ن و بيليسنه‌وه، نه‌دى چؤن بيت بؤ شوينه‌کانى تر که‌ده‌لئين غه‌يرى پيغه‌مبه‌ر
عليه‌السلام له‌پياو چاكان و وه‌ليه‌کانى خوا نويزيان لى کرده يالى نوستون؟ ده‌ى ماچ کردنى

شتیک له و شویننه و دست پیدا هیئانی زانیان داهینان و هاوردهیان (اضطرار) زانیوه له نایینی نیسلامدا. نه وه له شریعتی پیغه مبهردا ﷺ نیه (۳۴۰).

۳. بیدعه کان له بواری به ندایه تیه کان و خو نزیك کردنه وه پی ی له خوی گه وره:

نه و داهینان و تازه گه ریانه ی که له بواری به ندایه تیه کاندا له م زه مان و له م سرده مه دا گه لیک زورن، له گه ل نه وه شدا که بنه پرته و بنه ماو ره گو ریشه له به ندایه تیه کاندا چه سپین و نه گورپه (التوقیف)، هیچ شتیک دروست و شرعی نیه ته نیا به به لگه وه نه بیته، نه وه ی که به لگه ی شرعی له سر نه بیته نه وه بیدعه یه، به گویره ی فرموده ی پیغه مبهردا ﷺ: {من عمل عملاً ليس عليه امرنا فهو رد} (۳۴۱)

وه نه و به ندایه تیانه ی که نیستا نه انجام دهد زورن و به لگه ی شرعیان له سر نیه گه لیک زورن، نیمه له م چند خالانه ی خوار مه ودا کورتیان هه ل ده یین:

۱- گوتنی نیه تی نو یژ دابه ستن به زمان و به ناکرا (به قه و): به وه ی که به زمان و به دهنگ ده لی: نیه تم وایه نو یژ بۆ خوا ده کم نه وا و ناوا، نه م نیه ت هیئانه بیدعه یه، چونکه له سوننه تی پیغه مبهردا ﷺ بونی نیه و هیچ ره گو ریشه یه کی نیه، چونکه خوی گه وره ده فرمویت: ﴿قُلْ أَعْلَمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يُعَلِّمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ سورة الحجرات: (۱۶).

وه نیه ت جینگه ی له ناو دلدایه، و له کاره کانی دل نه که له کاری زمان واته به دل ده گوتریته نه که به زمان.

۲ - ویردو زیکره کانی دوی نو یژ به گو مه لی (الحماعی - کورس)، به لکو نه وه ی که شریعی و دروسته نه وه یه که ده بی هر که س به ته نیا بۆ خوی زیکره کان بکات به بی دهنگی و له بهر خۆوه.

۳- خو یئدنی سورته ی (الفاتحه) له بۆنه کاند، و له دوی دوعا کردن و بۆ مردوان له تازه کاند.

(۳۴۰) ته ماشای: اقتضاء الصراط المستقیم (۲/۷۹۵-۸۰۲) بکه له تحقیق کردنی دکتور ناصر العقل.

(۳۴۱) رواه مسلم.

۴- بهرپا گردنی پرسه واته دانانی پرسه‌گان بۆ مردوه‌گان، و دروست کردنی چیشست و گوشت و خواردن به‌کری گرتنی قورئان خوینه‌گان بۆ خویندنی قورئان له‌کۆپرو گرد بونه‌وه‌گانی تازیه و پرسه‌کاندا، و ده‌لئین ئه‌و له‌ده‌رگای تازیه‌یه، یاخود ده‌لئین ئه‌و قورئان خویندنه سود به‌مردوه‌که ده‌گه‌یه‌نیت، ئه‌وانه هه‌مویان له‌بیدعه داهینراوه‌کان و هه‌یج بنه‌ما و بنه‌ره‌تیکی نیه و له‌پاستیه‌وه دورن، کۆت و زنجبرو سینگانیکن که‌خوای گه‌وره هه‌یج زانست و زانیاری و به‌لگه‌یه‌کی له‌باره‌وه نه‌ناردونه خوار.

۵- ئاهه‌نگ گه‌ران به‌بۆنه‌ی بۆنه‌ ئایینه‌گانه‌وه: وه‌ک بۆنه‌ی یادی ئیسرا و می‌عراج، بۆنه‌ی کۆچی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌مه‌که‌وه بۆ مه‌دینه، ئه‌م جۆره ئاهه‌نگانه‌ش به‌و بۆنانه‌وه هه‌یج بنچینه و بنه‌مایه‌کی نیه له‌شه‌ریعه‌تی خواداو نه‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌چوار جیتشینه‌گان و نه‌هاوه‌لان و نه‌شوینکه‌وته و پیشینه‌ پیاو چاکه‌گان نه‌یان کردوه.

۶- ئه‌وه‌ی که‌له‌مانگی ره‌جه‌بدا ده‌گرتیت: له‌و به‌ندایه‌تیانه‌ی که‌تیایدا ده‌گرتیت و تاییه‌ت کراون به‌و مانگه‌وه - وه‌ک تیدا کردنی نوێژو پۆژی تاییه‌ت، ئه‌و مانگه‌ هه‌یج جیاکه‌ره‌وه و تاییه‌تمه‌ندیه‌کی تاییه‌تی نیه و هه‌یجی له‌مانگه‌گانی تر پتر نیه، نه‌پۆژو و نه‌نوێژو نه‌سه‌رپه‌ین وه‌ک قوربانی و خوین رشتن به‌نیازی به‌ندایه‌تی کردن، و غه‌یری ئه‌مانه‌ش.

۷- زیکرو ویردی سوڤیه‌گان به‌هه‌مو چه‌شنه‌گانه‌وه: گشتیان داهینان و تازه‌گه‌رین و له‌ئایینی ئیسلامادا بونیان نیه، چونکه پیچه‌وانه‌ی زیکرو ویرده شه‌ریعه‌گانه‌ن چ له‌شێوه‌ی دارپشتنه‌گانی و چ ده‌سته‌و چ له‌کاته‌گانی ئه‌نجامدانیا‌ند بێت.

۸- قاییه‌ت گردنی شه‌وی نیوه‌ی شه‌عبان: به‌هه‌ستانه‌وه و زیندو کردنه‌وه واته شه‌و نوێژ تیدا کردنی، هه‌روه‌ها به‌پۆژو بونی پۆژی نیوه‌ی شه‌عبان، ئه‌مه‌ش له‌ئایینی ئیسلامادا بونی نیه، چونکه له‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌چه‌سپاوه و هه‌یج شتیکی تاییه‌تی له‌سه‌ر نه‌هاتوه و ئه‌و به‌نداتیانه‌ی تیدا تاییه‌ت بکرتیت.

۹- دروست گردنی یینا و خانو له‌سه‌ر گوڤه‌گه‌س: وکردنیان به‌مزگه‌وت واته مزگه‌وت دروست کردن له‌سه‌ر گوڤوگوڤه‌گه‌س، وه‌سه‌ردانی گوڤو گوڤه‌گه‌س و مه‌زارو نه‌زگه‌گان به‌نیازی په‌رۆژی و فه‌رو به‌ره‌که‌ت، پارانه‌وه و په‌نا بردنه به‌ر مردوان و کردنیان به‌وه‌سیله له‌نیوان خۆیان و خوای گه‌وره‌دا(واته وه‌کو ئه‌و جۆره که‌سه‌نه‌ خۆیان ده‌لئین: ئه‌وانه پیاوی چاکن و دوعایان

قبول و ئيمه له بهر نه وان ده‌پاړيښته وه و نه وائيش بزمان له خوا ده‌پاړيښته و دميان كهينه واسيته .
 وهرگيږي . نه مانه و غهيري نه مانه ش له مبه‌ست و نامانجه هاوبه ش دانانیه‌كان (الأغراض الشريكية)،
 هه‌روه‌ها زياره‌تی نافرته‌تان بؤ سهر گزړو گزړستان و مه‌زاره‌كان له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا
 كه پيغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌فره‌تی له و نافرته‌تانه كړدوه كه ده‌چنه سهر گزړو گزړستانه‌كان، هه‌روه‌ها له و
 كه سانه‌ی كه گزړو گزړستانه‌كان ده‌كه‌نه مرگه‌وت و هه‌ليان ده‌به‌سترو قوببه و خانويان له‌سهر
 ده‌كه‌ن .

وه له‌كوتايی دا ده‌ليين: داهيتان و تازه‌گه‌ری له‌ثاينندا (البدع) پؤسته‌ی كوفرو كافر بونه،
 كه بريته له‌خستنه سهر و زياره له‌ثاينندا كه نه‌خوای په‌روه‌رگارو نه‌پيغه‌مبه‌ره‌كه‌ی به‌شهرعيان
 دانه‌ناوه، وه بیدعه خراپه و خراپه‌كاری و شه‌پيکه له‌سهرپيچی و یاخی بون و گوناحی گه‌وره،
 شه‌يتان به‌م كاره گه‌ليک دلخوش تر ده‌بييت له‌وه‌ی كه به‌نه‌نجامدانی گوناح و یاخی بونه
 گه‌وره‌كان دلخوش ده‌بييت، چونكه یاخی بو گوناحيک و سهرپيچيک ده‌كات ده‌زانيت نه‌وه
 كه گوناح و سهرپيچی كړدوه له‌وانه‌یه توبه بکات و له‌گوناحه‌كه‌ی په‌شيمان بييته‌وه و خواي
 گه‌وره‌ش بيبوريت، به‌لام داهينه‌رو تازه‌خواز کاری داهيتان و بیدعه ده‌كات و ده‌زانيت
 نه‌وه دینه و خوی پي له‌خواي گه‌وره نزيك ده‌كات‌وه، گوئی ی پي نادات و هه‌رگيز توبه‌ی لي
 ناکات، هه‌روه‌ها داهيتان و تازه‌گه‌ری ده‌ست به‌سهر سوننه‌ته‌كاندا ده‌گريت و په‌شيان
 ده‌كات‌وه، رقی له‌هاوه‌له‌كاني ده‌بيته‌وه له‌وانه‌ی كه كار به‌سوننه‌ته‌كان ده‌كه‌ن و نه‌هلی
 سوننه‌تن . بیدعه به‌پيچه‌وانه‌ی بپرو باوه‌ری بیدعه‌چيان و تازه‌گه‌رخوازان له‌خوات دور ده‌خاته‌وه
 نه‌ك نزيك بخاته‌وه، پق‌وخه‌شمی خوا له‌سهرخوی واجب ده‌كات و شاسيته‌ی سزای خوا ده‌بن،
 هه‌روه‌ها ده‌بيته‌هوی لادان و ژه‌نگ هه‌ليتانی دل و پيسرو بؤگه‌ن بونی دل .

د هه‌لسو كه‌وت واته مامه‌له كړدن له‌گه‌ل داهينه‌ران و تازه‌گه‌ران له‌ثاينندا (المبتدع):

سهردان و چونه لای داهينه‌ران هه‌رامه و دروست نيه له‌مه‌جلسو كزړو كزړونه‌وه‌كاني ياندا
 دابنيشت مه‌گه‌ر بؤ مبه‌ستی نامؤزگاری كړدن و به‌رپه‌رچ دانه‌وه‌ی له‌سهر نه‌و كاره بیدعيه‌ی
 كه كړدويه‌تی، چونكه تيکه‌ل بون له‌گه‌لی دا ده‌بيته‌هوی خراپه‌ی و شه‌ری لي ده‌كه‌ويته‌وه، و
 دوژمنايه‌تی و ناحه‌زيه‌كه‌ی بلاوه ده‌كات و بؤ غه‌یری خوی و ته‌شه‌نه ده‌كات، پتويسته وريايی و
 ناگاداری و هوشیاری موسلمانانيان لي بكریت و له‌شه‌رو خراپه‌كاريه‌كانيان خو بپاريزيت، نه‌گه‌ر
 ده‌ستيان نه‌گيريت و پيگه‌يان نه‌گيريت، وه‌قه‌ده‌غه بكرين له‌نه‌نجامدانی نه‌و كاره بیدعيه‌يان،

وههروهه پيويسته له سه زانا يانی موسلمانان و کاريه دهستان و به پرسان که ده غه ی نه و کاره بيديانه بکن و ريگه يان لي بگيريت و بواريان نه دريت، و ده ستیان بگيريت نه گه ر شه پرو خراپه کاريه که يان دانه مرکيندر يته وه و به ريان پي نه گيريت په وشه که به ره و خراپه ترو به ره و خراپه کاری و ناشوب ده پوات، چونکه مه ترسی يان له سه ر ئيسلام و موسلمانان گه ليک زور و توندو تيزه، ههروهه پيويسته بزانی که ولاتان و ده وله تانی کوفر هه ميشه هانی داهيتانه ران و تازه گه ران له ناييندا (المبتدعسة) ده دن بۆ په ره پيدان و بلاو کردنه وهی داهيتانه کانين، وهه ريار کاری و يارمه تيه کی بی پایانين ده کن به جوره ها ريگه و شيوه چونی بۆيان گونجاو بۆيان لوا، چونکه به هوی نه م کاره وه ده توانن له ده لاقه ی شورای ئيسلام بيته زور و ده ست به سه ره وه ره ی ئيسلامدا بگرن و ئيسلام له ناو به رن، و نه من و ناساييشی ولاتانی ئيسلام بشيويين و ويته ی ئيسلام ليخن و دريو بکن.

داوامان له خواهی گه وره و په ردگار ه نه وه يه که نايينه که ی خوی سه ر بخت، و وشه و به رنامه و په يامه که ی خوی به رز بکاته وه، دوژمنان و ناحه زانيشی سه ر شوپرو پيسوا بکات.

وصلی الله وسلم علی نبينا محمد وآله وصحبه.

پيرست (الفهرست)

لاپره کان	ناوی بابت و سهر ديزه کان
۱	کارتی زانستی ئەم کتیبه
۱	ژماره‌ی سپاردن
۱	پیناسه‌ی ئەم کتیبه
۲	پیشه‌کی
	دهرگای یه‌که‌م
۴	ده‌روازه‌ی لی‌کۆلینه‌وه‌و تووژینه‌وه‌ له‌ بیروباوه‌ری ئیسلامی
	به‌ش‌سی یه‌که‌م
۵	واتای بیروباوه‌رو پونکردنه‌وه‌ی گرنگی و بایه‌خه‌که‌ی
۵	شه‌ریه‌ت
	به‌ش‌سی دوهم
۸	ژیده‌رو سه‌رچاوه‌کانی بیروباوه‌ری راسته‌قینه
	به‌ش‌سی سی‌یه‌م
۱۰	لادان له‌ بیروباوه‌رو ریگاکانی خۆپاریزی
۱۷	ریگاکانی خۆپاریزی له‌م لادان و داخزینه ...
	دهرگای دوهم
۱۹	پونکردنه‌وه‌ی تهنئا خوا پرستی و جووره‌کانی
۱۹	۱- به‌ته‌نئا خوا پرستی په‌وه‌ردگاریتی
	به‌ش‌سی یه‌که‌م
۲۰	پونکردنه‌وه‌ی واتای به‌ته‌نئا خوا پرستی په‌روه‌ردگاریتی
	به‌ش‌سی دوهم
۲۶	پونکردنه‌وه‌ی چه‌مکی وشه‌و زاراوه‌ی په‌روه‌ردگار له‌قورئان و له‌سوننه‌تدا
۲۶	۱- چه‌مکی زاراوه‌ی په‌روه‌ردگار له‌قورئان و سوننه‌تدا

۲۸	۲- چه مکی زار او هی پر زوه ردگار له بیرو بۆ چونه کانی....
	به ششی سئ یه م
۳۵	بونه و هرو فیتره ته که ی و ملکه چ و گوئی رایه لی بۆ خوی پر وه ردگار
	به ششی چوارهم
۳۹	بونگردنه وهی مه نه جی قورئان له سه لماندنی بونی به دیهینه ری تا کو ته نیا
۴۲	ملکه چ بونی دروستکاروو به دیهینه راوه کان له پاپه پاندنی کارو فرمانه کانیا ن
	به ششی پینجهم
۴۶	په یوه ست بونی به ته نها خوا پرستی پر وه ردگاریتی به به ته نها خوا پرستی خوایه تی
۵۱	۲- به ته نها خوا پرستی خوایه تی
	به ششی یه که م
۵۲	واتای به ته نها خوا پرستی خوایه تی که باب ته سی سه ره کی پیغه مبه ران بوه
	به ششی دوهم
۵۶	هردو شایه تمانه کان - و اتا کانیا ن - پایه کانیا ن - مهرجه کانیا ن
۵۶	یه که م: واتای هردو شه هاده ته که .
۵۵۷	دوهم: پایه کانی هردو شه هاده ته که
۶۰	سئ یه م: مهرجه کانی هردو شه هاده ته که
۶۰	أ- مهرجه کانی (لا إله إلا الله).
۶۰	مهرجی یه که م: زانست و زانیاری (العلم)
۶۱	مهرجی دوهم: دلنیایی یادل دامه زراوی (البیقین)
۶۱	مهرجی سئ یه م: وه رگرتن واته قبول کردن (القبول)
۶۲	مهرجی چوارهم: شوین که وتنو خۆدانه ده ست
۶۲	مهرجی پینجهم: په سه ند کردن (الصدق)
۶۲	مهرجی شه شه م: نیاز پاکی (الإخلاص)

٦٣	مهرجی حوتهم: خوشه ویستی (الحبة)
٦٤	ب - مهجه کانی شایه تمنای (أن محمداً رسول الله)
٦٤	چوارهم: پیداو ویستی و داخو زیه کانی ثم شایه تمنانه
٦٤	أ - داخو زیه کانی شایه تمنای (لا إله إلا الله)
٦٥	ب - داخو زیه کانی شایه تمنای (أن محمداً رسول الله)
٦٦	پینجه م: هه لوه شینه ره وه کانی هه ردو شایه تمنانه که به شمی سئی یه م:
٦٦	له یاساو ده ستور داناندا (التشریح) به شمی چوارهم
٧٢	به ندایه تی کردن - واتا که ی - سنوره که ی
٧٢	١ - واتای به ندایه تی کردن
٧٣	٢ - جوړه کانی به ندایه تی کردن و شمولیه تی به شمی پینجه م
٧٥	پون کردن وه ی چه مکه کان به شمی شه شه م
٧٧	پون کردن وه ی پال پشته کانی به ندایه تی کردنی راسته قینه
٧٨	٣ - به ته نها خوا پرستی ناوو سیفاته کانی خوای گه وره به شمی یه که م
٧٩	به لگه کانی سه لماندنی ناوو سیفته به رزه کانی خوا له قورئان و سوننه تدا أ - به لگه کانی قورئان و سوننه ت
٧٩	١ - به لگه کان له کتیبه که ی خوادا واته له قورئانی پیروژدا
٨١	٢ - به لگه کانی سه لماندنی ناوه کانی خوای گه وره له سوننه تدا
٨٢	ب - به لگه عه قلبیه کانی سه لماندنی ناوو سیفاته کانی که شه ریه ت ناماژه ی پئی کردن

	بەشىسى دوھم
۸۴	مەنھەجى ئەھلى سۈننەت و جەماعت لەناو و سىفاتەكانى خوادا
	بەشىسى سىئ يەم
۸۶	بەرپەرچ دانەوھى ئەو كەسانەى كەئىنكارى لەناو و سىفاتەكان يان لەھەندىكىاندا دەكەن
۸۶	۱- جەھىمىەكان
۸۶	۲- موعتەزىلەكان
۸۶	۳- ئەشعەرەيەكان
	دەرگىلى سىئ يەم
۹۲	پونكردنەوھى ھاوبەش پەيدا كۆردن و لادان (الإنحراف) لەژيانى مرقۇدا
	بەشىسى يەكەم
۹۳	پى ئەلخلىسكان و لادان لەژيانى گەلانى جىھاندا

	بەشىسى دوھم
۱۰۰	ھاوبەش دانان - پىئاسەكەى و جۆرەكانى
۱۰۰	أ- پىئاسەكەى
۱۰۲	ب - جۆرەكانى ھاوبەش دانان
۱۰۳	جۆرى يەكەم: ھاوبەش دانانى گەورە
۱۰۴	جۆرى دوھم: ھاوبەش دانانى بچوك
	بەشىسى سىئ يەم
۱۰۷	كوفەر (الكفر) پىئاسەكەى - جۆرەكانى
۱۰۸	أ- پىئاسەكەى
۱۰۸	ب - جۆرەكانى

۱۰۸	جۆرى يەكەم: كۆفرى گەورە
۱۱۰	جۆرى دوەم: كۆفرى بچوك
	بەشى چوارەم
۱۱۲	دوپويى(النفاق) پېئاسەكەى - جۆرەكانى
۱۱۳	أ - پېئاسەكەى
۱۱۴	ب - جۆرەكانى دوپويى
۱۱۴	جۆرى يەكەم: دوپويى بىروباوهرى(الإعتقادي)
۱۱۶	جۆرى دوەم: دوپويى كردهكى(العملي)
۱۱۷	جياوازى نىوان دوپويى گەورە و بچوك
	بەشى پېنجەم
۱۱۹	پونكردنه وەى روى راستەقىنەى ھەر يەكئ لەنەقامى(الجاهلية) دەرچوان لەئايىن(الفسق) - وگومپايى(الضلال) و ھەلگەرانە وە(الردة)
۱۱۹	۱ - نەقامى و ناخالى بون
۱۲۰	۲ - دەرچون لەدين و خرابەكارى(الفسق)
۱۲۱	۳ - گومپايى و سەرلېشىواوى(الضلال)
۱۲۲	۴ - پاشگەز بونە وە - بەشەكانى و حوكمەكانى
۱۲۳	بەشەكانى لەئايىن ھەلگەرانە وە
۱۲۴	ئە و حوكمانەى كە لەدواى چەسپاندىنى پاشگەز بونە وە بەسەر ئە و كەسەدا رېز بەند دەبن
	دەگىل چوارەم
۱۲۱	گۆتە و كرده وەكان كە پېچەوانە و دژى تەنھا خوا پەرستىن
	بەشى يەكەم
۱۲۷	دەم وەردان لەزانستى غەيب لەخویندنه وەى لەپى دەست و فنجان و ئەستېرەگەرى و... تد

	به شى دوهم
۱۳۰	جادوگرى و نهينزانى (الكهانة) و شوين هه لگرى
۱۳۰	۱- جادوگرى (السحر والكهانة)
۱۳۲	۲- نهينزانى (الكهانة) و شوين هه لگرى (العرافة)
	به شى سى يه
۱۳۶	پيشكesh كردنى قورىانى و نه زرو ديارى بۆ مزارو گلکۆو گۆرى پيرو پياو چاكان و به گوره و به پيرو زانينيان
	به شى چوارهم
۱۴۱	پونكرده و هى به گوره دانان و به پيرو زانينى په يکرو بته بيره و هريه كان
	به شى پينجه م
۱۴۵	گالته كردن به نايين و سوکايه تى كردن به حورمه ته كانى نايين
۱۴۵	جۆره كانى گالته پى كردن و سوکايه تى كردن
۱۴۶	جۆرى يه كه م: گالته پى كردنى راشكاوانه (الإستهزاء الصريح)
۱۴۷	جۆرى دوهم: گالته پى كردنى ناراشكاوانه (غير صريح)
	به شى شه شهم
۱۴۹	حوكم كردن به غه يرى به رنامه ي خوا
۱۵۴	حوكم كردن به حوكميك غه يرى به رنامه ي خوا
	به شى حه و ته م
۱۵۷	پروپاگنده كردنى ياسا دانان (التشريع) واته حه لال كردن و حرام كردن بۆ مروق
	به شى هه شته م
۱۶۰	خۆخسته ن پال رينبازى گومرايى و گروه نه فاميه كان (الجاهلية)
	به شى نۆيه م
۱۶۶	ديدو بۆچونى (بیردۆزه) ماددى بۆ ژيان و خرابه كار به كانى نه و ديدو بۆچونه
۱۶۶	أ- ديدو بۆچونى ماددى بۆ ژيان و واتا كه ي

۱۷۱	ب - ديدو تيږوانينى ئيسلام بۇ ژيان: تيږوانينى پاسته‌قىنه
	به‌شى ده‌يم
۱۷۲	نوشته و گشته ك كردن و جادوگري(الرقى والتائم)
۱۷۲	۱- نوشته و گشته ك(الرقى)
۱۷۳	جۆرى يه‌كەم: ئەو دوعا و نوشتانەى كەهاوبەش دانانيان تيڭدا نيه
۱۷۴	جۆرى دوهم: ئەو دوعا و نوشته نوسينه‌ى كەله‌هاوبەش دانان بەدەر نيه
۱۷۴	۲- نوشته و ملبه‌نده‌كان واتە حەمائله‌كان(التائم)
۱۷۴	جۆرى يه‌كەم: لە نوشته‌كان
۱۷۵	جۆرى دوهم: نوشته و جادوه‌كان(حەمائله‌كان)
	به‌شى يانزه‌هەم
۱۷۷	سوئند خواردن به‌غەيرى خوا ، پارانه‌وه و مانا بردنە بەر دروستكراوه‌كان
۱۷۷	أ سوئند خواردن به‌غەيرى(الحلف بغير الله)
۱۷۹	ب - خۆنزيك كردنەوه لەخوای گەوره به‌هۆى دروستكراوه‌كانيه‌وه (التوسل بالخلق)
۱۷۹	جۆره‌كانى خۆ نزيك كردنەوه
۱۷۹	به‌شى يه‌كەم: خۆنزيك كردنەوه‌ى شەرعى و هۆكاره‌كانى
۱۷۹	۱- خۆنزيك كردنەوه لەخوای گەوره به‌ناو و سيفاته‌كامى
۱۷۹	۲- خۆنزيك كردنەوه لەخوای گەوره به‌هۆى باوه‌ر(الإيمان) و كرده‌وه چاكه‌كان
۱۸۰	۳- خۆ نزيك كردنەوه لەخوای گەوره به‌ته‌نئا خوا په‌رستى
۱۸۰	4- خۆ نزيك كردنەوه لەخوای گەوره به‌بىن ميڙى و لاوازى و محتاج بون به‌خوا
۱۸۱	۵- خۆ نزيك كردنەوه لەخوای گەوره به‌دوعا و پارانه‌وه‌ى پياو چاكانى زيندو
۱۸۱	6- خۆ نزيك كردنەوه لەخوای گەوره به‌هۆى ددان نان به‌گوناح و تاوانه‌كان
۱۸۱	به‌شى دوهم: خۆنزيك خستنه‌وه و هۆكارى نامه‌شروع
۱۸۱	۱- داواى دوعا كردن لەمردوان دروست نيه

۱۸۲	۲- خۆنزىك كىردنەوہ لەخوا بەپلەو پایەى پىڧغەمبەر ﷺ
۱۸۳	۳- خۆنزىك كىردنەوہ لەخوا بەخودى دروستكراوہكان (بذوات المخلوقين)
۱۸۳	۴- خۆنزىك كىردنەوہ بەھەقى دروستكراوہكان (بحق المخلوقين)
۱۸۴	ج- حوكمى ھانا بىردن و پەنا بىردنە بەر دروستكراو (المخلوق)
۱۸۵	جۆرى يەكەم: پەنا بىردن و ھانا بۇ بىردن بە دروستكراو لەو بوارانەى كەتواناى جى بەجى كىردىيان ھەيە
۱۸۵	جۆرى دوهم: ھانا بۇ بىردن و پەنا بىردنە بەر دروستكراو (المخلوق) لەبوارانىكدا كەلەسنورى تواناو دەسلەتتى ئەودا نىە
دەرگای پىنجەم	
۱۸۷	پونكىردنەوہى ئەو بىروباوہ پەى كە دەبى بەرامبەر بە پىڧغەمبەر ﷺ و خواو خىزانى و ھاوہ لەكانى دا ھەبىت
بەشسى يەكەم	
۱۸۸	پىويستى (و جوب) خۆشەويستى بۇ پىڧغەمبەر ﷺ و بەگەورە دانانى
۱۸۸	۱- پىويست بونى خۆشويستن و پىز لىنان و بەگەورە دانانى ﷺ
۱۹۱	۲- قەدەغە كىردنى زىدە پەوى و تى پەپاندن لەمەدح و پىاھەلدانى دا
۱۹۲	۳- پونكىردنەوہى پلەو پایەى پىڧغەمبەر ﷺ
بەشسى دوهم	
۱۹۷	پىويست بونى (و جوب) گوئى پايەلى كىردنى ﷺ و شوين كەوتنى و پەپىرەو كىردنى
بەشسى سى يەم	
۲۰۰	لەشەرەيەتى صلوات و سەلام لىدان لەسەر پىڧغەمبەر ﷺ
بەشسى چوارەم	
۲۰۲	لەشكۆمەندى ئەندامانى خىزانى پىڧغەمبەر ﷺ و ئەوہى كەپىويستە لەسەر موسلمانان بەبى زىدە پەوى و كەم پەوى
بەشسى پىنجەم	
۲۰۶	لەپىزو پلەو پایەى كەسايەتى ھاوہلان و بىروباوہ پە لەبەرامبەر ياندا

۲۰۶	بەست لە ھاوہ لان چى يە؟ وە دەھىيى بىر وياوہ پر چۆن بىت لە بەرامبەرياندا
۲۰۷	شترىنى ھاوہ لان چوار جىنشىنەكان بون
۲۰۸	۲- رىيازى ئەھلى سوننەت و جەماعت لە ئاست ئەوہى كە لە نىوان ھاوہ لاندا پوى داوہ
	بە شى شەشەم
۲۱۷	دەدەغە كرنى جنىو دان و سو كايە تى كرنى بە ھاوہ لان و پىشە و ايانى رىگەى ستگرتو (أئمة الهدى)
۲۱۷	۱- قەدەغە كرنى جنىو گوتن و سو كايە تى كرنى بە ھاوہ لان
۲۱۸	۲- قەدەغەى جنىو دان و سو كايە تى كرنى بە پىشە و ايانى رىگەى راستگرتو
۲۱۹	ئۆي پاساوەكان (الإعذار) سى پۆلەن:
۲۲۱	هەرگاي شەشەم: تازەگەرى و داھىتان (البدع)
	بە شى يەكەم
۲۲۲	پىئاسەى داھىتان - جۆرەكانى - حوكمەكانى
۲۲۲	۱- پىئاسەكەى: داھىتان (البدعة) لە زماندا
۲۲۲	شەكانى داھىتان:
۲۲۲	أ- داھىتان لە داب و نەرىتەكاندا (العادات)
۲۲۳	ب- داھىتان لە ئايىندا
۲۲۳	۲- جۆرەكانى داھىتان (أنواع البدع)
۲۲۳	جۆرى يەكەم: داھىتانى گەفتارى بىر وياوہ پرى (بدعة قولية إعتقادية)
۲۲۳	جۆرى دوهم: داھىتان لە بەندايە تىەكاندا (العادات)
۲۲۴	۳- حوكمى داھىتان و داتاشىن (البدعة) لە ئايىندا بە ھەمو جۆرەكانى ھە
	بە شى دوهم:
۲۲۸	ھەرھەلدى داتاشىن و داھىتانەكان لە ژيانى مۇسلماناندا ھۆكارەكانى...
۲۲۸	۱- سەرھەلدى داھىتانەكان لە ژيانى مۇسلماناندا، ئەمەش دو مەسەلەى لە ژۇردان:

۲۲۸	مهسه له ی یه کم: کاتی سره له لدانی داهینانه کان (البدع)
۲۲۹	مهسه له ی دوهم: شوینی سره له لدانی داهینانه کان (مکان ظهور البدع)
۲۲۹	هؤکارو پالنه ره کانی سره له لدانی داهینانه کان (البدع)
۲۳۰	هؤو هؤکاره کانی سره له لدان و په یدا بونی داهینان.....
۲۳۰	أ نه زانی و حالی نه بون له حوکمه کانی ثابین.
۲۳۲	ب - شوین که وتنی هه او نارزه وه کان
۲۳۲	ج - ده مارگیری و په یوه ست بون به راوو بیرو بؤچونه کان و که سه کانه وه.
۲۳۲	د - خؤچواندن به کافران.
	به شسه سی یه م
۲۳۵	هه لویستی ئوممه تی ئیسلامی له به رامبه ر داهینه ران و مه نه جی ئه هلی سوننه ت و جهامعت له برپه رچ دانه وه یاندا.
۲۳۵	۱- هه لویستی ئه هلی سوننه ت و جهامعت له به برپه رچ دانه وه ی داهینه ران
۲۳۷	۲- په برپه وه و پرؤگرامی (منه ج) ئه هلی سوننه ت و جهامعت له به برپه ر دانه وه ی ئه هلی داهینان (المبتدعه).
	به شسه سی چواره م
۲۳۹	پونکر دنه وه ی نمونه کانی داهینه تراوه هاوه چه ر خه کان (البدع المعاصره)
۲۳۹	۱- ئاهه نگ گتیران به بؤنه ی له دایک بونی پیغه مبه ر <small>صلواته</small>
۲۴۵	۲- به پیروزو به فه ر دانسانی شوینه کان و شوینه واره کان و پاشماوه ی که سه کان.
۲۴۷	۳- بیدعه کان له بواری به ندایه تیه کان و خؤنزیک کردنه وه پی ی له خوای که و ره.
۲۴۲	۴- هه لس و کهوت کردن واته مامه له کردن له گه ل داهینه ران و تازه گه راندا.
۲۴۸	ئهم به ندایه تیانه ی که ئیستا ده کرین و به لگه ی شه رعیان له سه ر نیه
۲۵۲	پیپرست (الفهرست - ناوه رؤک).